

ICSHSR

3RD International Conference on Humanity and Social Sciences

January 25 - 29, 2023
Cape Town

ISBN: 978-625-6393-10-3
Academy Global Publishing House

www.educonferences.org

ICSHSR 3RD INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND
SOCIAL SCIENCES
JANUARY 25 - 29, 2023
CAPE TOWN

CONGRESS ORGANIZING BOARD

Prof. Dr. Dwi Sulisworo
Assist. Prof. Dr. Gültekin Gürçay
Prof. Dr. Həcər Hüseynova
Prof. Dr. Ali Bilgili
Prof. Dr. Naile Bilgili
Prof. Dr. Başak Hanedan
Doç. Dr. Nazilə Abdullazadə
Assoc. Prof. Ivaylo Staykov
Aynurə Əliyeva
Assist. Prof. Dr. Amaneh Manafidizaji

Edited By

ASSOC. PROF. IVAYLO STAYKOV

*All rights of this book belong to Academy Global Publishing House
Without permission can't be duplicate or copied.
Authors of chapters are responsible both ethically and juridically.
Academy Global Conferences–2023 ©*

Issued: 20.02.2023

ISBN: 978-625-6393-10-3

January 25 - 29, 2023 - Cape Town

CONFERENCE ID

ICSHSR 3RD INTERNATIONAL CONFERENCE ON HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES

DATE – PLACE

**JANUARY 25 - 29, 2023
CAPE TOWN**

ORGANIZATION

**ACADEMY GLOBAL CONFERENCES & JOURNALS
EDU CONFRENCES**

EVALUATION PROCESS

All applications have undergone a double-blind peer review process.

PARTICIPATING COUNTRIES

**Turkey- Nigeria – Malaysia – India – Sweden – Indonesia- Algeria- Poland – UK -
Italy – Kazakhstan - Saudi Arabia – Lebanon – Egypt – Iran - Canada –
Switzerland – Taiwan – Australia – Ghana – Gyprus - Azerbaijan**

PRESENTATION

Oral presentation

PERCENTAGE OF PRESENTATION

29 papers form Turkey and 46 papers from other Countreies

LANGUAGES

Turkish, English, Russian, Persian, Arabic

Scientific & Review Committee

- Dr. Gulmira ABDİRASULOVA – Kazakhstan
Prof. Dr. Yunir ABDRAHIMOV – Russia
Doç. Dr. Nazilə Abdullazadə - Azerbaijan
Dr. Omid AFGHAN - Afghanistan
Prof. Dr. Burcu Semin AKEL - Turkiye
Prof. Dr. Ali BİLGİLİ - Turkiye
Prof. Dr. Naile BİLGİLİ - Turkiye
Prof. Dr. Başak HANEDAN - Turkiye
Prof. Dr. Asım KART - Turkiye
Dr. Öğretim Üyesi Büşra YARANOĞLU - Turkiye
Dr. Öğretim Üyesi İsmail Hakkı TEKİNER - Turkiye
Doç. Dr. Şeyma ÇALIŞKAN ÇAVDAR - Turkiye
Dr. Maha Hamdan ALANAZİ - Saudi Arabia
Aynurə Əliyeva - Azerbaijan
Dr. Dzhakipbek Altaevich ALTAYEV - Kazakhstan
Doç. Dr. Abdulsemet AYDIN – Turkiye
Doç. Dr. Nurhan AYDIN - Turkiye
Doç. Dr. Mehmet Fırat BARAN - Turkiye
Dr. Amina Salihi BAYERO – Nigeria
Prof. Dr. Ali BILGILI - Turkiye
Dr. Baurcan BOTAKARAEV - Kazakhstan
Doç. Dr. Seher DİRİCAN - Turkiye
Dr. Ahmad Sharif FAKHEER - Jordania
Doç. Dr. Abbas GHAFFARI – Iran
Dr. Gültekin GÜRÇAY - Turkiye
Dr. Ahmet GÜMÜŞ - Turkiye
Prof. Dr. Gulzar İBRAGİMOVA - Azerbaijan
Doç. Dr. Dilorom HAMROEVA - Ozbekstan
Dr. Dody HARTANTO - Indonesia
Dr. Cihandar HASANHANOĞLU – Turkiye
Dr. Mehdi Meskini HEYDALOU – Iran
Prof. Dr. Həcər Hüseynova - Azerbaijan
Dr. Bazarhan İMANGALİYEVA - Kazakhstan
Dr. Keles Nurmaşulı JAYLIBAY - Kazakhstan
Dr. Mamatkuli JURAYEV – Ozbekistan
Dr. Kalemkas KALIBAEVA – Kazakhstan
Dr. Bouaraour KAMEL – Algeria
Prof. Dr. Hülya Çiçek KANBUR - Turkiye
Doç. Dr. Tüba KARAHİSAR - Turkiye
Doç. Dr. Mehmet KAYA – Turkiye
Doç. Dr., İradə Kərimova - Azerbaijan
Prof. Dr. Emine KOCA – Turkiye
Prof. Dr. Fatma KOÇ - Turkiye

January 25 - 29, 2023 - Cape Town

Doç. Dr. F. Gül KOÇSOY - Türkiye
Prof Dr. Bülent KURTİŞOĞLU - Türkiye
Doç Dr. Elif AKPINAR KÜLEKÇİ – Türkiye
Prof. Dr. Natalia LATYGINA - Ukraina
Sonali MALHOTRA - India
Dr. Alia R. MASALİMOVA - Kazakhstan
Prof. Muntazir MEHDI - Pakistan
Dr. Amanbay MOLDİBAEV - Kazakhstan
Doç. Dr. Yaprak I. OZDEMİR - Türkiye
Assist. Prof. K. R. PADMA – India
Doç. Dr. Sevinc Sadıqova - Azerbaijan
Doç. Dr. Yeliz ÇAKIR SAHİLLİ - Türkiye
Dr. Ayslu B. SARSEKENOVA - Kazakhstan
Doç. Dr. Işık SEZEN - Türkiye
Doç. Dr. Könül Səmədova - Azerbaijan
Bhumika SHARMA - India
Prof. Dr. Sibel SİLİCİ - Türkiye
Dr. Gulşat ŞUGAYEVA – Kazakhstan
Prof. Dr. Dwi SULISWORO – Indonesia
Assoc. prof. Ivaylo STAYKOV, Bulgaria
Doç. Dr. Mine GÖZÜBÜYÜK TAMER - Türkiye
Doç. Dr. Yeliz KINDAP TEPE - Türkiye
Dr. K.A. TLEUBERGENOVA - Kazakhstan
Dr. Cholpon TOKTOSUNOVA – Kirgizia
Dr. Hoang Anh TUAN - Vietnam
Dr. Botagul TURGUNBAEVA - Kazakhstan
Dr. Dinarakhan TURSUNALİEVA - Kirgizia
Doç. Dr. Ali Korkut ULUDAĞ - Türkiye
Prof. Dr. Raihan YUSOPH -Philippines
Prof.Dr. Akbar VALADBİGİ - Iran
Dr. Yang ZİTONG - China

ICSHSR 3rd International Conference On Humanity and Social Sciences

ICHEAS 3rd International Conference On Applied Sciences

January 25 - 29, 2023

Cape Town

ICSHSR 3rd International Conference On Humanity and Social Sciences
ICHEAS 3rd International Conference On Applied Sciences
January 25 - 29, 2023
Cape Town

CONFERENCE PROGRAM
Online Presentation

Join Zoom Meeting

<https://us02web.zoom.us/j/89612708203?pwd=cVJrMXBkTGIZbTZuVkkwbWp5QTBlQT09>

Meeting ID: 896 1270 8203

Passcode: 25290123

IMPORTANT, PLEASE READ CAREFULLY

- To be able to make a meeting online, login via <https://zoom.us/join> site, enter ID instead of “Meeting ID or Personal Link Name” and solidify the session.
- The Zoom application is free and no need to create an account.
- The Zoom application can be used without registration.
- The application works on tablets, phones and PCs.
- Speakers must be connected to the session **10 minutes before** the presentation time.
- All congress participants can connect live and listen to all sessions.
- During the session, your camera should be turned on **at least %70** of session period
- Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.

TECHNICAL INFORMATION

- Make sure your computer has a microphone and is working.
- You should be able to use screen sharing feature in Zoom.
- Attendance certificates will be sent to you as pdf at the end of the congress.
- Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.
- Before you login to Zoom please indicate your name surname and hall number,

exp. H-..., S- ... NAME SURNAME

ICSHSR 3rd International Conference On Humanity and Social Sciences

29. 01. 2023

10: 00 – 12: 00 - Time zone in Turkey (GMT+3)

Meeting ID: 896 1270 8203

Passcode: 25290123

HALL: 1 SESSION: 1

MODERATOR:

Prof. Dr. DENİZ HASIRCI

HİLAL SERRA FELEK
ESMA CEREN YAZICI
Prof. Dr. DENİZ HASIRCI

COMPARISON OF INTERIOR SPACE REPRESENTATIONS OF
“TREES DIE STANDING TALL” IN THEATER AND CINEMA

KUZEY TÜRKEL
NURHAN ÖZDEMİR
Prof. Dr. DENİZ HASIRCI

RESTORATIVE BENEFITS OF BIOPHILIC DESIGN IN
HOSPITALITY DESIGN

Arş. Gör. Dr. EMİNE
ERDOĞAN

MODA TEKNOLOJİSİNDE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

Arş. Gör. Dr. EMİNE ERDOĞAN

TEKSTİL ve MODA TASARIMINDA SÜRDÜRÜLEBİLİR
FİKİRLER

Assist. Prof. Dr. Özlem KAYA
Gamze ÇAMLİBEL

FASHION: BODY CONFLICT

Dr. Mukadder GÜNERİ

GÜNÜMÜZ DİJİTAL DÜNYASI VE FARKINDALIK

Prof. Dr. Nuran ÖZLÜK
Prof. Dr. Hüseyin
DOĞRAMACIOĞLU

OPEN LETTER FROM ALİ FAHRİ TO ALİ KEMAL

Prof. Dr. Nuran ÖZLÜK
Prof. Dr. Hüseyin
DOĞRAMACIOĞLU

A WORK FROM TATAR LITERATURE TRANSLATED INTO
OTTOMAN TURKISH: FATİH EMİRHAN-TATAR KIZ

29. 01. 2023

10: 00 – 12: 00 - Time zone in Turkey (GMT+3)

Meeting ID: 896 1270 8203

Passcode: 25290123

HALL: 2 SESSION: 1**MODERATOR:****Prof. Dr. Dwi SULISWORO**

Seemant Tiwari

ENGINEERING STUDENTS ENTREPRENEURIAL ASPIRATIONS: THE
VALUE OF ENTREPRENEURSHIP EDUCATIONSELİN POLAT
ŞAHİN DEMİREL
ELİF ECESU ÖZDEMİR
TUĞBA YURTASLAN
Meltem KÖKSAL

IMPORTANCE OF ORIENTATION PROGRAM

Master Student HALİL İBRAHİM
ÇOBAN
ASSOC. PROF. DR. ŞERİF ORUÇCOMPARISON OF TEACHING GERMAN AS A SECOND FOREIGN
LANGUAGE IN TURKEY AND FINLANDDoç. Dr. Ahmet KARABULUT
Prof. Dr. Oğuzhan SEVİMÖĞRETMENLERİN TÜRKÇE DERSİNİN ÖLÇME VE
DEĞERLENDİRMESİNDE YAŞANAN SORUNLARA İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİProf. Dr. Oğuzhan SEVİM
Doç. Dr. Ahmet KARABULUTORTAOKUL ÖĞRETMENLERİNİN ÖDÜL VE CEZAYA İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİAulia Naila FAUZIAH,
Siska Nur
AFIFATURROHMAH,
Fajar FITRI,
Dwi SULISWORODEVELOPMENT OF E-WORKSHEET SUPPORTED QUIZZZ
APPLICATION IN PHYSICS LEARNINGRistika ANDINI,
Aisyah Rini Wahyu RATRI,
Ariati Dina PUSPITASARI,
Dwi SULISWOROUTILIZATION OF STUDENT WORKSHEETS ON NEWTON'S LAW
MATERIAL FOR PHYSICS LEARNINGNourma Silvia PUSPITARANI,
Nurul MUKHLISAH,
Dian Artha KUSUMANINGTYAS,
Fajar FITRICANVA AND QUIZZZ APP INTEGRATION FOR WORKSHEET
DEVELOPMENTAnnisa SYIFA,
Ririn Vijayanti Indah SAPUTRI,
Fajar FITRI,
Eko NURSULISTIYOUTILIZATION OF THE QUIZZZ APPLICATION FOR WORKSHEET
MANAGEMENT AND LEARNING EVALUATION

29. 01. 2023

10: 00 – 12:00 - Time zone in Turkey (GMT+3)

Meeting ID: 896 1270 8203

Passcode: 25290123

HALL: 3 SESSION: 1**MODERATOR:****Prof. Dr. NECDET KONAN**Annisa Nur AZIZAH,
Aribah Chika FARDANTI,
Fatonah RAHAYU,
Dwi SULISWORO

INTERACTIVE WORKSHEET USING GOOGLE SHEET DAN QUIZZZ

Eko Muhammad NAUFAL,
Irfan ROSYADI,
Fajar FITRI,
Dwi SULISWOROINTEGRATING QUIZZZ AND PHET SIMMULATION TO REDUCE
MISCONSEPTIONPramesti Indha PRAKARTI,
Siti Zahra Helmalia PUTRI,
Ariati Dina PUSPITASARI,
Dwi SULISWOROTHE EFFECTIVENESS OF STUDENT WORKSHEET USING QUIZZZ
IN UNDERSTANDING THE CONCEPT OF MOTIONProf. Dr. NECDET KONAN
NEŞET ÇİLOĞLUİLKOKUL MÜDÜR YARDIMCILARININ KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR
VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİProf. Dr. NECDET KONAN
MERYEM GÜMÜŞ ÇİLOĞLUİLKOKULLARDA VE ANAOKULLARINDA GÖREV YAPAN OKUL
ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN SORUNLARI VE ÇÖZÜM YOLLARIAssoc. Prof. Dr. Nazile
AbdullazadeHEYDƏR ƏLİYEVİN PEDAQOJİ GÖRÜŞLƏRİNDƏ TƏLİMİN
KEYFİYYƏTİNİN YÜKSƏLDİLMƏSİ YOLLARIMerve TOPAL
Prof. Dr. Şafak ULUÇINAR
SAĞIRSTUDENT OPINIONS ON AUTHENTIC LEARNING PRACTICES IN
SCIENCE COURSEProf. Dr. NECDET KONAN
ABDULLAH DOĞRUYABANCI UYRUKLU ÖĞRENCİLERE VERİLEN EĞİTİMDE TÜRKÇE
ÖĞRETMENLERİNİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE BU
SORUNLARA İLİŞKİN ÇÖZÜM ÖNERİLERİProf. Dr. NECDET KONAN
İMMİ GÜLSÜM YEŞİLGİLKÖY OKULLARINDAKİ TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİNİN ORTAOKUL
ÖĞRENCİLERİNE KİTAP OKUMA ALIŞKANLIĞI KAZANDIRMADA
KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

29. 01. 2023

10: 00 – 12:00 - Time zone in Turkey (GMT+3)

Meeting ID: 896 1270 8203

Passcode: 25290123

HALL: 4 SESSION: 1

MODERATOR:

Doç.Dr.Gökçe Çiçek CEYHUN

Dr. Öğr. Üyesi GÖKHAN ORUÇ
ÖNALAN

SANAYİLEŞME, BÜYÜME ve IRAKSAMA : AFRİKA EKONOMİSİ

Rika Purnama Sari, Putri Maisara
Putri Maisara

THE EFFECT OF EASE OF USE, PUBLIC OPINION, AND TWITTER
ACCOUNT @CONVOMFS ON GENERATION Z BEHAVIOR CHANGE
IN INDONESIA

Gürkan Caner BİRER
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet GÜNEY

ÜRETKEN YAPAY ZEKÂNIN İÇERİK ÜRETEEN İŞGÜCÜNÜN
GELECEĞİNE ETKİLERİ

Samet BURCU
Doç. Dr. Murat YORULMAZ

TÜRKİYE'DE EGE DENİZİ KITA SAHANLIĞI UYUŞMAZLIĞI
KONUSUNU ELE ALAN BİLİMSEL ÇALIŞMALARIN
BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Dr. Öğr. Üyesi GÜLDANE
ZENİN

AN ANALYSIS OF ADVERTISING SANCTIONS AND PENALTIES IN
HEALTH SERVICES

Doç.Dr.Gökçe Çiçek CEYHUN

DİJİTALLEŞMENİN DENİZ TİCARETİNE ETKİLERİNE İLİŞKİN BİR
DEĞERLENDİRME

29. 01. 2023

10: 00 – 12:00 - Time zone in Turkey (GMT+3)

Meeting ID: 896 1270 8203

Passcode: 25290123

HALL: 5 SESSION: 1

MODERATOR:

Dr. Öğr. Üyesi Abdullah EROL

Fidan Bahruz qızı Allahyarova

RESOLUTION OF LABOR DISPUTES THROUGH MEDIATION IN THE
REPUBLIC OF AZERBAIJAN.

Fidan Bahruz qızı Allahyarova

MEDIATION IN THE AZERBAIJAN REPUBLIC THROUGH A
HISTORICAL PERSPECTIVEDoç. Dr. ERKAN EFİLTİ
Yüksek lisans Öğrencisi:
AYNAZIM MAYRAMBEK KIZIEXAMINATION OF THE PSYCHOLOGICAL SUPPORT THAT NEWLY
ARRIVED STUDENTS NEED AT THE UNIVERSITYDoç. Dr. ERKAN EFİLTİ
Yüksek Lisans Öğrencisi,
MİNACAT ABDİHALİL KIZIYENİ EVLİ ÇİFTLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN
BELİRLENMESİ

Dr. GÖKHAN TOPÇU

POTENTIAL OF STREET SOCIAL WORK IN TURKEY

Neuroscience Graduate Student,
EMINE BEYZA BOZKUS
Professor Doctor, UNAL OZUM
Research Assistant, CANAN
OZCELIKEXAMINATION OF EMPATHY LEVELS OF YOUNG ADULTS WITH
AND WITHOUT COVID-19 DIAGNOSISDr. Öğr. Üyesi Abdullah EROL
Doç.Dr. Erkan AFŞARTEK PARTİ DÖNEMİNDE HALKEVLERİ’NİN TOPLUMSAL
DÖNÜŞÜMDEKİ ROLÜDoç.Dr. Erkan AFŞAR
Dr. Öğr. Üyesi Abdullah EROL

TÜRK PARLAMENTER SİSTEMİNİN TEMELLERİ

Doç. Dr. Haydar Çoruh

SINIR AŞAN TERÖR HAREKETLERİ VE TÜRKİYE’NİN
MÜTTEFİKLERİNİN TERÖRİZME SAĞLADIKLARI KATKILARIN TÜRK
İNSANI ÜZERİNDE BIRAKTIĞI SOSYO –PSİKOLOJİK ETKİLER

29. 01. 2023

10: 30 – 12:00 - Time zone in Turkey (GMT+3)

Meeting ID: 896 1270 8203

Passcode: 25290123

HALL: 6 SESSION: 1**MODERATOR:****Kehinde Augustina Odukoya**

Kehinde Augustina Odukoya

SEXUALIZATION OF WOMEN IN NIGERIAN MAGAZINE
ADVERTISEMENTS

Mohd Yusri Ibrahim

DEVELOPING MEASUREMENT MODEL OF INTERPERSONAL
SKILLS OF YOUTHDinabandhu Mahata
Amit Kumar
Ambarish Kumar RaiFEMALE WORK FORCE PARTICIPATION AND WOMEN
EMPOWERMENT IN HARYANA

Uchenna Bella Onu

PRESERVATION OF ARTISTIC HERITAGE: EFFECT OF
MODERNIZATION ON ANTIQUITIES AND TRADITIONAL MURALS
IN NIGERIA

Anders Troedsson

FROM RISK/SECURITY ANALYSIS VIA TIMESPACE TO A MODEL OF
HUMAN VULNERABILITY AND HUMAN SECURITY

Samia Ait Ali Yahia

THE CAVE PAINTINGS OF LIBYC INSCRIPTIONS OF TIFRA,
KABYLIA, ALGERIA

Dorota Kobus-Ostrowska

THEORY AND REALITY ON WORKING LIFE OF PEOPLE WITH
DISABILITY: THE CASE IN POLAND

29. 01. 2023

10: 30 – 12:00 - Time zone in Turkey (GMT+3)

Meeting ID: 896 1270 8203

Passcode: 25290123

HALL: 7 SESSION: 1**MODERATOR:****Naeem Ahmed**Majeed Mohammed Midhin
Clare Finburgh

TOM STOPPARD: THE AMORALITY OF THE ARTIST

Yesuselvi Manickam
Tan Soon ChinASSESSMENT ON COMMUNICATION STUDENTS' INTERNSHIP
PERFORMANCES FROM THE EMPLOYERS' PERSPECTIVEAhmed Usman Egye
Hamza MuhammadANALYSIS OF POVERTY REDUCTION STRATEGIES AS
MECHANISM FOR DEVELOPMENT IN NIGERIA FROM 1999-2019Samia Ait
Ali YahiaANALYSIS OF STELES WITH LIBYAN INSCRIPTIONS OF GRANDE
KABYLIA, ALGERIA

Naeem Ahmed

SOCIAL WORK PRACTICE TO LABOUR WELFARE: A PROPOSED
MODEL OF FIELD WORK PRACTICUM AND ROLE OF SOCIAL
WORKER IN INDIASayantan Khanra
Rojers P. JosephADOPTION AND DIFFUSION OF E-GOVERNMENT SERVICES IN
INDIA: THE IMPACT OF USER DEMOGRAPHICS AND SERVICE
QUALITY

29. 01. 2023

10: 30 – 12:00 - Time zone in Turkey (GMT+3)

Meeting ID: 896 1270 8203

Passcode: 25290123

HALL: 8 SESSION: 1**MODERATOR:****Khodr Fakih**

Asma Mehan

PUBLIC SQUARES AND THEIR POTENTIAL FOR SOCIAL INTERACTIONS: A CASE STUDY OF HISTORICAL PUBLIC SQUARES IN TEHRAN

Saule Mussabekova

ORENSIC MEDICAL CAPACITIES OF RESEARCH OF SALIVA STAINS ON PHYSICAL EVIDENCE AFTER WASHING

Khadija Ali

SEXUAL AND GENDER BASED CRIMES IN INTERNATIONAL CRIMINAL LAW: MOVING FORWARDS OR BACKWARDS?

Fahad Alanazi Andrew Jones

A METHOD TO ENHANCE THE ACCURACY OF DIGITAL FORENSIC IN THE ABSENCE OF SUFFICIENT EVIDENCE IN SAUDI ARABIA

Umar Ubandawaki

CONTROLLING YOUTHS PARTICIPATION IN POLITICS IN SOKOTO STATE: A CONSTRUCTIVE INCLUSIVENESS FOR GOOD GOVERNANCE IN NIGERIA

Dini Dewi Heniarti

MILITARY COURT'S JURISDICTION OVER MILITARY MEMBERS WHO COMMIT GENERAL CRIMES UNDER INDONESIAN MILITARY JUDICIARY SYSTEM IN COMPARISON WITH OTHER COUNTRIES

Armen Yezekyan

THE LEGAL PROCEDURE OF ATTESTATION OF PUBLIC SERVANTS

Khodr Fakih

THE OMBUDSMAN: DIFFERENT TERMINOLOGIES SAME MISSIONS

29. 01. 2023

10: 30 – 12:00 - Time zone in Turkey (GMT+3)

Meeting ID: 896 1270 8203

Passcode: 25290123

HALL: 9 SESSION: 1**MODERATOR:****Marzieh Talebzadeh Shoushtari**

Mohamed M. Elsherbiny

THE EFFECTIVENESS OF COGNITIVE BEHAVIOURAL INTERVENTION IN ALLEVIATING SOCIAL AVOIDANCE FOR BLIND STUDENTS

Marzieh Talebzadeh Shoushtari

THE EFFECTIVENESS OF METAPHOR THERAPY ON DEPRESSION AMONG FEMALE STUDENTS

A. Gagat-Matula

FAMILY RELATIONSHIPS AND COPING WITH THE STRESS OF YOUNG PEOPLE FROM MIGRANT FAMILIES WITH CEREBRAL PALSY

Asif Ali
Daud Salim Faruque

A QUASI-SYSTEMATIC REVIEW ON EFFECTIVENESS OF SOCIAL AND CULTURAL SUSTAINABILITY PRACTICES IN BUILT ENVIRONMENT

Abdulkareem Hussein Bibire

JOB SATISFACTION AND MOTIVATION AS PREDICTORS OF LECTURERS' EFFECTIVENESS IN NIGERIA POLICE ACADEMY

Akm Rezaul Karim
Tania Sharafat
Abu Yusuf Mahmud

COGNITIVE EMOTION REGULATION IN CHILDREN IS ATTRIBUTABLE TO PARENTING STYLE, NOT TO FAMILY TYPE AND CHILD'S GENDER

Asmita Shukla
Soma Parija

IMPACT OF PERSONALITY AND LONELINESS ON LIFE: ROLE OF ONLINE FLOW EXPERIENCES

29. 01. 2023

10: 30 – 12:00 - Time zone in Turkey (GMT+3)

Meeting ID: 896 1270 8203

Passcode: 25290123

HALL: 10 SESSION: 1**MODERATOR:****Katerina Antoniou**Ashkan Ebadi
Andrea SchiffauerovaGENDER DIFFERENCES IN RESEARCH OUTPUT, FUNDING AND
COLLABORATION

Jawad Alzeer

SWISS SCIENTIFIC SOCIETY FOR DEVELOPING COUNTRIES: A
CONCEPT OF RELATIONSHIP

Miho Tsukamoto

ACADEMIC LOSS IN JAPANESE SOCIETY: SUICIDE AND
HARASSMENT

Ahmad Khoirul Umam

DEMOCRATIZATION, MARKET LIBERALIZATION AND THE RAISE
OF VESTED INTERESTS AND ITS IMPACTS ON ANTI-CORRUPTION
REFORM IN INDONESIAM. Aminu Sanda
K. EwontumahORGANIZATIONAL INVOLVEMENT AND EMPLOYEES'
CONSUMPTION OF NEW WORK PRACTICES IN STATE-OWNED
ENTERPRISES: THE GHANAIAN CASE

Katerina Antoniou

DE-SECURITIZING IDENTITY: NARRATIVE (IN)CONSISTENCY IN
PERIODS OF TRANSITION

ICHEAS 3rd International Conference On Applied Sciences

29. 01. 2023

14: 00 – 16:00 - Time zone in Turkey (GMT+3)

Meeting ID: 896 1270 8203

Passcode: 25290123

HALL: 1 SESSION: 2**MODERATOR:****Dr. Öğretim Üyesi AYŞEGÜL DURMAZ****ESRA GÜL**Assoc. Prof. AYŞE GÜNEŞ
BAYIR

NUTRITIONAL THERAPY IN PHENYLKETONURIA (PKU) PATIENTS

Assist. Prof. K.R.Padma

K.R.Don

INVESTIGATION OF THE HARMFUL EFFECTS AND POTENTIAL
MEDICAL APPLICATIONS OF INVASIVE TITHONIA DIVERSIFOLIA**Dr. Öğretim Üyesi ÇİĞDEM
GÜN KAKAŞCI**Dr. Öğretim Üyesi AYŞEGÜL
DURMAZ

EMZİK KULLANIMI EMZİRME BAŞARISINI ETKİLER Mİ?

**Dr. Öğretim Üyesi AYŞEGÜL
DURMAZ**Dr. Öğretim Üyesi ÇİĞDEM GÜN
KAKAŞCISEZARYEN DOĞUM ORANINI AZALTMADA SEZARYEN SONRASI
VAJİNAL DOĞUMUN ÖNEMİ

Ela ERTEN

DİL KÖKÜ KARSİNOMU OLAN HASTADA ZOR HAVA YOLU
YÖNETİMİ; OLGU SUNUMU**Arş. Gör. Dr. Gökhan Koçak**

Arş. Gör. Muhammed YASUL

NEOSPORIN CANINUM'UN GEBELİK ÜZERİNE ETKİLERİ

Arş. Gör. Dr. Gökhan Koçak

Arş. Gör. Muhammed YASUL

TOXOPLASMA GONDII'NİN GEBELİK ÜZERİNE ETKİLERİ

Semra Kaya

Arş. Gör. Dr. Gökhan KOÇAK

KEDI VE KÖPEKLERDE GNRH ANTAGONİSTLERİ VE
AGONİSTLERİNİN KLİNİK KULLANIMI**Semra Kaya**

Arş. Gör. Dr. Gökhan KOÇAK

İNEKLERDE ÖSTRUS SENKRONİZASYONUNDA PROGESTERON,
PROSTAGLANDİN F2A (PGF2A) VE GONADOTROPİNRELEASİNG
HORMON (GNRH) KULLANIMI

29. 01. 2023

14: 00 – 16:00 - Time zone in Turkey (GMT+3)

Meeting ID: 896 1270 8203

Passcode: 25290123

HALL: 2 SESSION: 2

MODERATOR:

Prof. Dr. ŞİFA TÜRKÖĞLU

Prof. Dr. ŞİFA TÜRKÖĞLU

FOSETYL-AL'IN *ALLIUM CEPA* KÖK UCU HÜCRELERİNDE MİTOTİK İNDEKS ORANI VE MİKRONUKLEUS OLUŞUMUNA ETKİLERİ

Prof. Dr. ŞİFA TÜRKÖĞLU

FOSETYL-AL'IN *ALLIUM CEPA* KÖK UCU HÜCRELERİNDE MİTOTİK İNDEKS ORANI VE MİKRONUKLEUS OLUŞUMUNA ETKİLERİ**Rüfeyde İŞİK**
Zeliha LEBLEBİCİIHLAMUR AĞACI (*Tilia tomentosa*) KULLANILARAK, İZ ELEMENT MİKTARININ ARAŞTIRILMASI**Yusuf GÜDÜCÜ**
Dr. Öğr. Üyesi, Aydan GÜLSU*SEDUM OCHROLEUCUM* BİTKİSİNİN SEKONDER METABOLİT İÇERİĞİ VE ANTİOKSİDAN AKTİVİTESİNİN BELİRLENMESİ

Aylin KOCAMAZ

KONYA İLİ KIRSALINDAKİ DOĞAL KAYNAK SULARININ KİMYASAL VE BAKTERİYOLOJİK YÖNDEN İNCELENMESİ

Assoc. Prof. Dr. MUSTAFA
HAKKI AYDOĞDU

NEDEN ÇİFTÇİLİK YAPIYORLAR? ŞANLIURFA ÖRNEKLEMESİ, TÜRKİYE

Assoc. Prof. Dr. MUSTAFA
HAKKI AYDOĞDU

GAP-ŞANLIURFA'DA SULAMA ALANLARININ GELİŞİMİ VE SULAMADA YAŞANAN SORUNLAR, TÜRKİYE

Özden SALMAN
Nuh BOYRAZKONYA İLİ FASULYE, ŞEKER PANCARI VE PATATES EKİM ALANLARINDAN İZOLE EDİLEN *RHIZOCTONIA SOLANI* KÜHN (TELEMORF: *THANATEPHORUS CUCUMERIS* (FRANK) DONK) İZOLATLARININ HASTALIK ŞİDDETLERİNİN BELİRLENMESİ**Özden SALMAN**
Nuh BOYRAZDETERMINATION OF EFFICACY OF SOME *TRICHODERMA* ISOLATES AS BIOCONTROL AGENTS AGAINST *RHIZOCTONIA SOLANI* KÜHN IN BEAN (*PHASEOLUS VULGARIS* L.)

29. 01. 2023

14: 00 – 16:00 - Time zone in Turkey (GMT+3)

Meeting ID: 896 1270 8203

Passcode: 25290123

HALL: 3 SESSION: 2**MODERATOR:****Asistant Prof. Dr. Mustafa Eken****Arş. Gör. Dr., YELİZ ALNAK**
Doç. Dr., KORAY KARABULUT

ANALYSIS OF THE COOLING PERFORMANCE OF MODEL SURFACES IN CROSS-FLOW-IMPINGING JET CHANNELS USING AG-WATER NANOFLUID ACCORDING TO THE CHANGE OF FIN LENGTH

Doç. Dr., KORAY KARABULUT
Arş. Gör. Dr., YELİZ ALNAK

EVALUATION OF THE HEAT TRANSFER FROM DIFFERENT PATTERN GEOMETRIES IN THE CHANNEL DEPENDING ON THE NUMBER OF JET INLET

Assistant Professor Dr., UĞUR
KILIÇ

İÇ HAT UÇUŞLARI İÇİN YAKIT VE EMİSYON ANALİZİ

Öğr. Gör. Dr., Hicri YAVUZ

OTOMOBİLLERDE FELDİSPAT ESASLI BALATA KULLANIMININ FREN DİSK PÜRÜZLÜLÜĞÜNE ETKİSİ

Öğr. Gör. Dr., Hicri YAVUZ
Prof. Dr., Hüseyin
BAYRAKÇEKEN

OTOMOTİV FREN BALATALARINDA HUNTİT MİNERALİ KULLANIMININ MEKANİK ÖZELLİKLERE ETKİSİ

AZİZ BAŞDEMİR
DR. HAŞİM FIRAT KARASU

ROBUST DESIGN AND ANALYSIS FOR MACHINE ELEMENTS

Öğr. Gör. Enes KALYONCU
Öğr. Gör. Erdem ŞANLI
Öğr. Gör. Ahmet İSMAİLOĞLU

POLİLAKTİK ASİTİN (PLA) SÜRDÜREBİLİRLİĞE ETKİSİ

Assist. Prof. Dr. ERDİNÇ
İKİNCİOĞULLARI

EFFICIENCY OF MESH GENERATION UTILITIES ON ENERGY DISSIPATION FOR A STEPPED SPILLWAY MODEL

Asistant Prof. Dr. Mustafa Eken

UÇUCU KÜL VE KABAK LİFİ KATKILI BRİKET ÜRETİMİNİN ARAŞTIRILMASI

29. 01. 2023

14: 00 – 16:00 - Time zone in Turkey (GMT+3)

Meeting ID: 896 1270 8203

Passcode: 25290123

HALL: 4 SESSION: 2**MODERATOR:****Dr.Öğr.Üyesi Gülnur YILDIZDAN**

Dr. Meryem Fıstıkçı

A COMPUTATIONAL STUDY FOR THE REACTION MECHANISM OF THE SYNTHESIS OF BENZO[b]OXEPINONES AND CHROMANES

Prof. Dr.Serpil Demir Düşünceli
Kübra Ulufer
İrem Sultan Soytürk
Prof. Dr. İsmail ÖzdemirHİDROJEN TRANSFER TEPKİMESİNDE RUTENYUM NHC
KOMPLEKSLERİ**Prof. Dr.Serpil Demir Düşünceli**
Leyla Güllüdağ
Prof. Dr. İsmail ÖzdemirSÜBSTİTÜYE İMİDAZOLİN TÜREVLERİNİN SENTEZİ VE
KARAKTERİZASYONU

Dr.Öğr.Üyesi Gülnur YILDIZDAN

A COMPARATIVE STUDY OF RECENT METAHEURISTIC
ALGORITHMS FOR UNCONSTRAINED OPTIMIZATION PROBLEMS

HASAN KELEŞ

ON EIGENVALUES AND EIGENVECTORS IN $M_n(R)$

HASAN KELEŞ

ON THE ESCORT ELEMENT PROPERTY OF (P4) POLOID AND
MATRICESAssist. Prof. Dr. TUĞBA SÖKÜT
AÇAR

RIDGE REGRESSION IN MACHINE LEARNING AND AN APPLICATION

29. 01. 2023

14: 30 – 16:00 - Time zone in Turkey (GMT+3)

Meeting ID: 896 1270 8203

Passcode: 25290123

HALL: 5 SESSION: 2**MODERATOR:****Iorgos Hadjichristou**Ibrahim Abdel Gadir Malik Dafalla
Siddig Dafalla
Abdelazim IbrahimROCK SLOPE STABILIZATION AND PROTECTION FOR ROADS AND
MULTI-STOREY STRUCTURES IN JABAL OMAR, SAUDI ARABIA

Iorgos Hadjichristou

HYBRID LIVING: EMERGING OUT OF THE CRISES AND DIVISIONS

Ramin Javadzadeh
Emad JavadzadehLOCATING CRITICAL FAILURE SURFACE IN ROCK SLOPE
STABILITY WITH HYBRID MODEL BASED ON ARTIFICIAL IMMUNE
SYSTEM AND CELLULAR LEARNING AUTOMATA (CLA-AIS)Ahmed T. Farid
Muhammed RizwanPREDICTION OF IN SITU PERMEABILITY FOR LIMESTONE ROCK
USING ROCK QUALITY DESIGNATION INDEXReza Ziaie Moayed
Hamidreza RahmaniEFFECT OF NANO-SIO₂ SOLUTION ON THE STRENGTH
CHARACTERISTICS OF KAOLINITEIrfan Ahmad
Tahir Siddiqui
Rashid Ahmad Khan
Tahir Munir ButtROOT GROWTH OF MORUS ALBA AS AFFECTED BY SIZE OF
CUTTINGS AND POLYTHENE LOW TUNNELBeate Niemann
Fabian PramelRENEWED URBAN WATERFRONT: SPATIAL CONDITIONS OF A
CONTEMPORARY URBAN SPACE TYPOLOGY

29. 01. 2023

14: 30 – 16:00 - Time zone in Turkey (GMT+3)

Meeting ID: 896 1270 8203

Passcode: 25290123

HALL: 6 SESSION: 2**MODERATOR:****Khawtar Hasan Ahmed**Aeslina Abdul Kadir
Abbas Mohajerani
Felicity Roddick
John BuckeridgeDENSITY, STRENGTH, THERMAL CONDUCTIVITY AND LEACHATE
CHARACTERISTICS OF LIGHT-WEIGHT FIRED CLAY BRICKS
INCORPORATING CIGARETTE BUTTSMehdi Saeidmanesh
Razali IsmailCHANNEL LENGTH MODULATION EFFECT ON MONOLAYER
GRAPHENE NANORIBBON FIELD EFFECT TRANSISTORKRISHNAIAH ARKANTI
RAMULU MALOTHUEXPERIMENTAL STUDY ON MECHANICAL PROPERTIES OF
COMMERCIALY PURE COPPER PROCESSED BY SEVERE PLASTIC
DEFORMATION TECHNIQUE-EQUAL CHANNEL ANGULAR
EXTRUSIONDariush Semnani
Hossein GhayoorDETECTING AND MEASURING FABRIC PILLS USING DIGITAL
IMAGE ANALYSIS

Habib Shaban

SYNTHESIS AND CHARACTERIZATION OF RECYCLED ISOTACTIC
POLYPROPYLENE NANOCOMPOSITES CONTAINING DATE WOOD
FIBERKhawtar Hasan Ahmed
Sasha OmanovicTHE INFLUENCE OF SURFACE POTENTIAL ON THE KINETICS OF
BOVINE SERUM ALBUMIN ADSORPTION ON A BIOMEDICAL
GRADE 316LVM STAINLESS STEEL SURFACEUlnaziya Issabayeva
Mohamed Kheireddine ArouaREMOVAL OF COPPER AND ZINC IONS ONTO BIOMODIFIED PALM
SHELL ACTIVATED CARBON

29. 01. 2023

14: 30 – 16:00 - Time zone in Turkey (GMT+3)

Meeting ID: 896 1270 8203

Passcode: 25290123

HALL: 7 SESSION: 2		MODERATOR: Nguyen Minh Tuan
Yahia I. Mohamed Ahmed I. Marzouk Mohamed A. Yacout	ISOLATION AND IDENTIFICATION OF DIACYLGLYCEROL ACYLTRANSFERASE TYPE- 2 (GAT2) GENES FROM THREE EGYPTIAN OLIVE CULTIVARS	
Nguyen Minh Tuan Yen Chung-Ruey	EFFECT OF VARIOUS POLLEN SOURCES TO ABILITY FRUIT SET AND QUALITY IN 'LONG RED B' WAX APPLE	
Jafar Khan Kasi Ajab Khan Kasi Muzamil Bokhari	ELECTROCHEMICAL PERFORMANCE OF CARBON NANOTUBE BASED SUPERCAPACITOR	
Mohd Sidek Ahmad Zainon Mohd Noor Zaidah Zainal Ariffin	ISOLATION AND IDENTIFICATION FIBRINOLYTIC PROTEASE ENDOPHYTIC FUNGI FROM HIBISCUS LEAVES IN SHAH ALAM	
Shweta Kumari Parmjit S. Panesar Manab B. Bera	STATISTICAL MODELING FOR PERMEABILIZATION OF A NOVEL YEAST ISOLATE FOR B-GALACTOSIDASE ACTIVITY USING ORGANIC SOLVENTS	
Ali Mohamadi Sani	INHIBITORY EFFECT OF HELICHRYSUM ARENARIUM ESSENTIAL OIL ON THE GROWTH OF FOOD CONTAMINATED MICROORGANISMS	
Mouna Mallem, Majid Tlidjane	INFLUENCE OF THE FIELD TYPE (MOUNTAIN AND PLAIN) ON THE CUPRIC STATUS OF LAMBS	

29. 01. 2023

14: 30 – 16:00 - Time zone in Turkey (GMT+3)

Meeting ID: 896 1270 8203

Passcode: 25290123

HALL: 8   SESSION: 2   MODERATOR: KADRY M. SADEK

Parchami A.
Fatahian Dehkordi Rf

SEX DIFFERENCES IN THYROID GLAND STRUCTURE OF RABBITS

ISMAIL I. ABO GHANEMA
KADRY M. SADEK

OLIVE LEAVES EXTRACT RESTORED THE ANTIOXIDANT
PERTURBATIONS IN RED BLOOD CELLS HEMOLYSATE IN
STREPTOZOTOCIN INDUCED DIABETIC RATS

Ahmad Khalesizadeh
Alireza Vakili
Mohsen Danesh Mesgaran
Reza Valizadeh

THE EFFECTS OF GARLIC OIL (*ALLIUM SATIVA*), TURMERIC
POWDER (*CURCUMA LONGA LINN*) AND MONENSIN ON TOTAL
APPARENT DIGESTIBILITY OF NUTRIENTS IN BALOOCHI LAMBS

Agata Kowalska
Radosław K. Kowalski
Zdzisław Zakęś

THE EFFECT OF SELECTIVE CYCLOOXYGENASE (COX)
INHIBITORS ON JAPANESE MEDAKA (*ORYZIAS LATIPES*)
REPRODUCTION PARAMETERS

Ali Nouri Emamzadeh

THE RELATIONSHIP BETWEEN EXCRETA VISCOSITY AND TMEN IN
SBM

E. Ramaraj,
A. Padmapriya

PRAGATI NODE POPULARITY (PNP) APPROACH TO IDENTIFY
CONGESTION HOT SPOTS IN MPLS

S. Asadzadeh Vostakolaei

EFFECT OF L-ARGININE ON NEUROMUSCULAR TRANSMISSION OF
THE CHICK BIVENTER CERVICIS MUSCLE

29. 01. 2023

14: 30 – 16:00 - Time zone in Turkey (GMT+3)

Meeting ID: 896 1270 8203

Passcode: 25290123

HALL: 9	SESSION: 2	MODERATOR:	KIRANMAI S.RAI
Åsa Smedberg		TO DESIGN HOLISTIC HEALTH SERVICE SYSTEMS ON THE INTERNET	
Elham Rastegari Amirmasood Rahmani Saeed Setayeshi		PERVASIVE COMPUTING IN HEALTHCARE SYSTEMS	
S.S.Mohanavalli Sheila Anand		SECURITY ARCHITECTURE FOR AT-HOME MEDICAL CARE USING SENSOR NETWORK	
Alireza Shirvani Shadi Ebrahimi Mehrabani		EXPLORING THE APPLICATION OF KNOWLEDGE MANAGEMENT FACTORS IN ESFAHAN UNIVERSITY'S MEDICAL COLLEGE	
Salama Meghriche, Amer Draa Mohammed Boulemden		ON THE ANALYSIS OF A COMPOUND NEURAL NETWORK FOR DETECTING ATRIO VENTRICULAR HEART BLOCK (AVB) IN AN ECG SIGNAL	
KIRANMAI S.RAI		NEUROGENIC POTENTIAL OF CLITORIA TERNATEA AQUEOUS ROOT EXTRACT–A BASIS FOR ENHANCING LEARNING AND MEMORY	
Mahmood Ahmad, Ghulam Murtaza Sonia Khiljee Muhammad Asadullah Madni		VALIDATION AND APPLICATION OF A NEW OPTIMIZED RP-HPLC-FLUORESCENT DETECTION METHOD FOR NORFLOXACIN	
Sanae Kaewnopparat Nattha Kaewnopparat		FORMULATION AND EVALUATION OF VAGINAL SUPPOSITORIES CONTAINING LACTOBACILLUS	

29. 01. 2023

14: 30 – 16:00 - Time zone in Turkey (GMT+3)

Meeting ID: 896 1270 8203

Passcode: 25290123

HALL: 10   SESSION: 2   MODERATOR: KALU RAM MEENA

Kholod M. Abualnaja

NUMERICAL TREATMENT OF MATRIX DIFFERENTIAL MODELS
USING MATRIX SPLINES

Ahmad Thanyan Al-Sultan

AIRPORT CHECK-IN OPTIMIZATION BY IP AND SIMULATION IN
COMBINATION

Shikha Maheshwari
Amit Srivastava

APPLICATION OF INTUITIONISTIC FUZZY CROSS ENTROPY
MEASURE IN DECISION MAKING FOR MEDICAL DIAGNOSIS

Kumar Neeraj
Ranjan Haldar

PREPARATION AND CHARACTERIZATION OF POLYANILINE
(PANI)-PLATINUM NANOCOMPOSITE

Kalu Ram Meena
Aditi Kar Gangopadhyay
Satrajit Mandal

ESTIMATION OF THE MEAN OF THE SELECTED POPULATION

Ahmad Alhawarat
Mustafa Mamat
Mohd Rivaie
Ismail Mohd

A NEW MODIFICATION OF NONLINEAR CONJUGATE GRADIENT
COEFFICIENTS WITH GLOBAL CONVERGENCE PROPERTIES

Mohsen Zahraei

SOME RESULTS ON THE GENERALIZED HIGHER RANK NUMERICAL
RANGES

Kholod M. Abualnaja

NUMERICAL TREATMENT OF MATRIX DIFFERENTIAL MODELS
USING MATRIX SPLINES

Edu 3rd International Art Modern Exhibition

29. 01. 2023 14: 00 – 16:00 - Time zone in Turkey (GMT+3)	
Meeting ID: 896 1270 8203 Passcode: 25290123	
EXHIBITION HALL	MODERATOR: Valide Paşayeva
Ayfer KEÇECİ	ALAN 1 – SPACE 1
Ayşe DENİZLİ TÜZÜN	Yıldız dönencesi
Ayşe DENİZLİ TÜZÜN	İsimsiz
Ahu Fatma MANGIR	Sarmaşık
Behiye Aycan Erarslan	Inside You
Elif Aksoy	Duvardaki izler -1/ Marks on the Wall- 1
Elif Aksoy	Duvardaki izler -2/ Marks on the Wall- 2
Emel Uzuner	Sadece Bir
Eren Görgülü	İsimsiz
Ezgi TOKDİL	Değişim / Transformation
Erdem ÇAĞLA	Intense looks
Ferrah Nur Dünder	Umut
GÜLCAN ACARTÜRK	Duvarın Ardı
HATİCE KETEN	Metafor / metaphor
İmran UZUN	Asimetrik Benzerlikler / Asymmetrical Similarities
İsmail BİRLİK	Bunu Sende Çekebilirsin / You Can Take This too
LAÇİN AKYIL	DALGALAR
Mehmet KONUKLAR	Gömü / Buried Treasure
Mine TAYLAN	SÜTUNLAR / PILLARS
Müzeyyen AYGÜN	Beyaz Etki/ White Effect
Nilay Özsavaş Uluçay	İsimsiz

N. Goksun YENER	ARS FOR MARS
Özlem KAYA	Cape Town
Rasim BAĞIRLI	KUŞ /BIRD
Selin Gençtürk	Bambushi- (Nigiri Sushi plate)
Samet Doğan	İsimsiz/Untitled
Şeref KOCAMAN	İsimsiz
ŞULE BAYRAK	Görmek-İşitmek
Valide Paşayeva	Yalnızlık / Solitude
Yüksel TOK	Morun Büyüsü/ The magic of purple
Yurdagül KILIÇ GÜNDÜZ	“Derinde” / “in the deep”

Content

Conference Id**Scientific & Review Committee****Program****Content****Oral Presented Papers In The Conference**

TEKSTİL ve MODA TASARIMINDA SÜRDÜRÜLEBİLİR FİKİRLER EMİNE ERDOĞAN	1
MODA TEKNOLOJİSİNDE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK EMİNE ERDOĞAN	8
FASHION: BODY CONFLICT Özlem KAYA, Gamze ÇAMLİBEL	15
GÜNÜMÜZ DİJİTAL DÜNYASI VE FARKINDALIK Mukadder GÜNERİ	28
ALİ FAHRİ'DEN ALİ KEMAL'E AÇIK MEKTUP Nuran ÖZLÜK, Hüseyin DOĞRAMACIOĞLU	33
TATAR EDEBİYATINDAN OSMANLI TÜRKÇESİNE AKTARILAN BİR ESER: FATİH EMİRHAN-TATAR KIZI Nuran ÖZLÜK, Hüseyin DOĞRAMACIOĞLU	42
IMPORTANCE OF ORIENTATION PROGRAM TUĞBA YURT ASLAN, Meltem KÖKSAL, SELİN POLAT, ŞAHİN DEMİREL, ELİF ECESU ÖZDEMİR	55
ORTAOKUL ÖĞRETMENLERİNİN ÖDÜL VE CEZAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ Oğuzhan SEVİM, Ahmet KARABULUT	60
ÖĞRETMENLERİN TÜRKÇE DERSİNİN ÖLÇME VE DEĞERLENDİRMESİNDE YAŞANAN SORUNLARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ Ahmet KARABULUT, Oğuzhan SEVİM	70
Development of E-Worksheet Supported Quizizz Application in Physics Learning Aulia Naila FAUZIAH, Siska Nur, AFIFATURROHMAH, Fajar FITRI, Dwi SULISWORO	80
Utilization of Student Worksheets on Newton's Law Material for Physics Learning Ristika ANDINI, Aisyah Rini Wahyu RATRI, Ariati Dina PUSPITASARI, Dwi SULISWORO	81
Canva and Quizizz App Integration for Worksheet Development Nourma Silvia PUSPITARANI, Nurul MUKHLISAH, Dian Artha KUSUMANINGTYAS, Fajar FITRI	82
The Effectiveness of Student Worksheet using Quizizz in Understanding the Concept of Motion Pramesti Indha PRAKARTI, Siti Zahra Helmalia PUTRI, Ariati Dina PUSPITASARI, Dwi SULISWORO	83

Utilization of the Quizizz Application for Worksheet Management and Learning Evaluation Annisa SYIFA, Ririn Vijayanti Indah SAPUTRI, Fajar FITRI, Eko NURSULISTIYO	84
Integrating Quizizz and PhET Simulation to reduce Misconception Eko Muhammad NAUFAL, Irfan ROSYADI, Fajar FITRI, Dwi SULISWORO	85
Interactive Worksheet Using Google Sheet dan Quizizz Annisa Nur AZIZAH, Aribah Chika FARDANTI, Fatonah RAHAYU, Dwi SULISWORO	86
İLKOKUL MÜDÜR YARDIMCILARININ KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ NECDET KONAN, NEŞET ÇİLOĞLU	87
İLKOKULLARDA VE ANAOKULLARINDA GÖREV YAPAN OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN SORUNLARI VE ÇÖZÜM YOLLARI NECDET KONAN, MERYEM GÜMÜŞ ÇİLOĞLU	111
HEYDƏR ƏLİYEVİN PEDAQOJİ GÖRÜŞLƏRİNDƏ TƏLİMİN KEYFİYYƏTİNİN YÜKSƏLDİLMƏSİ YOLLARI Nazile Abdullazade	137
YABANCI UYRUKLU ÖĞRENCİLERE VERİLEN EĞİTİMDE TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİNİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE BU SORUNLARA İLİŞKİN ÇÖZÜM ÖNERİLERİ NECDET KONAN, ABDULLAH DOĞRU	138
KÖY OKULLARINDAKİ TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİNİN ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNE KİTAP OKUMA ALIŞKANLIĞI KAZANDIRMADA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ NECDET KONAN, İMMİ GÜLSÜM YEŞİLGİL	158
AN ANALYSIS OF ADVERTISING SANCTIONS AND PENALTIES IN HEALTH SERVICES GÜLDANE ZENGİN	181
SINIR AŞAN TERÖR HAREKETLERİ VE TÜRKİYE’NİN MÜTTEFİKLERİNİN TERÖRİZME SAĞLADIKLARI KATKILARIN TÜRK İNSANI ÜZERİNDE BIRAKTIĞI SOSYO – PSİKOLOJİK ETKİLER Haydar Çoruh	194
TÜRK PARLAMENTER SİSTEMİNİN TEMELLERİ Erkan AFŞAR, Abdullah EROL	211
TEK PARTİ DÖNEMİNDE HALKEVLERİ’NİN TOPLUMSAL DÖNÜŞÜMDEKİ ROLÜ Abdullah EROL, Erkan AFŞAR	212
EXAMINATION OF EMPATHY LEVELS OF YOUNG ADULTS WITH AND WITHOUT COVID-19 DIAGNOSIS EMINE BEYZA BOZKUS, UNAL OZUM, CANAN OZCELIK	213
EXAMINATION OF EMPATHY LEVELS OF YOUNG ADULTS WITH AND WITHOUT COVID-19 DIAGNOSIS EMINE BEYZA BOZKUS, UNAL OZUM, CANAN OZCELIK	226
POTENTIAL OF STREET SOCIAL WORK IN TURKEY GÖKHAN TOPÇU	227

YENİ EVLİ ÇİFTLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN BELİRLENMESİ ERKAN EFİLTİ, MİNACAT ABDİHALİL KIZI	229
Üniversiteye Yeni Gelen Öğrencilerin İhtiyaç Hissettikleri Psikolojik Desteklerinin İncelenmesi ERKAN EFİLTİ, AYNAZIM MAYRAMBEK KIZI	230
Resolution of labor disputes through mediation in the Republic of Azerbaijan. Fidan Bahruz qızı Allahyarova	244
Mediation in the Azerbaijan Republic through a historical perspective. Fidan Bahruz qızı Allahyarova,	248
DİJİTALLEŞMENİN DENİZ TİCARETİNE ETKİLERİNE İLİŞKİN BİR DEĞERLENDİRME Gökçe Çiçek CEYHUN	251
ÜRETKEN YAPAY ZEKÂNIN İÇERİK ÜRETEEN İŞGÜCÜNÜN GELECEĞİNE ETKİLERİ Gürkan Caner BİRER, Ahmet GÜNEY	252
TÜRKİYE'DE EGE DENİZİ KITA SAHANLIĞI UYUŞMAZLIĞI KONUSUNU ELE ALAN BİLİMSEL ÇALIŞMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ Samet BURCU, Murat YORULMAZ	254
SANAYİLEŞME, BÜYÜME ve İRAKSAMA : AFRİKA EKONOMİSİ GÖKHAN ORUÇ ÖNALAN	271
FEN BİLİMLERİ DERSİNDE OTANTİK ÖĞRENME UYGULAMALARINA YÖNELİK ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ Merve TOPAL, Şafak ULUÇINAR SAĞIR	272
COMPARISON OF TEACHING GERMAN AS A SECOND FOREIGN LANGUAGE IN TURKEY AND FINLAND HALİL İBRAHİM ÇOBAN, ŞERİF ORUÇ	285
ENGINEERING STUDENTS ENTREPRENEURIAL ASPIRATIONS: THE VALUE OF ENTREPRENEURSHIP EDUCATION Seemant Tiwari	287
Sexualization of Women in Nigerian Magazine Advertisements Kehinde Augustina Odukoya	288
Developing Measurement Model of Interpersonal Skills of Youth Mohd Yusri Ibrahim	289
Female Work Force Participation and Women Empowerment in Haryana Dinabandhu Mahata, Amit Kumar, Ambarish Kumar Rai	290
Preservation of Artistic Heritage: Effect of Modernization on Antiquities and Traditional Murals in Nigeria Uchenna Bella Onu	291
From Risk/Security Analysis via Timespace to a Model of Human Vulnerability and Human Security Anders Troedsson	292

The Cave Paintings of Libyc Inscriptions of Tifra, Kabylia, Algeria Samia Ait Ali Yahia	293
THEORY AND REALITY ON WORKING LIFE OF PEOPLE WITH DISABILITY: THE CASE IN POLAND Dorota Kobus-Ostrowska	294
TOM STOPPARD: THE AMORALITY OF THE ARTIST Majeed Mohammed Midhin, Clare Finburgh	295
ASSESSMENT ON COMMUNICATION STUDENTS' INTERNSHIP PERFORMANCES FROM THE EMPLOYERS' PERSPECTIVE Yesuselvi Manickam, Tan Soon Chin	296
ANALYSIS OF POVERTY REDUCTION STRATEGIES AS MECHANISM FOR DEVELOPMENT IN NIGERIA FROM 1999-2014 Ahmed Usman Egye, Hamza Muhammad	297
Analysis of Steles with Libyan Inscriptions of Grande Kabylia, Algeria Samia Ait Ali Yahia	298
Social Work Practice to Labour Welfare: A Proposed Model of Field Work Practicum and Role of Social Worker in India Naeem Ahmed	299
Adoption and Diffusion of E-Government Services in India: The Impact of User Demographics and Service Quality Sayantan Khanra, Rojers P. Joseph	300
Public Squares and Their Potential for Social Interactions: A Case Study of Historical Public Squares in Tehran Asma Mehan	301
FORENSIC MEDICAL CAPACITIES OF RESEARCH OF SALIVA STAINS ON PHYSICAL EVIDENCE AFTER WASHING Saule Mussabekova	302
SEXUAL AND GENDER BASED CRIMES IN INTERNATIONAL CRIMINAL LAW: MOVING FORWARDS OR BACKWARDS? Khadija Ali	303
A METHOD TO ENHANCE THE ACCURACY OF DIGITAL FORENSIC IN THE ABSENCE OF SUFFICIENT EVIDENCE IN SAUDI ARABIA Fahad Alanazi, Andrew Jones	304
CONTROLLING YOUTHS PARTICIPATION IN POLITICS IN SOKOTO STATE: A CONSTRUCTIVE INCLUSIVENESS FOR GOOD GOVERNANCE IN NIGERIA Umar Ubandawaki	305
The Legal Procedure of Attestation of Public Servants Armen Yezekyan	306

The Ombudsman: Different Terminologies Same Missions Khodr Fakih	307
The Effectiveness of Cognitive Behavioural Intervention in Alleviating Social Avoidance for Blind Students Mohamed M. Elsherbiny	308
The Effectiveness of Metaphor Therapy on Depression among Female Students Marzieh Talebzadeh Shoushtari	309
Family Relationships and Coping with the Stress of Young People from Migrant Families with Cerebral Palsy A. Gagat-Matula	310
A Quasi-Systematic Review on Effectiveness of Social and Cultural Sustainability Practices in Built Environment Asif Ali, Daud Salim Faruque	311
Impact of Personality and Loneliness on Life: Role of Online Flow Experiences Asmita Shukla, Soma Parija	312
Gender Differences in Research Output, Funding and Collaboration Ashkan Ebadi, Andrea Schiffauerova	313
Swiss Scientific Society for Developing Countries: A Concept of Relationship Jawad Alzeer	314
Democratization, Market Liberalization and the Raise of Vested Interests and Its Impacts on Anti-Corruption Reform in Indonesia Ahmad Khoirul Umam	315
Organizational Involvement and Employees' Consumption of New Work Practices in State-owned Enterprises: The Ghanaian Case M. Aminu Sanda, K. Ewontumah	316
De-Securitizing Identity: Narrative (In)Consistency in Periods of Transition Katerina Antoniou	317
RESTORATIVE BENEFITS OF BIOPHILIC DESIGN IN HOSPITALITY DESIGN KUZEY TÜRKEL , NURHAN ÖZDEMİR , DENİZ HASIRCI	318
REPRESENTATION OF INTERIOR SPACES IN MOVIES AND THEATRES: TREES DIE STANDING TALL HİLAL SERRA FELEK , ESMA CEREN YAZICI , DENİZ HASIRCI	338
THE EFFECT OF EASE OF USE, PUBLIC OPINION, AND TWITTER ACCOUNT @CONVOMFS ON GENERATION Z BEHAVIOR CHANGE IN INDONESIA Rika Purnama Sari, Putri Maisara, Putri Maisara	362

TEKSTİL ve MODA TASARIMINDA SÜRDÜRÜLEBİLİR FİKİRLER

Arş. Gör. Dr. EMİNE ERDOĞAN¹

¹ Kafkas Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, eminekau.tipmail.com –
ORCID ID: 0000-0003-0249-4369

ÖZET

Sürdürülebilirlik, sadece günümüz ihtiyaçlarını karşılayabilmek değil aynı zamanda gelecek nesilleri de düşünerek, doğaya zarar vermeden, uzun vadeli planlarla ihtiyaçları karşılamaktır. Günümüzde geniş bir alana hitap eden moda ve tekstil sektörü; önceleri korunma ve örtünme amacıyla kullanılmış olsa da bugünün dünyasında oldukça hızlı üretim ve tüketim yapılan alanlardan biri haline almıştır. Hızlı değişim ve yeniliğin öncülerinden biri olan ve büyük bir alana hitap eden tekstil ve moda endüstrisindeki bu hızlı üretim ve tüketim günümüz ve gelecek dünyasını tehdit etmeye başlamıştır. Endüstrileşmenin ve taleplerin artması ile insanoğlu dünya kaynaklarını daha hızlı tüketmeye ve yok etmeye başlamıştır. Bu durum sadece insanları değil aynı zamanda diğer canlıları da tehdit etmektedir. Bu durum, bireysel ve toplumsal girişimlerle birçok kurum ve kuruluş tarafından ele alınarak sürdürülebilir yaklaşımların ortaya çıkmasına yol açmıştır.

Son yıllarda tekstil ve moda tasarımı alanında önde gelen birçok marka ve modacı sürdürülebilirlik üzerine çeşitli çalışmalar yapmaktadır. Tekstil ve moda endüstrisinde bu tür çalışmalar üreticilerin ve tüketicilerin sürdürülebilirlik konusunda bilinçlendirilmesi açısından oldukça önemlidir. Doğal kaynakları koruyarak veya daha az tüketerek çevre bilincinin oluşturulması, geri dönüştürülebilir ürünlerin kullanıma teşvik edilmesi, maliyetlerin düşürülmesi gibi unsurlar göz önüne alınarak sürdürülebilir bir hayata geçilmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda çalışmada tekstil ve moda ürünlerinin geri dönüşüme kazandırmak amaçlı atık ve kullanılmayan malzemeler (giysi, ip, kumaş vb.) ile, tekstil ve moda ürünleri kullanılarak yeni tasarımlar oluşturulmuştur. Bu tasarımların malzemeleri, üretim süreçleri, kullanılabilirliği hakkında açıklamalar yapılmıştır. Araştırmada geleceğimizi tehdit eden tüketim bilinci hakkında farkındalık oluşturulup sürdürülebilir fikirler ile alana katkı sağlanmak amaçlanmıştır. Bu bağlamda gelecek nesillere daha yaşanabilir bir dünya bırakmak için tekstil ve moda alanında tasarım fikirleri oluşturulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tekstil, Moda, Sürdürülebilirlik, Tasarım.

SUSTAINABLE IDEAS in TEXTILE and FASHION DESIGN

ABSTRACT

Sustainability is not only meeting the needs of the present, but also meeting the needs with long-term plans, without harming the nature, by considering the future generations. Today, the fashion and textile sector, which appeals to a wide area; Although it was used for protection and covering in the past, it has become one of the areas where production and consumption is very fast in today's world. This rapid production and consumption in the textile and fashion industry, which is one of the pioneers of rapid change and innovation and addresses a large area, has begun to threaten today's and future worlds. With the increase in industrialization and

demands, human beings have started to consume and destroy the world's resources faster. This situation threatens not only humans, but also other living things. This situation has led to the emergence of sustainable approaches by being handled by many institutions and organizations with individual and social initiatives.

In recent years, many leading brands and fashion designers in the field of textile and fashion design have been working on sustainability. Such studies in the textile and fashion industry are very important in terms of raising the awareness of producers and consumers about sustainability. It is thought that it is necessary to adopt a sustainable life by taking into account factors such as creating environmental awareness by preserving natural resources or consuming less, encouraging the use of recyclable products, and reducing costs. In this context, new designs were created by using waste and unused materials (clothing, thread, fabric, etc.), textile and fashion products in order to recycle textile and fashion products. Explanations were made about the materials, production processes and usability of these designs. In the research, it is aimed to create awareness about the consumption awareness that threatens our future and to contribute to the field with sustainable ideas. In this context, design ideas have been tried to be created in the field of textile and fashion in order to leave a more livable world to future generations.

Keywords: Textile, Fashion, Sustainability, Design.

1. GİRİŞ

Sürdürülebilir tekstil ve moda, gelecek nesillerin kaynak ihtiyacını gözeten; çevre, toplum, ekonomi gibi unsurlara değer veren geri dönüşüm uygulamalarıdır. Bu uygulamalar hızlı tüketim ürünlerini azaltma ve üretilenleri de kullanım sonrası geri dönüşüme kazandırma odaklıdır.

“İnsanoğlu varlığını devam ettirebilmek amacı ile yaşamı boyunca üretim ve tüketimde bulunmak zorundadır. Yaşam standartlarındaki gelişme, nüfus artışı ve küreselleşme birçok problemin açığa çıkmasına neden olmuştur. Son zamanlarda insanlar gereksinimlerinden ziyade isteklerini tatmin etmek amacıyla tüketir olmuşlardır”(Yücel & Tiber, 2018: 371).

1983 yılında kurulan Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (WCED), 1987 yılında “Ortak Geleceğimiz” başlıklı bir rapor yayınladı. Belge, Komisyon başkanı Gro Harlem Brundtland'dan sonra “Brundtland Raporu” olarak bilinmeye başlandı (WCED, 1987: 41). Raporla genel olarak sürdürülebilir büyüme için hedefler geliştirilmiştir. Bir yanda yoksulluğun bir yandan da aşırı tüketimin var olduğu dünyada üretim ve tüketimin dengesizliği vurgulanmıştır.

Ayanoğlu vd., (2017) tekstil ve modada sürdürülebilirliği hakkında şöyle bir açıklama yapmıştır:

Fletcher, moda ve tekstilde sürdürülebilirliği 4 başlıkta özetlemektedir. İlk olarak liften kumaşa kadar tasarımlarda kullanılacak tüm “malzemelerin bilincinde” olmak, uzun süreli kullanım sağlayan, ekosisteme zararlı olmayan, geri dönüşümlü malzemelerin kullanımı gündeme gelir. Bir diğeri etik kaygılardır. Atıkların yol açtığı hava ve su kirliliği, üretimde rol oynayan çalışanların iş güvenliğinden çalışma saatleri gibi özlük haklarına kadar tüm durumlar bu “etik kaygılar”ın alt başlığıdır. “Ürünlerin kullanım durumları” ise diğeri bir başlıktır. Kıyafetlerin üretimi dışında yıkanması, kolay yıpranması gibi durumların yol açtığı ekonomik kayıplar, giyim süresinin kısılmasını engelleyebilecek akıllı kumaş fikirleri veya kullanım önerileri bu gruptadır. Son olarak ise “tekrar kullanım, geri dönüşüm ve firesiz kumaş kesimi” (reuse, recycling, zero waste) fikirlerinden oluşan başlık gelir.(Ayanoğlu vd., 2017:256)

Tekstil ve moda endüstrisi, üretim ve tüketimin oldukça fazla olduğu alanlardan biridir ve hızlı değişime sahip olmasından dolayı günümüzde doğaya zarar veren sektörlerden olup birçok doğal kaynağın tüketilmesinde önemli role sahiptir. “Sektör çok büyük miktarlarda kaynağı, en önemlisi de su kaynaklarını tüketmektedir; işçi hakları açısından kötü sicile sahiptir ve tüketicilerin gereksinim duyduklarının çok üzerinde tüketmeye yönelen ve hızla değişen trendlerin egemenliğindedir” (Türkmen, 2009: 69). Örneğin moda sektöründe önceleri ilkbahar, yaz, sonbahar, kış şeklinde koleksiyonlar hazırlanırken günümüzde her an bir koleksiyon üretilmekte ve tüketim çılgınlığı artmaktadır.

“Her gün değişen modanın çevresel etkisi, tekstil atıkları, kirlilik, su stresi ve karbon emisyonları gibi konularla birlikte, çevre dostu giysilere olan talebi artırmıştır” (Aydın, N. (2021:114). Daha ekonomik, sıfır atık, etik gibi unsurlar sürdürülebilirliğin önemli unsurları arasında yer almaya başlamıştır. Ekolojinin önemsendiği, atıkların azaltılarak tamamen geri dönüşülebilir malzeme odaklı tasarımlara yönelmiştir.

Küreselleşen dünya ile moda ve tekstil sektörü, sürdürülebilir düşünceyle; doğal kaynakların gelecek nesillerin ihtiyaçlarının gözetilerek korunması, kaynakların doğru ve az kullanılması, sorunların kaynağından bertaraf edilmesi, kullanılmayan ürünlerin geri dönüşüme kazandırılması gibi alternatif yollara başvurmaya başlamıştır.

2. SÜRDÜRÜLEBİLİR TEKSTİL VE MODA TASARIM ÜRÜNLERİ

Sürdürülebilir moda ve tekstil tasarım ürünleri ile ekolojiye ve gelecek nesillere duyarlı; doğayı koruyan, geri dönüşüme katkı sağlayan, yeniden kullanılabilen, az tüketimi destekleyen üretimlerin yapılması hedeflenmektedir. Tekstil ve moda tasarımında sürdürülebilir uygulamalar; geri dönüştürülmüş ürünler, tasarım ve atıkların tekrar kullanımı, doğada kolayca

yok olabilen hammaddeler ile üretilen tasarımlar, israfı önleyen vb. yapılmaktadır. Dünyanın en büyük Mücevheratçılarından biri olan “Pandora”, laboratuvarında yenilenebilir enerji ile pırlanta üreterek ekolojik ve insan emeğini gözeterek sürdürülebilir elmaslar üretmiştir. “Laboratuvarında yetiştirilen elmaslar, doğal bir elmastan çok daha az enerji gerektirir. Bu miktar elmas madenciliği için gereken enerjinin yaklaşık üçte biri veya daha azdır ve daha az yakıt ve kirlilik anlamına gelir. Diğer yandan bu yöntemle bitkilerin ve hayvan yaşam alanlarının yok edilmesinin de önüne geçiliyor” (<https://www.hurriyet.com.tr>, 2022).

İngiliz moda tasarımcısı olan Deborah Milner 2000 yılından buyana ekolojik tasarımlar yaparak sürdürülebilirlik üzerine çalışmalar yapmaktadır. Tasarımcı sıkıştırılmış atık plastik malzemelerle gelinlik tasarımı (Görsel 1) yaparak sürdürülebilir moda tasarım örneği sunmuştur.

Görsel 1: Deborah Milner’in poşet malzemelerle tasarladığı gelinlik.
(Türkmen, 2009: 62)

“Uniform Project” adlı projede “yaş aldıkça büyüyen kıyafet” üretmek hedeflenmiştir. Tasarımcı ürettiği giysiyi, kendi üzerinde deney yaparak bir yıl boyunca farklı aksesuarlarla giyinip kullanmıştır. Giysilerin farklı şekillerde giyinebileceğini göstererek sürdürülebilirliğe dikkat çekmeye çalışılmıştır.

Görsel 2. Yaş aldıkça büyüyen kıyafet. (Şengül, B., 2018)

Üretim fazlası kumaş parçalarının değerlendirilmesi ile oluşturulmuş tekstil ve moda tasarım örneklerinden olan Chapputzs markasının ürünleri (Görsel 3) ekoloji odaklı olup sürdürülebilirliği destekler niteliğe sahiptir.

Görsel 3. Chapputzs Markasının Ürünleri (Can vd., 2017:117)

“Mekaniksel yöntemle atıklar, iplik, kumaş ve dokusuz yüzeylerin üretiminde kullanılacak lifli forma getirilirken, termo-mekaniksel yöntemde, yeniden eritilerek granül haline getirilmekte ve elde edilen granüller plastiklerin ve liflerin üretiminde kullanılmaktadır”(Altun, Ş., 2016:8).

Görsel 4. Atıklardan elde edilen granüller ve granüllerin eritilmesiyle üretilen polyester iplikler. (Altun, Ş., 2016:8)

2010 yılında eteği uzun formda, tarlatanlı olarak tasarlanan ve kullanılan gelinlik, 2023 yılında etek boyu kısaltılarak ve atık malzemelerle yeniden tasarlanıp hem abiye hem de kostüm (Görsel 5) olarak kullanılmıştır.

Görsel 5. Gelinliğin kostüm ve abiyeye dönüştürülmesi (Yazar tarafından tasarlanmıştır)

3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Tekstil ve moda sektörü hayatın en temel ihtiyaçlarını karşılayan alanlardan bir tanesi olduğundan dolayı sürekli üretimi ve tüketimi olan alanlardan biridir. Bu süreçte ekolojik hayatı olumsuz etkilerden uzak tutmak amaçlı sürdürülebilir alanlar oluşturulmaya çalışılmıştır.

Küreselleşen Dünya'da; nüfus artışı, hızlı ve bilinçsiz tüketim/üretim gibi nedenlerden dolayı doğal kaynaklar hızla yok olmaya başlamıştır. Hızlı üretim ve tüketimin öncülerinden olan tekstil ve moda endüstrisi çevreye zarar veren en önemli sektörler olarak değerlendirilmektedir. Özellikle maliyeti düşük ürünlerin üretilmesi tüketimin artmasına, moda olgusunun sıklıkla değişmesi ürünlerin kullanım sürelerinin azalmasına neden olmaktadır. Bütün bu sebeplerden dolayı tekstil ve moda sektöründe sürdürülebilirlik kavramı önem kazanmış ve hammaddeden ürüne kadar birçok sürdürülebilir alternatif yollar üretilmeye çalışılmıştır. Ürün ve ürün atıkları geri dönüştürülebilir, doğada kolayca yok olabilir, kalite ve uzun ömürlü tasarımlarla sürdürülebilir yollar izlenmiştir.

Dünya’da ve Türkiye’de birçok önde gelen markalar, sürdürülebilirliğe dikkat çekmek amaçlı giysi atıklarından çalışmalar yapıp hem toplumu bilinçlendirip hem de farkındalık oluşturmuşlardır.

“Tekstil üretimi sırasında ortaya çıkan teleflerin geri kazanımı Türkiye’de önemli bir işlevi yerine getirmesine rağmen, diğer geri kazanım işlemlerine uygulanan teşviklerden yararlanamamakta ve çevresel ve ekonomik etkileri yeterince bilinmemektedir”(Altun, Ş., 2016:9). Devlet ve özel kurumlar sürdürülebilirliği, basın-yayın organlarıyla, eğitimlerle, teşviklere desteklemeli ve halkı bilinçlendirmelidir. Böylece sadece dünya markaları değil aynı zamanda en küçük işletmeler bile sürdürülebilirliğin önemini kavramalı ve kendi çalışmalarını ile ilgili ekolojik yatırımlar yapmalıdır. İkinci el tekstil ve moda ürünleri, işletmelerdeki üretim atıkları geri dönüşüm merkezlerinde toplanarak geri kazanıma dahil edilmelidir.

KAYNAKÇA

Altun, Ş. (2016). Tekstil Üretim ve Kullanım Atıklarının, Geri Kazanımı, Çevresel ve Ekonomik Etkileri. Uşak Ticaret ve Sanayi Odası Raporu. (Erişim: https://usaktso.org/dosya/Kurumsal/Trk_Teks_Ger_Don.pdf)

Ayanoğlu, S. G., Ağaç, S. (2017). Sürdürülebilir Moda Kavramına Yönelik Tasarım Fikirleri. SÜLEYMAN Demirel Üniversitesi, ART-E Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi 10(19), ss. 252-273. ISSN 1308-2698

Aydın, N. (2021). Sürdürülebilir Giyilebilir Ürünler: İnsan Yaşam Kalitesini Artırmak İçin Giyilebilir Teknoloji. Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi, 7. cilt, ss.108-115.

Can, Ö., Ayvaz, K. M. Tekstil ve Modada Sürdürülebilirlik. Akademia Sosyal Bilimler Dergisi, 2017, 3(1), 110-119.

<https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/yazarlar/ecehan-ersoz/surdurulebilir-moda-teknolojileri-42075751>. Erişim: 20.12.2022.

Sibel YÜCEL, Bahar TİBER (2018): Hazır Giyim Endüstrisinde Sürdürülebilir Moda, Tekstil ve Mühendis, 25: 112, 370-380.

Şengül, B. (2018). Erişim: <https://yazname.com/yaratici-endustrilerde-moda-teknoloji/30/09/2017>

Türkmen, N. (2009). Tekstil ve Moda Tasarımı Açısından Sürdürülebilirlik ve Dönüşüm. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış Sanatta Yeterlilik Tezi. İstanbul.

World Commission on Environment and Development (WCED). (1987). Our common future. Oxford: Oxford University.

Yücel, S. & Tiber, B. (2018): Hazır Giyim Endüstrisinde Sürdürülebilir Moda, Tekstil ve Mühendis, 25 (112), 370-380.

MODA TEKNOLOJİSİNDE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

Arş. Gör. Dr. EMİNE ERDOĞAN¹

¹ Kafkas Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, eminekau.tipmail.com –
ORCID ID: 0000-0003-0249-4369

ÖZET

Sürdürülebilirlik; doğal kaynakları koruyabilen, kalkınmayı teşvik eden, günümüz ihtiyaçlarını karşılayabilen ve gelecek nesillerin taleplerini karşılama fırsatı verebilen bütünsel bir yaklaşımdır. Günümüz dünyasında birçok alana hitap eden teknoloji sürdürülebilirlik için oldukça umut vadeden inovasyonlardandır ve moda teknolojisi sürdürülebilirliğin oldukça yoğun kullanılan alanlardan biri olma yolundadır. Hızlı nüfus artışı ve teknolojik gelişmelerden dolayı dünyadaki doğal kaynaklar bilinçsizce tüketilmekte ve bu kaynaklar zamanla yok edilmeye mahkum edilmektedir. Oldukça büyük bir yelpazeye sahip olan moda endüstrisi, hızlı değişebilen özelliğinden kaynaklı büyük bir tüketim alanı halini almaktadır. Toplumların, işletmelerin ve devlet kurumlarının farkındalıklarının artması ile ortaya çıkan sürdürülebilirlik kavramı ile çeşitli sürdürülebilir girişimlerin ortaya çıkmasına ve teşvik edilmesine yol açmıştır.

Tüketimin yoğun olduğu modern dünyada çevresel ve ekonomik riskleri azaltmak için Ürünlerin geri dönüştürülerek tekrardan yeni malzeme olarak benzer kullanım alanlarında değerlendirilmesi, sürdürülebilir ürünlerin üretilmesi ve hayata koyulması, oldukça önem arz etmektedir. Çalışmada moda alanında kullanılan teknolojilerin sürdürülebilirliğe katkıları araştırılmıştır. Araştırma esnasında teknolojik moda ürünlerinin örnekleri incelenmiş ve bu ürünlerin hangi hammadde ile üretildiği, doğaya zarar vermeden nasıl dönüştüğü, ürünün tekrar kullanılabilirliği, üretimde hangi teknolojilerin kullanıldığı gibi sorulara yanıt aranmıştır. Ayrıca moda ürünleri olan, giysi ve giysi tamamlayıcı (çanta, gözlük, takı, ayakkabı, eldiven vb.) ürün örneklerine yer verilip bu ürünlerin sürdürülebilirliği hakkında araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmalar ışığında ihtiyaçtan fazla üretim ve tüketimin olduğu moda endüstrisi sürdürülebilirlik açısından önemli bir sektör olduğu tespit edilmiştir. Moda sektöründe yer alan öncü firmalar ve tasarımcılar sürdürülebilir moda üzerine teknolojik çalışmalar yapmaktadır. Bu çalışmalar hem üreticiyi hem de tüketiciyi bilinçlendirmek amaçlı

olup, çalışmaların yenilenebilir ürünlerin üretilmesinin yanı sıra tüketimin de azaltılması yönünde katkılar sağlanabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Moda, Teknoloji, Sürdürülebilirlik.

SUSTAINABILITY IN FASHION TECHNOLOGY

ABSTRACT

Sustainability; It is a holistic approach that can protect natural resources, promote development, meet the needs of the present and provide the opportunity to meet the demands of future generations. Technology that appeals to many areas in today's world is one of the most promising innovations for sustainability, and fashion technology is on the way to become one of the areas where sustainability is used quite heavily. Due to rapid population growth and technological developments, natural resources in the world are consumed unconsciously and these resources are condemned to be destroyed over time. The fashion industry, which has a very large range, becomes a large consumption area due to its fast-changing feature. The concept of sustainability, which emerged with the increase of awareness of societies, businesses and government institutions, has led to the emergence and encouragement of various sustainable initiatives.

In order to reduce environmental and economic risks in the modern world where consumption is intense, it is very important to recycle the products and reuse them as new materials in similar areas of use, and to produce and implement sustainable products. In the study, the contributions of the technologies used in the field of fashion to sustainability were investigated. During the research, examples of technological fashion products were examined and answers were sought to questions such as which raw material these products were produced with, how they were transformed without harming the nature, the reusability of the product, and which technologies were used in production. In addition, examples of fashion products, clothes and clothes complementary (bags, glasses, jewelry, shoes, gloves, etc.) were included and research was conducted on the sustainability of these products. In the light of these researches, it has been determined that the fashion industry, where there is more production and consumption than the need, is an important sector in terms of sustainability. Leading companies and designers in the fashion industry conduct technological studies on sustainable fashion. These studies aim to raise awareness of both the producer and the consumer, and it is thought that these studies can contribute to the reduction of consumption as well as the production of renewable products.

Keywords: Fashion, Technology, Sustainability.

1. GİRİŞ

“Günümüzde önemini giderek arttıran sürdürülebilirlik kavramı aslında hayatımıza yeni girmiş bir kavram değildir” (Pala, 2022:3). Binlerce yıl öncesine dayanan ve önceleri korunma, örtünme ihtiyaçlarından dolayı kullanılan giysiler, günümüzde bu özelliklerinin yanında insan ruhuna hitap eden amaçlar için de hayatımızda yer almaya devam etmektedir. Sanayi devriminden sonra hızla büyüyen teknoloji birçok alana hitap etmiş ve bu alanlardan biri ve sanayi alanında büyük bir paya sahip olan moda endüstrisi olmuştur. Moda endüstrisi beğenilerin ve taleplerin çabuk değiştiği, hızlı üretim ve tüketimin yoğun olduğu alanlardan biridir. Bundan dolayı teknolojinin gelişmesi ile mevcut ihtiyaçlara yanıt verebilmek için son yıllarda disiplinler arası devrim niteliğinde birçok teknolojik çalışma yapılmıştır.

Teknolojik giysiler, katma değeri yüksek ürünler olup, bu ürünler son yıllarda hızla büyüyen sektör grubuna girmektedir. Teknolojinin giyim dünyası ile iç içe geçmeye başladığı dönemde moda sanayisi, ileri teknoloji firmalarıyla disiplinler arası çalışmaya başlamıştır. Teknolojik giysiler konfor ve estetik özelliklerinin yanında, algılama, tepki verme, uyarma gibi fonksiyonel özelliklere de sahiptir. Genel olarak bu giysilerde sensör, nanoteknoloji, kapsül teknolojisi, kompozit, nano kompozit, uyarıcı malzemeler, iletken yapılar, elektronikler vb. kullanılmaktadır. Giyim sektörünün hızlı büyüyen alanı olan teknolojik giysiler geçmişte çoğunlukla tıbbi, askeri, spor, korunma vb. amaçlı olmasına rağmen günümüzde günlük hayatta kullanılabilen ürünler olarak da üretilmeye başlamıştır. Hatta kişiye özel tasarımlar yapılarak 3 boyutlu yazıcı teknolojileriyle hızlı bir şekilde üretim yapılabilir hale gelmiştir.

Moda; kimliği, duyguları, gereksinimleri vb. yansıtan bir kavramdır. Sürdürülebilir moda ise, ahlaki ve ekolojik sorunlara karşı duyarlılık gösteren; doğaya ve canlılara saygı duyan bir kavramı niteler. “Sürdürülebilirliğin esas amacı ürünlerin yaşam süresini uzatarak o ürünlerden uzun süre yararlanmaktır. Daha önce kullanılmış ancak daha sonra kullanım dışı haline gelen geri dönüştürülebilir atıkların çeşitli geri dönüşüm metotları ile hammadde olarak yeniden imalat sürecine dahil edilmesine “geri dönüşüm” denilmektedir” (Yücel vd., 2018:376)

“Giysi ve teknolojinin bir araya gelmesi ile günümüzün giyilebilir teknolojileri, insan bedenini teknoloji taşıyıcısı durumuna getirmektedir” (Değerli, N. G., 2019:52). Bu da teknolojinin giyinme ihtiyacını karşılamanın yanında farklılık oluşturma arayışı içerisine girilmesine neden olmuştur. Böylece zaten hızlı üretim ve tüketimin olduğu moda endüstrisi, teknoloji ile hızlanmış ve kaynakların tüketimi daha da artmıştır. Bu durum moda alanında çalışan duyarlı

sektörler tarafından ele alınmış ve sürdürülebilir moda anlayışı oluşmaya başlamıştır. Moda öncüleri ve markaları alanda sürdürülebilir çalışmalar yaparak teknolojik malzemelerle geri dönüşebilen moda tasarım ürünleri tasarlamışlardır. Geri dönüşebilen hammaddeler kullanılarak moda işlevselliğin yanında estetik özellikler de kazandırılmaya çalışılmıştır.

2. TEKNOLOJİK SÜRDÜRÜLEBİLİR MODA TASARIMLARI

“Giyinme, ihtiyacın yanında giysinin fonksiyonel açıdan kullanan kişiyi memnun etmesi açısından önemlidir. Birçok alanda değişimler yaratan teknoloji ile giysi önemli dönüşümlerden geçmiştir. Günümüz moda teknolojisinde kullanılan teknolojik ürünler temel olarak; “hissetme (algılama), veri işleme, uyarma, harekete geçme, yanıt verme olarak göze çarpmaktadır” (Akçalı, 2016: 693).

Günümüzde moda alanında; teknoloji, tasarım ve sürdürülebilirlik en çok aranan özelliklerin başında yer almaya başlamıştır. Almanya, Zwickau Üniversitesi’nde tasarım öğrencisi olan Babette Sperling, 3D teknolojisini kullanarak çeşitli filamentlerle kıyafet üzerine kabartma şeklinde harfler (Görsel 1) bastırarak hem sürdürülebilirliği hem de görme engelli insanlara karşı duyarlılığı vurgulamaya çalışmıştır. Günlük hayatta giyilebilir özellikteki elbisede kullanılan hammadde tamamen doğada yok olabilen (ekolojik) özelliğe sahiptir.

Görsel 1. 3D teknolojiyle Üretilen Sürdürülebilir Tasarım
(<https://3dprint.com/161341/babette-sterling-fashion-design/>)

“Philips, “Philips Design Probes” adlı araştırma birimi ile sanatçıların, tasarımcı ve bilim insanlarının beden, giyim ve çevre kesişiminde çalışabilecekleri bir proje kurmuştur” (<https://manifold.press/giyilebilir-teknoloji-ve-moda>, 2023). Bu programda karanlık ortamlarda görünürlüğü arttıran özellikte teknik malzemeler kullanarak güneş enerjisiyle şarj olabilen panellerin entegre edildiği ve giyenin telefonunu şarj etmek gibi amaçlar için kullanabileceği; hem işlevsel, hem de sürdürülebilirlik alanında önemli bir katkı olabilecek giysi tasarlanmıştır.

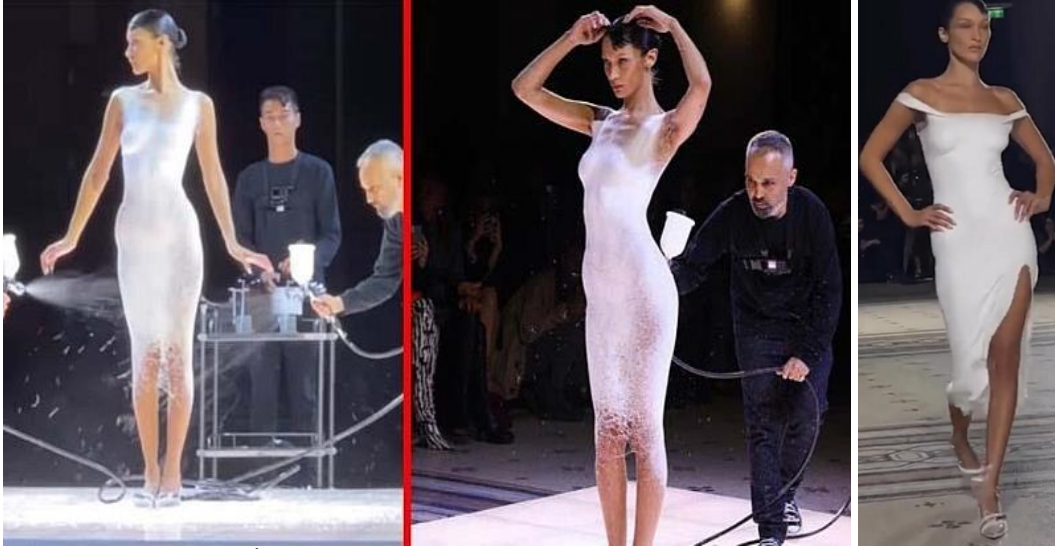
Görsel 2. Güneş Panelli Teknolojik Moda Tasarımı
(<https://www.youtube.com/watch?v=rhUqDy4tg50&t=271s>, 2023).

2000’li yılların başında “biocouture” ün öncülerinden Suzanne Lee, bakteriyel selülozla sürdürülebilir tasarım ürünleri çalışmıştır. Tasarımlarda kullanılan ipek, mantar gibi doğal ürünlerin kullanım ömürleri az olduğundan, kısa süreli kullanımlar için, 3D modellemeyle üretilmiş olup, kullanıldıktan sonra direk olarak toprağa bırakılabiliyor.

Görsel 3. Suzanne Lee'nin Biocouture Tasarımları (Çakmak, 2021)

Püskürtme yöntemiyle kişiye has üretim yapabilme imkanı sunan ve teknolojiyle üretilen giysi (Görsel 4), görünürde şov amaçlı gibi algılansa da gelecekte sürdürülebilirliğe önemli bir katkı sağlayacak tasarım yöntemlerinden biridir. İnsan tenine temas ettiğinde kumaşa dönüşebilen elbise gelecekte hızlı ve sürdürülebilir moda tasarımıda önemli bir rol oynayacağı düşünülmektedir.

Görsel 4. İnsan tenine değdiğinde elbiseye dönüşen teknolojik giysi
(<https://www.youtube.com/watch?v=obs-ayiVJBQ>)

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Doğadaki birçok kaynağın yanlış tüketilmesi sürdürülebilir yaşamı tehdit eden en önemli unsurlardan biri haline almıştır. Yanlış enerji politikaları, doğal kaynakların aşırı tüketimi, yanlış üretim yöntemleri gibi olumsuz durumlar insanoğlunun ve diğer canlıların yaşayabileceği geri dönülmez sonuçlara mal olabileceği aşikardır. Bu konuda bütün üretim ve tüketim alanlarına büyük sorumluluk düşmektedir. Bu alanlardan biri olan moda sektörü son derece hızlı büyüyen bir teknolojiye sahip olup günümüzde sürdürülebilirlik üzerine çalışmalar üreten bir sektör haline almaya başlamıştır.

Moda ve teknolojiyi bir araya getiren disiplinler arası iş birliklerin artması ile zaman, enerji, insan gücü gibi unsurlarda oldukça tasarruf sağlanmaktadır. Bunların yanında ekolojik ve yaşanabilir bir dünya için sürdürülebilir ürünlerin çalışmaları yapılsa da bu çalışmalar yeterli boyutta değildir.

Birbirinden ayrı iki disiplin olan teknoloji ve moda bir araya getiren birçok çalışma yapılmaktadır ve gelecekte daha işlevsel hale geleceği düşünülmektedir. Geleceğin teknolojileri arasında yerini alan moda, teknoloji uygulamaları ile geri dönüştürülebilir; daha

fazla giyilebilir ve ekolojik özellikli duruma getirilmelidir. Bu bağlamda gerek devlet gerek özel teşebbüsler gelecek nesillerin güvence altına alınması için sürdürülebilirlik çalışmalarını desteklemeli ve öncülük etmelidir. Sektörler teknolojiyi kullanıp dönüştürülebilir yatırımlar yaparak üretimi ve tüketimi desteklemelidir.

KAYNAKÇA

- Akçalı, K. (2016). Farklı Spor Branşlarında Kullanılan Akıllı Tekstil Ürünlerinin İncelenmesi. *International Journal of Science Culture and Sport*, Doi : 10.14486/IntJSCS616. Bartın.
- Çakmak, E. (2021). Mikroptan Boya ve Mantardan Elbiseler. Erişim: <https://manifold.press/mikroptan-boya-ve-mantardan-elbiseler>.
- Değerli, N. G. (2019). Moda Endüstrisinin Giyilebilir Teknoloji Tasarımları. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 4(1), ss.50-65. e-ISSN: 2536-4642. DOI: 10.21733/ibad.500289. <https://3dprint.com/161341/babette-sterling-fashion-design/>. (Erişim: 20.01.2023)
- <https://manifold.press/giyilebilir-teknoloji-ve-moda>. (Erişim: 12.01.2023)
- <https://www.youtube.com/watch?v=obs-ayiVJBQ>. (Erişim: 11.01.2023)
- <https://www.youtube.com/watch?v=rhUqDy4tg50&t=271s>. (Erişim: 14.01.2023)
- Pala, S., *Avrupa'da Rüzgar Enerjisi Sektöründe Kurumsal Sürdürülebilirlik Uygulamaları: Sürdürülebilirlik Raporlarının Analizi*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2022.
- Türkmen, N., *Tekstil ve Moda Tasarımı Açısından Sürdürülebilirlik ve Dönüşüm*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2009.
- Yücel, S., Tiber, B. (2018): Hazır Giyim Endüstrisinde Sürdürülebilir Moda, *Tekstil ve Mühendis*, 25: 112, 370-380. <https://doi.org/10.7216/1300759920182511211>.

FASHION: BODY CONFLICT

Assist. Prof. Dr. Özlem KAYA¹, Gamze ÇAMLIBEL²

¹ Uşak University, Faculty of Fine Arts, ORCID ID: 0000-0002-8572-6577

² Hitit University, Combined Arts, Graduate Student

ORCID ID: 0000-0001-7890-2889

ABSTRACT

Fashion can also express the need for change, the need for adornment, the urge to look different or the desire to be remarkable, which allows people to dress as they physically feel. All these needs and impulses can cause the human body to come to the fore or to be thrown into the background. The state of trust or distrust of people's own bodies has directly affected their clothing styles and preferences in every period. In this context, it is possible to say that the relationship between fashion and the human body is directly interconnected.

The ever-changing fashion reveals styles that will suit every body type, and dimensional changes have been observed on these styles in recent years. Clothing that shows radical changes is starting to take place among the preferences as too loose or too tight or too short or too long. In recent years, especially in street fashion, it is seen that the "crop top" style and short clothes on the body have been preferred, but as the opposite of this situation, it is seen that the "oversize" style is also frequently preferred.

The main purpose of this study is to reveal how and why these radical changes on clothes are. For this purpose, the collections and street styles of certain brands that shape fashion were examined. As a result of the examinations, the situation that the clothes that are preferred in different forms with the changing body understanding come with the changing fashion understanding has been revealed and information about the clothing styles suitable for the body has been given and suggestions have been developed.

Keywords: Fashion collections, Fashion-body conflict, Oversize, Crop-Top, Street fashion

INTRODUCTION

Clothing, which is one of the most basic needs of humanity, can reflect lifestyle, social status, gender and psychological conditions. At this point, fashion comes into play and reveals styles that will enable the emergence of human identity in a comfortable way. Different styles suitable for many body types are constantly renewed and offered to people's preferences. As Jess (2021) stated before, the limited choice of small and large sizes in the retail sector is seen as the most important problem in front of this situation, while today people have the opportunity to express themselves with more options.

Another major problem is that specifically, when it comes to body size, fashion fosters a process that overly promotes an ideal of thinness, which often leads from a very young age to body dissatisfaction, self-objectification, eating disorders, mood swings, and even depression (Christel, 2018: 45).

As Taşkın (2015: 1) also states, fashion, which is a process of change, shows the most effective way of expressing the change experienced by people. At this point, body type and dressing appropriately for body type brings one's own identity to the fore. As it is known, fashion is the most effective way to reflect one's identity (Özhan Koçak, 2010: 112; İmren, 2018: 103). There are identity conflicts in certain age groups and people impose their own styles on their environment through trial and error. In this process, the fashion of that period affects all people and gives direction to the person. In other words, in the process of forming the fashion identity, the current season's fashion inevitably reflects on the identity of the person. At this point, especially street fashion is decisive in the formation of a person's style.

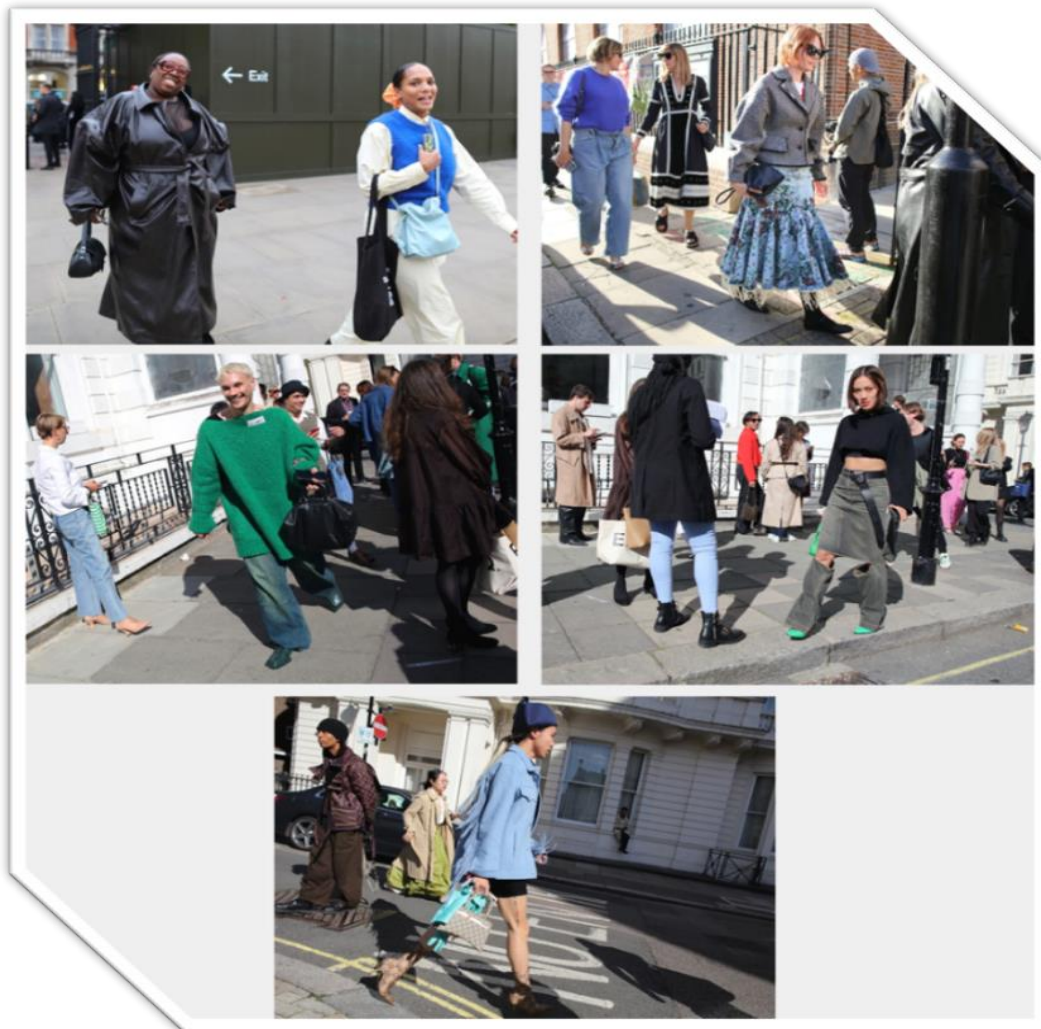
Street fashion, which is followed by people in daily life, has a significant place among the people (Taşkın, 2015: i). At this point, if we consider that fashion and city life support each other (Berry, 2013: 182), it is possible to see how important street fashion is. It can be said that there are some important cities that shape street fashion as well as leading brands in the field of fashion. Cities that shape street fashion include Paris, London, Milan, New York (Berry, 2013:181; Attri, 2020: 5), Tokyo and Stockholm. These cities are among the cities where it is very easy to observe how street fashion and fashion find a place in the human body and how it is shaped. Observations made on the streets in these cities show that fashion can actually

manifest itself in different ways on the bodies of all people on the street. Clothes in different colors, textures, shapes and models on the catwalks can sometimes appear in very different forms when they go out on the street. In this context, it is possible to see examples that best show us the conflict of fashion-size and how fashion can be in different forms in different bodies.

At this point, it is possible to see street fashion and how different models in different sizes come into existence in figures 1 and 2.

Figure 1. Street Style: Paris Fashion Week Fall/Winter 2022-23 Source: <https://vogue.com.tr/sokak-stili/sokak-stili-paris-moda-haftasi-2022-23-sonbaharkis/135>

Figure 2. Street Style: 2023 Spring/ Summer London Fashion Week Source:
<https://vogue.com.tr/sokak-stili/sokak-stili-2023-ilkbaharyaz-londra-moda-haftasi/91>

Street fashion in 2023 fashion weeks is included in figure 1 and figure 2. In these figures, the clothing styles that people prefer in their daily lives come to the fore. The most distinctive feature of street fashion is to get rid of the idea of “who says what” and to dress completely freely. When the street fashion of the last few years is examined, it is seen that the understanding of clothing suitable for body measurements is out of step. In other words, there is a situation in which the person expresses himself with very tight or loose clothing outside of his normal, normal body. This situation is expressed as crop top (clothes above the waist) and oversize (loose clothes) in the literature. These clothing styles, which have been frequently preferred by many people, especially in recent years, constitute the most valuable product groups of street fashion. Especially during the worldwide quarantine period during the pandemic period, it is seen that these clothing styles are more comfortable and the freedom to spend more time at

home increases and then enters daily life rapidly. It is possible to say that these pieces of clothing, which started as a street style, can enter or be adapted to many environments today. For example, people can go to a formal meeting with a suit combined with a crop top and complete their look. Or it can have a very cool or formal look with an oversize jacket. These two parts are actually seen as an incongruity or rebellion, like the conflict of the body with fashion. It has become a very common situation to come across images where these two pieces, which seem to be very incompatible, are sometimes combined and used together. *So why do people try to put their bodies in these very loose or very tight clothes? Why are they in conflict with their bodies? The real question or problem starts here.*

Are individuals trying to wear these clothes just because they are fashionable or to show themselves differently and to attract attention, and they force the bodies. In this context, it is thought that many people adopt these styles for different reasons. Among these reasons;

- Clothing, which is the second skin of people, gains an expressive feature with fashion.
- With this feature of fashion, popular products are worn whether they are suitable for body type or not.
- People change their clothing styles according to their daily moods (the relationship between clothing and psychology) (Ryan, 1966; Johnson et al., 2008; Twigg, 2014).
- In addition to reflecting these moods through colors, they also want to reflect them with style changes.
- Especially during the pandemic, which has been experienced in recent years and whose effect is said to still continue, the situation of staying at home for a long time caused by the increase in loose and shabby clothes representing the comfort of going out.
- Loose and shabby clothes have both religious dimensions and a tendency to cover one's bodily flaws.

In this context, the preferences of people are based on many different reasons. One of the most important of these reasons is *fashion*. Fashion is a very important tool that directs the preferences of the individual. Due to being fashionable, the preferred clothing pieces come to life in different forms on the body of the person. In the light of this information, the aim of this study is to reveal the reasons for the changing body understanding in clothing. For this purpose, the brands and street styles that shape the fashion were examined. As a result of these

examinations, evaluations were made on the forms of fashionable clothes in the body, in line with the trends, and suggestions were developed by giving information about the changing body understanding and the appropriate and unsuitable clothing styles.

CHANGING BODY CONCEPT

Recent social events, economic crises, pandemics and wars in some countries around the world have pushed all people to be psychologically introverted and physically confined to their homes. While these processes are going on, people who want to return to social and business life and want to look comfortable and stylish at the same time with the instinct of relaxation are reflected in their clothes. At this point, world brands were also affected by these processes and reflected this situation in their seasonal collections. Especially in 2022-2023 fashion trends, it is seen that there are many collection pieces that are launched with the harmony of the incongruity of luxury consumption brands, excessively loose and excessively narrow, or both are used at the same time. This situation on the catwalks is also reflected in street fashion. Therefore, the pieces used only by fashion representatives in the past have been reflected on the streets and have begun to be preferred by the public. At this point, it was observed in this process that the understanding of the perfect body actually started to disappear in a sense.

Apart from the reflection of these styles on the street, instead of limiting the concept of beauty to the small size models preferred on the catwalks, differentiations were made in the models' sizes (Wissinger, 2016:427). Even in this process, "body positivity" (Erdem and Yıldız, 2019: 1491; Thoren and Yngvesson, 2021:11) started to be used and the concept of body diversity was preferred by luxury brands, especially in fashion shows, for people with symptoms such as down syndrome, albino, vitiligo, etc. With these changes in the understanding of models, making the body and clothing a tool has started to come to the fore even more. In the past, there was a period in which the understanding that people who did not trust their bodies were dressed loosely and people who trusted their bodies wore narrow clothes. However, today, with the concept of beauty beginning to change, many people have started to prefer tight clothes or very loose clothes, relying on their own body. At this point, many fashion brands and designers have played an important role in shaping the understanding of the body and have supported this process.

❖ Shrinking Body Understanding

It is perfectly normal to experience changes in human bodies. However, in this process, it is seen that there is a change in clothes and the understanding of beauty is especially matched with the female body. This situation, on the other hand, has evolved to a point where women's clothes can lead to the formation of an understanding of beauty as a whole and the understanding of beauty can cause women's conflict with their own bodies. Therefore, it is clearly seen that the changing and constantly renewed sense of fashion is in the beauty-woman-body cycle. At this point, the definition of standard bodies as "beautiful" damaged the sense of trust of other people (Wann, 2009: ix-xxv; Christel and Nee Dunn, 2019: 340). But with the body positivity technique that has emerged recently, these standards among people have been destroyed (Cwynar-Horta, 2016; Chiat, 2020; Estrina, 2021; Tiron and Elsharabasy, 2022). Apart from these destroyed standards, there have also been changes in the understanding of clothing. In these changes in clothes, there are many pieces that are smaller, narrower, shorter, more loose or inappropriate than they should be on the body. In recent years, especially in street fashion, "crop top" clothes that are above the waist have started to attract a lot of attention. In addition to the clothes defined as above the waist, the understanding of the narrower body began to become clear with the pants, skirts and blouses that wrap and tighten the excessively narrow body. Here, it is thought that body shapes are wanted to be brought to the fore and the understanding of beauty is revealed with the body.

Bodycons and crops have been present in the fashion industry for years. But after the pandemic, especially in 2022, bodycon and crop clothes reached the peak in the collections.

At this point, it is possible to say that as people's bond with their own body becomes smoother, there is an increase in the rate of preference for narrow and open pieces (Criales-Unzueta, 2022).

Figure 3: Michael Kors, Spring 2023, Ready-to-Wear/ Valentino, Spring 2023, Ready-to-Wear/
 Alexander McQueen, Spring-Summer 2023 Source:
<https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2023-ready-to-wear/michael-kors-collection/>
<https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2023-ready-to-wear/valentino/>
<https://vogue.com.tr/defile/alexander-mcqueen-2023-ilkbaharyaz>

In recent years, especially in the collections of many world brands and designers, there are pieces that are narrow or small in size. It is possible to see this clearly in all the figures. When figure 3 (from left to right) is examined, it can be seen that the bodies are tried to be brought to the fore in a remarkable way. (Michael Kors' spring 2023 collection, the red dress that covers the body can be given as an example for this situation.) It is seen that these clothes are narrower than the body and the lines are clearly revealed.

Recently, there have been changes in the subject of model bodies, and the idea that small bodies are beautiful is tried to be destroyed. This is also seen in Kors' model selections. Recently, there have been changes in the subject of model bodies, and the idea that small bodies are beautiful is tried to be destroyed. This is also seen in Kors' model selections. It is noticed that the beauty-woman-body cycle is moved to different angles in this figure. When Valentino's collection is examined (figure 3-center), we see pieces that fit the body perfectly. In the example figure, the whole body is clearly revealed. In addition, it is seen that the skirt, which should normally be at the waist, and the waist point are placed lower on the body, this situation has caused the upper body to become more pronounced. In McQueen's collection, although it seems to fit the body,

when examined carefully, the arm length is shorter than it should be, and the chest detail is smaller than it should be.

Although these collections in figure 3 consist of more creative pieces, when we look at the street fashion, it is seen that the more daily forms of these pieces are mostly preferred today. It is possible to say that people who find their body more suitable for the perception of beauty prefer these pieces more and use them very comfortably, so it is possible to say that fashion trends push people to dress in this way.

❖ *Expanding Body Understanding*

In addition to short and small clothes on the body, it is possible to see the opposite situation in people's bodies. The preference for larger pieces on the body has recently been seen frequently both in the fashion world and in normal life. Longer and more loose t-shirts, jackets or coats are preferred over clothes that are short and narrow on the body. When viewed from the outer frame, these combinations can be defined as the harmony of discord. There are several reasons for achieving this harmony. Although it is not possible to reveal all of these reasons, it is possible to say that many points cause this situation.

There are many reasons for the formation or preference of this style. The situation that we can give as the closest example of these is the pandemic process experienced around the world. The pandemic process has also seriously affected people's clothing choices. Long-term stays at home suddenly, beyond creating serious effects on human psychology, also caused a transformation in clothing preferences. It is possible to interpret the psychological effects of this situation as people who are closed at home trying to express their relaxation with loose and comfortable clothes when they return to the outside, or people who are accustomed to comfortable clothes at home decide to continue this usual comfort when they return to their outside life and want to express themselves in this way.

Figure 4: Nina Ricci, Autumn 2022, Ready-to-Wear/ Givenchy, Pre-Fall 2023 / Dries Van Noten, Spring 2023, Ready-to-Wear Source:

<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/nina-ricci>

<https://www.vogue.com/fashion-shows/pre-fall-2023/givenchy>

<https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2023-ready-to-wear/dries-van-noten>

When figure 4 (from left to right) is examined, clothes that are not ergonomic on the body and are too large for the human body are encountered. When viewed from a wide perspective, it is seen that people prefer this style of clothing, although it causes curtailment of human movements. When looking at Ricci's 2022 collection (figure 4- left), the body figure is completely lost. In Givenchy's collection, there is a combination of contrasts. In this combination, the designer used a piece that is short for the body and plenty of sweet. The designer tried to capture an image with the use of contrasting pieces. Similar contrasts are also encountered in Noten's collection (figure 4- right). The designer jacket on the model is oversized clothes combined with a short. In this state, it is possible to see different designs of collection pieces that do not fit the body, in different world brands and in the collections of designers.

CONCLUSION

The whole world is going through a period of intense problems and confusion. This period not only directly affects human life, but also affects the clothes and clothing forms, clothing preferences, which are one of the means of self-expression, as well as the body in which the

clothes are embodied. In this process, people experience a conflict between their bodies and their clothes, and they can express and shape themselves in quite different ways. With these differentiations, the perception of beauty started to change, the standards on the body were changed, and the inconsistencies in the clothes were blended, causing new styles to be born. Many of the clothes, which were previously worn only for show, are now preferred even on the streets with their simpler versions.

With the change in the concept of beauty, many factors that cause women to conflict with their own bodies have disappeared, and now a conflict with different forms of expression has begun to be seen. This conflict brought different dimensions to the fore and very different forms in which people go beyond the standard patterns suitable for their own bodies began to be seen on many platforms.

As a result, it is a fact that the excessively narrow and excessively loose preferences that people prefer recently, which are very common between their bodies and clothes, may be related to many different problems experienced throughout the world, as well as their psychological and religious dimensions, and that fashion is also the greatest power. In other words, fashion actually has a tremendous power to influence all people and transform them into the forms they want.

REFERENCES

- Attri, S. (2020). Street Fashion India Exploratory Research. National Institute of Fashion Technology, Bhopal
- Berry, J. (2013). Street-Style: Fashion Photography, Weblogs and the Urban Image. DOI: https://doi.org/10.1163/9781848881600_019
- Chiat, A. (2020). Body Positivity Movement: Influence of Beauty Standards on Body Image, Antonian Honor, St. Catherine University, HNRS 4970: Senior Honors Project.
- Christel, D. (2018). Fat Fashion: Fattening Pedagogy in Apparel Design. *Fat Studies*, 7(1), pp. 44-55, DOI: 10.1080/21604851.2017.1360669.
- Christel, D. A., Nee Dunn, A.C.W. (2019). What Plus- Size Means for Plus- Size Women: A Mixed- Methods Approach. *Studies in Communication Sciences* 18.2(2018), pp: 339-352
- Criales-Unzueta, J. (2022). Does Kim Kardashian Deserve Credit for Fashion's Current Shapewear Craze? *Vogue Runway*. Available: <https://www.vogue.com/article/kim-kardashian-skims-shapewear-runway-trend>
- Cwynar-Horta, J. (2016, December 31). The Commodification of the Body Positive Movement on Instagram. *Stream: Interdisciplinary Journal of Communication*. Stream. Available: September 30, 2021. <https://journals.sfu.ca/stream/index.php/stream/article/view/203>
- Erdem, B.N., Yıldız, A.C.B. (2019). "İdeal"ın Sınında Bir Mücadele: Beden Olumlama Hareketi Üzerine Bir Alımlama Analizi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6(2), ss: 1483-1506. DOI: 10.17680/erciyesiletisim.487213
- Estrina, V. (2021). The Rise of Body Positivity and Inclusivity in Fashion Marketing, Bachelor's Thesis November, Bachelor of Business Administration International Business, 12.01.2023, Available:https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/508911/Estrina_Valerria.pdf?sequence=3
- İmren, M. (2018). İşte Benim Kimliğim: Moda ve Medyanın Kadınların Kimlik İnşası ve İdeal Beden Söylemlerindeki Rolü Üzerine. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1), ss: 103-111.
- Jess, B. R. (2021, April 3). The Impact of the Body Positive Movement on the Fashion Industry. *Apparel Resources*. Read on September 15, 2021. Available: <https://apparelresources.com/fashion-news/innovation/impact-body-positive-movement-fashion-industry/>
- Johnson, K.K.P., Jeong, J.Y., Kim, M., Lennon, S.J. (2008). Dress and Human Behavior: A Review and Critique. *Clothing & Textiles Research Journal*, 26(1), pp: 3-22.
- Özhan Koçak, D. (2010). Kimlik Edinmede Görüntünün Gücü: Moda. *Marmara İletişim Dergisi*, 17(17), ss: 112-125. Available: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruid/issue/25253/268588>
- Ryan, M. S. (1966). *Clothing: A Study in Human Behavior*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Taşkın, M. (2015). Sokak Modası ve İki Farklı Metropolde (Milano ve İstanbul) Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi, (Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Thoren, E., Yngvesson, G. (2021). Is It the Model's Size That Sells? An Exploratory Study of Body Diversity in Fast Fashion Advertising on Instagram. Master Thesis Within, Jönköping University: Sweden.

Tiron, A., Elsharabasy, N. (2022). How Does Marketing Body Positivity Influence Online Purchasing Behavior? Bachelor Thesis in Business Administration, Available: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1664990/FULLTEXT01.pdf>

Twigg, J. (2014). Clothing, Identity and The Embodiment of Age. Textile-led Design for The Active Ageing Population. University of Kent; Canterbury.

Wann, M. (2009). The Fat Studies Reader. Ed: Esther Rothblum and Sondra Solovay, New York and London: New York University Press.

Wissinger, E. (2016). Fashioning Fat: Inside Plus-Size Modeling. *Contemporary Sociology*, 45(4), pp: 427-428.

<https://vogue.com.tr/sokak-stili/sokak-stili-paris-moda-haftasi-2022-23-sonbaharkis/135>

<https://vogue.com.tr/sokak-stili/sokak-stili-2023-ilkbaharyaz-londra-moda-haftasi/91>

[https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2023-ready-to-wear/michael-kors-collection /](https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2023-ready-to-wear/michael-kors-collection/)

[https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2023-ready-to-wear/valentino /](https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2023-ready-to-wear/valentino/)

<https://vogue.com.tr/defile/alexander-mcqueen-2023-ilkbaharyaz>

[https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/nina-ricci ,](https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/nina-ricci)

[https://www.vogue.com/fashion-shows/pre-fall-2023/givenchy ,](https://www.vogue.com/fashion-shows/pre-fall-2023/givenchy)

<https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2023-ready-to-wear/dries-van-noten>

GÜNÜMÜZ DİJİTAL DÜNYASI VE FARKINDALIK

TODAYS DİJİTAL WORLD AND AWARENESS

Dr. Mukadder GÜNERİ

Araştırmacı

Orcid ID: 0000- 0002-4384-6183

ÖZET

Günümüz dünyasında, hızla devam eden teknolojik gelişmelere paralel olarak gelişen iletişim teknolojisinin, sistemli bir şekilde birey, toplumlar ve devletlerarası bilgi akışında getirdiği kolaylıklar, yaşamın her alanında pek çok yenikler getirmiş ve getirmeye devam etmektedir. Bu durum, devletleri, toplumları ve bireyleri birbirlerine her alanda yakınlaştırmıştır. Özellikle “internet” dünyasında bireyin ve toplumların sınırsız paylaşımı, alışılmadık yeni bir dünya görüşünün ve yaşam tarzının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu sınırsız yapılan paylaşımlar askeri, adli, idari, kültürel, siyasi, sosyal olmak üzere tüm alanlarda, ister istemez farkında olunmayı da beraberinde getirmiştir. Yani, bir başka ifadeyle, günümüz dünyasının anahtar sözcüğü “farkındalık” denilebilir. Bireylerin statüleri ne olursa olsun, nerede ve nasıl yaşarlarsa yaşasınlar, her olay ve durumun farkında olmaktadır. Onlara bu imkanı özellikle görsel, internet ve dijital ortamın sahip olduğu geniş haberleşme ağı sağlamaktadır. Bu bilgilerden hareketle, bu bildiride “farkındalık” sözcüğünün, günümüz insanına etkisi incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dijital ortam, Farkındalık, İnternet, İletişim, İnsan.

ABSTRACT

In today's world, in parallel with the rapidly developing technological developments, communication technology, systematic way in the flow of individuals, societies and interstate information, has brought many defeats in every aspect of life. And innovations continue. This situation brought states, societies and individuals closer to each other in all areas. The unlimited sharing of individuals and societies, especially in the "internet" world, has led to the emergence of an unusual new worldview and lifestyle. This unrestricted sharing brought about awareness in all areas, including military, judicial, administrative, cultural, political and social. These unrestricted shares have created awareness in all areas, including military, judicial, administrative, cultural, political and social. In other words, the key word of today's world can be called le awareness. Regardless of the status of individuals, wherever and how they live, they are aware of every event and situation. It is possibility of them provides a wide communication network, especially in the visual, internet and digital environment. Based on this information, the effect of the word "awareness" on today's people has been examined in this paper.

Key Words: Digital media, Internet, Communication, Human, Awareness.

GİRİŞ

İçinde yaşadığımız bu süreç, bilgi çağı diye adlandırılmaktadır. Günümüz dünyasında, hızla devam eden iletişim teknolojisinin getirdiği kolaylıklar, sistemli bir şekilde birey, her konuda geniş bilgi ağına bir tıkla erişme imkanına sahip. Bu durum, bilgi alışverişini ve öğrenme anlayışını da etkilemiştir. Bilgiye erişme kolaylığının yanısıra, sınırsız bilgi akışında bilgi kirliliği de sözkonusudur. Genelde derinlemesine bir bilgi akışının aksine yüzeysel bilgi ağı daha yoğunluktadır. Birey çoğu kez istem dışı yoğun bilgi akışına da muhataptır. Birey, tüm olumsuzlukların yanısıra istediği taktirde, doğru bilgiye ulaşma lüksüne de sahiptir. Her an her türlü olay ve habere ulaşma imkanında. İhtiyacı olan bilgiye kolayca erişmenin ötesinde sosyal yönden aktiflik sözkonusudur.

Bu sınırsız yapılan paylaşımlar, yaşamın tüm alanlarında, ister istemez farkında olunmayı da beraberinde getirmektedir. Bireylerin statüleri ne olursa olsun, nerede ve nasıl yaşarlarsa yaşasınlar, her olay ve durumun farkında olmaktadır. Onlara bu imkanı özellikle görsel, internet ve dijital ortamın sahip olduğu geniş haberleşme ağı sağlamaktadır. Bu bilgilerden hareketle, bu bildiri de “farkındalık” sözcüğünün, günümüz insanına etkisi incelenmiştir.

I.LİTERATÜR TARAMASI

Farkındalık.a. Farkında olma durumu(2011:851). Literatür taramasında, doğrudan “farkındalık” ile ilgili bir çalışmaya raslanılmamıştır. Yalnız, eğitim- öğretim ve bilgi edinme ile doğrudan ilgili olması nedeniyle, farkındalık sözcüğü, öğrenme, bilgi edinme çerçevesinde incelenmiştir.

Son üç yılda tüm insanlığın yüz yüze geldiği pandemi sonucu kapanma sürecinde, dijital ortamda paylaşımları adeta kurumsallaştırmış ve hemen hemen her koşulda ve durumda farkındalık, yaşam tarzı haline gelmiştir denilebilir. Farkındalık bir anlamda öğrenmenin sınırlarını genişletmiş ve öğrenmenin sürekliliğini sağlamıştır. Öğrenmeyle ilgili Prof.Dr. Cristopher Dede(2011)’nin yirmi birinci yüzyıl eğitiminin öncelikli olarak “yaşam sürecinde öğrenmeyi” gerektirdiği görüşü, yaşamın olmazsa olmazı haline gelmiştir.

II.METODOLOJİ

Bu çalışmada fenomenolojik bir anlayış benimsenmiştir. Farklı statü ve eğitime sahip 110 kişi ile gönüllülük esasına göre bire bir görüşülerek olay, durum, kavram, deneyimlerin tümü gözönünde bulundurulmuş, sonuca gidilmiştir.

1.Ön Bilgi

2.Ayrıntılı bilgi

3.Karşılaştırma.

Bu üç başlık altında “farkındalık” sözcüğünün bilgi edinmenin kapsamını ön bilgi, ayrıntılı bilgi ve karşılaştırma anlamını bünyesinde barındırdığı söylenilebilir. Çünkü bilinmeden farkında olunmaz ve mukayese yapılamaz. Bireylere “Farkındalık” sözcüğü ile ilgili ne söyleye bilirsiniz?, “bilgi”, “karşılaştırma” sözcükleriyle ilişkisi hakkında ne düşünüyorsunuz? diye soruldu. Ayrıca öğrenmek için nelere başvuruyor sunuz?

60 Yaş üstü olanlar: Farkında olmak bir birikimi gerektirir. Bu durumda eğitim- öğretimden geçer. Okumak okumak. Ancak son yıllarda okumanın yerini görsel medya ve “internet” aldı. Bilgi edinmek için öncelikle google’u tıklamak alışkanlık haline geldi.. Dijital ortamda o kadar çok paylaşım oluyor ki, mukayese yapmak kendiliğinden oluyor. Yalnız Google’da çoğu bilgiye erişmenin yanısıra, bilgi kirliliğinin de mevcut olduğunun farkında olduklarını,

35-60 Yaş arasında olanlar: Farkında olmak, doğrudan doğruya eğitim-öğretim ile ilgilidir. Hele hele günümüz dünyasının olmazsa olmazı. Bilgiye erişmenin en kolay yolu “internet” google. Pandemi sürecinde bu durum iyice yaşam tarzı haline geldi. Artık her türlü sorulara cevap google’da aranmaktadır. Sınırsız bir bilgi akışı var denilebilir. Bu arada bilgi kirliliği de sözkonusu. Yalnız gerektiğinde ya da zorunlu hallerde “farkındalık” sözcüğünün içeriğine göre, kitap, broşür, dergi, kongre, panel, sempozyum araştırmaya dahil edilir. Bilgi edinme ve mukayese birbirlerini tamamlar diye söylenebilir. Günümüz dünyasında “farkındalık” aslında yaşamın taa kendisidir denilebilir.

18-35 Yaş arasında olanlar: Farkındalık günümüz dünyasının gereğidir. Yaşamın taa kendisi farkında olmaktır. Eğitimle ve bilgi edinmekle mümkündür. Son yıllarda en fazla bilgi edinmek için başvurdukları “google” un olduğunu ve bunu ne yazık ki alışkanlık haline getirdiklerini, dijital ortamda kendilerinin ve toplum bireylerinin paylaşımlarının çokluğu nedeniyle, karşılaştırma doğal olarak kendiliğinden yapılmaktadır. Öte yandan dijital ortamın bilgiye erişim kolaylığının yanısıra bilgi kirliliğinin de farkında olduklarını. Yalnız kitap okuma, panel, kongre, sempozyumlara katılma alışkanlıklarının neredeyse yok olma derecesine geldiği, bunda pandeminin çok büyük rolü olduğu. Artık her türlü paylaşımı dijital ortam aracılığı ile yapıyor, bu da kabul görsün, görmesin günümüz dünyasının gerçeği ve farkında olunmasa bile “farkındalık” yaşamın gereği.

18-11: “Farkındalık” mı? Google bakabilir miyim? Ya da siz anlatır mısınız? Eğitim- öğretim çoğunlukla dijital ortamda yapılıyor. Ödevler google aracılığı ile yapılıyor. Her türlü bilgi edinmede google tıklanıyor. Bu arada dijital ortamında ki bilgi kirliliğinden de haberdar olduklarını. Anlaşıldığı kadarıyla sözkonusu farkındalık olunca, öğretmen ve büyüklerinin bilgi ve deneyimlerine başvurdukları.

IV.BULGU VE TARTIŞMALAR

1.Ön bilgi

Genelde öncelikle başvurular “internet” e yapılmaktadır(google).

2.Ayrıntılı Bilgi

Öncelikle yazılı veya sözlü bilgiye erişim.

2.1.Kitap, broşür ve bu gibi.

2.2.Kongre, panel, sempozyum.

3. Toplanan bilgilerin değerlendirilmesi.

Günümüz gerçeğinden hareketle “farkındalık” sözcüğünün incelenmesi sonucu, bilinmesine karşın yeni bir söylem olan farkındalığın;

1.Mukayese kültürünün gelişmesine katkı sağladığı,

2.Daha doğruya, iyiye, güzele ulaşmak için motive ettiği,

3.Geçmişe göre daha hızlı öğrenilmesine ortam oluşturduğu,

4. Daha kaliteli bir yaşamın hedeflenmesinin yolunu açtığı,

5.Olumsuzlukların daha hızlı öğrenme avantajlarıyla asgariye indirilmesine neden olduğu,

6.Sürdürülebilirliğin gelecek için olmazsa olmaz olduğunun benimsenilmesine katkı sağladığı,

V.SONUÇ VE ÖNERİLER

Yukarıda dile getirilen tesbitlerden anlaşılacağı üzere, farkındalık bireyin mukayesi kültürünün gelişmesine, iyiyi, doğruyu, güzeli ve başarıyı yakalamasına, daha hızlı bilgi edinmesine, daha kaliteli yaşamı hedeflemesine, daha hızlı öğrenmesiyle, olumsuzlukları asgariye indirilmesine, sürdürülebilirliğin gereğinin benimsenilmesine katkı sağladığı.Tüm bunların gelecek adına önemli bir gelişme mi? diye sorulabilir. Ancak bireylerin ve toplumların çoğu bilgisizliği, bireysel ve toplumsal ilişkiler açısından günlük yaşam ve gelecek için bir tehdit unsuru olarak görmektedirler.

Bu nedenle, sonuç olarak hızına yetişilemeyecek boyutta devam eden teknolojik gelişmelere paralel olarak devam eden gerek özel gerekse genel gündemin çok iyi anlaşılması için “farkındalık” kaçınılmaz olarak her birey için yaşam tarzı haline gelmiş, gelmelidir.

KAYNAKÇA

- (1) Coşkun, Y.D. (2009) “Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerinin Bazı Değişken Açısından İncelenmesi, ”. Basılmamış Doktora Tezi, .Ankara, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- (2) Dede, Cristopher (2011) ‘1st Century Education Requires Lifewide Learning, Innovations in Education, Harvard Business Review.
- (3) Geraskof, M. (1933). Talim ve Tedriste Kendi Kendine Faaliyet Prensipleri, çeviren: Hasip Ahmet, İstanbul, Remzi Kitaphanesi Yayını.
- (4) Güneri, Mukadder (29 Nisan-1 Mayıs 2009/ 29 April- 1 Mayıs 2009) “Atasözü Ve Deyimlerin Eğitici Ve Öğretici Yönü”. Adli Bildiri, Uluslar arası Karşılaştırmalı Edebiyat, Edebiyat ve Dil Eğitimi Kongresi,” s. 325-332. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- (5) Güneri, Mukadder (September- December 2017) “Innovation and Sustainability” Journal of Multidisciplinary Studies, Volume 2, issue 7.
- (6) <http://www.gse.harvard.edu/ppe/program/prek-12/portfolio/lgl>.
- (7) <http://line.fil/en/article/research/220132/three-perspectives-on-active-citizenship-in-lifelong-and-life-wide-education-research>.
- (8) Knapper, C., Cropley, A (2000) Lifelong Learning in Higher Education, London.
- (9) Kurbanoglu, S. (2010) “Bilgi Çağında Bilgi Okuryazarlığı, Bilgi Okuryazarlığından Yaşam Boyu Öğrenmeye,” II. Ulusal Okul Kütüphanecileri Konferansı, İstanbul, İdeal Kültür Yayını.
- (10) Manguel, A. (2013). Okumanın Tarihi, çeviren: Eloğlu, F. Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- (11) Taş, Said (Mayıs- Haziran 2014) “İnivasyon ve Eğitim” Ankara, Türk Eğitim Özel Sayısı I, Sayı. 58. Ankara.
- (12) Türkçe Sözlük (2011) 11.Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

ALİ FAHRİ'DEN ALİ KEMAL'E AÇIK MEKTUP

Prof. Dr. Nuran ÖZLÜK¹, Prof. Dr. Hüseyin DOĞRAMACIOĞLU²

¹Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi-

ORCID ID: 0000-0002-3455-7726

²Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi-

ORCID ID: 0000-0002-2521-8562

ÖZET

Mısır'daki Jön Türklerden Ali Fahri, Ali Pinhan Bey'e (Ali Kemal) 7 Ağustos 1904'te, Mısır'da yazdığı mektupla bir kahvede başlayan konuşmalarını tekrar etmek ve tamamlamak istemiştir. Ancak bu isteğini özel mektupla değil açık mektup şeklinde yerine getirmiştir. Ali Kemal'in Jön Türklerin faaliyetlerindeki yeri, Jön Türk karşıtlarıyla olan münasebeti; yaptıkları, söyledikleri ve yazdıklarından hareketle karakteristik özellikleri söz konusu mektupta anlatılmıştır. Ali Fahri; amacının incitmek, kırmak ya da Ali Kemal'in unutmak istediği maziyi ona hatırlatmak olmadığını sadece yazarken ve konuşurken dikkat etmesi gerektiğini söylese de dili ve üslubu yer yer alaylı ve iğneleyicidir. Bu çalışmada Ali Fahri'nin Ali Kemal'e yazdığı Açık Mektup ele alınmış ve Osmanlı Türkçesinden Latin harflerine aktarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ali Fahri, Ali Kemal, Ali Pinhan, Jön Türkler, Açık Mektup

OPEN LETTER FROM ALİ FAHRİ TO ALİ KEMAL

ABSTRACT

Ali Fahri, one of the Young Turks in Egypt, wanted to repeat and complete his speech that started in a cafe with a letter he wrote to Ali Pinhan Bey (Ali Kemal) on 7 August 1904 in Egypt. However, he fulfilled this request in the form of an open letter, not a private letter. In this letter, Ali Kemal's place in Young Turk activities, his relations with Young Turk opponents; the characteristic features of Ali Kemal are explained through what he did, said and wrote. Although Ali Fahri states that his aim is not to offend himself or to remind Ali Kemal of the past that he wanted to forget, he just says that he should be careful while writing and speaking, but his language and tone are sometimes sarcastic. In this study, the Open Letter written by Ali Fahri to Ali Kemal was discussed and transferred from Ottoman Turkish to Latin letters.

Keywords: Ali Fahri, Ali Kemal, Ali Pinhan, Young Turks, Open Letter

Mısır'daki Jön Türklerden biri olan Ali Fahri'nin "Ali Pinhan Bey"e yazdığı "Açık Mektup", 14 sayfa, 4 bölümden müteşekkildir ve 7 Ağustos 1904'te, Mısır'da kaleme alınmıştır.

Mektup, Ali Pinhan ismine yazılmış olsa da Ali Kemal'in¹ bu müstear adla da yazdığı bilindiğinden ve mektubun bir yerinde Ali Kemal ismini zikrettiğinden dolayı mektubun asli alıcısının kim olduğu açıktır.

Ali Fahri, özel olarak bir şahsa yazdığı mektubu kendisine göndermeyi tercih etmeyip Ali Kemal'e açık mektup yazarak duygu ve düşüncelerini kamuoyunun bilmesini istemiştir.

Daha önce Ali Kemal ile Ali Fahri arasındaki görüşmenin tekrarı ve tamamlanmasının mevzubahis edildiği mektupta birkaç husus söz konusudur.

Bunlardan ilki, Türkçülük mefhumu etrafında gelişen yazıları/yazışmaları/münakaşaları havi bir mektup ve Yusuf Akçura'nın *Türk* gazetesinde² yayımlanan "Üç Tarz-ı Siyaset" başlıklı yazısı, bu yazı ile ilgili eleştiri, bu eleştiriye cevap ve eserle ilgili yorumdur.

Bilindiği gibi Yusuf Akçura, siyasi sahada Türkçülük ideolojisi ile ilgili görüşlerini *Türk* gazetesinde yayımladığı *Üç Tarz-ı Siyaset* adlı yazısı ile ortaya koymuştur. Ali Kemal, aynı gazetede Türkçü fikirleri sebebiyle Yusuf Akçura'yı eleştirilmiştir. Yine *Türk*'te Ahmet Ferit [Tek] bu yazısından dolayı Ali Kemal'i tenkit ederken arkadaşı Yusuf Akçura'nın makalesi hakkındaki görüşlerini dile getirmiştir.³

Mektupta Ali Fahri, Ali Kemal'in özelde mektupla, genelde gazete sütunlarında paylaştığı duygu ve düşüncelerinin kahve gibi bir ortamda aksini iddia etmesini, "Hepsini berbat ettim. Paçavraya çevirdim" demesini kendi içinde tezada düşmek olarak görür ve yazılı belgeler mevcutken bu şekilde bağırmanın faydasızlığını belirtir, hem Ali Kemal'in "Cevabımız"dan hem Fuat Paşa'dan iddialarını kanıtlayacak örnekler verir.

Mektupta belirtilen bir değer husus, Ali Kemal'in Jön Türk hareketine katılmadığını hatta onlara muhalif olduğunu söylemesidir. Ali Fahri; mektubunda Mizancı Murat, Çürüksulu Ahmet, Başhafiye Ahmet Celalettin Paşa ile Ali Kemal arasındaki münasebeti anlatır. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin parasının harcanmasında yetkili iki imzadan birinin Ali Kemal olduğunu belirtir. Ali Kemal'in unutmak istediği mazisini *Meşveret* ve *Mizan*'daki yazılar ile hatırlatmak ister ancak gazetenin koleksiyonuna sahip olmadığı için bunu yapamaz.

¹ Ali Kemal hakkında bk.: Kuran, A.B., *İnkılap Tarihimiz ve Jön Türkler*, İstanbul, Tan Matbaası, 1945. Mardin, Ş., *Jön Türklerin Siyasi Fikirleri 1895-1908*, İstanbul, İletişim Yayınları, 2001. Gezgin, F., *Ali Kemal: Bir Muhafızın Hikâyesi*, İsis Yayıncılık, İstanbul, 2010. Karaveli, O., *Ali Kemal: "Belki de Bir Günah Keçisi"*, Doğan Kitap, İstanbul, 2009. Beyatlı, Y.K., "Ali Kemal", *Siyasi ve Edebî Portreler*, Yahya Kemal Enstitüsü Yayınları, İstanbul, 1968, s. 70-100. Atay, F.R., *Çankaya*, Doğan Kardeş Basımevi, İstanbul, 1969. Karay, R.H., *Minelbap İlelmihrap*, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 2009.

² Türk gazetesi için bk.: Menzili, Ö., Osmanlı Aydınlarından Ali Kemal'in Türk Gazetesi ve Gazetenin Yayın Anlayışına Dair Bir Değerlendirme, *İçtimaiyat*, 5 (2), 2021, s. 348-364.

³ Ayrıntılı bilgi için bk.: Akçura, Y., *Üç Tarzı Siyaset*, Ön Söz: Enver Ziya Karal, Ankara, TDK Yayınları, 1976. Bayram, C., *Türk Milliyetçiliği: Tarihi Seyri, Yeni Hedefleri*, İstanbul, Ötügen, 2013.

Bir diğ er konu, Jön Türklerce Cenevre’de yayımlanması kararlaştırılan *Osmanlı* gazetesinin ilk sayısının bütün hazırlığı bitmiş olmasına rağmen Ali Kemal’den beklenen mukaddime makamındaki yazının bir ay geçmesine rağmen gelmemesi yani gazetenin neşrinin kasten geciktirilmesidir. Ali Kemal, 17 Teşrin-i Evvel 1897 tarihinde Murat Bey’e yazdığı mektubunda gazetenin neşrinin yarar değil zarara sebep olacağını kendince açıklar ve ilk nüshanın neşrini bile isteye geciktirdiğini itiraf etmiştir.⁴

Ali Kemal’in kendisinden beklenen mukaddime yerine gönderdiği mektupta Yıldız Sarayı ile Jön Türkler arasında ikili oynamayı teklif etmesi üzerine Ali Fahri, arkadaşların “Yahu ne yapıyorsunuz, Ali Kemal’i tanımamakla hata ediyorsunuz. O, pek hercaidir, menfaatperesttir. Yarın hükûmetten bir yağlı kuyruk görürürse o tarafa geçiverir; sizi terk eder. gibi sözlerin sıhhatini tasdik etmeye benzer manalarla birbirlerine” baktıklarını ve düşündüklerini neticesinde iki taraftan birini seçmesini teklif ettiklerini söyler.

Mektuptaki diğ er hususlardan bazıları Ali Kemal’in *Osmanlı* gazetesinde kendini tekrar ettiği, devam yazılarından birini dahi bitirmeyerek Cenevre’den bir başkasının üslubunu taklit ederek yazıyı tamamladığı, bir yandan Brüksel Sefareti üçüncü kâtibi maaşını alırken diğ er yandan Başhafiye Celalettin Paşa’nın eşinin Mısır’daki çiftliğinde vekillik yapması; Fransız basınından intihallerdir.

Ali Fahri’nin mektubun ilerleyen kısmında Hüseyin Cahit’i unutmamasının lazım geldiğini söylediğinde bundan kastı Hüseyin Cahit Yalçın’ın Ali Kemal’in intihallerini ortaya çıkarması ile ilgilidir. Hüseyin Cahit, *Servet-i Fünûn*’da “Şöhret-i Sehile Ali Kemal Bey’e” ve “Hamiş: Günde Bir İntihal Ali Kemal Bey’e” başlıklı yazılarında Ali Kemal’i intihalle suçlayarak *Figaro* gazetesinden aldığı haberi orijinali-tercümesi ve kendi yazdığı ile birlikte karşılaştırarak Ali Kemal’in bu yazıyı tercüme değil telif gibi göstermesini eleştirmiş ve sözlerini şöyle bitirmiştir: “...karilerinize büyük bir fikir vermek maksadını takip ettiğiniz için işte bu yalanlara, intihallere düşüyor, şöhret-i sehile kazanmak istedikçe gülünç oluyorsunuz. Haydi farz edelim ki bizi de, herkesi de aldattınız; pek mühim, büyük, malumatlı bir zat olduğunuza âlemi inandırdınız; acaba vicdanınızı da aldatabilecek misiniz?”⁵

Mektupta ele alınan son konu ise Servet-i Fünûn edebiyatı/edebî anlayışı üzerinden Ali Fahri’nin şahsı ile ilgilidir. Ali Kemal, kendisini anlayamayacağını, anat-ı semenfamlarla olmayacağını söylemesi ve dolaylı olarak Servet-i Fünûn edebiyatçılarını (saat-i semenfam tamlamasını Cenap Şahabettin kullanmıştır) eleştirmesi üzerine Ali Fahri, kendisinin intihalleri, mantıksız ilişkilendirmeleri dışında bir anat-ı semenfamı olup olmadığını sorar ve yine kendisi onun yerine cevap verir: “Yoktur ve olamaz!.. Çünkü sizin fitratınız müzehhep ve münevver yollar ister. O ‘anat-ı semenfam’ları görerek, bizzat görüp duyarak ve çekerek yazmak için ise,

4 Emil, B., *Jön Türklere Dair Vesikalar I Edebiyatçı Jön Türklerin Mektupları (Ali Kemal ve Süleyman Nazif’ten Mizancı Murat Bey’e)*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1982, s. 36-37.

5 Hüseyin Cahit, Şöhret-i Sehile Ali Kemal Bey’e- Hamiş: Günde Bir İntihal Ali Kemal Bey’e, *Servet-i Fünûn*, 379, 4 Haziran 1314 [16 Haziran 1898], s. 236-237.

öyle ‘zalama çıkan’ alam ile dolan yollardan -nasıl arz edeyim- o yollardan afif ve mert geçmiş olmak, geçmek, geçebilmek lazımdır.”

Mektubun son paragrafında Jön Türklerin çalışmaları ile Ali Kemal’in bu konuda söz hakkı olmadığından bahsedilmiştir: “O miskinane yaygaralar diye tavsif ettiğiniz neşriyat-ı hürriyetperveranenin hizmeti, yalnız gafillerin gözlerini açmaya, münafıkların çenelerini tıkamaya münhasır kalsa bile, yine büyük ve şayan-ı tebrik bir hizmet olur. Bunu hakir görmek şayan-ı eseftir. Ve hele sizin -bu kadar karışık bir maziden sonra- hiç salahiyetiniz yoktur.”

Ali Fahri, mektubun genelinde verdiği örneklerden yola çıkarak Ali Kemal’i tutarsız, menfaatperest, çıkarıcı, para ve şöhret uğruna her şeyden vazgeçebilen ya da her şeyi yapabilen bir karakter olarak ön plana çıkarmak istemiştir.⁶ Ali Fahri; amacının incitmek, kırmak ya da Ali Kemal’in unutmak istediği maziyi ona hatırlatmak olmadığını sadece yazarken ve konuşurken dikkat etmesi gerektiğini söylese de dili ve üslubu yer yer alaylı ve iğneleyicidir.

Kısaca ele aldığımız ve Ali Kemal’den bahsedilen eserlerde söz konusu edilen Ali Fahri’nin kaleme aldığı *Açık Mektup: Ali Pinhan Bey’e* aşağıda Osmanlı Türkçesinden Latin harflerine aktarılmıştır.

Ali Fahri
Açık Mektup
Ali Pinhan Bey’e
Mısır
1322

Açık Mektup

Ali Pinhan Bey’e

Beyefendi,

O akşam kahvede başlayan bahsimizi burada tekrar ve tamam etmeme müsaade buyurunuz.

Diyordunuz ki: Evvela (...)n o mektubu, sonra “Üç Tarz-ı Siyaset” makalatı, daha sonra o müdafaa. Ne zırvalar Yarabbi ne zırvalar!.. Hepsini berbat ettim. Paçavraya çevirdim, görmediniz mi?..

O mektup, evet “Türk”ün mesleğine dair yazılan o mektup... Bir, sizin o mektuba yazdığımız cevabı tasavvur etmek, bir de şu sözünüzü göz önüne getirmek, insana hayretler veriyor. Cevabınızı mürselünileyhten alarak şuraya aynen nakledeyim de herkes görsün; bakalım, hayretim beca mı değil mi?..

“Azizim efendim arifane olduğu derecede dakikane yazılmış bir mektubunuzu şimdi aldım, ilim ve fazlın fikre başka bir kuvvet, kaleme bir feyz-i diğer verdiğini anladım, bana kalırsa mektubunuzu aynen Türk’e dercetmek, cevabımı da o suretle vermek isterim, fakat

⁶ Mezkûr suçlamalara jurnal, şantaj, tehdit vd. de eklendiği birçok yazı/eser mevcuttur. Bunlardan, Bahattin Şakir, *Şura-yı Ümmet-Ali Kemal Davası*, İstanbul, 1325 [1909]. mahkeme tutanaklarını içermesi bakımından önemlidir.

bilmem arkadaşlar ne derler? Böyle mübahaset-i edebiye ve ilmiyeden herkes istifade edebilir. Biz de derece-i kifayede olmayan bir parça im'an ve insaftır. Öyle olsa herkesin düşüncesini bitarafane nazar-ı muhakemeden geçirebiliriz. Siz öyle düşünüyorsunuz, ben böyle düşünüyorum; ne hükmü var, her ikimiz de saffetten ayrılmadıktan sonra şayan-ı takdiriz. Çünkü az, çok bir hayra hizmet için çalışıyoruz, işte esef ki şu basit hakikati çoklarımıza anlatmak mümkün olmuyor. Söyledikleriniz şayet hoşlarına gitmezse sizi hatır ve hayale sığmaz cinayetlerle itham ediyorlar... Her hâlde beka-yı..."

O mektuba bu cevabı yazmak, sonra kahvede aynı mektuba zırva demek ... Zat-ı edibanenize has tezatlardan olsa gerek!..

Bütün bu makalat, o müdafaat, "Türk"ün sütunlarından silinmemişken, ve silinmesine de ihtimal bulunamazken, şu paçavraya çevirmek ahlamını kahvehanelerde bağırmaktan ne faide memuldür, bilinemez.

"Cevabımız"da rical-i Osmaniye'nin ne karip, ne de bait bir istikbalde temsil-i akvam tedbirine hiç müracaat etmediklerini iddia etmişsiniz. Bilakis, o paçavraya çevirdiğinizi zannettiğiniz müdafa; bu tedbire vazihan ve vasian müracaat edildiğini, birkaç madde-i kanuniye ile; ve Üçüncü Napolyon'un da, tamamen iddianıza muhalif olarak, bu temsile hizmet ettiğini, Fransa hariciye memurlarından bir muharrir-i siyasinin Tanzimat isimindeki kitabından bittercüme aldığı parça ile ispat etti.

Bize geçmiş senelerin Osmanlı matbuatını hatırlatan "hem cidal hem hasbihâl"iniz, bu vesaike hiç iltifat etmiyor. Mevzubahis olan mesaiyleyi kazanmak, ona vasıl olmak için bu vesaike yıkmak, onların teşkil ettikleri kalın duvarı devirmek lazım lazım olduğunu görmekte - elbette bililtizam- müsamaha değil de, âdeta tamamen göz yumuyor, kör oluyor. Ve yine de eski iddia, ama mücerret iddia devam edip gidiyor. Fakat herhâlde görünüyor ki: "Tarih, tarih!.. Tarihe biraz im'an ile, insaf ile bakmalıdır." demeye mecaliniz kalmamıştır.

Size şurada Fuat Paşa merhumun vasiyetnamesinden bir vesika da ben takdim edeyim ki: Müdafa; sahib-i fazılının kesret-i vesaik ilcasıyla hatırına gelmemiş olduğundan şüphe yoktur:

"İdare-i dâhiliyemizde bilcümle himem ve mesaimiz ahali-i şarkiyeyi teşkil eden anasır-ı muhtelifenin birbirleriyle imtizaç ve ittihatlarıyla millet-i vahide hâline konulmasına matuf olmalıdır. Bu ittihat hasıl olmadıkça devletimizin bekası bana bayağı muhal kabilinden görünür. Zira bu devlet-i cesime bundan böyle bilhassa ne Rumların ve ne de İslavların ve ne de şu veya bu kavmin olamaz. Şark devletinin bekası ahali-i şarkiyenin ittihadıyla olur."

Şimdi Fuat Paşa'ya da o mevki-i bülend-i âlimanenizden: "Hayır, bilmiyorsun. Sen ve hiçbir ricalimiz bu ittihadı hizmet etmediniz; yanılıyorsunuz!.. Bunlar hep ahlamdır, havsala-i tarihe sığamaz..." diye bağırabilerseniz, işte ancak o vakit davayı kazanmış olursunuz.

Mamafih bu bahsi; bugün sükût edip durmalarından henüz cevabınızı bekledikleri zannolunan "Üç Tarz-ı Siyaset" ve "Müdafa;" muharrirlerine bırakıyorum.

*

Diyordunuz ki: Ben hiç Jön Türk olmadım, onun için Jön Türklüğe de, Jön Türklere de muhalifim ilh...

Zaten orada da söylemiştim, yine tekrar edeyim: Siz Jön Türk oldunuz, fakat pek çabuk ve pek münasebetsiz rücu ettiniz!..

Murat Bey cemiyetle alakasını kesip gittiği vakit siz, Cenevre’de bulunuyordunuz. Çürüksulu Ahmet Bey de orada cemiyetin reisi makamında idi. Bir vakit oldu ki pek iyi görüştüğünüz bu Ahmet Bey de avdet telaşına düştü; ve o vakit oradaki arkadaşları yalnız bırakmak hacaletinden nefsinin kurtarmak için sizi heyete dâhil etmek istedi. Mahiye iki yüz frank maaşla refik olan teklifini kabul etmemek nezaketsizliğinde bulunmadınız. Ahmet Bey de gitti, siz kaldınız Cenevre’de. Fakat Paris’te de mektebiniz, imtihanınız vardı; hem de cemiyet sandığındaki “sandık”-ı paranın lüzumlu lüzumsuz sarf edilmesine razı değildiniz. En doğrusu şu idi ki: O sırada Serhafiye Ahmet Celalettin Paşa ve Necip Melhame Paris’te idiler. Binaenaleyh Cenevre’deki arkadaşlara:

— Paris’te imtihanım var. Şu birkaç ayı Paris’te mektepte geçirmeliyim. Ben oradan size gazete için (henüz çıkması mukarrer Osmanlı için) yazı yollarım. Siz de burada cemiyetçe olacak mukarreratınızı bana yazarsınız, ben de size onlara dair reylerimi bildiririm. Fakat ... Para bahsi... A canım siz de teennili adamlar değilsiniz ki, ... Yarın birisi çıkıp da, İstanbul’da şöyle böyle bir şeyler yapacağım; dese, elinizde avucunuzda ne kadar para varsa hepsini o serseriye vermekte tereddüt etmezsiniz. Bak doğrusu ben böyle düşüncesizliğe feda olmak istemem. Parayı bankaya vermeliyiz; içimizden biri ile benim namıma. İkimizin de imzası bulunmadıkça bir para alınmamalı, dediniz.

Bu, böylece kabul edildi, ve “Osmanlı İttihat ve Terakki” Cemiyeti’nin sizin de imzanızı havi olarak Cenevre Bankası’na teslim olundu, siz de Paris’e gittiniz.

Biraz daha bait bir maziye irca-ı nazar edersek, sizi Türkçe Meşveret’i tesis eden heyete dâhil görebileceğimiz gibi, Meşveret’te ve Cenevre’de çıkan Mizan’da makalelerinizi okuruz.

Eğer elimde bu gazetelerin de koleksiyonları bulunsaydı, her nedense hayatınızdan silmek mecburiyeti gördüğünüz şu maziye, nazar-ı nisyanperverinizde ihyaya çalışmış olmak gibi, bir hizmetinizde bulunmak için, o makaleler sernamelerini olsun şuraya kaydederdim.

Paris’te kim bilir nasıl bir şeyler olarak, “Osmanlı”nın neşrine verilen kararı tehir gayretinde bulundunuz. Hatta: Osmanlı’nın tamamen dizilmiş ilk nüshası bir ay kadar “mukaddime” olarak göndereceğiniz makaleyi bekledi. Fakat makaleye bedel sizden şu mealde bir mektup geliyor:

“Burada Yıldız güruhu etrafımı sardı. Çok vaatlerde bulunuyorlar. Bunları reddetmek de mümkün. Fakat reddetmesek de paralarını alsak, mesela: Bana teklif ettikleri bir sefaret kâtipliğini kabul etsem, oradan hem size para yollasam ve tıpkı şimdiki gibi yine heyette bulunsam, fakat tabii hafiyen. Bence bu tedbir fena değil. Mütalaanızı serian bildiriniz.”

Bu mektubunuzu okuyan arkadaşlar, evvelce de hakkınızda işittikleri: “Yahu ne yapıyorsunuz, Ali Kemal’i tanımamakla hata ediyorsunuz. O, pek hercaidir, menfaatperesttir. Yarın hükûmetten bir yağlı kuyruk görüverirse o tarafa geçiverir; sizi terk eder.” gibi sözlerin sıhhatini tasdik etmeye benzer manalarla birbirlerine bakışıyorlar, düşünüyorlar, ve geçmişleri derpiş ediyorlar. Sizden ya hizmete devam, ya hizmetten istifa istiyorlar.

Paris’in, meclubu kaldığınız o muvakkat İstanbul havası, size istifayı tercih ettiriyor. Ve artık vazifedarlığınızdan, taahhüdatınızdan kurtulan Osmanlı devam ediyor. Siz de çok geçmeden “Saye-i Şahane’de Brüksel Sefareti üçüncü kâtiibi” oluyorsunuz. Sonra Necip Melhame ile beraber Cenevre’ye geliyorsunuz. Oradaki arkadaşları ikna etmek için.

“Haydi haydi, ne duruyorsunuz öyle; herif istediğini verecek. Araba aşağıda bekliyor. Haydi gidelim!..” sözlerinin, birkaç ay evvel, o günkü bir muhatap tarafından matbuata düşmüş olması canınızı sıkılmış olsa gerektir. Ve, ... eğer hayat-ı siyasinizin (?) bu andan başladığına kani iseniz hiç Jön Türk olmadığınız hakkındaki iddianız muteber olabilir.

İşte bu suretle sayenizde ilk hareket olmak üzere “Osmanlı”nın tahfif lisanına karar verildiği vakit, numune olarak bir makale yazıyorsunuz. O makale. Muhtelif sernamelerle yaza yaza bitiremediğiniz, daha doğrusu tekrar ede ede usanmadığınız, fakat karileri usandırdığınız “Şark Meselesinin Zuhuru” makalesi olup “Osmanlı”nın beşinci nüshasında ve “Devlet-i Aliye ve Avrupa” sernamesiyedir. Altıncı nüsha-i “Osmanlı”daki “Devlet-i Aliye ve Avrupa” makalesi -ki sizinkinin mabadıdır- sizin değildir. Makalenizi o mabat ile Cenevre’deki arkadaşlardan biri, üslubunuzu taklit ederek tamam etmiştir: Sizden beklenen mabat gelmediği için.

Bunlardan sonra, Serhafiye Ahmet Celalettin Paşa...

İşte burada izler kayboluyor. Bir rivayete göre hem Brüksel Sefareti üçüncü kâtibî maaşını alıyorsunuz, hem de paşanın zevcesi Prenses İsmet Hanım’ın Mısır’daki çiftliğinde vekil oluyorsunuz. Bir rivayette de o vakitler İkdâm’ı dolduran asar-ı edebiyenizin Tan’dan Figaro’dan, rastgele Fransız asarından intihal olduğunun meydana çıkmasına hiddetlenerek, ve bir üçüncü rivayette de Brüksel Sefareti üçüncü kâtipliğini az görerek -en sahihi bu olsa gerek- Brüksel’e gitmiyorsunuz. Fakat Ahmet Paşa ile beraber Mısır’a geliyorsunuz.

Şimdi insaf ediniz Ali Pinhan Bey... Böyle bir mazinin sahibi olan zat, bugün:

— Ben hiçbir zaman Jön Türk olmadım!.. Jön Türklük âcizane, miskinane bir tazallümdür, yaramıza yara katmakla uğraşmaktır. Neticesi nura değil, zalama çıkar. İşte hep Jön Türklerin namusu içine oynadı⁷ diye bağırırsa ve hususuyla sonuncu parçayı bağırıldığı vakit Necip Melhame oyunları başlamış bulunursa kendi hakkında suizanlar davet etmiş olmaz mı?..

Hem bir kere düşünsenize: Zalama çıkar zannettiğiniz o yol, eğer vatanın, milletin ümran ve istikbaline, necat ve hürriyetine isal etmese, salıklarını çevirmek, itma etmek (!), benim gibi akılsız inatçıları da mahbeslere, menfalara atmak için, müstebitler, alçaklar bu mertebe tehalük, havl-i can ile tehalük gösterirler mi?..

Kalemin, sözün halk üzerindeki tesir-i azimini görmemek, bilmemek, takdir etmemek size yakışır mı? Siz ki: O kadar âlim, o kadar derinsiniz. O kadar ki: Kavlinizce, bin seviye-i derkiyede bulunanlar yazılarınızı anlayamıyorlar.

*

O akşam, o mutaazzımane, fakat daldan dala atlayarak hiçbirinde duramayan hücumlara, gayr-ı kabil-i müdafaa cevaplar alıp da hepsinden de perişan ve meyus çıkınca, kati ve muhrip bir darbe ile galebeyi kazanmak istediğiniz vakit; âciz ve kendimin dahi hiçbir zaman bir şey zannetmediğim, bir kıymet-i edebiye tahsis etmediğim şahsıma ve yazılarıma hücum ederek diyordunuz ki:

— Hele sen canım, hele sen!.. Sen daha benim yazılarımı anlayamazsın bile!.. Öyle “anat-ı semenfam”larla olmaz. Yazmalı, yazmalı!..

⁷ “Türk” 30 ve 38’inci nüsha.

Oh!.. Sizin yazılarınızı anlayamıyormuşum. Bu anlayamamakla asla müteessif olmayacağıma sizi temin edebilirim.

Cenap Şahabettinleri, Fikretleri, Halit Ziyaları, Hüseyin Cahitleri -evvelkileri belki mevki-i mualla-yı edibaneniz iktizası görmeye, bilmeye tenezzül etmezsiniz. Fakat bu Hüseyin Cahit ismini umutmamaklığınız pek tabiidir. — Raufları okumak, anlamak, azim bir hazz-ı ruh ile okumak, anlamak, benim için o kadar büyük bir nimettir ki: Âdeta sizi anlayamadığım iddiasının tahakkuk etmesinden bir zarar görmüş olmam.

Hem o “anat-ı semenfam”lar; benim bu hayatta çektiğim acılar, aldığım yaralar, ıstıraplardır. Hepsisi tamamen benim, bizzat benim mealimdir. İçlerinde yarım satır intihal bulamayacağınıza sizi temin ederim. Mesela: Yedi yaşında çiçekten kör olmuş bir Ebulâlâ’ya tam seksen altı yaşında ölürlen kızarmış pilice baktırmak gibi mantıksızlıklar da yoktur.

O “anat-ı semenfam”lar ne kadar perişan, ne kadar âciz olurlarsa olsunlar, bence bir kıymet-i edebiyeyi değil, fakat hayata benzer bir kıymeti haizdirler.

Müsaade eder misiniz? Sorayım: Acaba bütün ömr-i edebiyenizde -intihalatı istisna ediyorum- bir “anat-ı semenfam”ınız var mıdır?..

Yine müsaadenizle cevabını da ben vereyim:

— Yoktur ve olamaz!.. Çünkü sizin fitratınız müzehhep ve münevver yollar ister. O “anat-ı semenfam”ları görerek, bizzat görüp duyarak ve çekerek yazmak için ise, öyle “zalama çıkan” alam ile dolan yollardan -nasıl arz edeyim- o yollardan afif ve mert geçmiş olmak, geçmek, geçebilmek lazımdır.

*

Bütün bu tasdiat ve tafsilat; asla sizi incitmek ve gücendirmek için değildir.

Unuttuğunuz, yahut unutmuş görüldüğünüz maziye hatırlatmak da istemiyorum.

Yalnız; yazı yazarken biraz teenilice, bir parça az tecavüzkâr olmanızı; âlem-i matbuattaki hezimetin intikamını kahvehanelerde almak gayretinden, faidesiz belki muzır olduğu için vazgeçmenizi; kime ne söylemek istiyorsanız, doğrudan doğruya söylemekten korktuğunuz surette, başkalarını telvis etmemenizi; ve bilhassa bütün necip ve fedakâr kalplerin hürmet ve heyecanıyla yaşayan bir meslek-i mübecceli tahkir mübalatsızlığında bulunmamanızı rica etmek...

İşte maksadım budur.

O miskinane yaygaralar diye tavsif ettiğiniz neşriyat-ı hürriyetperveranenin hizmeti, yalnız gafillerin gözlerini açmaya, münafıkların çenelerini tıkamaya münhasır kalsa bile, yine büyük ve şayan-ı tebrik bir hizmet olur. Bunu hakir görmek şayan-ı eseftir. Ve hele sizin -bu kadar karışık bir maziden sonra- hiç salahiyetiniz yoktur.

7 Ağustos 1904

Mısır-Ali Fahri

KAYNAKÇA

Akçura, Y., *Üç Tarzı Siyaset*, Ön Söz: Enver Ziya Karal, Ankara, TDK Yayınları, 1976.

Ali Fahri, *Açık Mektup: Ali Pinhan Bey’e*, Mısır, 1322.

- Atay, F.R., *Çankaya*, Doğan Kardeş Basımevi, İstanbul, 1969.
- Bahattin Şakir, *Şura-yı Ümmet-Ali Kemal Davası*, İstanbul, 1325.
- Bayram, C., *Türk Milliyetçiliği: Tarihi Seyri, Yeni Hedefleri*, İstanbul, Ötüken, 2013.
- Beyatlı, Y.K., “Ali Kemal”, *Siyasi ve Edebî Portreler*, Yahya Kemal Enstitüsü Yayınları, İstanbul, 1968, s. 70-100.
- Emil, B., *Jön Türklere Dair Vesikalar I Edebiyatçı Jön Türklerin Mektupları (Ali Kemal ve Süleyman Nazif'ten Mizancı Murat Bey'e)*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1982.
- Gezgin, F., *Ali Kemal: Bir Muhalifin Hikâyesi*, İsis Yayıncılık, İstanbul, 2010.
- Hüseyin Cahit, Şöhret-i Sehile Ali Kemal Bey'e- Hamiş: Günde Bir İntihal Ali Kemal Bey'e, *Servet-i Fünûn*, S. 379, 4 Haziran 1314 [16 Haziran 1898], s. 236-237.
- Karaveli, O., *Ali Kemal: “Belki de Bir Günah Keçisi”*, Doğan Kitap, İstanbul, 2009.
- Karay, R.H., *Minelbap İlelmihrap*, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 2009.
- Kuran, A.B., *İnkılap Tarihimiz ve Jön Türkler*, İstanbul, Tan Matbaası, 1945.
- Mardin, Ş., *Jön Türklerin Siyasi Fikirleri 1895-1908*, İstanbul, İletişim Yayınları, 2001.
- Menzili, Ö., Osmanlı Aydınlarından Ali Kemal'in Türk Gazetesi ve Gazetenin Yayın Anlayışına Dair Bir Değerlendirme, *İçtimaiyat*, C. 5, S. 2, 2021, s. 348-364.

TATAR EDEBİYATINDAN OSMANLI TÜRKÇESİNE AKTARILAN BİR ESER: FATİH EMİRHAN-TATAR KIZI

Prof. Dr. Nuran ÖZLÜK¹, Prof. Dr. Hüseyin DOĞRAMACIOĞLU²

¹Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi

[_ORCID ID: 0000-0002-3455-7726](#)

²Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi- [ORCID ID: 0000-0002-2521-8562](#)

ÖZET

Tatar içtimai hayatının ve edebiyatının öncü yazarlarından Fatih Emirhan, 1909 yılında yayımlanan Tatar Kızı adlı eserinde devrin genel kabulleri doğrultusunda kadının hak ve hürriyetlerinden yoksun bırakılmasını eleştirmiştir. Bu eserde Fatih Emirhan, kız çocuklarına geleneksel ve dinî normlar içinde erkeğe hizmet için yaratıldıkları anlayışının aşılmasına karşı çıkmıştır. Doğanın her insana müsavi koşullar sunmasına karşın bu eşitliğin kızlar aleyhine özelde aile, genelde toplum tarafından bozulmasını kabul etmemektedir. Yazarın amacı, dinî esasları ya da toptan geleneksel kabulleri reddetmek değil; din adı altında dayatılan toplumsal genel uygulamalar yüzünden kadınların hayatlarını tamamen kendi iradeleri dışında yaşamak zorunda bırakılmamaları için uyarıda bulunmaktadır. Tatar Kızı 1922’de Kaya Nuri tarafından Türk Kızı Canlı Bebek adıyla Osmanlı Türkçesine aktarılmıştır. Bu çalışma ile ana hatlarıyla incelediğimiz Türk Kızı’nın tamamı Latin harflerine aktarılarak Fatih Emirhan’ın Türkiye Türkçesindeki külliyatına katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Fatih Emirhan, Kaya Nuri, Tatar Kızı, Türk Kızı

A WORK FROM TATAR LITERATURE TRANSLATED INTO OTTOMAN TURKISH: FATİH EMİRHAN-TATAR KIZ

ABSTRACT

Fatih Emirhan is one of the leading writers of Tatar social life and literature. In his work titled Tatar Kızı, published in 1909, he criticized the deprivation of women's rights and freedoms in line with the general acceptance of the period. Fatih Emirhan opposes instilling in girls the understanding that they are created to serve men, within traditional and religious norms. At the beginning of the work, although nature offers equal conditions for every human being, he objects to the disruption of this equality against girls by the family in particular and the society in general. The author's purpose is not to reject religious principles or traditional acceptances of the top; It is to warn women not to be forced to live their lives completely against their will due to the general social acceptances imposed under the name of religion. Tatar Kızı was translated into Ottoman Turkish by Kaya Nuri in 1922 under the name Türk Kızı Canlı Bebek. With this study, it is aimed to contribute to Fatih Emirhan's works in Turkey Turkish by translating the Turkish Girl, which we have examined in outline, into Latin letters.

Keywords: Fatih Emirhan, Kaya Nuri, Tatar Kızı, Türk Kızı Canlı Bebek

Tatar sosyal hayatı ve edebiyatının önemli şahsiyetlerden biri olan Fatih Emirhan'ın¹ eserlerinden bazıları Osmanlı Türkçesine ve Türkiye Türkçesine aktarılmıştır. Bunlardan biri, çalışmamızın da esasını teşkil eden, Kaya Nuri tarafından 1338 (1922) tarihinde Osmanlı Türkçesine aktarılan *Tatar Kızı*'dir.

Kazan Tatarlarının dinî ve millî kimliklerini korumalarına, sosyal hayatlarında gelişme ve ilerlemelerine engel olabilecek bilhassa dinî ve örfî yanlış uygulamaları halka anlatmaya çalışan Fatih Emirhan, diri diri/canlı canlı gömülmek istemeyen Müslüman kızlara adadığı *Tatar Kız* isimli eserinde toplumun kadınları bebek/kukla/oyuncak olarak görmesini eleştirmiştir. Kadının insan olmasından doğan hürriyetinin ve erkeklerden farklı şekillerde büyütülerek eğitim, serbest hareket etme vb. haklarının kısıtlanmasının karşısında olan, kadına uygulanan çifte standardın ortadan kaldırılması ve hakkının teslim edilmesi için çalışan yazarın kadına bakışı şöyle özetlenmiştir: “F. Emirhan ömür boyu kadına meleğe bakar gibi baktı, Tanrıya tapınır gibi tapındı.”²

Fatih Emirhan, erkeklerin hizmetinde bulunmak için yaratıldıkları anlayışının geleneksel ve dinî normlar içerisinde kız çocuklarına aşılmasına karşı çıkar. Eserin başında tabiatın yaratılan her insan için müsavi şartlar sunmasına karşın özelde aile ve genelde toplum tarafından bu eşitliğin kız çocukları aleyhine bozulmasına itiraz eder.

Yazarın amacı, dinî esasları reddetmek değil; din adı altında dayatılan toplumsal genel kabuller yüzünden kadınların hayatlarını tamamen kendi iradeleri dışında yaşamak zorunda bırakılmamaları için uyarıda bulunmaktır. Bu yanlış anlaşılmanın önüne geçmek için İbrahim Maraş'ın devrin siyasi ve sosyal hayatı ile konuyu ilişkilendirdiği şu açıklama önem arz etmektedir: “Yanlış ve tutarsız bilgilerle dolu tarih, edebiyat gibi sosyal bilimlerdeki ders kitapları, Bolşevik dönemin istediği şahısları kahraman yapmakta veya büyük şair ve yazar olarak tanıtmaktadır. Hatta yazarlar ve kahramanlar tersyüz edilmek suretiyle ateizmi öven, dine karşı çıkan kişiler olarak sunulmaktadır. Geçmiş dönemin dinî yapısındaki aksaklıkları eleştirenler, dinin bütününe karşı gibi algılatılmıştır. Mesela Fatih Emirhan, Abdullah Tukay vb. böyledir. Bolşevik dönemde bu şahısların bütün eserleri adı altında yayımlanan külliyatlarında dini öven yazılar, şiirler çıkarılmıştır.”³

¹ Fatih Emirhan'ın biyografisi hakkında ayrıntılı bilgi için bk.: Kurban, İ. Fatih Emirhan (1886-1986), *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, 25, 2008, s. 25-32.

² Kadınların canlı bebek/kukla/oyuncak şeklinde telakki edilmeleri Emirhan'ın “Ay Üzerinde Zühre Kız”, Gençler, adlı edebî eserlerinde de söz konusudur. Ayrıntılı bilgi için bk.: Aydın, K.Ş. *Fatih Emirhan'ın “Eşitsizler” ve “Gençler” Adlı Tiyatro Eserleri (Çeviri-İnceleme)*. Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük, 2020, s. 4.

³ Maraş, İ., *Kafkasya ve İç Rusya I. Günümüz Dünyasında Müslüman Azınlıklar*, III. Kutlu Doğum İlmî Toplantısı, İstanbul, 1999, s. 313-314.

Devrin Tatar sanatkârlarının edebiyatımızdan etkilenmesi; Tatar edebiyatçıların eserlerine ediplerimizin ilgisi malumdur. Türk-Tatar edebiyatları arasındaki münasebetlerin⁴ bir örneği olan *Tatar Kızı*, 14 Mayıs 1922’de Kaya Nuri tarafından Osmanlı Türkçesine aktarılmış ve kitap, aynı sene (1922) *Türk Kızı Canlı Bebek* adıyla neşredilmiştir.

Arkadaşı İsmail Aitov’a gönderdiği bir mektubunda *Tatar Kızı* adlı bir öykü yazdığını⁵ söyleyen Fatih Emirhan’ın bu eseri 1909 tarihinde yayımlanmıştır. Kaya Nuri, “Okuyanlara” hitaben yazdığı ön sözünde ifade-i meramını okurları ile paylaşmıştır: “Hür doğup da taassubun kahhar pençesinde diri diri gömülen İslam kadınına ‘Canlı Bebek’ olarak on iki on üç sene evvel ‘Tatar Kızı’ unvanlı eserinde tasvir eden Şimali Rusya Türk-Müslüman kardeşlerimizin yegâne millî edibi olan Fatih Emirhan’ı kari ve karielere tanıtmak için ‘Tatar Kızı’nı ‘Türk Kızı’ unvanıyla Türkçemize çevirdim. Muhterem okuyucuların ‘Türk Kızı’nı büyük bir zevk ile okuyacaklarından ‘doğrusu’ müftehirim.”

Yedi kısma ayrılan eserde gölge kahraman “kara kuvvet/taassubun ilhamıyla” bir kız çocuğunun doğumundan erkeklerden farklı şekilde, birtakım hürriyetlerinin elinden alınması ile kendine dikte edilen kalıpların içinde erkeğe hizmet edecek, onun sözünden çıkmayacak, “ayağı altında toprak” olacak; kimlik ve kişiliğini buna ve doğurup kendisi gibi büyüteceği çocuklarına hasredek kanlı bebek olmasına kadar maruz kaldığı sıkıntılar anlatılmıştır.

Türk kızına doğduğunda tabiatın bahşettiği ihsanlar, evde anne ve babanın sevgisi, muamelesi erkek çocukları ile aynıdır. Ancak Türk kızı altı yaşına geldiğinde “taassup/kara kuvvet” “kendinin gizli mahkemesinde günahsız ‘Türk kızı’nı ölüm cezasına mahkûm edip yavaşça boğmaya girişti; merhametsiz cendere makinesi arasına koyup ‘hayat’ damlalarının son damlasını kesmeye, ten soğumadan, kalp durmadan, ‘hayatsızlık’ kabrine gömmeye karar verdi.”

Türk kızı, altı yaşında kendisini hırpalayan erkek kardeşlerine aynı şekilde mukabele ettiğinde “Kız çocuk erkek çocuklar ile dövüşmez”, yedi yaşında daha önceki gibi yaşıtı kız ve erkek çocukları ile sokağa çıkmak istediğinde “Kız çocuğa erkek çocuklar ile beraber gezmek hayatsızlık!” sözlerini duyar. Türk kızına oynaması için “cansız bebekler” verilir. Bu bebeklerle nasıl oynaması gerektiği de gelin, güvey, düğün, kaynana, kaynata vb. kelimeler üzerinden öğretilir. Türk Kızı, bebekleriyle sürekli oynamaya başladığında ise kara kuvvet/taassup gülümseyerek: “İşte bu, senin istikbaline hazırlanmandır! Bu, istikbaldeki kendi yaşayışındır!” der.

⁴ Ayrıntılı bilgi için bk.: Eydi, Tevfik., Hazineseler Ortak: Türk Tatar Münasebetleri, Çev. Birsnel Oruç Aslan, *Türklük Araştırmaları Dergisi*, 15, 2004, s. 303-344. Şahin, E., Osmanlıların Kazan Tatar Türklerinin Kültürü ve Diline Etkileri, *Osmanlı*, C. 9, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 1999, s. 353-360. Bargan, H., *Yenileşme Dönemi Türk Edebiyatı’nın İdil-Ural Bölgesi Tatar Edebiyatına Etkisi (1860-1917)* Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2015.

⁵ Fatih Emirhan Mektupları, Çev. Ülkü Polat. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 4 (1), 2019, s. 215.

Türk kızı, okul zamanı geldiğinde erkek çocukları mektebe giderken “hoca karısı”dan ders almaya karşı çıkması üzerine “Kız çocuğa erkek çocuklar ile bir yerde okumak yaramaz!” cevabını alır. Evde ailesinden duydukları, yıllarca hoca karısından eğitimi sırasında “erkekler başka, kızlar başka”, “Sen ve bütün hatun-kız cemaati: avrat” mesajları ile yetişen Türk kızı, bu görüşleri kabul etmediğinde yazma ve basma delillerle/eserlerle ikna edilmeye çalışılır.

On üç yaşına girdiğinde kabrine girinceye kadar başına örtü takmasını, erkeklere rast geldiğinde bu örtünün bir kısmı ile de yüzünü kapatması söylenir. On beş yaşına girdiğinde “Bundan sonra erkeklere vücudunu göstererek okumaya gitmekliğin hayasızlık!” denir.

Ve günden sonra kendisine gösterilen evin dört duvarı içinde “kendi ile oynayacak ‘erkek’ denilen bir hayvan buluncaya kadar bu duvarları muhafaza et, onlardan kendini sakla!” emrini alır. Bundan bir şey anlamayan Türk Kızı’na açıklama, kara kuvvet/taassup tarafından yapılır: “Odanın altı camlı penceresi sana güneş olur, evinin beş odası Avrupa, Asya, Afrika, Amerika ve Avustralya olurlar; pencere önündeki soluk gül demetleri ormanlar, tarlalar, bahçeler yerine hizmet ederler; ibrik ve leğendeki kokmuş sular sana dereler, göller, denizler yerine yararlar; kömürden ve koyun yağı ile ıtırşah yağı kokularından ve nefesler ile bozulan hava sana teknil yeryüzündeki hava ivazı olur; evinde her gün işittiğin bağrıış, söyleniş ve ağlayışlar sana müzika yerine kaim olurlar; yedi sekiz canlı bebekler ile ‘baba’n bir buçuk milyar beni âdem olur; binlerce yıllar beni âdemin içtihadiyle meydana gelen fenler, felsefeler ‘mukaddes’ cahilliğin olur.”

Artık okuma hakkı da elinden alınan Türk kızı için artık kara kuvvet/taassubun maksadı hasıl olmuştur: “Sen, kendinin erkekler ile müsavi olmayıp, ‘avrat’ olduğunu, erkeğe görünmenin hayasızlık olduğunu şimdi öğrendin zaten sana da şu lazım idi. Bundan fazlasını öğrenmek hayasızlık! Hayasızlık!”

Türk Kızı, evin dört duvarı içinde pencerenin yanında dururken sokaktan cuma günü geçen çarpık bacaklı bir esnafa, cumartesi günü su sırığı gibi eğri medrese talebesine, pazar günü kırılmış başına sarık sarmış softaya, pazartesi günü parlak gözlü, eğri fesli bir mirasyediye âşık olur. Kara kuvvet/taassup, kızın duygularının hareketlenmesine izin vermez ve canlı bebekleri bir kere daha devreye sokar: Türk kızının sözü Kunduracı Hüseyin’e verilmiştir. Artık ona hizmet etmeye borçludur: “Kunduracı Hüseyin rızası-Tanrı rızası!”dır. Kara kuvvet/taassup: “Sen, şimdi, ‘hayat’ denilen inkılaptan kurtulursun, canlı bebek olursun. Ben, seninle oynamaya Kunduracı Hüseyin’i tayin ettim kabrine girinceye kadar ona hizmet edersen benim maksadım hasıl olmuş olur.” der. Canlı bebek satıcısı (baba) ve oğluna oyuncak alan (kayınbaba) arasında yapılan mehr/başlık pazarlığında beş bin kuruş ve güzel çamaşırda karar kılınır.

Türk kızı, kendisine yasaklanan konuların insanlığa, yaşama aykırı olduğunun farkındadır, direnir de ancak çevresindeki herkesten aynı muameleyi görür, aynı cevapları alır; sonunda teslim olur.

Eserde sözü edilen bütün kadınlar canlı bebektir. Hepsi aynı sistemde aynı anlayışla yetiştirilmiş, aynı amaca hizmet eden ve kendi gibi kız çocukları yetiştiren kadınlar, başta kara kuvvet/taassubun ve erkeklerin oyuncak gibi oynadığı canlı bebeklerdir. Kadınların tamamı çoğunlukla bir köşede duran istediği olduğunda gülen, olmadığında dişlerini gıcırdatıp yumruk sallayan gölge kahraman kara kuvvet/taassubun amacına ulaşmasında ona yardımcı olurlar. Eserde, baba figürü ise Türk kızının yetişmesinde rol alan canlı bebeklerin her dediğini tasdik etmektedir.

Yazar, babayı “erkek akıllı kafasıyla tasdik etti”, “kısıltılmış bıyıklarını kabarttı”, “kızıl sakallı, kısa bıyıklı baba”, “koca göbekli baba”, “akıllı baba” gibi çoğunlukla eleştirel sıfatlarla tavsif ederken eserdeki diğer erkekler de hem fiziksel hem düşünce anlamında aynı yöntemle okura sunulmuştur: Sokaktan geçen esnaf çarpık bacaklıdır, Türk kızını görünce yürüyüşünü düzeltip gözlerini parlatıp âşikane: “Güzel oyuncak, niçin yalnız oturuyorsun? der. Bir diğeri su sırıgı gibi eğri medrese talebesidir, “Kalem kaşım, hurilaynım” diyerek çiçekli kâğıda mektup yazmayı planlar. Kırpılmış başına sarık sarmış softa ise sarıgını düzeltip bir gözünü kısarak zengin kızını almanın faydalarını düşünerek bir kadın aracılığıyla kıza “pek mütehasirane selam” göndermek ister. Güzel ata binmiş koca göbekli ihtiyar “Türk zengini” karısının üstüne bu kızı nikâhlamak için ebeveyninden istemeye karar verir; parlak gözlü, eğri fesli “mirasyedi” de dört karısının üstüne “bu kızı beşinci olarak sevmek mümkündür” diye düşünür. Eve düğün/nikâh için gelen erkekler “canlı bebekler ile oynayan sakallı çocuklar”ın arasında sarıklı olan kişi, Türk kızı ile Kunduracı Hüseyin’in nikâhını kıyar.

Eserin sonunda yazar, dünyanın dört bir tarafından gelen Müslümanların hepsinin Kâbe’de Kur’an okuduklarını söyler ve iki ayeti ön plana çıkarır, birkaç kelimesini dip notta mealini verir. Bu ayetler Tekvir suresine aittir (8-9): Ve izelmev’udetu suilet. Biyyi zenbin kutilet (Diri diri gömülen kıza hangi suçundan dolayı öldürüldüğü sorulduğunda).⁶ Kıyametin dehşetengiz bir gün olduğuna vurgu yapılan Tekvir suresinin 8-9. ayetlerinin tefsirinde de belirtildiği gibi “Diri diri toprağa gömülen kıza hangi suçundan dolayı öldürüldüğünün sorulması. Câhiliye döneminde -nâdir de görüle- bazı Araplar kız çocuğunun olmasından dolayı utanç duydukları (bk. Nahl 16/58-59), bazıları da büyütüp beslemede sıkıntı çekmekten endişe ettikleri için (bk. En’âm 6/151; İsrâ 17/31) onları diri diri toprağa gömerlerdi. İşte âhirette sorgulama başladığında bu katiller öldürdükleri kızlarıyla birlikte mahkemeye getirilecek ve hesaba çekileceklerdir.”⁷

Fatih Emirhan, İslamiyet öncesi Cahiliye Dönemi ile XX. yüzyılın başlarında gerçekleşen kız çocuklarının yaşam hak ve hürriyetinin ellerinden alınmasına dikkat çekmek ister. Yazar, Cahiliye Dönemi’nde kız çocuklarının diri diri toprağa gömülerek öldürülmesi ile XX. yüzyılda erkeklerin hizmetkârı ve erkek hegemonyasına uygun çocuklar büyütecek canlı bebekler olarak yetiştirilen, beden ve ruhen bütün özgürlükleri yok sayılarak canlı şekilde

⁶ <https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/Tekvir%C3%AEr-suresi/5801/1-13-ayet-tefsiri> (Erişim tarihi: 10.01.2023)

⁷ <https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/sure/81-tekvir-suresi> (Erişim tarihi: 10.01.2023)

evin dört duvarına hapsedilen kız çocuklarının da diri diri toprağa gömülmesini eşdeğer kabul etmektedir.

Yazarın Türkiye Türkçesine aktarılan külliyatına katkıda bulunmak amacıyla ana hatlarıyla ele aldığımız eserin tamamının Osmanlı Türkçesinden Latin harflerine aktarımına aşağıda yer verdik.

Muaşaka-i İçtimaiye Serisi: 2

Kaya Nuri

Türk Kızı

Canlı Bebek

Tabi ve Naşiri

Hizmet-i Umumiye Müessesatı Müdür ve Müessisi

İsmail Faik

Necm-i İstikbal Matbaası

1338 (1922)

Okuyanlara

Hür doğup da taassubun kahhar pençesinde diri diri gömülen İslam kadınına “Canlı Bebek” olarak on iki on üç sene evvel “Tatar Kızı” unvanlı eserinde tasvir eden Şimali Rusya Türk-Müslüman kardeşlerimizin yegâne millî edibi olan (Fatih Emirhan)ı kari ve karielere tanıtmak için “Tatar Kızı”nı “Türk Kızı” unvanıyla Türkçemize çevirdim muhterem okuyucuların “Türk Kızı”nı büyük bir zevk ile okuyacaklarından –doğrusu- müftehirim.

14 Mayıs 1922

Kaya Nuri

Diri diri gömülmek istemeyen Türk kızlarına tuhfe-i muhabbetim.

Fatih

1

Türk kızı doğdu. Doğduğu vakit insan olduğundan ayaklarını kollarını istediği gibi hareket ettirmeye kadir idi. Başını istediği tarafa çevirmekten, gözleriyle arzu ettiği tarafa bakmaktan hiç kimse onu menedemiyordu.

Bazı zamanlar kollarını, ayaklarını kundak ile bağlayıp hareketten mahrum bırakıyorlardı. Lakin Türk kızı olanca kuvvetiyle ağlayarak bağırarak bu hâli protesto ettiğini, öz hürriyetinin hiçbir kimse tarafından mahvettirildiğine razı olmadığını müstebitlerin gözlerine dik dik bakarak bildiriyordu.

Doğurduğu vakit o insan idi. Birdenbire önüne çıkan “hayat”, dünyadan şadlanıp rahatlandığını hiç kimseden korkmayarak izhar etmeye; kendinde “isteyip” “istememek” denilen birbirinin aksi sıfatlanıp varlığını, tabiat tarafından: şu iki sığata göre iş yapmaya uğraşmak kuvvetinin kendisine bahşedildiğini göstermek iktidarında idi.

O doğdu. Doğduğu vakit başkaları onu erkekleri koydukları beşiğe koydular; anası kendi gönlünde erkek çocuklara verdiği yeri Türk kızına da verdi ve erkek çocuklar ile bir derecede ona da muhabbet gösterdi, sevdi; babası da aynı muameleyi yaptı. O evde bulunduğu

zaman erkeklerin oturduğu odada duruyor, dışarıya çıksa erkeklerin gezdiği yerde gezdiriliyor, erkeklerin ısındığı güneşte o da ısınmıyor, erkeklerin donduğu soğuktan o da donuyor erkekler gibi gönlüne gelen her şeyi düşünüyor, fikrine ve aklına gelen şeyler ile erkekler gibi müteessir oluyordu.

Cömert güneş onu altın şuaıyla ihata ediyor; rüzgâr onun burnuna yazın şadlık, hayat, letafet ile dolu kokusunu getiriyor; yeni büyümeye başlayan çiçekler güler yüzleriyle ona masumane bakıyorlar velhasıl bütün tabiat Türk kızını diğer insanlar ile müsavi görüyor ve başkalarına verdiği hediyeyi Türk kızına da veriyordu.

2

Türk kızı doğdu, doğduğu vakit o sağ idi. Bu sağlık vakti altı yaşına kadar devam etti. Ondan sonra melun kuvvet olan “taassup” kendinin gizli mahkemesinde günahsız “Türk kızı”nı ölüm cezasına mahkûm edip yavaşça boğmaya girişti; merhametsiz cendere makinesi arasına koyup “hayat” damlalarının son damlasını kesmeye, ten soğumadan, kalp durmadan, “hayatsızlık” kabrine gömmeye karar verdi.

Türk kızı altı yaşına girdi. Dört yaşındaki kardeşi yahut sekiz yaşındaki ağabeyi bazı vakit saçından çekip ağlatmaya, bazı vakit de dövüp zulmetmeye başladılar. Her bir zihayat gibi Türk kızı da bu cebirlere kendi kuvvetiyle karşı durmak isteyerek vurana vuruyor, saçını çekenin parmağını ısıyor, yüzünü tırmalıyordu. Kara kuvvet olan “taassup” kendinin ölüm cezasına hükmettiği kurbanının kolunda bu “hayat” hassalarından birinin kalmasına razı olmadığından “ana” isimli canlı bebeğe:

“Kız çocuk erkek çocuklar ile dövüşmez” diye söyletti. Bundan sonra “Türk kızına” ağabey kardeş cebrinden başkalarının kuvvetine iltica etmeye emr-i hümayun sadır oldu.

Tecrübesiz hayat aldı. Kendinin ölüme mahkûm edildiğinden verilen bu emir ölüm cezasının bidayeti olduğundan haberi yoktu.

“Türk kızı” yedi yaşına girdi. O bu vakte kadar kendi akranı olan kız ve erkek çocuklar ile sokağa çıkıp geziyordu. Lakin kara kuvvet kendi kurbanının bu hâline razı olmayıp “ana” isimli canlı bebeğe: “Kız çocuğa erkek çocuklar ile beraber gezmek hayatsızlık!” cümlesini mukallit papağan gibi tekrar ettirdi.

“Türk kızı” tabiata, hayata, hürriyete, insanlığa bu kadar hilaf olan söze inanmadığından kara kuvvet işe candan gönülden başlayarak babasına da:

— Kız çocuğa erkek çocuklar ile beraber oynamak hayatsızlıktır!

Diye söylettirdi.

Türk kızının inanmayışı ziyadeleştiğinden etrafındaki yabancı kimseler de:

— Kız çocuğa erkek çocuklar ile oynamak hayatsızlıktır!

Sözünü tekrar ettiler.

Bu kadar sözler üzerine Türk kızı artık inandı. Çünkü o teknil insanları kendi gibi saf biliyordu. “Hayat” kendini himaye etmeye başladı. O kendinin düşmanlarını akıl mahkemesine verip galip geleceğini zannediyordu:

— Niçin?

Diye sual verdi. “Türk kızı” cevap vermeden kara kuvvet Türk kızının yerine cevap verdi:

— Çünkü: Baba, ana, büyükbaba, büyükana öyle diyorlar.

“Hayat” kendinin bu kadar esassız, mantıksız hatta bu kadar insanlığa menafi olmayan cevap işiteceğini asla hatırına getirmemiş olduğundan şaşırды. Buna karşı onun elinde bir silah yoktu yalnız o başkalarının hür olduğu gibi kendini de hür görmek istiyordu.

Kara kuvvet “hayat”a karşı olan bu galebesini pek şadlıkla karşıladı ve kurbanı olan “Türk kızını” nihayet hakir göstermek için Türk kızının eline mini mini cansız bebeklerden oyuncaklar yapıp verdi.

Başka çocuklar ile geniş hava, geniş dünya, serbest yürüyüşlerden ayrılan “Türk kızı” kara kuvvetin bu bedbaht hediyesini mecburen alıp evire çevire bakmaya başladı. O bunların niçin yapıldıklarını bilmiyordu.

Kara kuvvet Türk kızının yanına abla, yenge, anne, büyükanne,... diye türlü isimler ile söylenen canlı bebeklerini gönderip cansız bebekler ile nasıl oynamak lazım olduğunu öğretti. Canlı bebeklerin hakiki itikatlarıncı:

“Cansız bebekleri misafirlğe götürüp, düğünler yapıp, güveyle koyup, gelinler getirip, kaynanalar ile kayınpederlere hediye verdirip... oynamak lazımdır.”

“Türk kızı” bu sözlerin hakiki manalarını anlamadı. Fakat erkek çocuklar ile oynamayı “hayasızlık” bilen kız çocuğa şimdi başka oyun kalmadığından, tabii, kara kuvvetin şüpheli bu hediyesi ile oynamaya başladı:

— İşte bu erkek bebek, o kız. Erkek bebek kız bebeği zevceliğe aldı, güvey girdi; kız bebek gelin oldu...

“Türk kızı” bu cansız oyuncaklar ile mütemadiyen oynuyor. Kara kuvvet ise köşede durup tebessümle bakarak:

— İşte bu, senin istikbaline hazırlanmandır! Bu, istikbaldeki kendi yaşayışıdır!
Diyordu.

3

Türk kızının okumak vakti geldiğinden hoca karısına okutmaya verdiler. “Ali’yi, Veli’yi, Hüseyin’i mektebe verdiler de beni niçin hoca karısına gönderiler?” diyenlen “yersiz” suali Türk kızı düşünmüş ise de canlı bebeklerin hepsi birden:

— Kız çocuğa erkek çocuklar ile bir yerde okumak yaramaz!

Diye bağırınca tekmil düşüncesi mahvoldu.

Bunun üzerine kara kuvvet başını sallayarak:

— Evet, evet yaramaz!

Diye tasdik etti.

Hayat bu defa da kendini himaye edip:

— Niçin?

Diye sual verdi.

Canlı bebekler:

— Hayasızlık olur, hayasızlık olur, hayasızlık olur!

Diye bağırıldılar.

“Baba” kendinin “erkek akıllı” kafası ile tasdik etti:

— Hayasızlık olur, hayasızlık olur!

Hayat tekmil kuvvetini toplayarak yeniden:

— Niçin?

Dedi.

“Baba” kendinin kısaltılmış bıyıklarını kabarttı. Canlı bebekler yüzlerini buruşturdular:
— Çünkü hayasızlık olur! Hayasızlık olur!

Dediler.

Kara kuvvetin maksadına erişmesi kolaylaştı:

En ağır vazife kara kuvvetin çoktan beri emniyetli hizmetçisi olan “hoca karısı” isimli canlı bebeğe yüklendi. Hoca karısı kendi vazifesinin: Türk kızını kendi gibi canlı bebek yapmak lazım olduğunu biliyordu. Kara kuvvetin ilhamı ile kırk yıllık tecrübe sahibi olan hoca karısı Türk kızını “canlı bebek” yapmanın en kısa ve en kolay yolunu bulmuştu: Türk kızına üç yıl muttasıl “erkekler başka, kızlar başka” denilen hakikati türlü cihazlar ile ve türlü yollar ile öğretti. Türk kızına bu talim tuhaf gelmedi, çünkü evindeki canlı bebeklerden bunu pek çok defalar işitmiş idi.

Hoca karısı Türk kızının kulağına üç yıl muttasıl: “Sen ve bütün hatun-kız cemaati: avrat” diye söyleyip durdu.

Evvela “hayat” buna karşı pek kuvvetli protesto ederek:

— Yalan! Ben avrat değil insanım! İnsanım!

Dedi.

Kara kuvvet hoca hatununa ilham etti, hoca hatunu da Türk kızının önüne pek çok yazma ve basma senetler çıkarıp koydu. Bu senetlerin hepsinde “Tekmil hatun-kız taifesi avrattır” diye yazılmıştı.

Hayat kımıldadı. Taaccüp ve hiddet ile bir kere daha:

— Niçin?

Diye sordu. Hoca karısı çıkardığı senetleri gösterdi:

— Kitap öyle söylüyor.

Diye cevap verdi.

Kara kuvvet Türk kızına yumruk göstererek:

— Bak büyüklerin söylediğine inanmıyor, ben, seni!

Dedi.

4

“Türk kızı” on üç yaşına girdi. Bu zaman canlı bebekleri insan gözünden saklayan ve güneşe, aya, havaya göstermeyen çuval gibi kalın şeyi Türk kızına da örtünmek için verdiler.

Evdeki canlı bebek:

— Kızım artık sen on üç yaşına girdin. Bugünden itibaren kabrine girinceye kadar başına şu örtüyü örtüp yürü!

Dedi.

Kızıl sakallı, kısa bıyıklı “baba” da:

— İşte şu şeyi kabrine girinceye kadar örtüp yürü!

Diye tekit etti.

Türk kızı bundan bir şey anlamadı. “Hayat” sızlandı. Feryat ederek:

— Niçin?

Diye sordu.

Canlı bebekler:

— Kırılmış kafaya kalpak koymuş “erkek” isimli şeylere rast geldiğin zaman başına örttüğün bu şeyin bir kısmıyla yüzünü kapat!

Diye cevap verdiler.

Hayat kanlı yaşlar akıtarak:

— Niçin?

Diye bir kere daha sordu. Cevabı hoca karısı verdi:

— Senin saçların, yüzün, tekmil vücudun “avrat”. Avrat örtülüp gezdirilir. Sana erkekler şehvet ile bakıyorlar. Bunun için senin onlardan kaçmaklığın lazım!

Hayat meyus oldu, çünkü o biçarenin hiçbir yerde hakaret gördüğü yok idi.

Hoca karısı Türk kızının kulağına iki yıl muttasıl:

— Erkekler sana falan nazarla bakıyorlar!

Deyip durdu.

Hâlsizlenen, parçalanmış “hayat” bunu “Niçin?” diye sormaya cüret edemedi, çünkü kara kuvvet dişlerini gıcırdatıp yumruk ile korkutup duruyordu.

Canlı bebekler Türk kızına:

— Sen on beş yaşına girdin, bundan sonra erkeklere vücudunu göstererek okumaya gitmekliğin hayasızlık!

Dediler.

Hayat bu zaman ağır hasta olduğundan itiraz etmedi. Kara kuvvet de pek nasihane:

— Sen, kendinin erkekler ile müsavi olmayıp, “avrat” olduğunu, erkeğe görünmenin hayasızlık olduğunu şimdi öğrendin zaten sana da şu lazım idi. Bundan fazlasını öğrenmek hayasızlık! Hayasızlık!

Diye tekit etti.

5

Canlı bebekler ile koca göbekli “baba” Türk kızına:

— İşte sana dört duvar. Kendin ile oynayacak, “erkek” denilen bir hayvan buluncaya kadar bu duvarları muhafaza et, onlardan kendini sakın!

Diye kati emirler verdiler.

“Türk kızı” bu sözlerin hakiki manasını anlamadı. Kara kuvvet tafsilat vererek:

— Odanın altı camlı penceresi sana güneş olur, evinin beş odası Avrupa, Asya, Afrika, Amerika ve Avustralya olurlar; pencere önündeki soluk gül demetleri ormanlar, tarlalar, bahçeler yerine hizmet ederler; ibrik ve leğendeki kokmuş sular sana dereler, göller, denizler yerine yararlar; kömürden ve koyun yağı ile ıtırşah yağı kokularından ve nefesler ile bozulan hava sana tekmil yeryüzündeki hava ivazı olur; evinde her gün işittiğin bağrıış, söyleniş ve ağlayışlar sana müzika yerine kaim olurlar; yedi sekiz canlı bebekler ile “baba”n bir buçuk milyar beni âdem olur; binlerce yıllar beni âdemin içtihadıyla meydana gelen fenler, felsefeler “mukaddes” cahilliğin olur.

Dedi.

“Hayat” bunu işitince bir defa “Ah!” çekip başka bir söz söylemeye hâli kalmamıştı.

Günler geçmeye başladı. Lakin ölüm derecesinde hasta olan “hayat” bu zindanda hareketsiz kalmaya razı olmadığından Türk kızını pencere yanına gönderdi. Cuma günü idi, pencere yanından çarpık bacaklı bir esnaf geçti. “Türk kızı” bu esnafa “âşık” oldu. Esnaf da

yürüyüşünü düzeltip gözlerini parlatıp âşıkane: “Güzel oyuncak, niçin yalnız oturuyorsun? dedi.

Cumartesi günü “Türk kızına” pencere önünde oturma menoldüğundan, “Türk kızını” bugün pencere önünde geziniyordu. Bu sırada pencere önünden su sırıgı gibi eğri medrese talebesi geçti. “Türk kızını” buna da âşık oldu. Talebe de kendi tarafından “Kalem kaşım, hurilaynım” diyerek cevap verip şimdilik çiçekli kâğıda mektup yazmaya karar verdi.

Pazar günü Türk kızının pencere yanına gitmesi tamamen men edildi. Fakat Türk kızını gizlice pencere yanına sokuldu. Sokaktan kırılmış başına sarık sarmış “softa” geçiyordu.

Türk kızını buna da âşık oldu. “Softa” da sarığını düzeltip bir gözünü kısarak zengin kızını almanın fevaidini düşünerek bir kadın vasıtasıyla kıza “pek mütehasirane selam” göndermek istedi.

Pazartesi günü “Türk kızını” fırsat bulup bir kere daha gezinerek pencere yanına geldi. Sokaktan güzel ata binmiş koca göbekli “Türk zengini” ile parlak gözlü, eğri fesli bir “mirasyedi” geçiyordu. “Türk kızını” mirasyediye de âşık oldu. Mirasyedi de dört karısının üstüne “bu kızını beşinci olarak sevmek mümkündür” dedi, ihtiyar zengin de karısının üstüne bu kızını nikâhlamak için ebeveyninden istemeye karar verdi.

6

Kara kuvvet Türk kızının hayatının bidayeti ölüm olan bu hareketlerine de razı olmadığından canlı bebekler Türk kızına:

— Şimdi seni Kunduracı Hüseyin’e vermeye söz verdik. Sen ona hizmet etmeye borçlusun!?

Dediler.

Akıllı başlı “baba” amirane:

— Kunduracı Hüseyin rızası-Tanrı rızası!

Diye tekit etti.

Kara kuvvet bu sözlere:

— Sen, şimdi, “hayat” denilen inkılaptan kurtulursun, canlı bebek olursun. Ben, seninle oynamaya Kunduracı Hüseyin’i tayin ettim kabrine girinceye kadar ona hizmet edersen benim maksadım hasıl olmuş olur. Dedi.

Canlı bebek satan “baba” ile oğluna oyuncak alan “baba” arasında ticaret muamelesi başladı:

— Hayır, Ahmet Efendi, mehr altı bin iki yüz elli kuruş!

— Pahalı, hayırlı elden beş bin kuruş!

— Hayır, Ahmet Efendi, altı yüz elli kuruş daha arttırınız!

— Haydi, hayırlı olsun, başlık ile fazla güzel çamaşırını da verdim!

Eve pek çok canlı bebekler avdet edip ziyafet verdiler. Onların hepsi “bebek” olacak Türk kızına kundaklar, oyuncaklar getirdiler.

En sonra canlı bebekler ile oynayan sakallı çocukları davet edip yemek yedirdiler. Bu gelenlerin arasında bir de sarıklı biri vardı. Bu sarıklı bir efsun okuyup hazıruna üfürdü. Bu dakikadan itibaren meclisteki tekmil adamlar Türk kızının kunduracı Hüseyin’in oyuncağı olduğuna itikat ettiler.

— Siz Ömer Efendi, kızını beş bin kuruş bir başlıkla güzel çamaşıra Ahmet Efendi'nin oğluna verdin mi?

— Verdim! Verdim!

— Siz Ahmet Efendi, Türk kızını beş bin kuruş bir başlıkla güzel çamaşıra oğlun Hüseyin için kabul ettin mi?

— Kabul ettim, kabul ettim!

Türk kızını gelin olmaya hazırladılar. Canlı bebek “Türk kızına” son nasihatlerini verdi:

— Kızım erkeğinin sözünden çıkma; ayağı altında toprak ol! Akıllı “baba” tasdik etti.

— Kunduracı Hüseyin rızası-Tanrı rızası!

Bu vakit hayatın sesi çıkmadığından kara kuvvet gayet şadlıkla Türk kızına bir nida etti:

— İşte şimdi sen canlı bebek olupbittin!

7

“Canlı bebeği,” Hüseyin dört duvar arasına koyup:

— İşte sana duvarlar, kabrine girinceye kadar senin bunları muhafaza etmeliğin lazım!

Dedi.

Kara kuvvet köşede durup amirane, canlı bebeğe, vazifesini öğretti:

— Senin vazifen erkeğe oyuncak olmak ve kendiniz gibi ahmakların yeryüzünden nesilleri kesilmemek için çocuk doğurmak!

Hüseyin, canlı bebeğe gözleriyle işaret etti “canlı bebek” de kara kuvvet önünde mütevazıane rüku edip:

— Evet bilirim, pek iyi bilirim ki benim dünyaya gelmekten maksadım zaten şu iki şey içindir

Dedi.

Kara kuvvet “hayat”ın sesini şimdi de işitmediğinden kahkaha ile güldü:

— Hah, hah, hah. Türk kızını canlı bebeğe döndürdüm!

Kara kuvvet durduğu köşeden çıkıp dört duvarın ortasına gelip durdu, yeniden:

— Hah, hah, hah. Türk kızını diri diri gömdüler!

Diyerek güldü.

Bu vakitte Mısır'ın Camiül-Ezher'inde talebeler, İstanbul'un millet hukukunu muhafaza eden Meclis-i Mebusan civarında Ayasofya Camii'nde softalar, Serendip Adası'nda, tarçın ağaçları arasında Hint Müslümanları, Kursa Medresesi köşesinde sufiler, şehir-i Bulgar harabeleri arasında siyah Müslümanlar ve Kâbetullah'ta bütün aktar-ı arzdan toplanmış hacılar Kur'an okuyorlar, hepsi:

— Ve izelmev'udetu⁸- ayet-i kerimesini tekrar ediyorlardı.

— Ve izelmev'udetu

⁸ Ayetin mefhumu: “Korkunçlu kıyamet günü diri diri gömülen kız çocuğundan ne günah ile öldürüldüğünü sormak günüdür.”

KAYNAKÇA

Aydın, K.Ş. *Fatih Emirhan'ın "Eşitsizler" ve "Gençler" Adlı Tiyatro Eserleri (Çeviri-İnceleme)*. Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük, 2020.

Bargan, H., *Yenileşme Dönemi Türk Edebiyatı'nın İdil-Ural Bölgesi Tatar Edebiyatına Etkisi (1860-1917)* Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2015.

Eydi, Tevfik., *Hazineler Ortak: Türk Tatar Münasebetleri*, Çev. Birsal Oruç Aslan, *Türklük Araştırmaları Dergisi*, 15, 2004, s. 303-344.

Fatih Emirhan Mektupları, Çev. Ülkü Polat. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 4 (1), 2019, 202-225.

<https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/sure/81-tekvir-suresi> (Erişim tarihi: 10.01.2023)

<https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/Tekv%C3%A4r-suresi/5801/1-13-ayet-tefsiri>
(Erişim tarihi: 10.01.2023)

Kurban, İ. Fatih Emirhan (1886-1986), *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, 25, 2008, s. 25-32.

Maraş, İ., *Kafkasya ve İç Rusya I. Günümüz Dünyasında Müslüman Azınlıklar*, III. Kutlu Doğum İlmî Toplantısı, İstanbul, 1999, s. 313-314.

Şahin, E., *Osmanlıların Kazan Tatar Türklerinin Kültürü ve Diline Etkileri*, *Osmanlı*, C. 9, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 1999, s. 353-360.

IMPORTANCE OF ORIENTATION PROGRAM

Advisor TUĞBA YURT ASLAN¹, Advisor Meltem KÖKSAL², Student SELİN POLAT³, Student ŞAHİN DEMİREL⁴, Student, ELİF ECESU ÖZDEMİR⁵,

¹Yenimahalle Science HIGH SCHOOL, Milli Eğitim Bakanlığı, 0000-0002-7009-3463

²Yenimahalle Science HIGH SCHOOL, Milli Eğitim Bakanlığı, 0000-0002-5960-0049

³Yenimahalle Science HIGH SCHOOL, Milli Eğitim Bakanlığı, 0000-0002-3171-4810

⁴Yenimahalle Science HIGH SCHOOL, Milli Eğitim Bakanlığı, 0000-0001-5412-519X

⁵Yenimahalle Science HIGH SCHOOL, Milli Eğitim Bakanlığı, 0000-0002-3430-9941

SUMMARY

Throughout our life, we have been introduced to many new places like new schools or jobs and had to meet tons of new people. Because this may cause a lot of stress, most places like to apply a training called “Orientation Training”. The concept of orientation which is a French word that means harmonization, making it compatible. Orientation training is applied to the employees/students at the beginning of the recruitment process in order to adapt quickly to the organization and their work (Tiyek, nd). Orientation training’s main mission is to make adapting easier by making students/employees confident and productive in their environment. Our purpose with this study is to determine whether or not this training actually benefits students in such ways. We decided to organize a survey for our friends at Yenimahalle Science High School to get a hands-on result. Our survey contained 6 questions for 102 students (53 percent of them being boys and 47 percent of them being girls) who took place in our survey and the results didn’t surprise us. By analyzing our findings we found out; about %92 of students attended the orientation training and in this %92 only %80 of the students think they got a chance to learn about the school’s physical facilities. %66 of the students think the orientation program had an impact on getting to know their friends. %88 of students didn’t doubt themselves before coming to school while the rest had some doubt. Overall %77 of the students thought this orientation program was helpful. If we look at the final result we can see orientation programs are essential when it comes to schools. Based on our research we suggest orientation programs become more generalized with more schools doing orientation training.

Key Words: Orientation training, orientation, survey, school

INTRODUCTION

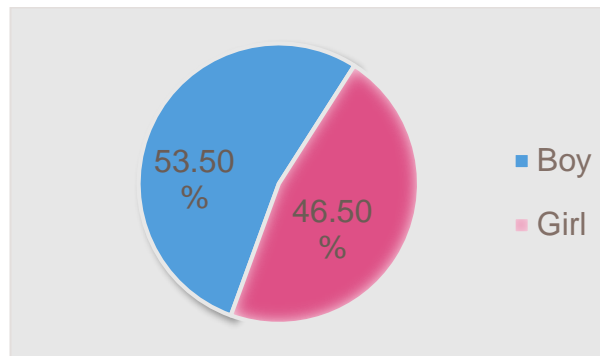
How many people have you known that were afraid to start a new job or go to a new school because they were nervous about socializing and fitting in? Even though you may not have this problem, it is challenging for people who have them. This is where programs like programstion program come The concept of orientation is a French word that means harmonization, making it compatible. Orientation training is applied to the employees/students at the beginning of the recruitment process to adapt quickly to the organization and their work (Tiyek, nd). Orientation programs are used to help

students/employees adapt quickly therefore it helps them to gain confidence in relationships while making them commit to their environment.

METHOD

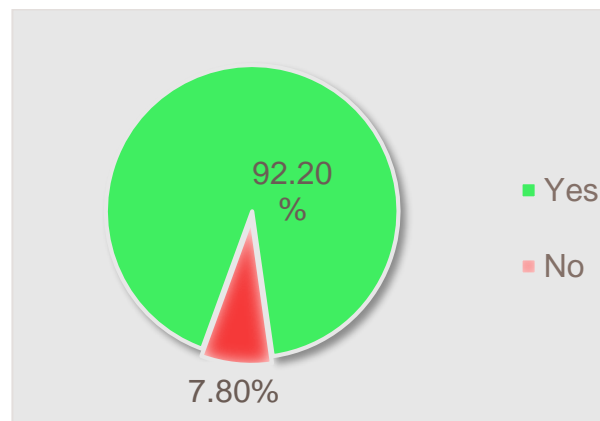
Our team contains 3 students that just started going to high school. It was inevitable for us to realize what kind of importance the orientation program had. So we gathered and decided to conduct a survey asking a total of 6 questions to have concrete data. 102 people from our school took part in this survey. As we analyzed our results we came to a realization that orientation programs are a must! Let us show you our findings and we are certain you will agree with us.

RESULTS AND EVALUATION

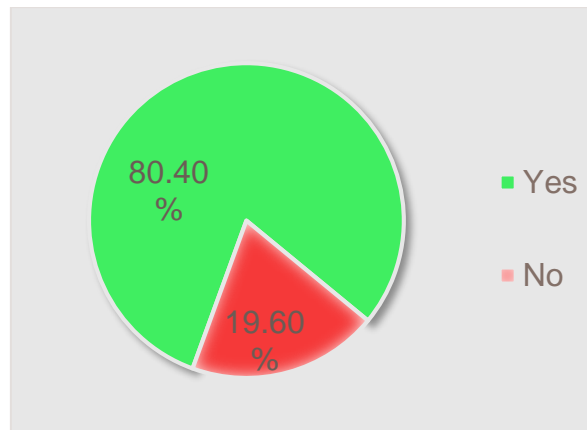
(“What is your gender?” Graphic Shown Above)

Our first question was about their gender and while we already said 102 students answered our survey, it is also important to mention that %53.5 percent of them were boys while the remaining rest were girls.

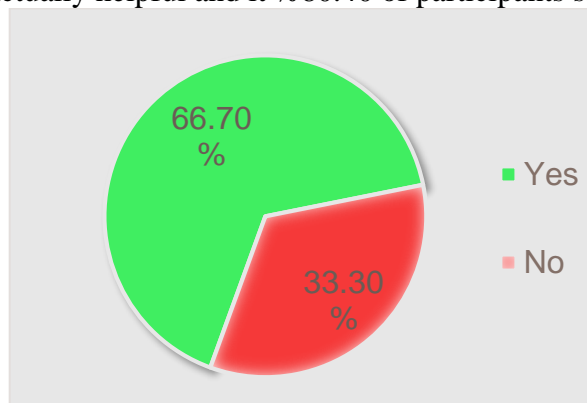
(“Did you attend the orientation program?” Graphic Shown Above)

Our second question was to determine whether or not they took part in the orientation program that was held by our school. The fact that %7.80 of them said they didn’t join wasn’t a surprise to us as they are many students who were transported from other schools to ours.

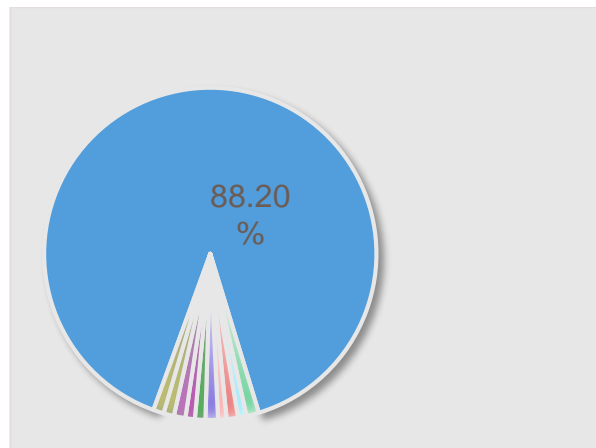
("Did you get to know our school's physical facilities better during the orientation week?" Graphic Shown Above)

As the next question we decided to ask if they got to know their school's facilities better during the orientation week. The reason we choose that question is; changing environments can be confusing and might make adapting harder, that's why orientation programs include a tour of the environment in which they explain the use of the facilities. Our team wanted to is if this tour was actually helpful and it %80.40 of participants say it was!

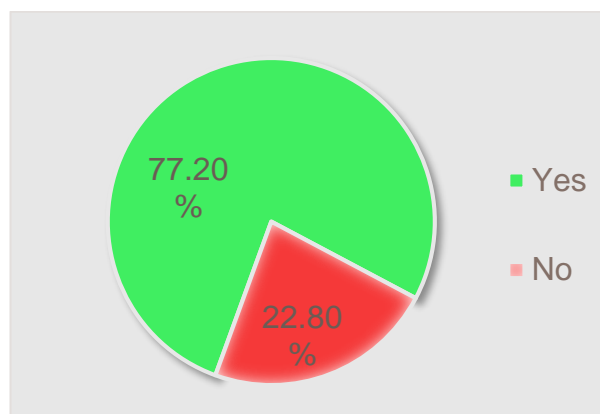
("Did your participation in the orientation program have an impact on getting to know your friends?" Graphic Shown Above)

This question was arguably one of our most important one as we got to see if the orientation program helped them get to know their friends better. %66.70 of the participants said this program helped them while the others claimed it had no effect.

(“Did you doubt yourself about getting used to the school before you participated in the orientation program?Graphic Shown Above)

We wanted to see if the participants doubted themselves before starting school. %88.20 of them chose the “No, I didn’t.” Other options got an average of %1 and are filled with various answers given by those who were shy before joining the program.

(“Did you find the orientation program helpful?” Graphic Shown Above)

As for our final question, we asked the participants if the orientation program was helpful and we were amazed by the result. %77.20 of the participants agreed with us and said this program was helpful!

OVERALL CONCLUSION

To sum up, we asked our participants a total of 6 questions that helped us understand their thoughts about the orientation program held by our school. Their answer was just as we expected, they had experiences that helped them adjust to a new school with new people. With our findings, we saw the importance of the orientation program therefore can conclude the article by saying our team suggests these orientation programs continue and even increase over time.

REFERENCES

1. Balbay, Zeynep (2006), Oryantasyon Eğitiminin Çalışanların Turnover'ına Etkisi ve Bir Uygulama, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
2. Dessler, Gary (1994), Human Resource Management, 6. Baskı, New Jersey: Prentice Hall.
3. Dessler, Gary ve Jean Phillips (2008), Managing Now, Boston: Houghton Mifflin Company
4. Sevim, Seher A. ve İlhan Yalçın (2006), Kısa Süreli Bir Oryantasyon Programı Denemesi: Öğrencilerin Uyum Düzeyleri ve Programa İlişkin Görüşleri, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt: 39, Sayı: 2
5. Tiyek, Ramazan (nd), Oryantasyon Eğitim Programı Etkinliğinin Değerlendirilmesi: Bir Araştırma, Cilt:5, Sayı:1

ORTAOKUL ÖĞRETMENLERİNİN ÖDÜL VE CEZAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Prof. Dr. Oğuzhan SEVİM¹, Doç. Dr. Ahmet KARABULUT²

¹ Atatürk Üniversitesi, Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi, - 0000-0001-7533-4724

² Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, - 0000-0002-2222-4078

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, ortaokul öğretmenlerinin ödül ve cezaya ilişkin görüşlerinin incelenmesidir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden biri olan olgubilim deseni kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcılarına amaçlı örneklem yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme yönteminden yararlanılarak ulaşılmıştır. Çalışma grubunu Erzurum, Giresun, Iğdır ve Şırnak illerinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmî ilköğretim okullarında farklı branşlarda görev yapan 39 öğretmen oluşturmuştur. Araştırma verilerinin toplanmasında araştırmacılar tarafından hazırlanan Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu kullanılmıştır. Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu'ndan elde edilen veriler betimsel analiz tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırmanın sonunda öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun ödül ve cezaya başvurdukları, ödülü cezadan daha çok tercih ettikleri tespit edilmiştir. Yapılan analizlerde öğretmenlerin öğrencilerde davranış değişikliği yaratmada ve motivasyonu sağlamada ödülün cezadan daha etkili olduğunu savundukları anlaşılmıştır. Öğretmenlerin ödül olarak övgü, puan biriktirme, sembolik ve somut ödüller kullandıkları; ceza olarak ise sözlü uyarı, bedensel uyarı, ev ödevi, puan kırma, sınıf ya da bahçe temizliği yaptırma, sınıf önünde tek ayak üzerinde bekletme gibi cezaları uyguladıkları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ödül, ceza, öğretmen görüşü, olgubilim.

GİRİŞ

Eğitim ve öğretim etkinliklerinin başarılı bir şekilde neticelenmesinde öğrenme ortamı olarak sınıfın çok önemli bir yeri bulunmaktadır. Sınıfın öğrenme atmosferine bağlı olarak öğrencilerin öğrenme konusuna ilgili duyarak programda hedeflenen becerileri kazanıma dönüştürmelerini sağlayıcı etkisi söz konusu olabileceği gibi bunun tam aksi olarak bu becerileri kazanıma dönüştürebilecek yetenekte olan öğrencilerin süreçte tamamen pasif ve isteksiz bir rol almasına sebep olan adeta yetenek mezarlığına dönüşmesi de söz konusu olabilir.

Öğrenme sürecinde bazı öğrencilerin öğrenmeye ilişkin isteksizlik, derse karşı olumsuz tutum, motivasyon veya disiplin eksikliği gibi sorunları öğrenme öğretme sürecinin başarısını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu tip sorunlar yaşayan öğrenciler, öğrenme süreçlerinin gereklilikleri olan ödevler, sınıf çalışmaları, projeler ve çeşitli görevleri yapmak için gereken çabayı göstermeyerek derslerde iyi bir performans sergileme konusunda zorlanabilirler. Bu nedenle,

öğretmenlerin sınıfta öğrencilerini nasıl motive edecekleri konusunda düşünceleri ve etkili çözümler geliştirmeleri çok önemlidir.

Çağdaş eğitimin temel hedeflerinden biri olan öğrenmeyi öğretme etkinliklerinde, öğrencileri öğrenmeye motive etmek öğretmenlerin karşılaştığı büyük zorluklardan biridir. Bu zorluğun başarılı bir şekilde aşılabilmesi ise öğrenme ve öğretme sürecinin en önemli boyutlarından biri olan sınıfın yönetimi ile ilgili koşulların öğrenmeyi öğretme sürecini destekler nitelikte olmasına bağlıdır. Birçok araştırmacı, öğrencilerin iyi bir şekilde motive edilmesi durumunda öğrenme hedeflerine ulaşıldığını belirtmektedir (Burden, 2010; Uysal, Burçak, Tepetaş ve Akman, 2014).

İlgili alan yazınına bakıldığında öğretmenlerin sınıfta öğrencilerini motive etmek için uyguladıkları stratejilerden birinin, öğrencilere ödül ve ceza uygulamak olduğu görülmektedir (Özen, Uysal, Taşkın ve Akman, 2018). Farklı öğretmenlerin farklı türde ödül ve ceza politikaları bulunmaktadır. Öğretmenler farklı tarzlarda ödül ve ceza uygulamaktadırlar. Fakat öğretmenlerin kullanmış oldukları bu ödül ve cezaların tek bir ortak amacı bulunmaktadır. O da öğrencileri öğrenme sürecinde motive etmeye çalışmaktır.

Ödül, ceza ve öğrenme arasındaki bağlantı en açık şekilde Davranışçı Öğrenme Kuramı'nda ele alınmıştır. Davranışçılık, öğrenmenin belirli bir uyarıcıyı takip eden bir tepkinin ve uyarıcıyı takip eden bir pekiştiricinin sonucu olarak gerçekleştiği düşüncesini savunmaktadır (Chen, 2011). Bu düşünce, bir eylemi veya davranışı tetiklemek, bir uyarıcı ve eylemi veya davranışı şekillendirmek veya güçlendirmek için bir pekiştirici verilmesini gerektirmektedir. Ödülle pekiştirilen ve ardından cezayla desteklenen bir eylemin organizma için belirli uyarılar ürettiği ve daha sonra eylemin tekrar etmeye başladığı belirtilmektedir (Ilegbusi, 2013). Bu düşüncelerden hareketle ödül ve cezanın, öğrenmede destekleyici araçlar olarak uyarıcı ve pekiştirme açısından kesinlikle Davranışçılıkla bağlantılı olduğu söylenebilir.

Öğretimde kullanılan ödül, genel olarak başarıya ulaşmak için öğrencilerin öğrenmeye olan ilgisini ve motivasyonunu artıracak stratejilerden biri olarak değerlendirilebilir (Ching, 2012). Uygun bir ödül öğrencilerden beklenen davranışın ortaya çıkmasını teşvik edici bir etkiye sahiptir. Yerinde ve etkili bir şekilde kullanılan ödül öğrencinin ilgisini öğrenme konusuna çekeceği gibi öğrencilerin günlük sınıf görev ve sorumluluklarına katılımını da artıracaktır (Öztürk, 2002).

Ödül, öğrenme sürecinde öğrencileri motive etmek için kullanılacak bir öğretim stratejisidir. Kelimenin tam anlamıyla ödül, birini heyecanlandırmak, isteklendirmek ve davranışı sergilemesi için güdülemek anlamına gelir (Dehkhoda, 1994). Ödüller, benzer durumlarda gelecekteki bir davranış olasılığındaki artışla ilişkili olay, etkinlik ve nesne gibi koşullu olarak teslim edilen herhangi bir sonuç olarak da tanımlanabilir (Horner ve Spaulding, 2009: 755). Skinner'a göre ödül veya olumlu pekiştirme, davranış veya eylem yapıldıktan sonra istenen tepkiyi pekiştiren herhangi bir şeydir (Aktaran Chen, 2011). Hatta bazı araştırmalara göre eğer uygulama sonrasında davranışta artış söz konusu oluyorsa bu uygulama etiketleme ve azarlama gibi eylemler dahi ödül olarak değerlendirilmektedir (Horner ve Spaulding, 2009).

Öğretim sürecinde pek çok tartışmanın odağında yer alan cezalar ise disiplin eksikliğine bir tepki olarak değerlendirilebilir. Ceza bugün eğitim öğretim faaliyetlerinde her ne kadar bir gerçeklik olsa da çağdaş eğitim anlayışında cezanın öğretim süreçlerinde yeri yoktur. Cezanın öğrenme süreçlerinde yer bulamaması ise ancak öğrencinin öğrenme sürecine isteyerek kayılması ve öğretmenin sınıf disiplinini tesis etmesi ile mümkün olabilir.

İstenmeyen eylem veya davranışın sıklığını azaltabilecek herhangi bir şey olarak tanımlanabilecek ceza (Holth, 2005), öğrencilerin sınıfta yaptıkları kötü bir davranışın ardından ortaya çıkan bir sonuçtur (Sadık, 2002). Sınıfta ceza dikkatli bir şekilde uygulanmalı, öğretici odaklı olmalı ve asla yalnız belirli bir öğrenciye ya da öğrenci grubuna uygulanmamalıdır (BadrTale'ei, 1998; Pirasteh, 2003) . Skinner'a göre ceza, gelecekte yeniden ortaya çıkan davranışın tepkisini bastırmak için acı verici veya istenmeyen sonuçlar vermektir (Aktaran Chen, 2011). Holth (2005) cezayı, belirli tepkilerin sonuçları olduğu, bu tepkilerin sıklığının azaldığı ve sıklıktaki azalmanın başka bir nedenle değil, tepki-sonuç ilişkisi nedeniyle gerçekleştiği bir prosedür olarak tanımlamıştır. Uygun bir davranışın yeniden ortaya çıkmasını azaltabilecek bir şey varsa, o zaman ceza olarak değerlendirilmektedir (Uysal, Akbaba Altun ve Akgün, 2010).

Genel olarak bakıldığında hem ödül hem de ceza öğretim süreçlerinde esas olarak eğitim amaçlı kullanıldığı görülmektedir. Öğrenme sürecini etkili kılmak için öğretmenler tarafından kasıtlı olarak seçilirler ve uygulanmalarındaki temel amaç öğrencilerin öğrenme başarısını artırmaktır. Yapılan bu çalışmada ise ilgili alan yazınında etkileri bakımından pek çok türden araştırmaya konu olan ödül ve ceza ile ilgili olarak ortaokul öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma ile ödül ve cezaların öğrenme üzerindeki etkisi hakkında okuyucuya bilgi sağlanmaya; bunun yanı sıra, öğretmenlerin ödül ve ceza uygulamalarına ilişkin algılarını yeniden gözden geçirmelerine yardımcı olunmaya çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada şu temel probleme yanıt aranmıştır:

- Ortaokul öğretmenlerinin ödül ve cezaya ilişkin görüşleri ne yöndedir?

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma deseni, katılımcı grup, veri toplama yöntemi ve aracı ile veri analiz tekniği ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Araştırma Deseni

Bu araştırmanın amacı, ortaokul öğretmenlerinin ödül ve cezaya yönelik görüşlerinin incelenmesidir. Bu nedenle, bu amaca ulaşmanın yolu olarak nitel araştırma yöntemlerinden biri olan olgubilim deseni seçilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Araştırmada ilk olarak mevcut alan yazını taranarak ödül ve ceza kavramlarına yüklenen anlamlar, ödül ve cezanın öğrencilerin başarılarını ve ders motivasyonlarını nasıl etkilediği, öğretmenlerin ödül ve cezayı nasıl ele aldığı, sınıflarında ödül ve ceza uygulamalarındaki temel amaçları değerlendirilmiştir. İlgili alan yazını değerlendirilirken konuyla ilgili kitaplar, bilimsel dergi makaleleri araştırma tezleri, gazeteler ve çevrimiçi makaleler gibi bazı ilgili ikincil kaynaklar gözden geçirilmiştir. Toplanan veriler daha sonra araştırma sorularını cevaplamak için seçerek, görüntüleyerek ve düzenleyerek analiz edilir. İkinci aşamada ise toplanan bu veriler mülakatlarda öğretmenlere

yöneltilcek soruların tespiti için düzenlenerek analiz edilmiş ve böylece öğretmenlerin ödül ve ceza ile ilgili görüşlerinin alınabilmesi amacıyla öğretmenlere yöneltebilecek sorular belirlenmiştir. Son aşamada ise bu sorular yüz yüze olacak şekilde öğretmenlere yöneltilerek öğretmenlerin ödül ve cezayla ilgili görüşleri anlaşılmasına çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmaya farklı alanlarda uzman 39 ortaokul öğretmeni katılmıştır. Katılımcılara görüşme öncesinde araştırmaya katılmaya rızalarının olup olmadığı özellikle sorulmuş ve katılım onayı alındıktan sonra görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubu

		f	%
Cinsiyet	Kadın	25	64
	Erkek	14	36
	Toplam	39	
Hizmet yılı	0-5	23	59
	6-10	14	35
	11-15	-	-
	16-20	1	2
	21-25	1	2
	Toplam	39	100
Uzmanlık alanı	Türkçe	6	15
	Sosyal Bilgiler	5	13
	İlköğretim Matematik	3	7
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	3	7
	İngilizce	4	10
	Özel Eğitim	2	5
	Sınıf	6	15
	Fen Bilgisi	4	10
	Okul Öncesi	2	5
	PDR	1	2
	Beden Eğitimi	1	2
	Bilişim Teknolojileri ve Yazılım	1	2
	Arapça	1	2
	Toplam	39	100

Çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme kullanılmıştır. Öğretmenlerin ödül ve cezaya ilişkin düşüncelerinin gerçek bir temsilini elde etmek için uzmanlık alanı, deneyim ve cinsiyet gibi değişkenler göz önünde bulundurularak çeşitlilik sağlanmaya çalışılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırma verilerinin toplanması için yarı yapılandırılmış beş sorudan oluşan bir görüşme formu (Öğretmen Görüşme Formu) kullanılmıştır. Öğretmen Görüşme Formu'nda öğretmenlerin ödül-ceza algılarını, bunların gerekliliği konusundaki görüşlerini, kalıcılık ve motivasyon açısından kullandıkları stratejileri belirlemeye yönelik sorular yer almıştır. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde izlenen süreç şu şekilde gerçekleşmiştir:

Görüşme süreci:

- Araştırmacılar tarafından görüşmenin ve araştırmanın amacı katılımcılara açıklamıştır.
- Araştırmacılar, görüşme yönergesine dayalı olarak sorularını öğretmenlere yönetmişlerdir.
- Her bir görüş 15-20 dakika olarak sınırlandırılmıştır.

Öğretmenlerin ödül ve cezaya ilişkin görüşlerini belirlemek için onlara aşağıdaki sorular sorulmuştur.

1. Ödül ve cezanın öğrenme açısından olumlu olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?
2. Dersinizde ne tür ödül ve cezalar kullanıyorsunuz? Açıklayınız
3. Ödül ve cezanın motivasyon üzerindeki etkisi nedir? Açıklayınız.
4. Ödül ya da ceza uyguladığınızda öğrencinin sınıf içi hâlleri ile ilgili gözlemlerinizi nelerdir? Açıklayınız.

Araştırmacılar görüşme sürecini öğretmenlerin de onayını aldıktan sonra cep telefonu kullanarak kaydetmişlerdir. Kaydedilen görüşmeler daha sonra araştırmacılar tarafından yazıya dökülmüştür.

2.4. Veri Analizi

Görüşme formundan elde edilen verilerin analizinde nitel veri analiz tekniklerinden betimsel analiz tekniği kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılım sağlayan öğretmenlerin cinsiyet ve hizmet yılına göre dağılımı Tablo 1.'de verilmiştir.

Katılımcıların birinci görüşme sorusuna verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, elde edilen bulgular Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Birinci görüşme sorusundan elde edilen bulgular

	Amaç	<i>f</i>	%
	Ödül, öğrencileri derse motive eder.	20	41,7
Evet (34)	Ödül, öğrencinin derse katılımını artırır.	13	27,1
	Ödül, davranışın sürekliliğini sağlar.	9	18,8

	Ceza, istenmeyen davranışları önler.	6	12,5
	Toplam	48	100
Hayır (5)	Cezayı eğitsel bulmuyorum.	5	41,7
	Ödül ve cezanın davranış üzerinde etkisi yok.	4	33,3
	Ödül iç motivasyonu olumsuz etkiliyor.	2	16,7
	Ceza ahlak gelişimini olumsuz etkiliyor.	1	8,3
	Toplam	12	100,0

Birinci görüşme sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde öğretmenlerin %87,2'sinin bu soruya "evet" cevap verdiği, %12,8'inin ise "hayır" cevabı verdiği görülmektedir. "Evet" cevabını veren katılımcıların öğrencileri motive etmek, öğrencinin derse katılımını artırmak, davranışın sürekliliğini sağlamak ve istenmeyen davranışları önlemek için ödül ve cezaya başvurduklarını dile getirdikleri anlaşılmaktadır. "Hayır" cevabını veren katılımcıların ise ödül ve cezanın davranış üzerinde bir etkisi olmadığına inanmalarının, cezayı eğitsel bulmadıklarının, ödülün iç motivasyonu ve cezanın ahlak gelişimini olumsuz etkilediğini düşünmelerinin bu cevabı vermelerinde etkili olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların ikinci görüşme sorusuna verdikleri yanıtlar çözümlenmiş, elde edilen bulgular Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. İkinci görüşme sorusundan elde edilen bulgular

	Tür	f	%
Ödül	Övgü (aferin, bravo, tebrik ederim, harikasın vb.)	20	41,7
	Puan biriktirme	14	29,2
	Sembolik (Yıldız, panoya fotoğraf asma vb.)	10	20,8
	Somut ödüller (Çikolata, şeker vb.)	4	8,3
	Toplam	48	100,0
Ceza	Sözlü uyarı	18	32,1
	Bedensel uyarı (Öfkeli bakış, asık surat vb.)	14	25,0
	Ev ödevi ya da yazılı ödevler	12	21,4
	Puan kırma	6	10,7
	Sınıf ya da bahçe temizliği yaptırma	4	7,1

Sınıfın önünde tek ayak üzerinde bekletme	2	3,6
Toplam	56	100

İkinci görüşme sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde öğretmenlerin kullanmış oldukları ceza türlerinin ödül türlerine göre sayısının daha fazla olduğu görülmüştür. Öğretmenler ödül olarak en çok sırasıyla övgü, puan biriktirme, sembolik ve somut ödüller kullanırken ceza olarak ise en çok sırasıyla sözlü uyarı, bedensel uyarı, ev ödevi ya da yazılı ödev, puan kırmak, sınıf ya da bahçe temizliği yaptırmak ve sınıfın önünde tek ayak üzerinde bekletmek gibi cezalar kullandıkları anlaşılmıştır.

Katılımcıların üçüncü görüşme sorusuna verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, elde edilen bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Üçüncü görüşme sorusundan elde edilen bulgular

	Tema	f	%
Ödül	Ödül başarma arzusunu artırır.	28	28
	Ödül öğrenmeyi teşvik eder.	24	24
	Ödül, derse ilgiyi artırır.	20	20
	Ödül öğrencinin derse isteyerek katılımını sağlar.	12	12
	Ödül öğrencinin istedik davranışını sürekli kılar.	12	12
	Ödül gelecek için ümit verir.	4	4
	Toplam	100	100
Ceza	Ceza öğrenciyi istenmeyen davranış hakkında bilgilendirir.	8	57,1
	Ceza öğrenciyi istenilen davranışa yöneltir.	4	28,6
	Ceza öğrencinin öz değerlendirme yapmasını sağlar.	2	14,3
	Toplam	14	100

Üçüncü görüşme sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde öğretmenlerin ödülün motivasyonu artırmada cezaya göre daha etkili olduğunu düşündükleri anlaşılmaktadır. Tablo 4 incelendiğinde öğretmenlere göre ödülün başarma arzusunu artırması, öğrenmeyi teşvik etmesi, derse ilgiyi artırması, öğrencinin derse isteyerek katılımını sağlaması, öğrencinin istedik davranışını sürekli kılması ve gelecek için ümit vermesi açısından motivasyon üzerinde olumlu etkileri olduğunu; cezanın ise öğrenciyi istenmeyen davranış hakkında bilgilendirmesi, öğrenciyi istenilen davranışa yöneltmesi ve öğrencinin öz değerlendirme yapmasını sağlaması açısından motivasyonu sağlamada faydalı olabileceğini düşündükleri görülmektedir.

Katılımcıların dördüncü görüşme sorusuna verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, elde edilen bulgular Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 5. Dördüncü görüşme sorusundan elde edilen bulgular

	Tema	f	%
Ödül	Derse aktif katılma	20	31,3
	Derse isteyerek katılma	16	25
	Öğrenme heyecanını yansıtma	14	21,9
	Memnun hissetme	10	15,6
	Sorunu çözmeye istekli olma	4	6,3
	Toplam		64
Ceza	Tedirgin olma	22	24,4
	Kaygı duyma	18	20
	Davranışa odaklanma	16	17,8
	Korkma	16	17,8
	Davranıştan kaçınma	10	11,1
	Pasif olma (Geriye çekilme)	8	8,9
	Toplam		90

Katılımcılara yöneltilen dördüncü soru öğretmenlerin ödül ya da ceza uygulamalarında öğrencilerin sınıf içi durumlarının nasıl şekillendiğine ilişkin gözlemlerinin öğrenilmesine yöneliktir. Tablo 5 incelendiğinde öğretmen gözlemlerinin; öğrencilerin ödül uygulamalarında derse aktif ve isteyerek katıldıkları, öğrenme heyecanlarını yansıttıkları, memnun hissettikleri ve sorunu çözmeye istekli oldukları yönünde şekillendiği görülmektedir. Öğretmen gözlemlerine göre sınıfta ceza uygulandığında ise öğrenciler tedirgin olmakta, kaygı duymakta, cezalandırılan davranışa odaklanmakta, korkmakta, cezalandırılan davranıştan kaçınmakta ve pasif duruma geçtikleri anlaşılmaktadır.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Araştırmanın bulgularından elde edilenlerden hareketle şu sonuçlara ulaşılmış ve ulaşılan sonuçlar literatürde yapılan çalışmalarla tartışılmıştır.

Araştırmanın 1. sorusu olan ‘Ödül ve cezanın öğrenme açısından olumlu olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?’ sorusuna katılımcıların %87,2’sinin “evet”; %12,8’inin ise “hayır” cevabı verdiği görülmüştür. “Evet” cevabını veren katılımcıların öğrencileri motive etmek, öğrencinin derse katılımını artırmak, davranışın sürekliliğini sağlamak ve istenmeyen davranışı önlemek için ödül ve cezaya başvurduklarını dile getirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazın incelendiğinde konuya ilişkin farklı yaklaşımlardaki çalışmaların olduğu görülmektedir. Nitekim Yılmaz ve Babaoğlu (2013) yaptıkları çalışmada sınıf öğretmenlerin ödül ve cezayı disiplini sağlama noktasında kullanmalarını inceledikleri çalışmalarında sınıf öğretmenlerinin

disiplini sağlamada ödül ve ceza faktörlerine çoğunlukla başvurdukları sonucuna ulaşmışlardır. Çalışmadan elde edilen sonuçların, yukarıdaki çalışmayla örtüştüğü görülmektedir.

Derslerde ne tür cezalar kullanıldığına yönelik sorulara öğretmenlerden alınan cevaplar incelendiğinde, ceza türlerinin çeşit bakımından ödüle kıyasla daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmadan elde edilen bir başka sonuç ise, öğretmenlerin motivasyonu sağlamada ödül faktörünün cezaya göre daha etkili olduğu görüşüdür. Alan yazın incelendiğinde, Hilker (1993) motivasyonu iç ve dış olmak üzere iki kısma ayırmakta ve dış motivasyonun çevreden gelen ödül ve cezalarla ortaya çıktığını belirtmektedir. Bu noktadan bakıldığında çalışmadan elde edilen motivasyon oluşturabilme görüşünün yukarıda verilen çalışmayla örtüştüğü görülmektedir.

Çalışmada öğretmenlere yöneltilen son soruda, ödül ve ceza uygulamaları esnasında öğrencilerin vermiş oldukları tepkiler hakkında görüş alınmış ve öğretmen gözlemlerinin; öğrencilerin ödül uygulamalarında derse aktif ve isteyerek katıldıkları, öğrenme heyecanlarını yansıttıkları, memnun hissettikleri ve sorunu çözmede istekli oldukları yönünde şekillendiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen gözlemlerine göre sınıfta ceza uygulandığında ise öğrenciler tedirgin olmakta, kaygı duymakta, cezalandırılan davranışa odaklanmakta, korkmakta, cezalandırılan davranıştan kaçınmakta ve pasif duruma geçtikleri anlaşılmaktadır. Araştırmadan elde edilen bu sonuçlar, Karadaş (2020) tarafından hazırlanan çalışmayla uyduğu görülmektedir. Nitekim bahsedilen çalışmada, ana-babaların kullandıkları ödül-ceza yöntemlerinin çocukların akademik başarısı üzerindeki etkisi araştırılmış ve ödül kavramının bu noktada olumlu etkilere sahip olurken cezanın ise olumsuz etkilerinin görüldüğü vurgulanmıştır.

KAYNAKÇA

- BadrTale'ei, N. 1998, Reward and Punishment in the Upbringing of Children and Adolescents. *Journal of Teacher Development*, 4, 56-59.
- Burden, P. R. (2010). *Classroom management: Creating a successful K-12 learning community*. MA: Wiley.
- Chen, I. (2009). *Behaviorism and Developments in Instructional Design and Technology*. In P. Rogers, G. Berg, J. Boettcher, C. Howard, L. Justice, & K. Schenk, *Encyclopedia of Distance Learning*, Second Edition (pp. 153-172). Hershey: Information Science Reference.
- Ching, G. S. (2012). Looking into the issues of rewards and punishment in students, *Int. J. Res. Stud. Psychol*, 1(2), 29-38.
- Dehkhoda, A. (1994). *Dehkhoda Dictionay. 1st Edition of the new volume*. Tehran University Publications.

- Hilker, B. J. (1993). "Toward creating the intrinsically motivating classroom: can students' motivational orientations be changed?", *American Educational Research Association*. ERIC Document Reproduction Service No. Report No. ED 359166.
- Holth, P. (2005). Two Definitions of Punishment. *The Behavior Analyst Today*, VI (1), 43-47.
- Horner, R. H., & Spaulding, S. A. (2009). *Reward Psychology of Classroom Learning*, II, 755-757.
- Ilegbusi, M. I. (2013). An Analysis of The Role of Rewards and Punishment in Motivating School Learning. *Computing, Information Systems & Development Informatics*, IV (1), 35-38.
- Karadaş, C. (2020). *Ana-babaların Kullandıkları Ödül-Ceza Yöntemlerinin Çocukların Akademik Başarısı Üzerindeki Etkisi: Akademik Erteleme ve Ders Çalışma Sürecinin Aracılık Rolü*. Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özen, A., Uysal Bayrak Ş., Taşkın H., Akman, N. (2018). Çocukların Ödül ve Ceza Algıları ile Öğretmenlerin Disiplin Hakkındaki Görüşleri, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (33), 1-12.
- Öztürk, B. (2002). Sınıfta istenmeyen davranışların önlenmesi ve giderilmesi. E. Karip (Ed.). *Sınıf yönetimi*. Pegem A Yayıncılık.
- Pirasteh, B. (2003). The effects of reward and punishment in upbringing of children, *Correctional Journal*, 19, 17-21.
- Sadık, F. (2002). İlköğretim I. aşama sınıf öğretmenlerinin sınıfta gözlemledikleri problem davranışlar. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(10), 1-23.
- Uysal, H., Akbaba Altun, S. & Akgün, E. (2010). The strategies preschool teachers use when confronted with children's undesired behaviors. *Elementary Education Online*, 9(3), 971-979.
- Uysal, H., Burçak, F., Tepetaş, G. Ş., & Akman, B. (2014). Preschool education and primary school preservice teachers' perceptions about classroom management: A metaphorical analysis. *International Journal of Instruction*, 7(2), 165-180.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, F. & Babaoğlu, E. (2013). Sınıf Öğretmenlerinin Disiplini Sağlamada Kullandıkları Ödül ve Ceza Yöntemleri (Şırnak İli Örneği). *İlköğretim Online*, 12 (1) , 36-51 .

ÖĞRETMENLERİN TÜRKÇE DERSİNİN ÖLÇME VE DEĞERLENDİRMESİNDE YAŞANAN SORUNLARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Doç. Dr. Ahmet KARABULUT¹, Prof. Dr. Oğuzhan SEVİM²

¹ Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, - 0000-0002-2222-4078

² Atatürk Üniversitesi, Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi, - 0000-0001-7533-4724

ÖZET

Bu çalışmanın amacı öğretmenlerin Türkçe dersinin ölçme ve değerlendirmesinde yaşanan sorunlara ilişkin görüşlerinin incelenmesidir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden biri olan olgubilim deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Erzurum'da ortaokullarda görev yapmakta olan 12 Türkçe öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma verilerinin toplanmasında araştırmacılar tarafından hazırlanan Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu kullanılmıştır. Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu'ndan elde edilen veriler ise dört aşamalı betimsel bir analize tabi tutulmuştur. Araştırmanın sonunda Türkçe dersinde ölçme ve değerlendirme yapılırken karşılaşılan sorunların öğrenci, öğretmen, okul ve sistem ile ilgili sorunlardan kaynaklandığı yönünde sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırmada ulaşılan sonuçların daha önce yapılmış çalışma sonuçları ile örtüştüğü görülmüştür. Katılımcı görüşleri değerlendirilerek öğretmenlerin Türkçe dersinde ölçme ve değerlendirme yaparken en çok zorlandığı hususlar belirlenerek bu sorunların çözümüne yönelik öneriler sıralanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe dersinin ölçme ve değerlendirmesi, öğretmen, görüş.

GİRİŞ

Eğitim ve öğretim sürecinin en önemli boyutlarından biri de ölçme ve değerlendirme faaliyetleridir. Ölçme ve değerlendirme, eğitim ve öğretim faaliyetlerinde bulunan tüm paydaşları yakından ilgilendiren bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Okul özelinde ele alındığında okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, öğrencilerin okulun hedefleri doğrultusunda ortaya koydukları çabanın anlamlı bir hâle dönüştürülebilmesi, takip edilebilmesi ve gerekli noktalarda müdahale edilerek daha da iyileştirilmesi için tüm paydaşları sürecin içerisine katan izleme süreci olarak tanımlanabilir. Bu araştırmada daha çok öğrencilerin öğrenme etkinliklerinin ölçülmesi ve değerlendirilmesinde önemli sorumluluklar üstlenen öğretmenler ve onların bu sürece yükledikleri anlamlar dikkate alınmıştır.

Ölçme ve değerlendirme denince akla hemen ortaya konan ürünün ya da yaşanan sürecin sayısallaştırılması gelmektedir. İster iş dünyası, ister sağlıkla ilgili bir merkez, ister bir eğitim kurumu olsun ölçme, değerlendirme, puanlandırma, not verme, derecelendirme gibi istatistiklerle neredeyse her yol ayrımında karşılaşılmaktadır. Söz konusu eğitim kurumları olunca ders değerlendirme puanları, öğretimin kalitesini değerlendirmek için kullanılır. Öğrencilerin öğrenme süreci boyunca ortaya koydukları performans ve ürünler izlenir ve raporlanır. Özellikle yapılandırmacı eğitim anlayışı ile birlikte öğrencilerin beceri ve performansları düzenli olarak ölçülmekte, puan verilmekte ve öğrencilerden kendi performanslarını, öğretmenlerini, okullarını ve akranlarını değerlendirerek değerlendirme

etkinliklerine kendilerinin de katılmaları giderek daha fazla talep edilmektedir. Böyle bir ölçme ve değerlendirme anlayışıyla gerçekleştirilmek istenen ana hedef gerçekte ne öğrendiklerinden daha çok nasıl değerlendirildiklerini deneyimlemelerini sağlamaktır.

Günümüz rekabet ortamında eğitimin kalitesi oldukça önemli hâle gelmiştir. Eğitimli, düşünen, sorgulayan ve çağdaş bir toplum oluşturma hedefinin gerçekleşebilmesi, eğitim süreçlerinde değişime uyum sağlama konusundaki başarıya bağlıdır. Ölçme ve değerlendirme; çalışma programının sonuna bırakılmayan, eğitim programı boyunca devam eden bir süreç olarak görülmekte, güçlü bir geri bildirim döngüsünün kurulmasını gerektirmektedir. Çağdaş eğitimde ölçme ve değerlendirme, sadece öğreticilerin ya da sistemin aktif olduğu, öğrencilerin ise bu sistemin araçlarına maruz kaldığı bir yapı olarak değerlendirilmemektedir. Günümüzde artık ölçme ve değerlendirme sürecinde eğitimle ilgili tüm paydaşların bu sisteme aktif olarak katılımını zorunlu kılan bir yapının kurulması ve etkili bir şekilde işletilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla sistemin doğru işleyip işlemediği anlaşılmaya çalışılmakta; buna dayanarak sistemdeki eksikliklerin tespit edilerek tamamlanması, yanlışlıklar varsa bunların düzeltilmesi yani sistemin onarımı sağlanmaktadır (MEB, 2006: 214).

Eğitimde ölçme ve değerlendirmenin odak noktasını öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerindeki yeterlilikleri oluşturmaktadır. Eğitimin her bir alanında olduğu gibi Türkçe eğitimi alanında da ölçme ve değerlendirmeye başvurulmakta, öğrencilerin programda belirtilen hedefler doğrultusunda dil becerilerini kullanabilme yeterlilikleri bu ölçme ve değerlendirmeye faaliyetlerine konu edilmektedir. Türkçe eğitimi kendi alanında özel amaçlara sahipken diğer dersler açısından da özel bir yere sahiptir. Çünkü okuma, dinleme, konuşma ve yazma gibi temel dil becerilerinde sağlanacak başarı, diğer derslerde hedeflenen kazanımların gerçekleşebilmesinde zemin işlevi görmektedir. Anlama ve anlatma yetenekleri ortalamanın altında olan bir öğrencinin diğer derslerde üstün bir başarı göstermesini beklemek oldukça zor olacaktır (Karatay ve Dilekçi, 2019: 76-87). Bu durum Türkçe derslerinde başvuru ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerini hem daha önemli hem de bu yöntem ve tekniklerin daha özenli bir şekilde uygulanmasını gerekli kılmaktadır.

Türkçe dersi beceri temelli bir ders olduğu için okuma, dinleme, konuşma, yazma ve bir öğrenme alanı olarak dil bilgisi becerilerinin ölçümünde sadece bilişsel becerileri ölçen araçların kullanımı yetersiz kalmakta, tüm beceri alanlarının ölçümünü mümkün kılacak farklı türde ve özellikle ölçme araçlarının kullanımını zorunlu kılmaktadır (Ünlü, Öztürk ve Tağa, 2014: 513-523). Bu nedenle Türkçe öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme süreçlerinde daha bilinçli, özenli, tüm beceri alanlarını kapsayıcı, etkili ve anında geri bildirim sağlayan ölçme araçlarına yönelmeleri gerekmektedir (Maden ve Durukan, 211: 213). Sadece bilişsel özelliklere odaklanan ve özellikle bilgi ve kavrama gibi alt düzey bilişsel özellikleri sorgulayabilen ölçme araçları, bütünlük bir yapı arz eden dil becerilerinin ölçümü için yetersiz kalacaktır. Bu sebeple öğretmenlerin ölçme aracı hazırlarken ya da seçerken dil becerilerinin tüm boyutlarını göz önünde bulundurmaları, ölçme aracında alt düzey bilişsel becerileri sorgulayan soruların yer aldığı gibi değerlendirme ve sentez gibi üst düzey bilişsel becerilerin de sorgulanmasına imkân tanıyan soruların bulunduğu, öğretimin hedefleri, öğrencilerin bilişsel düzeyleri, öğrenme tarzları ve ölçmenin öğrenmeyi destekleyici nitelikte olmasını göz önünde

bulunduran bir ölçme anlayışı ile bu süreci devam ettirmeleri gerekmektedir (Çakan, 2008: 92-125; Kavruk ve Çeçen, 2013: 1-9).

Öğretmenler, öğretim programlarının uygulanmasından birinci dereceden sorumlu kişilerdir. Uygulamadan doğan sorunları yaşayan ve bunun sonucunda da eksikleri en iyi gözlemlenebilir durumda olanlar, öğretmenlerdir. Türkçe dersi bağlamında öğretim programının en önemli boyutlarından biri olan ölçme ve değerlendirme konusundaki olumlu ya da olumsuz durumların en yakın takipçileri ise Türkçe öğretmenleridir. Türkçe derslerinde uygulanan mevcut ölçme ve değerlendirme anlayışından hareketle bu araştırmanın amacı Türkçe öğretmenlerinin Türkçe dersinin ölçme ve değerlendirmesinde yaşanan sorunlara ilişkin görüşlerinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda çalışmanın temel araştırma sorusu şu şekilde ifade edilebilir:

1. Türkçe öğretmenlerinin Türkçe dersinin ölçme ve değerlendirmesinde yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubunun belirlenmesi, verilerin toplanması ve analizi, araştırmacının rolü, geçerliğe, güvenilirliğe ve etik eylemlere ilişkin yapılan işlemler hakkında bilgi verilmiştir.

Araştırma Deseni

Türkçe öğretmenlerinin Türkçe dersinin ölçme ve değerlendirmesinde yaşanan sorunlara ilişkin görüşlerinin incelendiği bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden biri olan olgubilime uygun bir şekilde desenlenmiştir.

Olgubilimsel araştırmalarda veri toplama ve anlam oluşturma eş zamanlı olarak gerçekleşir. Amaç, belirli bir durumda katılımcılar tarafından algılanan fenomenin tanımlanması için belirli bir deneyimi aydınlatmaktır (Lester, 1999; Patton, 2014). Olgubilimsel araştırmalarla insanla ilgili fenomenlerin daha derin bir bilinç düzeyi ile anlamlandırılması mümkün olmaktadır. Bu araştırmada ise Türkçe öğretmenlerinin Türkçe dersinin ölçme ve değerlendirmesinde yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri ele alındığından araştırmanın doğasına en uygun araştırma deseninin olgubilim olduğuna karar verilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 güz döneminde Erzurum Yakutiye ilçesindeki ortaokullarda görev yapan 12 Türkçe öğretmeni oluşturmaktadır. Katılımcılara ulaşırken öncelikle 12 okul rastgele bir şekilde seçilmiş, görüşme için okullara gidildiğinde ise o okulda görev yapan Türkçe öğretmenlerinden görüşme için istekli olanlarının içerisinde bir öğretmen yine random usulü ile seçilmiştir. Katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlere ait demografik bilgiler

		f	%
Cinsiyet	Kadın	6	50
	Erkek	6	50
Toplam		12	100

Hizmet yılı	5-10	6	50
	11-20	4	33,2
	21-Üzeri	2	16,8
Toplam		12	100

Tablo 1'e bakıldığında katılımcıların yarısının kadın, yarısının erkek olduğu; hizmet yılı açısından tamamının en az beş yıllık bir deneyime sahip olduğu görülmektedir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından hazırlanan Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu kullanılmıştır. Görüşme soruları ilgili alan yazınından hareketle hazırlandıktan sonra biri ölçme ve değerlendirme, diğeri ise Türkçe Öğretimi alanlarında uzman iki öğretim üyesinin görüşlerine sunulmuştur. Uzman görüşlerinden elde edilen geri beslemelerden sonra forma son şekli verilerek 6 sorudan oluşan Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu katılımcılara yüz yüze sunulmuştur.

Araştırmada elde edilen verilerin analizi ise dört aşamada gerçekleştirilmiştir (Greening, 2019). İlk aşamada yapılan görüşmelerde tutulan kayıtlar olduğu gibi anlaşılmaya çalışılmış, açıklanmakta zorluk çekilen kısımlar hem görüşme esnasında hem de sonrasında katılımcıya soru olarak yöneltilerek ilgili görüşün araştırmacı tarafından doğru anlaşılıp anlaşılmadığı teyit edilmeye çalışılmıştır. Görüşme kayıtları incelenirken hem kod oluşturma sürecini kolaylaştırmak hem de katılımcı görüşlerini yalınlaştırmak için parantez içi tanımlamalar yapılmıştır. İkinci aşamada görüşme kayıtları üzerinde yapılan parantez içi açıklama ve tanımlamaların birbirleriyle ilişkileri sorgulanarak ortak anlayışlar tespit edilmeye çalışılmıştır. Üçüncü aşamada ise birbirleriyle aynı anlam evreninde yer alan kodlar bir araya getirilerek sınıflamalar yapılmıştır. Böylece birbirleriyle ilişkili olan kodlar bir araya getirilerek temalara ulaşılmıştır. Son aşamada ise her bir soru bağlamında ifade edilen görüşlerin analiziyle ulaşılan temalar kullanılarak olgu açıklanmaya ve anlaşılmaya çalışılmıştır.

Geçerliğe, Güvenirliğe ve Etik Eylemlere İlişkin Yapılan İşlemler

Bilimsel araştırmaların en önemli ölçütlerinden biri sonuçların geçerliği ve güvenirligidir. Daymon ve Holloway geçerlik ve güvenirlilik kavramlarını araştırmının sonuçlarının inandırıcılığını veya niteliğini gösteren en önemli unsurlar olarak ifade etmişlerdir (Daymon & Holloway, 2003). Sonuçların inandırıcılığı, bilimsel araştırmının en önemli ölçütlerinden biri olarak kabul edilir.

Araştırmının geçerliğinin sağlanabilmesi amacıyla katılımcı grupta yer alan kişilerin özellikleri ve katılımcı grubun oluşturulması süreçleri tüm ayrıntılarıyla paylaşılmıştır. Ayrıca veri analizi süreçlerinde kullanılan çözümleme teknikleri aşamalı olarak açıklanmış, konuyla ilgilenen araştırmacıların dikkatlerine sunulmuştur.

Araştırmının güvenirliginin sağlanması amacıyla örneklemin oluşturulması, veri toplama araçlarının seçimi ve uygulanması, elde edilen verilerin analizi, ulaşılan bulguların veri toplama aracının temel mantığıyla tutarlılık gösterip göstermediği ve böylece ulaşılan sonuçların gerçeği yansıtip yansıtmadığının anlaşılmasına ilişkin çalışmada takip edilen tüm yöntemsel aşamalar

ayrıntılı bir şekilde ifade edilmeye çalışılmıştır. Konuyla ilgilenen diğer araştırmacıların araştırma sonrasında çalışmadan elde edilen verilerle ilgili olası sorularının cevaplanması için ise araştırmadan elde edilen veriler muhafaza edilerek istendiği takdirde ilgililerle paylaşımına hazır durumda bulundurulmuştur.

Araştırmacılar, çalışma grubuna dâhil etmek istedikleri katılımcıları belirlerken, öncelikle öğretmenlerin çalıştıkları okullara giderek kendini tanıtmışlardır. Araştırmanın konusunu, amaçlarını, kapsamını, süresini, katılımcılardan beklentilerini açıklayarak araştırma süresince ve sonrasında katılımcıları herhangi bir riske sokmayacaklarını, kişisel bilgilerini araştırma dışında kesinlikle kullanmayacaklarını, katılımcıların araştırma kapsamında dile getirdikleri düşünceleri kullanırken kod isimler kullanacaklarını belirterek etik eylemlerle ilgili katılımcılara güvence vermişlerdir.

BULGULAR

Bu bölümde görüşme yoluyla elde edilen araştırma bulguları yer almaktadır.

Temel araştırma sorusuna ilişkin elde edilen bulgular:

Görüşme formunun ilk sorusu olan “Ölçme ve değerlendirme yaparken özellikle göz önünde bulundurduğunuz kritik kazanımlar ya da beceriler var mı? Açıklayınız.” sorusuna verilen cevaplar incelenmiş, katılımcıların tamamının bu soruya “evet” yanıtı verdikleri görülmüş ve ulaşılan bulgular Tablo 2’de sıklık değerleriyle birlikte sunulmuştur.

Tablo 2. Birinci görüşme sorusuna ilişkin elde edilen bulgular

Tema	<i>f</i>	%
Okuduğunu anlama ve yorumlama	10	28,6
Dil bilgisi becerileri	8	22,9
Yazma becerisi	7	20
İletişim kurma	5	14,3
Yaratıcı düşünme	3	8,6
Problem çözme	2	5,7
Toplam	35	100

Tablo 2 incelendiğinde öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme faaliyetlerinde kritik kazanım olarak değerlendirdikleri becerilerin sırasıyla okuduğunu anlama ve yorumlama, dil bilgisi ve yazma becerileri olduğu görülmektedir. Ayrıca MEB programlarında temel beceriler olarak kabul edilen iletişim kurma, yaratıcı düşünme ve problem çözme gibi becerilerin de öğretmenler tarafından dile getirildiği anlaşılmaktadır.

Görüşme formunun ikinci sorusu olan “Ölçme ve değerlendirme yaparken klasik ölçme araçları dışında çağdaş ölçme yöntem ve tekniklerinden (proje, drama, web 2.0., oyun, dijital uygulama vb.) yararlanırsınız mı? Nasıl?” sorusuna verilen cevaplar incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. İkinci görüşme sorusuna ilişkin elde edilen bulgular

	Tema	f	%
Klasik	Çoktan seçmeli	11	28,2
	Yazılı yoklama	8	20,5
	Karma test	5	12,8
Alternatif	Proje	6	15,4
	Drama	4	10,3
	Eğitsel oyun	3	7,7
	Dijital oyun	1	2,6
	Performans değerlendirme	1	2,6
	Toplam		39

Tablo 3 incelendiğinde öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun klasik ölçme ve değerlendirme araçlarını kullandıkları, klasik ölçme araçları içerisinde en çok çoktan seçmeli testleri kullandıkları, alternatif (çağdaş) ölçme yöntem ve tekniklerinden ise projeyi değerlendirdikleri anlaşılmaktadır. Alternatif uygulamalar içerisinde öğretmenlerin drama, eğitsel oyun, performans değerlendirme araçlarından yararlandığı, bir öğretmenin ise özellikle pandemi döneminde dijital uygulamaları kullandığı belirlenmiştir.

Görüşme formunun üçüncü sorusu olan “Okuma becerisini ölçerken yaşadığımız sorunlar nelerdir?” sorusuna verilen cevaplar incelenmiş, ulaşılan bulgular Tablo 4’te sıklık değerleriyle birlikte gösterilmiştir.

Tablo 4. Üçüncü görüşme sorusuna ilişkin elde edilen bulgular

Tema	f	%
Okuma becerisini ölçmek için zamanın kısıtlı olması	8	12,9
Okuma becerilerinin sayısının çok olması	6	9,7
Öğrencinin okuduğundan anladığını ifade etmedeki yetersizliği	5	8,1
Okuma kazanımlarının çoğunun aynı anda ölçülmesinden kaynaklanan sorunlar	4	6,5
Yöresel ağız özelliklerinden kaynaklı sorunlar	3	4,8
Sesli okumada gözlemlenen sorunlara dönüt verirken anlama sürecinin sıklıkla bölünmesi	3	4,8
Üst düzey okuma becerilerinin klasik araçlarla ölçümünün zor olması	2	3,2
Toplam	31	50,0

Tablo 4 incelendiğinde okuma becerisinin ölçülmesinde yaşanan sorunlara verilen cevapların oldukça farklı olması dikkat çekicidir. Sadece iki öğretmen okuma becerisini ölçerken herhangi bir sorun yaşamadığını belirtmiştir. Diğer on katılımcı öğretmenin verdikleri cevaplar analiz edildiğinde ise okuma becerisinin ölçümünde yaşanan en önemli üç sorunun sırasıyla okuma

becerisini ölçmek için zamanın kısıtlı olması, okuma becerilerinin sayısının çok olması ve öğrencinin okuduğundan anladığını ifade etmedeki yetersizliği olduğu anlaşılmaktadır.

Görüşme formunun dördüncü sorusu olan “Yazma becerisini ölçerken yaşadığınız sorunlar nelerdir?” sorusuna verilen cevaplar incelenmiş, ulaşılan bulgular Tablo 5’te sıklık değerleriyle birlikte verilmiştir.

Tablo 5. Dördüncü görüşme sorusuna ilişkin elde edilen bulgular

Tema	<i>f</i>	%
Ölçme aracından kaynaklı sorunlar	10	27
Motivasyon eksikliği	8	21,6
Yazmayı sevmeme	6	16,2
Dil bilgisi yanlışları	5	13,5
Kendini ifade edememe	4	10,8
Kelime dağarcığının dar olması	4	10,8
Toplam	37	100

Tablo 5’e bakıldığında yazma becerisinin ölçülmesinde yaşanan sorunlara verilen cevapların iki temel kategori altında toplanmasının mümkün olduğu görülmektedir. Bunlardan ilkinin tek bir sınav kâğıdıyla yazma becerisinin ölçümünün mümkün olmadığını ifadesi olan ölçme aracından kaynaklı sorunlar, ikincisinin ise motivasyon eksikliği, yazmayı sevmeme, dil bilgisi yanlışları, kendini ifade edememe, kelime dağarcığının dar olması gibi öğrenci merkezli sorunlar olduğu söylenebilir.

Görüşme formunun beşinci sorusu olan “Dinleme becerisini ölçerken yaşadığınız sorunlar nelerdir?” sorusuna verilen cevaplar incelenmiş, ulaşılan bulgular Tablo 6’da sıklık değerleriyle birlikte verilmiştir.

Tablo 6. Beşinci görüşme sorusuna ilişkin elde edilen bulgular

Tema	<i>f</i>	%
Öğrencilerin dinleme materyaline odaklanamaması	8	42,1
Zamanın sınırlı olması	6	31,6
Materyal eksikliği	3	15,8
Müfredatın yetişmeyeceği endişesi	2	10,5
Toplam	19	100

Görüşme formunun altıncı sorusuna verilen cevaplara bakıldığında iki öğretmenin herhangi bir sorun yaşamadığı ve mevcut ölçekleri kullanarak ölçme yapabildiklerini belirttikleri anlaşılmıştır. Tablo 6 incelendiğinde dinleme becerisini ölçerken sorun yaşadığını belirten öğretmenlerin büyük bir kısmının öğrencilerde dikkat eksikliği ve odaklanamama sorunlarından dolayı öğrencilerin dinlediklerini anlayamadıklarını, bu sebeple dinleme becerisinin ölçülmesinde sorun yaşandığını dile getirdikleri görülmektedir. Tablo 6’ya bakıldığında dinleme becerisinin ölçülmesinde yaşanan diğer sorunların zamanın sınırlı olması,

materyal eksikliği ve müfredatın yetiştirilememesi endişesinden dolayı sağlıklı bir ölçme ve değerlendirme etkinliğinin yapılamadığı şeklinde sıralandığı görülmektedir.

Görüşme formunun altıncı sorusu olan “Konuşma becerisini ölçerken yaşadığınız sorunlar nelerdir?” sorusuna verilen cevaplar incelenmiş, ulaşılan bulgular Tablo 7’de sıklık değerleriyle birlikte verilmiştir.

Tablo 6. Altıncı görüşme sorusuna ilişkin elde edilen bulgular

Tema	f	%
Klasik sınavlarla değerlendirmenin mümkün olmaması	12	33,3
Öğrencilerin kelime dağarcığının zayıf olması	9	25
Öğrencideki özgüven eksikliği, utangaçlık	7	19,4
Öğrencilerin kendilerini ifade etmede yetersiz oluşları	4	11,1
Konuşmaya yönelik isteksizlik	2	5,6
Ana dilleri Türkçe olmayan öğrencilerin yaşadığı sorunlar	2	5,6
Toplam	36	100

Tablo 6 incelendiğinde konuşma becerisinin ölçülmesine ilişkin öğretmenlerin tamamının klasik sınavlarla konuşma becerisini ölçmenin mümkün olmadığını dile getirdikleri görülmektedir. Tablo 6’ya bakıldığında öğretmenlerin konuşma becerisinin ölçümüne ilişkin dile getirdikleri diğer sorunların ise öğrencilerin kelime dağarcığının zayıf olması, öğrencideki öz güven eksikliği, öğrencilerin kendilerini ifade etmede yetersiz oluşları, konuşmaya yönelik isteksizlikleri ve ana dillerinin Türkçe olmayışından kaynaklı sorunlar şeklinde sıralandığı anlaşılmaktadır.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Bu bölümde, çalışmadan elde edilen bulgular dahilinde çalışmanın sonuçları aktarılarak ilgili alan yazınla tartışılmasının yapılması amaçlanmıştır.

Araştırmanın 1. alt sorusu olan “Ölçme ve değerlendirme yaparken özellikle göz önünde bulundurduğunuz kritik kazanımlar ya da beceriler var mı?” sorusuna öğretmenlerin kritik kazanım olarak değerlendirdikleri becerilerin sırasıyla okuduğunu anlama ve yorumlama, dil bilgisi ve yazma becerileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Epçaçan (2018) yaptığı çalışmada, okuduğunu anlama becerisinin eğitim sürecine etkisinin ilişkisini araştırmış ve okuduğunu anlama becerisinin yüksek olan kişilerin akademik noktada daha başarılı olduklarını vurgulamıştır.

Araştırmada öğretmenlere “Ölçme ve değerlendirme yaparken klasik ölçme araçları dışında çağdaş ölçme yöntem ve tekniklerinden (proje, drama, web 2.0., oyun, dijital uygulama vb.) yararlanırsınız mı? Nasıl?” sorusu yöneltilmiş ve alınan cevaplar dahilinde öğretmenlerin klasik ölçme ve değerlendirme araçlarını kullandıkları, klasik ölçme araçları içerisinde en çok çoktan

seçmeli testleri kullandıkları, alternatif (çağdaş) ölçme yöntem ve tekniklerinden ise projeyi değerlendirdikleri sonuçlarına ulaşılmıştır. Konuyla alakalı olarak Yiğit ve Kırımlı (2014) Türkçe öğretmenlerinin alternatif ölçme- değerlendirme yöntemlerine yönelik uygulamaları ve uygulama sırasında karşılaştıkları sorunları araştırdıkları çalışmalarında, Türkçe öğretmenlerinin alternatif ölçme- değerlendirme uygulamalarını kullanmakta birtakım sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca literatürde farklı branşlardaki öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme uygulamalarına yönelik görüşleri alınmış ve genel kanaat olarak öğretmenlerin bu uygulamaları kullanmadıkları görülmüştür (Gömleksiz, Yetkiner, Yıldırım: 2011; Yeşilyurt, 2012; Karakuş, 2020; Özdemir, 2009).

Çalışmada odaklanılan bir başka nokta ise, temel dil becerilerinin (okuma, dinleme, konuşma, yazma) ölçülmesi noktasında yaşanan problemlerin tespit edilmesidir. Bu minvalde öğretmenlere temel dil becerilerinin ölçülmesinde yaşanan sorunlara yönelik dört soru sorulmuş ve genel olarak bu becerilerin ölçülmesi noktasında sorunlar yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır. Türkben (2022) tarafından yapılan çalışmada da benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Nitekim çalışmada, Türkçe öğretmenlerinin sınıf içi öğrenme becerilerini ölçme ve değerlendirme yeterlikleri incelenmiş ve çalışmanın sonucunda öğretmenlerin becerileri ölçme noktasında geleneksel araçları kullandığı ve alternatif uygulamalarda zorlandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bir başka çalışmada ise Karatay ve Dilekçi (2019) Türkçe öğretmenlerinin dil becerilerini ölçme ve değerlendirme yeterlikleri araştırılmış ve çalışmanın sonucunda öğretmenlerin yazma, konuşma ve dinleme becerilerini tam olarak ölçemedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçların alan yazında yapılan çalışmalarla örtüştüğü görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Çakan, M. (2008) *Eğitim sistemimizde yaygın olarak kullanılan test türleri. Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Tekindal s.(ed.). Pegem Akademi.
- Daymon, C., & Holloway, I. (2010). *Qualitative research methods in public relations and marketing communications*. Routledge.
- Epçaçan, C. (2018). Okuma ve anlama becerilerinin öğretim sürecine etkisi üzerine bir değerlendirme. *Electronic Turkish Studies*, 13(19), 615-630.
- Gömleksiz, M.N., Yıldırım, F. ve Yetkiner, A. (2011). Hayat bilgisi dersinde alternatif ölçme değerlendirme tekniklerinin kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri. *E-Journal of New World Science Academy*, 6(1), 823-840.
- Greening, N. (2019). Phenomenological Research Methodology. *Scientific Research Journal (SCIRJ)*, 7 (5), 88-92.
- Karakuş, S. (2020). Tarih öğretmenlerinin alternatif ölçme-değerlendirme sürecinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri. *Muallim Rifat Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 80-96.

- Karatay, H., & Dilekçi, A. (2019). Türkçe öğretmenlerinin dil becerilerini ölçme ve değerlendirme yeterlikleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 48(1), 685-716.
- Karatay, H ve Dilekçi, A (2019). Türkçe Öğretmenlerinin Kullandıkları Ölçme Araçları Üzerine Bir Değerlendirme, 2. *Uluslararası Dergi Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu*, Giresun 76-87.
- Lester, S. (1999). *An introduction to phenomenological research*. Stan Lester Developments.
- Maden, S. ve Durukan, E. (2011). Türkçe öğretmenlerinin ölçme değerlendirmeye ilişkin algıları. *Milli Eğitim*, 190, 212 -233
- MEB (2006). *EARGED Başkanlığı, Temel Eğitim Destek Programları Değerlendirme Raporu*, Ankara, s. 33.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel Araştırma: Desen ve Uygulama için Bir Rehber*. S. Turan, (Çev.). Nobel.
- Özdemir, S. M. (2009). Sınıf öğretmenlerinin yeni ilköğretim programlarının ölçme ve değerlendirme süreçlerinde karşılaştıkları sorunların incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(2), 55-79.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Research & Evaluation Methods*. Sage.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*. M. Bütün ve S. B. Demir (Çev.). Pegem.
- Turgut, M. F.(1977). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metotları*. Nüve matbaası.
- Türkben, T. (2022). Türkçe Öğretmenlerinin Sınıf İçi Öğrenme Becerilerini Ölçme ve Değerlendirme Yeterlikleri. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 13(25), 45-72.
- Ünlü, S., Öztürk, H.ve Tağa, T. (2014). Türkçe dersinde uygulanan sınavlar üzerine bir değerlendirme. *International journal of social science*,(28),513-523.
- Yeşilyurt, E. (2012). Fen ve teknoloji dersinde kullanılan ölçme-değerlendirme yöntemleri ve karşılaşılan güçlükler. *Turkish Studies (Elektronik)*, 7(2), 1183-1205
- Yiğit, F. ve Kırımlı, B. (2014). Türkçe öğretmenlerinin alternatif ölçme-değerlendirme yöntemle- rini uygulama biçimleri ve uygulamada karşılaştıkları sorunlar. *Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9 (3), 1621-1639.

Development of E-Worksheet Supported Quizizz Application in Physics Learning

¹Aulia Naila FAUZIAH, ²Siska Nur 'AFIFATURROHMAH, ^{3,*}Fajar FITRI, ⁴Dwi SULISWORO

^{1,2,3,4}Physics Education Department, Education and Teacher Training Faculty, Ahmad Dahlan University, Indonesia
(*Corresponding author's email)

Abstract- 21st-century learning brings change, namely rapid science and technology, which causes learning changes marked by curriculum, media, and technology changes. Following the development of technology, learning media is increasingly developing following the flow of existing technology. One result of teaching media produced is one of them is e-worksheet. It is one of the media teaching materials that can be used to support the learning process. In technological developments, the worksheet can be developed in electronic form. It is a teaching media used to optimize teaching and learning activities. Using conventional learning media can cause students to feel bored when participating in the learning process. Choosing the proper learning media using technology such as the Quizizz educational application can motivate students to participate in learning activities. Technological developments can be utilized by developing educational materials by integrating worksheets assisted by practical applications such as the Quizizz application. The use of exciting learning media can increase student motivation. Developing an e-LKPD based on the Quizizz application creates a new learning atmosphere. The Quizizz application-based e-worksheet is also easily accessible. The Quizizz application can be used anywhere and anytime. The content in the Quizizz application can attract students' interest in learning, especially in Physics material which is considered challenging and less enjoyable. The Quizizz application, integrated into the e-worksheet, can support physics learning. It can activate a fun learning process. Quizizz integration in the e-worksheet can be designed for discussion or evaluation sessions. The Quizizz educational application can be used as a practical and efficient physics learning assessment tool to find out concepts that students have understood during the learning process. It helps teachers to maximize future learning.

Keywords: E-worksheet; Quizizz; Motivation; Physics Concepts

Utilization of Student Worksheets on Newton's Law Material for Physics Learning

¹Ristika ANDINI, ²Aisyah Rini Wahyu RATRI, ³Ariati Dina PUSPITASARI, ^{4,*}Dwi SULISWORO

^{1,2,3,4}Physics Education Department, Education and Teacher Training Faculty, Ahmad Dahlan University, Indonesia

(*Corresponding author's email)

Abstract- The teacher teaches physics in the classroom by providing theory and arithmetic. Teachers also use more lecture and slide-assisted methods to convey material so that students are bored and not interested in learning physics. Innovation is needed to deal with this problem. Teachers can create and use student worksheets in the learning process. Worksheets can be made as attractive as possible, so students can enjoy learning physics. The worksheet on Newton's Laws can be presented as a learning experience associated with phenomena in everyday life. This method can be done by providing an environment in the form of a practicum based on actual phenomena. There are three essential aspects in compiling this worksheet: giving various features, discussing everyday phenomena, and encouraging thinking skills. With this approach, students better understand the material.

Keywords: Physics Learning; Worksheet; Everyday Phenomena; Thinking Skill

Canva and Quizizz App Integration for Worksheet Development

¹Nourma Silvia PUSPITARANI, ²Nurul MUKHLISAH, ³Dian Artha KUSUMANINGTYAS, ⁴*Fajar FITRI

^{1,2,3,4}Physics Education Department, Education and Teacher Training Faculty, Ahmad Dahlan University, Indonesia

(*Corresponding author's email)

Abstract- The purpose of this article is to explain the use of online applications Canva and Quizizz in developing worksheets. Several studies using interesting LKPD can increase learning motivation. The integration of these two applications is expected to produce exciting and fun worksheets. The created worksheets provide learning experiences for discovering natural science concepts through theory, demonstration or investigation. Worksheets developed with the Canva app. The learning evaluation was designed with Quizizz attached to worksheets. Making worksheets using Canva is relatively easy and has lots of features. Evaluations developed with Quizizz are encouraged to foster students' thinking skills and student understanding based on activities on worksheets. One of Quizizz's strengths is that teachers can create questions that use formulas. This innovation is one of the efforts to solve the problem of learning media in Indonesia, which needs to be applied conventionally based on information and communication technology. Worksheets that utilize Canva and Quizizz are expected to increase student learning interest and make learning more effective.

Keywords: Canva; Quizizz; Learning Media; Worksheet

The Effectiveness of Student Worksheet using Quizizz in Understanding the Concept of Motion

¹Pramesti Indha PRAKARTI, ²Siti Zahra Helmalia PUTRI, ³Ariati Dina PUSPITASARI, ⁴*Dwi SULISWORO

^{1,2,3,4}Physics Education Department, Education and Teacher Training Faculty, Ahmad Dahlan University, Indonesia

(*Corresponding author's email)

Abstract- A student worksheet is a tool to help and facilitate teaching and learning activities so that effective interactions are formed between students and educators, which can increase student activity and learning achievement. Motion is one of the materials in physics lessons still taught by lecture and discussion methods. A learning innovation was carried out to make the learning process more effective, namely by using the Quizizz Educational Game media to increase students' understanding. This study was conducted at SMA Negeri 4 Pangkalpinang (high school) with an action research model. Student response data were obtained utilizing a questionnaire containing ten statements. The data were analyzed using a quantitative descriptive technical analysis. The results of this study measure the level of perception of interest in learning. The results of this study explained that the level of interest was 52.6% before and 79.2% after using the developed model. Using worksheets with the help of Quizizz for learning activities can increase students' interest in learning.

Keywords: student's worksheet; Quizizz; physics learning; learning interest

Utilization of the Quizizz Application for Worksheet Management and Learning Evaluation

¹Annisa SYIFA, ²Ririn Vijayanti Indah SAPUTRI, ^{3,*}Fajar FITRI, ⁴Eko NURSULISTIYO

^{1,2,3,4}Physics Education Department, Education and Teacher Training Faculty, Ahmad Dahlan University, Indonesia

(*Corresponding author's email)

Abstract- Every innovation that is created provides positive benefits for human life. The invention includes convenience and new ways of carrying out activities, including creation in the field of information technology. The extraordinary development of educational technology today impacts increasing the quality of education, relevance and efficiency. In the implementation of everyday learning, many found the use of technology. One of the uses that can be applied as a learning medium is Quizizz. Quizizz is a narrative, a flexible educational game application used not only to convey material but also as an exciting and fun learning evaluation medium. Teachers can use and develop assessments through the Quizizz application. With this application, teachers can produce interactive learning media to foster the aspects students need: cognitive, affective, and psychomotor. Quizizz provides facilities for compiling questions with difficulty levels adjusted to students' abilities. With Quizizz, teachers can control and find out students' level of knowledge and skills on each quiz question. In addition, Quizizz can also be integrated with worksheets that encourage the activity of discovering concepts through theory, demonstrations, or experiments. This worksheet with Quizizz can be equipped with work instructions and procedures to promote thinking skills.

Keywords: Quizizz; Worksheet; Learning Evaluation; Thinking Skills

Integrating Quizizz and PhET Simulation to reduce Misconception

¹Eko Muhammad NAUFAL, ²Irfan ROSYADI, ³Fajar FITRI, ^{4,*}Dwi SULISWORO

^{1,2,3,4}Physics Education Department, Education and Teacher Training Faculty, Ahmad Dahlan University, Indonesia

(*Corresponding author's email)

Abstract- Students still often need clarification in physics lessons. This study aims to integrate worksheets, Quizizz and PhET simulation to reduce misconceptions in alternating current material. This study is implemented with action research by teachers using worksheets. With the Phet simulation, students are expected to understand the concept better. The learning evaluation process uses Quizizz. This platform is well known because it is attractive, practical, and efficient. Quizizz has several advantages, including a stunning graphic display for students and teachers can change as needed. With this learning media, educators can better provide a learning environment that reduces students' misconceptions.

Keywords: misconceptions; simulation; evaluation; physics education.

Interactive Worksheet Using Google Sheet dan Quizizz

¹Annisa Nur AZIZAH, ²Aribah Chika FARDANTI, ³Fatonah RAHAYU, ^{4,*}Dwi SULISWORO

^{1,2,3,4}Physics Education Department, Education and Teacher Training Faculty, Ahmad Dahlan University, Indonesia
(*Corresponding author's email)

Abstract- This study aimed to develop a worksheet that enhances learner and educator interaction. The worksheet was created with Canva. The worksheet contains a theme, sub-theme, essential competencies, indicators, experiment objectives, theoretical basis, tools and materials, lab instructions, and data analysis. The worksheet is combined with Google Sheets to display graphics. In addition, the worksheet is also combined with Quizizz for an exciting learning evaluation. Quizizz questions are set to answer. These results are expected to make the learning process challenging and fun. With this attractiveness, students can be more motivated to learn and obtain better learning outcomes.

Keywords: interactive learning; worksheet; learning performance

İLKOKUL MÜDÜR YARDIMCILARININ KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Prof. Dr. NECDET KONAN¹, NEŞET ÇİLOĞLU²

¹ İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, ORCID: 0000-0001-6444-9745

² İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans öğrencisi, Müdür Yardımcısı, ORCID ID: 0000-0002-5845-7631

ÖZET

Bu araştırmanın temel amacı ilkökul müdür yardımcılarının karşılaştıkları sorunları ve çözüm önerilerini belirlemektir. Bu çalışma olgubilim deseninde nitel bir araştırmadır. Araştırmanın çalışma grubunu 2021-22 öğretim yılında Türkiye genelindeki ilkökullarda görev yapan 28 müdür yardımcısı oluşturmaktadır. Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Veriler içerik analizi yolu ile çözümlenmiştir. Araştırmanın sonucunda İlkokul Müdür Yardımcılarının karşılaştıkları sorunlara İlkokul Müdür Yardımcılarının görüşleri incelendiğinde atanmada, görev süresinde, maaş, ders ücreti, mesai süresi, yıllık izin, özlük hakları vb. birçok sorunlarla karşılaştıkları görülmektedir. Öte yandan idarenin kendi arasındaki iletişimi, müdür ve müdür yardımcıları arasında kopukluk olması okul yönetimi konusunda sorunlara neden olmaktadır. Öğretmenlerin bürokratik olarak yapmaları gereken evrakları yerine getirmemeleri, derse zamanında giriş ve nöbet yerlerinde görevlerini tam olarak yerine getirmeme gibi durumlar müdür yardımcıları ile öğretmeni karşı karşıya getiren diğer bir sorundur. Ayrıca öğrencilerin sorumsuz ve disiplinsiz davranışları ile velilerin öğrencilerine ve okula karşı duyarsız kalışı müdür yardımcılarının yaşadığı başka sorunlar olarak belirtilmiştir. Bu bulgulara dayalı olarak, atamalarda Ek-2'nin kaldırılması, görev süresi ile ilgili müdür yardımcılarının kaygılar yaşadıkları, bunun için rotasyon uygulanmasının kaldırılması gerektiği, atamalarda mülakatın kaldırılması, yönetici atama ve yer değiştirme yönetmeliğinde değişiklik yapılması, liyakat esaslı atamaların yapılmasını ve yöneticiliğe ait bir meslek kanunu çıkarılması gerektiği yönünde çözüm önerileri sunulmuştur. Müdür ve müdür yardımcılarının yapacağı iş ve işlemlerin açık ve net bir şekilde belirtilmesini, bütün iş yükünün müdür yardımcılarının görevi algısına son verilmesini, ayrıca müdür yardımcılarının yetkilerinin artırılması ve müdür ile müdür yardımcısı arasında adil bir görev dağılımının olması işlerin yürütülmesi konusunda daha yapıcı olacağını önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: İlkokul, müdür yardımcısı, ilkökul müdür yardımcısı.

GİRİŞ

Eğitim insanın doğumundan hayatının sonuna kadar devam eden bir süreçtir. İnsan hayatında aile ile başlayan ilk temel eğitim daha sonra okul ve toplum hayatının içinde şekillenerek devam eder. Eğitim birçok kaynakta insanların davranışlarında istedik, kendi yaşantısı yoluyla davranış değiştirme süreci olarak tanımlanır. İnsanı diğer canlılardan ayıran temel özelliklerinden biri, geçmiş kuşağın bilgi birikimini edinmek/almak, buna yeni öğeler ilave ederek bu birikimi bir sonraki kuşağa aktarmaktır (Konan, 2013). İnsanı belli amaçlara yönelten, insanı toplum hayatına hazırlayan, kısaca istenilen davranışı geliştirme süreci olarak ifade edilebilir.

Eğitim insanı insan yapan bir süreçtir. İnsanın düşünebilen bir varlık olması, eğitilebilir olması, yeni ürün ortaya koyması ve öğrendiklerini başkalarına da öğretebilme yeteneği onu diğer canlılardan ayıran en önemli özellikleri arasında sayılabilir. İnsan, bu özellikleri eğitimle kazanır, gelişir ve çevresindekileri de geliştirir. Bu nedenle eğitim süreç olarak hem bireyin gelişme ve olgunlaşmasını hem de ait olduğu örgütlerin gelişmesini ve yenileşmesini sağlar (Günay, 2004).

Okulun işleyişine bakıldığında, okul çevresinden girdi alan, bir fabrika gibi bunları işleyen ve ürün olarak çevreye çıktı veren toplumsal açık bir sistemdir. Okulun temel girdilerini öğrenciler, eğitim çalışanları, kullanılan eğitim araç gereçleri ile eğitim teknolojisi oluşturur. Çıktıları ise eğitim hizmeti, eğitsel düşünce ve eğitsel maldır (Başaran, 2000). Çıktıların kaliteli ve amaca yönelik olması için girdilerin aynı hedef doğrultusunda kaliteli biçimde işlenmesi gerekir. Varlığını sürdürebilmek için olsa bile yeni bilgi, beceri ve tutumlar edinmek zorunda kalan insanoğlunun, günümüzde bunu en sistemli gerçekleştirdiği yerler eğitim kurumlarıdır. (Konan, 2013).

Öğrenciler, yeteneklerine uygun bölümlerde eğitim görmeli, eğitim çalışanları birbirleriyle uyumlu çalışmalı, eğitim yöneticileri de kaynakları etkili ve verimli bir biçimde kullanabilmelidir. Bu unsurlardan herhangi biri uyumsuz olduğunda eğitim hizmeti sağlıklı bir biçimde gerçekleşemeyecektir. Okullar geleceğin nesillerini yetiştirirken aynı zamanda geleceğin toplumunu da şekillendirirler (Konan, 2013).

Okullar, en yakın çevresinden başlayarak evrensel düzeye kadar etkiler yaratabilen toplumsal açık sistemlerdir. Bu etkinin yönü karşılıklı olmakla beraber, yoğunluğu ve etki gücü açısından bakıldığında okulun daha belirleyici olduğu söylenebilir. Okul, daha çok yakın çevresinden aldığı girdiyi, insan ögesinin başat olduğu bir süreçten geçirerek nitelikli çıktılar olarak mezun etmeyi öngörür (Konan, 2012).

Hemen her örgütte olduğu gibi okullarda da kişisel, mesleki ve kurumsal birçok sorunla karşılaşmaktadır. Bu sorunların çözümünde en büyük beklenti okul yöneticilerine yöneliktir. Çünkü okulu amaçları doğrultusunda yaşatma, temelde okul yöneticisine ait bir sorumluluk olarak kabul edilmektedir (Konan, 2013b). Okul yönetimi okul müdürü ve müdür

yardımcılarından oluştuğu için yönetim bir ekip işidir. Okul müdürünün bu ekibi iyi yönetmesi ve ekibe bilgi birikimini, deneyimlerini aktarması gerekmektedir. Eğitim çalışanları, geçmişte edindikleri deneyimlerle, okulun sorunlarını çözmeye çok değerli unsurlardır. Zaman zaman ortaya çıkan bazı sorunlar bu eğitim çalışanlarının çabaları ve emekleri sayesinde başarılı bir biçimde çözülebilir.

Okulların amacını gerçekleştirmede kritik önemde görünen okul yöneticilerinin (Konan, 2013c) temel görevi okulun amaçlarını gerçekleştirmektir. Bu amacın gerçekleşebilmesi öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimleri ile doğrudan ilişkilidir. “Müdür ne ise okul odur” anlayışından hareket edilecek olunursa, okul yöneticilerinin; kendilerinin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve eğitici olmayan personelin, bir bütün olarak okulun tüm insan kaynağının niteliğinden sorumlu olduğu görülecektir. Bu sorumluluğu yerine getirebilmesi için, okul yöneticilerinin liderlik rolünü başarıyla yerine getirmesi beklenir (Konan, 2013a).

Okulu amaçları doğrultusunda yaşatma sorumluluğunu üstlenmiş olan okul müdürlerinin, bu sorumluluklarını tek başlarına gerçekleştirmeleri olanaklı görülmemektedir. Okul müdürlerinin, görev ve sorumluluklarını yerine getirmede, yönetsel eylem ve işlemlerini gerçekleştirmede en önemli desteği okul müdür yardımcılarında alması beklenmektedir. Bu yönüyle bakıldığında, müdür ve müdür yardımcılarının, okulun amaçlarını gerçekleştirme doğrultusundaki anlayış ve çabalarındaki uyumun önemli olduğu ifade edilebilir (Konan, Yılmaz ve Bozanoğlu, 2017).

Okul yönetimi, okul müdürü, müdür başyardımcısı ve müdür yardımcılardan oluşur. Müdür yardımcıları okul müdürüne en yakın kişi olduğu için okulun ve okul müdürünün başarılı olmasında etkileri büyüktür. Müdür ve müdür yardımcıları okul yönetiminde işbirliği içinde çalışır ve birbirlerine güvenirlerse sağlıklı bir örgüt yapısı oluşturmuş olurlar. Güven ortamı oluşabilmesi için okul müdürünün müdür yardımcılarının uyum sorunlarını çözmelerinde yardımcı olmaları, onların mesleki gelişimlerinde ilerlemeleri için katkıda bulunmaları gerekmektedir.

Okul yöneticilerinin konu edildiği araştırmaların büyük oranda okul müdürleri üzerine yoğunlaşmış olması ve okul müdürlerinin her türlü okul etkinliğinde ön planda tutulması okul müdür yardımcılarının okul yöneticisi olarak daha geri planda görülmelerine yol açmaktadır. Oysa okul müdür yardımcıları mevzuat açısından eğitim yöneticisi olarak tanımlanmaktadırlar. Bu yüzden okul müdürleri için gerekli olan yeterlilikler okul müdür yardımcıları için de aranmakta, okul müdürlerinin sergilemek durumunda oldukları rol ve davranışlar okul müdür yardımcılardan da beklenmektedir. Tüm bu sorumluluklara rağmen özellikle sınıf öğretmeni iken ilköğretim müdür yardımcısı olarak görevlendirilen öğretmenlerin işe uyumlarında ve mesleki gelişimlerinde onlara yeterince destek vermekten kaçınan okul müdürleri, onların mesleklerini yerine getirirken zorluk yaşamalarına neden olmaktadır. Bu zorluklar ruhsal olabileceği gibi fiziksel de olabilmektedir.

Okul yönetiminde okul müdürü kadar sorumluluğu olan, bürokratik işlerin yanında okul iş ve işleyişinin sağlıklı bir biçimde yürütülmesinde etkin bir biçimde rol oynayan müdür yardımcılarının mesleklerinin gereğini yerine getirirken karşılaştıkları sorunlar iyi bilinmelidir. Bu bakımdan bu araştırma ilkökul müdür yardımcılarının karşılaştıkları sorunları ve bu sorunların çözümlenmesini konu edinmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı ilkökul müdür yardımcılarının karşılaştıkları sorunları ve çözüm önerilerini belirlemektir.

Bu amacı gerçekleştirmek için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. İlkokul müdür yardımcılarının karşılaştıkları sorunlara ilişkin ilkökul müdür yardımcılarının görüşleri nelerdir?
2. İlkokul müdür yardımcılarının karşılaştıkları sorunun çözümüne ilişkin ilkökul müdür yardımcılarının önerileri nelerdir?

YÖNTEM

Bu bölümde Araştırmanın Deseni, Çalışma Grubu, Veri Toplama Aracı, Veri Toplama Aracının Uygulanması ve Verilerin Analizine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Araştırma Deseni

Bu araştırma olgubilim deseninde nitel bir araştırmadır. Olgubilim deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgubilim deseninde amaç bireylerin bir olguya ilişkin yaşantılarını, algılarını ve bunlara yüklediği anlamları belirlemektir. Olgubilim araştırmaları nitel araştırmanın doğasına uygun olarak kesin ve genellenebilir sonuçlar ortaya koymayabilir. Ancak bir olguyu daha iyi tanımamıza ve anlamamıza yardımcı olacak sonuçlar sağlayacak örnekler, açıklamalar ve yaşantılar ortaya koyabilir. Bu yönüyle hem bilimsel alan yazına hem de uygulamaya önemli katkılar getirebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, Akt. Konan, Bozanoğlu ve Çetin, 2019).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2021-22 öğretim yılında Türkiye genelindeki ilkökullarda görev yapan müdür yardımcılardan, ilkökul müdür yardımcılarının karşılaştıkları

sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin görüşlerini belirten 28 ilkokul müdür yardımcı oluşturmaktadır.

Çalışma grubunda yer alan sınıf öğretmenlerine ilişkin demografik bilgiler Çizelge 1’te verilmiştir.

Çizelge 1: *Çalışma Grubunda Yer Alan İkokul Müdür Yardımcılarının Demografik Bilgileri*

Kod	Cinsiyet	Müdür Yard. Kıdem (yıl)	Öğretmenlikteki Kıdem (yıl)
İMY 1	Erkek	9	18
İMY 2	Erkek	6	22
İMY 3	Erkek	8	8
İMY 4	Erkek	1	12
İMY 5	Erkek	4	16
İMY 6	Kadın	1	15
İMY 7	Erkek	5	10
İMY 8	Kadın	4	10
İMY 9	Erkek	3	12
İMY 10	Erkek	2	16
İMY 11	Erkek	5	16
İMY 12	Erkek	7	9
İMY 13	Erkek	3	14
İMY 14	Erkek	3	15
İMY 15	Erkek	5	15
İMY 16	Erkek	4	11
İMY 17	Erkek	15	27
İMY18	Erkek	6	10
İMY 19	Erkek	22	26
İMY 20	Erkek	10	27
İMY 21	Erkek	5	11
İMY 22	Erkek	2	14
İMY 23	Erkek	1	10
İMY 24	Erkek	3	15
İMY 25	Kadın	2	10

İMY 26	Erkek	4	4
İMY 27	Erkek	5	13
İMY 28	Erkek	5	21

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın veri toplama aracı araştırmacılar tarafından geliştirilen ve iki bölümden oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Bu yarı yapılandırılmış görüşme formunun birinci bölümünde katılımcı ilkokul müdür yardımcılarının demografik özelliklerini belirlemeyi amaçlayan cinsiyeti, müdür yardımcılığındaki kıdemi ve öğretmenlikteki kıdemi belirlemeyi amaçlayan üç soru yer almaktadır. İkinci bölümde ise ilkokul müdür yardımcılarının karşılaştıkları sorunları ve bunların çözümüne ilişkin önerilerini belirlemeyi amaçlayan yedi açık uçlu soru yer almaktadır.

Veri Toplama Aracının Uygulanması

Araştırmanın verileri, 2021-22 öğretim yılı bahar yarıyılında, veri toplama aracının uygulanması ile elde edilmiştir. Türkiye'nin farklı illerinde ilkokul müdür yardımcısı olarak görev yapanlardan, ilkokul müdür yardımcılarının karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla elde edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorular, araştırmacılar tarafından çalışma grubuna google form aracılığıyla ulaşılarak yöneltilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde, büyük oranda betimsel analiz ve bazı bölümlerde içerik analizi yaklaşımından yararlanılmıştır. Betimsel analiz yaklaşımına göre elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularının ortaya çıkardığı temalara göre düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir. Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş, ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, Akt. Konan, Yılmaz ve Bozanoğlu, 2017). İçerik analizinde ise temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel bir yaklaşımla fark edilmeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilmeye çalışılır.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde; araştırmanın amacını yanıtlamak için toplanan verilerin çözümlenmesi sonucunda elde edilen bulgularla, bu bulgulara ilişkin yorumlar yer almaktadır.

İlkokul Müdür Yardımcılarının Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular ve Yorum

İlkokul müdür yardımcılarının karşılaştıkları sorunlara ilişkin ilkökul müdür yardımcılarının görüşlerini belirlemek amacıyla çalışma grubunda yer alan ilkökul müdür yardımcılara yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile yedi soru yöneltilmiştir.

Katılımcılara ilk olarak “Müdür Yardımcıları, müdür yardımcılığına atanma koşulları ve süreci, müdür yardımcılığındaki görev süresi, rotasyon vb. kaynaklı ne tür sorunlarla karşılaşmaktadır?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı İlkokul Müdür Yardımcılarının yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 2’te verilmiştir.

Çizelge 2

İlkokul Müdür Yardımcılarının Müdür Yardımcılığına Atanma Koşulları ve Süreci, Müdür Yardımcılığındaki Görev Süresi, Rotasyon, vb. Kaynaklı Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular

Karşılaşılan Sorunlar	f
1. Ek-2’de şişirme ve haksız elde edilen puanlar	7
2. Görev süresinin 4 + 4 ile sınırlandırılıp, rotasyon uygulanması	6
3. Atanma sürecinde mülakatın olması	6
4. İl dışı tayin hakkının olmaması	4
5. Kırsal kesimlerde puan toplamının zor olması	3
6. Yöneticiliğe ait bir meslek kanunun olmaması	2

Çizelge 2 incelendiğinde İlkokul Müdür Yardımcılarının müdür yardımcılığına atanma koşulları ve süreci, müdür yardımcılığındaki görev süresi, rotasyon vb. kaynaklı karşılaştıkları en önemli sorunun “Ek-2’ de şişirme ve haksız elde edilen puanlar” olduğunu belirttikleri, bunu sırasıyla “Görev süresinin 4 + 4 ile sınırlandırılıp, rotasyon uygulanması”, “Atanma sürecinde mülakatın olması”, “İl dışı tayin hakkının olmaması”, “Kırsal kesimlerde puan toplamının zor olması” ve “Yöneticiliğe ait bir meslek kanunun olmaması” izlediği görülmektedir.

İlkokul müdür yardımcılarının müdür yardımcılığına atanma koşulları ve süreci, müdür yardımcılığındaki görev süresi, rotasyon vb. kaynaklı karşılaştıkları sorunlara ilişkin İlkokul Müdür Yardımcılarından üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Atanma süreci sınavla olduğunda genelde bir sorun olmamakta. Yalnız işin içine yeniden görevlendirme Ek-2 puanı girdiğinde nesnel bir değerlendirme

yapılamamaktadır. Ödül verilmesi, ulusal ve uluslararası projelere katılımında her okul eşit şartlarda değerlendirilememektedir.” (İMY 3)

“Müdür yardımcılığı atamalarında mülakatın olması rahatsızlık verici; kimse kendine güvenemiyor.” (İMY 8)

“Yöneticilere uygulanan 4+4 şeklindeki yer değişikliğini tamamen problem olarak görüyorum. Çünkü atanan idareci okulu, çevreyi, veliyi ve öğrenciyi tanıması zaten belli bir zaman alırken, bunun dikkate alınmadan yöneticilere haksız rotasyon uygulandığını düşünüyorum.” (İMY 10)

Katılımcılara ikinci olarak “Müdür Yardımcıları maaş, ders ücreti, mesai süresi, yıllık izin, vb. özlük haklarından kaynaklı ne tür sorunlarla karşılaşmaktadır?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı İlkokul Müdür Yardımcılarının yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 3’te verilmiştir.

Çizelge 3

İlkokul Müdür Yardımcılarının Maaş, Ders Ücreti, Mesai Süresi, Yıllık İzin, vb. Özlük Haklarından Kaynaklı Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular

Karşılaşılan Sorunlar	f
1. Ek ders ücretinin düşük olması	23
2. Sorumluluk alanının fazla ve çalışma süresinin uzun olması	9
3. Özlük hakları olarak herhangi bir ayrıcalığının olmaması	3
4. Maaşın öğretmenlerle aynı tutulması	3
5. DYK alan bir öğretmenden az ek ders alınması	2

Çizelge 3 incelendiğinde İlkokul Müdür Yardımcılarının maaş, ders ücreti, mesai süresi, yıllık izin, vb. özlük haklarından kaynaklı karşılaştıkları en önemli sorunun “Ek ders ücretinin düşük olması” belirttikleri, bunu sırasıyla “Sorumluluk alanının fazla ve çalışma süresinin uzun olması”, “Özlük hakları olarak herhangi bir ayrıcalığının olmaması”, “Maaşın öğretmenlerle aynı tutulması”, ve “DYK alan bir öğretmenden az ek ders alınması” izlediği görülmektedir.

İlkokul müdür yardımcılarının maaş, ders ücreti, mesai süresi, yıllık izin, vb. özlük haklarından kaynaklı karşılaştıkları sorunlara ilişkin İlkokul Müdür Yardımcılarından üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Müdür yardımcıları çalışma süresi olarak daha fazla çalışmasına rağmen ders ücreti olarak tatmin eden bir ücret almamakta.” (İMY 3)

“Çalışma saatleri öğretmenlerden fazla olmasına rağmen, ücret olarak o kadar yakın olması, bana göre doğru değil. Mesai daha harcayan müdür yardımcılarını yeteri kadar ücret almıyorlar.” (İMY 8)

“Müdür yardımcılarının mesai saati ve ek ders ücreti adaletsizlik içermektedir.” (İMY 22)

Katılımcılara üçüncü olarak “Müdür yardımcılarını öğretmenlerden kaynaklı ne tür sorunlarla karşılaşmaktadır?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı İlkokul Müdür Yardımcılarının yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 4’te verilmiştir.

Çizelge 4

İlkokul Müdür Yardımcılarının Öğretmenlerden Kaynaklı Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular

Karşılaşılan Sorunlar	f
1. İstenen belgelerin takibi sırasında öğretmenlerle karşı karşıya gelmesi	13
2. Öğretmenlerin gözünde müdür yardımcılarının itibarının olmaması ve öğretmenlerin müdür yardımcılarını yönetici olarak görmemeleri	9
3. Ders giriş saatlerine ve nöbet kurallarına riayet etmemeleri	3

Çizelge 4 incelendiğinde İlkokul Müdür Yardımcılarının öğretmenlerden kaynaklı karşılaştıkları en önemli sorunun “İstenen belgelerin takibi sırasında öğretmenlerle karşı karşıya gelmesi” belirttikleri, bunu sırasıyla “Öğretmenlerin gözünde müdür yardımcılarının itibarının olmaması ve öğretmenlerin müdür yardımcılarını yönetici olarak görmemeleri” ve “Ders giriş saatlerine ve nöbet kurallarına riayet etmemeleri” izlediği görülmektedir.

İlkokul müdür yardımcılarının öğretmenlerden kaynaklı karşılaştıkları sorunlara ilişkin İlkokul Müdür Yardımcılarından üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Öğretmenlerin gerekli evrakları idareye zamanında teslim etmemesi” (İMY 14)

“Öğretmenlerin gözünde yöneticilik itibarının olmaması” (İMY 22)

“Müdür yardımcısı görevi gereği bir işin yapılmasını öğretmenlerden istediğinde öğretmenler işlerini zamanında yapmamaları ve müdür yardımcısının bu işin peşinden koşmasının gerekmesi” (İMY 25)

Katılımcılara dördüncü olarak “Müdür yardımcılarını öğrencilerden kaynaklı ne tür sorunlarla karşılaşmaktadır?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı İlkokul Müdür Yardımcılarının yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 5’te verilmiştir.

Çizelge 5

İlkokul Müdür Yardımcılarının Öğrencilerden Kaynaklı Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular

Karşılaşılan Sorunlar	f
1. Disiplin eksikliği ve saygı sorunu	9
2. Öğrencilerin birbirine karşı uyguladığı şiddet	4
3. Okul kültürüne uyum sağlayamama	3
4. Devamsızlık sorunları	3
5. Okulun fiziki alanlarına zarar verme ve temizlik	2
6. Öğretmenlerin öğrencilerle ilgili sorunları direk müdür yardımcısına yönlendirmesi	2

Çizelge 5 incelendiğinde İlkokul Müdür Yardımcılarının öğrencilerden kaynaklı karşılaştıkları en önemli sorunun “Disiplin eksikliği ve saygı sorunu” belirttikleri, bunu sırasıyla “Öğrencilerin birbirine karşı uyguladığı şiddet”, “Okul kültürüne uyum sağlayamama”, “Devamsızlık sorunları”, “Okulun fiziki alanlarına zarar verme ve temizlik” ve “Öğretmenlerin öğrencilerle ilgili sorunları direk müdür yardımcısına yönlendirmesi” izlediği görülmektedir.

İlkokul müdür yardımcılarının öğrencilerden kaynaklı karşılaştıkları sorunlara ilişkin İlkokul Müdür Yardımcılarından ikisi görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Öğrencilerin okul kültürüne alışması ve uyum sağlaması zaman aldığı için disiplin sorunları olmaktadır.” (İMY 19)

“Sınıflarda ya da okul içinde öğrenciler arasında yaşanan sorunlar öncelikle müdür yardımcısına gelmekte; en ufak problemde en büyük probleme kadar hepsi ile tek tek ilgilenmek zorunda kalmakta bu da işlerinin fazlaca bölünmesine neden olmaktadır.” (İMY 25)

Katılımcılara beşinci olarak “Müdür yardımcılarını velilerden kaynaklı ne tür sorunlarla karşılaşmaktadır?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı İlkokul Müdür Yardımcılarının yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 6’da verilmiştir.

Çizelge 6

İlkokul Müdür Yardımcılarının Velilerden Kaynaklı Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular

Karşılaşılan Sorunlar	f
1. Velilerin çocuklarına karşı ilgisiz olması	6
2. Okul yönetimine karşı bilmişlik taslamaları	5
3. Velilerle ilk müdür yardımcılarının muhatap olması	4
4. Velilerin eğitim seviyelerinin düşük olması	3
5. Sürekli okul ve öğretmenlerle ilgili şikayetlerde bulunulması	3
6. Çocuklar arasında yaşanan sorunlara dahil olmaları	3
7. Yeni kayıt konusunda yaşanan sıkıntılar	2

Çizelge 6 incelendiğinde İlkokul Müdür Yardımcılarının velilerden kaynaklı karşılaştıkları en önemli sorunun “Velilerin çocuklarına karşı ilgisiz olması” belirttikleri, bunu sırasıyla “Okul yönetimine karşı bilmişlik taslamaları”, “Velilerle ilk müdür yardımcılarının muhatap olması”, “Sürekli okul ve öğretmenlerle ilgili şikayetlerde bulunulması”, “Çocuklar arasında yaşanan sorunlara dahil olmaları” ve “Yeni kayıt konusunda yaşanan sıkıntılar” izlediği görülmektedir.

İlkokul müdür yardımcılarının velilerden kaynaklı karşılaştıkları sorunlara ilişkin İlkokul Müdür Yardımcılarından üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Velilerin eğitim seviyesinin düşük olması.” (İMY 1)

“Müdür yardımcılarını gerek öğrenciyle gerek öğretmenle gerek velilerin kendi aralarında yaşadığı problemlerde şikayet etme mercii olarak görmeleri.” (İMY 6)

“Veliler çocuklarıyla ilgili sorunlarda yanlış davranıp sorunu kabul etmeyebiliyor. Bazen de yeni kayıtlar konusunda sıkıntı yaşıyor.” (İMY 11)

Katılımcılara altıncı olarak “Müdür yardımcılarını eğitici olmayan personelden (memur, hizmetli, güvenlik görevlisi, vb.) kaynaklı ne tür sorunlarla karşılaşmaktadır?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı İlkokul Müdür Yardımcılarının yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 7’de verilmiştir.

Çizelge 7

İlkokul Müdür Yardımcılarının Eğitici Olmayan Personelden (Memur, Hizmetli, Güvenlik Görevlisi, vb.) Kaynaklı Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular

Karşılaşılan Sorunlar	f
1. Hizmetlilerin görevlerini yerine getirmemesi	15
2. Müdür yardımcılarını müdür kadar dikkate almamaları	4
3. Kadrolu hizmetlilere iş yaptırmanın çok zor olması	4
4. Hizmetlilerin çalışmaktan kaçınması	3
5. Yeterli personelin olmaması	2

Çizelge 7 incelendiğinde İlkokul Müdür Yardımcılarının eğitici olmayan personelden (memur, hizmetli, güvenlik görevlisi vb.) kaynaklı karşılaştıkları en önemli sorunun “Hizmetlilerin görevlerini yerine getirmemesi” belirttikleri, bunu sırasıyla “Müdür yardımcılarını müdür kadar dikkate almamaları”, “Kadrolu hizmetlilere iş yaptırmanın çok zor olması”, “Hizmetlilerin çalışmaktan kaçınması” ve “Yeterli personelin olmaması” izlediği görülmektedir.

İlkokul müdür yardımcılarının eğitici olmayan personelden (memur, hizmetli, güvenlik görevlisi vb.) kaynaklı karşılaştıkları sorunlara ilişkin İlkokul Müdür Yardımcılarından üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“İş sahiplenme duygusu gelişmemiş olduğundan görev dağılımındaki vazifelerini eksik yerine getirmekteler.” (İMY 3)

“Bazen özellikle kadrolu hizmetlilere iş yaptırmak çok zor.” (İMY 14)

“İş yaptırma konusunda sıkıntı yaşanmaktadır.” (İMY 16)

Katılımcılara yedinci olarak “Müdür yardımcılarını okullarının fiziksel koşullarından ve eğitsel, sosyal, kültürel, sportif, vb. etkinliklerinden kaynaklı ne tür sorunlarla karşılaşmaktadır?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı İlkokul Müdür Yardımcılarının yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 8’te verilmiştir.

Çizelge 8: *İlkokul Müdür Yardımcılarının Okullarının Fiziksel Koşullarından ve Eğitsel, Sosyal, Kültürel, Sportif, vb. Etkinliklerinden Kaynaklı Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular*

Karşılaşılan Sorunlar	f
1. Okul binalarında her türlü faaliyet için fiziki anlamda yeterli alanların bulunmaması	13
2. İhtiyaçları karşılamak için herhangi bir ödeneğin olmaması	9

3. Akıllı tahtaların olmaması	2
4. Yeni sınıf ihtiyaç olduğunda ilk gözden çıkarılan yerin müdür yardımcısı odası olması	1

Çizelge 8 incelendiğinde İlkokul Müdür Yardımcılarının okullarının fiziksel koşullarından ve eğitsel, sosyal, kültürel, sportif, vb. etkinliklerinden kaynaklı karşılaştıkları en önemli sorunun “Okul binalarında her türlü faaliyet için fiziki anlamda yeterli alanların bulunmaması” belirttikleri, bunu sırasıyla “İhtiyaçları karşılamak için herhangi bir ödeneğin olmaması” “Akıllı tahtaların olmaması” ve “Yeni sınıf ihtiyaç olduğunda ilk gözden çıkarılan yerin müdür yardımcısı odası olması” izlediği görülmektedir.

İlkokul müdür yardımcılarının okullarının fiziksel koşullarından ve eğitsel, sosyal, kültürel, sportif, vb. etkinliklerinden kaynaklı karşılaştıkları sorunlara ilişkin İlkokul Müdür Yardımcılarından üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“İlkokullarda para yoktur; dolayısıyla çok zorluklar çekiliyor ihtiyaçları giderebilmek için.” (İMY 2)

“Birçok okul fiziki anlamda yeterli değil. Özellikle sportif etkinliklerde sıkıntılar yaşanmakta. Birçok okulun akıllı tahtası neredeyse eskidi ama çalıştığım kurum başta olmak üzere birçok okulda akıllı tahta yok.” (İMY 8)

“Okullarımızda genellikle bu tür etkinliklerin yapılamamasının en önemli nedeni okulların ekonomik olarak yeterli desteklenmemesi.” (İMY 9)

İlkokul Müdür Yardımcılarının karşılaştıkları sorunlara ilişkin İlkokul Müdür Yardımcılarının görüşleri bir bütün olarak incelendiğinde atanmada, görev süresinde, maaş, ders ücreti, mesai süresi, yıllık izin, özlük hakları vb. birçok sorunlarla karşılaştıkları görülmektedir. Öte yandan okul yöneticilerinin kendi arasındaki iletişimi, müdür ve müdür yardımcıları arasında kopukluk olması okul yönetimi konusunda sorunlara neden olmaktadır. Öğretmenlerin yasal olarak yapmaları gereken evrakları yerine getirmemeleri, derse zamanında giriş ve nöbet yerlerinde görevlerini tam olarak yerine getirmeme gibi durumlar müdür yardımcıları ile öğretmeni karşı karşıya getiren diğer bir sorundur. Ayrıca öğrencilerin sorumsuz ve disiplinsiz davranışları ile velilerin öğrencilerine ve okula karşı duyarsız kalışı müdür yardımcılarının yaşadığı başka sorunlar olarak ileri sürülebilir.

İlkokul Müdür Yardımcılarının Karşılaştıkları Sorunların Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular ve Yorum

İlkokul müdür yardımcılarının karşılaştıkları sorunların çözüm önerilerine ilişkin İlkokul müdür yardımcılarının görüşlerini belirlemek amacıyla çalışma grubunda yer alan

İlkokul müdür yardımcılara yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile yedi soru yöneltilmiştir.

Katılımcılara ilk olarak Müdür Yardımcılarının, müdür yardımcılığına atanma koşulları ve süreci, müdür yardımcılığındaki görev süresi, rotasyon vb. kaynaklı karşılaştıkları sorunların çözümü için neler önerirsiniz?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı İlkokul Müdür Yardımcılarının yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 9’te verilmiştir.

Çizelge 9

İlkokul Müdür Yardımcılarının Müdür Yardımcılığına Atanma Koşulları ve Süreci, Müdür Yardımcılığındaki Görev Süresi, Rotasyon, vb. Kaynaklı Karşılaştıkları Sorunların Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular

Çözüm Önerileri	f
1. Atamalarda Ek-2 kaldırılmalı	7
2. Görev süresinin en az 6 + ve daha üzeri olmalı, rotasyon kaldırılmalı	6
3. Atanma sürecinde mülakat kaldırılmalı	6
4. Yönetici atama ve yer değiştirme yönetmeliği değiştirilmeli	4
5. Liyakat esaslı atamalar yapılmalı	3
6. Yöneticiliğe ait bir meslek kanunu getirilmeli	2

Çizelge 9 incelendiğinde İlkokul Müdür Yardımcılarının müdür yardımcılığına atanma koşulları ve süreci, müdür yardımcılığındaki görev süresi, rotasyon vb. kaynaklı karşılaştıkları sorunların çözüm önerilerine ilişkin en çok belirttikleri durum “Atamalarda Ek-2 kaldırılmalı” olduğunu belirttikleri, bunu sırasıyla “Görev süresinin 6 + ve daha fazla olmalı ile rotasyon uygulanması kaldırılmalı”, “Atanma sürecinde mülakat kaldırılmalı”, “Yönetici atama ve yer değiştirme yönetmeliği değiştirilmeli”, “Liyakat esaslı atamalar yapılmalı” ve “Yöneticiliğe ait bir meslek kanunu çıkarılmalı” izlediği görülmektedir.

İlkokul müdür yardımcılarının müdür yardımcılığına atanma koşulları ve süreci, müdür yardımcılığındaki görev süresi, rotasyon vb. kaynaklı karşılaştıkları sorunların çözüm önerilerine ilişkin İlkokul Müdür Yardımcılarından üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Ek-2 formunun, bulunduğu çevre koşullarına göre düzenlenmesi ya da kaldırılması gereklidir.” (İMY 1)

“Yönetici atama ve yer değiştirme yönetmeliği değiştirilmelidir.” (İMY 2)

“Yöneticilik öğretmenlikten bağımsız bir alan olarak düşünülmeli ve yöneticilere ait bir meslek kanunu çıkarılmalıdır.” (İMY 6)

Katılımcılara ikinci olarak “Müdür Yardımcılarının maaş, ders ücreti, mesai süresi, yıllık izin, vb. özlük haklarından kaynaklı karşılaştıkları sorunların çözümü için neler önerirsiniz?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı İlkokul Müdür Yardımcılarının yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 10’te verilmiştir.

Çizelge 10

İlkokul Müdür Yardımcılarının Maaş, Ders Ücreti, Mesai Süresi, Yıllık İzin, vb. Özlük Haklarından Kaynaklı Karşılaştıkları Sorunun Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular

Çözüm Önerileri	f
1. Ek ders ücreti yeniden düzenlenmeli ve toplu sözleşmede bununla ilgili kararlar alınmalı	17
2. Sorumluluk alanları azaltılmalı	9
3. Özlük haklarında iyileştirmeler yapılmalı	3
4. Maaş ve ek ders ücreti yükseltilmeli	2

Çizelge 10 incelendiğinde İlkokul Müdür Yardımcılarının Müdür Yardımcılarının maaş, ders ücreti, mesai süresi, yıllık izin, vb. özlük haklarından karşılaştıkları sorunların çözüm önerilerine ilişkin en çok belirttikleri durum “Ek ders ücreti yeniden düzenlenmeli ve toplu sözleşmede bununla ilgili kararlar alınmalı” olduğunu belirttikleri, bunu sırasıyla “Sorumluluk alanları azaltılmalı”, “Özlük haklarında iyileştirmeler yapılmalı”, ve “Maaş ve ek ders ücreti yükseltilmeli” izlediği görülmektedir.

İlkokul müdür yardımcılarının maaş, ders ücreti, mesai süresi, yıllık izin, vb. özlük haklarından kaynaklı karşılaştıkları sorunun çözüm önerilerine ilişkin İlkokul Müdür Yardımcılarından üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Gerektiğinde esnek çalışma saatleri olmalı ve sendikaların gerekli düzenlemeler için daha sahiplenici olması gerekir.” (İMY 6)

“MEB’in ek ders yönetmeliğinde değişiklik yapması gerekiyor.” (İMY 19)

“Yöneticilik sınırları ve iş bölümü sınırları net çizilmeli ve ek ders ücreti saatinde ve ücretinde iyileştirmeler yapılmalıdır.” (İMY 22)

Katılımcılara üçüncü olarak “Müdür yardımcılarının öğretmenlerden kaynaklı karşılaştıkları sorunların çözümü için neler önerirsiniz?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı İlkokul Müdür Yardımcılarının yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 11’te verilmiştir.

Çizelge 11

İlkokul Müdür Yardımcılarının Öğretmenlerden Kaynaklı Karşılaştıkları Sorunun Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular

Çözüm Önerileri	f
1. Öğretmenlere sorumluluklarını zamanında yerine getirmedeği durumlarda bir yaptırım olmalı	11
2. Müdür yardımcılara daha çok yetki verilmeli	9
3. Öğretmenler hizmet içi eğitime alınmalı	3

Çizelge 11 incelendiğinde İlkokul Müdür Yardımcılarının öğretmenlerden kaynaklı karşılaştıkları sorunların çözüm önerilerine ilişkin en çok belirttikleri durum “Öğretmenlerin sorumluluklarını zamanında yerine getirmedeği durumlarda bir yaptırım olmasını” olduğunu belirttikleri, bunu sırasıyla “Müdür yardımcılara daha çok yetki verilmesi gerektiğini” ve “Öğretmenlerin hizmet içi eğitime alınmalarını” izlediği görülmektedir.

İlkokul müdür yardımcılarının öğretmenlerden kaynaklı karşılaştıkları sorunların çözüm önerilerine ilişkin İlkokul Müdür Yardımcılarından üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Görev ve sorumluluk bilincinin okulun bütün paydaşları için geçerli olduğu bir okul kültürü oluşturulmalıdır. Bunu yerleştirmede okul müdürü öncülük yapmalıdır.” (İMY 11)

“İdarecinin yaptırım gücü olmalıdır.” (İMY 16)

“Öğretmenler özlük hakları ile hizmet içi eğitim almalı.” (İMY 17)

Katılımcılara dördüncü olarak “Müdür yardımcılarının öğrencilerden kaynaklı karşılaştıkları sorunların çözümü için neler önerirsiniz?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı İlkokul Müdür Yardımcılarının yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 12’te verilmiştir.

Çizelge 12

İlkokul Müdür Yardımcılarının Öğrencilerden Kaynaklı Karşılaştıkları Sorunların Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular

Çözüm Önerileri	f
1. Ailelere ve öğrencilere seminerler ve eğitimler verilmeli	9
2. Okul kültürüne uyum sağlama konusunda sınıf öğretmenleri öğrencilerini bilgilendirmeli ve takibini yapmalı	5
3. Akran zorbalığı hakkında öğrenci ve veliler bilgilendirilmeli	4
4. Disiplin yönetmeliği değiştirilmeli	4
5. Ceza ve ödül anlamında öğretmenin eli güçlendirilmeli	2

Çizelge 12 incelendiğinde İlkokul Müdür Yardımcılarının öğrencilerden kaynaklı karşılaştıkları sorunların çözüm önerilerine ilişkin en çok belirttikleri durum “Ailelere ve öğrencilere seminerler ve eğitimler verilmeli” olduğunu belirttikleri, bunu sırasıyla “Okul kültürüne uyum sağlama konusunda sınıf öğretmenleri öğrencilerini bilgilendirmeli ve takibini yapmalı”, “Akran zorbalığı hakkında öğrenci ve veliler bilgilendirilmeli”, “Disiplin yönetmeliği değiştirilmeli” ve “Ceza ve ödül anlamında öğretmenin eli güçlendirilmeli” izlediği görülmektedir.

İlkokul müdür yardımcılarından öğrencilerden kaynaklı karşılaştıkları sorunların çözüm önerilerine ilişkin İlkokul Müdür Yardımcılarından üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Öğrencilere sık sık seminer ve eğitimler verilmeli, değerler eğitimine ağırlık verilmeli, rehberlik dersleri ve birebir görüşmeler sıklaştırılmalı, filmler izlettirilmeli, kardeşlik duyguları aşılanmalı.” (İMY 6)

“Disiplin yönetmeliği değiştirilmeli.” (İMY 9)

“Sınıf ve rehber öğretmenlerin öğrencileri ve ailelerini bu konuda bilgilendirmesi lazım.” (İMY 19)

Katılımcılara beşinci olarak “Müdür yardımcılarına velilerden kaynaklı karşılaştıkları sorunların çözümü için neler önerirsiniz?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı İlkokul Müdür Yardımcılarının yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 13’te verilmiştir.

Çizelge 13

İlkokul Müdür Yardımcılarının Velilerden Kaynaklı Karşılaştıkları Sorunların Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular

Çözüm Önerileri	f
1. Veli seminerleri arttırılmalı	6
2. Veliler okul yönetiminin yetki alanına girmemeli	5
3. Öğretmenlerin velilerle olan iletişimi güçlü olmalı ve sorunlar okul yönetimine yansımadan çözülmeli	4
4. Veliler rehberlik servisinden yardım alınarak bilinçlendirilmeli	3
5. Okullarda güvenlik önlemlerinin arttırılarak velinin kafasına göre okula girmesinin önüne geçilmeli	2
6. Her veli kendi çocuğunu düşünerek bencil davranışlardan kaçınmalı ve empati kurmalı	1

Çizelge 13 incelendiğinde İlkokul Müdür Yardımcılarının velilerden kaynaklı karşılaştıkları sorunların çözümüne ilişkin olarak en çok “Veli seminerleri arttırılmalı” önerisini belirttikleri, bunu “Veliler okul yönetiminin yetki alanına girmemeli”, “Öğretmenlerin velilerle olan iletişimi güçlü olmalı ve sorunlar okul yönetimine yansımadan çözülmeli”, “Veliler rehberlik servisinden yardım alınarak bilinçlendirilmeli”, “Okullarda güvenlik önlemlerinin arttırılarak velinin kafasına göre okula girmesinin önüne geçilmeli” ve “Her veli kendi çocuğunu düşünerek bencil davranışlardan kaçınmalı ve empati kurmalı” izlediği görülmektedir.

İlkokul müdür yardımcılarının velilerden kaynaklı karşılaştıkları sorunun çözüm önerilerine ilişkin İlkokul Müdür Yardımcılarından üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Velilere iletişim ve çocuk ile anlaşma eğitimleri verilmelidir.” (İMY 8)

“Veliler makamın bir gücünün olduğunu bilmeli ve buna göre davranmalıdır.” (İMY 16)

“Çocuklar arasında olan anlaşmazlıklarda müdür yardımcısı sorumlu gibi düşünüp hesap sormaya çalışılmamalı.” (İMY 18)

Katılımcılara altıncı olarak “Müdür yardımcılarını eğitici olmayan personelden (memur, hizmetli, güvenlik görevlisi, vb.) kaynaklı karşılaştıkları sorunların çözümü için neler önerirsiniz?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı İlkokul Müdür Yardımcılarının yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 14’te verilmiştir.

Çizelge 14

İlkokul Müdür Yardımcılarının Eğitici Olmayan Personelden (Memur, Hizmetli, Güvenlik Görevlisi, vb.) Kaynaklı Karşılaştıkları Sorunların Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular

Çözüm Önerileri	f
1. Kadrolu hizmetli yerine, hizmetliler sözleşmeli olarak hizmete alınmalı	18
2. Hizmetliler görev etiği ve görev tanımı konusunda bilgilendirilmeli	4
3. Memur ve hizmetliler üzerinde okul yöneticilerinin yetkileri artırılmalı	4
4. Okullara iş-kur vb. yollarla yeterli personel temin edilmeli	2

Çizelge 14 incelendiğinde İlkokul Müdür Yardımcılarının eğitici olmayan personelden (memur, hizmetli, güvenlik görevlisi vb.) kaynaklı karşılaştıkları sorunların çözümüne ilişkin en çok belirttikleri öneri “Kadrolu hizmetli yerine, hizmetliler sözleşmeli olarak hizmete alınmalı” olduğunu belirttikleri, bunu sırasıyla “Hizmetliler görev etiği ve görev tanımı konusunda bilgilendirilmeli”, “Memur ve hizmetliler üzerinde okul yöneticilerinin yetkileri artırılmalı” ve “Okullara iş-kur vb. yollarla yeterli personel temin edilmeli” izlediği görülmektedir.

İlkokul müdür yardımcılarının eğitici olmayan personelden (memur, hizmetli, güvenlik görevlisi, vb.) kaynaklı karşılaştıkları sorunun çözüm önerilerine ilişkin İlkokul Müdür Yardımcılarından üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Hizmetliler hizmet alımıyla sözleşmeli olarak alınmalı ve okul idaresince seçilmeli.”
(İMY 2)

“İşe başlarken iş tanımının yapılması kendilerine tebliğ edilmesi ve gereken kontrollerin zamanında yapılması gerekir.” (İMY 9)

“Okul idaresine daha fazla yetki verilerek işini yapmayan personel için gerekli işlemler yapılmalıdır.” (İMY 19)

Katılımcılara yedinci olarak “Müdür yardımcılarını okullarının fiziksel koşullarından ve eğitsel, sosyal, kültürel, sportif, vb. etkinliklerinden kaynaklı karşılaştıkları sorunların çözümü için neler önerirsiniz?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı İlkokul Müdür Yardımcılarının yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 15’te verilmiştir.

Çizelge 15 : İlkokul Müdür Yardımcılarının Okullarının Fiziksel Koşullarından ve Eğitsel, Sosyal, Kültürel, Sportif, vb. Etkinliklerinden Kaynaklı Karşılaştıkları Sorunun Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular

Çözüm Önerileri	f
1. Okul binaları çocukların ihtiyaçlarına ve bulunduğu çevrenin koşullarına göre yapılmalı ve fiziki koşullar iyileştirilmeli	13
2. İlkokullara da bütçe verilerek maddi imkanları güçlendirilmeli	10

Çizelge 15 incelendiğinde İlkokul Müdür Yardımcılarının okullarının fiziksel koşullarından ve eğitsel, sosyal, kültürel, sportif, vb. etkinliklerinden kaynaklı karşılaştıkları sorunun çözüm önerilerine ilişkin en çok belirttikleri durum “Okul binaları çocukların ihtiyaçlarına ve bulunduğu çevrenin koşullarına göre yapılmalı ve fiziki koşullar iyileştirilmeli” olduğunu belirttikleri, bunu “İlkokullara da bütçe verilerek maddi imkanları güçlendirilmeli” izlediği görülmektedir.

İlkokul müdür yardımcılarının okullarının fiziksel koşullarından ve eğitsel, sosyal, kültürel, sportif, vb. etkinliklerinden kaynaklı karşılaştıkları sorunun çözüm önerilerine ilişkin İlkokul Müdür Yardımcılarından üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Bu konuda eksik olan okullar için gerekli adımların atılması.” (İMY 4)

“Okullara daha fazla maddi kaynak ayrılmalı.” (İMY 7)

“Milli eğitimin en azından her okula bir bütçe oluşturması gerekmekte, oluşturulan bütçeye göre de sportif, kültürel, vb. etkinlikler yapılabilir.” (İMY 10)

Tüm bu soruların en sonunda katılımcılara “Yukarıda belirtilen durumlar dışında ilkokul müdür yardımcılarının karşılaştıkları sorunlar ve bunların çözümüne ilişkin önerileriniz varsa lütfen belirtiniz” sorusu yöneltilmiştir.

İlkokul Müdür Yardımcılarının bazıları görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Kurs alamıyoruz, bir de ek dersimiz sınıf öğretmeni ile aynı sayılır, artırılmalı” (İMY 5)

“Okul aile birlikleri, küçük okullarda, yeteri kadar maddi yardımda bulunamamaktadır. Bu sebeple okulların belli bütçeleri olmalı buna bağlı olarak da okullar daha sosyal olmaları sağlanmalıdır.” (İMY 8)

“Okul müdürünün bütün iş ve işlemleri okul müdür yardımcılara yıkması karşılaştığımız sorunlardan bir tanesi; bunu engellemek için gerek yönetmelikte gerek mevzuatta okul müdürü ve müdür yardımcısının yapacağı iş ve işlemler açık ve net bir şekilde belirtilmeli, yoruma ve bakış açısına bırakılmamalıdır.” (İMY 10)

“Her yerde aynı imkanlar olmadığı için okul aile birlikleri her yerde aynı işi yapabilecek gibi bir anlayış var. Koşulların iyi olduğu yerlerde iş yaparken ekonomik düzeyin iyi olmadığı yerlerde hemen hemen yok gibi, buna da bir çözüm getirilmesi gerek. Ayrıca merkezlerde mevcutlar 40 aşmakta, çok fazla yeni binaya ihtiyaç olduğu aşıkardır.” (İMY 11)

“Her atama döneminde nereye atanma kaygısı olmamalı. Yapılacak bir meslek haline getirilmeli.” (İMY 12)

“Yetersiz imkanlar, caydırıcı olmayan makam, bizleri sıkıntıya sokmaktadır.” (İMY 16)

“Hafta içi tutulan nöbetlerden ücret olarak birinin ödenmesi yerine kaç nöbet tutuluyor ise tamamının ödenmesi.” (İMY 18)

“Aslında belki de ilk yapılması gerekenin okul yöneticilerine kadro verilmesidir. Kadrosu olmayan yöneticinin saygınlığı da olmaz.” (İMY 28)

İlkokul Müdür Yardımcılarının karşılaştıkları sorunun çözüm önerilerine ilişkin ilkökul müdür yardımcılarının görüşleri bir bütün olarak incelendiğinde atamalarda Ek-2'nin kaldırılması, görev süresi ile ilgili kaygılar yaşadıkları, bunun için rotasyon uygulanmasının kaldırılması gerektiği, atamalarda mülakatın kaldırılması, yönetici atama ve yer değiştirme yönetmeliğinde değişiklik yapılması, liyakat esaslı atamaların yapılmasını ve yöneticiliğe ait bir meslek kanunu çıkarılması gerektiği yönünde çözüm önerileri sunmuşlardır. Müdür yardımcılarının mesai süresinin öğretmenlerden fazla olmasından dolayı ek ders ücretinde iyileştirmeler yapılması gerektiği bunun da toplu sözleşmede karara bağlanmalıdır. Öğretmenlerden, velilerden ve öğrencilerden kaynaklanan sorunların çözümünde bu gruplara seminerler ve eğitimler verilmeli, görev tanımının belirlenerek herkesin kendi üzerine düşen sorumluluk alanı çerçevesinde hareket etmesi gereklidir. Öte yandan hizmetlilerin müdür yardımcılardan çok müdürü dikkate almaları, müdür yardımcılarını sıkıntıya düşürmektedir. Bu durumun düzelmesi için kadrolu hizmetli yerine hizmetlilerin özlük hakları korunarak sözleşmeli olarak istihdam edilmeleri sorunun çözümünde daha yararlı olabilir. Ayrıca müdür yardımcılarının yetkilerinin artırılması ve müdür ile müdür yardımcısı arasında adil bir görev dağılımının olması işlerin yürütülmesi konusunda daha yapıcı olacağı ileri sürülebilir.

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇLAR

Bu araştırmanın temel amacı ilkökul müdür yardımcılarının karşılaştıkları sorunları ve çözüm önerilerini belirlemektir. Bu amaçla olgubilim deseninde nitel bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2021-22 öğretim yılında Türkiye genelindeki ilkökullarda görev yapan müdür yardımcılardan, ilkökul müdür yardımcılarının karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin görüşlerini belirten 28 ilkökul müdür yardımcı oluşturmaktadır. Araştırmanın veri toplama aracı, araştırmacılar tarafından geliştirilen

ve iki bölümden oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde, içerik analizi yaklaşımından yararlanılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgular aşağıda öz olarak verilmiştir:

1. İlkokul Müdür Yardımcıları Ek-2’de şişirme ve haksız elde edilen puanlar, görev süresinin 4 + 4 ile sınırlandırılıp, rotasyon uygulanması, atanma sürecinde mülakatın olması, il dışı tayin hakkının olmaması, kırsal kesimlerde puan toplamanın zor olması, yöneticiliğe ait bir meslek kanunun olmamasını temel sorunlar arasında sıralamaktadır.

2. İlkokul Müdür Yardımcıları maaş, ders ücreti ve mesai süresine ilişkin olarak, ek ders ücretinin düşük olması, sorumluluk alanının fazla ve çalışma süresinin uzun olmasını sorun olarak belirtmişlerdir.

3. İlkokul Müdür Yardımcıları öğretmenlerden kaynaklı karşılaştıkları en önemli sorunlar olarak “İstenen belgelerin takibi sırasında öğretmenlerle karşı karşıya gelme” “Öğretmenlerin gözünde müdür yardımcılarının itibarının olmaması ve öğretmenlerin müdür yardımcılarını yönetici olarak görmemeleri” ve “Ders giriş saatlerine ve nöbet kurallarına riayet etmemeleri” görülmektedir.

4. İlkokul Müdür Yardımcılarının öğrencilerden kaynaklı karşılaştıkları en önemli sorunların “Disiplin eksikliği ve saygı sorunu”, “Öğrencilerin birbirine karşı uyguladığı şiddet”, “Okul kültürüne uyum sağlayamama”, “Devamsızlık sorunları”, “Okulun fiziki alanlarına zarar verme ve temizlik” ve “Öğretmenlerin öğrencilerle ilgili sorunları doğrudan müdür yardımcılarına yönlendirmesi” olduğu vurgulanmıştır.

5. İlkokul Müdür Yardımcılarının velilerden kaynaklı karşılaştıkları en önemli sorunların sırasıyla “Velilerin çocuklarına karşı ilgisiz olması”, “Okul yönetimine karşı bilmişlik taslamaları”, “Velilerle ilk müdür yardımcılarının muhatap olması”, “Sürekli okul ve öğretmenlerle ilgili şikayetlerde bulunulması”, “Çocuklar arasında yaşanan sorunlara dahil olmaları” ve “Yeni kayıt konusunda yaşanan sıkıntılar” olduğu belirlenmiştir.

6. İlkokul Müdür Yardımcılarının eğitici olmayan personelden (memur, hizmetli, güvenlik görevlisi vb.) kaynaklı karşılaştıkları en önemli sorunların “Hizmetlilerin görevlerini yerine getirmemesi”, “Müdür yardımcılarını müdür kadar dikkate almamaları”, “Kadrolu hizmetlilere iş yaptırmanın çok zor olması”, “Hizmetlilerin çalışmaktan kaçınması” ve “Yeterli personelin olmaması”nı belirttikleri saptanmıştır.

7. İlkokul Müdür Yardımcıları okullarının fiziksel koşullarından ve eğitsel, sosyal, kültürel, sportif, vb. etkinliklerinden kaynaklı karşılaştıkları en önemli sorunlar olarak “Okul binalarında her türlü faaliyet için fiziki anlamda yeterli alanların bulunmaması” “İhtiyaçları karşılamak için herhangi bir ödeneğin olmaması” “Akıllı tahtaların olmaması” ve “Yeni sınıf ihtiyaç olduğunda ilk gözden çıkarılan yerin müdür yardımcısı odası olması”nı sıralamışlardır.

Öneriler

Araştırma sonucunda ulaşılan bulgulara dayalı olarak geliştirilen öneriler uygulamacılar ve araştırmacılar için öneriler olarak iki başlık altında düzenlenmiştir.

Uygulamacılar İçin Öneriler

1. Atamada kullanılan Ek-2 formundaki puanlar adaletli olarak verilmelidir
2. Ek ders yönetmeliğinde değişikliğe gidilerek müdür yardımcılarının ek ders ücreti artırılmalıdır.
3. Yönetici atama ve yer değiştirme yönetmeliğinde değişikliğe gidilerek rotasyon uygulaması kaldırılmalıdır.
4. Yöneticiler idari hizmetler sınıfına alınarak, liyakatli kişilerin yönetici olarak seçilmesine özen gösterilmelidir.
5. Öğretmenlerin gözünde müdür yardımcılarının itibarı artırılmalıdır.
6. Öğrencilere ve veli gruplarına zaman zaman okulun işleyişiyle ilgili seminer ve eğitimler verilmelidir.
7. Yardımcı personelin müdür yardımcılarında çok müdürü dikkate almasından dolayı kadrolu hizmetli yerine sözleşmeli hizmetli alımı yapılmalıdır.
8. İlkokullara da bütçe verilerek maddi imkanları güçlendirilmelidir.
9. Yöneticiliğe ait bir meslek kanunu çıkarılmalıdır.

Araştırmacılar İçin Öneriler

1. Bu çalışma kapsamına katılmayan diğer illerdeki ilkokul müdür yardımcılarının da görüşlerine başvurulabilir.
2. Bu çalışma kapsamı daraltılarak özel ilkokul kurumlarındaki müdür yardımcılarının karşılaştıkları sorunlar incelenebilir.
3. Okul müdürlerinin gözünden ilkokul müdür yardımcılarının yaşadıkları sorunlara dair görüşleri alınabilir.
4. Yurt dışındaki ilkokul müdür yardımcılarının yaşadıkları sorunlar ile ülkemizdeki ilkokul müdür yardımcılarının yaşadığı sorunlar arasındaki benzer ve farklı yönlerin incelenmesi bu alandaki eksiklerin giderilmesinde önemli katkı sağlayabilir.
5. Farklı öğretim kademelerinde müdür yardımcısı olarak görev yapan yöneticilerin karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Başaran, İ.E. (2000). *Eğitim yönetimi ve nitelikli okul*. Ankara: Feryal Matbaası.
- Günay, E. (2004). *Eğitim kurumlarına yönetici seçme, yetiştirme ve atamaya ilişkin yönetici ve öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. (Ankara İli Örneği)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.) Ankara Üniversitesi.
- Konan, N. (2012). İlköğretim okulu ve lise öğretmenlerinin sigara içme alışkanlıkları, *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 74-98.
- Konan, N. (2013a). İlköğretim okulu yöneticilerinin okuma alışkanlıkları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 19(1), 31-59.
- Konan, N. (2013c). Educational supervisors' locus of control, *Eurasian Journal of Educational Research*, 51, 45-64.
- Konan, N. (2013b). Relationship between locus of control and problem-solving skills of high school administrators. *International Journal of Social Sciences and Education*, 3(3), 786-794.
- Konan, N. Yılmaz, S. ve Bozanoğlu, B. (2017). Okul müdür yardımcısı görevlendirilmesine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 23(1), 105-134. doi: 10.14527/kuey.2017.004
- Konan, N. Bozanoğlu, B. ve Çetin, R.B. (2019). Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Politikalarına İlişkin Okul Yöneticileri Ve Öğretmen Görüşleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(4), 1449-1474. doi: 10.14689/issn.2148- 624.1.7c.4s.7m

İLKOKULLARDA VE ANAOKULLARINDA GÖREV YAPAN OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN SORUNLARI VE ÇÖZÜM YOLLARI

Prof. Dr. NECDET KONAN¹, MERYEM GÜMÜŞ ÇİLOĞLU²

¹ İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü,
ORCID: 0000-0001-6444-9745

² İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans öğrencisi, Okulöncesi
Öğretmeni - ORCID ID: 0000-0002-5435-9284

ÖZET

Bu araştırmanın temel amacı ilkokullarda ve anaokullarında görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin yaşadıkları sorunları ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerini belirlemektir. Bu amaçla olgubilim deseninde nitel bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2021-22 öğretim yılında Türkiye genelindeki ilkokullarda ve anaokullarında görev yapan 28 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Verilerin analizinde, içerik analizi yaklaşımından yararlanılmıştır. Araştırmanın sonucunda ders süresinin diğer branşlara göre daha uzun olması, ek ders ücreti olarak hak ettiklerinin altında ücret almaları, teneffüs hakkının olmaması ve yardımcı abla eksiliği, ders kitaplarının yetersizliği, materyallerin ve sınıf içi teknolojinin yetersiz olduğu, sınıf mevcutlarının gereğinden fazla olduğu, okul öncesi öğretmenleri arasında paylaşımlar konusunda sıkıntılar olduğu, son olarak yardımcı personellerin görevlerini tam olarak yerinene getirmemesi ve yardımcı personel eksikliği temel sorunlar olarak belirlenmiştir. Bu sorunların çözümüne yönelik olarak ders süresi olarak diğer branşlardan fazla girmelerine rağmen aynı ücreti aldıkları için ek ders yönetmeliğinde değişiklik yapılması gerektiği, okul öncesi öğretmenlerinin ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için teneffüs hakkının verilmesi, yardımcı abla gereksiniminin karşılanması, maaş karşılığı ücretin branş öğretmenlerinde olduğu gibi 15 saat üzerinden hesaplanması gerektiği, yöneticilerin yönetim faaliyetlerinde öğretmenler arasında ayırım yapmadan öğretmenlerinin sorunlarına çözüm odaklı yaklaşması ve personeli gerektiğinde takdir ederek motive etmesi, kullanılan ders kitaplarının içeriğinin zenginleştirilmesi ve sayısının artırılması, teknoloji ve materyal anlamında MEB tarafından okul öncesi eğitime destek verilmesi, sınıf mevcutlarına bir sınır getirilmesi, velilerin öğretmenin yaptığı işe saygı duyması ve öğretmenin işine karışmaması, velilerin bu yönde eğitilmesi ve bilinçlendirilmesi önerileri geliştirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Okul öncesi, anaokulu, okul öncesi eğitimi, okul öncesi öğretmeni, anaokulu öğretmeni.

GİRİŞ

İnsanı diğer canlılardan ayıran temel özelliklerinden biri, geçmiş kuşağın bilgi birikimini edinerek, buna yeni öğeler ilave edip bu birikimi bir sonraki kuşağa aktarmaktır (Konan, 2013). Çocuklar dünyaya geldikleri andan itibaren buldukları güvenli aile ortamından ilk olarak okul öncesi eğitimi için ayrılırlar. Çocukların yeni ortama alışma sürecinde rol oynayan birçok etmen vardır. Bu etmenlerden en önemlileri öğretmen, akran ilişkileri, ebeveyn tutumlarıdır. Bunların yanı sıra okulun fiziki yapısı, çevresel koşulları, sahip olduğu olanaklar, vb. faktörler de okula uyum sürecini etkiler.

Okul öncesi eğitime verilen önemin, ülkemizde giderek yaygınlaşması ile okul öncesi eğitim kurumlarının fiziksel yapıları, sahip oldukları olanaklar, öğrenci sayıları, öğretmen niteliği, okul öncesi eğitim programı, bu kurumlarda öğrencilere kazandırılmak istenen bilgi ve beceriler, veliler ve onların davranışlarının uygulamalara yansımaları, toplumun okul öncesi eğitime bakışı gibi noktalar dikkat çekmeye başlamıştır (Ağgöl Yalçın ve Yalçın, 2018).

Okul öncesi eğitim kurumları, yapı itibarıyla diğer eğitim basamaklarındaki okullardan farklıdırlar. Bu farklılık bu kurumların gerçekleştirilmesi gereken amaçlarından, çalışan yapısından, yaş gruplarının özelliklerinden kaynaklanmaktadır (Büte ve Balcı, 2010). Okul öncesi eğitim, farklı yaş gruplarında çeşitli kurumlar aracılığıyla yürütülmektedir. Bu kuruluşlar yaş gruplarına göre şunlardır: 0–2 yaş dönemi kreşler, 2–4 yaş yuvalar, 3–6 yaş özel ve MEB’e bağlı bağımsız anaokulları, 4–6 yaş ilköğretim anasınıfları, kreş ve gündüz bakım evleri (Başal, 2005).

Okul, çocuğun gelişiminde önemli adımlardan biridir. Okula başlama çocuk için yeni ve karmaşık bir sosyal çevreye girmek, birey olarak toplumda yer almak, dış dünyaya açılmaktır. Okul sürecinin başlamasıyla çocukların kişiliğini kazanmaya yönelik çabaları artar. Varlığını sürdürebilmek için olsa bile yeni bilgi, beceri ve tutumlar edinmek zorunda kalan insanoğlunun, günümüzde bunu en sistemli gerçekleştirdiği yerler eğitim kurumlarıdır (Konan, 2013).

Çocuklar okula geldikleri zaman yapılandırılmış bir günlük programı takip etme şansı bulurlar. Bunun sonucunda ise zamanı etkili kullanmayı öğrenirken özdisiplin kazanırlar. Ayrıca öğretmenleri ve yaşlılarıyla birlikte gün içerisinde rutinler oluşturarak, güven duygularını pekiştirirler. Bir okul akademik beceriler dışında, sosyal - duygusal, bilişsel, fiziksel ve kültürel becerilerde de belli başlı amaçları çocuklara kazandırmakla yükümlüdür. Okullar geleceğin nesillerini yetiştirirken aynı zamanda geleceğin toplumunu da şekillendirirler (Konan, 2013).

Okullar, en yakın çevresinden başlayarak evrensel düzeye kadar etkiler yaratabilen sistemlerdir. Bu etkinin yönü karşılıklı olmakla beraber, yoğunluğu ve etki gücü açısından bakıldığında okulun daha belirleyici olduğu söylenebilir. Okul, daha çok yakın çevresinden

aldığı girdiyi, insan ögesinin başat olduğu bir süreçten geçirerek nitelikli çıktılar olarak mezun etmeyi öngörür (Konan, 2012).

İnsanlığın evriminde en kritik mesleklerden biri öğretmenliktir. Öğretmen geleceğin nesillerini yetiştirirken, aynı zamanda geleceğin toplumunu da şekillendirmektedir (Konan ve Oğuz, 2009). Öğretmenlik mesleğinin özel bir yeri olduğu tartışılmaz bir gerçektir. Çünkü toplumun hangi kesiminden olursa olsun üzerinde öğretmen emeği olmayan hiçbir insan gösterilemez. Öğretmen yerine göre anne babadan daha çok toplumun çocuklarına emek ve zaman harcamaktadır. Atatürk'ün veciz sözlerinde öğretmenlerin önemi “Milletleri kurtaranlar yalnız ve ancak öğretmenlerdir”; ve “Öğretmenler yeni nesil sizin eseriniz olacaktır” şeklinde vurgulanmaktadır. İnsanlığın evriminde en kritik mesleklerden biri öğretmenliktir.

Öğretmenler, kestirilemeyen ve kolaylıkla kontrol altına alınıp sürdürülemeyen biricik durumlar ve kişilerle, insan ilişkileri yoğun etkileşimi gerektiren bir mesleğin üyeleridir (Konan ve Oğuz, 2016). Çocukların aile ortamından uzaklaşarak dış dünyaya açıldığı ilk yer okul öncesi eğitim kurumlarıdır. Bu yüzden çocuğun okul ile ilgili olumlu duygular ve tutumlar geliştirmesinde okul öncesi öğretmenlerine önemli sorumluluklar düşmektedir. Okulların çıktısı öğrencilerdir. Okullarda, okulun çıktısının niteliğini belirleyen en etkili öge hiç kuşkusuz öğretmenlerdir. Öğretmenler bunu, sadece klasik anlamdaki bilgi aktarıcılığı yoluyla yerine getiremezler. Aynı zamanda öğrencilerine, meslektaşlarına ve topluma örnek olacak tutum ve davranışlarıyla oluşturacakları rol modeli olmayla gerçekleştirirler (Konan, 2012).

Öğretmenlerin, olumlu tutumlarının, kişisel ve mesleki gelişimlerini olumlu yönde etkilemeleri beklenir. Böyle bir öğretmen, öğrencileri için de olumlu tutum geliştirerek onların kişisel gelişimlerine katkıda bulunabilir. Öğrenciler model aldıkları öğretmenin tutum ve davranışlarını benimsemekte, kazanımlarını ya kendi akranlarına ya da kendinden sonraki nesillere aktarmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, öğretmenlerin olumlu alışkanlıklara sahip olmalarının önemi de ortaya çıkmaktadır (Konan ve Oğuz, 2013). Olumlu alışkanlıklara sahip olabilmek olumlu yaşantılarla olanaklıdır. Bu olumlu yaşantılar hem kişisel yaşantılar hem de mesleki yaşantılarla oluşur. Özellikle okullarında öğretmenlik görevini gerçekleştirirken karşılaştıkları çok daha belirleyici olabilmektedir.

Okul öncesi öğretmenleri okullarında, gerek okulun ve sınıfın fiziksel koşulları ve olanakları, gerek insan ilişkilerinden kaynaklı birçok durumla yüz yüze gelmektedirler. Özellikle okul yöneticileri, diğer öğretmenler, eğitici olmayan personel, veli ve öğrenciler bu sürecin hemen her evresinde öğretmenlerin etkileşim içerisinde buldukları kişilerdir. Bunların her biriyle işinin gereği olarak sağlıklı iletişim kurması beklenir. Ancak bu her zaman okul öncesi öğretmenin kişisel çabası ile olanaklı olmayabilir. Çünkü bu kişilerin her birinin kişisel özelliklerinin, gereksinimlerinin ve beklentilerinin farklı olması olasıdır.

Bütün bunlar okul öncesi öğretmenlerinin mesleklerinin gereğini yerine getirirken, doğal olarak, birçok sorunla karşılaşmasını kaçınılmaz kılmaktadır. Okul öncesi öğretmenlerinin moral ve motivasyonlarının yükselmesi, iş verimliliğinin artması ve bunun en

iyi şekilde çocuklara yansması için çalışma koşullarının iyileştirilmesi, sağlıklı insan ilişkilerinin geliştirilmesini gerektirmektedir. Bu amaçla yaşanan sorunların neler olduğunun belirlenmesi ve bu sorunların nasıl çözülebileceğine ilişkin önerilerinin saptanmasına gerek duyulmuştur.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı ilkokullarda ve anaokullarında görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin yaşadıkları sorunları ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerini belirlemektir.

Bu amacı gerçekleştirmek için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Okul öncesi öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin Okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?
2. Okul öncesi öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunun çözümüne ilişkin Okul öncesi öğretmenlerinin önerileri nelerdir?

YÖNTEM

Bu bölümde Araştırmanın Deseni, Çalışma Grubu, Veri Toplama Aracı, Veri Toplama Aracının Uygulanması ve Verilerin Analizine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Araştırmanın Deseni

Bu araştırma olgubilim deseninde nitel bir araştırmadır. Olgubilim deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgubilim deseninde amaç bireylerin bir olguya ilişkin yaşantılarını, algılarını ve bunlara yüklediği anlamları belirlemektir. Olgubilim araştırmaları nitel araştırmanın doğasına uygun olarak kesin ve genellenebilir sonuçlar ortaya koymayabilir. Ancak bir olguyu daha iyi tanımamıza ve anlamamıza yardımcı olacak sonuçlar sağlayacak örnekler, açıklamalar ve yaşantılar ortaya koyabilir. Bu yönüyle hem bilimsel alan yazına hem de uygulamaya önemli katkılar getirebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, Akt. Konan, Bozanoğlu ve Çetin, 2019: 1452).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2021-22 öğretim yılında Türkiye genelindeki ilkokullarda ve anaokullarında görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin görüşlerini belirten 28 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır.

Çalışma grubunda yer alan okul öncesi öğretmenlerine ilişkin demografik bilgiler Çizelge 1'de verilmiştir.

Çizelge 1

Çalışma Grubunda Yer Alan Okul Öncesi Öğretmenlerinin Demografik Bilgileri

Kod	Cinsiyet	Kıdem (yıl)	Yerleşim Yeri
OÖÖ 1	Kadın	15	İl Merkezi/Merkez ilçe
OÖÖ 2	Erkek	15	İl Merkezi/Merkez ilçe
OÖÖ 3	Kadın	16	İl Merkezi/Merkez ilçe
OÖÖ 4	Kadın	12	İl Merkezi/Merkez ilçe
OÖÖ 5	Kadın	13	İl Merkezi/Merkez ilçe
OÖÖ 6	Kadın	13	İl Merkezi/Merkez ilçe
OÖÖ 7	Kadın	22	İl Merkezi/Merkez ilçe
OÖÖ 8	Kadın	15	İlçe
OÖÖ 9	Kadın	13	İl Merkezi/Merkez ilçe
OÖÖ 10	Kadın	11	İl Merkezi/Merkez ilçe
OÖÖ 11	Kadın	15	İl Merkezi/Merkez ilçe
OÖÖ 12	Kadın	14	İl Merkezi/Merkez ilçe
OÖÖ 13	Kadın	16	İl Merkezi/Merkez ilçe
OÖÖ 14	Kadın	15	İl Merkezi/Merkez ilçe
OÖÖ 15	Kadın	13	İl Merkezi/Merkez ilçe
OÖÖ 16	Kadın	14	İl Merkezi/Merkez ilçe
OÖÖ 17	Kadın	19	İl Merkezi/Merkez ilçe
OÖÖ 18	Kadın	12	İl Merkezi/Merkez ilçe
OÖÖ 19	Kadın	15	İl Merkezi/Merkez ilçe
OÖÖ 20	Erkek	14	İl Merkezi/Merkez ilçe
OÖÖ 21	Kadın	19	İl Merkezi/Merkez ilçe
OÖÖ 22	Kadın	20	İl Merkezi/Merkez ilçe
OÖÖ 23	Kadın	15	İl Merkezi/Merkez ilçe
OÖÖ 24	Kadın	9	İl Merkezi/Merkez ilçe
OÖÖ 25	Kadın	30	İl Merkezi/Merkez ilçe
OÖÖ 26	Kadın	17	İl Merkezi/Merkez ilçe
OÖÖ 27	Kadın	14	İlçe
OÖÖ 28	Kadın	13	İl Merkezi/Merkez ilçe

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın veri toplama aracı araştırmacılar tarafından geliştirilen ve iki bölümden oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Bu yarı yapılandırılmış görüşme formunun birinci bölümünde katılımcı okul öncesi öğretmenlerinin demografik özelliklerini belirlemeyi

amaçlayan okul öncesi öğretmenlerinin cinsiyeti, öğretmenlikteki kıdemi ve görev yaptığı okulun bulunduğu yerleşim yerini belirlemeyi amaçlayan üç soru yer almaktadır. İkinci bölümde ise okul öncesi öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunları ve bunların çözümüne ilişkin önerilerini belirlemeyi amaçlayan 8 açık uçlu soru yer almaktadır.

Veri Toplama Aracının Uygulanması

Araştırmanın verileri, 2021-22 öğretim yılı bahar yarıyılında, veri toplama aracının uygulanması ile elde edilmiştir. Türkiye'nin farklı illerinde okul öncesi öğretmeni olarak görev yapanlardan, okul öncesi öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla elde edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorular, araştırmacılar tarafından çalışma grubuna google form aracılığıyla ulaşılarak yöneltmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde, büyük oranda betimsel analiz ve bazı bölümlerde içerik analizi yaklaşımından yararlanılmıştır. Betimsel analiz yaklaşımına göre elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularının ortaya çıkardığı temalara göre düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir. Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık ver verilir. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, Akt. Konan, Yılmaz ve Bozanoğlu, 2017: 109). İçerik analizinde ise temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel bir yaklaşımla fark edilmeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilmeye çalışılır.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde; araştırmanın amacını yanıtlamak için toplanan verilerin çözümlenmesi sonucunda elde edilen bulgularla, bu bulgulara ilişkin yorumlar yer almaktadır.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular ve Yorum

Okul öncesi öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini belirlemek amacıyla çalışma grubunda yer alan okul öncesi öğretmenlerine yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile yedi soru yöneltmiştir.

Bu amaçla katılımcılara ilk olarak “Okul öncesi öğretmenleri maaş, ders ücreti, vb. özlük haklarından kaynaklı ne tür sorunlarla karşılaşmaktadır?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı okul öncesi öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 2’de verilmiştir.

Çizelge 2

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Maaş, Ders Ücreti, vb. Özlük Haklarından Kaynaklı Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular

Karşılaşılan Sorunlar	f
1. Ders süresi 300 dk. iken, 240 dk. derse giren sınıf öğretmenleri ile aynı ücretin alınması	11
2. Teneffüs hakkının olmayışı ve yardımcı abla sıkıntısı	9
3. Maaş karşılığı diğer branşlarda 15saat iken, OÖÖ’de 18 saat olarak hesaplanması	5
4. OÖÖ’ne saygı gösterilmemesi ve öğretmen olarak değil bakıcı olarak görülmesi	2
5. Raporluyken tüm haftanın ek ders ücretini kesilmesi	1

Çizelge 2 incelendiğinde Okul Öncesi Öğretmenlerinin karşılaştıkları en önemli sorunun “Ders süresi 300 dk. iken, 240 dk. derse giren sınıf öğretmenleri ile aynı ücretin alınması” olduğunu belirttikleri, bunu sırasıyla “Teneffüs hakkının olmaması ve yardımcı abla sorunu”, “Maaş karşılığı ücretin diğer branşlarda 15 saat iken OÖÖ’de 18 saat olarak hesaplanması”, “Okul öncesi öğretmenlerine saygı duyulmaması ve bakıcı olarak görülmesi”, ve “Raporluyken tüm haftanın ek ders ücretinin kesilmesi” izlediği görülmektedir.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin Okul Öncesi Öğretmenlerinden üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“50 dakika aralıksız ders işliyoruz ve diğer branşlarla aynı ücreti alıyoruz.” (OÖÖ 2)

“Teneffüs hakkı olmadığı halde eşit ek ders alıyoruz.” (OÖÖ 14)

“Öğretmen vasfı toplum tarafından benimsenmemiştir. Ek ders ücretleri konusunda diğer branşlara nazaran adaletsiz ödeme yapılmaktadır.” (OÖÖ 20)

Katılımcılara ikinci olarak “Okul öncesi öğretmenleri okul müdürü ve müdür yardımcılarının yönetim anlayışı ve bu yöneticilerin kişisel tutum ve davranışlarından kaynaklı ne tür sorunlarla karşılaşmaktadır?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı Okul Öncesi Öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 3’de verilmiştir.

Çizelge 3

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Müdürü ve Müdür Yardımcılarından Kaynaklı Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular

Karşılaşılan Sorunlar	f
1. İdareyle öğretmenler arasında iletişim eksikliği yaşanması ve ayırım yapmaları	8
2. Okul müdürlerinin liyakatsiz ve okul öncesi alan bilgisine sahip olmayan kişilerin yönetici olarak seçilmesi	6
3. Öğretmenin dilinden anlamadıkları için çözüme odaklanamamaları	3
4. Yapılan güzel etkinliklerin ve aktivitelerin yöneticiler tarafından görülmemesi ve takdir edilmemesi	2
5. Haklarının kısıtlı olması ve mobbinge maruz kalmaları	2

Çizelge 3 incelendiğinde Okul Öncesi Öğretmenlerinin karşılaştıkları en önemli sorunun “İdareyle öğretmenler arasında iletişim eksikliği yaşanması ve ayırım yapmaları” olduğunu belirttikleri, bunu sırasıyla “Okul müdürlerinin liyakatsiz ve okul öncesi alan bilgisine sahip olmayan kişilerin yönetici olarak seçilmesi”, “Öğretmenin dilinden anlamadıkları için çözüme odaklanamamaları”, “Yapılan güzel etkinliklerin ve aktivitelerin yöneticiler tarafından görülmemesi ve takdir edilmemesi” ve “Haklarının kısıtlı olması ve mobbinge maruz kalmaları” izlediği görülmektedir.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin Okul Öncesi Öğretmenlerinden üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Yapılan güzel etkinlikler sonrasında yöneticiler tarafından görülmemesi veya takdir edilmemesi çalışma şevkini düşürmektedir.” (OÖÖ 2)

“İdare kademesi öğretmenlikte çok az süre geçirdikleri sorunları algılayamadıkları için çözüm üretici olamıyorlar.” (OÖÖ 6)

“Alınan kararlara öğretmenlerin dahil olmadığı zamanlar olabiliyor.” (OÖÖ 24)

Katılımcılara üçüncü olarak “Okul öncesi öğretmenleri haftalık ders saati süresi, içeriği, müfredatı, ders kitapları, yardımcı ders kaynakları, vb. kaynaklı ne tür sorunlarla karşılaşmaktadır?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı Okul Öncesi Öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 4’te verilmiştir.

Çizelge 4

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Haftalık Ders Saati Süresi, İçeriği, Müfredatı, Ders Kitapları, Yardımcı Ders Kaynakları, vb. Kaynaklı Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular

Karşılaşılan Sorunlar	f
1. Ders kitaplarının yetersiz, ders süresinin çok fazla olması	14
2. Bakanlığın gönderdiği yardımcı kaynakların yetersiz kalması, ek yardımcı kaynaklara ihtiyaç duyulması	9
3. Çocukların dikkat süresinin uzun olamaması, teneffüs hakkının olmaması	5
4. İki yıl üst üste gelen öğrencilerin aynı kitabı kullanması	2

Çizelge 4 incelendiğinde Okul Öncesi Öğretmenlerinin karşılaştıkları en önemli sorunun “Ders kitaplarının yetersiz, ders süresinin çok fazla olması” olduğunu belirttikleri, bunu sırasıyla “Bakanlığın gönderdiği yardımcı kaynakların yetersiz kalması için ek yardımcı kaynaklara ihtiyaç duyulması”, “Çocukların dikkat süresinin uzun olamaması, teneffüs hakkının olmaması” ve “İki yıl üst üste gelen öğrencilerin aynı kitabı kullanması” izlediği görülmektedir.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin Okul Öncesi Öğretmenlerinden dördü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Ders kitabı yetersiz, ders süresi çok fazla.” (OÖÖ 1)

“Yardımcı kitap kullanımı yasak olduğu için eğitim yaparken kısıtlı imkanlarla çalışıyoruz.” (OÖÖ 7)

“Okul öncesine gönderilen kaynak kitaplarının içeriği yetersiz. Ders süreleri uzun ve teneffüs saati olmaması öğretmeni sıkıntıya sokuyor.” (OÖÖ 12)

“Senelerdir aynı kitap verilmekte. 2 sene üst üste gelen çocuk sürekli aynı kitabı yapıyor.” (OÖÖ 28)

Katılımcılara dördüncü olarak “Okul öncesi öğretmenleri okullarının/sınıfların fiziksel koşullarından, eğitim öğretim materyallerinden, teknolojik olanaklardan ve eğitsel, sosyal, kültürel vb. etkinliklerinden kaynaklı ne tür sorunlarla karşılaşmaktadır?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı Okul Öncesi Öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 5’te verilmiştir.

Çizelge 5

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okullarının/Sınıfların Fiziksel Koşullarından, Eğitim Öğretim Materyallerinden, Teknolojik Olanaklardan ve Eğitsel, Sosyal, Kültürel vb. Etkinliklerinden Kaynaklı Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular

Karşılaşılan Sorunlar	f
1. Materyallerin ve sınıf içi teknolojinin yetersiz olması	10
2. Sınıf mevcutlarının gereğinden fazla olması	4
3. Sınıflarda okul öncesi merkezlerini oluşturacak yeterli alanların bulunmaması	3
4. İlkokul bünyesinde çalışanlar için okul öncesine ait oyun alanlarının bulunmaması ve sınıf olarak en ücra noktaların sınıf olarak verilmesi	2
5. Belirli gün ve haftaların öğrenci seviyelerine göre hazırlanmaması	2

Çizelge 5 incelendiğinde Okul Öncesi Öğretmenlerinin karşılaştıkları en önemli sorunun “Materyallerin ve sınıf içi teknolojinin yetersiz olması” olduğunu belirttikleri, bunu sırasıyla “Sınıf mevcutlarının gereğinden fazla olması”, “Sınıflarda okul öncesi merkezlerini oluşturacak yeterli alanların bulunmaması”, “İlkokul bünyesinde çalışanlar için okul öncesi ait oyun alanlarının bulunmaması ve sınıf olarak en ücra noktaların sınıf olarak verilmesi” ve “Belirli gün ve haftaların öğrenci seviyelerine göre hazırlanmaması” izlediği görülmektedir.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin Okul Öncesi Öğretmenlerinden üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Bakanlık tarafından materyal temin edilmeli, ayrıca sosyal ve kültürel etkinlikler için maddi durumu yetersiz öğrenciler için mutlaka gereken maddi destek sağlanmalı, öğrenciler sosyal etkinliklere yönlendirilmeli.” (OÖÖ 18)

“Öğrenme merkezlerinde bir standartın yakalanması, öğrenci sayısının azaltılması, sınıf kütüphanelerinin oluşturulması” (OÖÖ 23)

“Eğitim ortamlarının etkili kullanımı için materyallerin zenginleştirilmesi gerekir” (OÖÖ 26)

Katılımcılara beşinci olarak “Okul öncesi öğretmenleri, aynı branştaki (Okul öncesi) öğretmenlerinden kaynaklı ne tür sorunlarla karşılaşmaktadır?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı Okul Öncesi Öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 6’da verilmiştir.

Çizelge 6

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Aynı Branştaki (Okul Öncesi) Öğretmenlerinden Kaynaklı Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular

Karşılaşılan Sorunlar	f
1. Rekabetten dolayı zümreler arasında birlik beraberliğin sağlanamaması	12
2. Paylaşım konusunda kendi branşındaki arkadaşlarının çok bencil olması	6
3. Meslektaşları arasında iletişim eksiliğinin olması	5

Çizelge 6 incelendiğinde Okul Öncesi Öğretmenlerinin karşılaştıkları en önemli sorunun “Rekabetten dolayı zümreler arasında birlik beraberliğin sağlanamaması” olduğunu belirttikleri, bunu sırasıyla “Paylaşım konusunda kendi branşındaki (okul öncesi) arkadaşlarının çok bencil olması” ve “Meslektaşları arasında iletişim eksiliğinin olması” izlediği görülmektedir.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin Okul Öncesi Öğretmenlerinden üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Birlik ve beraberlik çoğu zaman sağlanamıyor.” (OÖÖ 7)

“Gereksiz bir rekabete girilmektedir.” (OÖÖ 26)

“Etkinlik saklamak gibi gereksiz ve anlam veremediğim bir sürü özellikleri var.” (OÖÖ 28)

Katılımcılara altıncı olarak “Okul öncesi öğretmenleri, öğrencilerden kaynaklı ne tür sorunlarla karşılaşmaktadır?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı Okul Öncesi Öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 7’de verilmiştir.

Çizelge 7

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğrencilerden Kaynaklı Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular

Karşılaşılan Sorunlar	f
1. Öğrencilerdeki davranış problemi ve bunu genelde ailelerin kabul etmemesi	8
2. Teknolojiye bağımlı çocukların sayısının artmasına bağlı olarak çocuklarda dikkat süresinin azalması ve algıda sorunlar yaşanması	7
3. Sınıf sayılarının kalabalık olmasından kaynaklı sorunlar yaşanması	4
4. Sınıf kurallarına uyum konusunda sıkıntılar yaşanması	4
5. Yabancı uyruklu öğrencilerin sayısının artmasından dolayı uyum ve iletişim sorunları yaşanması	2
6. Kaynaştırma öğrencilerinin okulda kalma süresinin fazla olması	2

7. Öğrencilerin sosyoekonomik düzeyleri arasında büyük farklılıklar olduğu için bunun öğrenciler arasına yansımaları

Çizelge 7 incelendiğinde Okul Öncesi Öğretmenlerinin karşılaştıkları en önemli sorunun “Öğrencilerdeki davranış problemi ve bunu genelde ailelerin kabul etmemesi” olduğunu belirttikleri, bunu sırasıyla “Teknolojiye bağımlı çocukların sayısının artmasına bağlı olarak çocuklarda dikkat süresinin azalması ve algıda sorunlar yaşanması”, “Sınıf sayılarının kalabalık olmasından kaynaklı sorunlar yaşanması”, “Sınıf kurallarına uyum konusunda sıkıntılar yaşanması”, “Yabancı uyruklu öğrencilerin sayısının artmasından dolayı uyum ve iletişim sorunları yaşandığını”, “Kaynaştırma öğrencilerinin okulda kalma süresinin fazla olması” ve “Öğrencilerin sosyoekonomik düzeyleri arasında büyük farklılıklar olduğu için bunun öğrenciler arasına yansımaları” izlediği görülmektedir.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin Okul Öncesi Öğretmenlerinden dördü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Teknolojinin de etkisinin olduğunu düşünerek çocukların dikkat süresinin çok kısa olduğu görülmekte, bazı çocukların ise aileler tarafından aşırı şımartıldığı görülmektedir.” (OÖÖ 2)

“Kaynaştırma öğrencilerinin okulda kalma sürelerinin uzun olması.” (OÖÖ 6)

“Aile yapısındaki çeşitlilik dolayısıyla çocuğun gördüğü yanlışları düzeltmede zorluk yaşıyor.” (OÖÖ 7)

“Sınıf mevcutlarının çokluğu ve istenildiği zaman öğrenci kaydının yapılabilmesi.” (OÖÖ 13)

Katılımcılara yedinci olarak “Okulöncesi öğretmenleri, velilerden kaynaklı ne tür sorunlarla karşılaşmaktadır?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı Okul Öncesi Öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 8’de verilmiştir.

Çizelge 8

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Velilerden Kaynaklı Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular

Karşılaşılan Sorunlar	f
1. Okul öncesi öğretmenini bir bakıcı olarak görülmesi	8
2. Öğretmenin uyguladığı eğitime ve işine karışmaya çalışmaları	7
3. Velinin sınıfta sadece kendi çocuğu varmış gibi öğretmenden özel ilgi alaka beklemesi	6

4. Çocukların özgüven adı altında aşırı şımartılması ve veliler tarafından hiçbir sorumluluk verilmemesi	4
5. Çocuklarına karşı ilgisiz olunması	2
6. 7/24 öğretmene ulaşmaya çalışmaları	1

Çizelge 8 incelendiğinde Okul Öncesi Öğretmenlerinin karşılaştıkları en önemli sorunun “Okul öncesi öğretmenini bir bakıcı olarak görülmesi” olduğunu belirttikleri, bunu sırasıyla “Öğretmenin uyguladığı eğitime ve işine karışmaya çalışmaları”, “Velinin sınıfta sadece kendi çocuğu varmış gibi öğretmenden özel ilgi alaka beklemesi”, “Çocukların özgüven adı altında aşırı şımartılması ve veliler tarafından hiçbir sorumluluk verilmemesi”, “Çocuklarına karşı ilgisiz olunması” ve “7/24 öğretmene ulaşmaya çalışmaları” izlediği görülmektedir.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin Okul Öncesi Öğretmenlerinden üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Her şeyi kendileri biliyormuş gibi davranmaları ve küçük sorunlarda bile öğretmeni aramaları.” (OÖÖ 3)

“Velilerin öğretmen değil bakıcı gibi görmeleri ve kendi çocuklarında yapamadıkları becerileri bir günde değişmesini beklemesi.” (OÖÖ 6)

“Veliler okulöncesi kurumlarını bakım evi olarak görmekte ve öğretmenden bakıcılık hizmetleri beklemekte ve talep etmektedir.” (OÖÖ 7)

Katılımcılara sekizinci olarak “Okul öncesi öğretmenleri, eğitici olmayan personelden (memur, hizmetli, güvenlik görevlisi, vb.) kaynaklı ne tür sorunlarla karşılaşmaktadır?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı Okul Öncesi Öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 9’de verilmiştir.

Çizelge 9

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Eğitici Olmayan Personelden (Memur, Hizmetli, Güvenlik Görevlisi, vb.) Kaynaklı Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular

Karşılaşılan Sorunlar	f
1. Yardımcı abla sayısının yetersiz olması	7
2. İletişim becerilerinin yetersiz olmasından dolayı sorunlar yaşanması	6

3. Görev tanımlarını tam olarak anlayamadıkları için çocuklara yaptıkları işi öğretmene yapıyormuş gibi algılamaları	5
4. Görevlerini düzgün yapmaları noktasında sıkıntılar yaşanmakta	2
5. İş kur personel sayısının artırılması	2

Çizelge 9 incelendiğinde Okul Öncesi Öğretmenlerinin karşılaştıkları en önemli sorunun “Yardımcı abla sayısının yetersiz olması” olduğunu belirttikleri, bunu sırasıyla “İletişim becerilerinin yetersiz olmasından dolayı sorunlar yaşanması”, “Görev tanımlarını tam olarak anlayamadıkları için çocuklara yaptıkları işi öğretmene yapıyormuş gibi algılamaları”, “Görevlerini düzgün yapmaları noktasında sıkıntılar yaşanmakta” ve “İş kur personel sayısının artırılması” izlediği görülmektedir.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin Okul Öncesi Öğretmenlerinden üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Ekonomik düzeyi düşük bölgelerde aidat toplanamadığı için okulöncesi öğretmenler için çok önemli olan yardımcı abla tutulamamaktadır. Bu da sınıfların temizliği ve düzeni konusunda sıkıntı yaratmaktadır.” (OÖÖ 2)

“Yapması gereken iş tanımını öğrenmek istememektedirler.” (OÖÖ 8)

“Çocuklara yaptıkları görevleri öğretmene yapıyormuş hissetmeleri.” (OÖÖ 10)

Okul Öncesi Öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin Okul Öncesi Öğretmenlerinin görüşleri bir bütün olarak incelendiğinde ders süresinin diğer branşlara göre daha fazla iken ücret bakımından aynı tutulmasından dolayı sıkıntılar olduğu, teneffüs hakkının olmaması ve yardımcı abla eksiliğinden dolayı öğretmenlerin kendi ihtiyaçlarını bile karşılayamadığı, özellikle ilkokullarda çalışan okul öncesi öğretmenlerinin çok fazla fark edilmemesi ve toplanan aidatların okul öncesi bölümünden çok ilkokula bir gelir olarak algılanması, ders kitaplarının yetersizliği, materyallerin ve sınıf içi teknolojinin yetersiz olduğu, sınıf mevcutlarının gereğinden fazla olduğu, meslektaşları açısından kendi aralarında aşırı rekabet olduğu ve paylaşımlar konusunda sıkıntılar olduğu, öte yandan velilerden kaynaklı sıkıntılar yaşandığını, bunun bazen öğretmenin işine karışmak yönünde olduğu bazen de çocuğa, öğretmene ve okula karşı duyarsız kalmaları yönünde olduğu, son olarak yardımcı personellerin görevlerini tam olarak yerinene getirmemesi ve yardımcı personel eksikliği olarak ileri sürülebilir.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunun Çözümüne İlişkin Bulgular ve Yorum

Okul Öncesi Öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunların çözüm önerilerine ilişkin Okul Öncesi Öğretmenlerinin görüşlerini belirlemek amacıyla çalışma grubunda yer alan Okul Öncesi Öğretmenlerine yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile sekiz soru yöneltilmiştir.

Katılımcılara ilk olarak “Okul öncesi öğretmenlerinin maaş, ders ücreti, vb. özlük haklarından kaynaklı karşılaştıkları sorunların çözümü için neler önerirsiniz?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı Okul Öncesi Öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 10’de verilmiştir.

Çizelge 10

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Maaş, Ders Ücreti, vb. Özlük Haklarından Kaynaklı Karşılaştıkları Sorunun Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular

Çözüm Önerileri	f
1. Ders süresinin azaltılması ve ek ders yönetmeliğinde değişikliğin yapılarak okul öncesi öğretmenlerinin hak ettiği ücreti alması	11
2. Teneffüs hakkının getirilmesi ve yeterli sayıda yardımcı abla alınması	9
3. Maaş karşılığının diğer branşlarda olduğu gibi OÖÖ’de de 15saat olarak hesaplanması	5
4. OÖÖ’nin hak ettiği değeri bulması ve bakıcı olarak görülme anlayışının terk edilerek velilerin bu konuda bilinçlendirilmesi	2
5. Raporlu olduğu günler dışında okula devam edilen günlerin ders ücretlerinin kesilmemesi	1

Çizelge 10 incelendiğinde Okul Öncesi Öğretmenlerinin maaş, ders ücreti, vb. özlük haklarından kaynaklı karşılaştıkları sorunların çözüm önerilerine ilişkin en çok belirttikleri durum “Ders süresinin azaltılması ve ek ders yönetmeliğinde değişikliğin yapılarak okul öncesi öğretmenlerinin hak ettiği ücreti alması” olduğunu belirttikleri, bunu sırasıyla “Teneffüs hakkının getirilmesi ve yeterli sayıda yardımcı abla alınması”, “Maaş karşılığının diğer branşlarda olduğu gibi OÖÖ’de de 15 saat olarak hesaplanması”, “OÖÖ’nin hak ettiği değeri bulması ve bakıcı olarak görülme anlayışının terk edilerek velilerin bu konuda bilinçlendirilmesi” ve “Raporlu olduğu günler dışında okula devam edilen günlerin ders ücretlerinin kesilmemesi” izlediği görülmektedir.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunun çözüm önerilerine ilişkin Okul Öncesi Öğretmenlerinden üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Eşit işe eşit ücret istiyoruz.” (OÖÖ 1)

“Teneffüs hakkının verilmesi ve sürekli kadrolu çalışan yardımcı bayanın olması.”
(OÖÖ 8)

“Okul öncesi ders saatlerinin tekrardan düzenlenmesini ve kısaltılmış eğitim saatleri ile eğitim öğretim yapılmasını talep ederdim. Her öğretmenin sınıfında mutlaka çocukların öz bakım becerileri ile ilgilenen bir yardımcısının olmasını beklerdim.”
(OÖÖ 20)

İkinci olarak katılımcılara Okul öncesi öğretmenleri okul müdürü ve müdür yardımcılarının yönetim anlayışı ve bu yöneticilerin kişisel tutum ve davranışlarından kaynaklı karşılaştığınız sorunların çözümü için neler önerirsiniz?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı Okul Öncesi Öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 11’de verilmiştir.

Çizelge 11

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Müdürü ve Müdür Yardımcılarından Kaynaklı Karşılaştıkları Sorunun Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular

Çözüm Önerileri	f
1. Öğretmenlerle aylık toplantılar yapılarak daha fazla iletişim halinde olunması	8
2. Yöneticilerin liyakatli kişilerden seçilerek, alan bilgisine sahip olması	6
3. Sorunların çözümüne odaklı olmaları gerektiği	3
4. Yapılan çalışmaların görülmesi ve takdir edilmesi	2
5. Öğretmenleri buldukları konunun yetkileri ile korkutmamaları	2

Çizelge 11 incelendiğinde Okul Öncesi Öğretmenlerinin okul müdürü ve müdür yardımcılarının yönetim anlayışı ve bu yöneticilerin kişisel tutum ve davranışlarından kaynaklı yaşadıkları sorunların çözüm önerilerine ilişkin en çok belirttikleri durumun “Öğretmenlerle aylık toplantılar yapılarak daha fazla iletişim halinde olunması” olduğunu belirttikleri, bunu sırasıyla “Yöneticilerin liyakatli kişilerden seçilerek, alan bilgisine sahip olması”, “Sorunların çözümüne odaklı olmaları gerektiği”, “Yapılan çalışmaların görülmesi ve takdir edilmesi”, “Öğretmenleri buldukları konunun yetkileri ile korkutmamaları” ve “Sorun yaşamadığı için herhangi bir çözüm önerisi olmadığını” izlediği görülmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunun çözüm önerilerine ilişkin katılımcılardan üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Yöneticilerin öğretmenlerine uzak kalmayarak yapılan çalışmalarını takdir etmesi gerekir.” (OÖÖ 2)

“Okul idarecileri rehberlik eğitimleri almalı, bazı konularda yetkileri sınırlandırılmalı.” (OÖÖ 15)

“Empati kurabilmeliler. İşlerini hakkıyla yapması gerekmektedir.” (OÖÖ 19)

Katılımcılara üçüncü olarak “Okul öncesi öğretmenleri haftalık ders saati süresi, içeriği, müfredatı, ders kitapları, yardımcı ders kaynakları, vb. kaynaklı karşılaştıkları sorunların çözümü için neler önerirsiniz?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı Okul Öncesi Öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 12’de verilmiştir.

Çizelge 12

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Haftalık Ders Saati Süresi, İçeriği, Müfredatı, Ders Kitapları, Yardımcı Ders Kaynakları, vb. Kaynaklı Karşılaştıkları Sorunun Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular

Çözüm Önerileri	f
1. Kitap sayısının arttırılması ya da içeriğinin zenginleştirilmesi ve ders süresinin azaltılması	14
2. Yeterli ek kaynakların olması	9
3. Okul öncesi öğretmenlerine de teneffüs hakkının verilmesi	6
4. Kitap seçiminin öğretmenlere bırakılması	1

Çizelge 12 incelendiğinde Okul Öncesi Öğretmenlerinin okul öncesi öğretmenleri haftalık ders saati süresi, içeriği, müfredatı, ders kitapları, yardımcı ders kaynakları, vb. kaynaklı karşılaştıkları sorunların çözüm önerilerine ilişkin en çok belirttikleri durumun “Kitap sayısının arttırılması ya da içeriğinin zenginleştirilmesi ve ders süresinin azaltılması” olduğunu belirttikleri, bunu sırasıyla “Yeterli ek kaynakların olması”, “Okul öncesi öğretmenlerine de teneffüs hakkının verilmesi” ve “Kitap seçiminin öğretmenlere bırakılması” izlediği görülmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunun çözüm önerilerine ilişkin katılımcılardan üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Haftalık ders saati düşürülerek, ek yayın serbest bırakılarak vb.” (OÖÖ 16)

“Ders sürelerinin yeniden düzenlenmesi ve etkinlik ders saatlerinin öğrencilerin ilgi ve dikkat sürelerine göre yeniden düzenlenmesini beklerim.” (OÖÖ 20)

“Ders saatinin azaltılması (çocukların dikkat sürelerinin göz önüne alınması) ders kitaplarının içerik ve görsellerle zenginleştirilmesi, temizlik ve öz bakım için yardımcı personel.” (OÖÖ 23)

Katılımcılara dördüncü olarak “Okul öncesi öğretmenleri okullarının/sınıfların fiziksel koşullarından, eğitim öğretim materyallerinden, teknolojik olanaklardan ve eğitsel, sosyal, kültürel vb. etkinliklerinden kaynaklı karşılaştıkları sorunların çözümü için neler önerirsiniz?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı Okul Öncesi Öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 13’de verilmiştir.

Çizelge 13

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okullarının/Sınıfların Fiziksel Koşullarından, Eğitim Öğretim Materyallerinden, Teknolojik Olanaklardan ve Eğitsel, Sosyal, Kültürel vb. Etkinliklerinden Kaynaklı Karşılaştıkları Sorunun Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular

Çözüm Önerileri	f
1. Anasınıflarının teknolojik donanımı artırılmalı ve atölyeler kurulmalı	11
2. Sınıf mevcutları azaltılmalı	6
3. Öğrenme merkezlerinde bir standartın yakalanması, sınıf kütüphanelerinin oluşturulması	4
4. İlkokullarda çalışan anasınıfı öğrencileri için gerekli alanların oluşturulması. (Park, Oyun alanı vb.)	2
5. Belirli gün ve haftaların çocuğun seviyesine göre hazırlanması	2

Çizelge 13 incelendiğinde Okul Öncesi Öğretmenlerinin okul öncesi öğretmenleri okullarının/sınıfların fiziksel koşullarından, eğitim öğretim materyallerinden, teknolojik olanaklardan ve eğitsel, sosyal, kültürel vb. etkinliklerinden kaynaklı karşılaştıkları sorunun çözüm önerilerine ilişkin en çok belirttikleri durumun “Anasınıflarının teknolojik donanımı artırılmalı ve atölyeler kurulmalı” olduğunu belirttikleri, bunu sırasıyla “Sınıf mevcutları azaltılmalı”, “Öğrenme merkezlerinde bir standartın yakalanması, sınıf kütüphanelerinin oluşturulması” “İlkokullarda çalışan anasınıfı öğrencileri için gerekli alanların oluşturulması. (Park, Oyun alanı vb.)” ve “Belirli gün ve haftaların çocuğun seviyesine göre hazırlanması” izlediği görülmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunun çözüm önerilerine ilişkin katılımcılarından üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Okulların öncelikle fiziki koşulları iyileştirilebilir. Sınıf mevcutları sınırlı tutulmalı.”
(OÖÖ 12)

“Atölyelere önem verilmeli. Araç ve gereçler alınmalı.” (OÖÖ 19)

“Her okulun sınıfın materyal ihtiyacı farklı olduğundan ders yılı başında materyal alımı için kullanılacak bir bütçe verilebilir.” (OÖÖ 24)

Katılımcılara beşinci olarak “Okul öncesi öğretmenleri, aynı branştaki (Okul öncesi) öğretmenlerinden kaynaklı karşılaştıkları sorunların çözümü için neler önerirsiniz?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı Okul Öncesi Öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 14’te verilmiştir.

Çizelge 14

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Aynı Branştaki (Okul Öncesi) Öğretmenlerinden Kaynaklı Karşılaştıkları Sorunun Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular

Çözüm Önerileri	f
1. Zümreler arasında öğrenci faydası düşünülerek paylaşımın artırılması	15
2. Uyum içinde çalışmak için daha çok iletişime geçilmesi	8
3. Okul öncesi öğretmenlerinin kişisel hırslarla hareket etmemesi	6

Çizelge 14 incelendiğinde Okul Öncesi Öğretmenlerinin okul öncesi öğretmenleri, aynı branştaki (okul öncesi) öğretmenlerinden kaynaklı karşılaştıkları sorunların çözüm önerilerine ilişkin en çok belirttikleri durum “Zümreler arasında öğrenci faydası düşünülerek paylaşımın artırılması” olduğunu belirttikleri, bunu sırasıyla “Uyum içinde çalışmak için daha çok iletişime geçilmesi” ve “Okul öncesi öğretmenlerinin kişisel hırslarla hareket etmemesi” izlediği görülmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunun çözüm önerilerine ilişkin katılımcılarından üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Zümreler birbiriyle daha çok iletişime girip, birbirleriyle yararlanması gerekiyor.”
(OÖÖ 1)

“Verilen eğitim kişilerin anlayışına bırakılmadan net bir biçimde sınırlandırılmalı.”
(OÖÖ 7)

“Toplantılarda eğitimin aynı kalitede olması için ortak çalışma yapılabilir.” (OÖÖ 16)

Katılımcılara altıncı olarak “Okul öncesi öğretmenlerine öğrencilerden kaynaklı karşılaştıkları sorunların çözümü için neler önerirsiniz?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı Okul Öncesi Öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 15’de verilmiştir.

Çizelge 15

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğrencilerden Kaynaklı Karşılaştıkları Sorunun Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular

Çözüm Önerileri	f
1. Aile eğitimlerine önem verilmeli	13
2. Aileler çocuklarını doğru bir şekilde yönlendirmeli ve teknolojiden uzak tutmalı	7
3. Sınıf mevcutlarına sınır getirilip o sınırın üstüne çıkılmamalı	6
4. Rehberlik çalışmalarına okul öncesi eğitimde daha çok önem verilmeli	4

Çizelge 15 incelendiğinde Okul Öncesi Öğretmenlerinin okul öncesi öğretmenlerinin öğrencilerden kaynaklı karşılaştıkları sorunların çözüm önerilerine ilişkin en çok belirttikleri durumun “Aile eğitimlerine önem verilmeli” olduğunu belirttikleri, bunu sırasıyla “Ailelerin çocuklarını doğru bir şekilde yönlendirmeli ve teknolojiden uzak tutmalı”, “Sınıf mevcutlarına sınır getirilip o sınırın üstüne çıkılmamalı” ve “Rehberlik çalışmalarına okul öncesi eğitimde daha çok önem verilmeli” izlediği görülmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunun çözüm önerilerine ilişkin katılımcılarından üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Teknoloji çocukların bakıcısı halinden çıkıp aileler çocuklarına zaman ayırması gerekiyor.” (OÖÖ 1)

“İlk eğitimin ailede başladığından yola çıkarak çocukların doğru yönlendirilmesi bunun da okulda desteklenmesi gerekir.” (OÖÖ 2)

“Aileler empati ile çocuk yetiştirmeli, saygılı şiddetten uzak kitle iletişim araçlarından uzak” (OÖÖ 5)

“Sınıf mevcutları düşürülmeli. Kayıt için belirli zaman aralığı olmalıdır.” (OÖÖ 13)

Katılımcılara yedinci olarak “Okulöncesi öğretmenlerinin velilerden kaynaklı karşılaştıkları sorunların çözümü için neler önerirsiniz?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı Okul Öncesi Öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 16’de verilmiştir.

Çizelge 16

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Velilerden Kaynaklı Karşılaştıkları Sorunun Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular

Çözüm Önerileri	f
1. Veliler eğitilerek bilinçlendirilmeli	18
2. Okul öncesi öğretmenlerine hak ettiği değer verilmeli, bakıcı olarak görülmemeli	6
3. Velilere yönelik seminer çalışmaları yapılmalı	3

Çizelge 16 incelendiğinde Okul Öncesi Öğretmenlerinin velilerden kaynaklı karşılaştıkları sorunların çözüm önerilerine ilişkin en çok belirttikleri durumun “Veliler eğitilerek bilinçlendirilmeli” olduğunu belirttikleri, bunu sırasıyla “Okul öncesi öğretmenlerine hak ettiği değer verilmeli, bakıcı olarak görülmemeli” ve “Velilere yönelik seminer çalışmaları yapılmalı” izlediği görülmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunun çözüm önerilerine ilişkin katılımcılarından dördü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Öğretmenin etkinliğini ve haklarını arttırmak.” (OÖÖ 12)

“Öncelikle velilerin anne baba ve aile eğitimine tabii tutulmalarını beklerdim.” (OÖÖ 20)

“Velilerin Okul öncesi konusunda bilinçlendirilmesi, çocuğa faydası, verilen eğitimin evde de pekiştirilmesi, düzenli ve sağlıklı bir iletişim kurulması.” (OÖÖ 23)

“Anne babalar kesinlikle ve kesinlikle eğitilmeli.” (OÖÖ 28)

Katılımcılara sekizinci olarak “Okul öncesi öğretmenlerinin eğitici olmayan personelden (memur, hizmetli, güvenlik görevlisi, vb.) kaynaklı karşılaştıkları sorunların çözümü için neler önerirsiniz?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı Okul Öncesi Öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 17’de verilmiştir.

Çizelge 17

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Eğitici Olmayan Personelden (Memur, Hizmetli, Güvenlik Görevlisi, vb.) Kaynaklı Karşılaştıkları Sorunun Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular

Çözüm Önerileri	f
1. Yardımcı personelin görev tanımı iyi yapılmalı	14
2. MEB tarafından yeterli sayıda yardımcı abla ve hizmetli desteği verilmeli	9
3. Okul yönetimi bu konularda üstüne düşen görevi yapmalı	6

Çizelge 17 incelendiğinde Okul Öncesi Öğretmenlerinin eğitici olmayan personelden (memur, hizmetli, güvenlik görevlisi, vb.) kaynaklı karşılaştıkları sorunların çözüm önerilerine ilişkin en çok belirttikleri durumun “Yardımcı personelin görev tanımı iyi yapılmalı” olduğunu belirttikleri, bunu sırasıyla “MEB tarafından yeterli sayıda yardımcı abla ve hizmetli desteği verilmeli” ve “Okul yönetimi bu konularda üstüne düşen görevi yapmalı” izlediği görülmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunun çözüm önerilerine ilişkin okul öncesi öğretmenlerinden üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Gerekli personel alımının MEB tarafından sağlanması.” (OÖÖ 13)

“Çocuk gelişimi konusunda eğitilmiş, çocuklarla sağlıklı iletişim kurabilmesi, personelin yeterli sayıda ve nitelikte olması. (OÖÖ 23)

“İdarenin üstüne düşen görevi yapması.” (OÖÖ 25)

Araştırmanın en sonunda katılımcılara “Yukarıda belirtilen durumlar dışında okul öncesi öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar ve bunların çözümüne ilişkin önerileriniz varsa lütfen belirtiniz” sorusu yöneltilmiştir.

Okul öncesi öğretmenlerinin bazıları görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Sınıf dışına çıkıldığında birinin yerine bakması ve lavabolarda sürekli bir elamanın bulundurulması” (OÖÖ 3)

“Okul öncesinin yaygınlaştırılıp önemsenmesini istiyorum.” (OÖÖ 4)

“Okul öncesi ders süreleri azaltılmalı ve yardımcı personel olmalı” (OÖÖ 6)

“Özetle ders saatlerinin düşürülmesi, idare öğretmen iletişiminin sağlanması, yeterli personel alımının yapılması, veli ve zümre toplantılarında alınan kararlara uyulması gerekmektedir. Kırsal ve merkezden uzakta bulunan Okulöncesi kurumlarının materyal açısından desteklenmesi sağlanmalıdır.” (OÖÖ 13)

“Okul öncesi kurumlarında tuttuğumuz nöbeti de bazı yönlerinden anlamamaktayım. Okulun kaloriferini musluğunu tuvaletini temizliğini denetleyecek kişi bir öğretmen olmamalıdır. Üzülerek söylüyorum ki öğretmen, eğitimciler içerisinde en önemli, en zor görev bizimken; en aşağıda, en küçümsenen, hakkını arayamayan grup, okul öncesi grubudur. Yıllardır böyle geldi, böyle de gidecek. Bir öğretmeni aidata, paraya, okula yardıma dilendirirlerse, kapı kapı öğrenci kaydetmeye gönderirlerse, bundan başka bir şey de beklemiyorum zaten.” (OÖÖ 17)

Okul Öncesi Öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunun çözüm önerilerine ilişkin Okul Öncesi Öğretmenlerinin görüşleri bir bütün olarak incelendiğinde ders süresi olarak diğer branşlardan fazla derse girmelerine rağmen aynı ücreti aldıkları için ek ders yönetmeliğinde değişiklik yapılması gerektiği, okul öncesi öğretmenlerinin ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için teneffüs hakkının verilmesi, öğrenci yaş grubu küçük olduğundan öğrencilerin sınıf dışında ihtiyacını karşılarken (lavabo vb.) öğretmenin sınıfı bırakıp öğrencisiyle birlikte gitme imkanı olmadığı için öğrencinin yanında ona yardımcı olacak bir yardımcı ablanın okul öncesi eğitimde olmazsa olmaz olduğu, maaş karşılığı ücretin branş öğretmenlerinde olduğu gibi 15 saat üzerinden hesaplanması gerektiği, yöneticilerin yönetim faaliyetlerinde öğretmenler arasında ayırım yapmadan öğretmenlerinin sorunlarına çözüm odaklı yaklaşması ve personeli gerektiğinde takdir ederek motive etmesi, kullanılan ders kitaplarının içeriğinin zenginleştirilmesi ve sayısının artırılması, teknoloji ve materyal anlamında MEB tarafından okul öncesi eğitime destek verilmesi, okul öncesi öğretmenlerinin kendi aralarında birlik ve beraberliği sağlayarak ders paylaşımı konusunda bencil davranmamaları, ilk temel eğitimini ailede alan çocukların aileler tarafından iyi ve doğru bir şekilde yetiştirilmesi, sınıf mevcutlarına bir sınır getirilmesi, velilerin öğretmenin yaptığı işe saygı duyması ve öğretmenin işine karışmaması, velilerin bu yönde eğitilmesi ve bilinçlendirilmesi olarak ileri sürülebilir.

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇLAR

İlkokullarda ve anaokullarında görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin yaşadıkları sorunları ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerini belirlemek amacıyla olgubilim deseninde nitel bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2021-22 öğretim yılında Türkiye genelindeki ilkokullarda ve anaokullarında görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin görüşlerini belirten 28 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın veri toplama aracı, araştırmacılar tarafından geliştirilen ve iki bölümden oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Araştırmada elde edilen veriler içerik analizi yoluyla çözümlenmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgular aşağıda öz olarak verilmiştir:

1. Ders süresi 300 dk. iken, 240 dk. derse giren sınıf öğretmenleri ile aynı ücret alınmaktadır.

2. Maaş karşılığı diğer branşlarda 15saat iken, okul öncesi öğretmenlerinin 18 saat olarak hesaplanmaktadır.
3. Teneffüs hakkı bulunmamaktadır.
4. Hem nitelik hem de nicelik açısından yardımcı personel sorunu yaşanmaktadır.
5. Yardımcı personel, görev tanımlarını tam olarak anlayamadıkları için çocuklara yaptıkları işi öğretmene yapıyormuş gibi algılamaktadırlar.
6. Okul öncesi öğretmenleri öğretmen olarak değil de bakıcı olarak görülmektedir.
7. Okul öncesi öğretmenleri raporluyken tüm haftanın ek ders ücreti kesilmektedir.
8. Okul müdürlerinin bazıları liyakatsiz ve okul öncesi alan bilgisine sahip olmayan kişiler arasından atanmaktadır.
9. Ders kitapları ve Bakanlığın gönderdiği yardımcı kaynaklar yetersiz.
10. Materyaller ve sınıf içi teknoloji yetersiz.
11. Sınıflarda okul öncesi merkezlerini oluşturacak yeterli alanları bulunmamaktadır.
12. İlkokul bünyesinde çalışanlar için okul öncesine ait oyun alanları bulunmamakta ve okulun en ücra noktaları sınıf olarak verilmektedir.
13. Belirli gün ve haftalara ilişkin etkinlikler öğrenci seviyelerine göre hazırlanmamaktadır.
14. Ders süresi çok uzun.
15. Sınıf mevcutları gereğinden fazla.
16. Rekabetten dolayı zümreler arasında birlik, beraberlik ve dayanışma sağlanamamaktadır.
18. Teknolojiye bağımlı çocukların sayısının artmasına bağlı olarak çocuklarda dikkat süresi azalmakta ve algıda sorunlar yaşanmaktadır.
19. Yabancı uyruklu öğrencilerin sayısının artmasından dolayı uyum ve iletişim sorunları yaşanmaktadır.
20. Veliler sınıfta sadece kendi çocuğu varmış gibi öğretmenden özel ilgi alaka beklemektedir.

Öneriler

Araştırma sonucunda ulaşılan bulgulara dayalı olarak geliştirilen öneriler uygulamacılar ve araştırmacılar için öneriler olarak iki başlık altında düzenlenmiştir.

Uygulamacılar İçin Öneriler

1. Teneffüs hakkının okul öncesi eğitimde de uygulanması sağlanmalıdır.
2. Ek ders yönetmeliğinde okul öncesi öğretmenleri için düzeltici, iyileştirici düzenlemeler yapılmalıdır.
3. Eşit işe eşit ücret ilkesinden yola çıkılarak, maaş karşılığının diğer branş öğretmenlerinde olduğu gibi 15 saat üzerinden hesaplanması gerçekleştirilmelidir.
4. MEB tarafından okul öncesi eğitim kurumlarına yardımcı abla alınması sağlanmalıdır.
5. Ders kitaplarının içeriğinin zenginleştirilerek, yardımcı kaynak sayısının artırılması ve her yaş grubuna farklı kaynak kullanılması olanağı getirilmelidir.
6. Okul öncesi öğretmenlerinin paylaşıma daha açık olması sağlanmalıdır.

Araştırmacılar İçin Öneriler

1. Bu çalışma kapsamına katılmayan diğer illerdeki anaokullarda ve ilkokul bünyesinde çalışan okul öncesi öğretmenlerinin de görüşlerine başvurulabilir.
2. Bu çalışma kapsamı daraltılarak özel anaokullarda çalışan okul öncesi öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar incelenebilir.
3. Okul müdürlerinin gözünden okul öncesi öğretmenlerinin yaşadıkları sorunlara dair görüşleri alınabilir.
4. Yurt dışındaki okul öncesi öğretmenlerinin yaşadıkları sorunlar ile ülkemizdeki okul öncesi öğretmenlerinin yaşadığı sorunlar arasındaki benzer ve farklı yönlerin incelenmesi bu alandaki eksiklerin giderilmesinde önemli katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

Ağgül Yalçın, F. ve Yalçın, M. (2018). Okul öncesi öğretmenlerin okul öncesi eğitimin sorunlarıyla ilgili görüşleri: Ağrı ili örneği. *İlköğretim Online*, 17(1), 367-383. doi: 10.17051/ilkonline.2018.413784.

Başal, H. A.(2005). *Okul öncesi eğitim* (2.basım). İstanbul: Morpa Yayıncılık.

- Büte, M. ve Balcı, F.A. (2010). Bağımsız anaokulu yöneticilerinin bakış açısından okul yönetimi süreçlerinin işleyişi ve sorunları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(4), 485-509.
- Konan, N. (2012). İlköğretim okulu ve lise öğretmenlerinin sigara içme alışkanlıkları, *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 74-98.
- Konan, N. (2013). Educational supervisors' locus of control, *Eurasian Journal of Educational Research*, 51, 45-64.
- Konan, N. (2013). İlköğretim okulu yöneticilerinin okuma alışkanlıkları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 19(1), 31-59.
- Konan, N. Bozanoğlu, B. ve Çetin, R.B. (2019). Millî Eğitim Bakanlığı teftiş politikalarına ilişkin okul yöneticileri ve öğretmen görüşleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(4), 1449-1474. doi: 10.14689/issn.2148- 624.1.7c.4s.7m
- Konan, N. ve Oğuz, V. (2013). Öğretmenlerin okuma alışkanlıkları. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 87-103.
- Konan, N. ve Oğuz, V. (2016). Pedagojik formasyon öğrencilerinin öğretmenlik özyeterlik inancı ile yaşam yönelimi algısı arasındaki ilişki, E. Babaoğlu, E. Kırıl, ve A. Çilek (Ed.) *Eğitime Dönüş*, (ss. 275-283), Ankara: EYUDER.
- Konan, N., Yılmaz, S. ve Bozanoğlu, B. (2017). Okul müdür yardımcısı görevlendirilmesine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 23(1), 105-134. doi: 10.14527/kuey.2017.004

HEYDƏR ƏLİYEVİN PEDAQOJİ GÖRÜŞLƏRİNDƏ TƏLİMİN KEYFİYYƏTİNİN YÜKSƏLDİLMƏSİ YOLLARI

Nazile Abdullazade

Doç.dr, Azərbaycan Devlet Pedaqoji Universiteti, Filoloji Fakültesi, Edebiyatın Egitimi
teknolojisi Anabilim Dalı

Assoc.prof., Azerbaijan State Pedagogical University, Faculty of Philology, Department of
literature and teaching methods

ORCID No: <https://orcid.org/0000-0002-1829-7178>, nazile.s.m.d@mail.ru

ÖZET

Ulu öndər Heydər Əliyevin bütün fəaliyyəti boyu diqqət mərkəzində saxladığı sahə təhsil və maarif olmuşdur. İstər sovet dövrü, istərsə də müstəqillik dövrü hakimiyyəti illərində ümummillə lider Heydər Əliyev məktəblərdə tədrisin keyfiyyətinin yüksəldilməsini vətəndaş tərbiyəsində əsas amillərdən sayır, elmlərin əsaslarının dərinlən mənimsənilməsində təlimin səmərəliliyinə, müxtəlif üsullardan istifadə edilməsinə diqqət yetirirdi. Hələ ilk hakimiyyəti dövründə o, sovet təhsil sisteminin biliklərin hazır şəkildə mənimsənilməsi üsuluna qarşı çıxır, yaradıcı təfəkkürə malik, müxtəlif situasiyalardan baş çıxarmağı bacaran, müstəqil düşünən şagirdlərin yetişdirilməsini, müəllim hazırlığında təlim metodlarının müasir tələblərə uyğunluğunu təlimin qarşısında məsul və mürəkkəb bir vəzifə kimi qarşıya qoyurdu.

Heydər Əliyevə görə, şəxsiyyət formalaşmasında ana dili və ədəbiyyat dərslərinin, millətin varlığı olan dilin və ədəbiyyatın dərinlən öyrənilməsi başlıca şərtidir. O deyirdi: “Məktəbdə ana dilinin və ədəbiyyatın tədrisi formalarını və metodlarını daim təkmilləndirmək, uşaqlarda sözbə, obrazlı təfəkkürə məhəbbət hissi aşılamaq, onları ölkədə və respublikamızda ...mədəniyyətin nailiyyətləri ilə, rus, dünya və Azərbaycan poeziyası və nəsr klassiklərinin yaradıcılığı ilə, ...ədəbiyyatın qızıl fonduna daxil olmuş görkəmli əsərlərlə tanış etmək lazımdır. Ana dilini, dogma xalqın ədəbiyyatını, mədəniyyətini dərinlən bilmək elmi adam üçün zəruri keyfiyyətdir, cəmiyyətin vətəndaşının şəxsiyyətinin hərtərəfli inkişafı üçün şərtidir”.

Müstəqillik dövrü hakimiyyəti illərində Heydər Əliyev məktəblərdə tarix fənninin tədrisinə ciddi fikir verirdi. Onun fikrincə, xalqın tarixini dərinlən öyrənmək lazımdır. Sovet dövrü tarix dərslərində Azərbaycan tarixinə çox az yer verildiyini, daha çox dünya tarixi, SSRİ ölkələri tarixinin öyrədildiyini Heydər Əliyev yaxşı bilirdi. O, uşaqların tarixi keçmişimizə, soykökünə bağlılıq ruhunda, vətənpərvərlik ruhunda böyüdülməsinin əsaslarının məktəbdə qoyulmasını, tərbiyə edilməsini məktəbin, müəllimin vəzifəsi sayırdı: “Bizim tarixi, mədəni ənənələrimiz gərək orta məktəblərdə tədris olunsun. Çünki tariximizi, tarixi köklərimizi yaxşı bilmədən, onlara hörmət etmədən müstəqil dövlətimizi gələcəkdə yaxşı qura bilmərik. Ona görə də gənclər gərək öz köklərini, respublikamızın, xalqımızın tarixini bilərək bu gün də, gələcəkdə də vətənpərvərlik, Vətənə xidmət, Vətənə qayğı hissi ilə yaşasınlar”.

Açar sözlər: tədris, ədəbiyyat, tarix, Heydər Əliyev, təlimin keyfiyyəti.

YABANCI UYUKLU ÖĞRENCİLERE VERİLEN EĞİTİMDE TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİNİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE BU SORUNLARA İLİŞKİN ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Prof.Dr. NECDET KONAN¹, ABDULLAH DOĞRU²

¹İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

- ORCID: 0000-0001-6444-9745

²İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans öğrencisi, Türkçe Öğretmeni -
ORCID ID:0000-0002-7308-3404

ÖZET

Bu araştırmanın temel amacı ortaokullarda öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilere verilen eğitimde Türkçe öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunları ve bu sorunlara çözüm önerilerini belirlemektir. Bu amaçla araştırma nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseninde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2021-22 öğretim yılında Malatya ilindeki ortaokullarda görev yapan Türkçe öğretmenlerinden, Türkçe öğretmenlerinin yabancı uyruklu öğrencilere Türkçe eğitimi verirken karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin görüşlerini belirten 31 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın veri toplama aracı, araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Bu yarı yapılandırılmış görüşme formunda katılımcı Türkçe öğretmenlerinin cinsiyeti, öğretmenlikteki kıdemi ve görev yaptıkları yerleşim birimi ile ilgili sorular ile yabancı uyruklu öğrencilere Türkçe öğretirken karşılaştıkları sorunları ve bunların çözümüne ilişkin önerilerini belirlemeyi amaçlayan 11 adet soru yer almaktadır. Elde edilen veriler içerik analizi yolu ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda, yabancı uyruklu çocukların eğitiminde görev alan Türkçe öğretmenlerinin birçok dilsel sorun yaşadıkları, öğretmenlerden birçoğunun yabancı uyruklu öğrencilere eğitim vermeden önce herhangi bir eğitim almadıkları; yabancı uyruklu çocukların eğitiminde mevcut ders programı, kaynak ve materyallerin yetersiz olduğu; Türkçe öğretmenlerinin eğitimini almadıkları yabancılara dil eğitimi konusunda oldukça zorlandıkları; öğretmenlerin çoğunun yabancı uyruklu öğrenciler için eğitim eşitliğinin sağlanması gerektiğini düşündükleri bulgularına ulaşılmıştır. Bu bulgulara dayalı olarak yabancı uyruklu çocukların eğitimi için Türkçe öğretmenlerinin kaliteli ve uygulamaya dönük olacak şekilde hizmet içi eğitim almaları; yabancı uyruklu öğrencilere okul öncesi uyum eğitimi verilmeli dilsel problemlerin çoğu bu dönemde çözümlenmeli, çözülemediği takdirde okul dönemlerinde kurs ve destek eğitimleriyle dil problemleri çözümlenmeli; mevcut eğitim müfredatının, ders kitaplarının ve öğretim materyallerinin güncellenmesi önerileri geliştirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Türkçe öğretmeni, Türkçe öğretimi, Yabancı uyruklu öğrenci, Suriyeli öğrenci, ortaokul.

GİRİŞ

Özellikle son yıllarda Türkiye hem göç alan hem de göç veren ülke olması bakımından göç hareketliliğinden en çok etkilenen ülkelerin başında yer almaktadır. Türkiye, stratejik ve coğrafi konumu yönüyle çatışma ve istikrarsızlıkların yaşandığı Orta Doğu ve Asya ülkeleriyle, refah düzeyi ve standartları daha yüksek Avrupa ülkeleri arasında köprü konumundadır. Özellikle komşu ülkeler ağırlıklı olmak üzere Orta Doğu'daki çatışma, siyasi ve ekonomik istikrarsızlıkların varlığı nedeniyle Türkiye'yi düzenli ve düzensiz göç hareketleri için bir hedef ülke konumuna getirmiştir. Türkiye, aynı zamanda Avrupa Birliği ülkelerine geçmeye çalışan göçmenler ve mülteciler için de geçiş güzergâhında bulunan bir transit ülke olmuştur. Dolayısıyla Türkiye için göç konusu, önemi günden güne daha da artan, göz ardı edilemeyecek bir olgu haline gelmiştir (Konan, Çavuşoğlu ve Oğuz, 217: 898-899).

Arap baharı süreci çerçevesinde, 2011 yılında komşumuz Suriye'den sayıları milyonları bulan çok sayıda Suriyeli çareyi Türkiye başta olmak üzere çevre ülkelere göç etmekte bulmuştur. Türkiye, Suriyelileri "açık kapı" politikası gereği Geçici Koruma Statüsü altında misafir etmiş ve etmektedir. BM verilerine göre en fazla göçmen barındıran ülkelerin başında Türkiye gelmektedir (Konan, Çavuşoğlu ve Oğuz, 2017: 1021-1022).

Türkiye dahil Suriye'ye komşu ülkelere zorunlu göç etmiş Suriyeli mültecilerin bir kısmı söz konusu ülkelere inşa edilen/düzenlenen kamplarda kalırken, büyük çoğunluğu ise şehir merkezleri başta olmak üzere illere, ilçelere, kasabalara ve hatta köylere yerleşmişlerdir. Türkiye, özellikle Suriye'ye sınır bölgelerdeki illerde, Suriyeli mültecilerin barınmalarını sağlamak ve temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kamplar kurmuştur. Ancak, yine de Suriyelilerin çoğunluğu, yine sınır bölgesindeki iller başta olmak üzere Türkiye'nin farklı illerine kendi imkânlarıyla giderek yerleşmişlerdir (Konan, Çavuşoğlu ve Oğuz, 2017: 636-637)

Gerek taraf olduğu uluslararası antlaşmalar gerekse de anayasada ifadesini bulan eğitim hakkı ve ödevi çerçevesinde, Türkiye Cumhuriyeti devleti kendi vatandaşlarının çocuklarına sağladığı eğitim hizmetini mülteci ailelerin çocuklarına da sağlamaya çalışmaktadır. Ancak, mülteci ailelerinin çocuklarının da eğitime katılmasıyla bir takım yeni problemlerin ortaya çıkması kaçınılmazdır. Göç eden çocukların eğitimi açısından yerleşilen ülkenin dili, eğitim sistemi, kültürel farklılıkları gibi problemlere ilaveten göçle gelen öğrencilerin dil engelleri, kültürleri, belli bir dönem okuldan ve eğitimden uzak kalmaları gibi durumlarına ilişkin problemlerin de ev sahibi ülkenin okullarını, öğrencilerini, öğretmenlerini ve eğitim sistemini olumsuz etkileyeceği açıktır (Konan, Çavuşoğlu ve Oğuz, 217: 903-904). Doğal olarak bu durum ülkemizde de yaşanmaktadır.

Özellikle okullardaki öğrenimden yararlanmak durumunda bulunan geçici korunma statüsünde bulunan ailelerin çocukları olan öğrenciler çok farklı düzeylerde ve yoğunlukta sorunlar yaşamakta ve yaşatmaktadır. Bu sorunun aşılmasında kilit etmenlerden biri Türkçeyi etkili ve doğru biçimde öğrenip kullanmalarına bağlıdır. İşte bu evrede Türkçe öğretmenlerinin önemi ve rolü daha belirgin biçimde ortaya çıkmaktadır.

Türkçe öğretmenleri geçici korunma statüsünde bulunan ailelerin çocukları olan öğrencilerine Türkçeyi öğretme çabasında çok farklı nedenlerle güçlükler ve sorunlarla karşılaşmaktadır. Bu sorunların belirlenmesi ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi kısa, orta ve uzun vadede önemli sonuçlara neden olacağı için araştırmaya değer bulunmuştur.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı ortaokullarda eğitim gören yabancı uyruklu öğrencilere verilen eğitimde Türkçe öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunları ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerini belirlemektir.

Bu amacı gerçekleştirmek için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Ortaokullarda eğitim gören yabancı uyruklu öğrencilere verilen eğitimde Türkçe öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
2. Ortaokullarda eğitim gören yabancı uyruklu öğrencilere verilen eğitimde Türkçe öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin çözüm önerileri nelerdir?

YÖNTEM

Bu bölümde Araştırmanın Deseni, Çalışma Grubu, Veri Toplama Aracı, Veri Toplama Aracının Uygulanması ve Verilerin Analizine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Araştırmanın Deseni

Bu araştırma olgubilim deseninde nitel bir araştırmadır. Olgubilim deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgubilim deseninde amaç bireylerin bir olguya ilişkin yaşantılarını, algılarını ve bunlara yüklediği anlamları belirlemektir. Olgubilim araştırmaları nitel araştırmanın doğasına uygun olarak kesin ve genellenebilir sonuçlar ortaya koymayabilir. Ancak bir olguyu daha iyi tanımamıza ve anlamamıza yardımcı olacak sonuçlar sağlayacak örnekler, açıklamalar ve yaşantılar ortaya koyabilir. Bu yönüyle hem bilimsel alan yazına hem de uygulamaya önemli katkılar getirebilir. (Yıldırım ve Şimşek, 2013, Akt. Konan, Bozanoğlu ve Çetin, 2019: 1452).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 öğretim yılında Malatya ilindeki ortaokullarda görev yapan Türkçe öğretmenlerinden, Türkçe öğretmenlerinin yabancı uyruklu öğrencilerin eğitiminde karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin görüşlerini belirten 31 kişi oluşturmaktadır. Çalışma grubunda yer alan Türkçe öğretmenlerine ilişkin demografik bilgiler Çizelge 1’de verilmiştir.

Çizelge 1

Çalışma Grubunda Yer Alan Türkçe Öğretmenlerinin Demografik Bilgileri

Kod	Cinsiyet	Kıdem (yıl)	Yerleşim Yeri
TÖ 1	Erkek	10	İl merkezi
TÖ 2	Kadın	12	Mahalle/Köy
TÖ 3	Kadın	10	İl merkezi
TÖ 4	Erkek	10	İl merkezi
TÖ 5	Erkek	10	İl merkezi
TÖ 6	Kadın	20	İl merkezi
TÖ 7	Erkek	12	İl merkezi
TÖ 8	Erkek	14	İl merkezi
TÖ 9	Kadın	16	İlçe
TÖ 10	Kadın	12	İlçe
TÖ 11	Erkek	16	İl merkezi
TÖ 12	Kadın	18	İl merkezi
TÖ 13	Erkek	12	İl merkezi
TÖ 14	Kadın	9	İl merkezi
TÖ 15	Erkek	18	İl merkezi
TÖ 16	Kadın	10	İl merkezi
TÖ17	Erkek	10	İlçe
TÖ18	Kadın	12	İl merkezi
TÖ19	Erkek	10	İlçe
TÖ20	Kadın	12	İl merkezi
TÖ21	Erkek	20	İl merkezi
TÖ22	Erkek	1	İlçe
TÖ23	Kadın	8	Mahalle/Köy
TÖ24	Erkek	17	İl merkezi
TÖ25	Erkek	4	İl merkezi
TÖ26	Kadın	16	İl merkezi
TÖ27	Erkek	10	İl merkezi

TÖ28	Kadın	11	İlçe
TÖ29	Erkek	8	Mahalle/Köy
TÖ30	Erkek	12	İl merkezi
TÖ31	Erkek	9	Mahalle/Köy

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın veri toplama aracı, yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Bu yarı yapılandırılmış görüşme formunda katılımcı Türkçe öğretmenlerinin cinsiyeti, öğretmenlikteki kıdemi ve görev yaptıkları yerleşim birimi ile ilgili sorular ile yabancı uyruklu öğrencilere Türkçe öğretirken karşılaştıkları sorunları ve bunların çözümüne ilişkin önerilerini belirlemeyi amaçlayan 11 adet soru yer almaktadır.

Veri Toplama Aracının Uygulanması

Araştırmanın verileri, 2021-2022 öğretim yılı bahar yarıyılında, veri toplama aracının uygulanması ile elde edilmiştir. Malatya ilindeki Türkçe öğretmeni olarak görev yapanlardan, yabancı uyruklu öğrencilere eğitim verilirken karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla elde edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorular, araştırmacılar tarafından çalışma grubuna google form aracılığıyla ulaştırılarak yöneltilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde, büyük oranda betimsel analiz ve bazı bölümlerde içerik analizi yaklaşımından yararlanılmıştır. Betimsel analiz yaklaşımına göre elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularının ortaya çıkardığı temalara göre düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir. Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 201, Akt. Konan, Yılmaz ve Bozanoğlu, 2017: 109). İçerik analizinde ise temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel bir yaklaşımla fark edilmeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilmeye çalışılır.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde; araştırmanın amacını yanıtlamak için toplanan verilerin çözümlenmesi sonucunda elde edilen bulgularla, bu bulgulara ilişkin yorumlar yer almaktadır.

Ortaokullarda Eğitim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere Verilen Eğitimde Türkçe Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular ve Yorum

Ortaokullarda eğitim gören yabancı uyruklu öğrencilere verilen eğitimde Türkçe öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunları belirlemek amacıyla çalışma grubunda yer alan Türkçe öğretmenlerine yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile 11 soru yöneltilmiştir.

Bu amaçla katılımcılara ilk olarak “Öğretmen olarak yetişme sürecinde (mezun olduğunuz yüksek öğretim kurumunda) göçmen çocukların eğitimi ile ilgili ders aldınız mı?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı Türkçe öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 2’de verilmiştir.

Çizelge 2

Türkçe Öğretmenlerinin Yetişme Sürecinde Göçmen Çocukların Eğitimi ile İlgili Ders Alıp Almadığına İlişkin Bulgular

Verilen Cevaplar	f
1. Hayır, yüksek öğrenimde böyle bir ders almadım.	22
2. Evet, bununla ilgili ders aldım.	9

Çizelge 2 incelendiğinde yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimi ile ilgili Türkçe öğretmenlerinin 22’si(%71) yüksek öğrenimde eğitim almadığını, 9’u(%29) ise eğitim aldığını belirtmiştir.

Türkçe öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğunun öğretmen olarak yetişme sürecinde (mezun oldukları yüksek öğretim kurumunda) göçmen çocukların eğitimi ile ilgili ders almadığı görülmüştür. Yabancı uyruklu çocukların eğitimine Türkçe öğretmenlerinin ve yüksek öğrenim kurumlarının hazırlıksız yakalandığı, hazır olmadığı söylenebilir.

Katılımcılara ikinci olarak “Göçmen çocukların eğitimi ile ilgili kurumunuz tarafından Türkçe öğretmenlerine hizmet içi eğitim verildi mi? Verilmediyse verilmesinin faydalı olacağını düşünüyor musunuz?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı Türkçe öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 3’te verilmiştir.

Çizelge 3

Türkçe Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim Alıp Almadığına ve Faydalı Olup Olmayacağına İlişkin Bulgular

Verilen Cevaplar	f
1. Verilmedi. Eğitimin verilmesi faydalı olur.	14
2. Verildi.	12
3. Verilmedi.	2
4. Verildi, fakat nitelikli değildi.	2
5. Verilmedi. Verilse de faydalı olmayacaktır.	1

Çizelge 3 incelendiğinde yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimi ile ilgili Türkçe öğretmenlerinin 17'si(%55) konuyla ilgili olarak hizmet içi eğitim almadığını, 14'ü(%45) ise konu ile ilgili hizmet içi eğitim aldığını belirtmiştir.

Türkçe öğretmenlerinin yarıdan fazlasının göçmen çocukların eğitimi ile ilgili ders almadığı görülmüştür. Katılımcı öğretmenlerin büyük bir kısmının Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim faaliyetlerinin yapılması gerektiğini vurgulamıştır.

Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim faaliyetlerinin yapılması durumuna ilişkin Türkçe öğretmenlerinden ikisi görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Verilmedi verilmesi tabi ki verimli olurdu, çünkü öğrencilere nasıl yaklaşılması gerektiğini hangi yöntemlerin kullanılması gerektiğini yaparak yaparak öğrenmek zaman alıyor. Eğitimlerle bu süreç hızlandırılabilir.”(T.Ö 5)

“Verilmedi. Verilirse elbette faydalı olur. En büyük problem dil ve kültür sorunu bu açıdan eğitimlerin alınması yararlı olur.”(T.Ö 23)

Türkçe öğretmenlerinin görüşlerinden yola çıkarak Bakanlığın konu ile ilgili hizmet içi eğitim faaliyetlerinin sayısının ve faaliyetlerin niteliğinin artırılması gerektiği söylenebilir.

Katılımcılara bir sonraki soruda “Göçmen çocukların Türkçe eğitimi ile ilgili olarak ne tür (dilbilgisi, okuma, yazma, anlama, iletişim vb.) zorluklar yaşıyorsunuz” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı Türkçe öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 4’te verilmiştir.

Çizelge 4

Türkçe Öğretmenlerinin Yabancı Uyruklu Öğrencilere Verilen Eğitimde Karşılaştıkları Zorluklara İlişkin Bulgular

Karşılaşılan Sorunlar	f
1. İletişimde sıkıntı yaşıyorum.	22
2. Okuma ve anlamada güçlük çekiyorlar.	21
3. Dilbilgisinde sıkıntı yaşanıyor.	11
4. Yazma alanında sıkıntı yaşıyorum.	10
5. Bakanlık hazırlıksız olduğu için sıkıntı var.	2

Çizelge 4 incelendiğinde katılımcı Türkçe öğretmenlerinin yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimi sürecinde karşılaşılan en önemli sorunun “Çocuklarla iletişim” olduğunu belirttikleri, bunu sırasıyla “okuma ve okuduğunu anlama”, “dilbilgisi-gramer sıkıntıları” ve “yazma ile ilgili sıkıntılar” izlediği görülmektedir.

Türkçe öğretmenlerinin yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimi sürecinde karşılaşılan sorunlara ilişkin Türkçe öğretmenlerinden üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“İletişim konusunda büyük sıkıntılar yaşıyorum. Bunun getirdiği sıkıntıyla öğrenciye faydalı olmakta zorlanıyorum. Öğrenci yazamıyor, yarım yamalak okuyor, okuduğunu da anlamıyor.” (T.Ö 3)

“Kelimelerin anlamlarını bilmiyorlar. Okumayı bilse bile anlamını bilmedikleri için yorum yapamıyorlar. Sınıf ortamında daha çok sessiz kalmayı tercih ediyorlar. Sınıf kalabalık olduğu için öğretmenin ilgilenme imkanı sınırlı. Daha az öğrencili sınıflarda eğitim görseler onlar için faydalı olur. Mecbur kalmadıkça konuşmuyorlar.” (T.Ö 21)

“Göçmen çocuklardan kendi yeterlilikleri ölçüsünde fayda sağlayabiliyoruz. MEB'in bu konuda bütüncül yapıda bir stratejisi bulunmuyor ve bazı noktalarda çelişkili politikalar üretiyor. Örneğin PİKTES projesine her göçmen öğrenci dahil edilemiyor.” (T.Ö 25)

Türkçe öğretmenlerinin yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimi sürecinde karşılaşılan sorunlara ilişkin Türkçe öğretmenlerinin görüşleri bir bütün olarak incelendiğinde Türkçe öğretmenlerinin dört temel kazanım alanında (okuma, anlama, yazma, konuşma) sıkıntı çektiği çocuklara verilen eğitimde faydalı olamadıkları ileri sürülebilir.

Katılımcılara bir sonraki soruda “Göçmen çocukların eğitimi ile ilgili öğrenci kaynaklı ne tür sorunlar yaşıyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı Türkçeöğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 5’te verilmiştir.

Çizelge 5

Türkçe Öğretmenlerinin Yabancı Uyruklu Öğrencilere Verilen Eğitimde Öğrenci Kaynaklı Zorluklara İlişkin Bulgular

Karşılaşılan Sorunlar	f
1. Uyum sorunu	19
2. İsteksizlik	11
3. Ailevi sıkıntılar.	9
4.Devam sorunu.	4

Çizelge 5 incelendiğinde katılımcı Türkçeöğretmenlerinin yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimi sürecinde öğrenci kaynaklı karşılaşılan en önemli sorunun“Uyum Sorunu” olduğunu belirttikleri, bunu sırasıyla “Öğrencilerin İsteksizliği”, “Ailevi Sıkıntılar” ve “devam sorunu” izlediği görülmektedir.

Türkçeöğretmenlerinin yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimi sürecinde öğrenci kaynaklı karşılaşılan sorunlara ilişkin Türkçe öğretmenlerinden üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Okul kültürüne uyum sorunları vardır. Arkadaşlarıyla anlaşma konusunda sıkıntılar çekmektedirler. Anne ve babalarından ayrılmak istemeyip yabancı bir ortama gitmeleri kendilerinde gerginlik ve yaramazlığa sebep olmaktadır.” (T.Ö 23)

“Öğrenciler uyum sorunu yaşıyor. Yabancı bir ülkede olmanın verdiği ürkeklikle kendini ifade etmede kaçınıyor. Dil eğitimi almada isteksiz davranıyor.” (T.Ö 3)

“En önemli sorun devamsızlık. Veliler öğrenci yardımı amacıyla okula kaydettikten sonra öğrencisi ile gerekli şekilde ilgilenmiyor. Öğrenci evde anadilini konuşmaya devam ediyor ve çoğunlukla okulda yalıtılmış biçimde kendi haline terk ediliyor. Öğrencinin eğer kendini gerçekleştirme yeterliliği varsa bir miktar daha öne çıkabiliyor ancak oldukça azınlıkta bulunan göçmen çocuklar okulda gözden çıkarılmış durumda.” (T.Ö 7)

Türkçe öğretmenlerinin yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimi sürecinde öğrenci kaynaklı karşılaştıkları sorunlara ilişkin Türkçe öğretmenlerinin görüşleri bir bütün olarak incelendiğindeçocukların büyük bir uyum sorunu yaşadıkları iletişime kapalı ve isteksiz davrandıkları sonucuna ulaşılabilir.

Katılımcılara bir sonraki soruda “Göçmen çocukların Türkçe eğitimi ile ilgili olarak eğitim öğretim sürecinde mevcut ders programı açısından ne gibi sorunlar yaşamaktasınız?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı Türkçe öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 6’da verilmiştir.

Çizelge 6

Eğitim Öğretim Sürecinde Mevcut Ders Programından Kaynaklanan Sıkıntılar

Karşılaşılan Sorunlar	f
1. Müfredatın uygun olmaması	15
2. Sınıf seviyelerinin uygun olmaması	9
3. Sınıfların karma olması.	7
4.Sorun yok.	1

Çizelge 6 incelendiğinde katılımcı Türkçe öğretmenlerinin yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimi sürecinde mevcut ders programları kaynaklı karşılaşılan en önemli sorunun “Müfredatın bu gruptaki çocukların eğitimine uygun olmaması” olduğunu belirttikleri, bunu sırasıyla “Sınıf seviyelerinin uygun olmaması” ve “Sınıfları karma olması” cevabının izlediği görülmektedir.

Türkçe öğretmenlerinin yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimi sürecinde mevcut ders programı kaynaklı karşılaşılan sorunlara ilişkin Türkçe öğretmenlerinden üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Mevcut ders programları dil olarak ana dili Türkçe olan öğrencilere göre hazırlanmış olduğu için bu öğrencilere istediğimiz şekilde dil eğitimi vermekte zorlanıyoruz.” (T.Ö 31)

“Öğrenciler buldukları sınıf düzeylerinin çok altındalar.” (T.Ö 21)

“Bu çocuklar için özel okulların oluşturulması gerekiyor.” (T.Ö 14)

Türkçe öğretmenlerinin yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimi sürecinde mevcut ders programları kaynaklı karşılaştıkları sorunlara ilişkin Türkçe öğretmenlerinin görüşleri bir bütün olarak incelendiğinde önemli sorunun mevcut programın ana dili Türkçe olan öğrencilere göre düzenlendiği, bu çocuklara uygun yeni bir müfredatın henüz oluşturulmadığı sonucuna ulaşılabilir.

Katılımcılara bir sonraki soruda “Göçmen çocukların Türkçe eğitimi ile ilgili olarak mevcut ders kitabı, kaynak ve materyalleri yeterli buluyor musunuz?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı Türkçeöğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 7’de verilmiştir.

Çizelge 7

Eğitim Öğretim Sürecinde Ders Kitabının Yeterli Olup Olmadığına Dair Bulgular

Verilen Cevaplar	f
1. Hayır, mevcut kitap ve materyaller yeterli değil.	28
2.Evet, mevcut kitap ve materyaller yeterli.	2
3.Fikrim yok.	1

Çizelge 7 incelendiğinde katılımcı Türkçeöğretmenlerinin yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimi sürecinde mevcut ders kitabı ve materyallerin yeterli düzeyde olmadığını belirttikleri görülmüştür.

Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimi sürecinde kullanılan kitap ve materyallerin uygunluğuna ilişkin Türkçe öğretmenlerinden üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Yeterli değil. Bizlerin kullandığı kitaplarla yabancı bir öğrencimize Türkçeyi öğretmek pek kolay olmayabilir.” (T.Ö 31)

“Hayır düşünmüyorum. Çünkü zaten bu dili bilen buralı çocuklarla aynı içeriği anlamaya çalışıyorlar.” (T.Ö 3)

“İlkokulda Türkçe eğitimi alan göçmen çocuklarda ciddi sorunlar yaşamıyoruz, ancak ilk defa ortaokul düzeyinde sisteme dahil olan öğrencilere müfredat, ders kitabı ve diğer bileşenler yeterli olmamaktadır.” (T.Ö 7)

Türkçe öğretmenlerinin mevcut ders kitabı ve materyallere ilişkin görüşleri bir bütün olarak incelendiğinde ders kitabı ve materyallerin yabancı uyruklu çocukların eğitimine uygun olmadığı, Bakanlığın bu konu ile ilgili yeterli desteği vermediği sonucu çıkarılabilir.

Katılımcılara bir sonraki soruda “Göçmen çocuklar için eğitim eşitliği sağlanması gerektiğini düşünüyor musunuz?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı Türkçeöğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 8’de verilmiştir.

Çizelge 8

Göçmen Çocuklar İçin Eğitim Eşitliği Sağlanmasına Dair Bulgular

Verilen Cevaplar	f
1. Evet, eğitim eşitliği sağlanmalı.	19
2. Hayır, buna gerek yok.	12

Çizelge 8 incelendiğinde katılımcı Türkçe öğretmenlerinin 19'u(%61) yabancı uyruklu öğrencilerin eğitiminde fırsat eşitliği olmadığını belirtmiş, 12'sinin(%39) ise fırsat eşitliği olduğunu belirttikleri görülmüştür.

Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitiminde fırsat eşitliğine dair Türkçe öğretmenlerinden üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Evet düşünüyorum. Bu ülkede yaşayacaklarsa onların dil problemi ivedilikle çözülüp eşit şartlara getirilmeleri gerekiyor.” (T.Ö 3)

“Göçmen öğrenciler ülkemizin bir gerçeği olduğu için eşitliğin sağlanması da gerekmektedir.” (T.Ö 7)

“Bu konuda zamanı gelince gitmeleri gerektiğini düşündüğümden eğitim eşitliğinin sağlanması gerekliliğini zorunlu göremiyorum.” (T.Ö15)

Türkçe öğretmenlerinin yabancı uyruklu öğrencilere eğitimde fırsat eşitliğine ilişkin görüşleri bir bütün olarak incelendiğinde bu gruptaki çocukların henüz fırsat eşitliğine kavuşmadığı sonucu çıkarılabilir.

Ortaokullarda Eğitim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere Verilen Eğitimde Türkçe Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunların Çözümüne İlişkin Bulgular ve Yorum

Türkçe öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunların çözümüne ilişkin Türkçe öğretmenlerinin görüşlerini belirlemek amacıyla çalışma grubunda yer alan Türkçe öğretmenlerine yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile altı soru yöneltilmiştir.

Bu amaçla katılımcılara ilk olarak “Göçmen çocukların Türkçe eğitimi ile ilgili olarak karşılaştığınız sorunlara ilişkin çözüm önerileriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı Türkçe öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 9’da verilmiştir.

Çizelge 9

Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerilerine Dair Bulgular

Çözüm Önerileri	f
1.Çocukların dil eğitimi almaları lazım.	14
2.Müfredat değişikliği yapılmalı ve materyal geliştirilmeli	6
3.Bu gruptaki çocuklara ek kurs, destek eğitimi vb.	6
4.Sadece yabancı uyruklu öğrencilere yönelik okullar açılmalı	4
5.Öğretmenlere yönelik dil eğitimi verilmeli.	2
6.Okullarda tercüman görevlendirilmeli	1
7.Ülkelerine gönderilmeli	1

Çizelge incelendiğinde Türkçe öğretmenlerinin yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimindeki sorunlara ilişkin çözüm önerileri incelendiğinde katılımcı 14 öğretmenin çocukların konuşma ve dil konusunda sıkıntı çektikleri ve bu gruptaki öğrencilere öncelikle dil eğitimi verilmesi gerektiğini ifade etmektedirler.İkinci olarak ise Bakanlığın bu çocukların eğitimi için müfredat değişikliğine gitmesi gerektiğini ve okullarda bu gruptaki çocuklara yönelik kursdestek eğitimi tarzında hizmetlerin yapılması gerektiği söylenmiştir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimi sürecinde karşılan sorunlara ilişkin çözüm önerilerinde Türkçe öğretmenlerinden dördü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Türkçe konuşmada yetersiz oldukları için kendilerini ifade etmede zorluk çekiyorlar, bunun yanı sıra okuma yazma durumları yok denecek kadar az, göçmen öğrencilere hazırlık sınıfları oluşturulmalı, en az bir yıl sadece dil eğitimi almaları gerektiğini düşünüyorum.” (T.Ö 5)

“İletişim sorununu çözmeye adına göçmen çocuklara asıl eğitim ve öğretime başlamadan önce Türkçe tam bir şekilde öğretilmeli. Çünkü dil sorunu diğer becerilerin öğretimini temelden etkiliyor.” (T.Ö 3)

“Her okulda göçmen öğrenci varmış gibi kurs veya seminerler düzenlenmelidir. Ayrıca ilk planda basit iletişim kurulması bakımında özellikle Türkçe öğretmenlerine Temel Arapça bilgisi kursu verilmelidir.” (T.Ö 23)

“Tüm göçmen çocukları kapsayan bir eğitim felsefesi ve vizyonu ile hareket edilmelidir. Sadece kapsayıcı eğitim adında verilen eğitimle her şey çözülmüyor maalesef.” (T.Ö 25)

Yabancı uyruklu öğrencilere verilen eğitimde karşılaşılan sorunlara ilişkin çözüm önerilerine ilişkin görüşler bir bütün olarak incelendiğinde çocukların dil eğitimine yeteri kadar

ulaşamadığı; dolayısıyla da okuma, anlama ve yazmada sorun yaşandığı görülüp, bunun birincil çözüm yolunun çocukların dil eğitiminin öncelikle eksiksiz tamamlanması gerektiği vurgulanabilir.

Katılımcılara ikinci olarak “Göçmen çocukların eğitiminde çocuklardan kaynaklı karşılaştığınız sorunlara ilişkin çözüm önerileriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı Türkçeöğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 10’da verilmiştir.

Çizelge 10

Çocuklardan Kaynaklı Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerilerine Dair Bulgular

Çözüm Önerileri	f
1.Uygun eğitim ortamlarının hazırlanması	11
2.İlgiyi arttıracak farklı etkinlikler düzenlenmeli	5
3.Kurs açılmalı	5
4.Veli ile işbirliği yapılmalı	5
5.Akran yardımı sağlanmalı	1
6.Öğretmen eğitimi gerçekleştirilmeli	1

Türkçe öğretmenlerinin yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimindeki öğrencilerden kaynaklı sorunlara ilişkin çözüm önerileri incelendiğinde katılımcı 11 öğretmenin bu gruptaki çocuklara uygun eğitim ortamlarının hazırlanması gerektiğini ifade etmektedirler.İkinci olarak ise ilgiyi arttıracak etkinlikler yapma, kurslar açma ve veli ile işbirliği yapılması gerektiği söylenmiştir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimi sürecinde karşılan sorunlara ilişkin çözüm önerilerinde Türkçe öğretmenlerinden dördü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Veliler öğrenci yardımı amacıyla okula kaydettikten sonra öğrencisi ile gerekli şekilde ilgilenmiyor. Öğrenci evde anadilini konuşmaya devam ediyor ve çoğunlukla okulda yalıtılmış biçimde kendi haline terk ediliyor. Öğrencinin eğer kendini gerçekleştirme yeterliliği varsa bir miktar daha öne çıkabiliyor ancak oldukça azınlıkta bulunan göçmen çocuklar okulda gözden çıkarılmış durumda. Bunun çözümü özellikle temel eğitimin belirli okullarda diğer göçmen çocuklarla birlikte yetkin öğretmenler tarafından verilmesi sonrasında ortaokulda diğer öğrencilerle kaynaştırılmasıdır.”
(T.Ö 7)

“Öğrenciler uyum sorunu yaşıyor. Yabancı bir ülkede olmanın verdiği ürkeklikle kendini ifade etmede kaçınıyor. Dil eğitimi almada isteksiz davranıyor. Çocukların

kendini rahat hissedeceği ortamlar oluşturulmalı, yapılan küçük dönüşler bile pekiştirilmeli ve bu çocuklar yoğun bir dil eğitimine ayrı olarak tutulmalı.” (T.Ö 3)

“Türkçe öğretiminde temel konuşma becerilerinde sorun yaşıyoruz. Bunun yanında yazma ve okuma alanlarında da yerine göre sorunlar yaşadığımız da oluyor. Bu konuda daha ileride olan göçmen çocukların akranlarına yardım etmesi bu konuda işimizi kolaylaştırıyor. Sorunların çözümü noktasında öğretmenlere ciddi biçimde yapılandırılmış ve seviyelere ayrılmış eğitimlerin verilmesi gerektiğini düşünüyorum.” (T.Ö 25)

“Tamamen dilimize yabancı olmaları en büyük sorunlarımızdan biri. Çocuk dile dair herhangi bir kural, kelime ve yapı bilgisi bilmediği için eğitim - öğretim sürecini sadece okula gelip sınıf ortamında bulunarak geçirmekte. Daha önceki soruda belirttiğim gibi çocuklarımız bizim öğrencilerimizle karma eğitime geçmeden önce dil yeterlilik sınavına tabi tutulabilir. Sınavından geçer not alamayan öğrenciler bir yıl sürecinde temel dil becerileri üzerine eğitime tabi tutulup okullarımıza bu şekilde eğitim süreci içerisine dahil edilebilir.” (T.Ö 31)

Yabancı uyruklu öğrencilere verilen eğitimde öğrenci kaynaklı karşılaşılan sorunların çözüm önerilerine ilişkin görüşler bir bütün olarak incelendiğinde çocuklara uygun eğitim ortamlarının oluşturulması çocukları kendini daha iyi hissetmesini sağlayacağı söylenebilir. Ayrıca bu çocukların ilgisini çekecek aktiviteler veli işbirliği ile belirlenebilir.

Katılımcılara bir sonraki soruda “Göçmen çocukların eğitiminde mevcut ders programından kaynaklı karşılaştığınız sorunlara ilişkin çözüm önerileriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı Türkçe öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 11’de verilmiştir.

Çizelge 11

Mevcut Ders Programından Kaynaklı Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerilerine Dair Bulgular

Çözüm Önerileri	f
1.Müfredatın yeniden düzenlenmesi	14
2.Hazırlık/Destek eğitim sınıfları oluşturulmalı	10
3.Sadece yabancı uyruklu öğrencilerin bulunduğu okullar açılmalı	5
4.Bireysel programlar düzenlenmeli	1

Türkçe öğretmenlerinin yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimindeki mevcut programdan kaynaklı sorunlara ilişkin çözüm önerileri incelendiğinde katılımcı 14 öğretmen müfredatın bu gruptaki çocukları da kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmesi gerektiğini ifade etmektedirler. İkinci olarak ise Bakanlığın okullarda bu gruptaki çocuklara yönelik kurs, destek eğitimi tarzında hizmetlerin yapılması gerektiği söylenmiştir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimi sürecinde mevcut ders programından kaynaklanan sorunlara ilişkin çözüm önerilerinde Türkçe öğretmenlerinden dördü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Mevcut müfredat seviyelerine uygun değildir. Bu yüzden seviyelerine uygun ders programları hazırlanmasında fayda vardır.” (T.Ö 1)

“Müfredat anadili öğretimine uygun. Bu sorunun cevabı çocukların dil becerisine bağlı olarak değişir. Şu anki dil beceri ve sorunları çift dilli vatandaşlarımızın beceri ve sorunlarıyla benzer nitelikte. Müfredat dışı dil eğitim kurslarının faydalı olacağı görüşündeyim.” (T.Ö 4)

“Mevcut programlar maalesef göçmen öğrencilere hiçbir şekilde uymuyor ve öğrencilerde anlamadıkları bir dersi dinlemek istemiyor, kendilerini öğrenmeye tamamen kapatıyorlar, tek çarenin dilimizi tam anlamıyla öğrenmeleri bu doğrultuda müfredat değişiklikleri yapılması.” (T.Ö 5)

“Mevcut ders kitapları veya müfredat bu çocuklar düşünülmeden hazırlanmış. Öğrencilerin tamamının dönüşümlü biçimde temel yeterliliklerini sağlayana kadar birlikte eğitim görmeleri bu konudaki en önemli çözüm olacaktır. Temel konuşma ve okuma-yazma becerilerini edinene kadar bu kurslara devam etmeli, yeterlilik sağladıktan sonra ortaokula başlamalıdır.” (T.Ö 25)

Yabancı uyruklu öğrencilere verilen eğitimde mevcut ders programından kaynaklı karşılaşılan sorunların çözüm önerilerine ilişkin Türkçe öğretmenlerinin görüşleri bir bütün olarak incelendiğinde ortak beklentinin eğitim müfredatlarının güncellenmesi olduğu söylenebilir. Ayrıca bu gruptaki öğrencilere yönelik verilecek olan kurslar da sorununun çözümüne katkı sağlayabilir.

Katılımcılara bir sonraki soruda “Göçmen çocukların eğitiminde mevcut ders kitabı ve materyallerden kaynaklanan sorunlara ilişkin çözüm önerileriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı Türkçe öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlara göre mevcut kitapları yetersiz bulan 28 katılımcı kitapların güncellenmesi gerektiğini söylemiştir. Mevcut kitapların göçmen çocukların eğitiminde eksik kaldığı vurgulanmıştır.

Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimi sürecinde ders kitaplarından kaynaklanan sorunlara ilişkin çözüm önerilerinde Türkçe öğretmenlerinden üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Mevcut kitaplara sadece göçmen öğrenciler için değil tüm öğrenciler için yetersizdir. Kitapların biraz daha bilgiyi yorumlamaya dayalı etkinliklerle donatılması gerekir.” (T.Ö 23)

“Yeterli değil. Bizlerin kullandığı kitaplarla yabancı bir öğrencimize Türkçeyi öğretmek pek kolay olmayabilir. Bu öğrencilerin eğitimi için bizlerin yabancı dil öğrenirken kullanmış olduğu kitaplara benzer kitaplar basılabilir. Ve öğrencilerimiz bu kitaplardan dil öğrenimini gerçekleştirebilir. Ancak bu yine karma eğitime alındığında öğrencinin öğrenmesi pek mümkün görünmüyor. Onlar için (en azından yeterli seviyede Türkçe öğrenene kadar) ayrı ders saatleri olması gerektiğine inanıyorum” (T.Ö 31)

“Sorunun çözümünün dil eğitiminin ayrı bir başlık halinde verilmesinde olduğunu düşünüyorum.” (T.Ö 5)

Yabancı uyruklu öğrencilere verilen eğitimde mevcut ders kitaplarından kaynaklı karşılaşılan sorunların çözüm önerilerine ilişkin Türkçe öğretmenlerinin görüşleri bir bütün olarak incelendiğinde ortak çözüm önerisinin; bu gruptaki çocukların dil öğrenimini kolaylaştıracak farklı kaynakların oluşturulması gereklidir diyebiliriz.

Katılımcılara bir sonraki soruda “Göçmen çocukların eğitiminde fırsat eşitliğinin sağlanmasına dair çözüm önerileriniz nelerdir?” sorusu yöneltmiştir.

Katılımcı Türkçe öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 12’de verilmiştir.

Çizelge 12

Göçmen Çocukların Eğitimde Fırsat Eşitliğine İlişkin Çözüm Önerilerine Dair Bulgular

Çözüm Önerileri	f
1.Sadece göçmenlerin gittiği aynı sınıfta eğitim	12
2.Yetiştirme kursları/Dil eğitimleri	8
3.Yıllık yeterlilik sınavları	1
4.Ayrım yapılmaması	1

Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitiminde fırsat eşitliğinin sağlanmasına ilişkin çözüm önerileri incelendiğinde katılımcı 12 öğretmen bu gruptaki çocukların göçmen okullarında

okuması gerektiğini ifade etmektedirler. İkinci olarak ise Bakanlığın bu gruptaki çocuklara yönelik kurs/dil eğitimlerinin yapılması gerektiği söylenmiştir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitiminde fırsat eşitliğinin sağlanmasına ilişkin çözüm önerilerinde Türkçe öğretmenlerinden dördü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Göçmen çocukların eğitim programının ayrı olması ve en azından belli bir seviyeye kadar sadece onlara özgü eğitim yapıp sonra Türk öğrencilerle aynı sınıfta olmaları daha yararlı olur.” (T.Ö 23)

“Ülkemizde yaşayan kendi yurttaşlarımız dahi eşit eğitim hakkına ulaşamamışken göçmen çocukların böyle bir fırsata erişmemesi gerektiğini, kendi lokal okullarında eğitim almaları gerektiğini, yeterlilikleri sağlandığı takdirde ve istemeleri halinde ortaokulu Türk çocuklarıyla birlikte okumaları gerektiğini, bunun dışında bizim kültürümüzün bu çocuklara aktarılmaması gerektiğini düşünüyorum.” (T.Ö 25)

“Tam bir eşitlik durumu olması gerekir tabi, ama bu eşitliğin sağlanabilmesi okula ilk başladıkları dönemde öncelikle dil eğitimlerinin tamamlanmasından geçtiğini düşünüyorum. Türkçe eğitiminden sonra yapılan sınavlarda başarılı olan öğrencilerin öğrenim kademelerinde geçme durumu olmalı, başarısız olanlar tekrar dil eğitimine tabi tutulmalı.” (T.Ö 5)

Yabancı uyruklu öğrencilere verilen eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasına ilişkin Türkçe öğretmenlerinin görüşleri bir bütün olarak incelendiğinde bu çocukların kendileriyle aynı dili konuşan farklı okullarda eğitim görmelerinin ya da iyi bir dil eğitimi almalarının fırsat eşitliğini sağlayacağı söylenebilir.

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇLAR

Bu araştırmanın temel amacı ortaokullarda eğitim gören yabancı uyruklu mülteci öğrencilere verilen eğitimde Türkçe öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunları ve çözüm önerilerini belirlemektir. Bu araştırma olgubilim deseninde nitel bir araştırmadır. Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 öğretim yılında Malatya ilindeki ortaokullarda görev yapan Türkçe öğretmenlerinden, Türkçe öğretmenlerinin yabancı uyruklu öğrencilerin eğitiminde karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin görüşlerini belirten 31 Türkçe öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın veri toplama aracı yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Bu yarı yapılandırılmış görüşme formunda katılımcı Türkçe öğretmenlerinin cinsiyeti, öğretmenlikteki kıdemi ve görev yaptıkları yerleşim birimi ile ilgili sorular ile yabancı uyruklu öğrencilere Türkçe öğretirken karşılaştıkları sorunları ve bunların çözümüne ilişkin önerilerini belirlemeyi amaçlayan 11 adet soru yer almaktadır. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde içerik analizi yaklaşımından yararlanılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgular aşağıda öz olarak verilmiştir:

1. Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitiminde görev alan Türkçe öğretmenlerinin birçoğu bu konuyla ilgili hizmet içi eğitim almamış ve bu eğitime ihtiyaç duymaktadırlar.
2. Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitiminde görev alan Türkçe öğretmenleri birçok dilsel sorunla karşılaşmaktadır.
3. Ana dili Türkçe olmayan çocukların diğer çocuklarla aynı eğitimi aldıkları görülmüştür.
4. Yabancı uyruklu çocukların eğitiminde mevcut ders programı, kaynak ve materyallerin yetersiz olduğu belirlenmiştir.
5. Yabancı uyruklu çocukların öncelikle dil eğitimi alması gerekliliği ortaya çıkmıştır.
6. Türkçe öğretmenlerinin eğitimini almadıkları yabancılara dil öğretimi konusunda oldukça zorlandıkları saptanmıştır.

Öneriler

Araştırma sonucunda ulaşılan bulgulara dayalı olarak geliştirilen öneriler uygulamacılar ve araştırmacılar için öneriler olarak iki başlık altında düzenlenmiştir.

Uygulamacılar İçin Öneriler

1. Yabancı uyruklu çocukların eğitimi için Türkçe öğretmenlerinin kaliteli ve uygulamaya dönük olacak şekilde hizmet içi eğitim almaları gerekmektedir.
2. Yabancı uyruklu öğrencilere okul öncesi uyum eğitimi verilmeli dilsel problemlerin çoğu bu dönemde çözümlenmelidir. Çözülemediği takdirde okul dönemlerinde kurs ve destek eğitimleriyle dil problemleri çözümlenmelidir.
3. Mevcut eğitim müfredatının, ders kitaplarının ve öğretim materyallerinin güncellenmesi gerekmektedir.

Araştırmacılar İçin Öneriler

1. Türkçe dışındaki branş öğretmenlerinin yaşadığı sorunlar araştırma konusu yapılabilir.
2. Ortaokul dışındaki öğretim kademelerinde yaşanan sorunlar da araştırma konusu yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Konan, N., Bozanoğlu, B. ve etin, R.B. (2017, 12-14 Ekim). Suriyeli mülteci öğrencilerin eğitiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin Türk ğretmenlerin görüşleri, *I. International Kahramanmaraş Management, EconomyandPoliticsCongress*, s. 876-897, Kahramanmaraş.
- Konan, N., Bozanoğlu, B. ve etin, R.B. (2019). Millî Eğitim Bakanlığı teftiş politikalarına ilişkin okul yöneticileri ve ğretmen görüşleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(4), 1449-1474. doi: 10.14689/issn.2148- 624.1.7c.4s.7m
- Konan, N., avuşoğlu, D. ve Oğuz, F. (2017, 12-14 Ekim). Suriyeli mülteci öğrencilerin eğitiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri, *I. International Kahramanmaraş Management, EconomyandPoliticsCongress*, s. 633-651, Kahramanmaraş.
- Konan, N., avuşoğlu, D. ve Oğuz, F. (2017, 12-14 Ekim). Suriyeli mülteci öğrencilerin öğrenim grdđđ okullarda karşılaşılan sorunlara ilişkin Türk ve Suriyeli ğrencilerin görüşleri, *I. International Kahramanmaraş Management, EconomyandPoliticsCongress*, s. 898-931, Kahramanmaraş.
- Konan, N., avuşoğlu, D. ve Oğuz, F. (2017, 12-14 Ekim). Suriyeli mülteci öğrencilerin öğrenim grdđđ okullarda yaşanan sorunlara ilişkin Türk ve Suriyeli velilerin görüşleri, *I. International Kahramanmaraş Management, EconomyandPoliticsCongress*, s. 1019-1047, Kahramanmaraş.
- Konan, N., Yılmaz, S. ve Bozanoğlu, B. (2017). Okul müdür yardımcısı görevlendirilmesine ilişkin yönetici ve ğretmen görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 23(1), 105-134. doi: 10.14527/kuey.2017.004

KÖY OKULLARINDAKİ TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİNİN ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNE KİTAP OKUMA ALIŞKANLIĞI KAZANDIRMADA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Prof. Dr. NECDET KONAN¹, İMMİ GÜLSÜM YEŞİLGİL²

¹ İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü,

ORCID: 0000-0001-6444-9745

² İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans öğrencisi, Türkçe Öğretmeni,

ORCID ID: 0000-0002-8913-6785

ÖZET

Bu araştırmanın temel amacı köy okullarındaki Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmada karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerini belirlemektir. Bu amaçla olgubilim deseninde nitel bir araştırma modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2021-22 öğretim yılında Malatya ilindeki köy okullarında görev yapan Türkçe öğretmenlerinin, köy okullarında görev yapan Türkçe öğretmenlerinin okuma alışkanlığı kazandırma konusunda karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin görüşlerini belirten 45 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın veri toplama aracı araştırmacılar tarafından geliştirilen ve iki bölümden oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Bu yarı yapılandırılmış görüşme formunun birinci bölümünde katılımcı Türkçe öğretmenlerinin cinsiyeti, öğretmenlikteki kıdemi, yılda kaç kitap okuduğu, okullarında kütüphane bulunup bulunmadığı, öğrencilerin kitap seçerken nelere dikkat ettiği ve kitapların öğrenci düzeyine uygunluğunu belirlemeyi amaçlayan altı soru yer almaktadır. İkinci bölümde ise Türkçe öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunları ve bunların çözümüne ilişkin önerilerini belirlemeyi amaçlayan altı açık uçlu soru yer almaktadır. Elde edilen veriler içerik analizi yolu ile çözümlenmiştir. Araştırmanın sonucunda köy okullarındaki ortaokul öğrencilerinde okuma alışkanlığının yeterli düzeyde olmadığı ve öğrencilere küçük yaştan itibaren bu alışkanlığın kazandırılması gerektiği bu anlamda destek alınabilecek en önemli unsurun aile olduğu bilgilerine ulaşılmıştır. Bu bulgulara dayalı olarak ailelerin kitap okuma alışkanlığı kazanmasının çocuklar üzerinde olumlu etkisi olacağından evde kitap okuma saatlerinin yapılması ve okulda bu alışkanlığın geliştirilmesi için etkinlikler yapılması önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Türkçe öğretimi, Türkçe öğretmeni, kitap okuma alışkanlığı, köy okulları, ortaokul.

GİRİŞ

İnsanı diğer canlılardan ayıran temel özelliklerinden biri, geçmiş kuşağın bilgi birikimini edinmek, buna yeni öğeler ekleyerek bu birikimi bir sonraki kuşağa aktarmaktır. Yazının icadına kadar bu durum daha çok sözel olarak gerçekleşebilmiştir. Yazının icadıyla birlikte bilginin edinilmesi, paylaşılması ve aktarılması süreci, çok daha hızlanmıştır. Bu hız, bilgi birikiminin de gittikçe artmasına olanak yaratmıştır. Bilginin adeta katlanarak artması, hızla artan bu bilgileri edinmenin en önemli araçlarından biri olan okumanın önemini de gittikçe artırmış ve vazgeçilmesini zor hâle getirmiştir. Bu durum okumayı, bireysel ve toplumsal gelişmişliğin temel ölçütlerinden birisi hâline getirmiştir. Bireyler okumaya ayırdıkları süre, okudukları, okuduklarından edindikleri ve bunu gündelik yaşamlarına aktardıkları oranda diğer kişilerden farklı olmaya ve farklılık yaratmaya başlamışlardır. Bu da okuma alışkanlığına sahip olunması ile doğrudan ilişkili bir durumdur. Okuma alışkanlığı, bireyin okumayı öğrendikten sonra, okuma eylemini yaşam boyu sürekli, düzenli, eleştirel ve irdeleyici bir nitelikte gerçekleştirerek, bunu yaşam biçimi hâline getirmesi olarak nitelenebilir (Konan, 2013a: 32). Bunun gerçekleşebildiği temel kurumlar da okullardır.

Okullar, en yakın çevresinden başlayarak evrensel düzeye kadar etkiler yaratabilen toplumsal açık sistemlerdir. Bu etkinin yönü karşılıklı olmakla beraber, yoğunluğu ve etki gücü açısından bakıldığında okulun daha belirleyici olduğu ileri sürülebilir. Okul, daha çok yakın çevresinden aldığı girdiyi, insan ögesinin başat olduğu bir süreçten geçirerek nitelikli çıktılar olarak mezun etmeyi öngörür (Konan, 2012: 75). Varlığını sürdürebilmek için olsa bile yeni bilgi, beceri ve tutumlar edinmek zorunda kalan insanoğlunun, günümüzde bunu en sistemli gerçekleştirdiği yerler okullardır (Konan, 2013b: 46). Okullar geleceğin nesillerini yetiştirirken aynı zamanda geleceğin toplumunu da şekillendirirler (Konan, 2013a: 32).

Okullarda, okulun çıktısının niteliğini belirleyen en etkili öge hiç kuşkusuz öğretmenlerdir. Öğretmenler bunu, sadece klasik anlamdaki bilgi aktarıcılığı yoluyla yerine getiremezler. Aynı zamanda öğrencilerine, meslektaşlarına ve topluma örnek olacak tutum ve davranışlarıyla oluşturacakları rol modeli olmayla gerçekleştirirler (Konan, 2012: 75). Öğretmenlerin, okuma alışkanlığı konusundaki olumlu tutumlarının, kişisel ve mesleki gelişimlerini olumlu yönde etkilemeleri beklenir. Böyle bir öğretmen, öğrencileri için de okumaya karşı olumlu tutum geliştirerek onların kişisel gelişimlerine katkıda bulunabilir. Öğrenciler model aldıkları öğretmenin tutum ve davranışlarını benimsemekte, kazanımlarını ya kendi akranlarına ya da kendinden sonraki nesillere aktarmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, öğretmenlerin okuma alışkanlığına sahip olmalarının önemi de ortaya çıkmaktadır. (Konan ve Oğuz, 2013: 106-107). Özellikle öğrenim düzeyinin ilk evrelerinde bu çok daha belirgin biçimde ortaya çıkar.

Okuma alışkanlığının edinilmesi ve sürdürülmesinde ortaokul düzeyinin önemli bir yeri vardır. Bu düzeyde, artık okuma yazma becerisi edinilmiş, bu yönde ilgiler oluşmuş ve gelişmeye başlamıştır. Uygun ve destekleyici ortam ve koşullar bu durumu özendirirken, tam

tersi durumlar ise engelleyici bir etkiye neden olabilir. Köylerdeki ortaokullarda bu durumun hangi düzeyde ve yönde gerçekleştiğinin belirlenmesi, karşılaşılan sorunların neler olduğunun saptanması ve bu sorunların çözümüne ilişkin önerilerin geliştirilmesi önemli bulunmuştur. Köylerdeki ortaokulların kitap okuma için uygun fiziki olanaklarının yetersizliği, kitaba erişimindeki güçlükler ve rol model olacak kişilerin hem evde hem de okullardaki sayısının sınırlı veya hiç olmaması okuma alışkanlığının edinilmesi ve sürdürülmesini zorlaştırmaktadır.

Bunu en yakından gözleyen kişiler de kuşkusuz. Köy okullarında görev yapan Türkçe öğretmenleridir. Köy okullarındaki Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmada karşılaşılan sorunları ve bu sorunları çözümüne ilişkin önerilerini belirlemenin yararlı olacağı öngörülerek bu araştırma gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı köy okullarındaki Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmada karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerini belirlemektir.

Bu amacı gerçekleştirmek için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Köy okullarındaki Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmada karşılaştıkları sorunlara ilişkin Türkçe öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?

2. Köy okullarındaki Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmada karşılaştıkları sorunların çözümüne ilişkin Türkçe öğretmenlerinin önerileri nelerdir?

YÖNTEM

Bu bölümde Araştırmanın Deseni, Çalışma Grubu, Veri Toplama Aracı, Veri Toplama Aracının Uygulanması ve Verilerin Analizine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Araştırmanın Deseni

Bu araştırma olgubilim deseninde nitel bir araştırmadır. Olgubilim deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgubilim deseninde amaç bireylerin bir olguya ilişkin yaşantılarını, algılarını ve bunlara yüklediği anlamları belirlemektir. Olgubilim araştırmaları nitel araştırmanın doğasına uygun olarak kesin ve genellenebilir sonuçlar ortaya koymayabilir.

Ancak bir olguyu daha iyi tanımamıza ve anlamamıza yardımcı olacak sonuçlar sağlayacak örnekler, açıklamalar ve yaşantılar ortaya koyabilir. Bu yönüyle hem bilimsel alan yazına hem de uygulamaya önemli katkılar getirebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, Akt. Konan, Bozanoğlu ve Çetin, 2019: 1452).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2021-22 öğretim yılında Malatya ilindeki köy okullarında görev yapan Türkçe öğretmenlerinin, köy okullarında görev yapan Türkçe öğretmenlerinin okuma alışkanlığı kazandırma konusunda karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin görüşlerini belirten 45 Türkçe öğretmeni oluşturmaktadır.

Çalışma grubunda yer alan Türkçe öğretmenlerine ilişkin demografik bilgiler Çizelge 1'de verilmiştir.

Çizelge 1: Çalışma Grubunda Yer Alan Türkçe Öğretmenlerinin Demografik Bilgileri

Kod	Cinsiyet	Kıdem (yıl)	Yılda Okunan Kitap Sayısı
TÖ 1	Erkek	11	21-30
TÖ 2	Kadın	12	1-10
TÖ 3	Kadın	10	11-20
TÖ 4	Erkek	22	1-10
TÖ 5	Erkek	10	1-10
TÖ 6	Erkek	8	11-20
TÖ 7	Erkek	12	1-10
TÖ 8	Erkek	30	11-20
TÖ 9	Erkek	27	11-20
TÖ 10	Erkek	11	1-10
TÖ 11	Kadın	7	1-10
TÖ 12	Kadın	12	11-20
TÖ 13	Kadın	2	11-20
TÖ 14	Kadın	16	21-30
TÖ 15	Kadın	10	1-10
TÖ 16	Kadın	10	1-10
TÖ 17	Erkek	25	1-10
TÖ 18	Kadın	12	11-20
TÖ 19	Kadın	8	1-10
TÖ 20	Kadın	5	11-20
TÖ 21	Kadın	19	1-10
TÖ 22	Kadın	11	1-10
TÖ 23	Erkek	25	11-20
TÖ 24	Kadın	6	11-20

Çizelge 1'in devamı

Kod	Cinsiyet	Kıdem (yıl)	Yılda Okunan Kitap Sayısı
TÖ 25	Kadın	32	30+
TÖ 26	Kadın	8	1-10
TÖ 27	Kadın	19	1-10
TÖ 28	Kadın	11	11-20
TÖ 29	Erkek	31	1-10
TÖ 30	Erkek	34	1-10
TÖ31	Erkek	34	1-10
TÖ32	Kadın	12	1-10
TÖ33	Kadın	7	1-10
TÖ34	Kadın	14	1-10
TÖ35	Erkek	26	1-10
TÖ36	Erkek	35	1-10
TÖ37	Kadın	24	1-10
TÖ38	Kadın	8	21-30
TÖ39	Kadın	26	11-20
TÖ40	Kadın	23	1-10
TÖ41	Kadın	7	21-30
TÖ42	Erkek	20	11-20
TÖ43	Kadın	9	21-30
TÖ44	Erkek	18	30+
TÖ45	Kadın	17	21-30

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın veri toplama aracı, araştırmacılar tarafından geliştirilen ve iki bölümden oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Bu yarı yapılandırılmış görüşme formunun birinci bölümünde katılımcı Türkçe öğretmenlerinin cinsiyeti, öğretmenlikteki kıdemi ve yılda kaç kitap okuduğunu belirlemeyi amaçlayan üç soru yer almaktadır. İkinci bölümde ise Türkçe öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunları ve bunların çözümüne ilişkin önerilerini belirlemeyi amaçlayan altı açık uçlu soru yer almaktadır.

Veri Toplama Aracının Uygulanması

Araştırmanın verileri, 2021-22 öğretim yılı bahar yarıyılında, veri toplama aracının uygulanması ile elde edilmiştir. Malatya ilindeki köy ortaokullarında Türkçe öğretmeni olarak görev yapanlardan, köyde çalışan Türkçe öğretmenlerinin okuma alışkanlığı kazandırma konusunda karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla elde edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorular, araştırmacılar tarafından çalışma grubuna google form aracılığıyla ulaşılarak yöneltilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde, büyük oranda betimsel analiz ve bazı bölümlerde içerik analizi yaklaşımından yararlanılmıştır. Betimsel analiz yaklaşımına göre elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularının ortaya çıkardığı temalara göre düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir. Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık ver verilir. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, Akt. Konan, Yılmaz ve Bozanoğlu, 2017: 109). İçerik analizinde ise temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel bir yaklaşımla fark edilmeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilmeye çalışılır.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmanın amacını yanıtlamak için toplanan verilerin çözümlenmesi sonucunda elde edilen bulgularla, bu bulgulara ilişkin yorumlar yer almaktadır.

Köy Okullarında Çalışan Türkçe Öğretmenlerinin Kitap Okuma Alışkanlığı Kazandırma Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular ve Yorum

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin okuma alışkanlığı kazandırmada karşılaştıkları sorunlara ilişkin Türkçe öğretmenlerinin görüşlerini belirlemek amacıyla çalışma grubunda yer alan köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerine yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile altı soru yöneltilmiştir.

Bu amaçla katılımcılara ilk olarak “Okuma alışkanlığı edindirmede en çok hangi sınıf düzeyinde zorlanıyorsunuz? Sizce sebebi nedir?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı Türkçe öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 2’de verilmiştir.

Çizelge 2

Türkçe Öğretmenlerinin Kitap Okuma Alışkanlığı Kazandırma Sürecinde En Çok Zorlandıkları Sınıf Düzeyine İlişkin Bulgular

En Çok Zorlandıkları Sınıf Düzeyi	f
1. 5.sınıf. Yeterli donanım ile gelmeme, ilkokula göre fazla sayfa sayısı, ilkokuldan ortaokula geçiş, soyut içerik, uyum sorunu.	15
2. 8.sınıf. LGS, sınav kaygısı, zaman bulamama, z kuşağı olmaları, yaş, geç kalmış olmaları, gereksiz görme, isteğin azalması.	15
3. İlkokul. Okuma yazma yeni öğrenildiği için, oyunlar daha eğlenceli, zaman ayırmak istememe	11
4. Her düzey. Teknoloji, eğitim sistemimiz.	5

Çizelge 2 incelendiğinde köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde karşılaştıkları en önemli sorunun “8. sınıf öğrencilerinin LGS’ye yönelik soru çözme çalışmalarının yoğunluğu sebebiyle kitap okumanın 2. plana atılması” olduğunu belirttikleri, bunu sırasıyla “5. sınıf düzeyinde ilkokuldan ortaokula geçiş”, “her sınıf düzeyinde teknoloji” ve “daha soyut olma” maddelerinin izlediği görülmektedir.

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin Türkçe öğretmenlerinden üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Sekizinci sınıflarda zor oluyor. LGS’ye hazırlıkta pek zaman ayırmak istemedikleri için.” (TÖ 2)

“5. sınıf çünkü ilkokuldan yeterli donanım ve alışkanlık ile gelmediklerinden dolayı kitap okuma alışkanlığını kazandırmak biraz zorlayıcı olabiliyor.” (TÖ 3)

“Her düzeyde zorlanıyorum. Akıllı telefonlardan sonra okuma alışkanlığı zorlaştı.” (TÖ 28)

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde alışkanlık kazandırmada en çok zorlandıkları düzeye ve bunun sebeplerine ilişkin Türkçe öğretmenlerinin görüşleri bir bütün olarak incelendiğinde okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde en çok 5 ve 8. sınıf düzeyinde zorlandığı buda ilkokuldan ortaokula geçişte somut işlemlerden soyut işlemlere geçiliyor olması ve LGS’ye hazırlık çalışmalarının çok önemli bir rol oynaması ileri sürülebilir.

Katılımcılara ikinci olarak “Öğrencilerinizin okuma alışkanlığına sahip olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı Türkçe öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 3’te verilmiştir.

Çizelge 3

Türkçe Öğretmenlerinin Kitap Okuma Alışkanlığı Kazandırma Sürecinde Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlığına Sahip Olma Düzeylerine İlişkin Bulgular

Kitap Okuma Alışkanlığına Sahip Olma Düzeyleri	f
1. Kısmen	25
2. Hayır	13
3. Evet	7

Çizelge 3 incelendiğinde köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde karşılaştıkları en önemli sorunun “Kitap okuma alışkanlığına kısmen sahip olan öğrencilerin çoğunlukta olması” olduğunu belirttikleri, bunu sırasıyla “kitap okuma alışkanlığı olmayan öğrencilerin çok olması” ve “kitap okuma alışkanlığına sahip çok az öğrenci olması” maddelerinin izlediği görülmektedir.

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde öğrencilerin okuma alışkanlığı düzeyine yönelik karşılaştıkları sorunlara ilişkin Türkçe öğretmenlerinden üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Birkaç öğrencim dışında hayır.” (TÖ 12)

“Hayır. Çünkü ilkokulda ve ailede bu alışkanlık kazandırılmamış.” (TÖ 38)

“Evet, anne babalar daha bilinçli olduğu için mecbur da olsa alışkanlık kazanıyorlar.” (TÖ 26)

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde öğrencilerin sahip olduğu kitap okuma alışkanlığı düzeyine yönelik en çok zorlandıkları konuya ve bunun sebeplerine ilişkin Türkçe öğretmenlerinin görüşleri bir bütün olarak incelendiğinde okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde en çok öğrencilerin bu alışkanlığa sahip olma derecelerinde zorlandığı bunda ailelerin okuma alışkanlığına sahip olmaması, çocukların kitaba ulaşma konusunda zorlanmaları ve teknoloji bağımlılığının önemli rol oynaması ileri sürülebilir.

Katılımcılara üçüncü olarak “Eğitim sistemimizin kitap okuma alışkanlığı üzerindeki etkisini nasıl açıklarsınız?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı Türkçe öğretmenlerinin yarı

yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 4’te verilmiştir.

Çizelge 4

Türkçe Öğretmenlerinin Ortaokul Öğrencilerine Kitap Okuma Alışkanlığı Kazandırma Sürecinde Eğitim Sistemimizin Sürece Etkisine İlişkin Bulgular

Eğitim Sistemimizin Sürece Etkisi	f
1. Olumlu anlamda etkisi yoktur. Eğitim sistemimiz okuma alışkanlığına ket vuruyor, müfredat çok yoğun olduğu için okumaya zaman kalmıyor, öğrencileri robotlaştıran bir sistem, test ve sınav başarısı odaklı olduğu için okuma ikinci plana atılıyor, tamamen olumsuz etkileyen kitap okumayı önemsemeyen bir sistem.	32
2. Olumlu etkileri vardır. Yeni sınav sistemi okuduğunu anlamaya yönelik sorular içerdiği için okumaya yönlendiriyor, okullarda kütüphaneler var öğretmenler yönlendiriyor, sistem engel değil.	13

Çizelge 4 incelendiğinde köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde eğitim sistemimizin sürece etkisi ile ilgili karşılaştıkları en önemli sorunun “Ezberci sınav sistemine dayalı bir eğitim sistemine sahip olunduğunun düşünülmesi” olduğunu belirttikleri, bunu sırasıyla “sınav kaygısı ile öğrencilerin okumayı ikinci plana atması”, “kitap okumayı ön plana çıkarmayan müfredat” ve “eğitim sisteminin olumlu etkileri vardır” maddelerinin izlediği görülmektedir.

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde eğitim sistemimizin sürece etkisi ile ilgili karşılaştıkları sorunlara ilişkin Türkçe öğretmenlerinden beşi görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Son zamanlardaki sınavların yeni nesil tarzında hazırlanması kitap okumanın ne kadar önemli olduğunu gösterdiğinden bence olumlu etki yapacaktır.” (TÖ 23)

“Kitap okuma sadece Türkçe dersine mal edildiği için kötü bir etkisi var.” (TÖ 34)

“Okuma alışkanlığı kazandırmıyor. Türkçe kitabındaki metinleri okumakla alışkanlık edinemez.” (TÖ 38)

“Eğitim sistemimiz kitap okumaya yeterli ve gerekli desteği vermiyor.” (TÖ 42)

“Kitap okumak eğitimin her noktasında temel davranıştır, kitap okumadan kalıcı başarı sağlanamaz.” (TÖ 44)

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde eğitim sistemimizin sürece etkisine ve bunun sebeplerine ilişkin Türkçe öğretmenlerinin görüşleri bir bütün olarak incelendiğinde okuma alışkanlığı

kazandırma sürecinde eğitim sistemimizin olumsuz etkilerinin daha çok olduğunun düşünüldüğü görülmekte bunda sınavların çok ciddi bir süreç gerektirmesi, test çözmeye daha çok zaman ayrılması, bunların hepsinin temelinde kitap okuma alışkanlığının yattığının fark edilmemesinin önemli bir rol oynadığı ileri sürülebilir.

Katılımcılara dördüncü olarak “Ebeveynlerin eğitim düzeyinin düşük olması, öğrencilerin okuma alışkanlığını nasıl etkilemektedir?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı Türkçe öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 5’de verilmiştir.

Çizelge 5

Türkçe Öğretmenlerinin Kitap Okuma Alışkanlığı Kazandırma Sürecinde Ebeveynlerin Eğitim Düzeyinin Düşük Olmasının Sürece Etkisine İlişkin Bulgular

<i>Ebeveynlerin Eğitim Düzeyinin Düşük Olmasının Sürece Etkisi</i>	<i>f</i>
1. Eğitim düzeyinin düşük olması olumsuz etkiler, okumayan ailenin çocuğu da okumaz, doğrudan etkiler, çocuğunun okumasını umursamaz, çocuğa okuma konusunda örnek olmayan veli çocuğu olumsuz etkiler.	39
2. Ailenin eğitim düzeyi etkilemez, okumak isteyen çocuk her durumda okur, kesinlikle ilgisi yoktur.	6

Çizelge 5 incelendiğinde köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde ebeveynlerin eğitim düzeyinin düşük olmasının sürece etkisinde karşılaştıkları en önemli sorunun “okumayan ebeveyn okumayan çocuk demektir anlayışı” olduğunu belirttikleri, bunu da “örnek olmayan veli” ve “az da olsa ebeveynlerin eğitim düzeyinin çocuğun okuma alışkanlığını etkilemediği” maddesinin izlediği görülmektedir.

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde ebeveynlerin eğitim düzeyinin düşük olmasının sürece etkisinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin Türkçe öğretmenlerinden dördü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Ebeveynler okumadıkları için öğrencilere örnek olmamaktadır.” (TÖ 9)

“Eğitim düzeyi düşük ebeveyn okula okumaya daha uzak ebeveyn demek. Bu sebeple çocuğun okuma alışkanlığı olması ya da olmamasını çok umursamıyorlar. 12 yıllık meslek hayatımda gördüğüm bu maalesef.” (TÖ 12)

“Okuma alışkanlığı için ailenin eğitim seviyesinin önemli olmadığını düşünüyorum.” (TÖ 32)

“Köy okulundaki öğrencilerin velilerinin genellikle eğitim düzeyi düşük olduğu için bu durum çocukların okuma alışkanlığını olumsuz etkiliyor. Evde rol model kimseyi bulamıyor.” (TÖ 38)

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde ebeveynlerin eğitim düzeyinin düşük olmasının sürece etkisinde en çok zorlandıkları konuya ve bunun sebeplerine ilişkin Türkçe öğretmenlerinin görüşleri bir bütün olarak incelendiğinde okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde ebeveynlerin eğitim düzeyinin düşük olmasının öncelikli etkilerden biri olduğu örnek olmayan ebeveynin çocuğu doğrudan etkilediği çocukların okuma alışkanlığı kazanmasında ailenin çok önemli bir rol oynadığı ileri sürülebilir.

Katılımcılara beşinci olarak “Ebeveynlerin ekonomik düzeyinin düşük olması, öğrencilerin okuma alışkanlığını nasıl etkilemektedir?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı Türkçe öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 6’da verilmiştir.

Çizelge 6

Türkçe Öğretmenlerinin Kitap Okuma Alışkanlığı Kazandırma Sürecinde Ebeveynlerin Ekonomik Düzeyinin Düşük Olmasının Sürece Etkisine İlişkin Bulgular

Ebeveynlerin Ekonomik Düzeyinin Sürece Etkisi	f
1. Ekonomik düzeyin düşük olması olumsuz etkiler, fizyolojik ihtiyaçlar ön planda olduğu için kitap ikinci plana atılır, her şey o kadar pahalı ki kitap en son, kitap okuma bütçe gerektirir, öncelik başka olduğu için kitap okuma alışkanlığını etkiler.	38
2. Ailenin ekonomik düzeyi etkilemez, okumak isteyen çocuk her durumda okur, isteyen öğrenci kütüphaneyi etkili kullanarak okuma alışkanlığı edinebilir.	9

Çizelge 6 incelendiğinde köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde ebeveynlerin ekonomik düzeyinin düşük olmasının sürece etkisinde karşılaştıkları en önemli sorunun “kitaba bütçe ayıramamak” olduğunu belirttikleri, bunu da “istekli olmayan öğrenci” maddesinin izlediği görülmektedir.

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde ebeveynlerin ekonomik düzeyinin düşük olmasının sürece etkisinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin Türkçe öğretmenlerinden yedisi görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Evet çok etkiliyor çünkü ailelerin öncelikli durumu farklı olduğu için eğitime okumaya pek zaman ayıramıyor ve ilgi gösteremiyorlar” (TÖ 3)

“Onla ilgisi olmadığını düşünüyorum.” (TÖ 8)

“Ekonomik düzey birçok şeyi etkilediği gibi kitap alımını da etkilemektedir. Evde kitaplığı kitapları olmayan çocukta okuma alışkanlığı olması daha zordur.” (TÖ 12)

“Her şey o kadar pahalı ki para verilecek en son şey kitap olarak görülüyor.” (TÖ 15)

“Yeterince kitap almaya bütçe ayırmamaları sıkıntı yaratabilir. Ancak bu sorun okul kütüphanesinden halledilebilir. Kütüphanenin etkin kullanılması gerekir” (TÖ 17)

“Bence etkilemez kitaba ulaşmak çok kolay artık.” (TÖ 26)

“Olumsuz etkiler elbette. Gerekli imkânı sağlayamazsa çocuk kitaplara erişemezse alışkanlık edinmesi çok güç olur. (TÖ 38)

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde ebeveynlerin ekonomik düzeyinin düşük olmasının sürece etkisinde en çok zorlandıkları konuya ve bunun sebeplerine ilişkin Türkçe öğretmenlerinin görüşleri bir bütün olarak incelendiğinde okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde ebeveynlerin ekonomik düzeyinin düşük olmasının öncelikli etkilerden biri olduğu kitap alamayan ebeveynin çocuğu doğrudan etkilediği, ancak okumak isteyen öğrencilerin kitaba ulaşmasının artık çok kolay olduğu, çocukların okuma alışkanlığı kazanmasında ailenin olduğu kadar çocuğun istekli olmasının da çok önemli bir rol oynadığı ileri sürülebilir.

Katılımcılara altıncı olarak *“Teknolojik gelişmelerin kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecindeki olumsuz etkileri nelerdir?”* sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı Türkçe öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 7’de verilmiştir.

Çizelge 7

Türkçe Öğretmenlerinin Kitap Okuma Alışkanlığı Kazandırma Sürecinde Teknolojik Gelişmelerin Kitap Okuma Alışkanlığı Kazandırma Sürecine Etkisine İlişkin Bulgular

Teknolojik Gelişmelerin Kitap Okuma Alışkanlığı Kazandırma Sürecine Etkisi	f
1. Teknoloji zaman israfına sebep oluyor, bilgisayar oyunları kitap okumaktan daha cazip geliyor, televizyon seyretmek daha kolay ve eğlenceli, dikkat eksikliği oluşturuyor ama çocuklar onu tercih ediyor, oyunlar kitap sevgisini azaltıyor.	43
2. Etkilemez, okumak isteyen çocuk okur.	2

Çizelge 7 incelendiğinde köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde teknolojik gelişmelerin sürece etkisinde karşılaştıkları en önemli sorunun “teknolojik aletlerle geçirilen zamanın çok fazla olması” olduğunu belirttikleri, bunu da “çocukların tercihinin tablet, telefon oyunları olduğu” maddesinin izlediği görülmektedir.

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde teknolojik gelişmelerin sürece etkisinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin Türkçe öğretmenlerinden ikisi görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Çocuklar teknolojik cihazlarla çok zaman harcıyorlar, vakitlerinin çoğu telefon tablet başında geçiyor, maalesef bu da olumsuz etkiliyor kitap okumayı.” (TÖ 18)

“Telefon ile geçirdiği zamanın onda birini kitap ve eğitime ayırsa öğrencilerin eğitim seviyeleri yükselir.” (TÖ 31)

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde teknolojik gelişmelerin sürece etkisinde en çok zorlandıkları konuya ve bunun sebeplerine ilişkin Türkçe öğretmenlerinin görüşleri bir bütün olarak incelendiğinde okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde teknolojik gelişmelerin kitap okuma alışkanlığı kazanma sürecine engel olan öncelikli etkilerden biri olduğu tablet, telefon, televizyon başında çok fazla zaman geçiren çocukların dikkat eksikliği yaşadığı, kitaplarla tanışmadığı bu konuda ailelerin çok önemli bir rol oynaması gerektiği ileri sürülebilir.

Köy Okullarında Çalışan Türkçe Öğretmenlerinin Ortaokul Öğrencilerine Kitap Okuma Alışkanlığı Kazandırma Sürecinde Karşılaştıkları Sorunların Çözümüne İlişkin Bulgular ve Yorum

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine okuma alışkanlığı kazandırmada karşılaştıkları sorunların çözümüne ilişkin Türkçe öğretmenlerinin önerileri belirlemek amacıyla çalışma grubunda yer alan köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerine yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile altı soru yöneltilmiştir.

Bu amaçla katılımcılara ilk olarak “Okuma alışkanlığı edindirmede en çok hangi sınıf düzeyinde zorlanıyorsunuz? Sizce sebebi nedir?” sorusuna ilişkin çözüm önerisi için “Bu sorunun/sorunların çözümü için nelerin yapılmasını önerirsiniz?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı Türkçe öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 8’de verilmiştir.

Çizelge 8: *Türkçe Öğretmenlerinin Kitap Okuma Alışkanlığı Kazandırma Sürecinde En Çok Zorlandıkları Sınıf Düzeyine İlişkin Çözüm Önerileri*

Çözüm Önerileri	f
1. Okulda okuma saatleri yapılmalı, etkinlik ve ödülle kitap okuma yapılmalı.	13
2. Erken yaşta bu alışkanlık edindirilmelidir.	10
3. Öncelikle aile bu alışkanlığı kazanmalı ve evde aileyle birlikte kitap okunmalıdır.	9
4. İlgi ve seviyelerine uygun kitaplar okutulmalıdır.	9
5. Sınav kaygısı olmamalı, kitap okumanın gerekliliği öğretilmeli, müfredat azaltılmalı, okuduğunu anlaması sağlanmalı.	6

Çizelge 8 incelendiğinde köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde karşılaştıkları en çok zorlanılan sınıf seviyesine yönelik soruna sundukları çözüm önerilerinin başında gelen maddenin “okulda okuma saatleri olmasının bu sorunu büyük ölçüde çözebileceği” olduğunu belirttikleri, bunu sırasıyla “bu alışkanlığın erken yaşta aile içerisindeki okuma alışkanlığına bağlı olarak geliştirilmiş olması”, “ilgi ve seviyelerine uygun kitaplarla okumanın sevdirilmesi” maddelerinin izlediği görülmektedir.

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde karşılaştıkları sorunların çözümlerine ilişkin Türkçe öğretmenlerinden dördü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Daha erken yaşta kitap okuma alışkanlığı kazandırılmalı. Kitap okumanın sınavları destekleyici olduğu öğrencilere belirtilmeli.” (TÖ 1)

“Aileden başlanmalı bu alışkanlık anne ve babaya öncelikle aşılmalı.” (TÖ 27)

“Her gün sınıfta okuma saati yaparak biraz da olsa çocuklara kitap okuma alışkanlığı kazandırmaya çalışıyorum.” (TÖ 33)

“Kütüphaneyi onlar için çekici hale getirmek ve orada onlara küçük görevler verip kitaplarla iç içe olmalarını sağlamak bir nebze etkili olabiliyor.” (TÖ 38)

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde alışkanlık kazandırmada en çok zorlandıkları düzeye ve bunun sebeplerinin çözümüne ilişkin Türkçe öğretmenlerinin görüşleri bir bütün olarak incelendiğinde okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde okulda okuma saatlerinin yapılmasının çocukların kitaplarla iç içe olmasını sağlayacağı ve bu konuda öğretmenlerin önemli bir rol oynadığı ileri sürülebilir.

Katılımcılara ikinci olarak “Öğrencilerinizin kitap okuma alışkanlığı kazanması için neler yapılmasını önerirsiniz?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı Türkçe öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 9’da verilmiştir.

Çizelge 9

Türkçe Öğretmenlerinin Kitap Okuma Alışkanlığı Kazandırma Sürecinde Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlığına Sahip Olması İçin Neler Yapılmasını Önerdiklerine İlişkin Bulgular

Çözüm Önerileri	f
1. Aile ile birlikte kitap okuma	15
2. Okulda okuma saati olması, öğretmenlerin rehberliğinde kütüphanenin etkin kullanımı.	11

3. Çocukların ilgi duyduğu kitapları okuması, kendi isteğiyle kitap seçmesi.	10
4. Kitap okuyanların ödüllendirilmesi	8
5. Yarışmalar düzenlenmesi	6
6. Mecbur tutmak, okumanın önemini anlatmak	2

Çizelge 9 incelendiğinde köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde karşılaştıkları sorunun çözümüne ilişkin en önemli bulgunun “Aile ile birlikte kitap okunması” olduğunu belirttikleri, bunu sırasıyla “okulda okuma saatlerinin yapılması” ve “çocukların ilgilerine göre kitap seçimi” maddelerinin izlediği görülmektedir.

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde öğrencilerin okuma alışkanlığı düzeyine yönelik karşılaştıkları sorunların çözümlerine ilişkin Türkçe öğretmenlerinden dördü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Bu çok ciddi bir iş, bu alışkanlığı kazandırmak çok zor, hele de ilköğretimin ikinci aşamasına kaldıysa. İlgi çekici hale getirmek gerek ödüller, yarışmalar, farklı tarzda kitaplar sunmak etkili olacaktır.” (TÖ 12)

“Öğrencilerin kitapçıya gidip kimsenin etkisi altında kalmadan kendi istediği kitabı almasına izin verme.” (TÖ 17)

“Kitaplarla çok küçük yaşlarda tanışmalılar, daha bebekken kitaplara dokunmalılar, ailede kitap okunduğunu görmeliler, hayatlarının bir parçası olmalı kitaplar ve kitap okumak.” (TÖ 18)

“Ailenin ve öğretmenlerinin çocuğa rehberlik etmesi çocuğu özendirmesi çok önemli.” (TÖ 38)

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde öğrencilerin sahip olduğu kitap okuma alışkanlığı düzeyine yönelik en çok zorlandıkları konuya ve bunun sebeplerine ilişkin çözüm önerilerinde Türkçe öğretmenlerinin görüşleri bir bütün olarak incelendiğinde okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde en çok aile ile olan etkileşimin zayıflığı, ailelerin kitap okuma alışkanlığına sahip olmamaları, okullarda kütüphane olup olmaması ve çocukların ilgilerine uygun kitaba ulaşma derecelerinin önemli rol oynadığı ileri sürülebilir.

Katılımcılara üçüncü olarak “Eğitim sistemimizin kitap okuma alışkanlığı üzerindeki olumsuz etkileri varsa bu sorunun çözümü için neler yapılmasını önerirsiniz?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı Türkçe öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 10’da verilmiştir.

Çizelge 10

Türkçe Öğretmenlerinin Kitap Okuma Alışkanlığı Kazandırma Sürecinde Eğitim Sistemimizin Olumsuz Etkisinin Çözümüne İlişkin Bulgular

Çözüm Önerileri	f
1. Sınav odaklı sistemin değişmeli, müfredat hafifletilmeli, okuduğunu anlamaya yönelik içerik geliştirilmeli.	21
2. Seçmeli dersler ve okuma saatlerine yer verilmeli.	8
3. Sistemin olumsuz bir etkisi yoktur, o yüzden değişecek bir yönü yoktur.	5
4. İlgi ve seviyelerine uygun kitaplara ulaşmaları sağlansın, kitaplar ücretsiz olsun.	5
5. Tüm derslerde okumaya önem verecek kazanımlar olsun, okul aile işbirliğine dayalı bir sistem olsun.	3

Çizelge 10 incelendiğinde köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde eğitim sistemimizin sürece etkisi ile ilgili karşılaştıkları sorunlara ilişkin çözüm önerilerinden en önemlisinin “sınav odaklı yoğun bir müfredattan okuduğunu anlamaya yönelik bir müfredata geçilmesi” olduğunu belirttikleri, bunu sırasıyla “seçmeli dersler ve okuma saatlerinin bu sürece faydalı olacağı”, “ilgi ve seviyeye uygun bir içeriğin önemli olduğu” maddelerinin izlediği görülmektedir.

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde eğitim sistemimizin sürece etkisi ile ilgili karşılaştıkları sorunların çözümlerine ilişkin Türkçe öğretmenlerinden üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Eğitim sistemimizde komple değişiklik yapılması gerekli bence. Çocuklar sınav gelecek kaygısından uzak olurlarsa o zaman kitap okumaya ve bundan zevk duymaya başlarlar diye düşünüyorum. Ayrıca teknolojik cihazlarda çoğu zaman yanlış kullanıldığı için bunlarda okumaya olumsuz etkileri oluyor teknolojiyi doğru kullanma eğitimleri verilmesi gerekli diye de düşünüyorum.” (TÖ 18)

“Eğitim sistemi okumayı, kitabı teşvik edecek nitelikte olmalı. Okuma alışkanlığı derslerin içerisinde bir kazanım olarak yerleştirilmeli.” (TÖ 24)

“Seçmeli ders olarak kitap okuma alışkanlığı kazandıracak dersler getirilebilir. Kitap okumayı destekleyen yarışmalar düzenlenebilir.” (TÖ 42)

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde eğitim sistemimizin sürece etkisine ve bunun sebeplerine ilişkin çözüm önerileri için Türkçe öğretmenlerinin görüşleri bir bütün olarak incelendiğinde okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde eğitim sistemimizin olumsuz etkilerinin daha çok olduğunun düşünüldüğü görülmekte bunda içeriğin yoğunluğu en önemli sebep olarak görülüp

değiştirilmesi gerektiğine inanılmaktadır. Bununla birlikte okullarda kitap okuma saatlerinin yapılmasının sorunun çözümünde önemli bir rol oynayacağı ileri sürülebilir.

Katılımcılara dördüncü olarak “Ebeveynlerin eğitim düzeyinin düşük olmasının, öğrencilerin okuma alışkanlığına olumsuz etkilerinin çözümü için nelerin yapılmasını önerirsiniz?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcı Türkçe öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 11’de verilmiştir.

Çizelge 11

Türkçe Öğretmenlerinin Kitap Okuma Alışkanlığı Kazandırma Sürecinde Ebeveynlerin Eğitim Düzeyinin Düşük Olmasının Sürece Etkisinin Çözümüne İlişkin Bulgular

Çözüm Önerileri	f
1. Aileleri bilinçlendirecek seminerler düzenlenmeli, aileler okuma saatlerine dahil edilmeli, okuma yazma bilmeyen ailelere kurs açılmalı, ailelerin ekonomik düzeyi iyileştirilmeli, mahallelerde ebeveynlerin faydalanacağı kültür ortamları olmalı.	29
2. Okulda öğretmenler tarafından bu bilinç verilsin, çocukların kitaba ulaşması sağlansın.	7
3. Okuma alışkanlığının önemi anlatılsın.	4
4. Bakanlık düzenleme yapsın, notla değerlendirilsin.	2
5. Okumayla eğitim düzeyinin ilgisi yok.	2

Çizelge 11 incelendiğinde köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde ebeveynlerin eğitim düzeyinin düşük olmasının sürece etkisinde karşılaştıkları en önemli soruna yönelik çözüm önerilerinin başında “ailelerin bilinçlendirilmesi gerektiği”ni belirttikleri, bunu da “bu alışkanlığın okulda öğretmenler tarafından edindirilmesi gerektiği” önerisinin izlediği görülmektedir.

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde ebeveynlerin eğitim düzeyinin düşük olmasının sürece etkisinde karşılaştıkları sorunların çözümüne ilişkin Türkçe öğretmenlerinden üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Ebeveynlere yönelik okumanın önemini belirten seminerler verilmelidir.” (TÖ 9)

“Mahallelerde ebeveynlerin de ulaşabileceği kültür ortamları oluşturulmalı.” (TÖ 27)

“Öğretmenler olarak bizler hem veli hem öğrencilerimize seminerler düzenleyerek ev ziyaretleri yaparak kitap okuma alışkanlığının öneminden bahsedebiliriz.” (TÖ 43)

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde ebeveynlerin eğitim düzeyinin düşük olmasının sürece etkisinin çözümüne ilişkin Türkçe öğretmenlerinin görüşleri bir bütün olarak incelendiğinde okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde ebeveynlerin eğitim düzeyinin düşük olmasının öncelikli etkilerden biri olduğu ailelerin bilinçlendirilmesinin çocukların okuma alışkanlığı kazanmasında çok önemli bir rol oynadığı ileri sürülebilir.

Katılımcılara beşinci olarak “Ebeveynlerin ekonomik düzeyinin düşük olmasının, öğrencilerin okuma alışkanlığına olumsuz etkisini gidermek için nelerin yapılmasını önerirsiniz?” sorusu yöneltiştir. Katılımcı Türkçe öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 12’de verilmiştir.

Çizelge 12

Türkçe Öğretmenlerinin Kitap Okuma Alışkanlığı Kazandırma Sürecinde Ebeveynlerin Ekonomik Düzeyinin Düşük Olmasının Sürece Etkisinin Çözümüne İlişkin Bulgular

Çözüm Önerileri	f
1. Kütüphaneden kitap temini sağlanmalı, öğretmenler teşvik edici olmalı, çocukların ücretsiz olarak kitaba ulaşabildikleri yer olan kütüphanelerin aktif kullanımı sağlanmalı.	22
2. Birbirinden ödünç kitap alma, kitap yardımı yapan kurumlardan yararlanma türü etkinlikler yapılmalı.	11
3. Okumak isteyen çocuk bir şekilde okur.	5
4. Ailelere eğitim verilerek bilinçlendirilmeli.	4

Çizelge 12 incelendiğinde köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde ebeveynlerin ekonomik düzeyinin düşük olmasının sürece etkisinde karşılaştıkları en önemli soruna yönelik çözüm önerilerinin başında “kütüphanelerin aktif kullanımının sağlanması” olduğunu belirttikleri, bunu da “ödünç kitap almaya dayalı bir sistemin kurulması” önerisinin izlediği görülmektedir.

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde ebeveynlerin ekonomik düzeyinin düşük olmasının sürece etkisinde karşılaştıkları sorunların çözümlerine ilişkin Türkçe öğretmenlerinden üçü görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Kitaplar makul bir fiyata öğrencilere verilmesi için kampanyalar düzenlenmelidir.” (TÖ 9)

“Çocuklara kitap hediye edebiliriz. Okulumuzdaki kütüphaneyi aktif bir şekilde kullanmasını sağlayabiliriz.” (TÖ 12)

“Her çocuğa ulaşılması gerekir, en ücra yerdeki çocuklara bile bir şekilde ulaşılması gerekiyor. Kitaplar dönüşümlü olarak okunabilir. Mesela ekonomik düzeyi iyi olan ve kütüphanesi zengin olan okullar kitaplarından dezavantajlı okullara gönderebilirler, onlar okuyup tekrar gönderirler, her yıl farklı bir okulun kitabı gelebilir o dezavantajlı okula, böylece birçok kitapla buluşmuş olur o çocuklar.” (TÖ 18)

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde ebeveynlerin ekonomik düzeyinin düşük olmasının sürece etkisinin çözümüne ilişkin Türkçe öğretmenlerinin görüşleri bir bütün olarak incelendiğinde okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde ebeveynlerin ekonomik düzeyinin düşük olmasının öncelikli etkilerden biri olduğu kütüphanelerin etkili kullanımıyla bu sorunun giderilebileceği ve okumak isteyen öğrenci için birçok yol bulabilmesi açısından öğretmenlerin bu konuda çok önemli bir rol oynadığı ileri sürülebilir.

Katılımcılara altıncı olarak “Teknolojik gelişmelerin kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecindeki olumsuz etkilerini gidermek için nelerin yapılmasını önerirsiniz?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı Türkçe öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki bu soruya verdikleri yanıtlar analiz edilmiş, ulaşılan sonuçlar Çizelge 13’te verilmiştir.

Çizelge 13

Türkçe Öğretmenlerinin Kitap Okuma Alışkanlığı Kazandırma Sürecinde Teknolojik Gelişmelerin Kitap Okuma Alışkanlığı Kazandırmaya Etkisinin Çözümüne İlişkin Bulgular

Çözüm Önerileri	f
1. Aileler teknoloji kullanımına sınır getirmeli, belirli bir süre sınırı olmalı, veli kontrolünde sınırlı süre izin verilmeli.	34
2. Kitap okumanın önemi anlatılmalı, kitap okumak çocuklara sevdirmeli, kitabın bize kazandıracakları çocuklara gösterilmeli, kitap okumak ilgi çekici hale getirilmeli.	11
3. Çocuklara ve ailelere teknolojinin doğru ve verimli kullanımıyla ilgili seminerler verilmeli.	5

Çizelge 13 incelendiğinde köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde teknolojik gelişmelerin sürece etkisinde karşılaştıkları en önemli soruna yönelik çözüm önerilerinin başında “ailelerin teknoloji kullanımına sınır koyması” olduğunu belirttikleri, bunu da “kitap okumanın sevdirmesi” ve “teknolojinin doğru kullanımının öğrenilmesi” önerilerinin izlediği görülmektedir.

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde teknolojik gelişmelerin sürece etkisinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin Türkçe öğretmenlerinden beşi görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Evde bunun kontrolü sağlanmalı hepsine gerektiği kadar zaman ayrılması için ebeveynlerin kontrolü olmalıdır.” (TÖ 12)

“Kitap okumanın güzellikleri gösterilmeli, kazandıracağı şeyler öğretilmeli.” (TÖ 15)

“Okul rehberlik servisinin ebeveynler ve öğrencilere düzenli olarak teknolojik bağımlılık hakkında eğitim vermeleri gerekir.” (TÖ 17)

“Teknolojiden uzak tutmak zor olacağından en azından günün belli saatlerinde velilerimizin aile ortamında bir saat kitap okuma yapmaları alışkanlık kazanmalarını sağlayacaktır.” (TÖ 23)

“Kitap okumayı telefon tablet gibi teknolojik aletler gibi daha eğlenceli hale getirebiliriz. Okumanın önemini kendimiz okuyarak gösterebiliriz.” (TÖ 24)

Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde teknolojik gelişmelerin sürece etkisinde en çok zorlandıkları konuya ve bunun sebeplerinin çözümlerine ilişkin Türkçe öğretmenlerinin görüşleri bir bütün olarak incelendiğinde okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde teknolojinin çocuklar tarafından kontrollü, doğru ve verimli kullanımının sağlanması bakımından ailelerin çok önemli bir rol oynaması gerektiği ileri sürülebilir.

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇLAR

Bu araştırmanın temel amacı köy okullarındaki Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmada karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerini belirlemektir. Bu araştırma olgubilim deseninde nitel bir araştırmadır. Araştırmanın çalışma grubunu 2021-22 öğretim yılında Malatya ilindeki köy okullarında görev yapan Türkçe öğretmenlerinin, köy okullarında görev yapan Türkçe öğretmenlerinin okuma alışkanlığı kazandırma konusunda karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin görüşlerini belirten 45 kişi oluşturmaktadır. Araştırmanın veri toplama aracı, iki bölümden oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Araştırmanın verileri, 2021-22 öğretim yılı bahar yarıyılında, veri toplama aracının uygulanması ile elde edilmiştir. Malatya ilindeki köy ortaokullarında Türkçe öğretmeni olarak görev yapanlardan, köyde çalışan Türkçe öğretmenlerinin okuma alışkanlığı kazandırma konusunda karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla elde edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorular, araştırmacılar tarafından çalışma grubuna

google form aracılığıyla ulaşılarak yöneltilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde içerik analizi yaklaşımından yararlanılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgular aşağıda öz olarak verilmiştir:

1. Okuma alışkanlığı edindirmede en çok 5 ve 8. sınıf düzeyinde zorlanıldığı belirlenmiştir. Bu sınıf düzeylerinde ortaya çıkmasının sebepleri de ilkokuldan ortaokula geçiş, uyum sorunu, soyut içerik, sınav kaygısı, zaman bulamama, z kuşağı, isteksizlik olarak saptanmıştır. Bu soruna yönelik çözüm sorulduğunda ise en çok frekansa sahip çözüm önerisinin okulda okuma saatleri, etkinlikler yapılması ve bu alışkanlığın erken yaşta edindirilmesi olduğu tespit edilmiştir.

2. Öğrencilerin okuma alışkanlığına kısmen sahip oldukları belirlenmiştir. Bu sorunun çözümüne yönelik olarak “aile ile birlikte kitap okuma, okulda kitap okuma saatleri, ilgi ve seviyeye uygun kitap seçimi” önerileri geliştirilmiştir.

3. Eğitim sistemimizin kitap okuma alışkanlığına “olumsuz” etkisi olduğu bunda “müfredatın yoğunluğu, sınav odaklı ve kitap okumayı ikinci plana atan bir sistem” yorumlarının çokluğu tespit edilmiştir. Bu sorunun çözümüne ilişkin olarak “müfredatın hafifletilmesi, seçmeli olarak okuma saatlerinin olması” önerileri ileri sürülmüştür.

4. Ailelerin eğitim düzeyinin düşük olmasının okuma alışkanlığını olumsuz yönde etkilediği vurgulanmıştır. “Bunda “okumayan ailenin çocuklarının da okumadığı, örnek olmayan velinin çocuğu olumsuz etkilediği” görüşleri belirtilmiştir. Çözüm için de “ailelere bilgilendirici seminerler düzenlenmesi, ailelerle okuma saati yapılması, okuma yazma bilmeyenlere kurs açılması” önerileri sunulmuştur.

5. Ailelerin ekonomik düzeyinin okuma alışkanlığını doğrudan etkilediği görüşü ileri sürülmüştür. Bunda da “fizyolojik ihtiyaçlar ön planda olduğu için kitaba bütçe ayrılmadığı” cevabı ağırlıklı olarak verilmiştir. Bu soruna sunulan çözüm önerilerinden en çok vurgulanan önerinin “kütüphanelerin aktif olarak kullanılması sağlanmalı, kitap yardımı yapılmalı” olduğu tespit edilmiştir.

6. Teknolojinin okuma alışkanlığı üzerindeki etkileri ile ilgili olarak “bilgisayar oyunlarının çocuklara daha eğlenceli geldiği ve olumsuz etkilediği” görüşü öne çıkmıştır. Bu sorunun çözümüne ilişkin öne çıkan öneri “aileler bilinçlendirilmeli, teknoloji kullanımına sınır getirilmeli, veli kontrolünde olmalı” önerileri olduğu belirlenmiştir.

Öneriler

Araştırma sonucunda ulaşılan bulgulara dayalı olarak geliştirilen öneriler uygulamacılar ve araştırmacılar için öneriler olarak iki başlık altında düzenlenmiştir:

Uygulamacılar İçin Öneriler

1. Bakanlık yöneticileri müfredatla ilgili düzenlemeler yaparak kitap okumaya daha çok zaman ayrılmasını sağlayabilir.
2. Okul yöneticileri kendi yetkilerini kullanıp okulda kitap okuma saatleri oluşturarak hem çocuklara okuma alışkanlığı kazandırıp hem de okuduğunu anlamalarını geliştirebilir.
3. Okuma alışkanlığı edinmek amacıyla okul-aile-öğretmen-öğrenci işbirliği yapılmalıdır.
4. Türkçe öğretmenleri okul ve sınıf kütüphaneleri oluştururken öğrencilerin ilgi ve seviyelerine uygun kitaplar seçerek kitap okuma alışkanlığı kazandırılma sürecine olumlu etkide bulunabilir.
5. Türkçe öğretmenleri dışındaki tüm öğretmenler de derslerinde kitap okumaya ve kitap okumanın önemine gereken önemi göstererek kitap okuma alışkanlığı kazandırma sürecine destek olabilir.

Araştırmacılar İçin Öneriler

1. Köy okullarında okuma alışkanlığı kazandırılma sürecinde diğer branş öğretmenlerine düşen görevler araştırılabilir.
2. Kütüphanesi olmayan köy okullarına kütüphane kurmak için hangi yolların izlenebileceği araştırılabilir.
3. Benzer araştırmalar farklı iller ve farklı coğrafi bölgelerdeki köylerde de yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Konan, N. (2012). İlköğretim okulu ve lise öğretmenlerinin sigara içme alışkanlıkları, *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 74-98.
- Konan, N. (2013b). Educational supervisors' locus of control, *Eurasian Journal of Educational Research*, 51, 45-64.
- Konan, N. (2013a). İlköğretim okulu yöneticilerinin okuma alışkanlıkları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 19(1), 31-59.
- Konan, N., Bozanoğlu, B. ve Çetin, R.B. (2019). Millî Eğitim Bakanlığı teftiş politikalarına ilişkin okul yöneticileri ve öğretmen görüşleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(4), 1449-1474. doi: 10.14689/issn.2148- 624.1.7c.4s.7m
- Konan, N. ve Oğuz, V. (2013). Öğretmenlerin okuma alışkanlıkları. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 87-103.
- Konan, N., Yılmaz, S. ve Bozanoğlu, B. (2017). Okul müdür yardımcısı görevlendirilmesine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 23(1), 105-134. doi: 10.14527/kuey.2017.004

AN ANALYSIS OF ADVERTISING SANCTIONS AND PENALTIES IN HEALTH SERVICES

Dr. Öğr. Üyesi GÜLDANE ZENGİN¹

¹ Selcuk University, Communication Faculty, guldane@selcuk.edu.tr - 0000-0001-6816-1618

ABSTRACT

Medical doctors and health institutions are bound to advertising rules set by various laws and regulations. It is only permitted to provide name and surname, title, address, phone number, area of expertise, appointment schedule and information about openings. However, some medical doctors and health institutions do not obey these rules, especially on social media. Turkish Ministry of Trade Advertising Council investigates many complaints regarding advertising, including the field of health. In this study, a content analysis was conducted on press releases by Turkish Ministry of Trade Advertising Council in which details of these complaints can be found. The aim of this study is to reveal which rules and regulations doctors and health institutions are breaking and why; and what are the sanctions and penalties. There were various sectors listed in the press releases, however this study was limited to medical doctors (including dentists) and health institutions. A total of 273 complaints were analyzed. The findings indicate that most (86,4%) of the sanctions and penalties were issued because of the posts doctors, dentists and health institutions made on Instagram. In almost all of the instances, they were mostly promoting their own services (98,5%) and they were ordered to cease advertising (99,6%). Administrative penalties were enforced much less (5,1%). The most stated reason for sanctions and penalties were, creating demand for their services (96,7%), making their services seem as commercial (95,6%), and sharing information that go beyond the permitted boundaries of informing (92,3%) and publicity (74,3%), and involving advertising traits (43,6). In addition, they were issued sanctions and penalties for sharing before & after photos of patients (37%), photos during treatment and/or information about medical procedures (26%), deceptive or exploiting information-lacking individuals (17,1%), information that is not scientifically proven (13,8%), which can be problematic in terms of ethics. Commercial Advertising and Unfair Commercial Practices Regulation was violated in almost all of the cases (99,6%). Other violations were on article 61 of The Consumer Protection Act No. 6502 (97,8%), article 8, 9 and 39 of Regulation on Medical Deontology (97,4%), Article 5/1-c of the Regulation on Job and Job Descriptions of Healthcare Professionals and Other Professionals Working in Healthcare Services (95,2%), and article 24 of Law on the Practice of Medicine and Related Arts No. 1219 (88,6%).

Keywords: Advertising, Health Services, Legal Regulations, Sanctions, Penalties

1. INTRODUCTION

Advertising professionals think of every touch point that they can interact with as a medium to communicate their brand messages. An individual may look up or down, or stand still, yet get exposed to some advertising. It is safe to say that advertising is an integral part of our everyday lives. Social media platforms are gaining importance for advertisers as they gain users. Individuals, as well as businesses, can take advantage of social media to promote products and services. There are people who want to advertise their products and services in the field of health as well. Some doctors, dentists, clinics, and private hospitals particularly choose social media for publicity. Social media helps individuals to craft a solid image, gain respect and appear as knowledgeable (Şimşek, 2014, p. 236). However, there is a core problem, that is, advertising is severely limited in health services. There are many laws and regulations prohibiting advertising in this field. In spite of these laws and regulations, some individuals and organizations providing health services may violate these rules implicitly or explicitly to advertise; in some cases, even blatantly ignoring code of ethics of the field. Turkish Ministry of Trade, Presidency of Advertising Council issues sanctions and penalties to violators of advertising regulations in all sectors, including the field of health services. Still, advertising of health services continues to run, especially in social media. The present research aims to analyze sanctions and penalties issued by the council, reveal what type of sanctions and penalties were issued, and on the basis of which laws and regulations.

2. LITERATURE

2.1. Advertising

Since prohibitions and penalties are in question, a need for making definitions arises. American Marketing Association (n.d.) defines advertising as *“Advertising is the placement of announcements and messages in time or space by business firms, nonprofit organizations, government agencies, and individuals who seek to inform and/or persuade members of a particular target market or audience regarding their products, services, organizations or ideas.* On the other hand, The Consumer Protection Act No. 6502 of Türkiye defines advertising as follows: Commercial advertising are announcements which are of marketing communications nature, carried by advertisers on any of the media that involves texts, images or audio, with the aim of selling or renting a product of a service, informing or persuading the target audience, in connection with trade, business, craftsmanship or profession. In addition, there are textbook definitions of advertising. Moriarty, Mitchell and Wells (2012, p. 7) (defines advertising as *“a paid form of persuasive communication that uses mass and interactive media to reach broad audiences in order to connect an identified sponsor with buyers (a target audience), provide information about products (goods, services, and ideas), and interpret the product features in terms of the customer’s needs and wants.”* Moriarty et al. (2012, pp. 6-7) also argues that advertising has three evolving roles: Identification (identifying a product and its point of sale), information (providing information about a product), and persuasion (persuading people to buy a product).

2.2. What is Covert Advertising?

Article 61/4 of The Consumer Protection Act No. 6502 (2013) defines covert advertising as the use of branding, name, logo, or other distinctive shapes and expressions; trade names or business names for advertising and promotion purposes, without a clear disclosure, in any text, news, publications or shows; and it is prohibited on any medium. Covert advertising is widespread on social media. Products and services are advertised in a covert way and consumers unaware of the commercial intent trust the claims made, thus their consumption preferences are influenced (Korkmaz, 2022, p. 182). Although there are many limitations regarding advertising of health related products and services, this does not stop advertisers. They continue to advertise through various channels, but these results in the possibility of misinforming consumers, since supervision is lacking. Both public and private health institutions can be observed using covert advertising methods in violation of laws and regulations (Ekiyor & Tengilimoğlu, 2014, p. 49).

In health communication, the relationship between the doctor and the patient is vital for preserving health. Consumers may come across patients who found cure in the treatment of a doctor or a health institution in some “announcements”. These may not look like advertising, however, health related products and services are present in various media and this opens the doors to covert advertising (Çamdereli & Kocabay Şener, 2016, p. 222).

2.3. Advertising Prohibitions

There are several laws and regulations on advertising in health services. These are:

- **Article 24 of Law on the Practice of Medicine and Related Arts No. 1219 (1928)** states that, doctors can make their field of expertise, address, and office hours, but cannot advertise.
- **Article 8, 9 and 39 of Regulation on Medical Deontology (1960)** states that, doctors and dentists cannot give their offices a commercial appearance. They cannot advertise their services in their articles. They cannot advertise copies praising their services. Local medical associations will be specifying the size and number of signboards. No more than two colors are allowed and decorating signboards with light are forbidden.
- **Article 5/1-c of the Regulation on Job and Job Descriptions of Healthcare Professionals and Other Professionals Working in Healthcare Services (2014)**, states that misleading, demand increasing, self-praising promotions; campaigns; and any form of advertising, are not allowed. Only names, titles, areas of expertise and address are allowed.
- **Article 29 of the Regulation on Private Health Institutions that are practicing Outpatient Diagnosis and Treatment (2008)** states that, health institutions cannot advertise. Health institutions can only promote to improve health and inform the public. This information must be provided by authorized health professionals. Health institutions cannot undertake promotional activities that are misleading, aimed at creating demand, based on scientifically unproven or uncommon medical practices, against medical deontology and ethics. They cannot undertake actions that that are unfairly competitive to other medical institutions. They must use their exact licensed

name on their signboards and on digital platforms; it is prohibited to use a different name.

- **Commercial Advertising and Unfair Commercial Practices Regulation (2015):** According to article 6 of this regulation, an advertisement should be easily distinguished from other content, no matter what medium is used. It is prohibited to embed advertising into a text or a show in a way that prevents consumers from realizing its true nature. Article 7 of this regulation states that advertising should be true and honest. Advertisements should be created in a responsible manner, both economically and socially. They should not cause unfair competition. They should be created taking consumers' perception levels and the effect on consumers into account. Advertisements do not breach consumer trust or make use of consumers' lack of information. Advertising cannot contain any expressions or images that may mislead consumers either directly or indirectly, in any topic.
- **Article 61 of The Consumer Protection Act No. 6502 (2013):** Article 61/1 defines commercial advertising, which was covered in the "advertising" topic of this study. Article 61/2 and 3 elaborates on commercial advertisement. According to this, commercial advertising should follow the principles defined by Advertising Council, should be in accordance with general morals, public order, personal rights, and should be correct and honest. Advertising cannot mislead consumers or take advantage of consumers' lack of information, cannot endanger their lives and possessions, cannot encourage violence and crime, cannot disrupt public health, cannot exploit the ill, elderly, children or disabled. Article 61/4 defines covert advertising, and this was also mentioned before in this study. Among other paragraphs of this article: Comparative advertising of products or services that satisfy the same need or have the same purpose is forbidden. Advertisers and advertising agencies, as well as media organizations, are obliged to prove claims that are made in advertising.
- **Article 60 of Private Hospitals Regulation (2002)** includes items about signboards from the regulation on Private Health Institutions that are practicing Outpatient Diagnosis and Treatment. In addition, to prevent confusion and misunderstanding, naming private hospitals similar to public and university hospitals is prohibited, even if they are located in other cities.
- **Article 25 of Regulation on Private Health Institutions Providing Oral and Dental Health Services (2022):** Article 60 of the Private Hospitals Regulation also applies to private health institutions providing oral and dental health services. Signboards are regulated by Turkish Dental Association.

3. METHODOLOGY

In this study, sanctions and penalties issued in 2022 by Turkish Ministry of Trade Council of Advertising in the field of health were analyzed. A content analysis was conducted on the press releases by the council. These press releases were split into categories such as communication services, covert advertising, technology, health, food, tourism. They contain information about complaints, violations, sanctions and penalties. The present research examines sanctions and penalties issued to medical doctors and health institutions as a result of complaints of advertising and promotion. This study is limited to medical doctors (including

dentists), private hospitals and clinics. The aforementioned press releases are divided into categories and one of these categories is health. However, some doctors and health institutions received sanctions and penalties under other categories such as covert advertising, and these are also included in this study. On the other hand, hair transplant centers, psychologists, dietitians, beauty salons were excluded from the study.

Items coded included, file no, month, date of publication, name of the doctor or business, type of advertising, type of product, medium, reason for sanctions and penalties, violated laws and regulations, and penalties issued.

The aim of this study is to reveal what type of sanctions and penalties MDs and health institutions received, reasons behind the decisions, and which laws and regulations were violated.

RQ1: Which sanctions and penalties MDs and health institutions received?

RQ2: What are the reasons behind sanctions and penalties received?

RQ3: Which laws and regulations were violated most?

RQ4: Are MDs and health institutions differ in sanctions and penalties they receive?

RQ5: Which medium was mentioned in the press releases most?

RQ6: What type of advertising MDs and health institutions made?

4. FINDINGS

This study examines sanctions and penalties issued in 2022 by Turkish Ministry of Trade Council of Advertising in the field of health.

Table 1. Distribution of Penalties issued in 2022

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
December	53	19,4	19,4	19,4
November	34	12,5	12,5	31,9
October	25	9,2	9,2	41,0
September	11	4,0	4,0	45,1
August	10	3,7	3,7	48,7
July	1	,4	,4	49,1
June	17	6,2	6,2	55,3
May	16	5,9	5,9	61,2
April	24	8,8	8,8	70,0
March	43	15,8	15,8	85,7
February	22	8,1	8,1	93,8
January	17	6,2	6,2	100,0
Total	273	100,0	100,0	

Turkish Ministry of Trade, Council of Advertising issued 273 penalties to medical doctors (MDs) and health institutions in 2022. The highest number of penalties were issued in December (19,4%), and the lowest in June (0,4%).

Table 2. Number of Medical Doctors and Health Institutions

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Medical Doctor	194	71,1	71,1	71,1
Health Institution	79	28,9	28,9	100,0
Total	273	100,0	100,0	

Sanctions and penalties issued to medical doctors were more than those issued to health institutions in the months sampled.

Table 3. Type of Advertising

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Advertising of MDs own services	269	98,5	98,5	98,5
Advertising of a product	4	1,5	1,5	100,0
Total	273	100,0	100,0	

MDs and health institutions which received sanctions and penalties were mostly advertising their own health services. There are four MDs that advertised products. These products were Gynefix, Hair Pharma, Eğriçayır and Yves Roche.

Table 4. Advertising Media

	Responses		Percent of Cases
	N	Percent	
Instagram	236	65,4%	86,4%
Website	48	13,3%	17,6%
YouTube	7	1,9%	2,6%
Facebook	62	17,2%	22,7%
Outdoor	4	1,1%	1,5%
Magazine	1	,3%	,4%
Signboard	1	,3%	,4%
Vehicle wrap	1	,3%	,4%
Coupon	1	,3%	,4%
Total	361	100,0%	132,2%

Among all cases, most mentioned medium was Instagram (86,4%).

Table 5. Reasons for Sanctions and Penalties

	Responses		Percent of Cases
	N	Percent	
Giving health services a commercial appearance	261	17,6%	95,6%
Expressions aimed at creating demand for the services provided	264	17,8%	96,7%
Going beyond the permitted limits of information providing on health legislation	252	17,0%	92,3%
Going beyond the permitted limits of promotion	200	13,5%	73,3%
Of advertising nature	119	8,0%	43,6%
Patient evaluations that are praising the services provided	69	4,7%	25,3%
Images shot during the treatment and/or providing information about medical procedures	71	4,8%	26,0%
No certificate to do mentioned practices.	1	,1%	,4%
Using a different name in the mentioned promotion activities	4	,3%	1,5%
Misleading and taking advantage of the lack of information	47	3,2%	17,2%
Before and after photos of the patients	101	6,8%	37,0%
Image of the product / covert advertising	4	,3%	1,5%
Leading patients to the institution	11	,7%	4,0%
Scientifically unproven	38	2,6%	13,9%
Disruptive of public health	1	,1%	,4%
Causing unfair competition	16	1,1%	5,9%
Campaign or price information	13	,9%	4,8%
Use of title that does not belong to oneself	6	,4%	2,2%
Sharing hospital environment or name where the application takes place	1	,1%	,4%
Providing unauthorized services	2	,1%	,7%
Total	1481	100,0%	542,5%

Most common reasons for sanctions and penalties stated in the council's investigations were, expressions aimed at creating demand for the services provided (96,7%), giving health services a commercial appearance (95,6%), going beyond the permitted limits of information providing on health legislation (92,3%). In almost half of the cases (43,6%) it was stated that the announcements were of advertising nature. In addition, penalties were issued for the following reasons: Before and after photos of patients (37%), images shot during the treatment and/or providing information about medical procedures (26%), patient evaluations that are praising the services provided (25,3%).

Table 6. Laws and regulations violated

	Responses		Percent of Cases
	N	Percent	
Article 24 of Law on the Practice of Medicine and Related Arts No. 1219	242	15,3%	88,6%
Article 8, 9 and 39 of Regulation on Medical Deontology	266	16,8%	97,4%
Regulation on Job and Job Descriptions of Healthcare Professionals and Other Professionals Working in Healthcare Services	260	16,4%	95,2%
Article 29 of the Regulation on Private Health Institutions that are practicing Outpatient Diagnosis and Treatment	194	12,2%	71,1%
Commercial Advertising and Unfair Commercial Practices Regulation	272	17,2%	99,6%
Article 61 of The Consumer Protection Act No. 6502	267	16,8%	97,8%
Additional Article 11 of Fundamental Health Services Law No. 3359	5	,3%	1,8%
Regulation on Traditional and Complementary Medicine Practices	1	,1%	,4%
Guide to Commercial Advertising and Unfair Commercial Practices by Social Media Influencers	3	,2%	1,1%
Regulation on Private Health Institutions Providing Oral and Dental Health Services	41	2,6%	15,0%
Private Hospitals Regulation	29	1,8%	10,6%
Regulation on Health Claims of Products Offered for Sale with Health Declaration	1	,1%	,4%
Turkish Food Codex Regulation on Food Labeling and Consumer Information	1	,1%	,4%
Turkish Food Codex Regulation on Nutrition and Health Claims	1	,1%	,4%
Veterinary Services, Plant Health, Food and Feed No 5996	1	,1%	,4%
Article 45 of Turkish Dental Association Law No. 3224	1	,1%	,4%
Total	1585	100,0%	580,6%

Commercial Advertising and Unfair Commercial Practices Regulation (99,6%) was the most violated regulation. It is followed by article 61 of The Consumer Protection Act No. 6502 (97,8%), article 8, 9 and 39 of Regulation on Medical Deontology (97,4%), Regulation on Job and Job Descriptions of Healthcare Professionals and Other Professionals Working in Healthcare Services (95,2%), article 24 of Law on the Practice of Medicine and Related Arts No. 1219 (88,6%).

Table 7. Types of sanctions and penalties

	Responses		Percent of Cases
	N	Percent	N
Order to stop advertising	272	94,8%	99,6%
Administrative Penalty (monetary fines)	14	4,9%	5,1%
No one found to issue sanctions or penalties	1	,3%	,4%
Total	287	100,0%	105,1%

MDs and health institutions received orders to stop advertising most of the time (99,6%). Administrative penalties (monetary fines) were issued much less (5,1%).

Crosstabulations revealed that both MDs and health institutions were issued sanctions and penalties mostly (87,6%) because what they share on Instagram. Although relatively low, MDs also received sanctions and penalties based on their advertising and promotion efforts on Facebook (23,7%), website (17%) and YouTube (2,6%). For health institutions it was Facebook (20,3%), website (19%), outdoor (5,1%), YouTube (2,5%) and various media such as magazines, vehicle wrap and coupons.

Another crosstabulation was conducted to reveal differences in reasons of sanctions and penalties between MDs and health institutions. MDs were issued sanctions and penalties for sharing expressions aimed at creating demand for the services provided (96,4%), giving health services a commercial appearance (95,9%), and going beyond the permitted limits of information providing on health legislation (92,3%). For health institutions, it is expressions aimed at creating demand for the services provided (97,5%), giving health services a commercial appearance (94,9%), going beyond the permitted limits of information providing on health legislation (92,4%), and going beyond the permitted limits of publicity (83,5%).

Doctors were violating Article 61 of The Consumer Protection Act No. 6502 (100%) in all cases. This is followed by Commercial Advertising and Unfair Commercial Practices Regulation (99,5%), article 8, 9 and 39 of Regulation on Medical Deontology (96,9%), Regulation on Job and Job Descriptions of Healthcare Professionals and Other Professionals

Working in Healthcare Services (96,4%), and article 24 of Law on the Practice of Medicine and Related Arts No. 1219 (95,4%). Health institutions on the other hand violated Commercial Advertising and Unfair Commercial Practices Regulation (100%), article 8, 9 and 39 of Regulation on Medical Deontology (98,7%), Regulation on Job and Job Descriptions of Healthcare Professionals and Other Professionals Working in Healthcare Services (92,4%) and article 61 of The Consumer Protection Act No. 6502 (92,4%).

Crosstabulations revealed that cease of advertising was the most common type of

sanction issued to MDs. Administrative penalties were issued to 4,1% of the MDs. On a single occasion, no one was found to issue a penalty. Health institutions on the other hand received cease of advertising as a sanction in all cases. Administrative penalties were issued in 7,6% of the cases.

Table 8. Reasons for Administrative Penalties

	Responses		Percent of Cases
	N	Percent	
Giving health services a commercial appearance	10	14,3%	71,4%
Expressions aimed at creating demand for the services provided	11	15,7%	78,6%
Going beyond the permitted limits of information providing on health legislation	10	14,3%	71,4%
Going beyond the permitted limits of promotion	9	12,9%	64,3%
Of advertising nature	8	11,4%	57,1%
Patient evaluations that are praising the services provided	2	2,9%	14,3%
Images shot during the treatment and/or providing information about medical procedures	2	2,9%	14,3%
Using a different name in the mentioned promotion activities	1	1,4%	7,1%
Misleading and taking advantage of the lack of information	4	5,7%	28,6%
Before and after photos of the patients	4	5,7%	28,6%
Scientifically unproven	3	4,3%	21,4%
Causing unfair competition	1	1,4%	7,1%
Campaign or price information	2	2,9%	14,3%
Sharing hospital environment or name where the application takes place	1	1,4%	7,1%
Providing unauthorized services	2	2,9%	14,3%
Total	70	100,0%	500,0%

Among the cases where doctors and health institutions received administrative penalties, making expressions aimed at creating demand for the services (78,6%), giving health services a commercial appearance (71,4%), going beyond the permitted limits of information providing on health legislation (71,4%) had the highest ratios. Other items can be seen from the table. It should also be noted that there were no penalties issued for covert advertising.

5. RESULTS AND DISCUSSION

This study analyzes press releases published in 2022 by Turkish Ministry of Trade Presidency of Advertising Council. Among these press releases, 273 cases about health services were included in this study. Most of the sanctions and penalties were issued in December (19,4%) and the least was in June (0,4%). It should be noted that cases published in press releases belong to inspections carried out on previous months, i.e. it can't be said that there is

a surge in violations December. Among all cases, it can be seen that medical doctors (MDs) received more sanctions and penalties than health institutions. Most common medium of violation is Instagram (86,4%) and this does not differ either it is MDs, or health institutions.

MDs and health institutions were issued sanctions and penalties mostly because they promoted their own health services. However, four MDs received sanctions and penalties for advertising of products, these are Gynefix, Hair Pharma, Eğriçayır and Yves Roche. Health institutions analyzed were not public, they were private hospitals, clinics and doctor offices. It can be said that doctors and health institutions have a need to make their voices heard, since reasons for sanctions and penalties are mostly about commercializing health and exceeding the limits of information sharing: Creating demand for their services (96,7%), making their services seem as commercial (95,6%), and sharing information that go beyond the permitted boundaries of informing (92,3%) and publicity (74,3%), and being of advertising nature (43,6). It should also be noted that some posts have potential to create ethical problems. These are sharing before & after photos of patients (37%), photos during treatment and/or information about medical procedures (26%), deceptive or exploiting information-lacking individuals (17,1%), information that is not scientifically proven (13,8%). The Advertising Council only probes if there is a complaint. Most of the advertising efforts never gets complained, thus never make their way into the press releases.

When it comes to health institutions, it can be seen that in all of the cases, the Commercial Advertising and Unfair Commercial Practices regulation was violated. It is followed by article 8, 9 and 39 of Regulation on Medical Deontology (98,7%), the Regulation on Job and Job Descriptions of Healthcare Professionals and Other Professionals Working in Healthcare Services (94,2%) and article 61 of The Consumer Protection Act No. 6502 (92,4%). It is obvious that doctors who were issued sanctions and penalties were trying to create demand, and in the process they were turning health into a commercial business.

Most issued sanction was an order to stop advertising (99,6%). Administrative penalties (monetary fines) were issued to 5,1% of the cases. When MDs and health institutions were compared, it can be seen that penalties were issued to 4,1% of the doctors and 7,6% of the health institutions. It can be said that the ratio of penalties are low in both cases and their effectiveness is questionable. In addition, there are no cases that received penalties for covert advertising although MDs openly advertised honey and cosmetics. Advertising of health related products is prohibited, while other types of products were advertised without any consequences other than cease of advertising.

MDs and health institutions use social media, and especially Instagram most to make their services known. Laws and regulations limit what can be promoted by strict rules. It can be argued that this severely limits private hospitals and doctors' offices, who obviously need to spread the word about their services. It appears social media provides a platform without lowest possible consequences for this purpose. However, without proper control, this leads to breaching of patient privacy, providing of misleading, and even scientifically unproven information, use of titles that one does not possess and more. It appears this is just the tip of the

iceberg since the council inspects only the cases that got complaints. It is easy for an ordinary user to browse through a highly followed doctor's Instagram feed and find a lot of posts that are clearly violating the rules discussed in this article. As a result, it can be advisable to let doctors to say more about their services, while putting more controls in place to prevent them violating these new set of rules. Proper control mechanisms are needed especially in social media, since cease of advertising as a sanction is almost ineffective where stories are already deleted in 24 hours. Laws and regulations that are put in place to protect people and their health, but they do so only if they are enforced.

6. REFERENCES

Ağız ve Diş Sağlığı Hizmeti Sunulan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik. (2022, 10 06). Retrieved 12 26, 2022, from Resmi Gazete: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/10/20221006-1.htm>

American Marketing Association. (n.d.). Retrieved from Advertising: <https://www.ama.org/topics/advertising/>

Ayakta Teşhis ve Tedavi Yapılan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik. (2008, 02 15). Retrieved 12 26, 2022, from Resmi Gazete: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/10/20221006-2.htm>

Çamdereli, M., & Kocabay Şener, N. (2016). Örtülü reklamın örtüsünü aralamak. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 25, 211-224.

Ekiyor, A., & Tengilimoğlu, D. (2014). Sağlıkta reklam serbest olmalı mı? Tüketici görüşleri. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(2), 45-71.

Korkmaz, A. (2022). Sosyal medya etkileyicilerinin yaptığı tanıtımların örtülü reklam yasağı bakımından değerlendirilmesi. *TBB Dergisi*, 160, 181-210.

Moriarty, S., Mitchell, N., & Wells, W. (2012). *Advertising & IMC Principles & Practice*. New Jersey: Prentice Hall.

Özel Hastaneler Yönetmeliği. (2002, 03 27). Retrieved 12 25, 2022, from T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Sistemi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4854&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>

Sağlık Meslek Mensupları ile Sağlık Hizmetlerinde Çalışan Diğer Meslek Mensuplarının İş ve Görev Tanımlarına Dair Yönetmelik. (2014, 05 22). Retrieved 12 26, 2022, from Resmi Gazete: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/05/20140522-14.htm>

Şimşek, G. (2014). Kişisel mecralarda reklam yayını: Kişilerin sosyal medyada reklam paylaşım motivasyonları. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 8(3), 213-239.

Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun. (1928, 4 11). Retrieved 12 26, 2022, from <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.3.1219.pdf>

Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi. (1960, 02 19). Retrieved 12 26, 2022, from <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/10436.pdf>

Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliği. (2015). Retrieved June 29, 2020, from

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=20435&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun. (2013, 11 28). Retrieved 12 25, 2022, from T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Sistemi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6502.pdf>

SINIR AŞAN TERÖR HAREKETLERİ VE TÜRKİYE’NİN MÜTTEFİKLERİNİN TERÖRİZME SAĞLADIKLARI KATKILARIN TÜRK İNSANI ÜZERİNDE BIRAKTIĞI SOSYO –PSİKOLOJİK ETKİLER

THE SOCIO-PSYCHOLOGICAL IMPACT ON TURKISH PEOPLE BY THE CONTRIBUTIONS OF TURKISH TERRORIST ACTIONS AND THE CONTRIBUTIONS OF TURKEY'S ALLIES TO TERRORISM

Doç. Dr. Haydar Çoruh

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü,

ORCID: 0000-0002-7632-9721

Sınır aşan terör hareketleri, ülkelerin iç dinamiklerinden kaynaklanan problemlerin sınır dışına taşınarak, destek ve yuvalanma mecrası bulunmasıyla başlayan ve geriye dönük şiddet ve katil olaylarına denir. Bu tür terör hareketleri içerisinde bulunan en önemli oluşumlardan biri 1980’li yıllarda ortadan kaldırılan Asala Terör Örgütü olmuştur. Bu örgütün ortadan kaldırıldığı yıllarda benzer yöntemleri kullanan yeni bir örgüt olarak PKK’nın ortaya çıkmıştır. Bu örgüt üyelerini genellikle Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinden devşirirken, az bir kısmını yuvalandıkları veya destek gördükleri ülke vatandaşlarından temin etmektedirler. Bu tür örgütleri destekleyen devletlerin genel karakteri vaktiyle rekabet içinde oldukları ata-devletlerden elde edemedikleri çıkarları, yerine kurulan devlete yapılan terör dayatmalarıyla elde edebilmektir. Ya da müttefik görüntüsü altında ülkelere yaklaşan devletlerin gizli ve dolaylı yollardan destekledikleri bu örgütleri kullanarak söz konusu ülkeleri avuçlarının içerisinde tutabilmeye muvaffak olurlar. Müttefiklerin ortaya koydukları bu tavrın Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına etkisi ve karşı tarafa yönelik vermiş oldukları tepkiler sosyal olduğu kadar psikolojik değer de taşımaktadırlar.

Bu bildiride, Türkiye Cumhuriyeti’nin sınır aşan terör hareketlerine maruz kalmasında müttefiklerinin ortaya koydukları tavır ve davranışlara Türk insanının vermiş olduğu tepkiler, bu tepkilerin kalıcılığı ve nihayetinde bu tepkilerin ortaya çıkmasına sebep olanlara karşı konulan tavır üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, Terör, PKK, Türkiye, Sınır, Müttefik.

Giriş

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı’nın resmi sitesinde yapılan terör tanımında FETÖ’den etnik bölücü PKK’ya, aşırı solcu terör örgütü DHKP-C’ye, El Kaide ve DEAŞ gibi

dini istismar eden terör gruplarından “17 Kasım” ve ASALA gibi terör örgütlerine kadar, pek çok grubun ülkemiz içerisinde veya dışında yuvalanarak Türk toplumuna yönelik terör faaliyetlerinde bulduklarına dair bir açıklama yer almaktadır¹. Bu açıklamayı dikkate aldığımızda Türkiye’yi hedef alan terör gruplarının ülkemizin sınırları dışında veya sınırları içerisinde terörist yetiştirmek ve ülkenin insani ve ekonomik potansiyelini hedef alan terörist faaliyetler için eğitim kampları kurdukları, esnaftan ve çeşitli kaynaklardan para topladıkları, medya organları yoluyla propaganda yaptıkları ifade edilmeye çalışılmıştır. Bu ifadenin devamında da ülkemizin teröre karşı muvaffak olabilmesi için uluslararası düzeyde ve somut işbirliğine ihtiyaç olduğu belirtilmiştir.

Dışişleri Bakanlığının verdiği bu bilgiler olması gerekeni ifade ediyor olmakla beraber, uluslararası camianın terörden ne anladığı ve terörü hangi şartlarda kategorize ettiğinin de bilincinde olarak bu ifadelerin kullanıldığı bir gerçektir. Ancak terör tehdidiyle mücadele ederken, onun dilini iyi anlamak, düşüncesine vakıf olmak ve ona olan yaklaşımların hangi şartlarda ve ne şekilde olması gerektiğini önceden belirleyecek psikolojik ve sosyolojik tespitlerin yapılması, bu konularda uzman elemanların yetiştirilmesi ve bunların sahada görevlendiriliyor olması gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında terör hareketlerinin ata devlet olan Osmanlı Devleti’nden günümüze kadar hangi taleplerle ortaya çıktığını bilmek, bundan sonra da benzeri taleplerle yeni terör örgütlerinin faaliyete geçip geçmeyeceğine dair teşhis ve tedbirler almak gerektiğini de söylemek gerekir. Bu sebeple öncelikle Osmanlı-Türkiye Cumhuriyeti dönemlerinde ortaya çıkan terör örgütleri ve bu örgütlerin talepleri üzerinde aşağıda kısaca durmakta fayda vardır.

Bu kısma geçmeden önce şu ayrımı yapmakta fayda vardır. Prof. Dr. Osman Köse’nin editörlüğünde yapılmış olan “Osmanlıdan Günümüze Eşkıyalık ve Terör Hareketleri” adlı eser incelendiğinde pek çok bilim adamı eşkıyalık ile terör hareketlerini aynı çerçevede kategorize ederek vermiş ve eşkıyalığın bir çeşit evrim geçirmiş hali olarak terörist faaliyetlerin ortaya çıktığını ima eden açıklamalarda bulunmuşlardır. Elbette bu açıklama zamanına ve yerine göre büyük değer taşımaktadır ve dikkate alınması gereken bir husustur. Ancak bu tebliğde söz konusu edilecek olan şey, eşkıyalık gibi bölgesel bir terimden ziyade ulusal ve uluslararası alanda kendisini tanıtmaya ve bu yönde propaganda yapmaya meyilli olup, bu uğurda her türlü cinayeti mübah sayan organizasyonlardır. Vaktiyle eşkıya olarak ortaya çıkmış olan unsurlara bakıldığında bunlar genellikle böleseldir ve yaptıkları eylemler ise soygun, adam kaçırma veya bir meseleyle ilgili oç alma hareketleri olup, çok nadiren ulus sınırları dışına çıkan bir yapıları vardır.

Terör faaliyetleri ise uluslararası boyutlara sahiptir ve bu boyutu elde edebilmek amacıyla her terör örgütü öncelikli olarak hedef kitle içerisinde tanınmayı, korku yaratmayı ve ardından da mutlak surette uluslararası alanda boy gösterip destek bulmayı hedefleyen yapılardır. Bu tür yapılar öncelikli hedef olarak kendisinin var oluşunu sağlayacak olan bölgesel bir etki alanı yaratmak ve ikinci olarak da bu etki alanı içerisinde taleplerini karşılayacak veya taleplerine

¹ “Türkiye’nin Uluslararası Toplumun Terörle Mücadele Çabalarına Katkıları,” https://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-uluslararasi-toplumun-terorle-mucadele-cabalarina-katkilari.tr.mfa

cevap verecek bir toplum oluşturmayı amaçlar. Bu amacı gerçekleştirebilmek için de genel olarak hedef ülke çapında eylemler yapılırken, uluslararası kamuoyunun dikkatini çekecek türden yerler seçilir ve bu şekilde hem hedef ülke içerisinde ve hem de dışarısında ses getirecek eylemler yaparlar. Nadiren de olsa talep edilen tanınmışlığı sağlayamadıkları durumlarda, ülke sınırları içerisinde örgütsel eylem yaparak, kamuoyu oluşturmayı ve bu kamuoyuna kendi etkinliğini ve eylemselliğini kabul ettirecek faaliyetlerde bulunurlar. Bu tür yapıları tanımlamak veya yapabileceklerini önceden kestirebilmek ancak daha önce ortaya çıkan benzer yapıları dikkatlice analiz etmektir.

Bu yönüyle bakıldığında Osmanlı döneminde ilk terör hareketlerinin Fransız İhtilali ile başladığını ve Birinci Dünya Savaşı'na kadar bir tecrübi dönem kazanıldığını ve nihayetinde bu tecrübenin sonraki meselelerden nasıl nemalanacağını öğrenildiğini belirtmekte fayda vardır. Fransız İhtilali'nin toplumlara dayatmış olduğu milliyetçilik davası, eşkıyalık boyutunu aşan yeni eylemlerin yapılmasına ve bu eylemlerin uluslararası sınırlara kadar dayanmasına sebep olmuştur. İhtilalle başlayan hanedanların yıkılışı ve ırki manada toplumların ayrışması sonrasında, yüzyıllardır aynı çatı altında bir şekilde barışık yaşayan toplumların yanı sıra birbiriyle vaktiyle hasım olmalarına rağmen uzun bir zaman diliminde kaynaşan veya kaynaşmış gibi görünen uyutulmuş toplulukların, ihtilalden sonra birden bire bu duyularını faaliyete geçirmeleriyle sonuçlanan pek çok tarihi vaka vardır (Ağaoğlu, 1989: 222)². Örneğin, 1814 Sırp İsyanları, 1821 Mora İsyanı, 1876 Bulgar İsyanı ve 1890'larda başlayan Ermeni isyanları gibi hadiseler aslında yüzyıllar boyunca sünen altı edilmiş olan düşmanlıkların ırki sebeplerle hortlatılmasıyla ortaya çıkmış olaylardır. Bu olayların gelişme sürecine bakıldığında daima yönetici zümreden kaynaklı şikayetlerden ortaya çıktığına dair zorlama açıklamaların olmasına rağmen aslında bir yerlerde sessizce faaliyet yürüten dış müdahalelerin ortam hazırlaması ve destek vermesi neticesinde meydana gelen çok geniş çaplı hadiseler olduğu ilim aleminde zaman içerisinde tetkik edilmişlerdir. Sırp, Rum, Bulgar veya Ermeni olsun bütün Osmanlı uyruklarının teyakkuza geçmesinde 1774 Küçük Kaynarca Antlaşması ve onu takiben verilmiş olan kapitülasyonların olduğunu ifade etmek yerinde olacaktır (Efe- Kızıl, 2018:309 vd). Bu anlaşma ile Osmanlı Devleti, birçok ülkeye vermiş olduğu haklar ile sonradan büyük sorunlar yaratacak, hatta ikinci bir Kırım Savaşı (1853) yaşanmasına sebep olacak çok önemli yetkiler tanımıştır. Bu olay aslında Rusya ile Osmanlı Devleti arasında meydana gelen bir düellodan sonra verilen tavizler olarak kalması gerekirken, bu anlaşmadan sonra anlaşmaya taraf ülkelerin anlaşma metinlerini kendi çıkarlarına göre yorumlamaları, kaçınılmaz olarak Osmanlı Devleti'ne sahibi olduğu gayrimüslim vatandaşlar üzerinden büyük bir baskı kurulmasına yol açmıştır.

Rusya anlaşmadan doğan haklarını kullanarak bütün Ege ve Akdeniz adalarına konsololar yerleştirerek adalarda yaşayan Rum kökenli Osmanlı vatandaşlarını devletlerine karşı ayaklanmaya teşvik etmiştir. Aynı şeyi özellikle Mora'da Fransız ve İngilizler de yaparak, Osmanlı Devleti'nin zayıflaması için kıyasıya bir mücadele başlatmışlardı ve bu mücadelede genel olarak Osmanlı uyruklarının kullanılmasını hedefledikleri görülmüştür. Bu hedefler

² Fransız filozofları terörü hızlı, acı ve adil bir hesaplaşma modeli olarak sunarlar.

doğrultusunda 1814 yılında Sırp ayaklanmış ve Balkanların hemen tamamında terör ve şiddet hareketleriyle Türk kökenli Osmanlı vatandaşları ve diğer unsurlar hedef alınmıştır. İkinci olarak yine Rus ideallerine yakın olmaları sebebiyle Mora'da ve Ege adalarında Yunanlılarla ortak bir dil kullanan Rumları hedef almışlardır. Rusya'nın bu çalışması da kısa zaman sonra 1821 Mora İsyanı'nın doğuşunu hazırlamıştır. Bu isyan ile İngiltere, Fransa, Rusya ve hatta Amerika Birleşik Devletleri'nin de bölgeye taşınması mümkün olmuştur (Demirhan, 2012: 41).

Bu tarihten sonra Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü tehdit eden terör hareketlerinin tamamı yine Osmanlı Devleti'nin icra ettiği açılımlardan kaynaklanmaktadır. Tanzimat Fermanı, Islahat Fermanı, Meşrutiyet gibi açılımlar her defasında yeni haklar ve talepler doğurmuş ve yüzyıllarca birlikte yaşamının formülünü üretmiş olan Osmanlı toplumu ayrışmaya ve giderek daha fazla bölünmeye başlamıştır. Özellikle I. ve II. Meşrutiyet açılımları toplumsal bütünlüğe adeta balta vurmuş, sadece terör faaliyetleriyle değil, toplumsal fikir ayrışmalarıyla da Osmanlı anakarasında yeni bölünmeler yaşamıştır. Bu tarihe kadar Osmanlı Devleti'nde bilinmeyen grev, lokavt ve iş bırakma eylemleri gibi hususların sık sık yaşandığı, toplumun fikirselsel anlamda sağcı ve solcu kamplara ayrılması da yine bu dönemlerin bir ürünüdür.

Genç Osmanlılar, Jön Türkler ve İttihat ve Terakki partileri gibi kökeni dışarıda, taşeronları içeride olan örgütsel yapılar taleplerini elde edemedikleri zaman Sultan Abdülaziz Han'ın canına kıyma, Sultan II. Abdülhamid'i hal etmek için bombalama ve saray basmaya kadar varan pek çok terörist faaliyette bulunmanın dışında bu faaliyetlerine dış destek bulabilmek için de kapı kapı dolaştıkları bilinen bir gerçektir (Zeyrek, 2013:42 vd).

İttihat Terakki'nin Sultan II. Abdülhamid'i hal ettikten sonra devlet yönetimini ele alamadığı 1908-1911'li yıllarda, padişahı tahttan indirmek için birlikte hareket ettikleri Ermeni, Rum, Bulgar, Sırp ve Arap Osmanlı vatandaşlarına verdikleri sözlerden bir anda vaz geçiler ve yapılan ilk seçimlerde devreye sopaları sokarak, bir devrin kapanmasına ve ülkenin tam olarak yabancı tahakkümüne girmesine sebep olacak adımlar attılar. Bu adımlar bir anda Osmanlı Devleti'ni kendi vatandaşlarının terörüyle karşı karşıya bırakmıştır. Ermeni, Rum ve diğer vatandaşlar ümitlerini İttihat ve Terakki Cemiyeti'nden kesince soluğu İngiliz, Fransız, Alman, Rus ve diğer Avrupalı devletlerin kapısında aldılar (Burak, 2003: 310-313).

Yüzyıllardır Osmanlı Devleti için böyle bir son hayal eden Avrupalı devletler, hiçbir şey yapmadan bu sonuca ulaşabilmenin rahatlığı içerisinde bütün Osmanlı topraklarını işgale ve talana başlayabilecek olmanın mutluluğunu yaşadılar. Ancak hesap etmedikleri iki şey vardı. Birincisi Osmanlı mülkünü bölüşmenin zorluğuydu ki bunun için öncelikle kendi aralarında anlaşabilmeleri gerekiyordu. Ancak bu mümkün olmadı. Bu sebeple Birinci Dünya Savaşı çıktı ve beklenildiği gibi Osmanlı Devleti tamamen parçalandı. İkinci husus ise Türk Milletinin küllerinden doğabileceği gerçeğiydi. Bu ikinci husus bütün karşı koymalara rağmen gerçekleşti ve nihayet Milli Mücadele ile taçlandı.

Türk milleti milli mücadele ile yeniden bir bütün olabilmeye muvaffak olmuştu ancak bu birlikteliği sağlama aşamasında yine İttihat ve Terakki Cemiyeti üyelerinin ittifak kurmuş olduğu dost görünmesine rağmen topraklarımızı bölmenin hayallerini kuran Almanya'nın ihanetine uğradılar. Almanlar bir taraftan Osmanlı topraklarını sömürgeleştirmeye koyulurken,

diğer taraftan Osmanlı subaylarını kendi vatandaşlarına düşmanlık konusunda eğittiler. Alman eğitiminden geçen Enver, Talat ve Cemal paşalar kafa kafaya verip ülkeyi ateşe atmada birbirleriyle yarıştılar. Bir gece ansızın Alman denizaltılarıyla Rus mevzilerinin bombalanması, ülkenin bir anda dünya savaşına dahil olmasına ve bir taraftan cephede düşmanla savaşırken diğer taraftan cephe arkasında kendi vatandaşı gayrimüslimleri zapt edebilmenin zorluğuyla karşı karşıya kaldılar. Hatta İttihat ve Terakki Üyeleri de bu terörün odak noktasını teşkil ettiler ve örgütlerin hedefleri oldular (Sarvanlı, 2009: 74-78).

Siyonizm'in tuzaklarıyla çepre çevre sarılmış olan Almanya'nın Türk dostlarına verebileceği akıllar, bir yüzyıl öncesinde kurulmuş bir planın parçasıydı ve bu plan saat gibi işletilmiştir. Öncelikle Osmanlı aydınlarının örgütlenmesine, ardından bu aydınlarla Osmanlı hanedanlığının ortadan kaldırılmasına ve nihayet Osmanlı vatandaşlarının bu aydınların zorbalığına maruz bırakılarak başsız kalan bir devletin, uyruklarının da küstürülüp dağıtılmasına dayanan bu plan Birinci Dünya Savaşı öncesinde son hamlesini de yapmıştı (kurgular (Keleş, 2016: 119 vd).

Ermenilerin yüzyıllardır temasta oldukları Rus Çarlarının teşvikleri, İngiliz ve Fransızların destekleri ile Osmanlı vatandaşı Ermenilerin Osmanlı topraklarında bir yurt kurma hayalleri İttihat ve Terakki'nin muhalefetiyle tehlikeye girince, onlar da yurt içinde ayaklanmalar, işgaller ve terör faaliyetleriyle taleplerine cevap aramaya başladılar. Onların bu girişimine cevap İttihat ve Terakki Hükümetinden geldi. Cephe gerisinde kalan ve Türk-Müslüman demeden yediden yetmişe herkesi katletmeye başlayan Ermenilerin, savaş alanından çıkarılarak güvenliği sağlanmış olan Suriye ve çevresine yerleştirilmesine karar verilmişti. Bu karar uygulandı ve iyi niyetin bir örneği olmasına rağmen bu karar sebebiyle Osmanlı Devleti ve dolayısıyla mirasçısı Türkiye Cumhuriyeti, günümüzde dahi içeriği ne Türk tarafınca, ne Ermeniler tarafınca ve ne de konuyla ilişkili olan devletler tarafından doldurulabilen bir büyük iftira ile karşı karşıya kalmıştır. 27 Temmuz 1915'te icra edilen Sevk ve İskan Yasası ile cephe gerisinde olup, kapı komşusunu katleden, düşman saflarına bilgi sızdıran, cepheye sevk edilen asker, silah ve katığa el koyan cümle gayrimüsliminin ülkenin daha güvenli bölgelerine sevkini içeren bir yasa çıkarıldı. Bu yasa şüphesiz masumiyet dolu bir düşünceden yola çıkılarak yapılmış olsa da fikri verenlerin Almanlar olduğu anlaşılmaktadır. Almanlar, bu fikri biraz daha ileriye taşıyarak İkinci Dünya Savaşı'nda işgal ettikleri birçok ülke kadar Almanya'yı da harabeye çevirmelerinden anlaşılmaktadır (Keleş, 2016: 137).

Ne gariptir ki, Almanya sözde milyonlarca Yahudi, Çingene ve Polonyalıyı kazanlarda kaynatarak yok etmiş iken, Osmanlı Devleti'nin dağılmasından sonra kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti devleti, aynı katığın içerisinden çıkmış olan Ortadoğu devletleri, Balkan devletleri ve Kuzey Afrika devletlerinin hiçbirinin başına sarılmamış bir bela ile muhatap olmak zorunda kalmıştır. 1915 Sevk ve İskan yasasıyla daha güvenli yerlere ihraç edilen Ermeni, Rum ve diğer unsurlar Lozan'dan itibaren sadece Türk milletinin son sığınağı olan Anadolu'yu hedef alarak, bir tür oç alma operasyonu başlattıkları görülmektedir. Bu operasyon Almanların belki işledikleri suçlar sebebiyle başlarına sarılan Genocide veya Holokost iddialarına benzer şekilde

Türkiye'nin başına da bizzat kendi vatandaşları Ermeniler ve Diaspora Ermenileri tarafından sarılmıştır.

Sözde Ermeni soykırımı gibi uyduruk bir meseleyi bahane ederek Türk vatandaşlarına, devletine ve varlığına saldırılar ilk başlarda hukuki kanallardan olurdu. Ancak, taleplerinin hiçbir zaman yerine gelmeyeceğinin anlaşılması, Ermenilerin Asala gibi terör örgütleri kurarak Türkiye Cumhuriyeti'nin varlığına, bütünlüğüne ve yurtiçinde ve yurt dışındaki üst düzey bürokratlara saldırı şeklinde yeni bir terör kaynağı ortaya çıkarılmıştır Sarvanlı, 2009: 79)³.

Görülebileceği üzere bu saldırıların altında yatan bütün gerçeklik ve mesnetlerin bizzat kendimiz veya bize akıl hocalığı yapınların olduğunu görmezlikten gelemeyiz. Tanzimat öncesinde bizzat Osmanlı Devleti'yle mücadele eden Fransa, İngiltere ve Rusya tarafından yönlendirilen, yetiştirilen uyrukların saldırılarına maruz kalınırken, Tanzimat sonrasında doğrudan Osmanlı vatandaşı Türk, Rum, Ermeni ve Araplar tarafından kurulan örgütlerin saldırısına maruz kalınmaya başlanmıştır. Bu da başımıza sarılan belaların hemen tamamının dost zannetmiş olduğumuz milletlerin ve bürokratların vermiş olduğu akıllarla hazırlanmış olduğumuz kanun, icraat veya uygulamaların bir sonucu olduğunu görmemiz gerekmektedir.

Osmanlı Devleti'nin son döneminde kurulmuş olan Ermeni, Yunan, Yahudi ve Arap kökenli birçok teşkilatın, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra teşkilatlı birer terör örgütü olarak ortaya çıktığına şahit olmaktayız. Bu terör örgütlerinden bir kısmı daha savaş sona ermeden Türk dünyasının son nefesini vermesi için uğraşırken, büyük bir kısmı ise savaş sonrasında Türklerin bu topraklarda bitirilmesi için bir araya gelmişlerdir. Bizler bu terör örgütlerini Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi derslerinde, terör örgütü sıfatından arındırarak daha masum ve daha insancıl örgütler şeklinde yeni nesillerimize sunmaktayız. Genellikle “Zararlı Cemiyetler” adı altında tanıtmayı bilim zannederek, nesillerimizi savunmasız ve biçare bırakmaya matuf tedbirler almaktayız. Oysaki düşmanlarımız Türk düşmanlığını çocuklarına yemek yedirdikleri tabakların altına kazıyordular. Bu şekilde büyütülen çocuklar ileriki yaşlarda önlerine Türk düşmanlığı konulduğunda azılı birer katil kesilmektedirler.

Gelinen noktada Osmanlının bağrında yaşamış, Milli Mücadele döneminde Türkler arasında neşv ü nema bulmuş olan pek çok örgüt vardır ki, bunların tamamı ülkeyi bölmek, parçalamak ve Türkleri son karargâhlarında boğmak istemişlerdir. Milli Mücadeleyi baltalamak üzere kurulan bu örgütlerin hemen tamamı hala başka isimler altında yaşamaktadır ve tek amaçları bir şekilde Türkleri Anadolu'dan Asya'ya sürmek veya tamamen yok etmektir. Şimdi bu adına masumane cemiyet denilen, gerçekte tam bir terör örgütü şeklinde çalışan teşkilatları yakından tanıyalım:

³ 27 Ocak 1973'de, kişisel intikam alma isteğinin bir sonucu olarak, ailesini Türkiye'de kaybetmiş olan 78 yaşındaki Ermeni asıllı bir Kaliforniyalı Geourgen Yanikian, kendilerine iki müstesna tablo hediye etmek bahanesiyle bir otel odasına çağırdığı Los Angeles Türk Başkonsolosu Mehmet Baydar ve yardımcısı Bahadır Demir'i vurarak öldürmüştür. İşte bu çifte cinayetin, Ermenistan'ın Kurtuluşu için Ermeni Gizli Ordusu (ASALA) ve Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları (JCAG)'nin yeni bir terör dönemini başlatmasına sebep olduğu kabul edilmektedir. Marksist kökenli olan bu örgütün amacı, Sosyalist Büyük Ermenistan'ı kurmak, Türkiye'nin sözde Ermeni soykırımını tanımasını sağlamak ve Ermeni sorununu dünya kamuoyuna duyurmaktır.

1. Milli Mücadele Yıllarında Türk Vatanını ve Milletini Yok Etmeye Çalışan Örgütler

Bu örgütler genel olarak iki başlık altında incelenir. Bunlardan ilki Milli varlığa düşman cemiyetlerdir:

- a. Kürt Teali Cemiyeti (Yılmaz, 2020: 3262-3263)
- b. İslam Teali Cemiyeti
- c. Wilson Prensipleri Cemiyeti (Yılmaz, 2020: 3263-3266)
- d. İngiliz Muhipleri Cemiyeti
- e. Hürriyet ve İtilaf Fırkası,
- f. Sulh ve Selamet-i Osmani Fırkası

Bu cemiyetlerin her biri zamanında Milli Mücadeleyi baltalamak için ellerinden gelen her türlü ihaneti yaptıktan sonra işlevlerini kaybetmiş ve izleri dahi silinebilmiş olan örgütler olup, fikirleriyle birlikte tarihe karıştıkları varsayılabilir.

Asıl problem olan ise Milli Mücadele'den önce kurulmuş, uzun yıllar boyunca fikri gelişmesini tamamlayarak varlığını uluslararası gizli bir teşkilat olarak sürdürürken tespit edilememiş, ülkenin beka sorunları başladığında ise kendini ifşa etmekten çekinmeyecek kadar güçlenmiş olan örgütlerdir ki bunlar:

Azınlıkların Kurduğu Cemiyetler olarak bilinir.

- a. Mavri Mira Cemiyeti (Yılmaz, 2020: 3267)⁴
- b. Etnik-i Eterya ya da tarihsel adıyla Filiki Eterya,
- c. Pontus Rum Cemiyeti,
- d. Taşnak Sütyun ve Hınçak Cemiyeti,
- e. Alyansİsrailit ve Makabi Cemiyeti
- f. Kordos Cemiyeti
- g. Rum-Ermeni Birlik Komitesi

Vaktiyle her biri ya Osmanlı Devleti'nin "millet-i sadıkası" ya da en itibarlı milletleri olan topluluklara mensup olan bu ikinci sınıf cemiyetler; maksat, fikir, inisiyatif, zorbalık ve

---

⁴ İstanbul Rum Patrikhanesinde patrik vekili Droteos'un başkanlığında kurulan bu cemiyetin doğrudan Yunanistan Başbakanı Venizelos'la bağlantısı vardır. Cemiyetin amacı: Osmanlı vilayetleri dâhilinde çeteler kurmak, yönetmek, gösteri ve propaganda faaliyetlerinde bulunmaktır. Göçmenler komisyonu, Rum okullarındaki izcilik kurumları Mavri Mira'nın emri altında vazife görmektedir.

hatta terörist duygularını Osmanlı Dönemi'nden günümüze hiçbir format değişikliğine itmeden sürdüren örgütler olduğunu görmekteyiz. Günümüzde bunların sadece isimleri değişmiş, amaç ve maksatlarında ve faaliyet yöntemlerinde hiçbir değişiklik olmadığı aşağıda verilecek örneklerden görülmektedir. Şimdi bunların üzerinde tek tek durmakta fayda vardır.

1. Etnik-i Eterya Cemiyeti

1814 senesinde Yunanistan'a bağımsızlığını kazandırmak amacıyla Filik-i Eterya adıyla kurulmuştur. 1896 yılında Girit İsyanına neden olmuştur. Cemiyet daha sonra, Birinci Cihan Harbinde Rumların yaşadığı topraklar üzerinde eski Bizans'ı canlandırmak istemişlerdir (Kolutek, 2018: 224).

Etnik-i Eterya Cemiyeti'nin 1814'teki kuruluş amacıyla 1910'lu yıllardan itibaren ivme kazanan Türk düşmanlığına ve Türklerin Anadolu ve Akdeniz adalarından çıkarılmasına yönelik faaliyetleri, 1950'li yıllardan itibaren Kıbrıs'ta bütün dehşetiyle yaşanırken, 1990'lı yıllarda Batı Trakya'da ezber bozmadan faaliyetlerini sürdürmüştür. Halen hem Kıbrıs'taki Türk düşmanlığının ve hem de Yunanistan'daki Türk düşmanlığının arkasında yatan çete Etnik-i Eterya Cemiyetidir. Bu örgüt aynı zamanda Eoka ve 17 Kasım örgütlerinin de temel taşı oluşturmış olduğu faaliyet şekliinden anlaşılmaktadır.

2. Mavri Mira Cemiyeti (Kara Gün)

Başkanlığını Patrik Vekili'nin yaptığı bu cemiyet, İstanbul'daki Rum Patrikhanesine bağlı olarak kurulmuştur. Trakya, Batı ve Orta Anadolu ile İstanbul topraklarını da içine alan bir bölgede Büyük Yunanistan'ı kurarak Bizans'ı yeniden canlandırmak istemişler ve bu doğrultuda Yunan hükümeti emirleri altında çalışmışlardır. Yunan Göçmenler Komisyonu, Rum Okullarının İzcilik Kolları, Yunan Kızılhaç Örgütü, yabancı okullar ve Anadolu'da faaliyet gösteren Rum kiliseleri bu derneğin emirleri doğrultusunda çalışmışlardır.

Mavri Mira Cemiyeti de günümüzde her ne kadar adıyla yaşamıyor olsa da Fener Rum Patrikhanesi'nin travmatik bir yaklaşım sergileyerek bir Türk kurumu olmasına rağmen, Yunanistan ile veya Ortodoks dünyası ile ilgili her meselede mutlak surette Türk düşmanlığı yapmaktan çekinmeyen bir pozisyonu vardır. Ülkemizdeki yabancı vakıflar meselesinin arkasındaki güç patrik hane olduğu gibi, ekümeniklik iddiasında bulunarak ülkemizdeki Ortodoks cemaati dış güçlerin kullanımına açmakta ve ülkemizi zaman zaman uluslararası camiada güç durumda bırakacak kararlar almaktadır. Hatta Ruhban Okulu meselesini sürekli gündemde tutarak, ülkemize karşı Hıristiyan dünyasında antipati oluşturacak yeni bakış açıları kazandırmaktadır.

3. Rum Pontus Cemiyeti

1914 senesinde Merzifon Amerikan Kolejinde gizli bir şekilde kurulmuşlardır. İnebolu'dan başlayarak Batum'a kadar uzanan şerit halindeki topraklar üzerinde; merkezi Samsun olan bir Rum İmparatorluğu kurmak istemişlerdir. Bu cemiyette askere gitmeyenler çeteler kurdular ve Yunanistan ve Rusya adına casusluk yaptılar. Bu cemiyet İngiltere

tarafından; Kafkaslar'da etkili olmak ve Anadolu işgalini kolaylaştırmak için desteklenmiştir (Kolutek, 2018: 224-25)⁵.

Rum Pontus Cemiyeti ise günümüzde fiiliyatta ortalıkta görünmemekle beraber, özellikle Karadeniz bölgesinde kripto üyeler barındırarak PKK gibi uluslararası suç örgütü haline gelmiş olan DHKPC ve diğer militan örgütlerin finansman, teçhizat ve yerleşmesi konularında faaliyetler sürdürmektedir. Bu faaliyetler genellikle ülkenin zor süreçlerden geçtiği dönemlerde kendini ifşa edencesine ortaya dökülmekte, ülkenin toparlandığı zamanlarda yeniden yer altına çekilmektedir.

4. Kordos Cemiyeti

Resmi adı "Rum Göçmen Komisyonu" olan milli varlığa düşman cemiyettir. Etnik-i Eteryia Cemiyeti'nin bir alt kolu olarak faaliyetlerini sürdürmüştür. Doğu Karadeniz bölgesine göç adı altında silahlı Pontus çetelerini göndermişlerdir.

Bu örgüt aslında Rusya'dan Karadeniz kıyılarına Rum göçmenlerin getirilmesini sağlayarak, buradaki Rum nüfusu artırmak ve bu yollar ülkeni belirli yerlerinde Türkler aleyhinde nüfus dengelerini bozmaya çalıştığı bilinmektedir. Milli Mücadele Sırasında bu örgüt bir taraftan Rum nüfusun bölgeye gelişini kolaylaştırıcı tedbirlerle uğraşırken diğer taraftan Ermeni örgütleriyle irtibata geçerek, bölgede Rumları ve Ermenileri aynı çatı altında barındıracak Büyük bir Pontus Devleti'nin kurulmasını sağlamaktı.

5. Hınçak (1887) ve Taşnak Sütyun (1840) Cemiyetleri

Doğu Anadolu'da Ermenilerin bağımsızlığını kazanmasını sağlamak, Ermenileri silahlandırarak Ermeni milliyetçiliğini yaymak amaçlı kurulan bir cemiyettir. Hınçak Cemiyeti, Ermeni Patriği Zaven Efendi tarafından Cenevre'de; Taşnak Cemiyeti ise Gürcistan'da (Tiflis'te) kurulmuştur. Bu cemiyet Büyük Ermenistan (Magna Amina) amacı için çalışmışlardır. Bu konuda Ermenileri en çok destekleyenler Fransızlar olmuştur.

Hınçak ve Taşnak örgütleri 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren faaliyette olan örgütler olup, Cumhuriyet sonrası dönemde özellikle sözde Ermeni olaylarıyla ilgili diplomatik girişimlere yönelmişlerdi. Bu girişimler Atatürk döneminde bir netice vermeyince önce bizzat kendi bünyesinde Türk Bürokrasisini katletmeye, daha sonra da intikam faaliyetlerini ASALA Terör örgütüne devrederek, Ermenistan ve diaspora Ermenileri arasında siyasi bir parti hüviyetine bürünmüştür. ASALA terör örgütü de 1990 lı yıllara kadar faaliyetlerini katliamlarla sürdürmüştür. Ancak Türkiye Cumhuriyeti'nin almış olduğu tedbirler karşısında daha fazla dayanamayarak görev yerini ve alanını doğrudan PKK terör örgütüne teslim ederek mücadele alanından çekilmiştir.

⁵ Bu cemiyetin amacı Rize'den İstanbul'a kadar Kuzey Anadolu toprakları üzerinde bir Pontus Devleti kurmaktır (Yılmaz, 2020: 3267).

6. Ermeni İntikam Alayı

Fransızların yardımıyla Adana’da kurulan bu cemiyet, büyük katliamlar yapmıştır. Günümüzde de olduğu gibi Fransa, Milli Mücadele döneminde işgal ettiği bölgeleri siyasi ve ekonomik olarak kaosa sürükleyerek yönetme alışkanlığından vaz geçmemiştir. Bu amacını gerçekleştirebilmek için en fazla kullandığı millet Ermeniler olmuştur. Ermeniler, Fransız kökenli misyoner gruplarının çok fazla etkisinde kalmış olduklarından başları her sıkıştığında doğrudan Fransızlara müracaat etmeyi ve onların koruyuculuğu istemeyi adet haline getirmişlerdir. Günümüzde de bu devletin çatısı altında faaliyetlerini sürdürmekte ve Osmanlı döneminden kalma davaların izini sürerek Türkiye Cumhuriyeti’ne yönelik uluslararası karalama kampanyaları sürdürmektedirler.

7. Alyans İsrailit ve Makabi Cemiyeti

İstanbul merkezli bir cemiyettir ancak burada etkili olamamışlardır. İstanbul’da bulunan Yahudi gençler (Gençlik Teşkilatı) öncülüğünde kurulmuştur. Bu cemiyet, Büyük İsrail Devleti’ni kurmak amacıyla faaliyetlerini sürdürmüşlerdir (Yılmaz, 2020: 3267)⁶.

Bu cemiyetlerin adları küçük nüanslarla değiştirilmiş olsa da amaçları ve fikirlerinde hiçbir değişiklik olmadığı mensubu oldukları milletlerin ülkemiz ile olan ilişkilerindeki tutarsızlıklardan anlaşılmaktadır. 1980’li yıllara kadar Ermeni Taşnak ve Ermeni Hınçak terör örgütünden ne büyük zararlar gördüğümüz dün gibi ortadadır. Ancak gelecek yüzyılın en önemli terör örgütlerinden biri şüphesiz İsrail kökenli Alyans İsrailit ve Makabi örgütü olacaktır. 1890’lı yıllarda kendilerini siyasi arenaya adapte eden Yahudi ve Siyonistler, kısa bir süre içerisinde başka ulusları savaştırmak suretiyle emellerine vakıf olmuşlar ve Filistin topraklarına önce yerleşip sonra yüzde doksanını ele geçirmişlerdir. Bu örgüt bu günlerde her ne kadar faaliyetlerini durdurmuş gibi görünse de ülkemizle henüz dalaşmasını gerektirecek bir durum yaşamadığı için, tarafımızdan takip edilmemekte ve unutulmuşlar listesine eklenmiştir. Oysaki İsrail devletinin “Büyük İsrail Devleti” hayali varken bu örgütün kepenk kapatmış olmasını düşünmek safdillik olacaktır. Öyle ki örgütün temel amacı vaadedilmiş olduğu iddia edilen topraklara ulaşmak ve Büyük İsrail Devleti’ni kurmaktır. Bunun için de Siyonistler ile el ele vererek, özellikle Ortadoğu’nun kuzeyinde bulunan Mezopotamya, Fırat ve Dicle menbalarını bu toprakların büyük bölümüne sahip olan Türkiye Cumhuriyeti’nden alma konusunda mücadele vereceği muhakkaktır. Gelecek yüzyıl muhtemeldir ki İsrail ile Türkiye arasında toprak ve su konusunda büyük sorunların yaşanacağı yeni bir döneme gebe dir.

2.Türk İnsanının Terör Örgütlerine ve Terör Faaliyetlerine Bakış Açısı

a)Osmanlıdan Cumhuriyete Vatandaşın Bakış Açısı

⁶ Yahudilerse yüzyıllar önce İspanya’daki Hristiyanların katliamdan kaçıp sığındıkları Osmanlı topraklarında, Rumlarla iş birliğine girmişlerdir. Havralar, Patrikhaneye çalışmıştır. Alyans İsrailit ve Macabi adlı iki dernek kurmuşlardır.

Osmanlı Devleti'nin ilk terör faaliyetleriyle karşı karşıya kaldığı dönemlerden itibaren Türk insanının olaylara bakış açısı hep devletin sırtından olmuştur. Terör kişileri, kurumları ve nihayet devletleri hedef alırken, teröre karşı ahalinin, halkın ve toplumun tepkisi her daim cılız kalmıştır. Bunun başlıca sebeplerinden biri otoriter doğu tipi devlet anlayışıdır. Doğru tipi devletler yönetileni veya yöneteni doğrudan hedef seçen kitlesel vakalarda kendi meselesini hiçbir zaman vatandaşa havale etmemiştir.

1814'de başlayan Sırp İsyanları veya 1821 Yunan İsyanı gibi hadiselerde başlangıçta yerel başarılar almış olan isyancılar devletin gücünü sahada görmeleri üzerine ilk iş olarak açık alanda bulunan kitlelere saldırılar, tecavüzler ve katillerle kendilerini göstermeye çalışmışlardır. Benzer hususlar misliyle 1876 Bulgar ve 1890'lı yıllarda başlayan Ermeni terör hadiselerinde aynı hadiselerin yaşandığı bilinmektedir. Bütün bunlara vatandaşın tepkisi, devletin bu hadiselerin üzerinden geleceği, en kısa zamanda isyanların bastırılacağı ve sulhun sağlanacağı yönünde olmuştur.

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde meydana gelen Ermeni isyanlarından 1909 Adana İsyanı sırasında Müslüman ve Gayrimüslim ahalinin malları tarumar edilip, dükkanlar, hanlar, hamamlar ve evler ateşe verilip yakılırken, vatandaş hiçbir şekilde isyancılara karşı ayaklanmamış hatta sessizce devletin müdahalesini beklemiştir. 1915'te Ermeniler bir kez daha komşularını katledip, toplu mezarlara gömmeye başladıklarında da Müslüman veya Gayrimüslim ahalinin doğrudan ve topluca bir tepkisiyle karşılaşılmamış, saldırganlara karşı ciddi bir direnç veya örgütlü bir karşı duruş gerçekleştirilememiştir.

Cumhuriyet sonrasında Türk insanı daha birkaç yıl önce kendisine karşı vahşice davranan komşularının tekrar Anadolu'ya dönüşünü de devletin kararıdır diyerek adeta seyretmiştir. 1918'de çıkarılmış olan "Geri Dönüş Yasası" Cumhuriyetin kuruluşundan sonra da uzun bir süre yürürlükte kalmıştır. Bu yasa sayesinde 1915'te terör ve şiddete bulaşmış olmasına rağmen yüzlerce Ermeni yeniden Doğu Anadolu Bölgesi'ne dönüş yapabirmiştir.

Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar bir Ermeni meselesi yok iken Ermeniler daha ülkenin her yanında yaşamlarını sürdürdüğü bir dönemde Türkler, her şeyi unutmuş bir şekilde yaşamaya devam etmekte, Avrupa'ın her tarafında Ermeni terör örgütlerine yapılan yardımlara karşı sessiz kalmakta, 1915 olaylarını sözde "soykırım" olarak tanınmasına dair alınan kararlar, işitilmesine rağmen vatandaştan bir miting, bir direniş, bir karşı duruş maalesef çıkmadığı görülmektedir.

Bütün bu duruşun arkasında elbetteki doğu tipi otoriter devlet anlayışının büyük etkisi bulunmaktadır. Cumhuriyeti kuranlar, ülkenin refahını, sulh ve selametini herşeyin üzerinde tuttıklarından cemiyetleşme, kadrolaşma veya örgütlenme gibi hadiselere son derece karşı ve uzaktılar. Bu da ülkede terbiyeli vatandaş, sessiz vatandaş ve kanunlara saygılı vatandaş algısını yaygınlaştırmıştır.

b) Cumhuriyet Sonrası Vatandaşın Bakış Açısı

Mustafa Kemal Atatürk'ün Hatay, Musul, Batı Trakya, Adalar ve Kıbrıs gibi meselelerde milletine çizmiş olduğu diplomatik ve demokratik mücadele anlayışı da yine bu otoriter devlet anlayışının bir ürünü olarak gelişmiştir. Her ne kadar Mustafa Kemal Atatürk, “yurtta sulh, cihanda sulh” doktrininden hareket ederek, kargaşaya, anarşiye ve düşmanlıklara izin vermeme gibi bir politik misyon üstlenmiş olsa da, Türk milletini sindirilmiş ve ürkümüş bir durumdan, “gençliğe hitabede” de öğütlediği gibi yeniden muasır medeniyet seviyesine ulaşabilmek için hem çalışılacağı ve hem de ülkenin mukadderatını elde tutmak için daima mücadele vermeye gönüllü olunacağını ihtar etmiştir. Onun bu ihtarına rağmen doğu tipi otoriter devlet anlayışının zaman zaman doğrudan hissedilmiş olması, bu onun millet sevdalısı bakış açısına rağmen vatandaşın korkularla dolu bünyesini harekete geçirmek mümkün olmamıştır. Ancak Türk milletinin kendi devletinin dara düştüğü Milli Mücadele döneminde ortaya koymuş olduğu tavır çetelere, eşkıyalara, serkeşlere asla müsamaha gösterilemeyeceği yönünde olmuştur. Bu tavır ortaya konulurken de doğrudan bir müdahale değil, yine devletin kontrolü altında gerçekleştirilmiş bir yapılanmaya gidilmiştir.

Bütün bunlara rağmen Hatay, Kıbrıs, Batı Trakya ve Akdeniz Adaları meselelerinde vatandaşın bakış açısı Cumhuriyetin bu ilk yıllarından sonra birden bire çözülmüştür. Devlet her ne kadar doğu tipi otoriter yapısını koruyor olsa da, Selanik'te Mustafa Kemal Atatürk'ün evine yapılan saldırı, Kıbrıs'ta Kanlı Noel günlerinde Kıbrıs Türk toplumuna yönelik yapılan katliamlarda Cumhuriyet öncesi ve sonrası otoriter devlete itaat eden vatandaş bu defa doğrudan müdahaleye yönelme konusunda çekimserliğini tamamen unutmuş görünmektedir.

Türk insanının Cumhuriyet sonrasında ortaya koyduğu bu davranış biçimi, onun Türk insanının değerlerine ve kırmızıçizgilerine yapılan saldırılar söz konusu olduğunda hiçbir zorluk veya hiçbir sıkıntı onu yöneldiği eylemden alıkoymamıştır. 1950'li yıllarda başlayan 6-7 Eylül olaylarında Kıbrıs Türklerine destek olmak amacıyla yapılan eylemler gibi Selanik'teki Atatürk Köşküne yapılan saldırılara karşı gereken tepki konulmuş ve muhatapların kullandığı vasıtaların tamamına karşı benzer vasıtalarla cevap verdiğini görebiliyoruz.

Meseleye sosyolojik ve psikolojik açıdan bakıldığında toplumun genelinde terör hareketlerinin tamamen devlet ile eşkıya arasındaki bir mesele olduğu yönündeki algı, 1940-1960'lı yıllar arasında ortadan kalkmış, vatandaş devletinin yanında ve ona sırt çıkarak olaylar karşısında tavrını net bir şekilde ortaya koyma fırsatı bulmuştur. Bunun en önemli sebebi Türkiye'de başlayan demokratik ve katılımcı siyasi gelişmelerin olduğu muhakkaktır. Çok partili hayata yeniden geçişin bir sonucu olarak vatandaşın devletle arasına girmiş olan soğukluk ortadan kalkmış ve kendisine devletin yanında yeniden yer bulma ümidinin artmış olması onu eylemlere karşı tepkili hale gelmeye itmiştir.

c) 1960 Sonrası Türk İnsanın Teröre Karşı Duruşu

1960 sonrasında çok partili hayatın yeniden sekteye uğraması ve ilk darbeler zincirinin başlamış olması, vatandaşın yeniden devletin güçlü pençesini sırtında hissetmesine sebep olmuştur. Türk insanı bu dönemden itibaren 1970'li yıllara kadar tekrar içe kapanıp, günlük meselelerine dönmüştür. 1970'li yıllarda başlayan Kıbrıs olayları sırasında da görülmüştür ki

Türk milleti içeriden gelen baskının da etkisiyle hadiseler çok uzak kalmış, gönüllü olarak Kıbrıs'a gidenlerin sayısı gönüllü olarak Kore'ye gitmek isteyenlerin sayısından çok aşağıda kalmıştır. Kore'ye gidileceği zaman rıhtımlar tıklım tıklım dolarken, Kıbrıs'a çıkartma yapılacağı bildirildiğinde devletin bütün teşviklerine rağmen ada gitmek isteyenlerin sayısı son derece sınırlı kalmıştır.

1974'deki bu isteksizliğin ve devletin yanında durmadaki bu kabiliyetsizliğin ardında şüphesiz 1971'de Türk milletinin milli iradesine vurulan "muhtıra" darbesinin büyük önemi vardır. Türk insanı ortaya çıkan bu darbe girişimini yeniden doğu tipi otoriter devlet anlayışının geri geldiği yönünde algılamış olduğu anlaşılmaktadır. Bu anlayış Türk insanını yeniden kabuğuna girmeye ve sokaklardan çekilmeye zorlamıştır.

Ancak bu defa da yeni bir sorun patlak vermiştir ki, yaklaşık yarım asır boyunca ülkenin iç ve dış düşmanları tarafından kışkırtılmış olan sağ-sol kavgaları neticesinde genç nesiller yıllarca birbiriyle mücadeleye, anarşiye, teröre ve saldırıya kurban gitmişlerdir.

Bu dönemin sonunda da yine devlet terörü hakim olmuş ve 1980 darbesiyle yeni bir otoriter devlet denemesi gündeme oturmuştur

d)1980 Sonrası Türk İnsanın Teröre Karşı Duruşu

12 Eylül darbesi uzun yıllar Türkiye'de devlet ve millet arasında yeni bir soğukluk dönemine sebep olmuştur. Bu darbe küskünler ve memnunlar zümresi oluşturmamış, tam tersine galipler ve mağluplar zümrelerini ortaya çıkarmıştır. Galipler kendi hegemonyalarını oturtmanın çabasına düşmüşken, mağlupların bir kısmı yeraltına çekilmiş yeni gailer yaratmaya çalışırken, bir kısmı ise açıktan mücadele etme yolunu seçmiştir. Dev Sol, DHKPC, Marxist-Leninist gruplar uzun soluklu bir çatışma ortamı yaratırken, Asala Ermeni Terör Örgütü gibi yapılar son demlerini yaşamaktaydı.

Ancak devlet görünen ile mücadele ettiği bir dönemde, görünmeyen yani PKK terör örgütü birden bire ortaya çıkmış ve bebekler dahil pek çok katil eylemine girişerek yeni bir saldırı dönemi başlatılmıştır. Türk insanının 1980 darbesiyle başlayan sindirilme hareketi başarıyla uygulanırken, PKK eylemlerini artırarak uluslararası bir nitelik kazanmaya başlamıştı. Devlet kendini korumak isteyen vatandaşı bölgede askeri konuşlandırma yaparak destek olmanın ötesine gidemedi. Terör her yerde kol gezdi ve devletin giremediği kaleler oluşturuldu. Zaman zaman güçlü lider pozisyonlarıyla bölgesel operasyonlar yapılarak teröre karşı zafer kazanıldığı düşünülse de, terör asla geri gitmedi. 1990'lara kadar hep kaybeden, ağlayan ve göz yaşı döken taraf Türk insanı oldu. Bunca yaralanmaya, bunca acıya rağmen cenazeden cenazeye gösterilen tepkiler asla kitlesel bir rest çekişe veya kitlesel bir protestoya dönüşmedi. Aksine kimisi "ben Kürt'üm", kimisi "ben Ermeni'yim" pankartı açarak tepki yerine doğrudan eylemleri haklı bulan bir tavır sergiledi. 1990'lar boyunca ortaya konulan bu tavır pek çok hadiseyi de gündeme taşıdı, marjinal grupların yaptığı eylemlerle Türkiye sarsıldıkça sarsıldı, enflasyon yükseldi, paranın değeri kalmadı, bankalar boşaldı. Ama Türk milleti hep aynı sessizliğini korudu.

1990'lı yılların başında bölgeye Çekiç Güç denilen ve aslında terörü beslemek üzere görevlendirilen bir gücün gelişi, devletin kendini güvenlikte hissetmesini sağlarken, milletin memnuniyetsizliği giderek artmıştır. Yani başımızda çeşitli örgütleri finanse eden bir güç ile birlikte yine ülkeye karşı saldırıda bulunan güçlere karşı konulmaya çalışıldı. Bütün bu bir kandırmacadan ibaret olduğu, bölgedeki PKK terörünün sıralı asker ölümlerine sebep olmaya başladığı 2000'li yılların başında gerçekleştirilen 28 Şubat darbesiyle ortaya çıktı. Çekiç gücün devşirdiği marjinal partilerin her biri Suriye ve Irak'ta son derece kuvvetli yapılar kurdular. İsteyen terör örgüt üyesi Türkiye'ye girip, Avrupa'ya seyahat edebilirken, isteyen de aynı yollardan güney komşu devletlerde rahatça dolaşabiliyordu.

Her şey, 11 Eylül 2000'de Amerika Birleşik Devletleri'nin ikiz kulelerini yok eden sözde El-Kaide eylemleriyle değişti ve dünya yeni bir terör algısıyla karşı karşıya kaldı. Bir terör örgütü, dünyanın en iyi korunan devletine elini kolunu sallaya sallaya girerek uçak kaçırp, devasa gökdelenleri yerle bir ederken, dünyanın en donanımlı devleti ABD, adeta uyumuştur. Bu aslında bir sonraki işgal, hegemonya ve katliamların perdelenmesinden başka bir şey değildi. Amerika 2003'te Irak işgaline girişirken aslında kendi terör örgütlerine yer açmanın telaşında olduğu da savaştan sonra ortaya çıkarmış olduğu DAESH ve YPG gibi örgütlerin giderek daha fazla desteklenmesinden anlaşılmaktadır.

e) 15 Temmuz Hadisesi ve Türk Milletinin Topyekün Teröre Karşı Duruşu

2000-2010'lu yıllar boyunca Türkiye Cumhuriyeti'nde siyasi hayat hep tehdit altında kalmıştır. ABD'nin bölgedeki operasyonları sonrasında Arap ülkelerinde büyük depremler meydana gelirken Türkiye'de de siyaset sürekli müdahalelerle kesintiye uğramaktadır. İktidar partisine yönelik çıkışların hızlanması şüphesiz 1 Mart tezkeresinden sonra yoğunlaşmıştır. Bu tezkere Türkiye üzerinden Irak'a ve dolayısıyla bölgeye yerleşmeyi düşünen ABD'ye bölgede istenmiyorsun demenin ilk işaretiydi. Bu tezkerenin ardından Irak işgal edilmiş olsa da Türkiye, uzun zamandır ipleri atmış olduğu Suriye ile sıfır sorun politikası çerçevesinde bir araya gelmiş, İran ile diplomatik ilişkiler son derece iyi bir seviyeye yükselmişti. ABD, kendi misyonuna uygun bulmadığı bu iki yakınlaşmayı bir şekilde baltalamalı ve ortadan bir daha gerçekleşmeyecek şekilde kaldırmalıydı. ABD'nin bu ihtiraslı yaklaşımında Türkiye'nin giderek artan bir şekilde sınırları dışına çıkmasına, ticaret politikaları ve müdahalelerle özellikle Afrika'da kendini göstermeye başlamasında etkili olmuştur. Yavaş yavaş Avrupa Birliğinden uzaklaşan, ama ABD ile de çıkar çatışmasına girme eğilimi gösteren Türkiye'deki yönetim bir şekilde iktidardan uzaklaştırılmalıydı. Bunun birkaç yolu vardı ve ABD 2010'dan sonra bu politikaların hepsini sahaya indirmiştir. Önce iktidar partisini içeriden müdahalelerle, anayasa vb. argümanlarla dizginlemek, hatta düşürmek istemiştir. Ardından Büyük Ortadoğu Projesinin bir ayağı olan Kuzey Afrika siyasetini başlatmış ve Irak-Suriye cephesinde yeni bir aktör olarak DEAH'ı devreye sokmuştur. DEAH gerçekte bir ABD projesiydi ve istediğinde eylemlerine dur, istediğinde şiddetle diyebildiği bir yapı oluşturulmuştu. Türkiye ise bu oyunlara biri hariç düşmedi. Suriye ile olan ilişkilerinde yanılmış olsa da diğer konularda bildiğini okumanın pek çok faydasını gördü. ABD'nin Türkiye'yi içeride durduramaması üzerine ilk operasyon DEAH'a karşı bir zamanlar Türkiye ile dost geçinen Suriye Kürt liderlerini devreye soktu. Bu

plan çok da güzel işledi. Suriye'nin Arap Baharı'ndan kaynaklı iç karışıklıkları esnasında DEAŞ'ı anlamadan yabancı müdahalesi olarak gördüğü Türkiye ile zıtlaşması, dost ve kardeş iki ülkenin ayrı cephelere düşerek, yeni bir düşmanlık dönemi başlatmasına sebep oldu. Bu düşmanlık bir taraftan ABD, Rusya ve diğer taraftan bölgenin yeni aktörleri PKK uzantılı YPG tarafından desteklendi ve Suriye, tam bir Türk düşmanı devlet haline getirildi. Bu düşmanlığın perçinlenmesi gerekiyordu ve Reyhanlı'da 50 kişinin ölümüyle sonuçlanan terör hareketiyle Türkiye Suriye ilişkileri bir daha düzelmeyecek şekilde bozulmuş oldu. Türkiye artık gemi ağıza almış ve Suriye üzerinden DEAŞ'ı vurmaya kararlı bir duruma gelmişti. ABD'nin istediği aslında bu değilken, bölgede bir de Türkiye rekabetinin başlamasına sebep olacak bir adım atmıştı ki, bu adımı mutlak surette başlamadan boğmak gerekmekteydi. Bunun için devreye yeniden Türkiye içinden bir güç konuldu ve ortaya FETÖ yapılanması çıktı. Bu yapı aslında Müslüman Türkiye'nin iki yüzünü oluşturmaktaydı. Vaktiyle Cumhuriyet'e karşı savaş ilan eden bu yapı, şimdi Cumhuriyet'in dışlamaya çalıştığı öz evlatlarıyla bir süre yürüyerek onların bütün sistemlerine ve hanelerine kadar sızmaya muvaffak olmuştu. Sonunda olan oldu ve 15 Temmuz 2016'da iktidardan kurtulma operasyonu ve bir diğer adıyla milleti esir etmeye and içmiş bir darbe başlatıldı.

15 Temmuz, içerisindeki bütün gizemlere rağmen Türkiye Cumhuriyeti kuruldu kurulalı, doğrudan iç mihraklara karşı Türk milletinin top yekün tepki geliştirdiği en önemli mücadelelerden biridir. Bu bir direniş, bu bir başkaldırı idi. Bu başkaldırı doğrudan Türk milletinin özgürlüğüne, kutsallarına ve namusuna yönelmiş olan ABD eksenli yeni bir anlayışın yok edilmesine yönelik bir başkaldır, bir direnişti. Oysaki beş yıl önce bu yapı ile bir arada olanlar, ülkenin önce G-20'ye, ardından G-10'a doğru yürüyüşünün lokomotifine olmaya adaydılar. İktidarın ortağı gibi hareket ederek dünyanın her yanında teşkilatlanmalarını sağlamış, girmedikleri ülke, çalmadıkları kapı, işletmedikleri ekonomik yapı kalmamıştı. Milletın iltifatı her toplantıda, her buluşmada ve her duyguda son derece yüksekken, seçilmiş Cumhurbaşkanı'na, seçenlere rağmen yapılan bu saldırı, Türk milletinin ekseriyetinin tepkisini çekmiş ve günlerce sokaklarda tanklar, toplar, jetler ve bombalar altında büyük bir direniş ve başkaldırı hareketi sergilenmiştir. Osmanlı Devleti'nin son döneminde İngiliz işgali karşısında Halide Edip Adıvar'ın konuşma yapmış olduğu büyük İstanbul Mitingi misali mitinglerin ilk defa tertip edildiği bir büyük direniş başlatılmıştır. Bu ne FETÖ'nün aymazlığına, ne PKK'nın fırsatçılığına ne de bir başka yerel örgüte karşı bir yürüyüş olmadığı hem Avrupa ve hem de ABD tarafından, muhataplarından daha önce okunmuştur. Bu tam bir Avrupa ve ABD düşmanlığına dönüşün provasını olduğu anlaşılmıştır. ABD, bir kez daha yanılmış, Türk milletinin ne zaman hangi kırmızı çizgiye karşı direniş gösterebileceğini hesap edememiş olmanın çaresizliğiyle, Uzakdoğu da ve Güney Amerika'da sistematik olarak uyguladığı yeni buluşuyla Türkiye'ye yaklaşmaya çalışmıştır. Amaç muhalefeti güçlendirerek, iktidarları alaşağı etmektir. Bu husus henüz Türkiye'de tecrübe edilemedi ve tecrübe edilebilmesi de yakın bir zamanda gerçekleşecek olan Haziran 2023 seçimleridir. Bu seçimlerle ilgili düşüncelerinde de bir hayli umutsuz olan ABD, her zamanki çamura yatışını sergilemekte ve gücünü kıramadığı hükümetleri yıkmak için çok çeşitli yalan haberler üreterek piyasa yapmaktadır.

Sonuç

Osmanlı Devleti'nden günümüze uzanan terörist eylemler silsilesinde Türk milletine yönelik saldırıların arkasında daima içimizden çıkmış olan Ermeni, Rum, Kürt, Arap, Yahudi ve diğer unsurların olması aslında bir manada bu unsurları bizim beslediğimizi de göstermektedir.

Bu guruplardan özellikle Ermeni ve Rumların Osmanlı Devleti içerisindeki tarihsel varlıkları, yabancı misyonerlerin denetiminde başlayan Türk düşmanlığıyla biçimlenmiş ve yüzyıllardır sürdürülen dostluk ilişkileri 19. yüzyılın başlarında ortaya çıkan Fransız ihtilalinden hemen sonra saldırganlıkla gelişen ve yabancı desteğinde güçlenen yeni devletler oluşturma formuna dönüşmüştür. Bu formlardan ilki Yunan İhtilali ile başarıya ulaştıktan hemen sonra Ermeniler, Bulgarlar, Rumlar ve Yahudiler de kendi bağımsız devletlerine sahip olabilmek için açıktan veya gizliden bir çok cemiyet kurarak, ülkenin belirli bölgelerini hedef alan yapılar oluşturdular. Bu örgütler Osmanlı döneminde başarıya ulaşamamanın vermiş olduğu hırsıyla, Birinci Dünya Savaşı sonrasında parçalanan Osmanlı toprakları üzerinde Avrupalı devletlerin desteğinde yeni devletler kurmak istedilerse de bir çoğu buna muvaffak olamamıştır. Bunun temel sebebi Osmanlı Devleti'nin mirasının Avrupalılar arasında bölüşülmesinde anlaşamamaları olduğu gibi, Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran kadroların da buna izin vermemiş olmasıdır. Bu iki sebebin dışında Osmanlı topraklarından ayrılan Arap toprakları, Balkan toprakları ve Kuzey Afrika toprakları Avrupalıların denetimine girmiş olduğundan, Türk Milleti ile çatışma sahası olarak sadece Anadolu toprakları kalmıştır. Bu topraklarda güçlü ve yoğun bir nüfusa sahip olunması Türk milletine yaşama ve kendini koruma hakkını sağlarken, söz konusu azınlıkların bu emellerine ulaşmasında Türk milletinin gücü büyük engel teşkil etmiştir. Cumhuriyetin kuruluşundan sonra ise söz konusu örgütler intikam alayları kurmak suretiyle Türk milletine yönelik saldırılarına devam etmişlerdir. Vaktiyle istediklerini Avrupalı güçlerin desteğinde alamayan azınlık toplulukları, terör faaliyetleriyle bu taleplerine ulaşabileceklerini düşünmekte veya böyle yönlendirilerek Türkiye Cumhuriyeti'nin nice yıllarını heba edecek bir mücadelenin başlamasına sebep olmuşlardır.

Söz konusu örgütler, uzun yıllar Türk diplomatlarını öldürmek ve dünyayı kendi inandıkları konularda ikna edebilmek için büyük bir propaganda devri başlatmışlardır. Ancak bu propagandalara rağmen bir sonuç alınamaması, ülke sınırları içerisinde ve dışında sürekli var olacak yeni mihrakların kurulmasına sebep olmuştur. Bunların başında da PKK, DHKPC, Marxist-Leninist Sol gruplar gibi örgütler gelmektedir. Bu örgütler fiiliyatta varlıklarını dış güçlere bağlamış olsalar da Türkiye Cumhuriyeti'nin müdahalelerine rağmen pek çok ülkede barınmaya devam etmektedirler.

Kaynaklar

Ağaoğlu, M. A. (1989). "Fransız Devriminde Birey-Devlet İlişkisi (1789-1794)", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt. 44, Sayı: 3.

Burak, D. M. (2003). "Osmanlı Devleti'nde Jön Türk Hareketinin Başlaması ve Sebepleri", *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM)*, Yıl 2003, Cilt 14, Sayı 14.

Demirhan, H. (2012). “Yunan İsyanı’nda (1821-1832) Londra Yunan Komitesi ve İngiliz Yunan Severlerin Faaliyetleri”, *Güne Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, Yıl. 2012, Sayı: 22.

Efe, M. – Kızıl, M. (2018). “Osmanlı’nın Kuzey Ve Doğu Politikası Ve Rusya’nın “Sıcak Denizlere İnme Politikası” Kapsamında Şekillenen Doğu Sınırları”, *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi(KAÜİİBFD)*, Cilt, 9, Sayı 17.

Keleş, N. (2016). “Öncesi Ve Sonrasında Almanlarda Türk İmgesi”, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Birinci Dünya Savaşı Dergisi* Sayı 24.

Kolutek, M. (2018). “Milli Mücadelede Rumların Gizli Cemiyetleri (1918-1922)”, *Injosos Al-Farabi International Journal On Social Sciences/ Al-Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, Vol. 2, Sayı: 4.

Sarvanlı, A. H. (2009). *Ermeni Terör Örgütleri Ve Faaliyetleri*, Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, SBE, Kahramanmaraş.

Yılmaz, A. Y. (2020). “Milli Mücadele Döneminde Cemiyetlerden Bazıları Ve Kuruluş Nedenleri”, *Turkish Studies - Social*, vol. 15, Issue: 6.

Zeyrek, S. (2013). “II. Meşrutiyet Döneminde İktidar-Muhalefet Çekişmeleri Üzerine Genel Bir Bakış”, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Derisi*, Cilt: 6, Sayı: 2, s. 42 vd.

“Türkiye’nin Uluslararası Toplumun Terörle Mücadele Çabalarına Katkıları,” https://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-uluslararasi-toplumun-terorle-mucadele-cabalarina-katkilari.tr.mfa

TÜRK PARLAMENTER SİSTEMİNİN TEMELLERİ

Doç.Dr. Erkan AFŞAR¹

Dr. Öğr. Üyesi Abdullah EROL²

Özet

Türk parlamenter sistemine geçiş uzun ve önemli aşamalardan geçtikten sonra gerçekleşebilmiştir. Osmanlı Devleti'nde bunun ilk basamağı olan seçimle yönetime gelme usulü geniş anlamda 1876 Kanun-ı Esasiye gereğince açılan Osmanlı Mebusan Meclisi ile hayata geçmiştir. Kısa süreli de olsa bu parlamenter sistem deneyimi sonraki yıllar için umut verici olmuştur. Osmanlı Devleti 18. yüzyılın sonlarına doğru batıda başlayan Sanayi Devrimi ve bunun sonrasında hızla gelişmesini sürdüren teknolojik atılımların gerisinde kalmıştı. Buna bir de 1789 Fransız Devrimi'nin yaymış olduğu düşünceler eklenince Osmanlı Devleti tedbir arayışı içerisine girmişti. Padişah III. Selim (1789-1807) döneminde devrimin de etkisiyle ülkenin kalkınması için çalışmalar yapılmıştı. Başlatılan bu reformist hareketler II. Mahmut döneminde de (1808-1839) hızlı bir şekilde devam etmiştir. Türk Parlamenter sisteminin oluşmasında önemli bir mihenk taşı olan Tanzimat Fermanı 1839'da ilan edildi. Tanzimat döneminde birçok alanda yapılmış olan reformlar başta Meşrutiyet dönemi olmak üzere parlamenter sistemin oluşmasına da alt yapı hazırlamıştı. 1839 Tanzimat Fermanı ve 1856'deki Islahat Fermanı'nın ilanı ile birlikte Osmanlı Devleti'nde yapılmış olan yenilik çalışmaları ve bu doğrultuda oluşturulan kurumlar, parlamenter sistemin önünün açılmasına olumlu etkiler de bulunmuştur. Yapılan çalışmalar neticesinde padişah II. Abdülhamit 23 Aralık 1876'de ilk Osmanlı Kanun-ı Esasiesini ilan etmiştir. Süreç içerisinde Meclisi Mebusan'ın farklı nedenlerle geçici olarak kapatılması parlamenter sisteme sekte vursa da 24 Temmuz 1908'de Kanuni Esasiesiyeyi padişah II. Abdülhamit ikinci kez yürürlüğe koyarak Meclisi Mebusan-ı yeniden toplamıştı. Böylece meşruti yönetimin temel unsuru olan parlamento tekrar açılmıştı. II. Meşrutiyet döneminde Anayasada yapılan değişiklikler parlamenter sistemin güçlendirilmesinin önünü açarak 23 Nisan 1920'de Büyük Millet Meclisi'nin açılmasına da önemli katkı sağlamıştır.

Bu bildiri de Türk parlamenter sisteminin Osmanlı Devleti'nde hangi güçlükler ve süreçlerden geçerek erken Cumhuriyet dönemine ulaştığına ve bu dönemin politik atmosferini nasıl etkilediğine değinilmiştir.

Anahtar Kelime: Parlamento, Meclis, Mebus, Meşrutiyet

¹Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümü, ORCID:0000-0002-3787-8162

²Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümü, [ORCID:0000-0002-8882-5853](https://orcid.org/0000-0002-8882-5853)

TEK PARTİ DÖNEMİNDE HALKEVLERİ'NİN TOPLUMSAL DÖNÜŞÜMDEKİ ROLÜ

Dr. Öğr. Üyesi Abdullah EROL¹

Doç.Dr. Erkan AFŞAR²

Özet

Türk Cumhuriyet Tarihi açısından en tartışmalı müesseselerden biri halkevleridir. Halkevi yapısı gereği yeni kurulmuş genç Cumhuriyet'te siyasal yaşama katılımı teşvik etmeye çalışmıştır. Halkevlerinin siyasetin nasıl, ne kadar ve hangi sınırlarda konuşulacağı ile ilgili tahdit oluşturmaları, bu müesseselerin sonraki zamanlarda eleştirilmesini kolaylaştırıcı bir unsur olmuştur. Mustafa Kemal'in yeni kurulmuş Cumhuriyet'in karşılaştığı veya karşılaşacağı sorunları yerinde gözlemlemesi için çıktığı yurt gezilerinde şekillenmiş olan Halkevleri; "barınma, sağlık, eğitim, çevre, kadın" gibi hayatın birçok yönüne dokunan konuları kendisine faaliyet alanı olarak seçmiştir. Yaptığı faaliyetler ile Türkiye'de önemli bir misyon yüklenen Halkevlerine, mevcut rejim için aynı zamanda kamuoyu oluşturma ve toplumu dönüştürme işlevi de yüklenmiştir. Bu çalışmada Halkevlerinin Türkiye'de Tek Parti Döneminde toplumsal dönüşüme ve kamuoyu şekillenmesine yaptığı etki tartışılmaktadır. Çalışma Tek Parti Döneminde Halkevleri ile ilgili toplanan nitel verilerin değerlendirilmesi yoluyla gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Halkevi, Tek Parti Dönemi, Toplumsal Dönüşüm

¹ Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümü, [ORCID:0000-0002-8882-5853](https://orcid.org/0000-0002-8882-5853)

² Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümü, [ORCID:0000-0002-3787-8162](https://orcid.org/0000-0002-3787-8162)

EXAMINATION OF EMPATHY LEVELS OF YOUNG ADULTS WITH AND WITHOUT COVID-19 DIAGNOSIS

Neuroscience Graduate Student, **EMINE BEYZA BOZKUS**¹, Professor Doctor, **UNAL OZUM**², Research Assistant, **CANAN OZCELIK**³

¹ Sivas Cumhuriyet University, Department of Neuroscience, - 0000-0001-7023-2999

² Sivas Cumhuriyet University, Department of Neurosurgery, - 0000-0003-2065-2033

³ Sivas Cumhuriyet University, Department of Neurosurgery, -0000-0002-0915-2743

ABSTARCT

The COVID-19 outbreak was first detected in Wuhan, China in December 2019. The psychological and physiological effects of the COVID-19 pandemic have significantly impacted countries, societies, and individuals. Empathy is the process of putting oneself in the place of others. Seeing the occurring events from a person's point of view, while reconciling the feelings and thoughts accordingly. The biological aspects of empathy are also closely related to neuropsychology and neuroscience. The aim of the current research is to reveal whether there is a significant difference in the empathy level of student cohorts (18-24) with and without COVID-19 infection in the last six months at Sivas Cumhuriyet University. The study group of the research consisted of a total of 60 people. Of the 60 people, 30 of them were infected cases (COVID-19) and 30 of them were uninfected control group (non-COVID-19). The study group also consisted of 15 infected females, 15 infected males, 15 uninfected female control, and 15 uninfected male control in the groups. The data were collected by using the Personal information form and the "Empathy Scale (Cambridge Behavior Scale)".the Mann Whitney U test, which is a nonparametric test, was used for the group comparison. In conclusion, the level of empathy did not differ in terms of gender. However, there were significant differences and relationships between the empathy levels of those who have and have not had COVID-19.

Keywords : Covid-19, Empathy, Empathy Scale, Neuroscience, Neuropsychology

1. INTRODUCTION

1.1. COVID-19

Coronavirus disease , which emerged with the symptoms (fever, cough, shortness of breath) seen in a group of people in Wuhan , China in December 2019, spread in a short time and affected the whole world (Soysal, 2020). In the COVID-19 process, in addition to the unprecedented strict quarantine measures, the curfew that started in some cities and the fact that many people do not go out of their homes unless it is compulsory by starting social isolation have affected people's lives in many ways (Çelik & DİKER, 2021). All these developments have brought along many psychological problems such as anxiety and depression. The COVID-19 pandemic causes two separate health problems, physical and mental. Outbreaks are not just medical or physical events. It also has psychosocial and psychiatric implications (Banerjee, 2020; Bao et al ., 2020). However, it is impossible to ignore the serious impact of the pandemic on society, relationships and interactions, especially the empathic process. An increase in

opposing views and attitudes can be noticed when the empathic process is analyzed within the last state of the epidemic (Kalay & Işık, 2021). Research on the COVID-19 outbreak has shown that psychological effects are not always short-lived, but can lead to severe and permanent mental problems (Taylor, 2019). Among the long-term psychological effects of the epidemic is the weakening of social networks and interpersonal relations (Tükel, 2020). Empathy is also an important concept in terms of psychology literature and it was thought that it is necessary to examine the relationship between COVID-19 and empathy. In fact, care, understanding and empathic approach is a basic human need not only in time of pandemic, but always (Noddings, 2002; cited in Bozkurt, 2020). In a study (Döger, Zengin & Önal, 2022), it was determined that as the fear of COVID-19 increased, the psychological resilience levels of adolescents decreased and the fear of COVID-19 increased as the total score in the sub-dimensions of family support, peer support, determination to struggle and empathy decreased. In another study titled "A Qualitative Research on the Altruism Attitudes of Individuals with and without a Covid-19 Diagnosis", when the reasons for the increase in benevolence of the participants who were not diagnosed with COVID-19 were examined, the awareness brought by their professional experience, the awareness of the people who were financially affected by the epidemic, the increase in telecommunication communication. The themes of gaining more awareness of the environment and epidemic awareness were determined (Timurtaş & Gemlik, 2021).

1.2. Empathy

One of the most basic elements in human relations is empathy. According to Rogers (1975), empathy is perhaps the most fundamental component that determines the quality and course of the interpersonal relationship (Ateş, 2021). In the psychology literature, the word empathy was used for the first time by Lipps in 1897, and this concept, which is called "einfühlung" in German, was defined as the state of reflecting oneself to the object and establishing an identification with the object while examining and observing an object (Barret-Lennard, 1981); as cited in Ersoy & Köşger, 2016). Although the concept of empathy was first defined in the psychology literature; In recent years, on the biological reflections of psychological theories, As the researches intensify, we see that the definitions are also diversified: Empathy is the ability of a person to put himself in another's place and to understand his feelings, thoughts and behaviors. (Barret-Lennard, 1981; cited in Ersoy & Köşger, 2016). In another literature, empathy is being able to put on someone else's shoes and feel with them, but not feeling sorry with that person, that is, sympathy (Kışlak & Çabukca-2002). When the international literature is examined, it is seen that researchers argue that empathy is a concept with a cognitive or emotional dimension (Mehrabian & Epstein, 1972). Later, it was stated that the concept of empathy is multidimensional (Hoffman, 1987). An approach has been reported that empathy has four sub-dimensions: perspective taking, empathic interest, fantasy, and personal stress (Davis, 1980). Neurophysiological brain research has contributed significantly to the emergence of this view.

In addition to these, a group of Italian scientists (Giacomo Rizzolatti et al.) proposed a group of nerve cells, which they defined as "mirror neurons", as "empathy neurons" in their studies in macaque monkeys and later in humans (Özçetinkaya & Oral, 2010). First, the monkey's

ventral premotor cortex (F5 area) and then inferiorly parietal The mirror neurons discovered in the lobule (PFG area) are the neurons that are activated when the monkey performs a movement or sees another person doing the same action (Lotto , Hickok & Holt , 2009; cited in Demir & Gergerlioğlu, 2012). Empathy consists of various components such as recognizing emotions, taking an emotional perspective, and responding emotionally (Harı, Cengiz & Kılıç, 2021). It is suggested that the mirror neuron system has a role in the ability to empathize, as it helps to understand how other people feel (Emsal, 2007). According to this view, mirror neurons are activated when they see another person expressing an emotion or performing an action towards a goal, and the feedback of this activity helps to understand what the person is feeling or trying to achieve (Özcan, 2016).

If we take it in the neuroscience dimension, in the imaging studies; paracingulate cortex, anterior and posterior cingulate cortex and amygdala It has been determined that there are brain regions that may be associated with empathy (Ay & Kılıç, 2019) . Impairments in empathy are frequently observed in prefrontal cortex lesions . Dorsolateral , which has a role in the control of affective responses It was found that the prefrontal cortex (DLPFC) did not complete its maturation until the age of 25 (Ersoy & Köşger , 2016). In connection with this, it has been suggested that effective and appropriate empathic response may be fully in the late adolescence stage (Shamay -Tsoory , Tomer , Berger , Goldsher , & Aharon - Peretz, 2005) .

1.3. Dimensions of Empathy

While cognitive empathy is related to the ability to appreciate and understand the feelings of another, affective empathy is related to the capacity to share another person's emotional experience and feel what they feel (Raine & Chen , 2018; cited in Yılmaz, 2018) . Cognitive empathy is a largely conscious tool for accurately understanding and making sense of another's emotional state and is therefore also referred to as "perspective taking". affective While empathy was found to be mostly associated with the stimulation of the thalamus and limbic regions, cognitive empathy, which is a more conscious, deliberate and abstract process involving higher levels of abstraction, was found to be associated with the prefrontal cortex (Yılmaz, 2018).

2. MATERIALS AND METHODS

2.1. Type and Purpose of the Study

This study is a non-invasive clinical trial. It is a case-control study to determine whether there is causality between COVID-19 and empathy.

The focus of this study is the sub-dimensions of gender and empathy of young adults (18-24 years old) with and without a history of COVID-19 in Sivas; It is to determine whether there is a difference in cognitive empathy, sympathy, emotional response and social skill levels in the context of gender.

2.2. Sample

The research was carried out with a scale application on 15 young adult women and 15 men who were in Sivas between October 2021 and March 2022 and who had COVID-19 between these dates, and 15 young adult women and 15 men who did not have COVID-19. Students with and without COVID-19 are individuals who are similar in terms of average age, gender, middle socioeconomic level, mildly experienced the epidemic, and being COVID-19 only in the last 6 months. Since women's menstruation can also affect their mood, care was taken to ensure that there is a day when they do not have their periods.

2.3. Measuring Tools Used

2.3.1. Personal Information Form: Age, gender, menstruation status if female, socioeconomic level, severity of passing Covid-19 (mild, medium, severe), date of Covid-19 were requested in the information form.

Chart 1. Personal Information Form

PERSONAL INFORMATION FORM
AGE
GENDER (IF YOU ARE FEMALE , OR NOT
SOCIOECONOMIC LEVEL (GOOD, MEDIUM, BAD)
COVID-19 PASSING STATUS (DATE RANGE IF PASSED)
SEVERITY OF DISEASE (MILF, MEDIUM, SEVERE)

2.3.2. Empathy Scale (Cambridge Behavior Scale): The empathy levels of individuals were determined by the empathy scale, which was adapted into Turkish by Emre Bor and Leyla Baysan Arabacı, and which had 3 sub-dimensions and 40 items in the original, and necessary permissions were obtained to use it. In the Turkish adaptation study of the scale, 4 sub-dimensions and 26 items were found to be valid and reliable. In 4 sub-dimensions; cognitive empathy has 11 items, empathic care-sympathy (emotional empathy) has 7 items, emotional response (emotional empathy) has 5 items, and social ability has 3 items.

Chart 2. Empathy Scale (Cambridge Behavior Scale)

1.	I can easily understand when someone else wants to join the conversation.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
2.	I prefer animals to people.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
3.	I try to follow current trends and fashion.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
4.	When they don't understand things that I can easily understand, I find it difficult to explain to them.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
5.	I dream most nights.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
6.	I enjoy dealing with other people.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree

7.	I try to solve my problems on my own rather than discussing them with others.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
8.	I find it difficult to know what to do in social situations.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
9.	Mornings are the time of the day when I feel my best.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
10.	People often say that I go too far in expressing my opinion in discussion.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
11th.	If I'm late to meet a friend, I won't be too bothered by it.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
12.	Friendships and relationships are very difficult for me, so I don't bother with them.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
13.	I never break any rules/laws, no matter how small.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
14.	It is often difficult for me to decide whether something is rude or kind.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
15.	During conversation, I tend to focus on my own ideas rather than what the listener might be thinking.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
16.	I prefer hand jokes over verbal jokes.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
17.	I live life for the present rather than the future.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
18.	When I was a kid I loved cutting up worms to see what would happen.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
19.	If a person is saying something but apparently means something other than what he or she is saying, I realize this very quickly.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
20.	I have very strict opinions on moral issues.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
21.	It's hard for me to understand why certain things upset people so much.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
22.	It's easy for me to put myself in someone else's shoes.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
23.	I consider good manners to be the most important thing a parent can teach their child.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
24.	I like to do things with snap decisions.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
25.	I'm good at predicting how a person will feel.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
26.	I quickly notice when a member of the group feels uneasy or embarrassed .	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree

27. If I say something that might offend someone else, I think it's their problem, not mine.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
28. If someone asks how I found my new haircut, even if I don't like it, I'd rather tell the truth.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
29. I don't understand why some people can be offended by a single word.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
30. People often say that my right or left is not clear .	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
31. I like to be the center of attention in any social activity.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
32. It doesn't hurt me to see people crying .	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
33. I like to participate in discussions about politics.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
34. Although I have no bad intentions, I am extremely outspoken and some people see this as rude.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
35. I have no trouble knowing what to do in social situations.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
36. People say I'm good at understanding how they're feeling and what they're thinking.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
37. When I talk to people, I tend to talk more about them than about myself.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
38. Seeing an animal in pain makes me unhappy.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
39. I can make decisions without being influenced by other people's opinions.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
40. I can't relax without doing everything I've planned for that day.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
41. I can easily understand if someone is interested or bored while I am talking.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
42. I feel unhappy when I see people suffering in the news.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
43. My friends often reveal their problems to me because they say I am a very understanding person.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
44. If I'm offending someone, I understand, even if they don't tell me.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
45. I always start new hobbies, but I easily get bored with them and turn to look for other things.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
46. People sometimes make fun of me and say I go too far.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
47. If I were to get on a really big high-speed train, I would be very nervous and nervous.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree

48.	People often say I'm an unemotional person, although I don't understand why.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
49.	If a new person joins the group, it is he who must strive to blend in.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
50.	I usually manage to watch a movie without getting caught up in the emotions of the characters.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
51.	I love to be organized in my day-to-day life and often make a list of daily tasks that I need to do.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
52.	I can easily understand how someone else is feeling in a given situation.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
53.	I don't like to take risks.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
54.	I can easily anticipate what the other person might want to talk about.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
55.	I can tell if someone is hiding their true feelings.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
56.	I weigh the pros and cons before making a decision.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
57.	I can effortlessly manage to behave properly in social situations.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
58.	I'm good at predicting what someone will do.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
59.	When my friends have problems, I am emotionally affected.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree
60.	Although I disagree with other people's points of view, I usually value it.	Absolutely I agree	I often agree	Sometimes I agree	I strongly disagree

2.3.3. Statistical analysis: The data obtained in the study were analyzed using the SPSS v22 program. Since the groups did not have a normal distribution, the Mann Whitney U test, which is a nonparametric test, was used instead of the independent-t test for the comparison of the groups.

3. RESULTS

Normal distribution check, Shaphiro-Wilk test According to the result, the total mean does not have a normal distribution (p=0.001).

Chart 3. Normal Distribution Table

Kolmogorov		Shapiro-Wilk	
Statistics	Sig .	Statistics	df .
Sig.			
Total avg. ,142	,004	,921	60
	,001		

The Mann Whitney U test , which is a nonparametric test, was used instead of the independent-t test for the comparison of the groups .

Chart 4. Hypothesis 0 Test Summary

	Hypothesis0	Test	Sig .	Decision
1.	The distribution of the total mean is the same across gender categories	Independent samples Mann - Whitney U test	,762	There is no significant difference between individuals diagnosed with covid-19 according to gender.

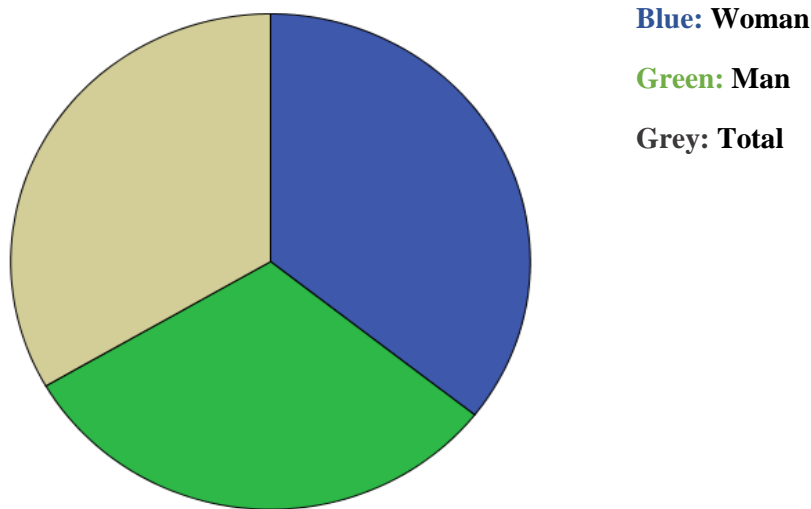
There was no statistically significant difference between the groups in terms of gender.

Chart 5. Hypothesis 1 Test Summary

	Hypothesis	Test	Sig .	Decision
1.	Cognitive Empathy according to covid-19 categories.	Independent samples Mann - Whitney U test	,000	cognitive empathy among individuals diagnosed with covid-19.
2	There is no difference in the distribution of sympathy according to the covid-19 categories.	Independent samples Mann - Whitney U test	,001	There are differences in the level of sympathy among individuals diagnosed with covid-19.

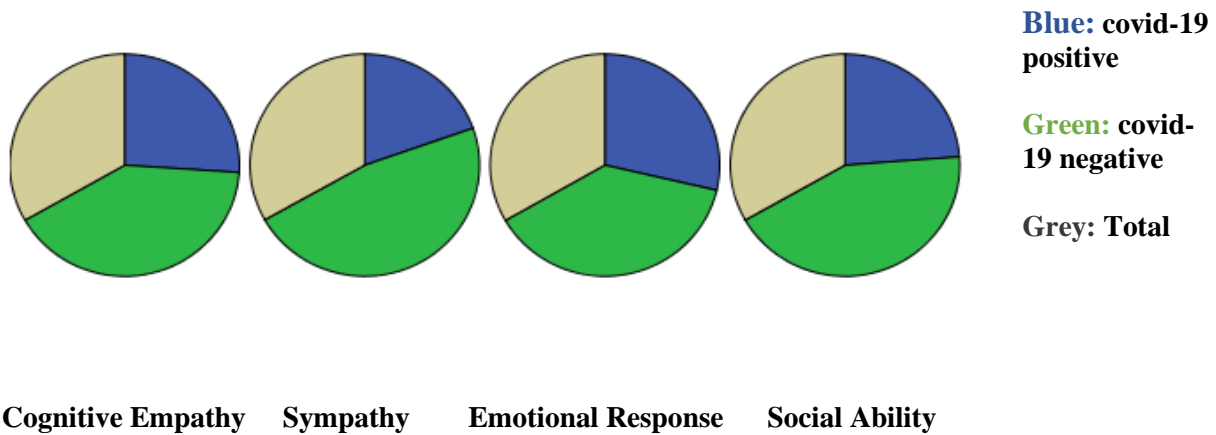
3	emotional response according covid-19 categories.	Independent samples Mann - Whitney U test	,012	emotional response among individuals diagnosed with covid-19.
4	There is no difference between the distribution of social competence by covid-19 categories.	Independent samples Mann - Whitney U test	,000	There are differences between individuals diagnosed with covid-19 at the level of social competence.

There is a significant difference in the sub-dimensions of empathy among individuals diagnosed with COVID-19.

Image 1. The distribution of the total mean is the same across gender categories

Image 2. According to the measured sub-dimensions, there is a difference between the empathy levels of those with and without Covid-19.

CONCLUSION

In our study, young adult individuals with and without a history of COVID-19 in the last 6 months in Sivas were examined and compared in the context of gender and empathy scale. It was found that the level of empathy did not differ in terms of gender, but it was determined that individuals with a history of COVID-19 had a decrease in 4 sub-dimensions of empathy (cognitive empathy, sympathy, emotional response, social ability) compared to those without a history of COVID-19.

ARGUMENT

Support groups can be established with psychiatrists or clinical psychologists within the provincial health directorates for individuals with COVID-19 who have different levels of empathy. With Cognitive Behavioral Therapy, which will be applied individually or in groups, interventions such as making people aware can be taught, although not to gain empathy. Psycho-education can be planned on the importance and recognition of empathy. When we look at the literature, there was no significant difference between the nonverbal communication and empathy sub-dimensions according to the Wilcoxon Signed Rank Test Results of the Parent Child Communication Evaluation Scale Before and During the Pandemic in the study of Döğ̈er and Kılınç (Döğ̈er & Kılınç, 2021). In the same study, according to the results of the Kruskal Wallis Test of the Parent Child Communication Evaluation Scale Before and During the Pandemic, there is a significant difference between the averages of speaking, listening, nonverbal communication and empathy sub-dimensions according to the number of siblings before and during the pandemic (Döğ̈er & Kılınç, 2021). If we talk about which regions of the brain empathy correspond to, evidence from neuropsychology and neuroscience points to the executive role of the frontopolar cortex in regulatory and inhibitory processing processes. Frontal damage can lead to a decrease in the ability to understand one's own and someone else's approach and a decrease in cognitive flexibility (Eslinger, 1998). In this sense, the use of neuroimaging technique as a neuroscientific method may also contribute to the literature.

REFERENCES

1. Altınbaş, K. , Gülöksüz, S., Özçetinkaya , S., & Oral, ET (2010). Biological aspects of empathy. *Current Approaches in Psychiatry* , 2 (1), 15-25.
2. Ateş, M. (2021) Investigation of anxiety and psychological well-being levels of individuals in terms of *sociodemographic characteristics, perceived social support, emotional regulation and empathy during the Covid-19 epidemic* . (Master's Thesis, Fatih Sultan Mehmet Foundation University, Istanbul).
3. Ay, M. G. , & KILIÇ, BG (2019). Neurodevelopmental disorders and empathy . *Middle East Medical Journal* , 11 (4), 585-595.
4. Barret-Lennard , GT (1981). the Empathy Cycle : Refinement of a Nuclear concept . *Journal of Counseling psychology* . 28(2), 91-100 ..
5. Basch , MF (1983). empathic understanding : A review of the concept and some theoretical considerations . *J - Am Psychoanal Assoc* , 31,101-126.
6. Bozkurt, A. (2020). The coronavirus (Covid-19) pandemic process and evaluations on education in the post- pandemic world: New normal and new education paradigm . *Journal of Open Education Applications and Research* , 6 (3), 112-142.
7. Celik, F. , & Diker, E. (2021). Relationships between depression, stress, fear of missing out and compulsive social media use in the covid-19 process. *MIRROR Journal of Clinical Psychology* , 8 (1), 17-43.
8. Davis , MH (1980). *A multidimensional approach to individual differences in empathy* _ *Journal of Personality and social psychology* . 44,113–126.
9. Demir, E. A. , & Gergerlioğlu, HS (2012). Overview of the Mirror Neuron System. *Eur J Basic Med Sci* , 2 (4), 122-126.
10. DÖGER, AGS S. , ZENGİN, Ö. GG, & ÖNAL, Ö. GG (2022). Investigation of the Effect of Adolescents' Fear of Covid-19 on Psychological Resilience Levels. *Journal of Social reserch and behavioral Sciences* , 8 (16).
11. Doger, S. S. , & Kilinc , FE (2021). Examination of the communication of families with children aged 4-6 with their children during the covid-19 pandemic process. *IBAD Journal of Social Sciences* , (10), 480-496.
12. Eagles, M. , Wolitsky , DL. (1999). Empathy : A Psychoanalytic prospective . *Empathy : Reconsidered : New directions in Psychotherapy* , 2nd edition . Bohart , AC, Greenberg LS (ed.) Washington, DC .: American Psychiatric press .
13. Eisenberg , N. and Strayer J. (1987). *Empathy and its development* . New York: Cambridge University press .
14. EMSAL, M. , & SENTÜRK, H. (2021). The place of empathic approach in the Qur'an and Sunnah . *Anadolu Academy Journal of Social Sciences* , 3 (1), 77-92.
15. Harı, E. , Cengiz, C., & Kılıç, F. (2021). Clinical approach to the mirror neuron system and its functions.

16. Hoffman , ML (1984). *Interaction of affect and cognition in empathy* . In C.E. Izard , J. Kagan and RB Zajonc (Eds .). *Emotions , Cognition and Behavior*.Cambridge : Cambridge University press .
17. Hoffman , ML (1987). *Empathy and its development* . Cambridge: Cambridge University Press
18. Hogan , R. (1969). *Development of an empathy scale* . *Journal of Consulting and clinical Psychology* , 33, 307-316.
19. Iqbal , A. (2021). The Psychological and Social Impact of Covid-19: New Perspectives on Wellbeing. *Management and organization studies ii management and organization studies ii* , 162.
20. Jolliffe , D. , Farrington , D.P. (2006). *Development and validation of the Basic Empathy* . *Journal of Adolescence* . 29,589-611.
21. Tin, F. , & Işık, Ö. (Eds .). (2021). *Management and Organization Studies II* . Livre de Lyon.
22. KISLAK, S. T. , & Quickly, F. (2002). The relationship of empathy and demographic variables with marital adjustment. *Journal of Social Policy Studies* , 5 (5).
23. Mehrabian , A. , Epstein , N. (1972). *A measure of emotional empathy* . *Journal of Personality* , 40, 525-543.
24. Öner, S. (2021) Examining the relationship between self-sensitivity and psychological resilience and depression, *anxiety and stress in the Covid-19 process* . (Master Thesis, Işık University, Istanbul).
25. Ozcan, Z. (2016). The Relationship Between Empathy and Religiosity. *Itobiad : Journal of the Human & Social Science Researches* , 5 (8).
26. Özçetinkaya , S. , & Oral, ET (2010). Biological Aspects of Empathy.
27. Seger CA, Stone M, Keenan JP. *cortical activations during judgments about the self and an other person* _ *Neuropsychology* 2004; 42:614 -624.
28. Soysal, G. (2020). CORONAVIRUS EPIDEMIC AND OLD AGE. *Journal of Eurasian Social and Economic Studies* , 7 (5), 290-301.
29. Taylor, S. (2019) *The Psychology of Pandemics : Preparing for the Next Global Outbreak of Infectious disease* _ Newcastle upon Tyne : Cambridge Scholars Publishing.
30. Thompson , KL, and Gullone , E. (2003). *Promotion of empathy and prosocial behavior in children through humane education* _ *Australian Psychologist* , 38, 175-182.
31. Tosun, D. (2021) Investigation of the changes in *individuals during the trauma process and the relationship of post-traumatic growth with self-sensitivity, coping ways and locus of control in the COVID-19 pandemic : a longitudinal study* . (Master's Thesis, Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar University, Istanbul).
32. Tükel, R. (2020). Mental Health During the COVID -19 Pandemic Process . *Turkish Medical Association. COVID-19 pandemic sixth month evaluation report. Istanbul* , 617-628.
33. Umutlu Aydın, E. (2022) *An Investigation of the Relationship between Positive Individual Factors and Covid-19 Anxiety in the Scope of Obsessive Compulsive Disorder and Generalized Anxiety Disorder Symptoms: Intolerance of Uncertainty and the Mediating Role of Covid-19 Anxiety*. (Master's Thesis, Hacettepe University, Ankara).

34. YILMAZ, H. (2018). Cognitive, affective and somatic empathy scale with positive and negative orientation : adaptation study of child and adolescent version to Turkish culture. *Journal of Life Skills Psychology* , 2 (4), 319-344.
35. Yumlu , I. (2021) *Examination of the mediator role of psychological resilience in the relationship between the fear of covid-19 and psychological state of adults* (Master's Thesis, Istanbul Aydın University, Istanbul).

EXAMINATION OF EMPATHY LEVELS OF YOUNG ADULTS WITH AND WITHOUT COVID-19 DIAGNOSIS

Neuroscience Graduate Student, **EMINE BEYZA BOZKUS**¹, Professor Doctor, **UNAL OZUM**², Research Assistant, **CANAN OZCELIK**³

¹ Sivas Cumhuriyet University, Department of Neuroscience, 0000-0001-7023-2999

² Sivas Cumhuriyet University, Department of Neurosurgery, 0000-0003-2065-2033

³ Sivas Cumhuriyet University, Department of Neurosurgery, -0000-0002-0915-2743

ABSTARCT

The COVID-19 outbreak was first detected in Wuhan, China in December 2019. The psychological and physiological effects of the COVID-19 pandemic have significantly impacted countries, societies, and individuals. Empathy is the process of putting oneself in the place of others. Seeing the occurring events from a person's point of view, while reconciling the feelings and thoughts accordingly. The biological aspects of empathy are also closely related to neuropsychology and neuroscience. The aim of the current research is to reveal whether there is a significant difference in the empathy level of student cohorts (18-24) with and without COVID-19 infection in the last six months at Sivas Cumhuriyet University. The study group of the research consisted of a total of 60 people. Of the 60 people, 30 of them were infected cases (COVID-19) and 30 of them were uninfected control group (non-COVID-19). The study group also consisted of 15 infected females, 15 infected males, 15 uninfected female control, and 15 uninfected male control in the groups. The data were collected by using the Personal information form and the "Empathy Scale (Cambridge Behavior Scale)".the Mann Whitney U test, which is a nonparametric test, was used for the group comparison. In conclusion, the level of empathy did not differ in terms of gender. However, there were significant differences and relationships between the empathy levels of those who have and have not had COVID-19.

Keywords : Covid-19, Empathy, Empathy Scale, Neuroscience, Neuropsychology

POTENTIAL OF STREET SOCIAL WORK IN TURKEY

Dr. GÖKHAN TOPÇU¹

¹ Hacettepe University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Social Work, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5205-0606>

Street social work is designed to access clients who have difficulty of receiving services from the classical organizational structure of social services. Street social work can be defined as the process of undertaking social work intervention in the physical location these clients who cannot be reached through the current social services organization. Since the place they usually live is not a residential environment, it is called street social work or street work. Homeless people, street children, substance addicts and asylum seekers are among the target groups where street work can be carried out. The increase in the number of such groups in Turkey leads to views that highlight the need for street social services to be developed throughout the country.

Based on the above information and observation, this study will briefly point out what street social workers do for the clients, what is the current condition of services that can be related with street social work in Turkey and how a proper system of street social work can be developed under the current social circumstances in the country.

In the first part, the discussion will briefly focus on the theoretical aspects of social work and target groups. This will be carried out by explaining the phases of street social work intervention and on what ground these phases should be shaped according to the target population.

The second part will examine the current social services that can be considered under the topic of street social work which does have some similarities with what is considered to be street social work but also with some differences. This part will also try to elaborate on the reasons for the latent development of these services in Turkey.

The third part of the study will provide how the current social services in Turkey can be consolidated with the development of street social work as a coherent system. This will be discussed in relation to the types of street social work provision mentioned in the first part. Through this discussion, I will try to elaborate on which types of street social work provision

can be integrated to the current logic of social services and how it can affect the current problems being dealt with in the social services sector in Turkey.

Keywords: Street social work, provision of social services, social service policy, social workers

YENİ EVLİ ÇİFTLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN BELİRLENMESİ

Doç. Dr. ERKAN EFİLTİ¹

¹Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü,
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı.

ORCID ID: 0000-0003-1158-5764

Yüksek Lisans Öğrencisi, MİNACAT ABDİHALİL KIZI²

²Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,

ORCID: 0000-0002-8622-3146

ÖZET

Bu araştırmanın amacı yeni evli çiftlerin karşılaştıkları sorunları belirlemektir. Araştırmada yöntem olarak ise nitel araştırma modellerinden betimsel araştırma modeli kullanılmıştır. Çalışma grubunu Kırgızistan'da yaşayan, evlendiklerine bir yıl olmamış, farklı demografik özellikler sahip 10 yeni evlenmiş kadınlar oluşturmaktadır. Genç çiftlerin toplumda bir aile statüsünü alarak birlikte yaşamaya başladıkları süreçten itibaren karşılaştıkları sorunları belirlemek için veri toplama aracı olarak içinde eşleriyle ilgili (destek, ev işlerine yardım etme, erkeklik rol sergileme ve cinsellik konusunda) karşılaştıkları sorunları, eşinin aile üyeleri, sosyal hayatı ve evlendikten sonra oluşan ekonomik sorunları belirlemeye yönelik 4 sorudan oluşan “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılmıştır. Araştırmada katılımcıların bazı değişkenler açısından (yaş, yaşadığı aile türü (geleneksel veya çekirdek aile), evlilik süresi gibi) demografik özelliklerini belirlemek için Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formu için uzman görüşü alınmış, uzman geri bildirimine dikkate alınarak gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Veri toplama süreci gönüllülük ilkesi çerçevesinde yürütülmüş ve katılımcıların izni ile yapılan görüşmelerin ses kaydı alınmış ve yazılı metne dökümü yapılmıştır. Araştırmada görüşme sonunda elde edilen verilerin çözümünde nitel veri analizi yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu tür analizin amaç, elde edilen bulguları düzenleyerek, yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Veriler gerekli yerlerde çalışma grubunun ifadeleriyle doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Çalışma sonucunda eşler arasında cinsel nedenlerden dolayı sorunların yaşandığı. Aile büyükleri ile birlikte oturanlar evde rahat davranmadığı ve onlardan her zaman izin almak zorunda kaldıkları. Arkadaşlarıyla buluşmak için eşlerinden izin almak zorunda kaldığı, eşler ile birlikte sadece bir neden den dolayı (bebek kontrolü veya evin ihtiyaçlarını gidermek için) dışarı çıkabildikleri ve eşlerin ikisini de işsizliği veya eşleri izin vermediği için çalışmadıklarından dolayı ekonomik sıkıntılarının yaşandığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Evlilik, Genç aile, Aile sorunları

Üniversiteye Yeni Gelen Öğrencilerin İhtiyaç Hissettikleri Psikolojik Desteklerinin İncelenmesi

Doç. Dr. ERKAN EFİLTİ¹

¹Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı. ORCID ID: 0000-0003-1158-5764

Yüksek lisans Öğrencisi: AYNAZIM MAYRAMBEK KIZI²

²Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

ORCID ID: 0000-0003-1938-7586

Özet

Bu araştırmanın amacı Üniversiteye yeni gelen öğrencilerin ihtiyaç hissettikleri psikolojik desteklerini incelemektir. Araştırmada, nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması modeli kullanılmıştır. Çalışma üniversiteye yeni gelen öğrencilerin ihtiyaç hissettikleri psikolojik sorunlarını derinlemesine incelemeyi amaçladığı ve bu durumu içinde yer aldığı gerçek bağlam veya içerik çerçevesinde ortaya koyduğu için nitel araştırma desenlerinden durum çalışması olarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma evrenini 2022-2023 eğitim-öğretim yılı Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesinin hazırlık sınıfında öğrenim gören gönüllü olarak katılan toplam 15 öğrenciden oluşmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yapılan görüşmelerin ses kayıtları alınmış ve yazılı metne dökümü yapılmıştır. Araştırma nitel veri analizi türlerinden betimsel ve içerik analiz teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Veriler gerekli yerlerde örneklem grubunun ifadelerinden doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Ayrıca güvenilirlik için her bir soru için örnek olabilecek öğrenci görüşlerinden alıntılara yer verilmiştir. Araştırmadan elde ettiğimiz bulgulara göre öğrencilerin bir kısmının resmi işlerin takibinde yardım edecek birilerinin olmamasından dolayı sorunlar yaşadığı, dışarıda insanlarla konuşurken dil konusunda sıkıntı yaşadıkları görülmüştür. Bir diğer bulgulara göre öğrencilerin çoğunluk kısmının aileden ayrı kalmaktan dolayı üzüntü yaşadığı, bir kısmının arkadaş edinmede zorluklar çektiği, maddi durumdan dolayı sıkıntı yaşadıkları görülmüştür. Bir diğer bulgu incelendiğinde öğrencilerin çoğunluğunun yeni ortama uyum sağlamakta zorluklar çektiği, öğrenci yurdunda yaşayan öğrencilerin oda arkadaşlarıyla anlaşmakta, ders çalışmakta zorluk çektiği belirlenmiştir. Öğrencilerin bir psikolojik destek alacak olursa hangi karşılaştığı sorundan dolayı psikolojik

destek almak istediği sorusundan elde ettiğimiz bulgular incelendiğinde öğrencilerin bir kısmının hayatını renklendirmek için, ders çalışma konusunda destek almak için, sınav tedirginliğini, korkusunu gidermek için psikolojik destek almak istediğini belirlenmiştir. Öğrencilerin bir diğer kısmının zamanı değerli kullanmayı öğrenmek için danışacağı, kendini tanıması için, dil öğrenirken nasıl verimli ve etkili çalışılır öğrenmek için, çekingenliğini gidermesi için, kimseye bağımlı olmayan bağımsız, özgür biri olmak için psikolojik destek alama istedikleri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Üniversite, Öğrenci, Psikolojik Destek.

Examination Of The Psychological Support That Newly Arrived Students Need At The University

Abstract

The aim of this research is to examine the psychological support that new students need when they come to university. In the research, the situation study model, which is one of the qualitative research patterns, was used. The new students to university to study psychological issues that they need an in-depth review intends to, and in this situation the content frame to put it in context or real, as a case study qualitative research design was carried out. The study population consisted of a total of 15 voluntarily participating students studying at the preparatory class of Kyrgyzstan-Turkey Manas University for the 2022-2023 academic year. A semi-structured interview form was used as a data collection tool in the research. Audio recordings of the interviews were taken and transcribed into written text. The research was analyzed using descriptive and content analysis techniques from qualitative data analysis types. The data were supplemented with direct quotations from the statements of the sample group where necessary. In addition, excerpts from student opinions that can be examples for each question are given for reliability. According to the findings we obtained from the research, it has been seen that some of the students have problems due to the lack of someone to help with the follow-up of official affairs, and they have problems with the language when talking to people outside. According to other findings, it was observed that the majority of students experienced sadness due to being separated from their family, some of them had difficulties in making friends, and they experienced difficulties due to financial situation. When another finding was examined, it was determined that the majority of students had difficulties adapting

to the new environment, students living in the student dormitory had difficulty getting along with their roommates and studying. When the findings obtained from the question of which problem students want to receive psychological support for if they receive psychological support, it was determined that some of the students want to receive psychological support to spice up their lives, to support them in studying, to relieve exam anxiety and fear. It has been determined that another part of the students will consult to learn how to use time worthily, to get to know themselves, to learn how to work efficiently and effectively while learning a language, to relieve their shyness, to become an independent, free person who is not dependent on anyone, they want to get psychological support.

Keywords: University, Student, Psychological Support.

Giriş

Günümüzde hızla bilim ve teknolojiadaki gelişmelerin sosyal, ekonomik ve kültürel yapıya yansımaları, bu alandaki ve buna paralel olarak eğitimdeki değişikliğin aynı hızda olmaması gençleri etkilemektedir. Bu sebeple gençliğin problemlerinin gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ortak ve önemli problemleri hâline geldiği anlaşılmaktadır. Yüksek öğretim; Milli Eğitim sistemi içinde, orta öğretime dayalı en az dört yılı kapsayan her kademedeki eğitim ve öğretimin tümüdür. Üniversitelerde öğrenim yapan 18-24 yaş grubunu kapsamaktadır. Üniversiteler ekonominin ihtiyaç duyduğu insan gücünü yetiştiren kurum olmanın dışında birer araştırma merkezleridir (Özdemir,1997). Bu özelliklerinden dolayı yüksek öğrenim kurumları ülke kalkınması ile doğrudan ilişkilidir. Ülke kalkınmasında en etkin unsurların doğal kaynak, sermaye ve insan gücü üçlüsü olduğu, bu unsurların verimli olarak kullanılması gereği kabul edilmektedir. Üniversitelerin bu kalkınma çabasında üstün nitelikli insanlar yetiştirmek suretiyle katkıları inkâr edilemez. Nitelikli insan gücüne duyulan ihtiyacın da çok olduğu bilinen bir gerçektir. Bu sebeplerden, nitelikli insan gücü yetiştirmek sorumluluğunu üzerine alan üniversiteler, öğrencilerine bilgi, beceri, ideal ve iyi alışkanlıklar kazandırmanın yanı sıra, onların kişiliklerinin gelişmesi için problemlerinin de kaynağını bulup çareler aramalıdır (Etem,1997)

Üniversite Gençliği

Gençler, her ulusun en değerli varlığıdır. Gençliğin taşıdığı değer; toplumla gelecek arasında bir bağ kurulmasını ve ulusların tarihi varlığını geleceğe taşımasını sağlayacak en önemli araç olmasından kaynaklanmaktadır. Gençlik, yapısı itibarı ile toplumun en dinamik ve değişime en açık kesimidir (Gündüz,2016). Dünyanın köklü bir değişim ve sürekli bir gelişim içerisinde bulunduğu 21. yüzyılın başında yaşanan dönüşümlerden ve bu süreçte ortaya çıkan problemlerden en fazla etkilenenlerin başında da gençler gelmektedir (Korkmaz,1959). Bilimin ve teknolojinin hızla ilerlediği, nitelikli insan gücünün her zamankinden fazla önem kazandığı bir çağda, nitelikli, öz güveni yüksek ve toplumsal sorumluluklara duyarlı bir genç nüfus, bütün toplumlar için paha biçilemez değerdedir. Toplum için bu kadar önemli olan gençlerin sorunlarını ortaya çıkartmak ve bu sorunlara çözümler getirmek öncelikli görevlerimiz arasında olmalıdır. Sorunları çözülen gençler kendilerini yetiştirebilecek fırsatları bulmanın yanında, toplumsal refahın sağlanması için de çaba göstereceklerdir. Ancak gençlerin sorunları görmezden gelinir ve çözüme yönelik çalışmalar yapılmazsa gençler sadece bireysel hedefleri üzerinde yoğunlaşabilecek ya da başka bir ülkede yaşamak arzularını dile getirebileceklerdir (Peker,2018). Bugüne kadar gençlerin sorunları ile ilgili çeşitli gençlik gruplarını içine alan birçok araştırma yapılmıştır. Ancak yaşam şartlarının günden güne değişmesi, nüfustaki farklılaşmalar ve genç nüfusun artışıyla beraber gençlerin sorunları da değişim göstermektedir (Çetin,2018). Bu Görüldüğü üzere, üniversite Öğrencilerinin sorunları yıllar içerisinde farklılıklar göstermektedir. Ancak genel olarak kültürel boş zaman ve ekonomik sorunların en sık rastlanan sorunlar olduğu görülmektedir. Özellikle ekonomik sorunlar günümüz gençliği için de büyük bir sorun oluşturmaktadır. Öğrenciler genellikle ailelerinden aldıkları maddi desteklerle öğrenimlerini devam ettirmektedirler. Bu ailelerin meslek ve gelir düzeylerine bakıldığında gelirlerinin orta gelir düzeyinin altında bulunması öğrencilerin yeteri kadar ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır. Üniversiteli gençte, gençlik dönemini önemli kılan ve sağlıklı yetişkinliğe ulaşabilmek için iyi bir şekilde aşılması gereken gençlik bunalımlarını kaçınılmaz olarak yaşar. Bu dönemin kendine özgü bunalımları, fizyolojik gelişmelerin ve değişikliklerin gencin bünyesinde yarattığı yorgunluk, ruhsal yönden yerini bulamamanın verdiği huzursuzlukla birleşince ortaya çıkar (Yeşilyaprak, 1985).

Ergenlikten çıkıp yetişkinliğe geçiş döneminin getirdiği bazı sorunlarla birlikte üniversiteli öğrencide sorun yaratan başka faktörler de söz konusudur. Öyle ki birçok üniversite öğrencisi, ilk kez ailesinden ayrılarak kendi başına kalmıştır. Yaşadığı çevreden, ev ve aileden

ayrılma, onlar için önemli bir uyum sorunu yaratır. Genç, artık kendi başınadır ve sorunlarını kendi çözmek zorundadır. Zaman ve parasını ayarlama, arkadaşlarını kendi seçme, sosyal ilişkileri idare etme, geleceğe ilişkin kararlar verme, değişen çevre ile birlikte değişen değer yargılarına uyma, karşı cinsle ilişkiler kurma, bağımsızlığını kanıtlama çabaları, kişisel değerler arama, kendini tanıma ve geliştirme, akademik başarı sağlayabilme gibi durumlar üniversite öğrencisini zorlayan ve psikolojik sorunlara yol açan faktörlerdir (Şahin,2016).

Üniversite dönemi, öğrenciler için bir taraftan gelişimsel olarak kimlik kazanma çabalarına devam edilen; diğer taraftan ise üniversite hayatının beraberinde getirdiği problemler ile mücadele edilmeye çalışılan hassas bir dönemdir. Üniversiteler; öğrencilerin yalnızca derslere girip çıktığı bir ortam olmayıp aynı zamanda kendini tanıdığı, bilgi ve kültür ile yoğrularak kendini geliştirdiği ve sosyalleştirdiği en önemli mecralardan birisidir. Bu kapsamda üniversite yaşamı; akademik ve idari ilişkilerin yanı sıra sosyal ilişkileri de kapsayan karmaşık ve çok geniş bir alanı içine alır. Bu alanda öğretim elemanları, yöneticiler, idari personel ve öğrenciler birbirleriyle etkileşim halinde bulunmaktadır. Üniversitede geçirilen yıllar, öğrencilerin eğitimsel, sosyal ve kişisel yaşamlarında önemli değişimler yaratan yıllardır. Bu çalışmada üniversiteye yeni gelen öğrencilerin ihtiyaç hissettikleri psikolojik desteklerinin incelenmesi üzerinde durulmuştur (Gündüz,2016).

Araştırmanın amacı;

Araştırmanın amacı; Üniversiteye Yeni Gelen Öğrencilerin İhtiyaç Hissettikleri Psikolojik Desteklerinin İncelenmesi.

Yöntem

Araştırma Modeli:

Bu çalışmada, nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması kullanılmıştır. Yin'e (2014) göre durum çalışması, sınırları belli olmayan bir olay ve bağlam arasındaki güncel bir durumu gerçek yaşam alanında irdelemekle gerçekleştirilir. Araştıma Kırgızistandaki engelli çocuğu olan ebeveynlerin karşılaştıkları sorunları nasıl çözdüklerini derinlemesine incelemeyi amaçladığı ve bu durumu içinde yer aldığı gerçek bağlam veya içerik çerçevesinde ortaya koyduğu (Yin, 2014) için nitel araştırma desenlerinden durum çalışması olarak gerçekleştirilmiştir. Ayrıca nitel araştırmalar ele alınan konu ile ilgili birinci elden bilgi

toplanan, diğ er bir ifadeyle katılımcıların kendi görüşlerine, kendi ifadelerine ulaşılan çalışmalardır (Seggie ve Bayburt, 2017).

Çalışma Grubu

Çalışma evrenini 2022-2023 eğitim-öğretim yılı Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesinin hazırlık sınıfında öğrenim gören gönüllü olarak katılan toplam 15 öğrenciden oluşmuştur.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Form içeriğinde üniversiteye yeni gelen öğrencilerin ihtiyaç hissettikleri psikolojik desteklerin incelemeye yönelik toplam 4 açık uçlu soru yer almaktadır. Araştırmacı tarafından hazırlanan soru formu için uzman görüşü alınmış uzman geri bildirimini dikkate alarak gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Görüşmelere başlamadan önce öğrencilere görüşlerinin yalnızca bu bilimsel araştırma kapsamında ve kimlikleri gizli tutularak kullanılacağı hakkında bilgi verilmiştir, gönüllülük ilkesi çerçevesinde yürütülmüştür.

Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme formu aracılığı ile her biri ortalama 5-10 dakika süren yüz yüze görüşmelerle toplanmıştır. Yapılan görüşmelerin ses kayıtları alınmış ve yazılı metne dökümü yapılmıştır. Araştırma nitel veri analizi türlerinden betimsel ve içerik analiz teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Veriler gerekli yerlerde örneklem grubunun ifadelerinden doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Ayrıca güvenilirlik için her bir soru için örnek olabilecek öğrenci görüşlerinden alıntılara yer verilmiştir. Alıntılar öğrencilere numara verilerek sunulmuştur (Ö1,Ö2, Ö3,..Ö15).

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın veri toplamaya dayalı olarak elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgulara yer verilmiştir. Araştırmanın birinci sorusu olan, Buraya geldiğinizde ilk karşılaştığınız zorluklar neler oldu? sorusuna verdikleri cevaplara Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo'1 Üniversiteye Yeni Gelen Öğrencilerin İlk Karşılaştıkları Zorluklarla İlişkin Bulgular

Katılımcılar	Cevaplar	N
K1: K6: K7: K9: K12: K13: K15:	Resmi işlerin takibinde yardım edecek birilerinin olmaması	8
K2: K3: K4: K5: K6: K7: K12: K13: K14: K15:	Dışarıdaki insanlarla dil konusunda anlaşmakta zorlandım	10
K2: K5: K8: K12:	Kültür şoku yaşadım	4
K8: K12	İklim şartlarında uyum sağlamada zorlanma	2

Tablo'1 incelendiğinde öğrencilerin sekizinin resmi işlerin takibinde yardım edecek birilerinin olmamasından dolayı sorunlar yaşadığı görülmüştür. *K1: Burada bana her işte yardım edecek birilerini olamamsı beni çok üzüyor.* Öğrencilerin onunun dışarıda insanlarla konuşurken dil konusunda sıkıntı yaşadıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin dördünün ise kültür şoku yaşadığı tespit edilmiştir. *K2: Buraya ilk geldiğimde yolda giderken insanların bana bakmasından rahatsız oldum. Kültür şoku yaşadım.* Öğrencilerin ikisinin iklim şartlarında uyum sağlamada sorunlar yaşadığı saptanmıştır.

Araştırmanın ikinci sorusu olan, bu sorunlardan duygusal olarak sizi en çok etkileyen ne oldu? sorusuna verdikleri cevaplara tablo'2 de yer verilmiştir.

Tablo'2 Duygusal Olarak En Çok Etkileyen Sorunlara İlişkin Bulgular

Katılımcılar	Cevaplar	N
K1: K2: K5: K6: K7: K9: K10: K13: K14: K15	Aileden ayrı kalmaktan dolayı üzüntü	10
K1: K5: K10: K15: K4: K8: K14	Aile özlemi	7
K2: K12:	Arkadaş edinmede zorluk çekme	2

K2: K9: K15 K12: K14	Burada aileden destek veren birinin olamaması	5
K8: K12: K13: K15: K2: K5: K7: K10: K11: K14:	Maddi durumdan dolayı çektiğim zorluklar beni duygusal olarak etkiliyor	10
K10: K15:	Hastayken yanımda aileden birinin olmaması	2

Tablo'2 de Öğrencileri duygusal olarak en çok etkileyen sorunlara ilişkin bulgular incelendiğinde on öğrencinin aileden ayrı kalmaktan dolayı üzüntü yaşadığı görülmüştür. *K1: Önceden ailemden uzak kalmadığım için onları çok özliyorum. Bir ay içerisinde ailemin yanına gidip geldim. Yedi öğrencinin aile özlemi yaşadığı, iki öğrencinin arkadaş edinmede zorluk çektiği belirlenmiştir. K2: İnsanlara güvenim kalmadı. Birisine bir şey anlatıyorum gidip başka birine anlatıyor. Beş öğrencinin yanında destek verecek ailen birisinin olmadığından dolayı sorunlar yaşadığı, on öğrencinin ise maddi durumdan dolayı zorluklar çektiği, iki öğrencinin hasta olduğu zamanlarda yanında ailesinden birilerinin olmamasından dolayı zorluklar yaşadığı belirlenmiştir. K10: Hasta olunca hemen annem geliyor aklıma yanımda olsaydı keşke diye.*

Araştırmanın üçüncü sorusu olan, yaşadığınız yerden ayrılmak zorunda kalmanızdan dolayı karşılaştığınız sorunlar nelerdir? Sorusuna verilen cevaplara Tablo'3 te yer verilmiştir.

Tablo'3 Evinden, Ülkesinden Uzakta Olduğundan Dolayı Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Bulgular

Katılımlar	Cevaplar	N
K1: K3: K4: K10: K11: K13: K14:	Yemeklere alışamama	7
K1: K2: K4: K5: K6: K7: K8: K12	Yeni ortama uyum sağlamak zor oluyor	8
K1: K2: K4:K8: K11: K15:	Öğrenci hayatına alışmakta biraz zorluk çekiyorum	6
K1:K2: K4: K5: K11 K14:	Bazı konularda oda arkadaşlarımla anlaşmakta zorluk çekiyorum	6
K2: K6: K13:	İstediğim gibi bir hayat yaşayamıyorum	3
K2: K14: K3:	Derslerime doğru düzgün çalışmıyorum	3

K2: K4: K5: K7: K14:	Yurtda yaşamakta zorlanıyorum	5
K3:	Derslerde devamsızlık yapma şansımızın az olması benim canımı sıkıyor	1
K4: K14:	Rutin bir hayat sürmesinden dolayı sıkılıyorum	2
K6: K2: K3:	Ders çalışma odaları erken kapandığından derslerime düzgün çalışmıyorum	3
K8: K10: K11: K12:	Kendi ayaklarım üzerinde durmakta zorlanıyorum...	4

Tablo'3 incelendiğinde öğrencilerin yedisinin yemeklere alışamadığı, öğrencilerin sekizinin yeni ortama uyum sağlamakta zorluklar çektiği, öğrencilerin altısının öğrenci hayatına alışmakta zorluklar çektiği belirlenmiştir. *K3: Buraya gelmeden önce iki sene Türkiyede çalıştım. Liseden sonra direk üniversiteye başlamadığım için şimdi derslere odaklanmak zor oluyor.* Öğrencilerin altısının oda arkadaşlarıyla anlaşmakta zorluklar yaşadığı, öğrencilerin üçünün istediği gibi bir hayat yaşayamıyor olduğundan dolayı sıkıntı yaşadığı görülmüştür. *K2: Üniversite kurallarına uymak, öğrenci hayatını yaşamak benim için zor geliyor.* Öğrencilerin üçünün ders çalışmakta zorluk çektiği, öğrencilerin beşinin öğrenci yurdunda yaşamakta zorlandığı, öğrencilerin birinin derslerde devamsızlık yapmanın sınırı olduğu için canının sıkıldığı, öğrencilerin ikisinin rutin bir hayat sürmesinden dolayı sıkıldığı, öğrencilerin üçünün ders çalışma odaları erken kapandığından dolayı düzgün çalışmadığı, öğrencilerin dördünün ise kendi ayaklarının üzerinde durmakta zorlandığı tespit edilmiştir.

Araştırmanın dördüncü sorusu olan, bir psikolojik destek alacak olursanız hangi karşılaştığınız sorundan dolayı psikolojik destek almak isterdiniz? sorusuna verilen cevaplara Tablo'4 te yer verilmiştir.

Tablo'4 Psikolojik Destek Almak İstedikleriyle İlişkin Bulgular

Katılımcılar	Cevaplar	N
K1:	Gelecek hayatımla ilgili hiç bir şey düşünemiyorum bir planım olmadığı için şu anda hayatım renkli değil, renklendirmek istiyorum...	1
K2:	Ders çalışma konusunda destek almak için	1

K3: K11:	Sınav tedirginliği, korkusu konusunda gelirdim...	2
K4:	Zamanı doğru kullanma konusunda gelirdim	1
K5:	Bende OKB bozukluğu var. Şu anda daha iyiyim ama gelirsem bu konuda gelirdim diye düşünüyorum.	1
K7: K12:	Kendimi tanımak için	2
K8: K15:	Dil öğrenirken nasıl etkili ve verimli çalışabilirim bu konuda gelirdim diye düşünüyorum	2
K9:	Çekingenliği gidermek için	1
K10: K14:	Kimseye bağımlı olmayan biri olmak istiyorum	2

Tablo'4 incelendiğinde öğrencilerin biri hayatını renklendirmek için, öğrencilerin birinin ise ders çalışma konusunda destek almak için, öğrencilerin ikisinin sınav tedirginliğini, korkusunu gidermek için psikolojik destek almak istediği belirlenmiştir. Öğrencilerin birinin zamanı değerli kullanmayı öğrenmek için danışacağı görülmüştür. *K4: Zamanı daha verimli kullanmak istiyorum. Bazen ne istediğimi de düşünmek zor oluyor neyi nereden başlayacağımı bilmiyorum.* Öğrencilerin birinin OKB bozukluğunu gidermek için, öğrencilerin ikisinin kendini tanıması için, öğrencilerin ikisinin ise dil öğrenirken nasıl verimli ve etkili çalışılır öğrenmek için, öğrencilerin birinin çekingenliğini gidermesi için, öğrencilerin ikisinin ise kimseye bağımlı olmayan bağımsız, özgür biri olmak için psikolojik destek almaya gelmek istedikleri tespit edilmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Bu bölümde; araştırma sonucu elde edilen bulguların analizlerine ilişkin sonuçlara ve bu sonuçların ilgili literatürle tartışılmasına yer verilmiştir.

Buraya yeni gelen öğrencilerin ilk karşılaştıkları sorunlardan elde ettiğimiz bulgulara bakıldığında öğrencilerin bir kısmının resmi işlerin takibinde yardım edecek birilerinin olmamasından dolayı sorunlar yaşadığı görülmüştür. Bu durumda öğrencinin resmi işleri ilk defa kendilerinin yaptığı önceden onun yerine ailesinden birilerinin yaptığından dolayı sorunlar yaşadığı düşünülebilir. Bir diğer bulguda öğrencilerin dışarıda insanlarla konuşurken dil konusunda sıkıntı yaşadıkları belirlenmiştir. Burada ana dilinin önemsenmediği rus dili

konusulduğundan dolayı yurd dışından, kırsal bölgelerden yeni gelen öğrencilerin dil konusunda zorluklarla karşılaştığı söylenebilir. Bir diğer bulgularda buraya yeni gelen bazı öğrencilerin kültür şoku yaşadığı tespit edilmiştir.

Öğrencileri duygusal olarak en çok etkileyen sorunlara ilişkin bulgulara bakıldığında öğrencilerin çoğunluk kısmının aileden ayrı kalmaktan dolayı üzüntü yaşadığı görülmüştür. Katılımcıların yazdıkları göz önüne alındığında ailelerinden ilk kez ayrı kalmalarından dolayı üzüntü yaşadıkları ve özledikleri görülmektedir. Yapılan diğer çalışmalar da bu çalışmayı desteklemektedir. Türküm, Kızıldaş ve Sarıyer (2004) yaptıkları araştırmada, gençlerin ekonomik sınırlılıklar, aile özlemi, gelecek kaygısı, ders çalışmama, yanlış yeme alışkanlıkları gibi güçlükler yaşadıkları görülmüştür.

Öğrencilerin bir kısmının arkadaş edinmede zorluklar çektiği belirlenmiştir. Bireyin doğuştan getirdiği özelliklerinden kaynaklanan etkenlerden dolayı arkadaş edinmede zorluklar çektiği söylenebilir. Öğrencilerin çoğunluğunun maddi durumdan dolayı sıkıntı yaşadıkları görülmektedir. Bir diğer araştırma sonuçları da bu çalışmaya paralellik göstermektedir. Schweitzer (1996) tarafından yapılan araştırmada, üniversite öğrencilerinin ilk dört problem alanı; akademik problemler, duygusal problemler, mesleki problemler ve ekonomik problemler olarak belirlenmiştir. Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan başka bir araştırmada (Bilgin, 2000), üniversite öğrencilerinin en önemli sorunlarının sırasıyla ailevi sorunlar, ekonomik sorunlar, düşüncelerini anlatamama, mesleki gelecek endişesi, istemediği bir eğitimi görmek, ders başarısızlığı, arkadaş sorunları olarak belirlenmiştir. Karagüven (2000) tarafından yapılan araştırmada ise öğrenci sorunları; ekonomik sorunlar, ulaşım sorunları, gelecek endişesi, akranlarıyla iletişim sorunu ve diğer sorunlar olmak üzere beş ana başlıkta toplanmıştır.

Bir diğer bulgu incelendiğinde öğrencilerin çoğunluğunun yeni ortama uyum sağlamakta zorluklar çektiği tesbit edilmiştir. Meydan (2013) tarafından yürütülen araştırmanın bulgularını desteklemektedir. Bu araştırma öğrencilerin duygusal, romantik, ekonomik, akademik, kişilik, uyum ve aileyle ilgili sorunlar ve arkadaşlarla ilgili sorunlar yaşadığını göstermiştir (Topkaya & Meydan, 2013). Öğrenci yurdunda yaşayan öğrencilerin çoğunluğu oda arkadaşlarıyla anlaşmakta sıkıntı çektiği görülmüştür. Öğrencilerin verdikleri cevaplar göz önüne alındığında önceden herkesin kendi odaları olduğundan dolayı ve herkesin isteği, düşünceleri farklı olduğundan dolayı oda arkadaşlarıyla anlaşmakta sıkıntı yaşadıkları görülmektedir. Ekşi

(1982), gençler ve sorunlarına ilişkin olarak yaptığı araştırmada, üniversite öğrencilerinin ekonomik, barınma, arkadaşlık ilişkisi kurma, fakülte ve üniversite hayatına uyum sağlamada sorunlar yaşadığını ortaya koymuştur. Öğrencilerin bir kısmı ders çalışmakta zorluk çektiği saptanmıştır. Öğrencilerin verdikleri cevaplara dayanıldığında öğrencilerin zamanı doğru planlayamama, ders çalışmaya yeterli motive olamamadan dolayı zorluklar çektiği görülmektedir. Kacur ve Atak (2011)'in çalışmalarında da sorunlar arasında öğretim üyeleri, elemanlarıyla ilgili sorunlar, yaşam sorunları, ekonomik sorunlar, sağlık sorunları, meslek edinme sorunları, kötü alışkanlıklarla ilgili sorunlar, çevreyle iletişim sorunları, aile ve toplumla ilgili sorunlar, kendini ifade etme sorunları ve psikolojik destekle ilgili sorunlar, ders çalışma ve sınavla ilgili sorunlar, idari sorunlar, eğitim sorunları, ders dışı faaliyetlerle ilgili sorunlar, sosyo-kültürel sorunlar, boş vakitle ilgili sorunlar, bölümle ilgili sorunlar, ailevi sorunlar, psiko-sosyal sorunlar, psikolojik sorunlar, kişilerarası iletişim sorunları belirlenmiştir.

Öğrencilerin bir psikolojik destek alacak olursa hangi karşılaştığı sorundan dolayı psikolojik destek almak istediği sorusundan elde ettiğimiz bulgular incelendiğinde öğrencilerin bir kısmının hayatını renklendirmek için, ders çalışma konusunda destek almak için, sınav tedirginliğini, korkusunu gidermek için psikolojik destek almak istediği belirlenmiştir. Türkiye'de yapılan bir çalışmada psikolojik danışma servisine başvuran öğrencilerde; çok sıkılma, iç daralması, karamsarlık, hiçbir şey yapmak istememe, hiçbir şeyden zevk almama, mutsuzluk, çökkünlük ve isteksizlik gibi sorunlar olduğu görülmüştür (Yeşilyaprak, 1986). Öğrencilerin bir diğer kısmının zamanı değerli kullanmayı öğrenmek için danışacağı görülmüştür. Öğrencilerin bir kısmının kendini tanıması için, dil öğrenirken nasıl verimli ve etkili çalışılır öğrenmek için, çekingenliğini gidermesi için, kimseye bağımlı olmayan bağımsız, özgür biri olmak için psikolojik destek almaya gelmek istedikleri tespit edilmiştir. Üniversite öğrencilerinin problem alanları ve ihtiyaçları konusunda yapılan çalışmalar, öğrencilerin üniversite yıllarında çeşitli psikolojik problemlerle karşı karşıya geldiğini ve yardıma ihtiyaç duyduklarını göstermiştir (Erkan, 2008).

KAYNAKÇA

- Bilgin, M. (2000). Üniversite Öğrencilerinin Sorunları İle Değerleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2, 18-25.
- Bilgiz, Ş. & Peker, A. (2018) Üniversite Öğrencilerinin Duygu Düzenleme Becerileri İle Psikolojik Yardım İhtiyaçları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18 (4).
- Çetin, E. (2018)Üniversite Öğrencilerinin Gözünden Üniversitelerin Ve Üniversite Öğrencilerinin Sorunları 9. Uluslararası Eğitim Yönetimi Forumu.
- Ekşi, A. (1982) Gençlerimiz Ve Sorunları, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Erkan, S., Özbay, Y., Cihangir-Çankaya, Z. & Terzi, Ş. (2008). University Students' Problem Areas And Psychological Help-Seeking Willingness. International Congress Of Counseling, 25-27 Nisan 2008. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi.
- Gündüz, C. (2016) Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Uluslararası Gençlik Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı.
- Karagüven, M. H. (2000). Üniversite Öğrencilerinin Sorunlarını İncelemeye Yönelik Bir Araştırma, Vi. Ulusal Pdr Kongresi, Ankara: Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Derneği Yayınları. No.8, 94.
- Kacur, M., & Atak, M. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Sorun Alanları Ve Sorunlarla Başetme Yolları: Erciyes Üniversitesi Örneği. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 31, 273-297.
- Korkmaz, A. (1959) Yüksek Öğretim Gençliğinin Problemleri. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Öğretim Görevlisi.
- Özdemir, E. (1997) Üniversite Gençliğinin Problemleri, G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, C. 17, Sayı 1, Ankara.
- Schweitzer, R. D. (1996). Problems And Awareness Of Support Services Among Students At An Urban Australian University. Journal Of American College Health, 45 (2).
- Şahin, Ş. Ve Çövener, Ç. (2016) Özçelik Ergenlik Dönemi Ve Sosyalleşme. Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi.

Yeşilyaprak, B. (1985) Üniversite Gençlerine Sağlanan Psikolojik Hizmetler. Yayınlanmamış Araştırma Raporu. Gazi Üniversitesi.

Türküm, A.S., Kızıldaş, A. & Sarıyer, A. (2004). Anadolu Üniversitesi Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Merkezi Hedef Kitlesinin Psikolojik İhtiyaçlarına İlişkin Ön Çalışma. Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi, 21(3), 15-27.

Topkaya, N., & Meydan, B. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Problem Yaşadıkları Alanlar, Yardım Kaynakları Ve Psikolojik Yardım Alma Niyetleri. Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3(1), 25-37.

Yeşilyaprak, B. (1986). Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Sorunları. Türk Psikoloji Dergisi. 20, 80-85.

Resolution of labor disputes through mediation in the Republic of Azerbaijan.

Fidan Bahruz qızı Allahyarova, Azerbaijan, Baku, Yasamal, A. Abbasov 9 “A”, ap. 24

Baku State University, Faculty of Law, info@bsu.edu.az, 0000-0002-9895-3963

The article analyzes the specifics of the use of mediation for labor disputes resolution, and reveals discrepancies in legislation in connection with the adoption of the law "On Mediation". The author puts forward several proposals to improve the effectiveness of mediation in resolving labor disputes.

Keywords: mediation, labor disputes, court, settlement agreement, ADR.

Despite the fact that labor legislation does not define the concept of a labor dispute, it can be deduced from the content of the definitions of individual and collective labor disputes contained in the Labor Code. The following definition of labor disputes can be derived: labor dispute – is a disagreement arising during the term of a labor contract, employment contract, or agreement and arising from the exercise of the Labour Code and other regulations in connection with the performance of a labor function by an employee or employees.

In practice and in theory, there are several ways to settle labor disputes: non-judicial and judicial. The judicial form of protection is understood as the protection of violated or disputed civil rights and legally protected interests in a judicial and administrative manner. All other forms of protection are included in the non-judicial dispute resolution procedure. Thus, the parties can turn to the help of conciliatory tools created in the workplace, as well as mediation, a procedure, whereby the parties attempt to settle their dispute by reaching an agreement through the assistance of one or more mediators. The attractiveness of mediation is due to:

1 the principle of confidentiality, which distinguishes this procedure from legal proceedings, the main principle of which is transparency and openness.

2 the principle of impartiality, and independence, which distinguishes this institution from the conciliation institutions provided for by a collective or employment contract concluded with the employer, which consists of persons who have concluded an employment or civil law contract with the employer.

3 the principle of voluntariness - the parties have the right to regulate the entire negotiation process and the content of the concluded agreement.

In addition, article 28 of the law "On Mediation" entitled "Participation in the initial mediation session on commercial disputes, as well as disputes arising in connection with family and labor

relations" establishes the obligation of the parties to attend the initial mediation session before going to court to resolve economic disputes, as well as disputes arising in connection with family and labor relations. In other words, unlike other methods of non-judicial consideration of cases that are conducted on the basis of an employer's agreement with employees, mediation for the resolution of labor disputes is carried out by virtue of direct instruction of the law. In accordance with Article 27 of the Law "On Mediation", the mediation procedure can be applied to both collective and individual labor disputes.

By decision No. 308 of the Cabinet of Ministers of the Republic of Azerbaijan dated July 15, 2019, the cost of mediation services during the initial mediation session was approved. In this decision, the cost of mediation services for labor disputes is 50 manat. At the same time, in accordance with Article 9 of the Law of the Republic of Azerbaijan "On State Duty" under the title "Exemption from payment of state duty for filing a statement of claim, other statement or complaint to the court, re-issuance of a copy of the judicial act and specifics of payment of state duty" indicates that the plaintiffs in claims for wages and other requirements related to labor activity, compensation for damage caused by injury, other damage to health or death of the breadwinner are exempt from paying the state duty. In addition to the categories of cases, the legislation also provides for a list of persons exempt from paying the state duty. This category of persons includes families of martyrs, war veterans, persons with war-related disabilities, refugees and internally displaced persons, persons who have suffered radiation sickness and radiation-related illness, or who have suffered these diseases as a result of the Chernobyl accident. Thus, employees who have suffered from an offense in connection with the exercise of their work remain materially more interested in applying to the court for the protection of their rights than to paid mediation bodies, the attractiveness of which should be in the availability and speed of conflict resolution. In this regard, there is a need to make appropriate changes to the legislation.

An analysis of the world experience of a number of countries with a similar legal structure allows us to identify the reasons for the lack of success in using this institution for labor disputes. These reasons include the need to allocate financial resources for the application of mediation procedures and the high conflict of the dispute that has arisen, which implies a desire to bring to justice, and not to settle the dispute. In addition, the level of guarantees that are provided during this procedure is significantly inferior to the guarantees associated with the use of legal proceedings, since the parties will not receive any legal assistance when considering

the case through mediation. This puts employees at a disadvantage since the vast majority of labor disputes are related to violations of labor legislation by employers.

The success of using the institute of mediation to resolve labor disputes in the countries of the Anglo-Saxon legal family, which includes the United States and Canada, is due to a smaller system of guarantees for employees compared to national law, as well as the high cost of legal proceedings. Therefore, the adoption of this model for our society is impractical. But, for example, in Germany, labor disputes are resolved through free judicial mediation, carried out by a judge who does not consider the case.

In connection with the abovementioned, I consider it necessary to introduce into the labor and mediation legislation a number of norms concerning the payment of expenses in connection with the mediation. For example, since the employer is primarily interested in conducting a confidential mediation procedure aimed at reaching a mutually beneficial agreement, it would be logical if the costs for conducting this procedure would be paid by the employer. In addition, I consider it expedient to introduce mandatory notarization for agreements reached as a result of the procedure in order to ensure their legality and exclude psychological, material, and other pressure when concluding an agreement. I also consider it necessary to consolidate in the legislation a number of guarantees to employees when considering a dispute through mediation, which include the retention of an employee's workplace during the entire process. It is also important to determine the list of persons and grounds on which mediation cannot be conducted.

References:

1. Allahyarova F. [“Implementation of Mediation in the Republic of Azerbaijan”](#) РОССИЙСКОЕ ПРАВО ОБРАЗОВАНИЕ, ПРАКТИКА, НАУКА 2022 №1, 88- 92
2. Allahyarova F. [“LEGAL ISSUES REGARDING REGULATION OF MEDIATION PAYMENT”](#), EGE 6. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi 2022/9, p. 459- 461
3. Аллаяррова Ф. [“Правовые вопросы применения медиации для разрешения трудовых споров”](#) Polis Akademiyasının elmi xəbərləri jurnalı 2022 № 1, p. 124- 130
4. Бреннер Б. Медиация в трудовых спорах // Медиация и право. 2011. № 1.
5. Constitution of the Azerbaijan Republic
6. Law “On State duty” of the Azerbaijan Republic
7. Law “On mediation” of the Azerbaijan Republic
8. Resolution of the Cabinet of Ministers of the Republic of Azerbaijan on approval of the “Amount of payment for the provision of mediation services and other expenses during the primary mediation session”

9. Labor Code of the Azerbaijan Republic

10. Филипова И. А. Урегулирование трудового спора посредством медиации: современное состояние законодательства, практика его применения и перспективы развития. Трудовое право и право социального обеспечения. URL: <file:///C:/Users/admin/Downloads/uregulirovanie-trudovogo-spora-posredstvom-mediatsii-sovremennoe-sostoyanie-zakonodatelstva-praktika-ego-primeneniya-i-perspektivy-razvitiya.pdf>

Mediation in the Azerbaijan Republic through a historical perspective.

Fidan Bahruz qızı Allahyarova, Azerbaijan, Baku, Yasamal, A. Abbasov 9 "A", ap. 24

Baku State University, Faculty of Law, info@bsu.edu.az, 0000-0002-9895-3963

Mediation as a way of ADR (alternative dispute resolution) process has a long history of emergence and development. Nowadays this procedure is widely used due to a number of advantages. The article briefly touches on the main stages of the formation of the mediation institute in the Azerbaijan Republic. Both the ancient period of the existence of the first state formations on the territory of Azerbaijan and the more modern stage are covered.

Key words: mediation, history of mediation, alternative dispute resolution, ADR

The appearance of the term "mediation" ("meditationem" translated from Latin as "reflection, meditation", where the root "med" means "to take appropriate measures") in the modern sense dates back approximately to the 14th century. Whereas the practice of reconciling the interests of the parties with the participation of a disinterested third party has a longer history of origin and development than the term by which it is usually designated. A similar institution existed even among the ancient Sumerians, who belong to one of the earliest civilizations known to us, which existed from 4500 to 1900 BC. Thus, assistance to the parties in resolving the dispute before going to court was provided by mashkims, who often participated in court proceedings. The ancient Mari Kingdom, located on the territory of modern Syria, used mediation in resolving disputes between kingdoms as early as the II millennium BC. The legal system of Ancient Greece and Rome should be noted, in which the institute was further developed. Mediation, as a means of dispute settlement, was reflected in the Code of Justinian, dating back to 530-533 AD. Disputes between villagers were often resolved through the mediation held by village elders. The practice that existed in Greece was then adopted by Ancient Rome, where the functions of the mediator were performed by persons known as "internunciarius, medium, intercessor, philanthropus, interpolator, conciliator, interlocutor, interpres and mediator".

The history of the development of the institution of out-of-court dispute resolution through the mediation of a third disinterested party in Azerbaijan has its roots far back in history. Thus, judicial power in the state of Manna, formed in the I millennium BC, after a number of small state formations as a result of the union of ethnically close tribes, was exercised:

1. The head of state, the Shah, who owned the highest judicial power.
2. Judges who were appointed from among the Shah's confidants and relatives.

3. Village leaders – belali. They were elected at the general meeting of the community and engaged in some administrative and judicial activities.
4. In connection with the preservation of the remnants of public standing, the heads of tribes and clans, known as bis behta, also performed judicial functions within their clan/tribe.
5. Religious priests- magicians played a separate place in the proceedings.

Minor disputes were considered out of court by an authorized person appointed by the court.

Unfortunately, the modern science of history does not have exhaustive data on the state and legal structure of the first state formations of Azerbaijan, which are Aratta, as well as the states of Kutium and Lullubi, which appeared in the IV- III millennia BC. Nevertheless, the continuity of the state structure, its stability, the existence of such an institution in neighboring countries, including in the state of the Sumerians, with whom Aratta corresponded and had stable state relations carried out with the help of gasyds, allows us to assume that already at that time, there was an out-of-court procedure for resolving disputes with the participation of a disinterested third party.

Later in Midia and Atropatena, minor cases were considered by an authorized person appointed by the court.

A more modern example of the practice took place during the khanates, when the cities and districts were ruled by the Naibs. The position of naib was inherited, but required approval from the khan. The functions of the naib included the conduct of financial, police and judicial affairs on the territory under their control, as well as the resolution of disputes that did not require judicial proceedings. In addition, arbitration and mediation courts were created to consider civil cases arising between the villagers. Arbitration courts were formed at the choice of interested persons, sometimes at the choice of the head of the village. When resolving disputes, such courts widely applied local customs.

During the Soviet period, this institution of mediation did not develop due to the establishment by the state of comprehensive and absolute control over public life. At the same time, trade unions and party bodies could mediate in the field of resolving conflicts that arose in everyday life and production. Mediation was also used in the field of regulation of foreign economic, political and international relations.

The restoration of the institute in its modern meaning took place through the adoption of the law "On Mediation" of the Republic of Azerbaijan on March 29, 2019.

References:

1. Allahyarova F. «Implementation of Mediation in the Republic of Azerbaijan»
РОССИЙСКОЕ ПРАВО ОБРАЗОВАНИЕ, ПРАКТИКА, НАУКА, 2022, №1, с 88-91

2. Barret J. T., Barret J. P. A history of alternative dispute resolution. The story of a political, cultural, and social movement, San Francisco, Jossey- Bass A Whiley Imprint 05.08.2004, p. 336
3. Carrie Menkel-Meadow, “The History and Development of “A” DR (alternative/appropriate dispute resolution)”, Völkerrechtsblog, <https://voelkerrechtsblog.org/de/the-history-and-development-of-a-dr-alternativeappropriate-dispute-resolution/> 2016, doi: 10.17176/20180220-230945.
4. Mustafazadə, Tofiq (2005). Quba xanlığı (azərbay.). Bakı: Elm. 480 səh.
5. İsmayılov X. “Azərbaycan dövlət və hüquq tarixi” Bakı, Nurlan 2006, s. 719
6. Аллахярова Ф. «Медиация и правовые вопросы ее применения, Qanun № 01 (327) / 2022с.21-27

DİJİTALLEŞMENİN DENİZ TİCARETİNE ETKİLERİNE İLİŞKİN BİR DEĞERLENDİRME

Doç.Dr.Gökçe Çiçek CEYHUN ¹,

¹ Bursa Teknik Üniversitesi, Denizcilik Fakültesi, -ORCID ID: 0000-0003-3640-4018

ÖZET

Dijitalleşmenin ve yapay zekânın hızla değişen günümüz dünyasındaki pek çok gelişmeye yön verdiği bilinen bir gerçektir. Özellikle son yüzyılda dijitalleşme alanında yaşanan gelişmeler, pek çok konuda olduğu gibi denizcilik alanında da önemli etkilerde bulunmuştur. Küreselleşme olgusuyla birlikte ülkeler arasındaki sınırların kalkması, dünya ölçeğinde daha fazla mal ve hizmet ticaretini beraberinde getirmiştir. Dünya ticaretinin %90'ının denizyolu ulaşımı ile gerçekleştiği düşünüldüğünde denizcilik alanında dijitalleşmenin etkilerinin ne kadar geniş bir alanı kapsayacağını görmek mümkündür. Gerek maliyetlerdeki düşüş, gerekse zaman tasarrufu ile verimlilikte artış gibi etkilerinden dolayı denizcilik sektöründe dijitalleşmeye yapılan yatırımlar her geçen gün artmaktadır. Özellikle gemiler ve limanlar özelindeki büyük dönüşümün etkilerini çeşitli düzeylerde görmek mümkündür. Deniz ticaretini önemli ölçüde etkileyen, dijitalleşmeye yönelik uygulamaların başında insansız gemiler, gemilerde kullanılan dijital sistemler ve akıllı limanlar gibi alanlara yapılan yatırımlar gelmektedir. Denizcilik alanındaki en büyük kârlılık mekanizmasının, taşınan yüklerin ayrılış limanından varış limanına kadar zamanında ve hasarsız bir şekilde teslimi olduğu düşünüldüğünde, dijitalleşmeye yapılan yatırımların bazı liman ve ticaret rotalarının kullanım tercihlerini bile etkileyeceği aşikârdır. Bu çalışma kapsamında öncelikle yapay zekânın tarihçesi ile dijitalleşmeye ilişkin gelişmeler incelenmiştir. Literatür taramasının ardından denizcilik sektörüne ilişkin uygulamalara yer verilerek, bu alanda dikkat çeken ve deniz ticaretine yön veren güncel gelişmeler değerlendirilmiştir. Özellikle son yüzyıla damgasını vuran yapay zekâ ve dijitalleşmeye ilişkin uygulamaların bundan sonraki süreçlerde de denizcilik sektörünü derinden etkileyeceğine ilişkin değerlendirmelere ve örneklere yer verilerek çalışma sonuçlandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Küresel deniz ticareti, dijitalleşme, yapay zekâ

ÜRETKEN YAPAY ZEKÂNIN İÇERİK ÜRETEN İŞGÜCÜNÜN GELECEĞİNE ETKİLERİ

Gürkan Caner BİRER¹

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet GÜNEY²

ÖZET

Yapay zekâ birçok teknolojik gelişmede olduğu gibi insanların hayatını kolaylaştıran, emek verimliliğini artıran, daha önce mümkün olmayan birtakım işleri yapma imkânı sunan bir devrim olarak tanımlanabilir. Öte yandan her teknolojik devrimde olduğu gibi bu dönüşümden olumsuz etkilenen bazı gruplar da olabilmektedir. Dolayısıyla yapay zekânın önümüzdeki dönemde işgücü üzerinde oluşturabileceği olumsuz etkilerin araştırılması önemli görülmektedir. Üretken yapay zekâ (Generative AI), bir modeli eğitmek ve bir veri kümesini kullanarak yeni veri üretmeyi amaçlamaktadır. Örneğin, bir resim modelini eğitip, eldeki resimlere bakarak yeni resimler üretmesi sağlanabilir. Benzer şekilde, bir metin modeliyle, mevcut metinler incelenip belirli konularda anlamlı yeni metinler üretilebilir. Bu teknolojinin birçok farklı uygulaması vardır ve genellikle veri üretiminde ve öğrenme algoritmalarında kullanılmaktadır. 2022’de metin ve görsel üreten yapay zekâ uygulamalarında sıçrama olarak kabul edilebilecek çok ciddi gelişmeler yaşanmıştır. ChatGPT, DALL-E, Stable Diffusion, Imagen gibi yazılımlarla; resim yapmak, şiir yazmak, bir olayı özetlemek, karikatür çizmek gibi çoğunlukla insanların yaptığı işleri çok kaliteli şekilde yapabilen sistemler kullanıma sunuldu. Bu sistemlerin her biri yıllar süren araştırma ve geliştirme sonucu ortaya çıkmış ve bu süre içerisinde çeşitli bilimsel makale ve sunumlarda demo sürümleri tanıtılmış olsa da yakın zamanda herkesin kullanabileceği hale dönüşmüştür. Yapay zekânın rekabeti öldürmek, mahremiyeti ihlal etmek, ayrımcılık yapmak, ücretleri düşürmek veya baskılamak gibi olumsuz etkileri literatürde sıklıkla tartışılmaktadır. Ancak bu çalışma sadece üretken yapay zekânın işgücünün geleceğine etkilerine odaklanarak diğer çalışmalardan ayrılmaktadır. Ayrıca üretken yapay zekânın işgücü üzerinde, sosyal, psikolojik ve fizyolojik birçok farklı etkisi olabileceği bilinmekle birlikte, bu çalışmada özellikle üretken yapay zekânın; istihdam, ücretler ve iş yapış şeklindeki değişimlere etkisine odaklanılmıştır. Bugüne kadar teknolojik devrimlerden olumsuz anlamda az etkilenen içerik üreticileri, üretken yapay zekânın ürettiği araçlar nedeniyle daha az

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilişimi Bölümü, ORCID:0000-0001-7236-5613

² Atatürk Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, ORCID:0000-0002-9411-0483

yetenekli ama bu araçları iyi kullanan işgücüyle rekabet eder hale gelecektir. Bunun bir sonucu olarak kısa dönemde, iş bulmakta zorluk, daha düşük ücretle çalışma ve yeni araçları kullanamamak nedeniyle işinden olma gibi durumların işgücü piyasasında oluşabileceği öngörülmektedir. Bununla birlikte üretken yapay zekânın bazı işleri yapabilir hale gelmesi hem ilgili iş alanının genişlemesine hem de yeni yeteneklere ihtiyaç duyulmasını sağlayacaktır. Bu açıdan üretken yapay zekanın uzun dönemde işsizliği hissedilir ölçüde etkilemeyeceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Üretken Yapay Zekâ, İşgücü, İşsizlik.

TÜRKİYE’DE EGE DENİZİ KİTA SAHANLIĞI UYUŞMAZLIĞI KONUSUNU ELE ALAN BİLİMSEL ÇALIŞMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Samet BURCU ¹, Doç. Dr. Murat YORULMAZ ²

¹ Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizcilik İşletmeleri Yönetimi Anabilim Dalı, , ORCID ID:0000-0003-2023-1466

² Kocaeli Üniversitesi, Denizcilik Fakültesi, Denizcilik İşletmeleri Yönetimi Bölümü, ORCID ID: 0000-0002-5736-9146

ÖZET

Denizin altında doğal olarak devam eden deniz yatağı ve toprağın altında kalan bölge olarak tanımlanan Kıta Sahanelığı kavramının II. Dünya Savaşı’ndan sonra gündeme gelme sebebi, denize kıyısı olan ülkelerin bu bölgelerde var olan doğal kaynakları araştırma, kullanma ve işletme isteğine sahip olmalarından kaynaklanmaktadır. Bir ülkenin karasuları bitiminden itibaren 200 deniz miline kadar serbestliğı bulunan ülkeler için kıta sahanlığı kavramı sorun olarak görülmemektedir. Lakin Ege Denizi gibi kendine münhasır coğrafi yapısı olan denizlerde iki veya daha fazla kıyıdaş ülkeler arasında sorunlar çıkmaktadır. Bu sebep ile birbirine karşılıklı kıyıdaş iki devlet olan Türkiye ve Yunanistan arasındaki sorunların en başında kıta sahanlığı sorunu geldiğı görünmektedir. Bu çalışmanın amacı, Ege Denizi Kıta Sahanelığı Uyuşmazlığı konusunu ele alan ulusal çalışmaların bibliyometrik analiz yöntemi ile incelemesidir. Bu amaca yönelik olarak; Ulakbim TR Dizin, SOBİAD, Google Akademik ve YÖK-Tez veri tabanlarında ‘Ege Denizi’, ‘Kıta Sahanelığı’, ‘Kıta Sahanelığı Uyuşmazlığı’ konulu bilimsel çalışmaların (Makale/Tez) yararlanılan kaynak sayıları, kullanılan anahtar kelimeler, çalışmaların hangi kurumlar tarafından hazırlandığı ve çalışmaların düzeyleri analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda, konu ile alakalı 12 adet bilimsel çalışma olduğu ve aralarından bir tanesinin doktora seviyesinde tez olduğu görülmüştür. Yüksek lisans düzeyinde tez sayısı altı adet iken yayınlanan makale sayısı ise beş adettir. Toplam on iki adet çalışmanın dört adedi 31-60 kaynak sayısından yararlandığı görülmüştür. En fazla kaynaktan yararlanan çalışma ise 156 kaynak ile doktora tezi olduğu görülmüştür. Bilimsel çalışmalarda en çok kullanılan anahtar kelimeler ise; ‘Ege Denizi’, ‘Deniz Yetki Alanları’, ‘Ege Sorunları’ ve ‘Kıta Sahanelığı’ olmuştur. Marmara Üniversite’si bir makale ve bir adet yüksek lisans tezi hazırlayarak konu üzerinde en çok çalışma yapan kurum olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ege Denizi, Kıta Sahanelığı, Kıta Sahanelığı Uyuşmazlığı.

BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF SCIENTIFIC STUDIES ON THE CONTINENTAL SHELF DISPUTE OF THE AEGEAN SEA IN TÜRKİYE

ABSTRACT

The reason why the concept of the Continental Shelf, which is defined as the sea bed that continues naturally under the sea and the area under the ground, came to the agenda after the World War II, is due to the fact that the countries with a coastline have the desire to research, use and operate the natural resources existing in these regions. The concept of continental shelf is not seen as a problem for countries that have a freedom of up to 200 nautical miles from the end of a country's territorial waters. However, problems arise between two or more riparian countries in seas with a unique geographical structure such as the Aegean Sea. For this reason, it seems that the continental shelf problem comes first among the problems between Turkey and Greece, which are two mutually littoral states. The aim of this study is to examine the national studies dealing with the Aegean Sea Continental Shelf Conflict with the bibliometric analysis method. For this purpose; the number of sources used, keywords used, institutions prepared by scientific studies (Article/Thesis) on 'Aegean Sea', 'Continental Shelf', 'Continental Shelf Conflict' in Ulakbim TR Index, SOBIAD, Google Scholar and YOK-Thesis databases and the levels of the studies were analyzed. As a result of the analysis, it was seen that there were 12 scientific studies related to the subject and one of them was a doctoral thesis. While the number of theses at the master's level is six, the number of published articles is five. It was seen that four of the twelve studies benefited from the number of sources 31-60. It was seen that the study that benefited from the most sources was the doctoral thesis with 156 sources. The most used keywords in scientific studies are; 'Aegean Sea', 'Maritime Jurisdiction', 'Aegean Problems' and 'Continental Shelf'. Marmara University has been the institution that has done the most work on the subject by preparing an article and a master's thesis.

Keywords: Aegean Sea, Continental Shelf, Continental Shelf Conflict.

GİRİŞ

Ege Denizi'nde birbirine kıyıdaş olan Türkiye ve Yunanistan, halihazırda devam eden bir takım anlaşmazlık ve sorunlara sahiptirler. İki ülke arasında yaşanan anlaşmazlıklar; Karasuları sorunu, FIR (Uçuş Bilgi Bölgesi) hattı sorunu, EGEAYDAAK (Egemenliği Antlaşmalarla Yunanistan'a Devredilmemiş Ada, Adacık ve Kayalıklar) sorunu, Kıta Sahaneliği uyuşmazlığı sorunu, Arama-kurtarma sahası sorunu, Ege Adaları'nın silahsızlandırılmış statüsündeki adaların ihlali sorunları gibi birkaç farklı anlaşmazlık ve uyuşmazlıklar bulunmaktadır. Bahse konu sorunlar her ne kadar farklı olarak görünse de nedenleri ve çözümleri birbiri ile alakadar konulardır.

Bu çalışmada ise, en önemli sorunlardan biri olan Ege Denizi'nde Kıta Sahaneliği uyuşmazlığı konusu ile ilgili yapılan çalışmalar bibliyometrik analiz yöntemi ile incelenmiştir. Bibliyometrik analiz, belirli konularda, belirli alanda kurumlar ya da kişiler tarafından yazılan bilimsel çalışmaların arasındaki ilişkilerin sayısal olarak analizidir. Ege Denizi'nde Kıta

Sahanlığı Uyuşmazlığı konulu bilimsel yazılar, ‘Ege Denizi’, ‘Kıta Sahanlığı’, ‘Kıta Sahanlığı Uyuşmazlığı’ gibi anahtar kelimeler kullanılarak, çeşitli veri tabanlarından bulunarak değerlendirilmeye alınmıştır. Bibliyometrik analiz yöntemleri havacılık alanında, hukuk alanında, sağlık alanında, eğitim ve enerji gibi birçok alanda kullanılsada denizcilik alanında Bibliyometrik analiz yönteminin kullanıldığı sınırlı sayıda çalışmaya (Yorulmaz ve Baykan’ın YÖK Ulusal Tez Merkezinde bulunan ve Türkiye’de ‘liman’ konusunu ele alan yüksek lisans ve doktora tezlerindeki araştırma eğilimleri bibliyometrik analiz yöntemi ile incelenmesi) rastlanılmıştır.

Bunu gerçekleştirmek üzere ilk etapta Ege Denizi Kıta Sahanlığı kavramı, Kıta Sahanlığının tarihsel gelişimi ve denize kıyısı olan ülkeler açısından bu kavramın önemi açıklanmıştır. Daha sonra Ege Denizi’nde Kıta Sahanlığı uyuşmazlığının ortaya çıkışı ve U.A.D. (Uluslararası Adalet Divanı) tarafından verilen benzer mahkeme kararları değerlendirilmiştir. Çalışmamızın son kısmında Ulakbim TR Dizin, SOBİAD, Google Akademik ve YÖK-Tez veri tabanları üzerinde, Ege Denizi’nde Kıta sahanlığı uyuşmazlığı ile ilgili çalışılmış bilimsel yazılar, bibliyometrik analiz yöntemi ile incelenmiştir. Bu çalışmanın sonraki süreçlerde Ege Denizi kıta sahanlığı uyuşmazlığı konusunda yapılacak çalışmalara yol göstereceği düşünülmektedir.

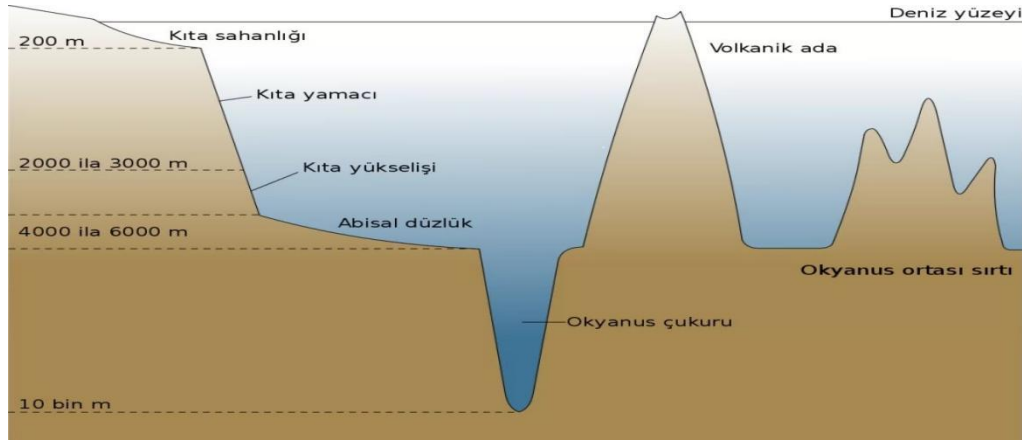
1. ULUSLARARASI HUKUKTA KITA SAHANLIĞI KAVRAMI

Bu kavramı iki farklı konuda ele almak gerekmektedir. Coğrafi olarak kıta sahanlığı, bir ülkenin denizin altından doğal olarak devam eden deniz yatağı ve toprağın altında kalan kısma verilen isimdir (Pazarcı,2003).

Dip derinlikleri aniden oluşmamakla birlikte kara parçası ile deniz kıyısının birleşiminden itibaren düşük açıda eğim oluşturarak ilerlemektedir. Yaklaşık 133 metreden sonra ani eğimler ile derin dipler oluşmaktadır. Bu durumda kıta sahanlığı, nispeten sığ kabul edilebilecek kara parçasından başlayarak 150-200 metre derinlikteki su kütlesi ile kaplı ve derin okyanus diplerinden uzakta bulunan katmanlar ile ilgili bir kavramdır (Toluner,1996).

Jeolojik açıdan incelendiğinde; Kabul edilen iki ana yer kabuğu bulunmaktadır.

- Deniz seviyesi üzerinde bulunan yer kabuğu,
  - Deniz seviyesinden başlamak üzere yaklaşık 5000 km derinliğe sahip okyanus tabanları.
- Bu iki oluşum, yer kabuğunun yüzünü ve kıta sahanlığının da dahil olduğu kıta kenarını betimler. Kıta kenarı dört bölümden oluşmaktadır. Kıyı, Kıta Sahanlığı, Kıta Yamacı, Kıta Eşiği (Karaköse,1986).

Görsel 1. Coğrafi açıdan Kıta Sahanlığı [15]

20. yy. başlarından itibaren devletler deniz altında bulunan maddi zenginlikleri keşfetmesi sonucu, gündeme gelen Kıta Sahanlığı konusu ilk kez resmi olarak İngiltere ile Venezüella arasında 26 Şubat 1942 tarihinde imza altına alınan Paria Körfezi Anlaşmasında geçmiştir (Seha,1959).

Hukuki açıdan bakıldığı zaman Kıta Sahanlığı kavramı, A.B.D. Başkanı Truman'ın 28 Eylül 1945 tarihinde;

- Kıta Sahanlığının yer altı ve deniz yatağı doğal kaynakları,
- Açık denizin bazı bölgelerinde sahil balıkçılığı hakkında yayınlamış olduğu iki bildiriye geçmektedir (Gündüz,1983).

29 Nisan 1958 Cenevre Deniz Hukuku Sözleşmeleri, 4 Ana sözleşme 15 maddeden oluşan ve Türkiye'nin taraf olmadığı Deniz Hukuku Konferansı'nda hukuki kavram olarak Kıta Sahanlığının tanımı ilk kez yapılmıştır.

1958 Cenevre Kıta Sahanlığı Sözleşmesinin 1.maddesinde;

“Kıyıdan itibaren, lakin Karasuları Sahasının dışında 200 metre derinliğe kadar olan sualtı alanlarının deniz yatağını ve toprak altını ile su kütesinin doğal kaynaklarını işletmeye imkân tanıdığı yere kadar uzanan yerler.” (1958 Cenevre Kıta Sahanlığı Sözleşmesi, md:1) şeklinde tanımlanmıştır.

1958 tarihinde imzalanan Cenevre Deniz Hukuku Sözleşmesinin gelişen teknoloji sebebiyle yetersiz kaldığı düşünülerek ve devletlerin deniz tabiatının daha derinliklerinde var olan doğal kaynakları araştırma isteği III. Deniz Hukuku Konferansı olan 1982 B.M.D.H.S.'ni gerçekleştirmiştir. 1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'ne göre Kıta Sahanlığı kavramı;

“Bir kıyı devletinin Kıta Sahanlığı; kara ülkesinin doğal uzantısı boyunca, karasularının ötesinde yer alan ve Kıta Kenarının dış sınırına kadar uzanan veya Kıta Kenarının dış sınırının 200 mile kadar uzanmadığı yerlerde,

karasularının ölçülmeye başlandığı esas hatlardan itibaren, 200 mile kadar uzanan sualtı alanlarının deniz yatağını ve toprak altını kapsar” (BMDHS, md:74).

Diğer deniz alanlarında olduğu gibi Kıta Sahanelığında da sınırlandırmanın 3 temel unsuru bulunmaktadır. Bu üç unsur; İç sınır, dış ön sınır ve yan sınır olarak isimlendirilmektedir. Kıta Sahanelığının iç sınırı, denize kıyısı bulunan bir ülkenin karasularının bittiği yerdir. Kıta Sahanelığının dış sınırı, bir ülkenin karasularının bittiği yeri yani açık deniz alanının başladığı yeri gösteren sınırdır. Yan sınır ise, birbirine komşu denize kıyısı olan iki ülkenin hakimiyet alanlarının ayırımında kullanılır (Pazarcı, 1993).

Devletlerin Kıta Sahanelığı üzerindeki hakları, Kıta Sahanelığı alanında yer alan doğal kaynakların kullanımı hususudur. Burada doğal kaynak olarak tanımlanan unsurlar deniz yatağında veya üzerinde bulunan madenler ve bu deniz yatağı üstünde veya altında sürekli temas halinde bulunan canlılardır. Kıyı Devletlerin bu kaynaklardan yararlanması ve araştırma yapması temel haklarından en önemlileridir.

2. EGE DENİZİ'NDE KITA SAHANLIĞI UYUŞMAZLIĞI

İlk olarak Kıta Sahanelığı kavramı 1940'lı yıllarda ve A.B.D Başkanı Truman'ın yayınlamış olduğu bildiri ile ortaya çıkmış olsa da ülkemizde ve dolayısıyla Ege Denizi'nde ilk olarak Türkiye'nin, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı'na 1973 yılında verdiği 27 adet petrol arama ruhsatı ile ortaya çıkmıştır. Bu izin vermenin sonrasında yaklaşık 45 yıldır çözülemeyecek olan, en karmaşık deniz yetki alanlarının sınırlandırma sorunu başlamış olacaktır (Yücel, 2016).

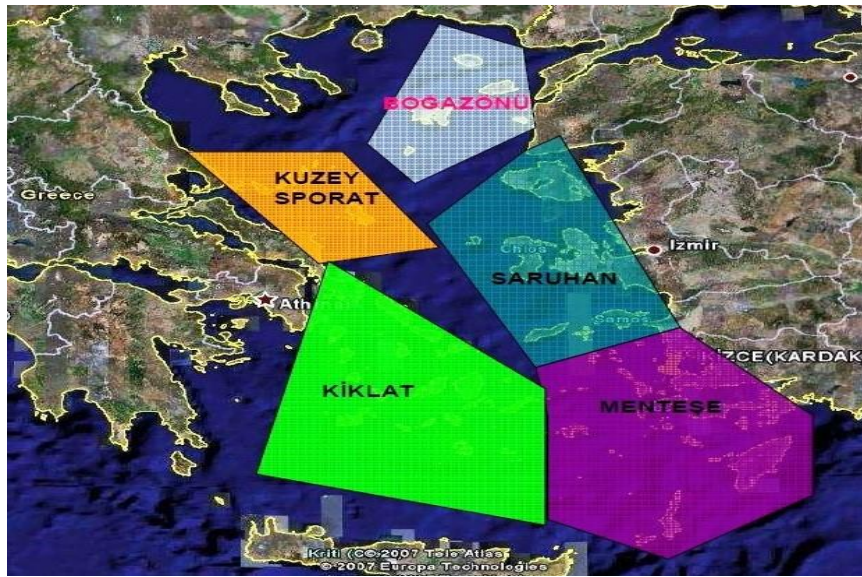
Ege Denizi'ni tam olarak tanımlamak gerekirse, Balkan Yarımadasının doğu kısmı ile Anadolu toprakları arasında kalmaktadır. Ege Denizi'nin güneyinde Girit Adası, doğuda Türkiye'nin batı kıyıları, kuzeyde ve batı tarafında Yunanistan anakarasıyla çevrili olan yarı-kapalı bir denizdir. Ege Denizi, Çanakkale boğazı ile Marmara Denizi'ne bağlanıp, Marmara Denizi'nden de İstanbul Boğazı ile Karadeniz'e bağlanmaktadır (Yücel, 2016).

Genel hatları ile dikdörtgeni anımsatan Ege Denizi, kuzeye doğru genişliği 270, ortada 150, güneyde ise 400 km kadardır. Bu sınırlar içinde Ege Denizinin toplam alanı 214.000 km²'dir (Kasap, 1996).

Ege Denizi kıyılarının çok fazla düzleme sahip olmamasının, diğer denizlerden farklı olmasının en önemli unsurları, birçok kaya parçasından oluşan ve bazılarının yüzlerce kilometre alana sahip adaların deniz yüzeyine serpilmiş olması, çeşitli boylarda koyların, boğazların, körfezlerin, yarımadaların varlığı ve deniz dibindeki çukur, bant ve farklı boyuttaki diplerden meydana gelmesi, Ege Denizi Kıyıları için 'karmaşıklık, parçalanmışlık' şeklinde ifade edilebilir (Yücel, 2016).

Yunanistan'a devredilen adaların büyük kısmının Türkiye ana karasına çok daha yakın olması ve bahse konu adaların yukarıdan aşağıya bir çizgi halinde kapatması, aynı zamanda Ege Denizinde var olan birçok ada, adacık ve kayalıkların hâlen egemenliğinin tartışmalı olması, Ege Denizi'ni diğer denizlerden çok farklı yere konumlandırarak ayrı bir öneme sahip olduğunu göstermektedir (Aklar, 2003).

Ege Denizi, toplamda 3000 adanın bulunması sebebiyle 'Adalar Denizi' olarak da adlandırılabilir (Gürkan, 1989). Ege Denizinde mevcut ada, adacık ve kayalıklardan yüz ölçümü 100 km² den büyük olanlar 24 kadar olup, diğer küçük adalar ile toplam yüz ölçümleri 23.000 km² civarındadır. Bu alan tüm Ege Denizi'nin yaklaşık dokuzda birine denk gelmektedir. Bu adaların birçoğunun iki ülke kıyılarının önünde kümelenmesi sebebiyle 3 grup halinde sınıflandırılması gerekmektedir. Türk kıyılarına yakın olan dolayısıyla Anadolu yarımadasının uzantısı olduğu değerlendirilen adalar 1. grubu oluşturmaktadır. 1. grup adaları Doğu Sporad ve Güney Sporad Adaları (12 Adalar) olarak isimlendirilmiştir, Çanakkale Boğazının hemen önündeki Semadirek, Limni, Gökçeada ve Bozcada bu gruba dahil olan adalardır. Yunan kıyılarına yakın olan 2. grup adalar ise Kuzey Sporad ve Kikliad Adaları olarak sınıflandırılmıştır. Ege'nin en büyük adası olma özelliğini taşıyan Girit Adası ise Kitira ve beraberinde devam eden adalar 3. grubu oluşturmuşlardır. (Harp Ak. K, s;11).

Görsel 2. Ege Denizi Adalar Haritası [16]

Yunanistan 1961 tarihinde Ege Denizinde, kuzey ve batı kıyılarından başlayarak bazı ortaklıklara petrol arama ruhsatı vermiştir. Zamanla ortaklıklara verilen arama ruhsatı alanı doğuya doğru kaymış ve Yunanistan'ın karasularının dışında, Türkiye'nin karasuları sınırını ihlal etmeye başlamıştır (Özüerman, 1987).

Bu amaçla, Yunanistan verdiği ruhsatlar ile Ege Denizi'nde kendi alanlarını çizmek istemiştir. Arama ruhsatı alanlarını doğuya kaydırarak Türk kıyılarına yakın olan Yunan Adaları ile Anadolu yarımadasının tam ortasından geçirmektedir. Bu hal tarzı ile Yunanistan, Ege Denizi'ni bir Yunan Gölü haline getirmeye çalışması ve Türkiye'nin buna karşılık olarak 1973 tarihinde T.P.A.O.'na Semadirek, Limni, Midilli Adaları civarında arama ruhsatı vermesi Ege Denizi'nde Kıta Sahanlığı uyuşmazlığının başlangıcı olmuştur.

2.1 Türkiye ve Yunanistan'ın Kıta Sahanlığı Uyuşmazlığına İlişkin Tezler

Yunanistan'ın Ege Denizi Kıta Sahanlığı uyuşmazlığı hakkında savunduğu 5 farklı konu vardır. Bu konular; (Kuran, 2009).

- Siyasal ve ülkesel bütünlük hakkı,
- Eşit uzaklık ilkesinin uygulanması,
- Sınırlandırmanın, Türk-Yunan Adalarının en doğuda var olan adaların arasında yapılması,
- Kıta Sahanlığı üzerinde münhasır egemen haklar,
- Tam Kıta Sahanlığı hakkıdır.

Türkiye'nin Ege Denizi Kıta Sahanlığı uyuşmazlığı hakkında 6 adet savunduğu tez vardır. Bu tezler;

- Anlaşmanın esas olması görüşü,
- Doğal uzantının esas olması,
- Hakça ilkelerin uygulanması
- Adaların özel durumlar oluşturması,
- Ege Denizi'nin yarı-kapalı bir deniz olması,
- Lozan dengesi görüşüdür (Güneş, 1995).

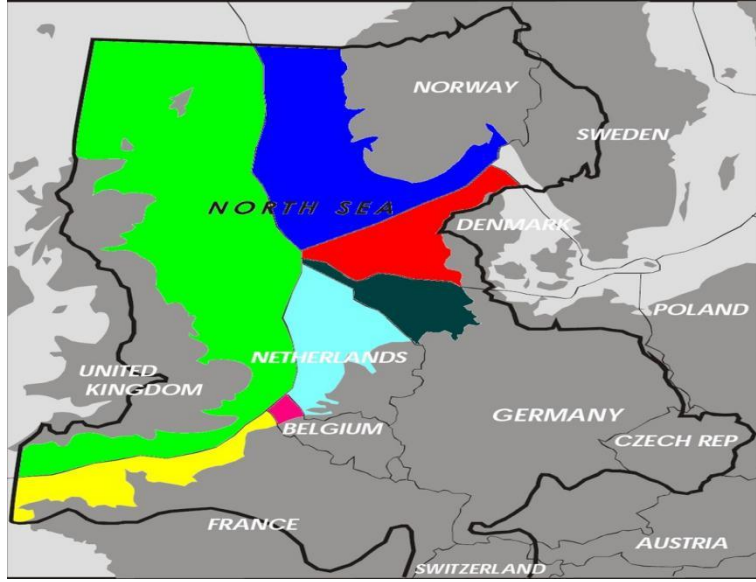
2.2 Uluslararası Adalet Divanı Kararları

Ege Denizi'nde mevcut Kıta Sahanlığı anlaşmazlığı gibi birçok özel alana sahip denizlerde de iki veya daha fazla ülkelerin uyuşmazlığa düştüğü konular vardır. Bu anlaşmazlıklara konu olan tezler ve görüşler, Uluslararası Adalet Divanı'na taşınarak hakem mahkeme tarafından bazı kararlar verilmiştir. Bahse konu mahkeme tarafından karara bağlanan tezler, Ege Denizi Kıta Sahanlığı uyuşmazlığında iki ülke tarafından ileri sürülen görüşleri etkileyecek öneme haizdir.

2.2.1 Kuzey Denizi Kıta Sahanlığı Davası

Kuzey Denizi Kıta Sahanlığı davaları, Almanya ile Hollanda ve Danimarka arasında kapalı deniz olarak adlandırılabilir Kuzey Denizi'nde, Kıta Sahanlığı yan sınırının belirlenmesi hususunu incelemiştir. Bahse konu dava da Almanya'nın iddia ettiği eşit uzaklık ve orta hat kavramı tek başına sınırlandırmak için yeterli olmadığı kararı 11'e karşı 6 oy ile 20 Şubat 1969 tarihinde açıklamıştır. Bahse konu kavramlar yerini 'hakkaniyet' ve 'doğal uzanti' ilkelerine bırakmıştır. Türkiye'nin ileri sürdüğü 'Hakça ilkelerin uygulanması' görüşüne yakın

ve Yunanistan'ın 'Eşit uzaklık ilkesine' karşı oy çıkması Ege Denizi'nde Türkiye'nin lehine önemli gelişmedir (Doğru, 2003).

Görsel 3. Almanya, Hollanda ve Danimarka arasındaki yan sınır uyuşmazlığı [17]

2.2.2 İngiltere ile Fransa'nın Kıta Sahaneliğinin Sınırlandırılması Davası

Fransa ile İngiltere, Kıta Sahaneliği sınırlarını belirlemek üzere 'Eşit uzaklık' ilkesini desteklediklerini karşılıklı olarak onaylamışlardır. Fransa bu ilkeyi desteklerken, arada belirlenecek sınır çizgisini iki ülkenin kıyıları yani ana kara hattının ortasından geçmesi gerektiğini savunmuştur. İngiltere ise Kıta Sahaneliği sınırlarını belirleyecek çizgiyi, kendi adaları olarak kabul edilen lakin Fransa ana karasına mesafe olarak daha yakın olan Kanal Adaları ile Fransa'nın ana karası ortasından sınırı belirlemek istemiştir. Uluslararası Adalet Divanı'na taşınan konuda belirlenen sınır, Fransa ana karasına yakın olan Kanal Adaları için balıkçılık faaliyetlerini etkilemeyecek şekilde 12 deniz mili ötesinden 'örf ve âdet' ilkesi uygulanarak Fransa'nın Kıta Sahaneliği belirlenmiştir (Doğru, 2003).

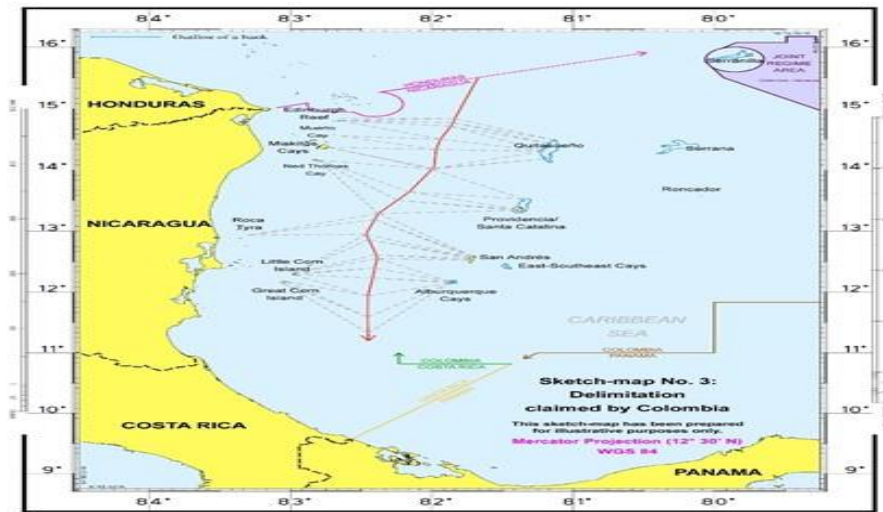

Görsel 4. İngiltere ve Fransa arasında sınırlandırılan Deniz Yetki Alanı [18]

2.2.3 Nikaragua ile Kolombiya Arasındaki Uyuşmazlık Davası

Ege Denizi Kıta Sahanelığı uyuşmazlığı ile benzerliğı söz konusu en çok olan dava 2001 yılında Uluslararası Adalet Divanı'na taşınan Nikaragua-Kolombiya arasındaki deniz yetki alanlarının sınırlandırılması hususudur. Bahse konu dava da Nikaragua, ana karasından itibaren Kolombiya'ya ait olan adaları da kapsayarak 200 millik deniz sahasını kendi Kıta Sahanelığı olarak ileri sürmüştür. Karşı görüş olarak ise Kolombiya, bu görüşü reddetmiş, kendine ait olan adalar ile Nikaragua ana karasının ortasından deniz alanını sınırlandırılması gerektiğini belirtmiştir. Ege Denizi Kıta Sahanelığı uyuşmazlığına benzer sorunlar teşkil eden bu dava da Uluslararası Adalet Divanı, iki ülke arasındaki mesafenin 400 deniz milinden fazla olması sebebiyle Kolombiya'nın görüşünü reddederek, Nikaragua kıyılarından itibaren 200 deniz mil mesafeye kadar olan alanı Nikaragua deniz alanı olarak belirlemiştir (Açıkgönül, 2014).

Görsel 5: Nikaragua-Kolombiya Deniz Yetki Alanı [19]

Uluslararası Adalet Divanına taşınan ve Ege Denizi Kıta Sahanlığı uyuşmazlığına yardımcı karar olacak diğer davalar şunlardır;

- Maine Körfezi Davası,
- Malta-Libya Kıta Sahanlığı Davası,
- Katar-Bahreyn Davası,
- Grönland-Jan Mayen Davası,
- Romanya-Ukrayna Davası,
- Nikaragua-Honduras Davası,
- Arjantin-Şili Davası,
- Kamerun-Nijerya Davaları olarak sıralanabilir.

3. YÖNTEM

Bibliyometrik analiz, belirli konularda, belirli alanda kurumlar ya da kişiler tarafından yazılan bilimsel çalışmaların arasındaki ilişkilerin sayısal olarak analizidir. Yayınlar ve yazarlara ilişkin birçok göstergenin ortaya konması açısından bibliyometrik analiz çalışmaları önemlidir. Bibliyometrik analiz; doküman incelemesi olarak içerik analizi ve sayısal analiz açısından ise nicel araştırma yöntemi olarak kabul edilebilir (Evren, 2014).

Örnek ile açıklamamız gerekir ise Akduman, Demirbağ ve Sivri tarafından yapılan çalışmada, 2015 ile 2019 yılları arasında Türkiye’de ‘Bakteriyolojik Su Kalitesi’ konusunda yayınlanmış olan bilimsel çalışmaları değerlendirmiştir. Yapılan çalışmada, bakteriyolojik analiz metodu, örneklem alınan bakteri, bilimsel çalışmaların yayınlandığı yıl ve dergiler ile bu çalışmaların hazırlandığı kurumlar analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda ‘Bakteriyolojik Su Kalitesi’ konusu ile ilgili yayımların genellikle Marmara Bölgesinde yoğunlaştığı gözlemlenmiştir.

4. BULGULAR

Bu çalışma, Türk-Yunan ilişkilerinde en büyük sorunlardan biri olarak görünen Ege Denizi’nde Kıta Sahanlığı uyuşmazlığı ile ilgili yapılan bilimsel çalışmaları incelemiş ve bu çalışmaları aşağıda ifade edilen parametreler ile karşılaştırarak çeşitli bulgular gözlemlenmiştir.

Ege Denizi’nde Kıta Sahanlığı uyuşmazlığı ile ilgili bilimsel çalışmalar aşağıda belirtilen parametrelere göre analiz edilmiştir;

- Çalışmalar kaç farklı kaynaktan yararlanılarak hazırlanmıştır?
- Konu ile ilgili çalışmalarda hangi anahtar kelimeler kullanılmıştır?
- Ege Denizi Kıta Sahanlığı Uyuşmazlığı konusu ile İlgili Bilimsel Çalışmaların çeşitleri nelerdir?

- Çalışmalar hangi kurumlar tarafından hazırlanılmıştır?

‘Ege Denizi’, ‘Kıta Sahanelığı’, ‘Kıta Sahanelığı Uyuşmazlığı’ anahtar kelimeleri kullanılarak YÖK-Tez, Google Akademik ve TR Dizin ’in veri tabanlarında araştırmalar yapılarak toplam da 12 adet bilimsel çalışmaya ulaşılmıştır. 12 çalışma içerisinde; 1 adet doktora tezi, 6 adet yüksek lisans tezi ve 5 adette makale olarak 3 farklı çalışma çeşidi incelenmiştir.

Çizelge 1: Veri tabanları üzerinde Ege Denizi, Kıta Sahanelığı, Kıta Sahanelığı Uyuşmazlığı ile ilgili çalışmaların analizi

Yazar/lar ve Yayın yılı	Alan/Konu	Veri Tabanı	Çalışmanın Başlığı	Amaç	Çalışmanın Yayımlandığı Dergi
Hakkı Hakan ERKİNER (2021)	Hukuk	Google Akademik	Türk-Yunan İlişkileri Kapsamında Kıta Sahanelığı Uyuşmazlığının Çözüm Yeri Birleşmiş Milletler Uluslararası Adalet Divanı Olabilir mi?	Uluslararası Adalet Divanı tarafından verilen kararların Türk-Yunan sorunlarına çözüm olabileceği araştırılmıştır.	Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
Sibel KARABEL (2017)	Uluslararası İlişkiler	Tr Dizin	Türkiye-Yunanistan İlişkileri ve Denizden Kaynaklanan Uluslararası Sorunlar	Güney Çin Denizi ve Doğu Çin Denizi örneklerindeki gibi çözüm önerilerinin, Ege Denizi’ndeki uyuşmazlıklar için de uygulanabilirliği araştırılmıştır.	Bilge Strateji
Nurser GÖKDEMİR İŞİK (2009)	Denizcilik	YÖK-Tez	Kıta Sahanelığı, Hukukî Rejimi ve Ege Sorunu	Kıyı Devletine ait kıta sahanlığı üzerindeki doğal kaynakların araştırılması ve işletilmesi hakkı ve kıyı devletinin, deniz altı kabloları ve boru hattı döşenmesi, suni ada ve tesislerin işletilmesi ve kıta sahanlığı üzerinde bilimsel araştırma sürecindeki yetkileri açıklanmıştır.	Doktora Tezi
Adnan ÖNDER (2008)	Tarih	Google akademik	Türk Yunan İlişkileri (Kıta Sahanelığı Meselesi)	Türk-Yunan Kıta Sahanelığı sorunun tarihsel gelişimi incelenmiştir.	Yüksek Lisans Tezi
Elif KADIOĞLU (2016)	Hukuk	YÖK-Tez	Ege Denizi’nde Kıta Sahanelığı Uyuşmazlığının Uluslararası Adalet Divanı’nın Güncel Kararları Işığında Değerlendirilmesi	Ege Denizi’ndeki sorunları, diğer kıyıdaş ülkeler arasındaki muhtelif sorunlarının U.A.D. kararları kapsamında değerlendirilmiştir.	Yüksek Lisans Tezi

Arda ÖZKAN (2009)	Uluslararası İlişkiler	YÖK-Tez	Uluslararası Deniz Hukuku Açısından Ege Denizi Kıta Sahaneliği Uyuşmazlığı	Kıta Sahaneliği uyuşmazlığı konusunda tarafların tezleri ve görüşlerinin Deniz Hukuku açısından ele alınmıştır.	Yüksek Lisans Tezi
Hüseyin Sefa DÜNDAR (2012)	Denizcilik	Google akademik	Rodos ve İstanköy Adasının Kısa Tarihi ve Ege'de Kıta Sahaneliği Sorununun Bu Adalar Etrafında Kısa Bir Değerlendirmesi	Rodos ve İstanköy Adalarının Kıta Sahaneliği üzerindeki etkisi araştırılmıştır.	ACADEMİA
Hande DAĞISTANLI (2006)	Hukuk	YÖK-Tez	Ege Kıta Sahaneliği Uyuşmazlığı	Ege Denizi'ne benzer coğrafi yapıda bulunan diğer denizlerdeki uyuşmazlıkların, Türk-Yunan sorunları çözümünde fikir olabileceği araştırılmıştır.	Yüksek Lisans Tezi
İsmet BALIK (2018)	Denizcilik	Google akademik	Türkiye'nin Deniz Yetki Alanları ve Kıyıdaş Ülkelerle Yetki Alanı Anlaşmazlıkları	Türk-Yunan mevcut yetki alanları ve bu alanların belirlenmesi konusunda kıyıdaş ülkelerle yaşanan anlaşmazlıklar ve çözüm önerileri üzerine araştırılmıştır.	Kent Kültürü ve Yönetimi Hakemli Elektronik Dergi
Yeliz YAZAN (2014)	Uluslararası İlişkiler	Google akademik	Türk-Yunan Ege Denizi Sorunlarının Avrupa Birliği Komisyonunun ve Parlamentosunun Bakış Açılıarı Çerçevesinde İncelenmesi	Türk-Yunan taraflarının belirsiz alanlara yönelik görüşlere yer verilmesi ve bu alanların Avrupa Birliği organları olan Avrupa Parlamentosu kararları çerçevesinde incelenmiştir.	İstanbul Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Araştırma Dergisi
Erol DURSUN (1999)	Denizcilik	YÖK-Tez	Ege Deniz'inde Türk-Yunan Kıta Sahaneliği Uyuşmazlığı	Ege Denizi'nde mevcut uyuşmazlığın tarihsel gelişimi ve iki ülke tarafından öne sürülen görüşler incelenmiştir.	Yüksek Lisans Tezi
Nesrin SİNGİL (2020)	Hukuk	YÖK-Tez	Kıta Sahaneliğinin Sınırlanmasında Orantılılık İlkesinin Rolü	U.A.D kararları kapsamında Orantılılık ilkesinin, Ege Denizi'nde mevcut sorunlara yardımcı olabileceği araştırılmıştır.	Yüksek Lisans Tezi

4.1 Yararlanılan Kaynak Sayılarına Göre Dağılım

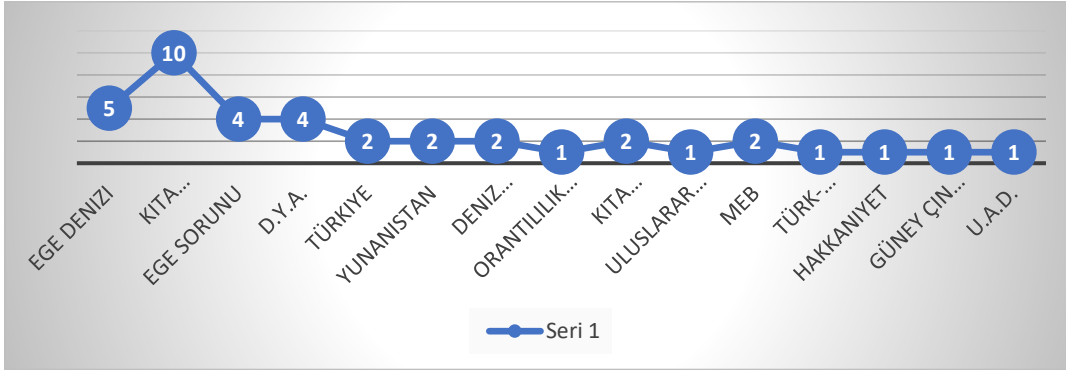
Günümüze kadar olan bilimsel çalışmaların çeşitli veri tabanlarında analizi sonucu elde edilen bulgular Çizelge 2'de gösterilmiştir.

- En fazla kaynaktan yararlanan çalışma, doktora tezi olmuştur.
- Bilimsel çalışmaların %33,4'lük kısmı, 31-60 kaynak sayısından yararlandığı görülmüştür.
- En az kaynaktan faydalanan çalışma ise 0-30 kaynak sayısı ile makale çalışmaları olmuştur.

Çizelge 2: Bilimsel çalışmaların faydalandığı kaynak sayılarının dağılımı

Kaynak Sayısı	Doktora	Tez	Makale	Toplam Frekans	%
0-30	-	-	2	2	16,6
31-60	-	1	3	4	33,4
61-90	-	1	-	1	8,3
91-120	-	2	0	2	16,7
121-150	-	2	-	2	16,7
150 ve özeri	1	-	-	1	8,3
Toplam	1	6	5	12	100

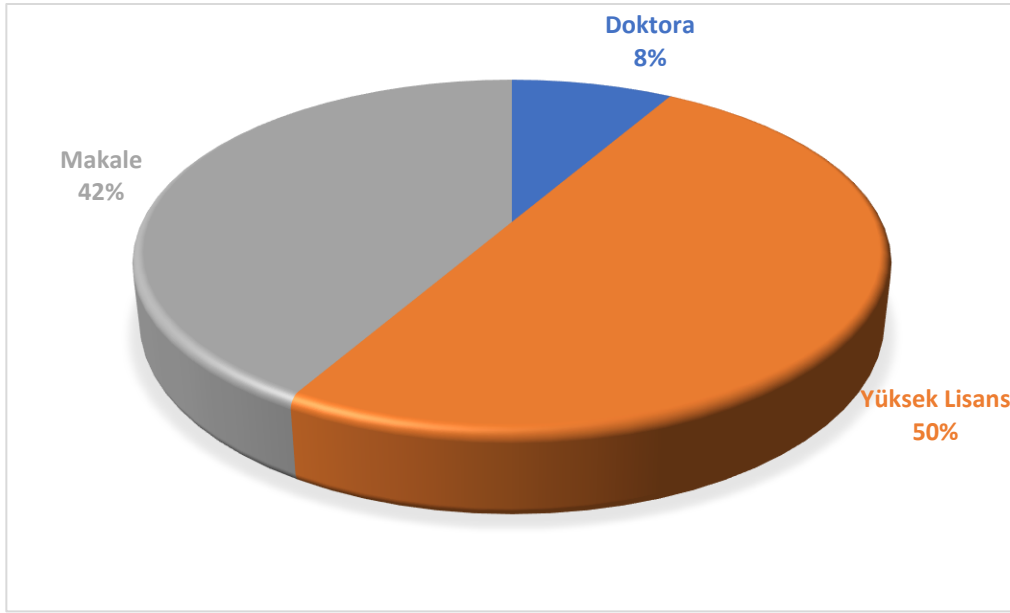
4.2 Bilimsel Çalışmalarda kullanılan Anahtar Kelimeler

Görsel 6. Çalışmalarda en çok kullanılan anahtar kelimeler.

Görsel 6' da belirtildiği gibi bilimsel çalışmalarda yoğunluk olarak, Kıta Sahaneliği, Ege Denizi, Ege Sorunu ve Deniz Yetki Alanları kelimeleri kullanılmıştır.

4.3 Ege Denizi Kıta Sahaneliği Uyuşmazlığı Konusu ile İlgili Bilimsel Çalışmaların Dağılımı

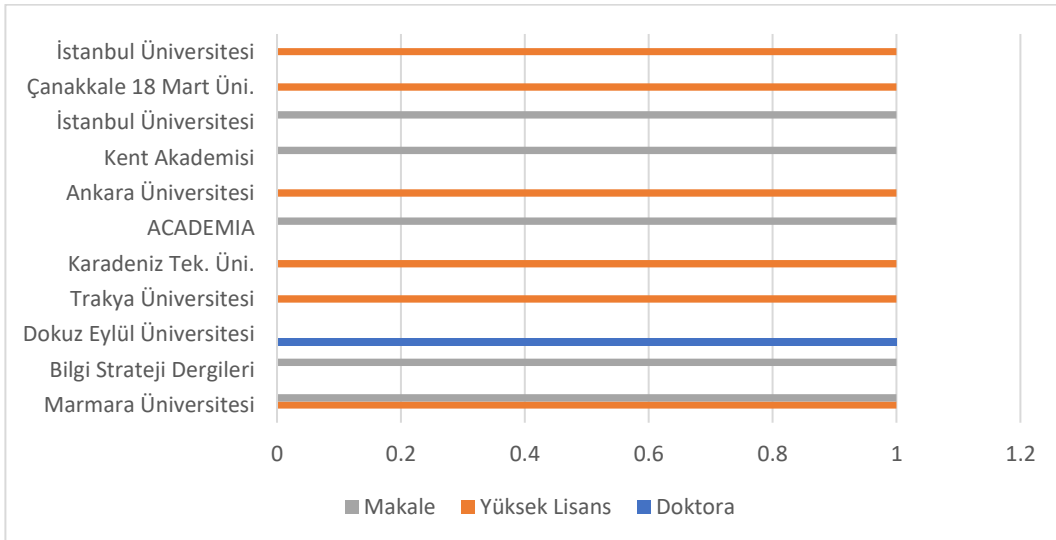
Ege Denizi Kıta Sahaneliği Uyuşmazlığı hakkında kurumlar tarafından hazırlanan bilimsel çalışmaların çeşitleri Görsel 7'de belirtilmiştir. Bahse konu üzerine bir adet doktora tezi hazırlanırken, yüksek lisans 6 ve makale sayısı 5 adet olduğu görülmüştür.

Görsel 7. Konu üzerine hazırlanan çalışma çeşitleri

4.4 Bilimsel çalışmaların Kurumlara Göre Dağılımı

Ege Denizi Kıta Sahaneliği uyuşmazlığı ile ilgili bilimsel çalışma hazırlayan kurumlar Görsel 8’ de belirtilmiştir. Bahse konu üzerine bilimsel çalışma hazırlayan kurumlar arasında Marmara Üniversite’si bir makale ve bir yüksek lisans tezi hazırlayarak sayı bakımından diğer kurumlara göre daha fazla katkı yaptığı görülmektedir. Konu üzerine hazırlanan tek doktora çalışması ise Dokuz Eylül Üniversite’si tarafından yapılmıştır.

Görsel 8. Çalışmaların kurumlara göre dağılımı

SONUÇ

Denizin altında doğal olarak devam eden deniz yatağı ve toprağın altında kalan bölge olarak tanımlanan Kıta Sahanlığı kavramının II. Dünya Savaşı'ndan sonra gündeme gelme sebebi, denize kıyısı olan ülkelerin bu bölgelerde var olan doğal kaynakları araştırma, kullanma ve işletme isteğine sahip olmalarından kaynaklanmaktadır. Bir ülkenin karasuları bitiminden itibaren 200 deniz miline kadar serbestliği bulunan ülkeler için kıta sahanlığı kavramı sorun olarak görülmemektedir. Lakin Ege Denizi gibi kendine münhasır coğrafi yapısı olan denizlerde iki veya daha fazla kıyıdaş ülkeler arasında sorunlar çıkmaktadır. Bu sebep ile birbirine karşılıklı kıyıdaş iki devlet olan Türkiye ve Yunanistan arasındaki sorunların en başında kıta sahanlığı sorunu geldiği görünmektedir. Kıta Sahanlığının sınırlandırılması konusunda iki ülke kendi görüşlerini birçok kez karşılıklı verdikleri notalar ile belirtmişlerdir. Ege Denizi'ndeki sorun gibi diğer denizlerde de karşılaşılan sorunlar, U.A.D. hakem mahkemelerine taşınarak çeşitli kararlar ile sonuca ulaştıkları görülmüştür. U.A.D. tarafından verilen kararlarda Türkiye'nin savunduğu tezlere ve görüşlere yakın kararlar çıktığı görülse de aynı şekilde Yunan tarafının da lehine kararlar verildiği gözlemlenmektedir. Bu durum sonucunda iki ülke arasında var olan Ege Denizi Kıta Sahanlığı sorunu, Türkiye ve Yunanistan'ın diplomasi yoluyla karşılıklı görüşmeler neticesinde karara bağlaması gerektiği değerlendirilmektedir.

Bu çalışmada, Google Akademik, TR Dizin ve YÖK-Tez'in veri tabanlarında Ege Denizi Kıta Sahanlığı Uyuşmazlığı konusu ile ilgili yayınlanan çalışmalar bibliyometrik analiz yöntemi ile incelenmiştir. Günümüze kadar yayınlanan çalışmaların incelenmesi sonucu 12 adet bilimsel çalışma tespit edilmiştir. Bunlardan sadece bir tanesi doktora seviyesinde çalışılmış konu olurken, 6 adet yüksek lisans tezi ve 5 adet makale şeklinde bilimsel çalışmalardır. Bibliyometrik olarak analiz edilen 'Ege Denizi Kıta Sahanlığı Uyuşmazlığı' konulu çalışmalarda çoğunluk olarak kullanılan anahtar kelimeler 'Kıta Sahanlığı', 'Ege Denizi', 'Ege Sorunu' ve 'Deniz Yetki Alanları' olduğu gözlemlenmiştir. Kıta Sahanlığının genel bir kavram olduğu ve Türkiye'nin Akdeniz Bölgesi'nde de hala çözülemeyen bir sorun olarak görülmesi ile Kıta Sahanlığının yanında 'Karasuları sorunu', 'FIR hattı sorunu', 'EGEAYDAAK sorunu', 'Kıta Sahanlığı uyuşmazlığı sorunu', 'Arama-kurtarma sahası sorunu', 'Ege Adaları'nın silahsızlandırılmış statüsündeki adaların ihlali sorunu' gibi birçok uyuşmazlık ve anlaşmazlıkların sebebiyle ayrı ayrı bu konuların üzerinde çalışılması gerekmektedir. Sadece Ege Denizi'nde 7 sorundan bir tanesi olan Kıta Sahanlığı Uyuşmazlığı konulu bilimsel çalışmaların bu sebepten dolayı yeterli seviyede olmadığı düşünülmektedir. Önümüzdeki süreçte Türkiye ve Yunanistan'ın savundukları görüş ve tezleri, Kıta Sahanlığı sınırlandırılması ve deniz yetki alanı ile ilgili yapılacak çalışmalara yararlı olacağı değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

- [1] ACER, Y., *Ege Kıta Sahaneliği Sorunu ve Uluslararası Yargı Kararları*, The Journal of Turkish Weekly, s.1, 2016
- [2] AÇIKGÖNÜL, Y., *Uluslararası Adalet Divanı'nın Nikaragua/Kolombiya kararının Türkiye'nin deniz uyuşmazlıklarına yansımaları*, Uluslararası Hukuk ve Politika Dergisi, Cilt.10, Sayı 4, s.7-9, 2014
- [3] DOĞRU, S., *Uluslararası Hukukta kıta sahanlığı ve Ege Denizi kıta sahanlığı uyuşmazlığı*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 2003
- [4] GÜNDÜZ, A., *Ege Denizi kıta sahanlığı davası ve bazı düşünceler*, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni. Cilt 3, Sayı 2, 1983
- [5] GÜNEŞ, Ş., *12 mil sorunu ve Ege'nin yarı- kapalı statüsü*, Dış Politika Dergisi, C: VI, s. 75-95, 1995
- [6] KARAKÖSE, C., *Ege'deki deniz sorunlarında Türk ve Yunan görüşleri*, A.Ü.Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara, s. 52-79, 1986
- [7] KASAP, O., *Ege'de Türk-Yunan Anlaşmazlığı ve İkizce (Kardak) Krizi*, Türk Dünyası Tarihi Dergisi, S: III, s. 43, 1996
- [8] KURUMAHMUT, A., *Ege'de Egemenliği Tartışmalı Adalar Sorununun Ortaya Çıkışı, Ege'de Temel Sorun, Egemenliği Tartışmalı Adalar*, Ankara, s. 4, 1999
- [9] MERAY, S., *Devletler hukukuna giriş*, A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara, 1954
- [10] Pazarcı, H., *Uluslararası hukuk dersleri 2. kitap*, Turhan Kitapevi Yayınları, 3. Baskı, Ankara, 1993
- [11] PAZARCI, H., *Uluslararası hukuk*, Ankara, Turhan Kitabevi, s. 246-308, 2003
- [12] TOLUNER, Sevin., *Milletlerarası hukuk dersleri*, 5. Basım, İstanbul, Beta Yayınları, 1996
- [13] Cenevre Kıta Sahaneliği Sözleşmesi, md: 1, 1958

- [14] Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi, md:74, 1982
- [15] <https://www.bunkreist.com/kita-sahanligi/> (Erişim Tarihi: 28.09.2020)
- [16] <https://21yyte.org/tr/merkezler/ege-denizinde-egemenligi-tartismali-ada-adacik-kayaliklar-sorunu-ve-son-durum-kardak-kayaliklari-kimin> (Erişim Tarihi: 21.01.2014)
- [17] <https://uluslararasihukukcalismalari.wordpress.com/2017/01/16/kuzey-denizi-kita-sahanligi-davalari-north-sea-continental-shelf-cases-federal-republic-of-germany-v-denmark-and-the-netherlands-1969/> (Erişim Tarihi: 16.01.2017)
- [18] <https://turkdegs.org/icerik/fransanın-dogu-akdeniz-celiskisi> (Erişim Tarihi: 16.08.2020)
- [19] <https://turkdegs.org/icerik/kolombiya-nikaragua-kararinda-uluslararasi-adalet-divaninin-adalarin-deniz-alanlarinin-sinirlendirmasinaetkisine-dair-yaklasimi-ve-bu-yaklasimin-farklilik-arzeden-yoenleri-ve-tuerk-tezlerine-muhtemel-etkileri> (Erişim Tarihi: 27.09.2022)

SANAYİLEŞME, BÜYÜME ve IRAKSAMA : AFRİKA EKONOMİSİ

Dr. Öğr. Üyesi GÖKHAN ORUÇ ÖNALAN ¹

¹ Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, - 0000-0002-6290-414X

ÖZET

İnsanlığın iktisadi tarihi incelendiği zaman 18. yüzyılın ortalarına süren ekonomik durağanlığın endüstri devrimi ile son bulduğu görülmektedir. Öyle ki 1800'lü yıllardaki yaşam standartları taş devri dönemindeki koşullardan büyük bir farklılık göstermeyen ortalama bir insanın hayat koşulları modern ekonomiye geçiş dönemi (hızlı bir iktisadi büyüme dönemi) ile birlikte büyük bir ivme kazanmıştır. Sanayi devriminin etkisi ile birlikte 1820 yılından itibaren yoğun büyüme devri başlamış; 1820 ve 1998 yılları arasında 1998 yılı fiyatlarıyla reelleştirilen dünya hasılası 695 milyar amerikan dolarından 33,7 trilyon amerikan doları bandına erişmiştir. Aynı dönemde dünya nüfusu 1 milyar kırk bir milyon kişiden 5 milyar dokuz yüz milyon kişiye erişmiştir. Böylece 1820 yılında 667 amerikan doları seviyesinde olan küresel fert başına reel hasıla, 1998 yılında 5.709 amerikan doları seviyesine erişmiş, aradan geçen 178 yılda 5.042 dolar artmıştır. 178 yılda küresel ortalama büyüme hızı %1,7 olmuş, daha başka bir deyişle küresel refah düzeyi her 35 yılda bir iki katına çıkmıştır. Ancak yoğun büyüme döneminin getirdiği refah artışının bölgesel yansımaları aynı nicelikte olmamıştır. Başka bir deyişle refah (fert başına reel hasıla) düzeyi açısından dünyanın çeşitli bölgeleri arasında varlığını bugün de sürdüren muazzam ayrışmaların (büyük iraksama) ilk adımı o dönemden itibaren belirginleşmeye başlamıştır. Fert başına hasıla kriteri açısından ekonomilerin kendi içerisinde gelir dağılımının görece düzelmeye başladığı ancak uluslar arasında büyük ayrılışların yaşandığı ve hala yaşanmaya devam ettiği büyük iraksama çerçevesinde olumsuz ayrışmayı en yoğun yaşayan ise Afrika Ekonomisi'dir. Bu çalışmada, Afrika ekonomisinin maruz kaldığı büyük ayrılışın nedenleri, iktisat teorisinin metodolojik yöntemleri (ekonomik çerçevenin tarihi yorumunda tündengeleim metodu) tarihsel olaylara uygulanarak tespit edilmeye çalışılmış, üretimde teknik verimlilik faktörü başat aktör olarak elde edilmiştir. İşgücünün üretkenliğindeki farklılıkların temelinde ise toplumsal yapının etkisi bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler : Dünya İktisat Tarihi, Afrika İktisat Tarihi, Sanayi Devrimi, İktisadi Büyüme, Büyük Iraksama

FEN BİLİMLERİ DERSİNDE OTANTİK ÖĞRENME UYGULAMALARINA YÖNELİK ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ¹

Merve TOPAL¹, Pof. Dr. Şafak ULUÇINAR SAĞIR²

¹ Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sınıf Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı, -<https://orcid.org/0000-0003-0151-1681>

²Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, - <https://orcid.org/0000-0003-3383-5330>

ÖZET

Bu çalışmanın amacı ilkökul üçüncü sınıf fen bilimleri dersinde gerçekleştirilen otantik öğrenme uygulamalarına yönelik öğrenci görüşlerini ortaya çıkarmaktır. Yöntem olarak nitel araştırma desenlerinden olgu bilim tercih edilmiştir. Çalışma Amasya ili Merkez ilçesinde yer alan bir ilkökulda gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya yönelik veriler üçüncü sınıfta öğrenim gören beş öğrenciden elde edilmiştir. Çalışmanın verileri araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Veri toplama sürecinden önce öğrencilere ilkökul üçüncü sınıf fen bilimleri dersi müfredatında yer alan “*Canlılar Dünyasına Yolculuk*” ünitesi kapsamında otantik öğrenme uygulamaları yapılmıştır. Uygulamalar yaklaşık altı hafta sürmüştür. Daha sonra öğrencilerin bu deneyimlerinden yola çıkarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme formundan elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Her bir görüşme sorusuna yönelik verilen cevaplarda kodlamalar yapılmış ve kodlamalardan yola çıkarak ortak temalar oluşturulmuştur. Çalışma sonucunda öğrencilerin yapılan otantik öğrenme uygulamalarına yönelik çoğunlukla olumlu görüş belirttikleri tespit edilmiştir. Otantik öğrenme yaklaşımının derse karşı ilgi ve motivasyonu artırdığı, dersleri eğlenceli hale getirdiği, öğrenme ortamının rahat olması, gerçek hayatla ilişkili olması, iş birliğini sağlaması vb. görüşlerini belirtmişlerdir. Olumlu görüşlerin yanında bazı olumsuz durumlardan da söz etmişlerdir. Planlama ve görev paylaşımı, materyal yetersizliği, bilgi toplama sürecinin zor olması, tasarım sürecinde yaşanan olumsuzluklar gibi güçlüklerle değinmişlerdir. Otantik öğrenme yaklaşımının planlanması ve uygulanması sürecinde yaşanan güçlüklerle yönelik çalışma sonunda önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler : Otantik öğrenme, Otantik etkinlik, Fen bilimleri

¹ Bu çalışma ikinci yazar danışmanlığında birinci yazarın Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından kabul edilen “İlkökul Üçüncü Sınıf Fen Bilimleri Dersinde Otantik Öğrenme Yaklaşımının Etkililiği” adlı yüksek lisans tezinin verileri ile üretilmiştir.

STUDENT OPINIONS ON AUTHENTIC LEARNING PRACTICES IN SCIENCE COURSE¹

ABSTRACT

The aim of this study is to reveal students' views on authentic learning practices in primary school third grade science course. As a method, phenomenology, one of the qualitative research designs, was preferred. The study was carried out in a primary school located in the central district of Amasya province. The data for the study were obtained from five students studying in the third year. The data of the study were collected through a semi-structured interview form prepared by the researcher. Before the data collection process, authentic learning practices were applied to the students within the scope of the "Journey to the World of Living" unit in the primary school third grade science curriculum. The applications took about six weeks. Afterwards, interviews were conducted based on these experiences of the students. The data obtained from the interview form were analyzed with the content analysis technique. The answers given for each interview question were coded and common themes were created based on the coding. As a result of the study, it was determined that the students mostly expressed positive opinions about the authentic learning practices. The authentic learning approach increases the interest and motivation towards the lesson, makes the lessons fun, the learning environment is comfortable, it is related to real life, it provides cooperation, etc. have expressed their opinions. In addition to positive opinions, they also mentioned some negative situations. They mentioned difficulties such as planning and task sharing, lack of materials, difficulty in collecting information, and negativities in the design process. Suggestions were made at the end of the study regarding the difficulties experienced during the planning and implementation of the authentic learning approach.

Keywords: Authentic learning, Authentic activity, Science

GİRİŞ

Son zamanlarda eğitim sisteminde gerçekleşen değişimler birçok yeni yaklaşımı da beraberinde getirmiştir. Eğitim sisteminde karşılaşılan bu yeniliklerdeki ortak amaç ezberciliği yıkararak düşünen, araştıran, sorgulayan bireyler yetiştirmektir. Öğrencilerden beklenen davranış kendi öğrenme süreçlerinde aktif olmalarıdır. Yapılandırmacılık temelli yaklaşımlar beklenildiği gibi öğrencileri aktif kılan, üst düzey düşünme becerilerini geliştiren, problem çözmeye, araştırma sorgulama gibi becerilerin gelişmesine imkan sağlayan süreçleri içermektedir. Bu yaklaşımlardan biri de otantik öğrenme yaklaşımıdır.

Otantik kelimesinin anlamına bakıldığında “gerçeğe uygunluk” ifadesi karşımıza çıkmaktadır. Otantik öğrenme yaklaşımı öğrencilere gerçek yaşam problemlerini sunarak

---

¹This study was produced under the supervision of the second author with the data of the first author's master's thesis named "Effectiveness of Authentic Learning Approach in Primary School Third Grade Science Lesson" accepted by Amasya University Social Sciences Institute.

bu problemler üzerinden öğrenmelerine fırsat vermektedir. Gündelik yaşamlarıyla ilgili problemler karşılaştıkça öğrenciler bu problemleri çözmeye çalışırken aslında ilgili disipline ve alana yönelik konuları da öğrenmektedirler. Otantik öğrenme yaklaşımında dış dünyayla etkileşim sınıf içerisinde sağlanır. Öğrencilere simülatif ortamlar hazırlanarak öğrendikleri dış dünyaya yansıtılır (Caseley, 2004).

Otantik öğrenme yaklaşımında öğrencilerin karmaşık problemleri çözerek konuları öğrenebileceği, sorunların çözümünde farklı bakış açıları kazabileceği, yaratıcı fikirler geliştirerek eleştirel düşünebilecekleri ve arkadaşları ile işbirliği içinde hareket ederek onların görüşlerinden de yararlanabilecekleri savunulmaktadır (Gatlin ve Edwards,2007).

Otantik öğrenme yaklaşımı ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında birçok farklı derste uygulandığı görülmektedir. Yapılan bu uygulamalarda otantik öğrenme yaklaşımının ders başarısını artırmada, ilgili derse yönelik tutumların gelişmesinde, öğrencilerde birçok becerinin gelişmesinde, anlamlı öğrenmeyi sağlamasında etkili olduğu anlaşılmaktadır (Kearney ve Shuck, 2006; Koçyiğit 2011; Yeen-Ju 2012; Horzum ve Bektaş 2012; Masood 2013; Yeen-Ju, Mai, Kian, Jing, Wen ve Haw, 2013; Gürdoğan, 2014; Zohoorion, 2015; Hamurcu, 2016; İneç, 2017; Wornyo, Klu ve Motlhaka, 2018; Önger 2019; Hwang, Utami, Purba ve Chen 2020; Farrah ve Minshar, 2021). Literatürde bu çalışmaların dışında aynı değişkenler üzerinde bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılan çalışmalar da yer almaktadır (Gulikers, Bastiaens ve Martens, 2005; Colletti, 2011; Nollmeyer, Morrison ve Baldwin ,2019; Baştürk, 2019; Sellüm, 2020; Yıldırım, 2020; Sellüm ve Bektaş, 2022).

Yapılan çalışmalarda ulaşılan bu sonuçların farklılıkları araştırmacılar tarafından merak edilmektedir. Öğrenciler açısından otantik öğrenmeyi tanımlamak, bu tanımlamalardan yola çıkarak sonuçlar arasındaki farklılıkların nedenlerini ortaya çıkarmak hedeflenmektedir. Bu nedenle böyle bir çalışma yapma ihtiyacı duyulmuştur.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı ilkökul üçüncü sınıf fen bilimleri dersinde otantik öğrenme uygulamalarına yönelik öğrenci görüşlerini ortaya çıkarmaktır. Bu bağlamda “Otantik öğrenme yaklaşımına yönelik öğrenci görüşleri nelerdir?” problemine ve aşağıda yer alan alt problemlere yanıtlar aranmıştır.

- Otantik öğrenme uygulamalarında karşılaşılan zorluklar nelerdir?
- Otantik öğrenme uygulamalarında karşılaşılan güçlüklerin giderilmesi için öneriler nelerdir?
- Otantik öğrenme uygulamalarının öğrencilerde geliştirdiği beceriler nelerdir?

1.2. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Varsayımları

Bu çalışma 2021-2022 eğitim öğretim yılı Amasya ili Merkez ilçesinde yer alan bir ilkökulda eğitim gören 3.sınıf öğrencilerinden elde edilen veriler ile sınırlıdır.

Kullanılan ölçme araçlarının hedef davranışları ölçmede yeterli olduğu, çalışma grubunun evreni temsil ettiği, katılımcıların etkinliklere katılmada istekli olduğu ve ölçme araçlarına verdikleri cevaplarda samimi oldukları ve özenli davrandıkları, öğrencilerin gelişim düzeyleri açısından benzerlik gösterdikleri, görüşlerine başvuru uzmanların alanlarında yeterli oldukları ve özenli davrandıkları varsayılmaktadır.

2. YÖNTEM

Fen bilimleri dersinde otantik öğrenme uygulamalarına yönelik öğrenci görüşlerini ortaya çıkarmayı amaçlayan bu çalışma nitel araştırma yaklaşımlarından olgu bilim ile desenlenmiştir. Olgu bilimsel çalışmalarda amaç ilgili olguyu katılımcıların gözünden tanımlayarak derinlemesine incelemektir (Patton, 2014; Merriam, 2018; Yıldırım ve Şimşek, 2019; Creswell, 2020). Bu çalışmada da katılımcıların otantik öğrenme olgusuna yönelik görüşleri derinlemesine incelenmiştir. Otantik öğrenme öğrencilerin bakış açılarından yararlanılarak tanımlanmaya çalışılmıştır.

2.1. Çalışma Grubu

Bu çalışmanın çalışma grubu Amasya ili Merkez ilçesine bağlı bir ilkokulda öğrenim gören beş 3.sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ile belirlenmiştir. Ölçüt olarak katılımcıların otantik öğrenme uygulamaları süresince devamsızlık yapmamış olmaları, kendilerini ifade edebilecek yeterliliğe sahip olabilmeleri, buldukları grubun genel durumunu temsil etmeleri belirlenmiştir.

2.2. Verilerin Toplanması ve Uygulama Süreci

Veriler toplama süreci Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Etik Kurulu'nun E-40630013-108.01/8028 sayılı izni ile başlamıştır.

Veri toplama süreci öncesinde uygulamaların yapılacağı ünite belirlenmiştir. Bu kapsamda yaklaşımın kolay uygulanmasına olanak sağladığı için "Canlılar Dünyasına Yolculuk Ünitesi" seçilmiştir. Daha sonra otantik öğrenme uygulama aşamalarına göre ders planları hazırlanmıştır ve otantik etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Süreç yaklaşık 6 hafta sürmüştür. Otantik etkinliklerin uygulanma sürecinde öğrencilerden birbirine denk beş grup oluşturulmuştur. Uygulamalar sonrası, daha önce oluşturulan gruplardan her birini temsilen 5 öğrenci belirlenerek görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunun geliştirilmesinde literatürden ve uzman görüşünden faydalanılmıştır. Görüşme soruları hazırlandıktan sonra bir Türkçe öğretmene gösterilerek dil bilgisi açısından uygunluğuna bakılmıştır. Ayrıca soruların öğrenciler

tarafından anlaşılır olup olmadığını görmek amacıyla çalışma grubundan bağımsız bir grupta pilot uygulama yapılmıştır. Yapılan dönütler sonucu forma son hali verilmiştir.

Görüşmeler katılımcılarla bireysel ve yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Görüşme esnasında katılımcı velilerinin de onayı ile ses kaydı alınmıştır.

2.3. Verilerin Analizi

Görüşmeler sonucu elde edilen verilerin analizinde nitel araştırma yaklaşımlarında sıkça tercih edilen içerik analizinden yararlanılmıştır. İçerik analizinde Yıldırım ve Şimşek' in (2019) belirttiği aşamalara göre ilerlenmiştir.

Görsel 1. İçerik Analizi (Yıldırım ve Şimşek, 2019)

İlk olarak öğrencilerle yapılan görüşmelerde alınan ses kayıtları transkript edilmiştir. Görüşme sorularına verilen yanıtlardan yola çıkarak kodlar oluşturulmuştur. Bu kodlar birleştirilerek ortak temalar oluşturulmuştur. Ayrıca çalışmada yer alan katılımcılar Ö1, Ö2, Ö3, Ö4 ve Ö5 şeklinde adlandırılmıştır. Oluşturulan temalar ve kodlar katılımcılara göre düzenlenerek bulgularda sunulmuştur.

3. BULGULAR

Öğrencilerin görüşlerine yönelik elde edilen bulgular araştırma sorularına göre çizelgeler halinde sunulmuştur.

İlk olarak “*Otantik öğrenme uygulamalarına yönelik öğrenci görüşleri nelerdir?*” sorusuna verilen cevaplardan elde edilen bulgular Çizelge 1’de verilmiştir.

Çizelge 1. Öğrenci Görüşleri

Tema	Kodlar	f	Katılımcılar
Olumlu görüşler	Eğlenceli	5	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5
	Gerçekle bağlantılı	4	Ö1, Ö2, Ö4, Ö5
	İşbirliğini artırıcı	4	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4
	Teşvik edici	3	Ö3, Ö4, Ö5,
	Heyecanlandırıcı	3	Ö1, Ö2, Ö5
	Ortam rahatlığı	3	Ö2, Ö3, Ö5
	Motivasyon artırıcı	2	Ö2, Ö3
Olumsuz görüşler	Özgün fikirler çıkması	1	Ö1
	Görevlerin zor olması	2	Ö1, Ö4
	Tasarlama sürecinin zor olması	2	Ö1, Ö4
	Grup üyeleri arası iletişimsizlik	1	Ö5

Çizelge 1 incelendiğinde olumlu ve olumsuz görüşler olmak üzere 2 tema oluşturulmuştur. Olumlu görüşler temasına eğlenceli, motivasyon artırıcı, teşvik edici, işbirliğini artırıcı, özgün fikirler, heyecanlandırıcı, ortam rahatlığı, gerçekle bağlantılı kodlamalarından ulaşılmıştır. Olumsuz görüşler temasına ise görevlerin zor olması, iletişimsizlik ve tasarlama sürecinin zor olması kodlarından oluşturulmuştur.

Katılımcıların ilgili soruya verdikleri bazı yanıtlar şu şekildedir:

Ö1: “...bazı etkinlikleri nasıl yapacağımı bulamadım, tek başıma bulamayınca grup arkadaşlarıma sordum, bazen birbirimizin evine gidip öğretmenin verdiği görevleri beraber yapmaya çalıştık, diğer gruplardan farklı olsun güzel olsun diye çok uğraştık... görevleri yapmak zordu ama çok eğlendik...”

Ö5: “Güzeldi aslında çok eğlendik ama biraz uğraştırıcıydı... mesela öğretmen görev veriyordu ama bizim gruptakilerin hepsi katılmıyordu... annem izin vermedi deyip toplandığımız günler gelmediler...”

Ö2: “Ben çok eğlendim. Siz bizden yapay çevre tasarlamamızı istediğinizde baya düşündüm ne yapsak diye en son bulduk annemle ona çok uğraştık... bi de okula seminer vermeye geldiklerinde çok heyecanlandım sorular sordular bize...”

Kodlamaların frekans dağılımlarına bakarsak katılımcıların hepsinin (f:5) otantik etkinlikleri eğlenceli bulunduğu görülmektedir. Yine tabloya baktığımızda olumsuz görüş olarak 1 kişinin grup üyeleri arasında iletişimsizliğe, 2 kişinin verilen otantik görevlerin zor olduğunu, 2 kişinin ise tasarlama sürecinin zor olduğuna değindiği görülmektedir.

“Otantik öğrenme etkinliklerinde karşılaşılan güçlükler nelerdir?” sorusuna verilen yanıtlardan ulaşılan tema ve kodlamalar Çizelge 2’de verilmiştir.

Çizelge 2. Öğrencilerin Karşılaştıkları Güçlükler

Tema	Kodlar	f	Katılımcılar
Grup sorunları	Görev dağılımında eşitsizlik	1	Ö5
	Grup üyeleri arası iletişimsizlik	1	Ö5
Bireysel sorunlar	Tasarımın zor olması	2	Ö1, Ö4
	Görevlerin zor olması	2	Ö1, Ö4
	Materyal eksikliği	1	Ö4
	Bilgi toplama	1	Ö4
Olumsuz görüş bildirmeyen		2	Ö2, Ö3

Çizelge incelendiğinde grup sorunları, bireysel sorunlar ve olumsuz görüş bildirmeyenler olmak üzere 3 tema oluşturulmuştur. Bu temalara ait alt kodlamalar görev dağılımında eşitsizlik (f:1), üyeler arası iletişimsizlik (f:1); tasarımın zor olması (f:2), materyal eksikliği (f:1), görevlerin zor olması (f:1), bilgi toplama (f:1) olarak dağılım göstermektedir. 2 öğrenci ise bu soruya hiçbir güçlükle karşılaşmadıkları yanıtını vermişlerdir.

Bu alt probleme yönelik öğrenci cevaplarına aşağıda yer verilmiştir:

Ö5: “...öğretmenim verdiğiniz görevlerde hep grubun lideri benim dediğimi yapalım, benim istediğim olsun dedi... Biz zaten onu seçmemiştik o kendisi ben olcam dedi de oldu. Biz de neyse tamam dedik ama bize etkinlikleri yaparken bazen yardım etti bazen etmedi...”

Ö1: “...bazı ödevler çok uğraştırıcıydı. Bişey düşünüyorum sonra o zor olur yapamam deyip başka bi tane daha buluyorum...öyle öyle en sonunda karar verdim. Ama tek başına yapmak zormuş, annem yardım etti biraz işte...”

Ö4: “Iuuu, araştırma ödevlerinde zorlandım biraz. Bazen internet vardı bazen annemin interneti bitmişti o yüzden araştırma yapamadığım zamanlar oldu. Ama onu da arkadaşlarımla konuşuyorduk benim internetim olmayınca onlar araştırıyordu ben de resimleri falan buluyordum kitaptan...bir de röportaj yapacağımız zaman temizlik görevlileri işimiz var deyip bizimle ilgilenmediler...”

Yukarıda yapılan öğrenci açıklamalarında da belirtildiği gibi öğrencilerin grup temelli sorunlar yaşadığı ve iş bölümü noktasında şikayetçi oldukları; bireysel çalışmalarda ise donanım kaynaklı problemlerin ağırlıkta olduğu görülmektedir.

“Otantik öğrenme etkinliklerinde karşılaşılan zorluklara karşı öğrencilerin çözüm önerileri nelerdir?” araştırma sorusundan elde edilen bulgular Çizelge 3’te verilmiştir.

Çizelge 3. Otantik Öğrenme Yaklaşımında Karşılaşılan Güçlüklerle Öneriler

Tema	Kod	f	Katılımcılar
Uygulama öncesi	Materyal desteği sağlansın	1	Ö4
	Görev dağılımını öğretmen yapsın	1	Ö5
Uygulama sırasında	Grup lideri olmasın, ortak karar alınsın	2	Ö1, Ö5
	Grup çalışmalarında herkes üzerine düşeni yapsın	2	Ö2, Ö3

Çizelge 3’te görüldüğü gibi katılımcılar grup çalışmalarında görevlerin yerine getirilmesi ve ortak karar alınması yönünde görüş bildirmektedir. Bir kısmı ise görev dağılımını öğretmenin yapması gerektiğini ve etkinlikler için materyal desteği sağlanması gerektiğini dile getirmiştir.

Katılımcıların önerilerine ait ifadeleri şu şekildedir:

Ö1: “...biz kendimiz karar veremiyoruz, herkes benim dediğim olsun istiyor o yüzden siz bize söyleseniz biz ona göre hareket etsek daha iyi olur...”

Ö2: “Bizim grupta olmadı ama diğer gruptaki bazı arkadaşlar verilen görevleri yapmıyorlardı, diğer arkadaşları yapıyordu. Herkes üzerine düşeni yapmalı...”

Ö3: “Öğretmenim grupta hepimiz bir şeyler yapmaya çalışıyoruz. Bazılarımız yazısını yazıyor, bazılarımız resimleri kesiyor... böyle herkes bir şey yaparsa birlikte yaparsak daha güzel olur.”

Ö4: “Bazı etkinlikleri yaparken yapıştırıcı, boya lazım oldu. Unutanlar oluyo evde. O zaman da biz katılamıyoruz etkinliklerden geri kalıyoruz. Bunun için okulda mesela herkesin ortak kullanacağı malzemeler olsa işi biten geri yerine koysa iyi olurdu.”

Ö5: “Öğretmenim grupta hep beraber çalışıyoruz o yüzden niye lider seçelim, seçmeyelim. Fikri olan zaten söylüyor biz de ona göre yapabilirsek yapıyoruz. Lider olunca benim dediğim olsun diyor. Ya lider olmasın ya da siz seçin birini o olsun ama bize de fikrimizi sorsun kafasına göre istediğini yapmasın...”

Yukarıda belirtilen görüşlerden de anlaşıldığı gibi öğrenciler özellikle görev dağılımı noktasında ve fiziksel donanım açısından yaşanan zorluklara yönelik önerilerde bulunmaktadır.

Bu bölümde “*Otantik öğrenme yaklaşımı öğrencilerin hangi becerilerini geliştirmektedir?*” sorusuna yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Çizelge 4. Otantik Öğrenmenin Geliştirdiği Beceriler

Tema	Kod	f	Katılımcılar
Bilişsel beceriler	Araştırma	5	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5
	Problem çözme	3	Ö1, Ö2, Ö3
Yaşamsal beceriler	Gerçek hayatla ilişkilendirme	5	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5
	İletişim	2	Ö4, Ö1
	Düşüncelerini yansıtma	2	Ö4, Ö1

Çizelge 4’te görüldüğü üzere katılımcıların ilgili soruya verdikleri yanıtlardan yola çıkarak problem çözme, düşünceleri yansıtma, araştırma, iletişim ve gerçek hayatla ilişkilendirme becerilerini geliştirmektedir. Katılımcılar bu soruya şu şekilde yanıtlar vermişlerdir:

Ö1: “...mesela öğretmenim verdiğiniz görevlerde problemleri çözerken araştırmak çok hoşuma gitti. Problemi çözerken sorun ne onu bulmak, sorunla ilgili plan yapmak, tahminler yapmak, acaba doğru mu gidiyoruz yanlış mı gidiyoruz birbirimizle paylaşmak çok keyifliydi.”

Ö2: “Ben önceden pek derslere katılmazdım. Çekiniyordum açıkçası biraz da korkuyordum ama bu derste yaptıklarımızı diğer arkadaşlarla paylaşmak, onlara anlatmak bana iyi geldi. Şimdi arkadaşlarıma daha rahat anlatabiliyorum düşüncelerimi.”

Ö5: “Çevreyle ilgili derste anlattıklarınızdan sonra okula giderken gelirken falan etrafıma daha çok dikkat etmeye başladım. Mesela üç tane kızla ilgili bi video izlemiştik. Onların denize yaptığını bazı arkadaşlarımız okulumuza, parkımıza yapıyo. Ben de artık onları uyarıyorum. Ya da kendim alıp çöpe atıyorum yerdekileri...”

Öğrencilerin konuyla ilgili ifadelerine baktığımızda özellikle araştırma ve gerçek hayatla ilişkilendirme noktalarında davranış ve beceriler geliştirdikleri görülmektedir.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sorularına verilen cevaplardan ulaşılan sonuçlara bu bölümde yer verilmiştir. Öğrenciler ilk olarak otantik öğrenme yaklaşımı ile ilgili çoğunlukla olumlu görüş belirtmişlerdir. Otantik öğrenme yaklaşımını eğlendirici, motive edici, heyecanlandırıcı, iş birliğini artırıcı bulmuşlardır. Ayrıca otantik öğrenme yaklaşımında çalışma ortamının rahat olduğu, gerçek yaşam problemleri ile ilişkilendirmeler yapıldığı, teşvik edici olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Masood'un (2013) gerçekleştirmiş olduğu araştırmada öğrencilerin otantik materyaller sayesinde motivasyonlarının ve derse karşı ilgilerinin arttığı sonucuna ulaşmıştır. Gürdoğan'ın (2014) araştırma sonucuna göre öğrenciler otantik öğrenmenin motive edici ve eğlendirici olduğuna yönelik görüş bildirmişlerdir. Aydın ve Savaş da (2019) otantik öğrenme ile ilgili olarak öğrencilerin dersle gerçek hayatın ilişkilendirilmesinden dolayı anlamlı öğrenmenin gerçekleştiğini ifade etmişlerdir. Yine Hwang, Hariyanti, Abdillah ve Chen de (2021) öğrencilerin derse karşı ilgi ve motivasyonlarında artış olduğunu belirtmişlerdir.

Görüşme sorularında yer alan olumsuz görüşlere bakıldığında otantik öğrenme yaklaşımında verilen görevler öğrencilere zor gelmiş, süreci planlama ve tasarlama noktasında sorun yaşamışlardır. Yine grup üyeleri içinde iletişim problemleri de yaşanmıştır. Nollmeyer, Morrison ve Baldwin (2019) ise çalışmalarında öğretmen görüşlerine başvurmuşlardır. Öğretmenlerin yaşadıkları sorunlara değinen araştırmacılar zaman, müfredat, dersler arası ilişkilendirme gibi noktalarda olumsuz görüşlere yer vermişlerdir.

Öğrenciler otantik öğrenme yaklaşımında bireysel ve grup içerisinde sorunlarla karşılaşmışlardır. Bireysel olarak öğrencilere verilen görevler zor gelmiştir. Yine tasarlama sürecinde de zorlanmışlardır. Verilen otantik görevleri yerine getirirken ve tasarım yaparken bilgi toplama ve materyal noktasında da problemlerle karşılaşmıştır. Grup içerisinde ise görev dağılımı, grup üyeleri arası iletişim, sorumlulukları yerine getirmede güçlükler yaşamışlardır. Yapılan benzer çalışmalarda da öğretmenler açısından yönetim desteği eksikliği ve içerik yönünden bilgi eksikliği yaşanması gibi sorunlar dile getirilmiştir (Nollmeyer, Morrison ve Baldwin).

Karşılaşılan güçlüklerde uygulama öncesi ve uygulama sırası için önerilerde bulunmuşlardır. Uygulama öncesi öğretmen tarafından grup üyeleri arasında görev dağılımı yapılmasını istemişlerdir. Ayrıca etkinliklerde kullanılacak materyaller de öğretmen tarafından desteklenmelidir. Uygulama sırasında ise grup üyelerinin ortak kararlar alması gerekmektedir. Üyeler üzerlerine düşen sorumlulukları yerine getirmelidirler. Böylece karşılaşılan sorunlar ortadan kalkacaktır.

Otantik öğrenme yaklaşımı öğrencilerde bilişsel ve yaşamsal bir takım becerileri de geliştirmiştir. Öğrenciler bilişsel olarak problem çözme ve araştırma yapma becerilerini geliştirmiştir. Bunun yanında gerçek yaşamla ilişki kurma, iletişim ve düşüncelerini ifade etme, yansıtma becerileri gelişmiştir. Kearney ve Shuck (2006) bu becerilere ek olarak otantik öğrenme yaklaşımının öğrencilerde üst düzey düşünme becerilerini de geliştirdiği sonucuna ulaşmışlardır. Aydın-Aşk (2016) da öğrencilerin üst bilişsel farkındalık ve problem çözme becerilerinde artış olduğunu ifade etmiştir. Nas (2020) ise otantik öğrenme yaklaşımının öğrencilerde yaratıcı problem çözme becerisinin geliştiği sonucuna ulaşmıştır.

Bu araştırma ilkökul 3.sınıf öğrencilerinin fen bilimleri dersinde uygulanan otantik öğrenme yaklaşımına yönelik görüşlerini içermektedir. Araştırmacılar diğer disiplinler için de öğrenci görüşlerine başvurabilirler. Yine sınıf seviyesi olarak tüm ilkökul düzeylerini kapsayan bir çalışma yürütülerek ortak görüşlere yer verilebilir.

5. KAYNAKÇA

Balcı, Ş. H. (2021). *Sosyal Bilgiler eğitiminde otantik öğrenmenin akademik başarı ve Sosyal Bilgiler odaklı akademik risk alma düzeyine etkileri*. Yüksek Lisans tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Rize.

Baştürk, G. (2019). *Otantik öğrenme uygulamalarının öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri ve sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarına etkisi*. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Caseley, P.M. (2004). *Towards an authentic pedagogy: an investigation of authentic learning instruction in a middle school*, Unpublished master thesesess. Pacific Lutheran University, Mater of Art.

Colletti, N. E. (2011). *The impact of completing authentic tasks on the development of critical thinking skills*. Doctoral dissertation. (UMI No. 3478083)

Creswell, J.W. (2020). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (3.Baskıdan Çeviri). (Çeviri Editörleri: M. Bütün& S.B. Demir), Ankara: Siyasal Yayın Dağıtım.

Farrah, M. and Minshar, M. A. (2021). Using reflective journals to promote authentic learning in an English writing course. *An - Najah Univ. J. Res. (Humanities)*, 35(9).

Gatlin, L. and Edwards, R. (2007). Promoting authentic learning through a peaceful and positive perspective. *Journal of Authentic Learning*, 4(1), 1-8.

Gulikers, J. T. M., Bastiaens, T. J., and Martens, R. L. (2005). The surplus value of an authentic learning environment. *Computers in Human Behavior*, 21, 509-521.

Gürdoğan, M. (2014). *Sınıf öğretmeni adaylarının otantik öğrenme yaklaşımının uygulanabilirliği ile ilgili görüşleri: fen ve teknoloji laboratuvar uygulaması örneği*. Yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.

- Hamurcu G. C. (2016). *İlköğretim 7. Sınıf türkçe dersinde otantik öğrenmenin öğrencilerin problem çözme ve okuduğunu anlama becerileri ile derse ilişkin tutumlarına etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Horzum, M. B. ve Bektaş, M. (2012). Otantik öğrenmenin topluma hizmet uygulamaları dersini alan öğretmen adaylarının derse yönelik tutum ve memnuniyetine etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(1), 341-360.
- Hwang, W. Y. , Utami, I. Q. , Purba, S. W. D. and Chen, H. S. L. (2020). Effect of ubiquitous fraction app on mathematics learning achievements and learning behaviors of taiwanese students in authentic contexts. *IEEE Transactions On Learning Technologies*, 13 (3), 530-539.
- İneç, Z. F. (2017). *Sosyal bilgiler dersinde geo-medya destekli otantik öğrenme ortamının öğrenmeye etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Erzincan Üniversitesi, Erzincan.
- Kearney, M. and Shuck, S. (2006). Spotlight on authentic learning: Student developed digital video projects. *Australasian Journal of Educational Technology*, 22(2), 189-208.
- Koçyiğit, S. (2011). *Otantik görev odaklı yapılandırmacı yaklaşımın öğretmen adaylarının başarılarına, derse karşı tutumlarına ve problem çözme becerilerine etkisi*. Doktora tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Masood, A. (2013). Exploiting authentic materials for developing writing skills at secondary level: An experimental study. *Journal of Literature, Languages and Linguistics*, 1, 15- 25.
- Merriam, S.B. (2018). *Nitel araştırma:Desen ve uygulama için bir rehber* (3.Basımdan Çeviri). (Çeviri Editörü: Prof. Dr. S. Turan), Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Nollmeyer, G. E., Morrison, J. and Baldwin, K. A. (2019). Barriers to authentic science inquiry in the elementary classroom. *Educational Research: Theory and Practice*, 30(1), 1-6.
- Önger, S. (2019). *Sosyal bilgiler öğretiminde otantik öğrenme yaklaşımı: Bir eylem araştırması*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Patton, M.Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (3.Baskıdan Çeviri). (Çeviri Editörleri : M. Bütün & S.B. Demir). Ankara: Pegem Akademi ve Yayıncılık.

- Sellüm, F. S. (2020). *Fen bilimleri dersinde otantik öğrenme uygulamalarının öğrencilerin karar verme becerilerine ve bu derse yönelik tutumlarına etkisi*. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Sellüm, F.S. ve Bektaş, M. (2022). İlkokul 4. Sınıf Fen Bilimleri dersinde otantik öğrenme. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(35), 1026-1059. DOI: 10.35675/befdergi.949021.
- Wornyo, A. A., Klu, E. K. and Motlhaka, H. (2018). Authentic learning: Enhancing learners' academic literacy skills. *International Journal of Applied Linguistics and English Literature*, 7(4), 56-62.
- Yeen-Ju, H. T. (2012). *Authentic learning principles in a web-based student-centred learning environment*. Master's thesis. (UMI No. 1585770)
- Yeen-Ju, H. T., Mai, N., Kian, N. T., Jing, K. W., Wen, L. K. and Haw, L. C. (2013). Authentic learning strategies to engage student's creative and critical thinking. International Conference on Informatics and Creative Multimedia, 4-6 September 2013, Kuala Lumpur pp. 57-62.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2019). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, R. (2020). *Otantik öğrenme yaklaşımının sosyal bilgiler dersinde uygulanması: bir karma yöntem araştırması*. Yayınlanmamış doktora tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon, Türkiye.
- Zohoorian, Z. (2015). Motivation level: A study on the effect of an authentic context. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 192, 15-25

COMPARISON OF TEACHING GERMAN AS A SECOND FOREIGN LANGUAGE IN TURKEY AND FINLAND

Master Student HALİL İBRAHİM ÇOBAN¹, ASSOC. PROF. DR. ŞERİF ORUÇ²

¹GAZI UNIVERSITY, Faculty of Educational Sciences German Language Education,
– 0000-0003-2607-9303

²GAZI UNIVERSITY, Faculty of Education, Foreign Languages Education Department,
– 0000-0001-8452-305X

ABSTRACT

Although second foreign language is mostly German in Turkey's schools, there are problems with it. Especially German language skills, use and understanding in social life and foreign language culture aren't well. Root of the problems is teaching and learning of German in schools. For solution, content of German courses should be examined. Here, it's seen that methods and techniques used stand out and affect acquisition of German. In this study, a comparison was made between two countries and a country like Finland, which is top of the world in education and foreign language acquisition. Country information, education system, foreign language, second foreign language German, materials used in German lessons between the two countries and methods and techniques were compared. With comparison, main differences, and areas open to improvement in Turkey were determined and solutions were produced taking Finland as example, especially acquisition of German. Also, methods and techniques used in Finland, course content and operating model were applied to Turkish students. The course content and operating model with Finnish methods and techniques were applied with 80 students in application class at Anatolian Highschool in Şahinbey / Gaziantep for 3 months. In the study, a Descriptive Survey Model was used to determine how students in practice class improved their foreign language acquisition with the Single Group Pre-Test Post-Test Design application and to determine how efficient the content of German lessons in Finland and method of operation compared to German lessons in Turkey. According to single-group pre-test and post-test data results, it was determined that there was great improvement in each student in 8 weeks in four language skills (speaking, listening, reading, writing). According to survey data results, the closed-ended 5-point Likert scale consisting of 20 questions, it was seen that more than 70% of students agreed with each thought positively.

Keywords: Second Foreign Language, German, Comparison

TÜRKİYE VE FİNLANDIYA'DAKİ İKİNCİ YABANCI DİL ALMANCA ÖĞRETİMİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

ÖZET

Türkiye'deki okullarda ikinci yabancı dil çoğunlukla Almanca olmasına rağmen ülke genelinde Almanca eğitimiyle ilgili bazı sorunlar bulunmaktadır. Özellikle Almanca dil becerisi, sosyal yaşamda Almancanın kullanımı ve anlayışı ve yabancı dil kültürü Türkiye'de istenilen düzeyde değildir. Sorunların temelindeyse okullardaki Almanca öğretimi ve öğrenimi gelmektedir. Buna çözüm olarak Almanca derslerinin içeriğine detaylı bakılması gerekmektedir. Burada özellikle derste kullanılan yöntem ve tekniklerinin göze çarptığı ve Almanca dil edinimini çok fazla etkilediği görülmektedir. Bu çalışmada, Finlandiya gibi dünya çapında eğitim-öğretim ve yabancı dil edinimi alanlarında üst sıralarda yer alan bir ülkeyle Türkiye arasında karşılaştırma yapılmıştır. İki ülke arasındaki ülke bilgisi, eğitim sistemi, yabancı dil, ikinci yabancı dil Almanca, Almanca derslerinde kullanılan materyaller ve derste kullanılan yöntem ve teknikler karşılaştırılmıştır. Yapılan karşılaştırma sayesinde iki ülke arasındaki temel farklılıklar ve Türkiye'de geliştirilmeye açık yönler belirlenmiş ve özellikle Almanca edinimiyle ilgili Finlandiya örnek alınarak sorunlarına çözüm üretilmiştir. Aynı zamanda özellikle Finlandiya'daki Almanca derslerinde kullanılan yöntem ve tekniklerle ders içeriği ve işleyiş modeli Türk öğrenciler üzerinde uygulanmıştır. Fin yöntem ve teknikleriyle ders içeriği ve işleyiş modeli 3 ay boyunca Gaziantep ili Şahinbey ilçesindeki bir Anadolu Lisesi'ndeki uygulama sınıfında 80 öğrenciyle uygulanmıştır. Çalışmada, uygulama sınıfında öğrencilerin yabancı dil edinimi konusunda genel anlamda nasıl bir gelişim sağladıkları Tek Gruplu Ön Test Son Test Tasarım uygulamasıyla ve Türkiye'deki Almanca derslerine göre Finlandiya'daki Almanca derslerinin içeriğiyle işleyiş tarzının ne kadar verimli olduğunu tespit etmek amacıyla anket kullanılarak Betimsel Tarama Modeli yöntemine başvurulmuştur. Tek gruplu ön test son test veri sonuçlarına göre dört dil becerisinde (konuşma, dinleme, okuma, yazma) 8 hafta içerisinde her öğrencide büyük bir gelişmenin olduğu tespit edilmiştir. Anket veri sonuçlarına göre ise 20 sorudan oluşan kapalı uçlu 5'li likert ölçeğine göre öğrencilerin %70'ten fazlasının her bir düşünceye olumlu katıldıkları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: İkinci Yabancı Dil, Almanca, Karşılaştırma

ENGINEERING STUDENTS ENTREPRENEURIAL ASPIRATIONS: THE VALUE OF ENTREPRENEURSHIP EDUCATION

Seemant Tiwari

Southern Taiwan University of Science and Technology, Tainan City 71005, Taiwan (R.O.C.)

ORCID ID – 0000-0002-6886-5508

ABSTRACT

The job market progressively necessitates interdisciplinary engineers with advanced capabilities primarily due to the present crisis and accompanying high levels of unemployment. Furthermore, engineering instruction currently faces difficulties, including preparing engineers with more entrepreneurial. Accordingly, entrepreneurial instruction has already been incorporated into the new degrees in engineering, but will this be sufficient to encourage entrepreneurship within engineers, and also what factors influence their degree of entrepreneurial? This study intends to examine the effect of entrepreneurial incentives on upcoming engineers' entrepreneurial aspirations and to determine the contribution that entrepreneurial instruction makes to the growth of engineers' entrepreneurship. The studies confirm the favorable impact that entrepreneur instruction has on young engineers' entrepreneurial ambitions by showing that the demand for independence is the main driver of their entrepreneurial orientation. In conclusion, we could indeed state that students' involvement in entrepreneurship training has little to no impact on their entrepreneurial behavior. This fact emphasizes the necessity to improve the efficiency of entrepreneurship training in higher education to motivate upcoming engineers to launch highly technological endeavors.

Keywords: Entrepreneurial training, career inspiration, engineering instruction.

Sexualization of Women in Nigerian Magazine Advertisements

Kehinde Augustina Odukoya

Futifal Consult , Nigeria

Abstract:

This study examines the portrayal of women in Nigerian magazine advertisements, with the aim to investigate whether there is sexualization of women in the advertisements. To achieve this aim, content analyses of 61 magazine advertisements from 5 different categories of magazines; a general interest magazine (Genevieve), fashion magazine (Hints Complete Fashion), men's magazine (Mode), women's magazine (Totally Whole) and a relationship magazine (Forever) were carried out. Erving Goffman's 1979 frame analysis and Kang's two additional coding categories were used to investigate the sexualization of women. Findings show that women are used for decorative purposes and objectified in over 70 per cent of the advertisements analyzed. Also, there is sexualization of women in magazine advertisements because women are nude 57.4 percent of the magazine advertisements.

Keywords: Advertisements, magazine, sexualization, women.

Developing Measurement Model of Interpersonal Skills of Youth

Mohd Yusri Ibrahim

Centre for Fundamental & Liberal Education, Universiti Malaysia Terengganu, Malaysia

Abstract:

Although it is known that interpersonal skills are essential for personal development, the debate however continues as to how to measure those skills, especially in youths. This study was conducted to develop a measurement model of interpersonal skills by suggesting three construct namely personal, skills and relationship; six function namely self, perception, listening, conversation, emotion and conflict management; and 30 behaviours as indicators. This cross-sectional survey by questionnaires was applied in east side of peninsula of Malaysia for 150 respondents, and analyzed by structural equation modelling (SEM) by AMOS. The suggested constructs, functions and indicators were consider accepted as measurement elements by observing on regression weight for standard loading, average variance extracted (AVE) for convergent validity, square root of AVE for discriminant validity, composite reliability (CR), and at least three fit indexes for model fitness. Finally, a measurement model of interpersonal skill for youth was successfully developed.

Keywords: Interpersonal communication, interpersonal skill, youth.

Female Work Force Participation and Women Empowerment in Haryana

Dinabandhu Mahata, Amit Kumar, Ambarish Kumar Rai

Dinabandhu Mahata, M.Phil. Student, and Amit Kumar, Ph.D. Research Scholar, are with the International Institute for Population Sciences, India

Ph.D. Research Scholar of International Institute for Population Sciences, India

Abstract:

India is known as a country of diversity regarding the social, cultural and wide geographical variations. In the north and north-west part of the country, the strong patriarchal norms and the male dominance based social structure are the important constructs. Patriarchal social setup adversely affects the women's social and economic wellbeing and hence in that social structure women are considered as second level citizen. Work participation rate of women has directly linked to the development of society or household. Haryana is one of the developed states of India, still being ahead in economic prosperity, much lagged behind in gender-based equality and male dominance in all dimensions of life. The position of women in the Haryana is no better than the other states of India. Haryana state has the great difference among the male-female sex ratio which is a serious concern for social science research as a demographic problem for the state. Now women are requiring for their holistic empowerment and that will take care of them for an enabling process that must lead to their economic as well as social transformation. Hence, the objective of the paper is to address the role of sex ratio, women literacy and her work participation in the process of their empowerment with special attention to the gender perspective. The study used the data from Census of India from 1991 to 2011. This paper will examine the regional disparity of sex ratio, literacy rate and female work participation and the improvement of empowerment of women in the state of Haryana. This paper will suggest the idea for focusing much intensively on the issues of women empowerment through enhancement of her education, workforce participation and social participation with people participation and holistic approach.

Keywords: Sex ratio, literacy rate, workforce participation rate, women empowerment, Haryana.

Preservation of Artistic Heritage: Effect of Modernization on Antiquities and Traditional Murals in Nigeria

Uchenna Bella Onu

Federal College of Education (Technical) Umunze, Anambra State, Nigeria

Abstract:

Traditional art is one of Nigerian cultural heritage. It is an excellent instrument for documentation and identification. Antiquities are priceless and irreplaceable. They are basically preserved for future generations. Sadly, preserving these highly prized cultural heritage is becoming a serious challenge. This paper examines the extent modernization has affected the preservation of traditional art in Nigeria. Particularly hit is the antiquities and traditional murals of eastern part of Nigeria. Participatory visual methods were used for this study. Efforts were made to reach the few surviving and aged mural artists. Oral information was collected from them as well as first hand drawings and some photographs of their works. Findings indicate that modernization has seriously affected the preservation of Nigerian artistic heritage. Further findings show that traditional mural artists are gradually dwindling and dangerously going into extinct. Antiquities are indiscriminately destroyed due to sheer ignorance and the blind quest to fit into the so called modern world.

Keywords:

Antiquities, artisticheritage, cultural preservation, drawings, modernization, murals.

From Risk/Security Analysis via Timespace to a Model of Human Vulnerability and Human Security

Anders Troedsson

PhD candidate with Department of Political Science of Lund University, Sweden

Abstract:

For us humans, risk and insecurity are intimately linked to vulnerabilities - where there is vulnerability, there is potentially risk and insecurity. Reducing vulnerability through compensatory measures means decreasing the likelihood of a certain external event be qualified as a risk/threat/assault, and thus also means increasing the individual's sense of security. The paper suggests that a meaningful way to approach the study of risk/ insecurity is to organize thinking about the vulnerabilities that external phenomena evoke in humans as perceived by them. Such phenomena are, through a set of given vulnerabilities, potentially translated into perceptions of "insecurity." An ontological discussion about salient timespace characteristics of external phenomena as perceived by humans, including such which potentially can be qualified as risk/threat/assault, leads to the positing of two dimensions which are central for describing what in the paper is called the essence of risk/threat/assault. As is argued, such modeling helps analysis steer free of the subjective factor which is intimately connected to human perception and which mediates between phenomena "out there" potentially identified as risk/threat/assault, and their translation into an experience of security or insecurity. A proposed set of universally given vulnerabilities are scrutinized with the help of the two dimensions, resulting in a modeling effort featuring four realms of vulnerabilities which together represent a dynamic whole. This model in turn informs modeling on human security.

Keywords: Human vulnerabilities, human security, inert-immediate, material-immaterial, timespace.

The Cave Paintings of Libyc Inscriptions of Tifra, Kabylia, Algeria

Samia Ait Ali Yahia

Department of Language and Amazigh Culture, University Mouloud Mammeri, Tizi-Ouzou,
Algeria

Abstract:

The Tifra site is one of 54 sites with rock paintings discovered in Kabylia (Algeria). It consists of two shelters: Ifran I and Ifran II. From an aesthetic point of view, these two shelters appear poor. It shows a human silhouette, a hand, enigmatic designs and especially Libyc inscriptions. The paint used, is the natural red ocher. Today, these paintings are threatened by the frequentation of tourists to the sites as well as by the degradation which result from it. It is therefore vital to us to list and analyze these paintings before they disappear. The analysis of these paintings will be focused on the epigraphic and iconographic level and their meanings.

Keywords: Cave painting, Libyc inscription, conservation, valorization.

THEORY AND REALITY ON WORKING LIFE OF PEOPLE WITH DISABILITY: THE CASE IN POLAND

Dorota Kobus-Ostrowska

University of Lodz, Poland

Abstract:

Work for everyone, especially for person with disability is a condition in independence; it secures basic needs and develops manual and intellectual capabilities. The work is a source of income, and it builds and strengthens of self-esteem and competence. The purpose of this article is to identify work as an important factor in everyone's life, despite Polish disabled persons rarely having the chance to undertake a job. In order to achieve this purpose, two methods were used: comparative and qualitative. The theoretical part of this article is based on studies of a wide range of Polish and foreign literature devoted to the issue of the occupational development of people with disabilities. The article was also enriched with the institutional and legal analysis types of support for people with disabilities in Poland. Currently, a Polish person with disability who wants to enter or return to the labor market is under a special protection. Those entities employing workers with disabilities may obtain a subsidy for the salary of a person with disabilities. Unfortunately, people with disability in Poland rarely participate in the workforce. The factors that contribute to this include the difficulty in obtaining work, the uncertainty of keeping it, and the low salary offered. Despite that domestic and foreign literature highlight the important role of disabled people as a workforce, very few people with disability in Poland are economically active.

Keywords: Disabled person, work, employer, rehabilitation.

TOM STOPPARD: THE AMORALITY OF THE ARTIST

Majeed Mohammed Midhin, Clare Finburgh

University of Essex, United Kingdom

Abstract:

To maintain a healthy balanced loyalty, whether to art or society, posits a debatable issue. The artist is always on the look out for the potential tension between those two realms. Therefore, one of the most painful dilemmas the artist finds is how to function in a society without sacrificing the aesthetic values of his/her work. In other words, the life-long awareness of failure which derives from the concept of the artist as caught between unflattering social realities and the need to invent genuine art forms becomes a fertilizing soil for the artists to be tackled. Thus, within the framework of this dilemma, the question of the responsibility of the artist and the relationship of the art to politics will be illuminating. To a larger extent, however, in drama, this dilemma is represented by the fictional characters of the play. The present paper tackles the idea of the amorality of the artist in selected plays by Tom Stoppard. However, Stoppard's awareness of his situation as a refugee has led him to keep at a distance from politics. He tried hard to avoid any intervention into the realms of political debate, especially in his earliest work. On the one hand, it is not meant that he did not interest in politics as such, but rather he preferred to question it than to create a fixed ideological position. On the other hand, Stoppard's refusal to intervene in politics is ascribed to his feeling of gratitude to Britain where he settled. As a result, Stoppard has frequently been criticized for a lack of political engagement and also for not leaning too much for the left when he does engage. His reaction to these public criticisms finds expression in his self-conscious statements which defensively stressed the artifice of his work. He, like Oscar Wilde thinks that the responsibility of the artist is devoted to the realm of his/her art. Consequently, his consciousness for the role of the artist is truly reflected in his two plays, *Artist Descending a Staircase* (1972) and *Travesties* (1974).

Keywords: Amorality, responsibility, politics, ideology.

ASSESSMENT ON COMMUNICATION STUDENTS' INTERNSHIP PERFORMANCES FROM THE EMPLOYERS' PERSPECTIVE

Yesuselvi Manickam, Tan Soon Chin

Sunway University, Malaysia. She is now with the Department of Communication and Liberal Arts

Communication Department, Tunku Abdul Rahman University College, Malaysia

Abstract:

Internship is a supervised and structured learning experience related to one's field of study or career goal. Internship allows students to obtain work experience and the opportunity to apply skills learned during university. Internship is a valuable learning experience for students; however, literature on employer assessment is scarce on Malaysian student's internship experience. This study focuses on employer's perspective on student's performances during their three months of internship. The results are based on the descriptive analysis of 45 sets of question gathered from the on-site supervisors of the interns. The survey of 45 on-site supervisor's feedback was collected through postal mail. It was found that, interns have not met their on-site supervisor's expectations in many areas. The significance of this study is employer's assessment on the internship shall be used as feedback to improve on ways how to prepare students for their internship and employments in future.

Keywords: Employers perspective, internship, structured learning, student's performances.

ANALYSIS OF POVERTY REDUCTION STRATEGIES AS MECHANISM FOR DEVELOPMENT IN NIGERIA FROM 1999-2014

Ahmed Usman Egye, Hamza Muhammad

Department of Public Administration, Nasarawa State Polytechnic Nigeria

Abstract:

Poverty alleviation is one of the most difficult challenges facing third world countries in their development efforts. Evidences in Nigeria showed that the number of those in poverty has continued to increase. This paper is aimed at analyzing the performance of poverty alleviation measures undertaken by successive administrations in Nigeria with a view to addressing the quagmire. The study identified the whole gamut of factors that served as stumbling blocks to the implementation of each of the strategies and recommended the involvement of local people in the identification and design of projects so that sufficient participation could be achieved.

Keywords: Poverty, development, strategies, Nigeria.

Analysis of Steles with Libyan Inscriptions of Grande Kabylia, Algeria

Samia Ait Ali Yahia

Department of Language and Amazigh Culture, University Mouloud Mammeri, Tizi-Ouzou,
Algeria

Abstract:

Several steles with Libyan inscriptions were discovered in Grande Kabylia (Algeria), but very few researchers were interested in these inscriptions. Our work is to list, if possible all these steles in order to do a descriptive study of the corpus. The steles analysis will be focused on the iconographic and epigraphic level and on the different forms of Libyan characters in order to highlight the alphabet used by the Grande Kabylia.

Keywords: Epigraphy, stele, Libyan inscription, Grande Kabylia.

Social Work Practice to Labour Welfare: A Proposed Model of Field Work Practicum and Role of Social Worker in India

Naeem Ahmed

Aligarh Muslim university , India

Abstract:

Social work is a professional activity based on the approach of “helping people to help themselves” (Stroup). Social work education and practice both are based on humanitarian philosophy in which social workers try to increase the happiness of the society and to reduce the problems of society. Labour welfare is a specialised field of social work which especially focuses on welfare of organised and unorganised labour. In India labour is facing numerous problems in both organised and unorganised sectors because of ignorance, illiteracy, high rate of unemployment etc. In most of the Indian social work institutions we have this specialization with different names like Human Resource Management or Industrial Relation and Personnel Management or Industrial Relations and Labour Welfare or Industrial Social Work etc. Field work practice is integrated part of social work education curriculum in all specialised field. In India we have different field work practice models being followed in different institutions. The main objective of this paper is to prepare a universal field work practicum model in the field of labour welfare. This paper is exploratory in nature, researcher used personal experience and secondary data (model of field work practice in different institutions like Aligarh Muslim University, Pondicherry University, Central University of Karnataka, University of Lucknow, MJP Rohilkhand University Bareilly etc.) Researcher found that there is an immediate need to upgrade the curriculum or field work practice in this particular field, as more than 40 percent of total population engaged in either unorganised or organised sector (NSSO 2011-12) and they are not aware about their rights. In this way a social worker can play an important role in existing labour welfare facilities by making them aware.

Keywords: Fieldwork, labour welfare, organised labour, social work practice, unorganised labour.

Adoption and Diffusion of E-Government Services in India: The Impact of User Demographics and Service Quality

Sayantana Khanra, Rojers P. Joseph

Indian Institute of Management Rohtak, Haryana 124001, India

Abstract:

This study attempts to analyze the impact of demography and service quality on the adoption and diffusion of e-Government services in the context of India. The objective of this paper is to study the users' perception about e-Government services and investigate the key variables that are most salient to the Indian populace. At the completion of this study, a research model that would help to understand the relationship involving the demographic variables and service quality dimensions, and the willingness to adopt e-Government services is expected to be developed. Dedicated authorities, particularly those in developing economies, may use that model or its augmented versions to design and update e-Government services and promote their use among citizens. After all, enhanced public participation is required to improve efficiency, engagement and transparency in the implementation of the aforementioned services.

Keywords: Adoption and diffusion of e-Government services, demographic variables, hierarchical regression analysis, service quality dimensions.

Public Squares and Their Potential for Social Interactions: A Case Study of Historical Public Squares in Tehran

Asma Mehan

Politecnico Di Torino , Italy

Abstract:

Under the thrust of technological changes, population growth and vehicular traffic, Iranian historical squares have lost their significance and they are no longer the main social nodes of the society. This research focuses on how historical public squares can inspire designers to enhance social interactions among citizens in Iranian urban context. Moreover, the recent master plan of Tehran demonstrates the lack of public spaces designed for the purpose of people's social gatherings. For filling this gap, first the current situation of 7 selected primary historical public squares in Tehran including Sabze Meydan, Arg, Topkhaneh, Baherstan, Mokhber-al-dole, Rah Ahan and Hassan Abad have been compared. Later, the influencing elements on social interactions of the public squares such as subjective factors (human relationships and memories) and objective factors (natural and built environment) have been investigated. As a conclusion, some strategies are proposed for improving social interactions in historical public squares like; holding cultural, national, athletic and religious events, defining different and new functions in public squares' surrounding, increasing pedestrian routes, reviving the collective memory, demonstrating the historical importance of square, eliminating visual obstacles across the square, organization the natural elements of the square, appropriate pavement for social activities. Finally, it is argued that the combination of all influencing factors which are: human interactions, natural elements and built environment criteria will lead to enhance the historical public squares' potential for social interaction.

Keywords: Historical Square, Iranian Public Square, Social Interaction, Tehran.

FORENSIC MEDICAL CAPACITIES OF RESEARCH OF SALIVA STAINS ON PHYSICAL EVIDENCE AFTER WASHING

Saule Mussabekova

Department of Forensic Medicine, Karaganda State Medical University, Kazakhstan

Abstract:

Recent advances in genetics have allowed increasing acutely the capacities of the formation of reliable evidence in conducting forensic examinations. Thus, traces of biological origin are important sources of information about a crime. Currently, around the world, sexual offenses have increased, and among them are those in which the criminals use various detergents to remove traces of their crime. A feature of modern synthetic detergents is the presence of biological additives - enzymes. Enzymes purposefully destroy stains of biological origin. To study the nature and extent of the impact of modern washing powders on saliva stains on the physical evidence, specially prepared test specimens of different types of tissues to which saliva was applied have been examined. Materials and Methods: Washing machines of famous manufacturers of household appliances have been used with different production characteristics and advertised brands of washing powder for test washing. Over 3,500 experimental samples were tested. After washing, the traces of saliva were identified using modern research methods of forensic medicine. Results: The influence was tested and the dependence of the use of different washing programs, types of washing machines and washing powders in the process of establishing saliva trace and identify of the stains on the physical evidence while washing was revealed. The results of experimental and practical expert studies have shown that in most cases it is not possible to draw the conclusions in the identification of saliva traces on physical evidence after washing. This is a consequence of the effect of biological additives and other additional factors on traces of saliva during washing. Conclusions: On the basis of the results of the study, the feasibility of saliva traces of the stains on physical evidence after washing is established. The use of modern molecular genetic methods makes it possible to partially solve the problems arising in the study of unlaundered evidence. Additional study of physical evidence after washing facilitates detection and investigation of sexual offenses against women and children.

Keywords: Saliva research, modern synthetic detergents, laundry detergents, forensic medicine.

SEXUAL AND GENDER BASED CRIMES IN INTERNATIONAL CRIMINAL LAW: MOVING FORWARDS OR BACKWARDS?

Khadija Ali

Human rights lawyer based in Pakistan with a special focus on legal advocacy to prevent and address gender based violence

Abstract:

Prosecution of sexual violence in international criminal law requires not only an understanding of the mechanisms employed to prosecute sexual violence but also a critical analysis of the factors facilitating perpetuation of such crimes in armed conflicts. The extrapolations laid out in this essay delve into the jurisprudence of international criminal law pertaining to sexual and gender based violence followed by the core question of this essay – has the entrenchment of sexual violence as international crimes in the Rome Statute been successful to address such violence in armed conflicts?

Keywords: Conflict, Gender, International Criminal Law Sexual Violence.

A METHOD TO ENHANCE THE ACCURACY OF DIGITAL FORENSIC IN THE ABSENCE OF SUFFICIENT EVIDENCE IN SAUDI ARABIA

Fahad Alanazi, Andrew Jones

De Montfort University,

Director of the Cyber Security Centre at the University of Hertfordshire and a visiting
Professor at Edith Cowan University

Abstract:

Digital forensics seeks to achieve the successful investigation of digital crimes through obtaining acceptable evidence from digital devices that can be presented in a court of law. Thus, the digital forensics investigation is normally performed through a number of phases in order to achieve the required level of accuracy in the investigation processes. Since 1984 there have been a number of models and frameworks developed to support the digital investigation processes. In this paper, we review a number of the investigation processes that have been produced throughout the years and introduce a proposed digital forensic model which is based on the scope of the Saudi Arabia investigation process. The proposed model has been integrated with existing models for the investigation processes and produced a new phase to deal with a situation where there is initially insufficient evidence.

Keywords: Digital forensics, Process, Metadata, Traceback, Saudi Arabia.

CONTROLLING YOUTHS PARTICIPATION IN POLITICS IN SOKOTO STATE: A CONSTRUCTIVE INCLUSIVENESS FOR GOOD GOVERNANCE IN NIGERIA

Umar Ubandawaki

Department of Political Science, Faculty of Arts and Social Sciences, Sokoto State University, P.M.B. 2134, Birnin Kebbi Road, Sokoto

Abstract:

Political participation involves voluntary and deliberate efforts by the members of a political system to determine the kinds of political institution and individuals that will govern them and equally influence the mobilization and allocation of the available societal resources. Over the years, youths in Nigeria participate actively in political party rallies and voting to elect their leaders and representatives in governance. This paper examines categories and nature of participation in politics as well as factors that drive youths into politics in Sokoto State. A survey conducted, through focus group discussions, interviews and questionnaire, in the six sampled Local Government of Sokoto State identifies three category of political participation; namely, active, moderate and apathetic participation. The findings reveal that 63.57% of respondents are apathetic to politics in the State and unemployed youth constitutes 34.74% of the entire responses. The paper establishes that lack of attainment of need (63.22%) is one of the reasons that make youths engage into participatory activities that encourage political thuggery and manipulation of electoral outcomes. The paper recommends that youths should be engaged into positive rational participatory activities that ensure inclusiveness and promotion of good governance in Nigeria. It is hoped that this will enlighten youths and policy implementers on the constructive strategies in controlling youths' negative participation in politics in Nigeria.

Keywords: Democracy, Governance, Inclusiveness, Participation and Politics.

The Legal Procedure of Attestation of Public Servants

Armen Yezekyan

Associate Professor and the Chairman of the Law Department at the Public Administration
Academy of the Republic of Armenia, Kievyan str. 8, Yerevan, RA

Abstract:

The main purpose of this research is to comprehensively explore and identify the problems of attestation of the public servants and to propose solutions for these issues through deeply analyzing laws and the legal theoretical literature. For the detailed analysis of the above-mentioned problems we will use some research methods, the implementation of which has a goal to ensure the objectivity and clarity of scientific research and its results.

Keywords: Attestation, attestation   commission, competition   commission, public servant, public service, testing.

The Ombudsman: Different Terminologies Same Missions

Khodr Fakh

Lebanese American University, Beirut, Lebanon

Abstract:

The Ombudsman is a procedural mechanism that provides a different approach of dispute resolution. The ombudsman primarily deals with specific grievances from the public against governmental injustice and misconduct. The ombudsman theory is considered an important instrument to any democratic government. This is true since it improves the transparency of the governmental activities in a world in which executive power are rising. Many countries have adopted the concept of Ombudsman but under different terminologies. This paper will provide the different types of Ombudsman and the common activities/processes of fulfilling their mandates.

Keywords: Administration, Citizens, Government, Mediator, Ombudsman, Presidential Mediator.

The Effectiveness of Cognitive Behavioural Intervention in Alleviating Social Avoidance for Blind Students

Mohamed M. Elsherbiny

College of Arts & Social Sciences, Sultan Qaboos University, Oman and College of Social Work, Assiut University, Egypt

Abstract:

Social Avoidance is one of the most important problems that face a good number of disabled students. It results from the negative attitudes of non-disabled students, teachers and others. Some of the past research has shown that non-disabled individuals hold negative attitudes toward persons with disabilities. The present study aims to alleviate Social Avoidance by applying the Cognitive Behavioral Intervention. 24 Blind students aged 19–24 (university students) were randomly chosen we compared an experimental group (consisted of 12 students) who went through the intervention program, with a control group (12 students also) who did not go through such intervention. We used the Social Avoidance and Distress Scale (SADS) to assess social anxiety and distress behavior. The author used many techniques of cognitive behavioral intervention such as modeling, cognitive restructuring, extension, contingency contracts, selfmonitoring, assertiveness training, role play, encouragement and others. Statistically, T-test was employed to test the research hypothesis. Result showed that there is a significance difference between the experimental group and the control group after the intervention and also at the follow up stages of the Social Avoidance and Distress Scale. Also for the experimental group, there is a significance difference before the intervention and the follow up stages for the scale. Results showed that, there is a decrease in social avoidance. Accordingly, cognitive behavioral intervention program was successful in decreasing social avoidance for blind students.

Keywords: Social avoidance, cognitive behavioral intervention, blind disability, disability.

The Effectiveness of Metaphor Therapy on Depression among Female Students

Marzieh Talebzadeh Shoushtari

Department of Psychology, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran

Abstract:

The present study aimed to determine the effectiveness of Metaphor therapy on depression among female students. The sample included 60 female students with depression symptoms selected by simple sampling and randomly divided into two equal groups (experimental and control groups). Beck Depression Inventory was used to measure the variables. This was an experimental study with a pre-test/post-test design with control group. Eight metaphor therapy sessions were held for the experimental group. A post-test was administered to both groups. Data were analyzed using multivariate analysis of covariance (MANCOVA). Results showed that the Metaphor therapy decreased depression in the experimental group compared to the control group.

Keywords: Metaphor therapy, depression, female, students.

Family Relationships and Coping with the Stress of Young People from Migrant Families with Cerebral Palsy

A. Gagat-Matula

Pedagogical University of Cracow, Poland

Abstract:

The aim of this article is to present a relation between family relationships and styles of approach to coping with stress among young people from migrant families with cerebral palsy. The study involved 70 persons (with cerebral palsy in the standard intellectual capacity) from families, in which at least one of parents is a migrant. To measure the level of communication in the family, the Family Relationships Questionnaire (FRQ) was employed, while the styles of coping with stress was investigated with the CISS Questionnaire. The relation between family relationships and styles of coping with stressful situations of the respondents was investigated. It was shown that there is an affiliation between the emotion-oriented style of coping with the stress and the variable of “communication in my family”. Moreover, it was demonstrated that there is a linkage between the task-oriented style of coping with the stress and the variable of “maternal control in mother-child relationship”. Young people with CP subjected to overprotection and control from their mothers in problem situations tend to focus on their own emotions instead of trying to undertake constructive actions. Excessive control in daily life by mothers results in passivity and a lack of motivation to cope with difficult situations.

Keywords: Young people with cerebral palsy, family relationships, styles of coping with stress, migration.

A Quasi-Systematic Review on Effectiveness of Social and Cultural Sustainability Practices in Built Environment

Asif Ali, Daud Salim Faruque

Aligarh Muslim University, Aligarh, India

Abstract:

With the advancement of knowledge about the utility and impact of sustainability, its feasibility has been explored into different walks of life. Scientists, however; have established their knowledge in four areas viz environmental, economic, social and cultural, popularly termed as four pillars of sustainability. Aspects of environmental and economic sustainability have been rigorously researched and practiced and huge volume of strong evidence of effectiveness has been founded for these two sub-areas. For the social and cultural aspects of sustainability, dependable evidence of effectiveness is still to be instituted as the researchers and practitioners are developing and experimenting methods across the globe. Therefore, the present research aimed to identify globally used practices of social and cultural sustainability and through evidence synthesis assess their outcomes to determine the effectiveness of those practices. A PICO format steered the methodology which included all populations, popular sustainability practices including walkability/cycle tracks, social/recreational spaces, privacy, health & human services and barrier free built environment, comparators included 'Before' and 'After', 'With' and 'Without', 'More' and 'Less' and outcomes included Social well-being, cultural coexistence, quality of life, ethics and morality, social capital, sense of place, education, health, recreation and leisure, and holistic development. Search of literature included major electronic databases, search websites, organizational resources, directory of open access journals and subscribed journals. Grey literature, however, was not included. Inclusion criteria filtered studies on the basis of research designs such as total randomization, quasirandomization, cluster randomization, observational or single studies and certain types of analysis. Studies with combined outcomes were considered but studies focusing only on environmental and/or economic outcomes were rejected. Data extraction, critical appraisal and evidence synthesis was carried out using customized tabulation, reference manager and CASP tool. Partial meta-analysis was carried out and calculation of pooled effects and forest plotting were done. As many as 13 studies finally included for final synthesis explained the impact of targeted practices on health, behavioural and social dimensions. Objectivity in the measurement of health outcomes facilitated quantitative synthesis of studies which highlighted the impact of sustainability methods on physical activity, Body Mass Index, perinatal outcomes and child health. Studies synthesized qualitatively (and also quantitatively) showed outcomes such as routines, family relations, citizenship, trust in relationships, social inclusion, neighbourhood social capital, wellbeing, habitability and family's social processes. The synthesized evidence indicates slight effectiveness and efficacy of social and cultural sustainability on the targeted outcomes. Further synthesis revealed that such results of this study are due weak research designs and disintegrated implementations. If architects and other practitioners deliver their interventions in collaboration with research bodies and policy makers, a stronger evidence-base in this area could be generated.

Keywords: Built environment, cultural sustainability, social sustainability, sustainable architecture.

Impact of Personality and Loneliness on Life: Role of Online Flow Experiences

Asmita Shukla, Soma Parija

Assistant Professor in the School of Humanities, Social Sciences and Management, Indian Institute of Technology Bhubaneswar, Odisha, India

Research scholar in the School of Humanities, Social Sciences and Management, Indian Institute of Technology Bhubaneswar, Odisha, India

Abstract:

The present study examines the mediating effect of online flow experience on the relationship between extraversion/introversion, locus of control and loneliness, and depression and satisfaction with life. The data was obtained using a structured questionnaire prepared by adapting standardized scales available from a sample of 102 engineering students from different technical institutions at Bhubaneswar, India. The results indicate that there is a positive significant relationship between introversion, external locus of control, loneliness, depression and online flow experience, and extraversion, internal locus of control and satisfaction with life. The results also suggest that online flow experience mediates the relationship between the aforementioned variables.

Keywords: Life satisfaction and depression, loneliness, online flow experience, personality.

Gender Differences in Research Output, Funding and Collaboration

Ashkan Ebadi, Andrea Schiffauerova

Concordia University, Canada

Abstract:

In spite of the global efforts toward gender equality, female researchers are still underrepresented in professional scientific activities. The gender gap is more seen in engineering and math-intensive technological scientific fields thus calling for a specific attention. This paper focuses on the Canadian funded researchers who are active in natural sciences and engineering, and analyses the gender aspects of researchers' performance, their scientific collaboration patterns as well as their share of the federal funding within the period of 2000 to 2010. Our results confirm the existence of gender disparity among the examined Canadian researchers. Although it was observed that male researchers have been performing better in terms of number of publications, the impact of the research was almost the same for both genders. In addition, it was observed that research funding is more biased towards male researchers and they have more control over their scientific community as well.

Keywords: Bibliometrics, collaboration, funding, gender differences, research output.

Swiss Scientific Society for Developing Countries: A Concept of Relationship

Jawad Alzeer

University of Zurich, Switzerland

Abstract:

Cultural setup is varied from country to country and nation to nation, but the ability to adapt successfully to the new cultural setup may pave the way toward the development of cultural intelligence. Overcoming differences may require to build up our personality with the ability to learn, exchange thoughts, and have a constructive dream. Adaptation processes can be accelerated if we effectively utilize our cultural diversity. This can be done through a unified body or society; people with common goals can collectively work to satisfy their values. Narrowing the gap between developed and developing countries is of prime importance. Many international organizations are trying to resolve these issues by rational and peaceful means. Failing to understand the cultural differences, mentalities, strengths and weaknesses of developed and developing countries led to the collapse of many partnerships. Establishment of a neutral body influenced by developed countries intellectuality and developing countries personality may offer a better understanding and reasonable solutions, suggestions, advice that may assist in narrowing gaps and promote-strengthening relationship between developed and developing countries. The key issues, goals, and potential concepts associated with initiating Swiss scientific society for developing countries as a model to facilitate integration of highly skilled scientists are discussed.

Keywords: Cultural diversity, developing countries, integration, Switzerland.

Democratization, Market Liberalization and the Raise of Vested Interests and Its Impacts on Anti-Corruption Reform in Indonesia

Ahmad Khoirul Umam

University of Queensland, Australia

Abstract:

This paper investigates the role of vested interests and its impacts on anti-corruption agenda in Indonesia following the collapse of authoritarian regime in 1998. A pervasive and rampant corruption has been believed as the main cause of the state economy's fragility. Hence, anti-corruption measures were implemented by applying democratization and market liberalization since the establishment of a consolidated democracy which go hand in hand with a liberal market economy is convinced to be an efficacious prescription for effective anti-corruption. The reform movement has also mandated the establishment of the independent, neutral and professional special anti-corruption agency namely Corruption Eradication Commission (KPK) to more intensify the fight against the systemic corruption. This paper will examine whether these anti-corruption measures have been effective to combat corruption, and investigate to what extent have the anti-corruption efforts, especially those conducted by KPK, been impeded by the emergence of a nexus of vested interests as the side-effect of democratization and market liberalization. Based on interviews with key stakeholders from KPK, other law enforcement agencies, government, prominent scholars, journalists and NGOs in Indonesia, it is found that since the overthrow of Soeharto, anti-corruption movement in the country have become more active and serious. After gradually winning the hearth of people, KPK successfully touched the untouchable corruption perpetrators who were previously protected by political immunity, legal protection and bureaucratic barriers. However, these changes have not necessarily reduced systemic and structural corruption practices. Ironically, intensive and devastating counterattacks were frequently posed by the alignment of business actors, elites of political parties, government, and also law enforcement agencies by hijacking state's instruments to make KPK deflated, powerless, and surrender. This paper concludes that attempts of democratization, market liberalization and the establishment of anti-corruption agency may have helped Indonesia to reduce corruption. However, it is still difficult to imply that such anti-corruption measures have fostered the more effective anti-corruption works in the newly democratized and weakly regulated liberal economic system.

Keywords: Vested interests, democratization, market liberalization, anti-corruption, leadership.

Organizational Involvement and Employees' Consumption of New Work Practices in State-owned Enterprises: The Ghanaian Case

M. Aminu Sanda, K. Ewontumah

University of Ghana Business School, P. O. Box L G 78, Legon, Accra, Ghana

Abstract:

This paper explored the challenges faced by the management of a Ghanaian state enterprise in managing conflicts and disturbances associated with its attempt to implement new work practices to enhance its capability to operate as a commercial entity. The purpose was to understand the extent to which organizational involvement, consistency and adaptability influence employees' consumption of new work practices in transforming the organization's organizational activity system. Using self-administered questionnaires, data were collected from one hundred and eighty (180) employees and analyzed using both descriptive and inferential statistics. The results showed that constraints in organizational involvement and adaptability prevented the positive consumption of new work practices by employees in the organization. It is also found that the organization's employees failed to consume the new practices being implemented, because they perceived the process as non-involving, and as such, did not encourage the development of employee capability, empowerment, and teamwork. The study concluded that the failure of the organization's management to create opportunities for organizational learning constrained its ability to get employees consume the new work practices, which situation could have facilitated the organization's capabilities of operating as a commercial entity.

Keywords: Organizational transformation, new work practices, work practice consumption, organizational involvement, state-owned enterprise, Ghana.

De-Securitizing Identity: Narrative (In)Consistency in Periods of Transition

Katerina Antoniou

University of Lancashire, Gyprus

Abstract:

When examining conflicts around the world, it is evident that the majority of intractable conflicts are steeped in identity. Identity seems to be not only a causal variable for conflict, but also a catalytic parameter for the process of reconciliation that follows ceasefire. This paper focuses on the process of identity securitization that occurs between rival groups of heterogeneous collective identities – ethnic, national or religious – as well as on the relationship between identity securitization and the ability of the groups involved to reconcile. Are securitized identities obstacles to the process of reconciliation, able to hinder any prospects of peace? If the level to which an identity is securitized is catalytic to a conflict's discourse and settlement, then which factors act as indicators of identity de-securitization? The level of an in-group's identity securitization can be estimated through a number of indicators, one of which is narrative. The stories, views and stances each in-group adopts in relation to its history of conflict and relation with their rival out-group can clarify whether that specific in-group feels victimized and threatened or safe and ready to reconcile. Accordingly, this study discusses identity securitization through narrative in relation to intractable conflicts. Are there conflicts around the world that, despite having been identified as intractable, stagnated or insoluble, show signs of identity de-securitization through narrative? This inquiry uses the case of the Cyprus conflict and its partitioned societies to present official narratives from the two communities and assess whether these narratives have transformed, indicating a less securitized in-group identity for the Greek and Turkish Cypriots. Specifically, the study compares the official historical overviews presented by each community's Ministry of Foreign Affairs website and discusses the extent to which the two official narratives present a securitized collective identity. In addition, the study will observe whether official stances by the two communities – as adopted by community leaders – have transformed to depict less securitization over time. Additionally, the leaders' reflection of popular opinion is evaluated through recent opinion polls from each community. Cyprus is currently experiencing renewed optimism for reunification, with the leaders of its two communities engaging in rigorous negotiations, and with rumors calling for a potential referendum for reunification to be taking place even as early as within 2016. Although leaders' have shown a shift in their rhetoric and have moved away from narratives of victimization, this is not the case for the official narratives used by their respective ministries of foreign affairs. The study's findings explore whether this narrative inconsistency proves that Cyprus is transitioning towards reunification, or whether the leaders are risking sending a securitized population to the polls to reject a potential reunification. More broadly, this study suggests that in the event that intractable conflicts might be moving towards viable peace, in-group narratives--official narratives in particular--can act as indicators of the extent to which rival entities have managed to reconcile.

Keywords: Conflict, Identity, Narrative, Reconciliation.

RESTORATIVE BENEFITS OF BIOPHILIC DESIGN IN HOSPITALITY DESIGN

KUZEY TÜRKEL ¹, NURHAN ÖZDEMİR ², Prof. Dr., DENİZ HASIRCI ³

¹ Izmir University of Economics, Faculty of Fine Arts and Design, Dept. of Interior Architecture and Environmental Design, kuzey. - 0000-0002-7511-995X

² Izmir University of Economics, Faculty of Fine Arts and Design, Dept. of Interior Architecture and Environmental Design, , - 0000-0002-6312-6562

³ Izmir University of Economics, Faculty of Fine Arts and Design, Dept. of Interior Architecture and Environmental Design, - 0000-0001-9928-6077

ABSTRACT

Biophilic design and its restorative benefits have been receiving increased attention as a design approach in recent years, due to the detrimental effects of environmental pollution and global warming. The restorative benefits of biophilic design have been known and research covers varied topics from stress reduction to impacts on health environments. However, because the World has still not emerged fully from the effects of the COVID-19 pandemic, there has not been sufficient applicable research on post-COVID implementations of biophilic design and its restorative benefits in hospitality design. This study analyzes restorative benefits of nature based spatial applications of biophilic design in hotels. The aim is to provide an insight on reasons of escaping to various forms of nature in the distress of the pandemic lockdowns and trauma of the illness at the global scale. A systematic look at restorative benefits based on theories and models on restoration, stress reduction and biophilic design is believed to be helpful in spreading similar applications for utmost benefit for the users. Biophilic models concentrate of a variety of natural aspects, and this particular study will focus on visual connections to nature and water elements as well as their restorative effects. Understanding how the related mechanisms work within the new spatial rules and regulations in hospitality, might provide practical tools for management and designers, as well as provide a revised and improved connection between theory and practice. This study is based on a case study of a therapeutic hotel in Bodrum, Turkiye that utilizes observation and behavioral mapping methods. Future studies may involve the study of experiences of nature in hospitality design, restorative benefits of biophilic design in other environments, and instinctive orientation to nature for psychological relief.

Keywords: Biophilic Design, Interior Architecture, Natural Connections, Restorative Benefits, Hospitality Design, Stress Reduction

1 INTRODUCTION

Ecological awareness and sustainability plays an important role in understanding the importance of biophilic design. For several years a great effort has been dedicated to the study of biophilic design to understand the restorative benefits and also the need for the ecological approaches to design spaces, which are less invasive and less destructive to the environment. Moreover, it can be beneficial to human psychology to reduce stress. Especially the hospitality spaces, thus the factor of reduced stress has an essential point in hospitality interiors. Direct or indirect relationships with nature can provide the factor of reduced stress. It can be observed from physical evaluations. According to Gullone (2000), evidence is clear that positive physical benefits occur such as reduced blood pressure, reduced stress, and increased immunity.

The relationship between individuals and their settings may change their behavior and experiences. Thus, decreased nature exposure is a great concern since nature connections offer positive benefits on physical, psychological and spiritual well-being (Berman, Jonides, and Kaplan, 2008; Beukeboom, Langeveld, and Tanja-Dijkstra, 2012; Brook, 2000; Hoffman, 1992; Joye, 2007; Taylor, 2006). The experience of natural settings was also evaluated by other researchers such as Ulrich et al (1991) investigated their hypotheses related with stress recovery during exposure to natural and urban environments. Research has shown that active and also passive exposure to nature is beneficial to the health and well-being of humans (Hensley, 2015; Kahn, 1997; Ulrich, 1984).

The experience of natural settings and the environmental parameters can change the human both physically and psychologically, as can be seen from the above-mentioned experiment. Further, Contact with water and plants can reduce anxiety and help people to cope with stress (Ulrich, 1979; Kellert, 2005; Nevzati, Demirbaş and Hasirci, 2021).

The aim of this study is to analyze post covid implementations of biophilic design and its restorative benefits in hospitality design in order to detail the biophilic designed hospitality spaces, while creating a basis why the interiors should be designed according to biophilic principles and the reasons of humans to get away from urban into nature during covid and post covid. The framework of this study is the fourteen patterns of Terrapin Bright Green. This study is based on an analysis of a therapeutic hotel in Bodrum, Turkiye. The method of observation is used in this study and the case study is observed. The structure of this study consists of the

introduction of the hypothesis, 14 patterns of biophilic design and reviews of the other related literature, the examples of biophilic designed hospitality interiors, and a case study of a therapeutic hotel in Bodrum, Turkiye. The analyses of the visual connections to nature, presence of the water and prospect are the basis of the case study, after the related analyses have been scrutinized.

2 THEORIES ON BIOPHILIA

The literature review begins with creating a framework for the analysis on the different levels and also showing some examples, which are related with the focus “stress recovery and its relation with connection to nature and also water elements”. The classifications, research methods, their disciplines and their contribution to the study is discussed in this subhead. The emphasis of this study is interior architecture and environmental design, however it is also related with psychology to a great extent. The study unifies the most crucial theories into one framework.

2.1 The Restorative Benefits of Nature

“Extent. In the distant wilderness, extent comes easily. But extent need not entail large tracts of land” (Kaplan, 1995). The perception of extent can be altered by certain types of materials or illusions. They can be designed to change their appearance to become extended. Settings that include historic artifacts can promote a sense of being connected to past environments and thus to a larger world” (Kaplan, 1995).

“Compatibility. The natural environment is experienced as particularly high in compatibility. It is as if there were a special resonance between the natural setting and human inclinations” (Kaplan, 1995). Humankind can strive with less effort in natural settings, actually humankind is more capable in natural settings as they have an innate ability to adapt to the natural settings such as hunter-gathering or caring for pets and wildlife. The human body, mind, and senses evolved in a biocentric environment not engineered or invented by humanity (Kellert and Calabrese, 2015). Biophilia is an innate feeling to affiliate with nature that even nowadays, it continues to be critical to people’s wellbeing (Kellert and Wilson 1993). Biophilic design can reduce stress, enhance creativity and increase our well-being (Browning et al., 2014).

Stress is one of the main topics in restorative benefits of biophilia. Stress is the reason why people sought biophilic patterns during covid-19 pandemic. Also stress may affect us on different layers. Physiological and psychological stress reactions are interrelated (Kaplan, 1995). Stress affects people both physiologically and

psychologically. Physiological stress factors can be related with the reactions of our body, whereas psychological stress factors are related with consciousness. Stress is the process in which an individual responds to a threat to their well-being (Baum et al., 1985).

It explains how the same task can be stressful at one time and not at another (Kaplan, 1995). Stress can make one's task harder and getting away from the task may provide a better perception afterwards. Several studies show that attention restoration, reduced stress and other restorative benefits in biophilic design are approved (Berto, 2005; Barton and Pretty, 2010; Hartig et al., 1991; Kaplan and Kaplan, 1989; White et al., 2019).

2.2. The Practice of Biophilic Design

This is especially problematic, because while humans may have evolved in the natural world, the “natural habitat” of contemporary people has largely become the indoor built environment where we now spend 90% of our time (Kellert and Calabrese, 2015). In order to not spend their time indoors, the design approach can be made with interior and exterior connected together both visually and functionally. The outdoor environment can be designed to be used in every season and every time of the day. However, the current structures are not considering the outdoor environment, but instead they are trying to maximize the interior spaces, which is not efficient at all. The result has been an increasing disconnect between people and nature in the built environment reflected in inadequate contact with natural light, ventilation, materials, vegetation, views, natural shapes and forms, and in general beneficial contact with the natural world (Kellert and Calabrese, 2015).

2.3. 14 Patterns of Biophilic Design

There are several researches related the pattern of biophilic design, their benefits and their components and every one of them clarifies the biophilia and they had created a framework for future studies (Browning et al., 2014; Kellert, 2008; Kellert and Calabrese 2015). For this study, Terrapin Bright Green's 14 Patterns will be used as a framework to identify the biophilic patterns in the case study and also other examples. However, the three most prominent patterns will be identified. Later on, those patterns will be correlated with the stress reduction factor and how using those patterns is beneficial for both the environment and also to the individual. The patterns, which will be used in this study, are chosen as Visual Connection with Nature, Presence of Water and Prospect upon the observation of the case study on site.

Stress recovery from visual connections with nature have reportedly been realized through lowered blood pressure and heart rate (Browning et al., 2014). Two of the most prominent patterns are the visual connection with nature and the presence of water. According to Terrapin Bright Green, 2014, the presence of water is described as below; “Presence of Water is a condition that enhances the experience of a place through the seeing, hearing or touching of water.”

As it is mentioned in the description the water creates an experience for the visitors, which awakens more than one sense and its captivating aspect may be related with this experience. And also the calming effects of the water can be observed by the situation that the people, who live nearby to the water, tend to be more positive and calm in daily life. Auditory access and perceived or potential tactile access to water also reportedly reduces stress (Alvarsson et al., 2010; Pheasant et al., 2010).

The last and third most prominent pattern is the prospect. Prospect has a restorative benefit on reducing stress. Health benefits are suggested to include reductions in stress and perceived vulnerability, as well as improved comfort (Browning et al., 2014).

2.4. Stress Recovery and Its Relation with Water

When the COVID-19 pandemic spread worldwide, thousands of people were forced to stay indoors more than usual. Even though research has shown that 120 minutes of contact with nature every week increases health and well-being (White et al., 2019). While people spent more time indoors, they also started to find a way to get out of the city and run to the rural or green spaces. They sought the clean air and open spaces, as the typology of the houses in the city centers tend to have small spaces, which are not suitable to spend all of the day inside and instead of being a functional and healthy space, they turn to cages with small windows, which are looking through to another building. Indoor plants have the capacity to bring nature and to provide health and wellbeing benefits (Gillis and Gatersleben, 2015).

Someone, who is stressed out with their possible health problems, feels healthier when closer to nature and therefore, water elements can be perceived as an element of nature in the interior (Nevzati, Demirbaş, and Hasirci, 2021). Furthermore, positive effects of interior water elements, together with applying water elements in the interiors using biophilic design approaches may lead to improvements in the occupants' well-being (Nevzati, Demirbaş, and Hasirci, 2021). In conclusion to this section, stress recovery is a benefit, which can be taken from the biophilic design and biophilic design is an approach, which is beneficial for our environment, and even though the effects may change from human to human, the majority benefits from the restorative benefits of biophilic design (Ulrich, et al., 1991; Nevzati, Demirbaş, and Hasirci, 2021; Zadeh, et al., 2014; Alvarsson, et al. 2010; Kaplan, 1995).

3 METHODOLOGY

The research methodologies were chosen according to the purpose of this study and the methodologies were researched beforehand. Observational information method was chosen to create a data collection for the purpose of creating a behavioral mapping, tables and other findings.

3.1. Data Collection

In this study, the data collection was made by visual references. The data gathering, which was made on site, is particularly important for the analysis in order to perceive the biophilic patterns and their effects on the site directly.

3.2. Observational Information

According to Krathwohl in his book *Methods of Educational and Social Science Research* (1998), some of the tips for observation on research are listed below:

“Write up the notes as soon as possible; Talking about your observation before your record may change the importance you attach to certain events; Draw a diagram not only to give the picture but also to trace your own movements.” From the collected data and observations behavioral mapping is created on the case study.

4 DATA RELATED WITH THE EXAMPLES OF BIOPHILIC DESIGNED HOSPITALITY SPACES

The examples of biophilic designed hospitality spaces were chosen with considering their locations and their environments, and the purpose of the data collection with the examples around the world was to analyze the related spaces.

4.1. Amangiri Spa, Utah, USA

The above-mentioned hotel in the title, Amangiri Spa, is one of the three chosen hotels.

4.1.1. Environmental Context

Aman resorts are the spaces, which were designed for privacy and which are designed with their natural and urban settings in a harmony. The firm approaches the site to use their surroundings in a full scale and they are also trying to preserve their environment by using it as a part of their design. It also enables them to create a unique experience for their visitors. Amangiri Spa is located in Utah, USA. Its

surrounding is covered with desert and stones that are creating sceneries for the visitors (See Figure 1). There is also a lake close by, which visitors can experience.

Figure 1. The Amangiri Spa in Utah (Luxury five-star hotel and resort in Utah, USA - Amangiri. Aman resorts. (n.d.). Retrieved January 18, 2023, from <https://www.aman.com/resorts/amangiri>, 2023.

The Amangiri Spa in Utah offers its visitors to experience the nature of the space in different formats and different patterns. There are several spaces, which are offering semi-private and private experiences (See Figure 2, Figure 3). The swimming pool is located near a stone, which is not destroyed and instead the swimming pool is incorporated to wrap the stone piece. There is not much greenery in the area, however there are a lot of biophilic patterns in this structure.

Figures 2 and 3. Visuals from The Amangiri Spa in Utah (Luxury five-star hotel and resort in Utah, USA - Amangiri. Aman resorts. (n.d.). Retrieved January 18, 2023, from <https://www.aman.com/resorts/amangiri>, 2023.

Figure 4. Interior of The Amangiri Spa in Utah (Luxury five-star hotel and resort in Utah, USA - Amangiri. Aman resorts. (n.d.). Retrieved January 18, 2023, from <https://www.aman.com/resorts/amangiri>, 2023.

4.1.2 Biophilic Patterns

The design of this hotel does not only consist of those three patterns, but the analysis is made with considering the relative patterns with the case study.

Table 1: Chosen Biophilic Patterns

Visual Connection With Nature	Presence of Water	Prospect
Amangiri Spa is located in Utah and is covered with desert, all the elements which can be visible in a desert are available from the site.	The presence of water is not typical in the desert in normal circumstances, however when designing a space in a desert landscape, using the presence of water brings the environment a feeling of oasis, a paradise found.	The landscape around the site does not contain any other structure and when looked through the horizon the only thing which can be visible is the natural environment.

4.2. Arcticbath Hotel, Harads, Sweden

The above-mentioned hotel in the title, Arcticbath Hotel, is one of the six chosen hotels, which has biophilic patterns and which has restorative benefits related with those patterns.

4.2.1. Environmental Context

The biophilic designed hotels are not always full with greenery or they are not necessarily in the warmer climate spaces. Such as Arctic Bath Hotel in Sweden is a great example of biophilic design (<https://arcticbath.se/>) (See Figure 5, Figure 6).

Figures 5 and 6. Arctic Bath Hotel, <https://arcticbath.se/>

4.2.2. Biophilic Patterns

The design of this hotel does not only consist of those three patterns, but the analysis is made with considering the relative patterns with the case study.

Table 2: Chosen Biophilic Patterns

VISUAL CONNECTION WITH NATURE	PRESENCE OF WATER	PROSPECT
The river provides a visual connection with nature. The frozen white plants are covering the close surroundings of the river.	The presence of water is abundant in this site, the reason is because the water is in many forms, such as cold running water on the river, frozen hard ice surface of the river, soft and constantly changing snow.	Thanks to the river, there is a continuous path, which creates the pattern of prospect.

4.3. Parkroyal Collection Pickering Hotel, Singapore

The above-mentioned hotel in the title, Parkroyal Collection Pickering Hotel, is one of the three chosen hotels (Parkroyal Collection Pickering Singapore, 2023).

4.3.1 Environmental Context

The architecture of this structure has created different stories with different types of trees and it allowed the structure to become like a vertical forest with three dimensional elements, enhancing its visibility and fascination. There is also water incorporated to the structure with a waterfall and the hanging vines also creates an eye-catching vista (See Figure 7). The architecture firm, WOHA, intertwines the landscape and the structure together with this design. The elevated structure with organic forms creates a feeling of arbitrariness to the design (See Figure 8).

Figures 7 and 8. Parkroyal Collection Pickering Singapore photos. Pan Pacific, Parkroyal Collection and Parkroyal. (n.d.). Retrieved January 18, 2023, from <https://www.panpacific.com/en/hotels-and-resorts/pr-collection-pickering/location/gallery.html>, 2023.

4.3.2. Biophilic Patterns

The design of this hotel does not only consist of those three patterns, but the analysis is made with considering the relative patterns with the case study.

Table 3: Chosen Biophilic Patterns

VISUAL CONNECTION WITH NATURE	PRESENCE OF WATER	PROSPECT
An outdoor garden, which consists of planting with various forms and indoor planting creates a visual connection.	The design of the structure contains a lot of sky gardens, and they overlook the pools and there are water features.	The structure has sky gardens, and those gardens have biomorphic forms and there is an uninterrupted view.

5. CASE STUDY: SIANJI WELLBEING HOTEL, BODRUM, TURKIYE

The Sianji Wellbeing Hotel, is the chosen hotel for the case study, which would be analyzed further in the next titles.

5.1. Site and Environmental Context

The outcome of the observations and data collections are the tables and also the written analysis under this chapter. The reason for our observation of this hotel is because of its closeness to the seaside and also the uninterrupted sea view. But the main purpose of this case study is to emphasize that a hospitality design can be made with less invasive and more sustainable design, which is more suitable both for the environment and also for the visitors. Further, it can be seen that five star hotels are not always the best option to construct a local area, as they mostly cut the economy of the local life and also they mostly cut the visitors' experience of the culture and local life as they stay inside the hotel area during their vacation. However, this is not the case in the chosen hotel, Sianji Wellbeing. On account of that, some of the hotels are trying to interact with the locals.

Figure 9. View from the Hotel (Authors' Archive)

The idea behind the architecture was to create a structure, which resembles the Gardens of Babylon, with this fact, they have created layered landscapes by using the elevations of the mountain, and those elevations create different spaces (see Figure 9).

The spaces have different restorative benefits and their benefits are related with different patterns of biophilia (see Table 4).

Table 4: Typology of Exterior Spaces

TYPOLOGY OF OUTDOOR SPACES	PROMINENT PATTERNS	RESTORATIVE BENEFITS
BEACHSIDE	PRESENCE OF WATER	Restoration from cognitive fatigue soothing, prompts contemplation, enhances mood, health-Related stress recovery
PRIVATE GARDENS	VISUAL CONNECTION WITH NATURE	Prolonged interest Faster stress recovery
PRIVATE DAYBEDS	PROSPECT	Reductions in stress, boredom, irritation, fatigue and perceived vulnerability. Improved comfort
PRIVATE DETOX AREA	VISUAL CONNECTION WITH NATURE	Prolonged interest Faster stress recovery
SWIMMING POOL	PRESENCE OF WATER	Restoration from cognitive fatigue soothing, prompts contemplation, enhances mood, Health-Related Stress Recovery

5.2 Biophilic Patterns

The analysis is made with considering the relative patterns with the case study.

Table 5: Chosen Biophilic Patterns

VISUAL CONNECTION WITH NATURE	PRESENCE OF WATER	PROSPECT
Sianji Wellbeing is built over a mountain and the design uses the mountain's slopes to create various elevations.	The hotel is looking through the Aegean Sea and the vista provides a seaview and the sunset with different colors.	The interior and exterior has a seaview or garden view and the seaview provides the vista with Turkish and Greek Islands.

6. ANALYSIS

The analysis of the case study was scrutinized through photographs and site visit. The Findings include the selected photographs of the mentioned hotel and behavioral mapping, which was created on the site visit.

6.1. Findings

The chosen photographs are mentioned below and their relation with the patterns and reduced stress is examined.

6.1.1. Photographs

Figure 10. View from the Hotel Interior (Authors' Archive)

The lobby of the hotel has a bar space and seating units, which is looking towards the Aegean sea and islands (See Figure 10). The space provides the patterns of the visual connection with nature, presence of water and also prospect. The visual connection with nature is present through the fenestration on the facades (See Figure 13).

Figure 11. View from the Hotel Pool (Authors' Archive)

The exterior swimming pool is surrounded by plants and other natural elements, such as stones, sun and wind. The plants, which were present in the landscape were mostly palm tree, strelitzia, geranium, rose laurel, olive tree and bougainvillea (see Figure 11). The interior and exterior swimming pools were located close to each other and the restaurants were around the exterior swimming pool. The beach was on the lower elevation than the swimming pool area and the suites and rooms were on the upper elevation than the swimming pool area.

Figure 12. View form the Hotel Rooms (Authors' Archive)

The interiors of the rooms were connected with nature as the design of the house allows most of the rooms to have their own garden from where the guests can also see the swimming pool and also the sea which provides the patterns of the visual connection with nature, presence of water and also prospect to the interior spaces (See Figure 12).

6.1.2. Behavioral Mapping

The behavioral mapping was created on the site visit with the observations of where the guests preferred to stay, and where the spaces were located on the site (See Figure 9). The spaces, which were mentioned in the behavioral mapping are mentioned below.

1-Lobby

2-Terrace

3-Interior Swimming Pool

4-Detox Area

5-Private Cabins

6-Beach

The spaces were chosen according to their relation with the biophilic patterns and according to their prominence to the design of the hotel. Because of the winter season, which is the season at the time of the site visit, the choices of the guests related with where to rest and spend time may differ to the summer season. Around 35% of the guests were located on the lobby area, 5% of the guests were located around the exterior swimming pool and they were resting on the daybeds, around 50% of the guests were in the interior swimming pool area and most of them were preferring the swimming pool with seawater rather than the swimming pool with thermal water and their percentage was around 95% of the guests, who were in the interior swimming pool area, chose the swimming pool with seawater. The other 10% of the guests were located on the terrace area, which is right near the lobby and provides the same biophilic patterns with the lobby.

Figure 13. Behavioral Mapping Technique (Authors' Archive)

6.2. Discussion

6.2.1. Stress Recovery

Stress recovery in a therapeutic hotel provides a wellbeing to the guests with the treatments and biophilic patterns, which are present on the site and concept. Thus it is essential for therapeutic hotels to provide patterns, which are related with restorative benefits of reduced stress, and using those patterns may provide benefits both for the guests and also for the existing site of the hotel as using the patterns and existing natural elements on the site would provide a less invasive approach rather than ignoring the site and its benefits and creating a structure, which is not related with the site or which is not benefiting from the existing patterns. The hotels, which were analyzed in this study both in examples and case study, benefit from the existing site and with the help of the biophilic patterns, they provide an environment for stress recovery to the guests. The examples provide different landscapes, however their most common method is that they are all using the landscape to their benefit and even though their landscapes are totally different from each other, they successfully provide the similar restorative benefits and they can be visible from the tables, which were created in this study to provide a detailed analysis. The hotel in the case study also provides restorative benefits to the guests with the existing biophilic patterns and by using the landscape to its advantage.

Even the main entrance provides biophilic patterns at first sight. When the guests enter the lobby, the first thing they can see is the sea view from the large fenestrations. It also gives a hint of what the hotel is offering to the guests, which is sea view through the several spaces on the hotel (see Figure 10). The vista also provides the fascination component, which was defined by Kaplan in 1995, and it is described as clouds, sunsets and similar elements. The vista also provides the pattern of prospect and it has the restorative benefit of reducing stress (Browning et al., 2014).

The presence of water with different water features on the hotel provides stress recovery. Exposure to trees, water improves psychological well-being, and produces restoration from the stresses of everyday life (Ulrich and Parsons, 1990). The guests were mostly in the interior swimming pool area and the reason for that is because the water has an effect on restoration from the stresses of everyday life, thus water features on a hotel tends to provide a stress recovery for their guests. Potential access to water or even the sound of the water reduces stress (Alvarsson et al., 2010; Pheasant et al., 2010). The visual connection with nature is visible in every elevation of the hotel and it is designed in a way to help to define spaces in the exterior and interior areas.

The research was done in different areas with several methods related with biophilic design, however the researches related with the biophilic design in hospitality spaces were not examined before. Even though the natural vistas and unique ancient artefacts were closely related with the touristic structures or hotels as in this study.

The biophilic design should be integrated into the hospitality spaces in order to reduce the destruction to the existing environment and atmosphere on the site. It can be observed upon the observation on this paper that using biophilic design would be beneficial for nature and also for the guests with the help of the restorative patterns of the biophilic design (Ulrich et al. 1991; Nevzati, Demirbaş, and Hasirci, 2021 Zadeh, et al., 2014; Alvarsson, et al. 2010).

7. CONCLUSION

Finding less destructive solutions for designing is a necessity for the current age. Further, the design of the spaces can both be restorative for the user and also for the environment by using sustainable architecture, which benefits from its surrounding environment and which does not destroy the existing habitat of the space. Hospitality spaces are one of the most impactful structures to the location and they tend to be close to the natural beauties and historical structures.

Creating a framework and an analysis based on the hospitality spaces, this study provides an insight on the restorative benefits, which can be achieved by biophilic design by the help of the existing environment for the purpose of creating a framework, previous studies have been reviewed in this study, and some of the studies are the ones, which are creating a basis for biophilic design by identifying, exemplifying and describing the patterns and components of the biophilic design (Kaplan, 1995; Kellert and Calabrese, 2015). Some of the other works were the studies, which were observing the benefits of biophilic design through different methods (Ulrich et al. 1991; Nevzati, Demirbaş, and Hasirci, 2021 Zadeh, et al., 2014; Alvarsson, et al. 2010).

This study focuses on the introduction of the hypothesis, 14 patterns of biophilic design and reviews, worldwide examples of biophilic designed hospitality interiors, and a case study of a therapeutic hotel in Bodrum, Turkiye. The visual connections to nature and the water elements for both interior and exterior, and also natural water elements, the sea, and also the other water elements, such as swimming and ornamental pools, is observed in this study. The site was analyzed beforehand, and the exterior and interior relationships and the layout of the site was studied.

Previous studies were related with the patterns and components of the biophilic design, which created a framework for this study. This study focuses on biophilic designed hospitality spaces and their restorative benefits. Future studies can be related with the biophilic design and their restorative benefits in relation to the different spaces with wider analysis of the biophilic patterns to indicate their benefits on human psychology and also to the environment.

Acknowledgements: The authors wish to thank the Sianji Wellbeing Hotel management for opening their doors for this research.

REFERENCES

Alvarsson, J.J., Wiens S. and Nilsson M.E., Stress Recovery during exposure to nature sound and environmental noise. *Int. J Environ Res Public Health*. 7(3):1036-1046. <https://doi.org/10.3390/ijerph7031036>, 2010.

Arctic Bath Hotel, Explore Arctic Bath, <https://arcticbath.se/>, Retrieved: 15.1.2023.

Baum, A., Fleming, R. and Singer, J.E., Understanding Environmental Stress: Strategies for Conceptual and Methodological Integration. In: Baum, A. and Singer, J.E., Eds., *Advances in Environmental Psychology*, Volume 5, Erlbaum Associates, New Jersey, 185-205, 1985.

Barton, J. and Pretty, J., What is the Best Dose of Nature and Green Exercise for Improving Mental Health? A Multi-Study Analysis. *Environmental science and technology*. 44. 3947-55. [10.1021/es903183r](https://doi.org/10.1021/es903183r), 2010.

Beukeboom, C.J., Langeveld, D., and TanjaDijkstra, K., Stress-reducing effects of real and artificial nature in a hospital waiting room. *The Journal of Alternative and Complementary Medicine*, 18(4), 329–333. <https://doi.org/10.1089/acm.2011.048>, 2012.

Berman, M. G., Jonides, J., and Kaplan, S. (2008). *The cognitive benefits of interacting with nature. Psychological Science*.

Berto, R. Exposure to restorative environments helps restore attentional capacity, *Journal of Environmental Psychology*, 2005.

Brook, I. *Can “spirit of place” be a guide to ethical building? In W. Fox (Ed.), Ethics and the built environment*, 139–151, NY: Routledge, 2000.

Browning, W. D., Ryan, C. O., and Clancy, J. O., *14 Patterns of Biophilic Design. New York: Terrapin Bright Green llc.*, 2014.

Gillis, K and Gatersleben, B., A Review of Psychological Literature on the Health and Wellbeing Benefits of Biophilic Design. *Buildings*. 5. 948-963. [10.3390/buildings5030948](https://doi.org/10.3390/buildings5030948), 2015.

Gullone, E., The Biophilia Hypothesis and Life in the 21st Century: Increasing Mental Health or Increasing Pathology? *Journal of Happiness Studies*, 1, 293-321, 2000.

Hartig, T. and Staats, H., The need for psychological restoration as a determinant of environmental preferences. *Journal of Environmental Psychology*. 26. 215-226. 10.1016/j.jenvp.2006.07.007, 2006.

Hensley, N., Cultivating biophilia: Utilizing direct experience to promote environmental sustainability. *Journal of Sustainability Education*, 9. Retrieved from <http://www.jsedimensions.org/wordpress/wp-content/uploads/2015/03/Hensley-JSE-March-2015-Love-Issue.pdf>., 2015.

Joye, Y., Architectural lessons from environmental psychology: The case of biophilic architecture. *Review of General Psychology*, 11(4), 305–328. <https://doi.org/0.1037/1089-2680.11.4.305>, 2007.

Kahn, P., Developmental psychology and the biophilia hypothesis: Children's affiliation with nature. *Developmental Review*, 17(1), 1–61, 1997.

Kaplan, R., and Kaplan, S., *The Experience of Nature: A Psychological Perspective*. New York: Cambridge University Press, 1989.

Kaplan, S., The Restorative Benefits of Nature: Toward an Integrative Framework. *Journal of Environmental Psychology*. 15. 169-182. 10.1016/0272-4944(95)90001-2, 1995.

Kellert, S., In S. Kellert, J. Heerwagen and M. Mador (Eds.), *Biophilic design: The theory, science and practice of bringing buildings to life*. Hoboken, NJ: Wiley, 2008.

Kellert, S., and Calabrese, E., *The practice of biophilic design*. London: Terrapin Bright LLC, 3, 21, 2015.

Kellert, S.R. and E.O. Wilson, (eds.), *The Biophilia Hypothesis*, Island Press, Washington DC., 1993.

Krathwohl, D.R., *Methods of Educational and Social Science Research: An Integrated Approach*, New York: Longman, 1998.

Luxury five-star hotel and resort in Utah, USA - Amangiri. Aman resorts. (n.d.). Retrieved January 18, 2023, from <https://www.aman.com/resorts/amangiri>, 2023.

Nevzati, F., Demirbaş, O. O. and Hasirci, D. Biophilic Interior Design: A Case Study on the Relation Between Water Elements and Well-Being of the Users in an Educational Building. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 11 (2), 450-467. DOI: 10.20488/sanattasarim.1049023, 2021.

Parkroyal Collection Pickering Singapore photos. Pan Pacific, Parkroyal Collection and Parkroyal. (n.d.). Retrieved January 18, 2023, from <https://www.panpacific.com/en/hotels-and-resorts/pr-collection-pickering/location/gallery.html>, 2023.

Pheasant, R., Fisher, M., Watts, G.R., Whitaker, D., and Horoshenkov, K., The importance of auditory-visual interaction in the construction of 'tranquil space'. *Journal of Environmental Psychology*. 30. 501-509. 10.1016/j.jenvp.2010.03.006., 2010.

Taylor, R. Reduction of physiological stress using fractal art and architecture. *Leonardo*, 39 (3), 245–251, 2006.

Ulrich, R., Simons, R., Losito, B., Fiorito, E., Miles, M., Zelson, M., Stress Recovery During Exposure to Natural and Urban Environments. *Journal of Environmental Psychology*. 11: 201-230. *Journal of Environmental Psychology*. 11. 201-230. 10.1016/S0272-4944(05)80184-7, 1991.

Ulrich, R.S., View through a window may influence recovery from surgery. *Science*, 224 (4647), 420–421. <https://doi.org/10.1126/science.6143402>, 1984.

Ulrich, R.S. and Parsons, R., Influences of passive experiences with plants on individual Well-being and health. Paper presented at the National Symposium on the Role of Horticulture in Human Well-Being and Social Development, Washington, D.C., April, 1990.

White, M., Alcock, I., Grellier, J., Wheeler, B., Hartig, T., Warber, S., Bone, A., Depledge, M., and Fleming, L., Spending at least 120 minutes a week in nature is associated with good health and wellbeing. *Scientific Reports*. 9. 7730. 10.1038/s41598-019-44097-3, 2019.

Zadeh R.S., Shepley M.M., Williams G., Chung S.S.E., The Impact of Windows and Daylight on Acute-Care Nurses' Physiological, Psychological, and Behavioral Health. *HERD: Health Environments Research and Design Journal*, 7(4):35-61. doi:10.1177/193758671400700405, 2014.

REPRESENTATION OF INTERIOR SPACES IN MOVIES AND THEATRES: TREES DIE STANDING TALL

HİLAL SERRA FELEK ¹, ESMA CEREN YAZICI ², Prof. Dr. DENİZ HASIRCI ³

¹ IZMIR UNIVERSITY OF ECONOMICS, Faculty of Fine Arts and Design, Dept. of Interior Architecture and Environmental Design - 0000-0002-6342-1086

² IZMIR UNIVERSITY OF ECONOMICS, Faculty of Fine Arts and Design, Dept. of Interior Architecture and Environmental Design, - 0000-0001-8445-2220

³ IZMIR UNIVERSITY OF ECONOMICS,, Faculty of Fine Arts and Design, Dept. of Interior Architecture and Environmental Design, - 0000-0001-9928-6077

ABSTRACT

This study concentrates on comparisons of interior space representations of the play, “Trees Die Standing Tall” (Los Árboles Mueren De Pie) written by Spanish playwright Alejandro Casona in 1949 throughout the years in theatre and cinema. The study aims to compare the shifts in space and the story, as well as representations of the needs of the social, artistic, and historical period. Trees Die Standing came to screen in 1951 as an Argentine film directed by Carlos Schlieper, whose script was written by Alejandro Casona. In 1964, it was adapted into Turkish under the direction of Mehmet Ün. The film was shot again in black and white in 1978 in Venezuela, and in 2000, the film was adapted to contemporary conditions in Turkey. There are many differences between the films made in Turkey in 1964 and 2000. Minor changes were made in the script and it was tried to be adapted to the current times. Since the 1964 movie is black and white, the differences in the colors used in the set design are not very observable, but spatial representations can be defined. Although the relationship between the audience and theatre plays represent themselves in different ways in different periods, the aim is always to ensure that the stage has an emotional bond and communication with the audience. Thus, even if the relationship between the audience and the play shows in different ways in different periods, the aim is always to ensure that the stage has an emotional bond and communication with the audience. theatre decor is the element that tells us the personality of the character and the event flow, as well as enriching this meaning. Through an analysis of “Trees Die Standing Tall” that has been interpreted countless times since the beginning in both theatre and cinema, the longevity of the story is analyzed through design, aiming to extract meaningful lessons for stage and interior designers.

Keywords: Stage design, theatre décor, Interior design, Cinema, “Trees Die Standing Tall”

1. INTRODUCTION

The most preferred sector for entertainment purposes is cinema, TV series, theatre and opera. The feeling of getting into the stories told there and also experiencing the experiences of the characters with them is what always excites us. One may wish to be like them or find a part of oneself in them. A person cannot realize the need to hear from someone else what is experienced along with what one cannot express until that moment comes. The light, decor, furniture, space, etc. used while watching the scene of the event helps the story to convey the emotions of the audience in the desired way.

Before moving onto the subject, one may define the meaning of “décor”. According to the Cambridge Dictionary (2008) decor is "the choice of color, style of furniture, and arrangement of objects in a room". On the other hand, the decor in the theatre is the element that tells us the personality of the character including the event flow, as well as covering this meaning. When decorating the stage in a theatre, its functionality and the emotion it evokes are more important than its appeal to the eye. Aronson (1991) describes the scene in his article titled "Postmodern Design" as 'A stage set is still a stage set; there are limited ways in which the visual elements of a production can relate to the performers and spectators'

The relationship between the audience and the play shows in different ways in different periods, the aim is always to ensure that the stage has an emotional bond and communication with the audience. Stage decorations, which are exaggerated from time to time, have shown that a decor can be used for more than one purpose by going into economization moreover decreasing from time to time. In any case, it was desired that the stage designer be able to convey to the audience using clever methods and reflecting the theme of the play.

The biggest reason for determining this research topic is the lack of designers in the theatre community in Turkey. Apart from costume designers, there is no designer team that plays an active role in this community today. We tried to find the answers to the question of the changes in the decor from the past to the present along with how we, as interior architects, can contribute to these changes by considering the *Trees Die Standing Tall* (2022) play.

2. THEATRE IN ANATOLIA

In this section, Anatolia in history is considered as the borders of the current Republic of Turkey. In history, civilizations such as Hittites, Phrygians, Urartians, Lydians have been established on these borders from past to present (Anatolian Civilizations, 2019). The art of animating a story with the words and actions of the actors in a place reserved as a stage. The word theatre is derived from theatron, which means "the place of spectacle" in Greek, and has passed into the Turkish language from the word "teatro" in Italian (Brockett, 1968).

Theatre, like other arts, arose from religious rites and evolved into an art form by being independent of religion. Primitive man's efforts to symbolically reflect natural phenomena with

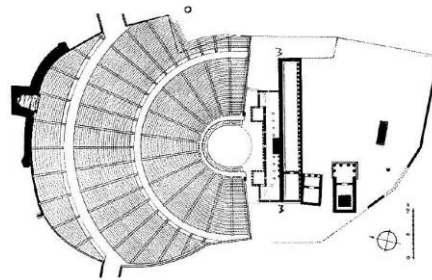
his own physical gestures are where it all began. People with animal skins on their hands and faces execute rhythmic gestures in cave paintings from the Upper Paleolithic Age (40-10 thousand years B.C.) in Europe. These are said to be the first instances of the employment of masks and costumes, and hence theatre.

And (1985) states the culture, and therefore the dramatic art, of the Anatolian Turks emerged as a result of the coming together of five important factors. Under short names, these factors are: place, lineage, empire, westernization, and Islam. The ancient civilizations that thrived in Anatolian territories prior to the foundation of Turkish society had an effect on the formation of Turkish culture. The history of Anatolian theatre can be examined under three headings; ancient, traditional and modern periods.

2.1. Ancient

Theatre initially emerged as an art form in Greek civilization in the VI. century BC, independent of religious ceremonial; it has evolved into a game that is judged on aesthetic rather than religious or utilitarian grounds. Brockett (1968) argues that the “dithyramboy” chants performed by a choir during the Bacchanolia festivities to honour Dionysus, the god of wine, fertility, and vegetation, were the forerunners of the theatre in Greek civilization. The choir employed a variety of phrases furthermore styles to enrich the discourse of various characters in these tunes. Following that, Thespis, the actor and dramatist, placed an actor across the chorus, symbolizing different personalities with different masks. As a result, more complicated issues and varied expressive techniques may be explored.

The first theatres in ancient times were built by placing wooden rows around a circular area called the *orchestra*. Afterwards, with the emergence of tragedy from the 5th century BC, the necessity of a closed playground arose (Wycherley, 2011). When examining the relationship between the viewing area where the plays are performed along with the audience, the first stone theatre built in the Greek period was the theatre of Dionysus (See Figure 1), on a slope descending from the Acropolis. Brockett (1968) mentioned that originally it was thought that the spectators were standing, although the stadium-like seating must have been installed at the end of the sixth century. Because the first major reorganization of the viewing area, which was started just after 500 BC, was resorted to, probably due to the collapse of the wooden benches. At this date, the slope was re-excavated to change the slope, as well as embankments were arranged, possibly with rows of wooden grass. The slope was changed again when the Odcion was built in the 440s. Seats were also temporary, for Aristophanes referred to them with “*ikria*”, a phrase normally describing wooden benches. Stone seats may have been more heavily developed, yet the stone level between 338 and 326 was not completed by this date. It is estimated that a completed stone gazebo provides seating for 14,000 to 17,000 people.

Figure 1. Probable appearance of the theatre of Dionysus when it was completed in the late fourth century BC. *Griechische theatrie* (1896) (Brockett, 1968, *History of the Theatre*, p.46)

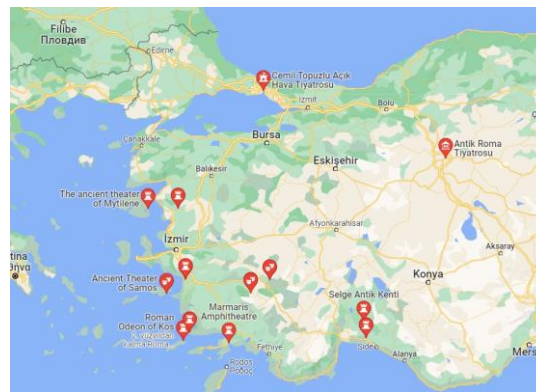
Although the Roman Civilization was founded in 753 BC, it began to spread from the 4th century BC. Between 270-240 BC, he captured the Greek lands where the theatre completed its development. With the translations made from Greek literature by Andronikos, who was taken prisoner in this process, the art of drama entered the Roman Civilization. However, this event is not accepted as the starting date of the Roman theatre. It is possible to talk about a Roman theatre, which took its source from religious ceremonies and was dominated by Etruscan influence, as in the Ancient Greek theatre in the previous period (Brockett, 1986). Nutku (1997) states that unlike the Greek Period, theatre in Rome was seen as a means of entertainment rather than religious ceremonies. Since drama is not a preferred art branch by the people of Rome, art, artist and theatre were not valued at all. As seen in the Greek period, the Roman theatre structure also consists of three main parts. (1) *Cavea*, where the audience sits, (2) *Orchestra*, which transforms in a semi-circle in the Roman theatre, unlike the Greek theatre, (3) *Scene*, which forms the stage building and stage structure (The Dictionary of Art, 1996). The Roman theatre reached its first established theatrical structure 200 years after the introduction of canonical drama from Greek theatre.

Literally imitating the Greeks, the Romans took a similar approach in architecture and reshaped the existing Greek theatre structures according to their own needs, rather than constructing new theatre structures. The most important Greek theatres, which still exist today and were later edited by the Romans, are located in Western Anatolia. Ephesus (See Figure 2), Termessos and Miletos are examples of these structures. While the Romans left the course in these structures as new, the playground lost its full circle shape. While the scene cuts one end of the aforementioned full circle, the lowest row in the viewing area merges with the orchestra and the scene takes the original form of the present stage. A part of the section that cuts the orchestra was raised, creating a second playground above approximately 1.5 meters, and columns and doors were added to the background (Kuruyazıcı, 2003). The Ancient City of Ephesus, which has become an important work for Turkish culture from the ancient amphitheatres established in the Roman and Hellenistic periods in ancient times, located in the current borders of Turkey (See Figure 3), was included in the World Heritage list by UNESCO in 2015.

Figure 2. Ephesus theatre (Daily Sabah, 2021, “2,300-year-old iconic Ephesus Theatre reopens for visitors”)

Figure 3. Ancient Amphitheatres in Turkey (Googlemaps, 2022)

2.2. Traditional

The religion of Islam, which emerged among the Arabs in 622, started to spread among the Turks from the 8th century, and in the 11th century, a large Turkish community came under the influence of this religion. Many of the Turkish traditions and customs continued among the Muslim Turkish communities, and over time, they remained under the influence of the religion of Islam until today (Artun, 2000). Those who conduct study on traditional Turkish theatre often divide it into two categories, *peasant theatre* and *folk theatre*, according to Metin And's classification. The first is for country dramatic shows, while the second is for city dramatic plays, particularly in Istanbul and its immediate surroundings, as well as shows focused on manual skill like magic and juggling. Village theatre performances based on historical religious events that still exist today, as well as dramatic acts other than puppets, were influenced by the Ottoman social framework and carried out their primary activities in the XVI-XIX centuries (Düzgün, 2014).

Comedy is the foundation of traditional Turkish theatre. Play personas in traditional Turkish theatre are at the level of type rather than character size. Another distinguishing element of this

theatre is that it does not follow a fixed exhibition schedule, but instead appears during various social events like holidays, weddings, circumcisions, and so on. Looking at the history of traditional Turkish theatre, it is possible to see many different kinds of plays, even though 3 of them are very important in this culture; Meddah, Karagöz and Ortaoyunu.

2.2.1. “Meddah”

In Ottoman performance arts “meddah” is a person who tells folk tales in public. Space and time do not matter for this style of play. The narrative of meddah consists of events in daily life, tales, epics, stories and legends. Meddah narrates folk tales, real events and sensations by reconstructing them. While the meddah is reenacting the events, it sits on a high place where the audience can see it easily. Meddah takes a stick in one hand to gather the audience's attention and has a large handkerchief or macrame on his shoulder and covers it as a headscarf to pretend to be a woman.

Today, meddah is performed with a turban delivery ceremony, the known meddahs are İsmail Dümbüllü, Münir Özkul, Ferhan Şensoy and Rasim Öztekin (See Figure 4.). Rasim Öztekin gave the turban to Şevket Çoruh.

Figure 4. Turkish Meddahs (İsmail Dümbüllü, Münir Özkul, Ferhan Şensoy, Rasim Öztekin) (Malumatfuruş, 2020, “Kel Hasan Efendi’den İsmail Hakkı Dümbüllü’ye Geçen Kavuğun Serencamı”)

2.2.2. “Karagöz and Hacivat”

Karagöz and Hacivat is a traditional Turkish shadow play. It is also considered as intangible cultural heritage (ICH) by UNESCO. The person who plays it is called ‘hayali’, and the assistant of Hayali is called ‘yardak’. The title of imaginary is given by the master to those who have worked as an accomplice to a master for many years and have come to the level to play Karagöz and Hacivat (See Figure 5) properly.

Mutlu (1995), explained the gameplay of the play as “Karagöz plays are performed in front of a light source placed behind a calico stretched into a frame. The white screen is called the "mirror". The curtain was previously 2x2.5 m. while later 110x80 m. size was started. The curtain frame is covered with thick black cloth. On the inside, there is a wooden shelf installed parallel to the bottom line of the curtain, which is called the "backboard".” in his article.

Karagöz is an uneducated, witty, intelligent type. Hacivat, on the other hand, is a semi-enlightened type who has a little education, who is interested in showing off. The game starts

with these two defending different ideas, moreover tells what happened to the two characters during the game when the supporting characters appear on the screen from time to time. At the end of the game, both characters find the truth.

Figure 5. Karagöz ve Hacivat (Anadolu Ajansı, 2022, “6. İstanbul Karagöz Festivali, 12 Kasım'da başlayacak”)

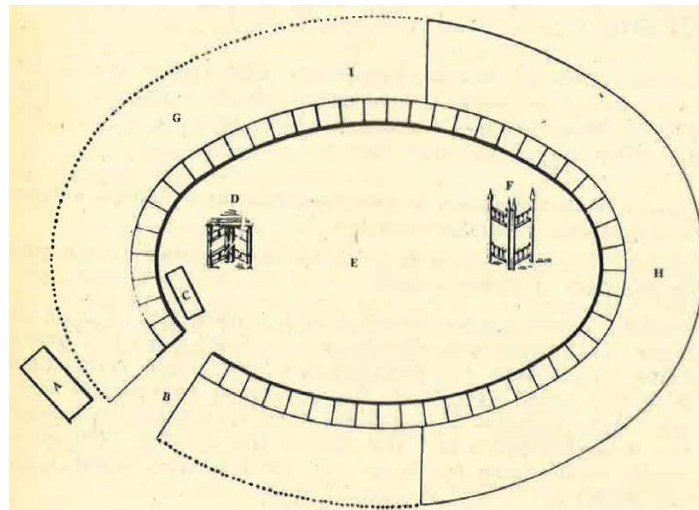
2.2.3. “Ortaoyunu”

Ortaoyunu, according to Konur (1995), is an example of traditional folk theatre performed in the middle of the audience, based on “tuluat”, and making use of elements such as music, dance and imitation. Although it is fundamentally different from Karagöz, which is a shadow play, as it is played with live actors, there are important similarities between these two genres in terms of game repertoire, humorous methods, people and structure. The clowns and imitators, dressed as the images in the Karagöz and puppet play, testify to the connection between these two in the miniatures in the surnames describing the old festivities. In addition to these miniatures, it is confirmed in the texts that these actors dressed in this way (And, 1985). There are various opinions regarding the sources of Ortaoyunu (middle game). Based on its name, it is most commonly known as a game played in the middle of the audience. However, the word "middle (orta)" can have meaning not only in terms of space, but also in terms of designating a process or a sequence. In other words, it can also mean "game in between", as in the words "interlude" or "intermezzo". Nonetheless, the Ortaoyunu is mostly accepted as a play performed in the middle of the audience in the square (See Figure 6).

Figure 6. Ortaoyunu in İstanbul 1900s (Anonymous - Ottoman Empire Archives, 1899)

While Ortaoyunu was trying to develop itself during the 19th century, it was found that the effects of Western theatre were based on the same years. For this reason, a situation arose that made the development of Ortaoyunu difficult. At the end of this influence and change, this play will take its final form in the Tuluat theatre, which emerged from the fusion of Ortaoyunu and Western theatre. Ortaoyunu actors were most enamored of the stage and curtain of the Western theatre. Decorations were almost non-existent in Turkish theatre performances. However, due attention was paid to clothing and equipment. And (1985) mentioned that the cages known as the New World were used as decor. Ortaoyun is performed in a circular area surrounded by an audience. The plan drawn by Kunos (See Figure 7), who made the first research on the Ortaoyun, can be used. This area, whose base is meadow, grass, soil, can be round or four corners. The spectator along with the playground are separated by a railing made of ropes and stakes.

Figure 7. Kunos' Plan (And, 1985, Traditional Turkish Theatre, p. 402)

According to the And's researches, the parts of the Kuno's plan are:

- A. Chest room. Here are the clothes of the players.*
- B. Door. From here, players enter and exit the game area.*
- C. Where the musicians are.*
- D. A cuboid-high tablelike cage called a shop.*
- E. Piazza. A playing field approximately 30 cubits long (almost 22 meters and 73 centimeters) and 20 cubits wide (almost 15 meters and 15 centimeters), where representation is given.*
- F. The New World. A cage about 1.5 meters high, used as a home.*
- G. Seat. The section where male spectators sit.*
- H. Cage. The section where the female audience sits.*
- I. Fence. The partition that separates the spectators from the playground, often by wrapping a rope between stakes half a meter long (And, 1985, p. 403).*

The New World is an open cage; thus, the viewers are not blocked, no matter which way they look. However, in some plays the New World is covered with cloth or paper or the New World was large and has four walls also was specially equipped. Besides in some plays, other items were put in place of the play, depending on the subject of the play (See Figure 8). In the play called *Kız Ağası*, there is a New World decorated with colored papers, an armchair, a high crest, two awnings, two chairs, while “*Ferhad and Şirin*” have a decor piece showing *Elmadağ* (And, 1985).

Figure 8. Bloody Nigar Ortaoyunu (Sabah, 2022, “Eğlenceli müzikal’ Kanlı Nigar’ yeniden sahnede”)

2.3. Modern

In the context of the study modern theatre is defined from the Republican Period onward. In modern art historiography, Modern emerges as a concept that differs from traditional, academic and popular art forms by pointing to the motto of "high art" and "art is for art". At the same time, Modern forms one of the characteristic features of European culture (Ziljmans, 2008). Modernity or modernization in Turkey was revealed as a total project in the Republican period and brought about the adoption and internalization of all cultural dimensions that made Europe modern (Keyder, 1997). The definition of modernization in Turkey in connection with "Westernization" enabled the period called Modern in art historiography to cover wide ranges of dates. At the same time, since Modern is considered together with Euro-centric Modernism, artists and their works that have commonalities with the movements that are considered as Modern or Modernist in modern art historiography, for example, within the scope of Impressionism and Cubism in Turkey, will be discussed under this heading. is taken. Therefore, as a concept, “the beginning of the transition to three-dimensional, that is, perspective painting in the Ottoman Empire and the early years of the Republic of Turkey” (Akay, 2008) or “an orientation that tries to fulfill the requirements of being Western” (Çalıköğlü, 2009).

As in every subject, political events have had a great impact on the change of theatre. The westernization that started with the Tanzimat Period in the Ottoman Empire laid the groundwork for the contemporary Turkish theatre. Temel (2016) mentioned in his ‘The Carrier

Power of Turkish Modernization: In the theatre' article, "The modernization process, which started in the Tanzimat period and is also considered as Westernization, is accepted as the beginning for the Modern Turkish Theatre." After the Tanzimat period, Meşrutiyet period started. Theatre in this era was a great tool for shaping the public opinion and it has emerged as one of the main components of the public sphere as a social organisation, means of representation and communication. When the Republican Period began, the content of the plays also changed. If we want to explain this content briefly, Şengül (2009) states; "The principles of the newly established state in this period, the difficult conditions of the National Struggle, the victories won in this process and the role of the Turkish people in the National Struggle were explained." in his 'History in Turkish Theatre' article.

3. MODERN PERIOD THEATRE AROUND THE WORLD

The staging challenges of works produced under the influence of Romanticism, and the broader genre of melodrama, made the painted sets and grand pianos together with border systems that dominated the Baroque era obsolete. Painted sets were increasingly being replaced by three-dimensional sets with which actors could interact. It provided the effect and gradually pushed the perspective landscape off the stage (Sachs and Woodrow, 1968). With the advent of the use of gas – the first successful application was demonstrated in 1803 – electricity then made it possible to control lighting like never before. It reduced the need to work in an apron and took the actors out of the space occupied by the audience and placed them in another world. In the last quarter of the 19th century, when house lights were regularly turned off during performances, the experience of going to the theatre changed from a social event to one of observation (Hildy, 2009). In order to better understand the effects of modernist theatre, the plays played in the world will be discussed in the following sections.

3.1. The King and I (1951)

The King and I is based on Margaret Landon's 1944 novel *Anna and the King of Siam*, which was based on the memoirs of Anna Leonowens, governess to King Mongkut of Siam's children in the early 1860s. Anna Leonowens, a Welsh school teacher, travels from England to Siam to act as governess to the lord's many children. This Rodgers and Hammerstein musical based on Leonowens' narrative of her experiences examines their conflict of wills and the lessons they learn from one another. It is the fifth musical by the team of Rodgers and Hammerstein. The musical premiered on March 29, 1951, at Broadway's St. James Theatre. The musical was filmed in 1956 and the movie's script was faithful to the stage version (Rodgers & Hammerstein, n.d.). Since the musical is adapted to the film later, it is easier to adapt the theatre scenes to the film and make additions. As can be seen from the photographs (See Figures 9-10) and movie scenes, the decorations used in the film (See Figures 11-12) were faithful to the theatre decor. The three-dimensional columns, Asian wall painting and decorations seen in the King's room are also clearly seen in the movie.

Figures 9 and 10. The King and I (1951) - Rodgers & Hammerstein
 (<https://rodgersandhammerstein.com/the-king-and-i-media/#photos>)

Figures 11 and 12. The King and I (1956 - Film Version) - Rodgers & Hammerstein
 (<https://rodgersandhammerstein.com/the-king-and-i-media/#photos>)

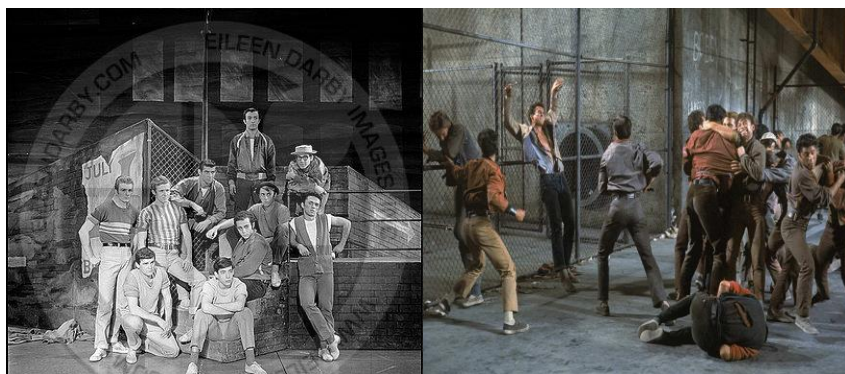
3.2. West Side Story (1957)

The content of the *West Side Story* musical is inspired by *Romeo & Juliet*; which William Shakespeare began writing in 1591. According to Gibbons (1980), he wrote the play *Romeo and Juliet* early in his career about the passion of two Italian youngsters from conflicting families. It was one of Shakespeare's most popular plays during his lifetime, and it is now one of his most regularly produced plays, along with *Hamlet*. The title characters are now considered quintessential youthful lovers. These lovers have been written, staged and filmed over and over again, evolving into different shapes and subjects suitable for the period since the day they were written. According to the Playbill, Shakespeare's *Romeo and Juliet* is transported to modern-day New York City as two young, idealistic lovers find themselves caught between warring street gangs, the Jets and the Sharks, in this landmark Broadway musical. Their struggle to survive in a world of hate, violence and prejudice is one of the most innovative, heart-wrenching and relevant musical dramas of today's time. From the first notes to the final breath, *West Side Story* is as powerful, poignant and timely as ever. In 1961, the script adopted to a movie, directed by Robert Wise and Jerome Robbins (*West Side Story*, n.d.). The props in the musical *West Side Story* were adapted very similarly to the film. Since the staging years of the musical and the first film are close to each other, there is no periodic difference in the design. The film, shot in 2021, is to tell the old period due to its subject,

accordingly the costumes and decors reflect the date of the film. However, there are differences when a comparison is made. For example, while the gothic period decorations are seen in the first movie in the dance scene in the school, it is evident from the lighting that the technology has improved more in the new movie (See Figures 13-14-15). In the scene shot in 2021, the circular element on the ceiling, which was not seen in 1961 but was in the musical, was chosen and remained faithful to the musical. In the musical, it is a very successful production as there are many scene changes between the intermissions. The scene where the boys hang out and fight together is also reflected in the movie (See Figures 16-17). The most well-known scene of Romeo and Juliet was transferred to the original script by modernizing it. Care was taken to ensure that the stone finishes used on the façade of the building were the same in all 3 constructions (See Figures 18-19-20). One of the most important decorations reflecting that the staircase used in the musical is a fire escape is the stone wall.

Figures 13, 14, and 15. West Side Story (first - 1957 by Eileen Darby, 1958), (second - 1961 Film Version by Donaldson Collection, 1961, <https://www.gettyimages.com/detail/news-photo/actress-natalie-wood-and-richard-beymer-in-a-scene-from-the-news-photo/1065550656?adppopup=true>), (third - 2021 Film Version by Niko Tavernise/Twentieth Century Studios)

Figures 16 and 17. West Side Story (left - 1957), (right - 1961 Film Version) (Eileen Darby, 1958 - life.com)

Figures 18, 19, and 20. West Side Story (first - 1957 by Eileen Darby, 1958), (second - 1961 Film Version by Archive Photos, 1961, <https://www.gettyimages.com/detail/news-photo/natalie-wood-standing-high-upon-a-stairwell-looking-down-at-news-photo/148066106?adppopup=true>), (third - 2021 Film Version, <https://www.movieposters.com/products/west-side-story-mpw-130956>)

3.3. The Sound of Music (1959)

The Sound of Music is a musical written by Howard Lindsay and Russel Crouse, with music by Richard Rodgers, lyrics by Oscar Hammerstein II. It is based on Maria von Trapp's 1949 memoir, *The Story of the Trapp Family Singers*. The musical, set in Austria on the eve of the Anschluss in 1938, follows the tale of Maria, who works as a governess for a big family while deciding whether to become a nun. She gradually falls in love with the children and their widower father, Captain von Trapp. He is ordered to accept a commission in the German navy, although he refuses since he is opposed to the Nazis. He and Maria agree to depart Austria with the children. The original Broadway production opened in 1959 and won five Tony Awards (Rodgers & Hammerstein, n.d.).

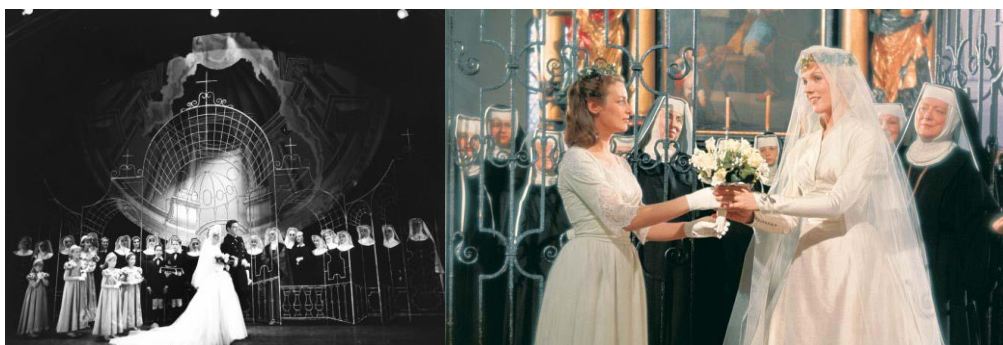
About the stage design, it is possible to see the changing decors between the curtains. In addition to mobile furniture, there is a staircase and a mezzanine floor as a structure (See Figures 21-22). It is seen that the development and change in the progress of the modern period is also reflected on the stage in the following years. Looking at the details on the columns and furniture, there are traces of the period in which the musical play took place (See Figures 23-24). Although the church itself is not seen in the wedding scene, the huge arches and the pilgrimage sign very successfully reflect the place in the church (See Figures 25-26).

Figures 21 and 22. The Sound of Music (left - 1959), (right - 1965 Film Version) - Rodgers & Hammerstein (<https://rodgersandhammerstein.com/show/the-sound-of-music/#>)

Figures 23 and 24. The Sound of Music (left - 1959), (right - 1965 Film Version) - Rodgers & Hammerstein (<https://rodgersandhammerstein.com/show/the-sound-of-music/#>)

Figures 25 and 26. The Sound of Music (left - 1959), (right - 1965 Film Version) - Rodgers & Hammerstein (<https://rodgersandhammerstein.com/show/the-sound-of-music/#>)

4. THE EVOLUTION OF A MODERNIST PLAY: “TREES DIE STANDING TALL”

In the study, matters such as how the theatre emerged within the borders of Anatolia and under what different categories it developed over time, in addition to these how the works that were both theatre and film were represented in the world in the modern period were examined with

a few examples. In this title, *Trees Die Standing Wall*, which is the main subject of the research, will be examined in detail.

4.1. Design of the Study

The play *Trees Die Standing Tall* was chosen for this study as a research study as it was written at the end of the 1940s after the Second War as a modernist approach that reflected stage design and decor. Over time it has been displayed in theatres around the world. In contemporary theatre, it was very much faithful to its original staging and use of decor in the fifties. The comparison was made to understand the evolution of the interpretation of the decor on the stage to film as a method in time.

4.2. Archival Analysis

In this case study, articles, magazines and books about world and Anatolian theatre history, decor designs and Turkish literature history were used. Information and photos of sample games were obtained from online sources (original websites, etc.). The films that were broadcast in the past were watched by accessing online video sources, and the theatre play that was staged in 2022 was observed in the movie theatre.

4.3. History

Los árboles mueren de pie (*Trees Die Standing Tall*) is a 1949 play by Spanish writer Alejandro Casona. The play premiered for the first time at the Teatro Ateneo in Buenos Aires on April 1, 1949, the work could be based on the mission of the institution itself that is represented: "sow illusion", which, according to the author's own words placed on the protagonist, is: "A mission as worthy at least as sowing wheat." (Casona, 1949). It was released as a movie in 1951 by director Carlos Schlieper. It continued to be published as films and theatres by different directors in different years; 1960 directed by César Enríquez, 1978 production by Venevisión, 1986 directed by Herman Lejter, 2015 directed by Roberto Girault. It was screened for the first time in Turkey in 1964, directed by Memduh Ün, and then adapted and re-shot in 2000 by Kamil Renkdere. In 2022, this play is still being staged as a theatre play.

4.4. Method

In this section, the method of the study has been explained. Two methods have been used; literature survey, archival studies in film and in theatre have been used. The section ends with a discussion and analysis of the contemporary staging of the play.

4.4.1. In Literature

The play is according to Cosana's book written as a play in 1949 about; Mr. Balboa (grandfather) had a heartless grandson whom, in his day, he had to throw out of the house (a fact that he hid from his wife). Since then he himself sent letters that in theory his grandson sent to his grandmother (his wife). The royal grandson decides to return to his home (in search of money) but the ship in which he came is wrecked. Balboa hires an impersonator and charitable illusion maker (Mauricio) along with a pretty girl (Isabel), to pretend to be his lost grandson

and "his happy wife" to his grandmother; he instructs them and manages to hit them. But... the evil and true grandson arrives by surprise, who has not died as believed. Finally, the grandmother finds out about the deception, but decides not to mention it to the impersonator or the girl, as thanks for the happy days they have made her live and, ultimately, with the same objective that the couple and Mauricio's institution had gone to realize there: to make illusions come true.

In the book, places are defined as follows; act one, "At first glance we are in a large modern office, of the most aseptic functional capitalism. Metal files, rotating files, telephones, hearing aid and all mechanical comfort. To the right of the actor, the secretarial door; to the left, foreground, the address door. Second term, private exit. The right half of the forum is occupied by a bookstore. The left, in a half arch, closed by a thick curtain, which when drawn reveals a wardrobe piled high with exotic costumes and a small table with a mirror lit on the edges, as in a theatre dressing room. In contrast to the bureaucratic aspect there is here and there a suspicious trace of fantasy: fishing nets, inlays, a mannequin headless in a cloak, a globe, useless weapons, colorful maps of countries that have never existed; all that motley promiscuity of the auctions and antique shops. In a clearly visible place, the portrait of Doctor Ariel, with his good-natured smile, his long white hair and his beard, half artistic and apostolic." (Cosana, 1949, p. 6) Second act, "At Grandma's house, living room with terrace facing the forum in the garden. First right, door to the kitchen. First left, to the rooms. To the right forum, a small vestibule, in which the access to the outside is supposed. To the left, second term, a wide staircase with a railing. Everything here has the faded charm of old albums and the comfortable cordiality of long-lived houses." (Cosana, 1949, p. 46)

4.4.2. In Film

Trees Die Standing Tall came to the screen in 1951 as an Argentine film directed by Carlos Schlieper. In 1964, it was adapted into Turkish under the direction of Mehmet Ün and reached the audience (IMDB, 2015). There are some changes between the original play script and the script adapted into a film in Turkey in 1964, but the main subject is the same. Also there are also changes in the 2000 movie shot in Turkey and the 1964 movie. These changes were made to adapt in a more suitable way to today's conditions. The changes made are about in the first scenes, how the grandfather found the grandchild and his wife who were asked to act so that the grandmother would not be upset. As a result, the lives of those two characters, what they do, as well as the side characters connected to them also change.

In the stage designs of the films, the hall of the grandmother's house consists of furniture that is older than its period - antique, mobile, fixed also in addition, mostly wooden materials are preferred. Since 1951 and 1964 are close to each other, the places in both films are more similar to each other. Naturally, cultural differences are also reflected in the decor. For example, while decorations from the Ottoman period are seen in the Turkish film, the decor elements inspired by the Ionic columns are seen in the Argentine film. The interior design used in 2000 also reflects an earlier time than its own era, but it has been imposed in a more contemporary way compared to other films. A different color theme is used in each room. It's hard to make this

comment on previous movies as they are black and white. In each film, wall or table lamps are used as lighting. In addition, the large crystal pendant lamp (See Figures 27 - 28 - 29) in the hall in all movies is an important common point.

Figures 27, 28, and 29. Trees Die Standing Tall Film Versions (1951, 1964, 2000)
 (https://www.imdb.com/title/tt0121927/?ref=tt_mv_close,
<https://www.youtube.com/watch?v=GrM3RUkbgkY>, https://www.youtube.com/watch?v=ck-AWBukBEc&ab_channel=LAVFilm)

In the films shot in 1951 and 1964, the grand piano was positioned inside the hall, while in the film in 2000, an upright piano was used in the corridor at the entrance from the main door at the exit of the hall (See Figures 30 - 31 - 32). In general, other interior spaces such as the dining room and grandchild's room are in harmony with each other in concept. Furniture that has important points in the script, such as wooden-based clock and piano, has preserved its existence.

Figures 30, 31, and 32. Trees Die Standing Tall Film Versions (1951, 1964, 2000)
 (https://www.imdb.com/title/tt0121927/?ref=tt_mv_close,
<https://www.imdb.com/title/tt0283861/mediaviewer/rm929090049/>,
https://www.youtube.com/watch?v=ck-AWBukBEc&ab_channel=LAVFilm)

4.4.3. In Theatre

Trees Die Standing Tall was first played in 1962 in Turkey. There is only one poster design (See Figure 33) for this theatre play that has survived to the present day, there is no other information about this theatrical performance. Later, in 2019, it started to be staged again with Nevra Serezli in the lead role. The theme of the play in 2019 has been adapted to current issues.

Figure 33. Trees Die Standing Tall Poster Design
(<https://www.tiyatrokare.com/oyun/agaclar-ayakta-olur-18>)

The only asset of a family who lost their children in a plane crash is their grandchildren. However, the grandfather, who is loyal to his traditions, breaks his ties with his grandson, whom he caught stealing. Years later, the grandmother wishes to see her grandson one last time before she leaves life due to health problems. However, since the grandfather does not know where his grandchild is, he applies to the Make a Wish Association to find someone to play the grandchild's role in order to fulfill his wife's wish. Grandma's world, who accepts this game played against her without questioning and prefers to live in a lie to the bitter truth, will be destroyed by the appearance of her real grandchild.

There are two stage curtain areas in the original play. The first of these takes place in the office environment, while the second takes place at the grandmother's house. The play, which continues to be staged in Turkey today, focused on two different venues too. Here, the first setting belongs to the Make a Wish Association venue instead of the office. Rather than changing the decor between the curtains, the furniture in the grandmother's house was covered with a cover to match the first environment (See Figure 34). While the grandfather was telling his retrospective story to the employee there, the mime slowly lifted the covers and took the audience to the second stage (See Figure 35).

Figures 34 and 35. Trees Die Standing Tall in İzmir, Turkey (Authors' archive, 2022)

A swing is a structure usually found in playgrounds. Since the first stage takes place in the setting of an organization that aims to realize the dreams of children, it was preferred to position

a swing in the middle of the stage (See Figure 36). Moving on to grandma's house, the swing is still visible, only moved from the middle of the stage to the background. Since vines reminiscent of a tree trunk were used in the swing structure, it was in harmony with the trees in the background (See Figure 37).

Figures 36 and 37. Trees Die Standing Tall in İzmir, Turkey (Authors' archive, 2022)

In this play, there is a stretched white curtain used at the back of the visible part of the stage in the theatre, the stage designer used the shadow technique from "Karagöz and Hacivat" in the Traditional Anatolian Theatre, benefiting from his own historical culture (See Figure 38). This curtain was used to show the events happening outside the house, like a shadow play that appears when the lighting in front of the stage is turned off and the light is given from behind this curtain. The curtain is actually preferred as a decoration that separates the exterior from the interior. It is used twice in the backstage play: the first is before the grandchild enters the house for the first time. The blue lights used in front of the curtain were turned off to create a focus behind the curtain, so the interior and exterior were viewed in a single scene; in the second, the debate between the real grandchild and the fake grandchild was played. However, even if the curtain separates the exterior and interior, the tree trunk decors remain in front of the curtain.

Figure 38. Trees Die Standing Tall in İzmir, Turkey (Authors' archive, 2022)

5. DISCUSSION & CONCLUSION

The aim of this study was to identify the differences in the general approach to the representation of the interior space in movie and theatre decors of the stage at *Trees Die Standing Tall*. In this section, a comparison will be made about the situation of the play in literature, film and theatre to better understanding. The theatre play staged today is adapted to the description of the place described in the literature, and a door leading to the kitchen is used

on the right side of the stage and a wide staircase with a railing is used on the left side (See Figures 39-40).

Figures 39 and 40. Trees Die Standing Tall in İzmir, Turkey (Authors' archive, 2022)

The decors used in both literature, film and theatre are furniture that represents the past rather than their own period, moreover avant-garde, carved furniture and wood-based materials are used in all of them (See Figures 41-42-43). Since the theatre stage is a more restricted area, not all spaces seen in the movie can be adapted to the theatre. In order to show the wealth of the house, there were a few steps that were placed in the theatre to go to the upper floors as a representation. The actors sometimes ignored the decorations on the stage to make it clear that they were changing rooms, and sometimes used the decorations for different purposes.

Figures 41, 42, and 43. Trees Die Standing Tall in İzmir, Turkey (Authors' archive, 2022)

The grand piano seen in black and white movies was replaced by an upright piano in a 2000s Turkish movie, as well as an upright piano with gold leaf details is used in today's theatre. Although literature and black and white films emerged in the modern period after the Second World War, the grandmother's house written in the script does not represent the designs of that period very much. For this reason, the inspirations of the Rococo period seen in the contemporary film and theatre are represented on the wallpaper, piano and also its chair (See Figures 44-45).

Figures 44 and 45. Trees Die Standing Tall in İzmir, Turkey (Authors' archive, 2022)

Due to the theatre stage being a more compact space, the heavy wooden wall clock, which was used in all three films, has left its place to a small clock that can be hung on a wall on the theatre stage. However, with its closeness to the piano, its material and design, it has been represented faithfully to that period (See Figure 46). The magnificent large crystal ceiling lighting used in every movie was not used in the theatre, but the bough of the lime tree seen from the balcony in the grandson's room in the movie in the middle of the scene representing it is decorated as if it were a lighting element (See Figure 47).

Figure 46. Trees Die Standing Tall in İzmir, Turkey (Authors' archive, 2022)

Figure 47. Trees Die Standing Tall in İzmir, Turkey (Authors' archive, 2022)

This topic was chosen because the literature lacks analysis of comparative studies on decor in different mediums. Moreover, *Trees Die Standing Tall* was chosen because it is a cult Turkish movie and the theatre is still being staged today. By focusing on “*Trees Die Standing Tall*” it was found that plays can be timeless if right renovations are made in scenario, these renovations also need to reflect to decors. While examining the play “*Trees Die Standing Tall*” (2022), it can be noticed that the cornerstone decors have not undergone any change, but only tried to adapt them to the renewed scenario. Further studies may include studies and comparisons of other long lived plays that have undergone various interpretations through time, style, and language, as well as décor as one of the key elements of a play. This may enable to devise guidelines for today and the future, for stage designers and others interested in the field of effective stage design.

REFERENCES

Akay, A., “*Modern*” *Sanatın Türkiye’de Gelişim Çizgileri*. G. Bal (Ed.), Türkiye’de Dün-Bugün Dönüşümleri İçinde, 91-103, İstanbul: Kitap Yayınevi, 2008.

Anatolian Civilizations (Anadolu Uygarlıkları), *Anadolu Uygarlıkları*. [Online] Available from: <https://www.Anadoluuygarliklari.Com/>. [Accessed: 30th December 2022], 2019.

And, M., *Geleneksel Türk Tiyatrosu - Köylü Ve Halk Tiyatrosu Gelenekleri*. [Online] Available From:

https://www.Academia.Edu/29719768/Metin_And_Geleneksel_T%C3%Bcrk_Tiyatrosu.

[Accessed: 16th December 2022], 1985.

Aranson, A., *Postmodern Design*. [Online] P.3 Available From: http://www.Columbia.Edu/~Apa4/Pdfs/Aronson_Pomodesign.Pdf. [Accessed: 25th October 2022], 1991.

Artun, E., *Anonim Türk Halk Edebiyatı Nesri*. Edition 8 - 2015. Adana: Karahan Kitabevi, 2000.

Brockett, O., *History of The Theatre*. [Online] Dost Kitapevi. Available From: http://Esgici.Net/022_005/Oscar%20brockett%20%20tiyatro%20tarihi%201.Pdf.

[Accessed: 25th October 2022], 1968.

Cambridge Dictionary, *Meaning of Decor In English*. [Online] Available From: <https://Dictionary.Cambridge.Org/Dictionary/English/Decor>. [Accessed: 21st November 2022], 1995.

Casona, A., *Los Árboles Mueren De Pie*. [Online] Lectulandia. Available From: <https://Ww2.Lectulandia.Com/Book/Los-Arboles-Mueren-De-Pie/>.

[Accessed: 16th November 2022], 1949.

Çalikoğlu, L., *Osmanlı Ve Cumhuriyet Türkiye'sinde Modernleşme Ve Modernizm*. Yeni Yapıtlar Yeni Umutlar İçinde. İstanbul: İstanbul Modern, 2009.

Düzgün, D., *Türkiye'de Geleneksel Tiyatro Çalışmaları* [Online] Available From: <https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Download/Article-File/31802>. [Accessed: 12th December 2022], 2014.

Gibbons, B., *Romeo and Juliet. The Arden Shakespeare*. Edition 2. London: Thomson Learning, 1980.

Hildy, F., *Theatre Design*. [Online] Available From: <https://www.Britannica.Com/Art/Theatre-Design/History>. [Accessed: 22th December 2022], 2009.

Imdb, *Ağaçlar Ayakta Ölüyor*. [Online] Available From: https://Www.Imdb.Com/Find?Q=A%C4%9fa%C3%A7lar+Ayakta+%C3%B6l%C3%BCm&Ref_=Nv_Sr_Sm. [Accessed: 7th November 2022], 2000.

Imdb, *Los Árboles Mueren De Pie*. [Online] Available From: https://Www.Imdb.Com/Find?Q=Los+%C3%A7rboles+Mueren+De+Pie&Ref_=Nv_Sr_Sm.

[Accessed: 7th November 2022], 2015.

Keyder, Ç., *Rethinking the Project of Modernity In Turkey*. [Online] Available From: https://Books.Google.Com.Tr/Books/About/Rethinking_Modernity_And_National_Identi.Html?Id=Zad8qff19lcc&Redir_Esc=Y. [Accessed: 12th December 2022], 1997.

Konur, T., *Ortaoyunu*. [Online] Available From: <https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Download/Article-File/118311>. [Accessed: 16th December 2022], 1995.

Kuruyazıcı, H., *Başlangıçtan Günümüze Tiyatro Yapılarının Gelişmesi*. İstanbul: İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, 2003.

Mutlu, M., *Karagöz* P.54 [Online] Available From: <https://Dergipark.Org.Tr/En/Download/Article-File/118312>. [Accessed: 3rd January 2023], 1995.

Nutku, Ö., *Dram Sanatı*. İstanbul: Kabalıcı Yayınevi, 1997.

Önal, S., *Ağaçlar Ayakta Ölüyor*. 2 April 2019, Online Video, Viewed 7 November 2022, <https://Www.Youtube.Com/Watch?V=Grm3rukbgky&Ab_Channel=Nas%C4%B1lyapar%C4%B1m%3f>, 1964.

Rodgers & Hammerstein (N.D.) *The Kind and I*. [Online] Available From: <https://Rodgersandhammerstein.Com/The-King-And-I-Synopsis/>.

Rodgers & Hammerstein (N.D.) *The Sound of Music*. [Online] Available From: <https://Rodgersandhammerstein.Com/Show/The-Sound-Of-Music/#>.

Sachs, E., Woodrow, E., *Modern Opera Houses and Theatres*. Vol. 3. New York: Benjamin Blom, 1968.

Şengül, A., *History in Turkish Theatre*. [Online] Available From: https://Turkoloji.Cu.Edu.Tr/Yeni%20turk%20edebiyati/Abdullah_Sengul_Turk_Tiyatrosunda_Tarih.Pdf. [Accessed: 21st December 2022], 2009.

Temel, T., *The Carrier Power of Turkish Modernization: Theatre*. P.1763-1776

[Accessed: 21st December 2022], 2016.

The Dictionary of Art, Volume 30. Ohio, Usa: Macmillan Publishers Ltd., 1996.

Tiyatrolar, *Ağaçlar Ayakta Ölüyor (1962)*. [Online] Available From: <https://Tiyatrolar.Com.Tr/Tiyatro/Agaclar-Ayakta-Olur2>. [Accessed: 3rd January 2023], 2017.

Uysal, E., *Değişen Sahne Olgusu Ve Mekân Tasarımına Etkileri*. [Online] P. 19. Available From:

https://Acikbilim.Yok.Gov.Tr/Bitstream/Handle/20.500.12812/328233/Yokacikbilim_10117028.Pdf?Sequence=-1&Isallowed=Y. [Accessed: 18 October 2022], 2019.

West Side Story, (N.D.) *West Side Story*. [Online] Available From: <https://Www.Westsidestory.Com/Synopsis>.

Wycherley, R.E., *Antik Çağda Kentler Nasıl Kuruldu*. İstanbul: Arkeoloji Ve Sanat Yayınları, 2011.

THE EFFECT OF EASE OF USE, PUBLIC OPINION, AND TWITTER ACCOUNT @CONVOMFS ON GENERATION Z BEHAVIOR CHANGE IN INDONESIA

Rika Purnama Sari¹, Putri Maisara²

Digital Business Management, Surakarta College of Economics

ABSTRACT

The purpose of this study was to determine the effect of ease of use, public opinion on the timeline, and autobase @convomfs interaction media on changes in Generation Z behavior on Twitter. This type of research is quantitative. The source of the processed data is in the form of primary data in the form of questionnaire distribution and secondary with literature review. The population of this study was Twitter users, users who followed and or followed autobase accounts @convomfs who are Generation Z. Sampling is a purposive sampling of the determination of non-probability populations. Based on the reference of Roscoe (1975) whose data is recognized if the number is between 30 and 500 respondents, then in this study 111 respondents were taken. The data analysis techniques used are validity and reability tests, classical assumption tests which include normality tests, heteroskedasticity tests, multiple linear regression, hypothesis tests with t tests and F tests, and finally the coefficient of determination using the SPSS application version 22.0. Analysis The results of the t-test obtained from this study are that partially the ease of use of Twitter and public opinion have no significant effect on changes in Generation Z behavior, while autobase media @convomfs have a significant effect on changes in Generation Z behavior.

Keywords: ease of use, public opinion, Twitter autobase, behavior change, Generation Z

INTRODUCTION

Technology has developed rapidly and makes it easier for mankind to expand interactions through internet-connected social media. Not only that, but social media is also used by most of its users to express and freely exchange opinions.

Social media is one of the platforms that occupies the first position followed by television and online news as the provider of information sources that are most often accessed by the public. Reporting from (Vania, 2022) We Are Social, social media users in Indonesia who were active in January 2021 were 61.8% of the total population in Indonesia, which is 274.9 million people, namely 170 million users (Riyanto, 2022).

Meanwhile, Indonesia also occupies the 5th position of the most Twitter social media users at 18.45 million beating other countries such as the United Kingdom with a total of 18.4 million users, Turkey with 16.1 million users, Saudi Arabia with 14.1 million users, Mexico with 13.9 million users, and finally Thailand with 11.45 million users (Annur, 2022).

Quoted through the latest BBC News Indonesia news, recently Twitter shocked the media crew and Twitter users with the news that Elon Musk, a well-known entrepreneur who became the originator of the birth of Tesla, SpaceX from the United States has bought Twitter at a fantastic cost of around \$ 44 billion or equal to IDR 682.5 trillion. Initially, the statement of buying Twitter was put forward by Elon Musk on April 14 and negotiated with Twitter for the purchase. Twitter's board of directors had refused and made special rules so that the creator of SpaceX would not forcibly buy the Twitter company. However, due to a change in attitude, the board of directors

finally approved and agreed to the purchase. The deal was evidenced by a happy "yes!!!" tweet along with a rocket, star and heart-shaped emoji character by Elon Musk on Twitter. (Clayton, 2022)

Unfortunately, the deal was widely denounced by Twitter users, even millions of Twitter users immigrated to another platform called Mastodon. It was informed that the Mastodon application had experienced server downs because at one time there were new users accessing its server. According to data reported by CEO Mastodon, on November 7, there were 1,028,362 new registered accounts. Some of the reasons for the large number of users who have flocked to other platforms reported by Vice is that Elon Musk has made new rules on Twitter that are hasty and seem to act as they please.

The regulation that is widely discussed is the tariff of \$ 8 or IDR 123 thousand for accounts that already have a blue tick or verified account. These verified accounts include the accounts of officials, governments, artists or public figures, and so on. The businessman also immediately dismissed without notice to half of Twitter's employees.

They are forced to work hard and are not allowed to work from home. As for those who use Twitter and there are hate speeches or hate speech against Elon Musk, then the reply is the deletion of the account forever. (Rose, 2022)

However, Twitter is one of the long-known and popular platforms. The platform has characteristics and characteristics in the form of verbatim tweets with a maximum of 280 characters in one tweet. Twitter users feel comfortable and free to express themselves on their respective accounts because there is no need to visualize what they want to express in the form of images or videos such as Instagram and Facebook.

Most of its users think that the difference between Twitter and Instagram and other social media is that when surfing Twitter, they don't need to keep up with Instagram users who are competing to create content that is viral and trending. summarizes some of the reasons expressed by Twitter users through #AlasanMainTwitter hashtags, namely access to see actual and latest news can be easier than other social media, the existence of funny and entertaining content such as memes, rarely experiencing CoilTECH (2019)downs or problematic systems, as for the platform it is called very data-saving than other applications. Then the last one is Twitter is a social media that can be yourself because it doesn't need to be stylish for the media to show off.

According to data obtained from MyBroadBand on June 26, 2021, it is reported that using Facebook for 30 minutes of access can consume as much as 174 MB of data quota. MyBroadBand 2021 compares five popular social media including Twitter. From the report, it was found that Facebook is the highest data quota drainer, while Twitter is the most efficient application for internet data because it only consumes 38 MB. MyBroadBand observed the use of data savers available on the iPhone and explained that with the data saver activated for 30 minutes it can save data to as much as 38 MB for Facebook and Twitter managed to save as much as 17 MB of data (Snyders, 2021).

Twitter social media is one of the social media that has the use for its users to become a virtual or online diary. Although Twitter is an open medium and a material for public consumption, for them this is not a problem and proves that most people who use Twitter are happy when the audience knows what they are doing and feels. (Zaskya Et Al., 2021)

In one of the observations of the article, an informant gave the opinion that most Twitter account users are insightful, smart, open-minded, funny, and they are more self-sufficient or do not try to look cool and beautiful in the eyes of others. In addition, Twitter is full of tweets from

users who like to express their complaints and opinions about something that is in the Twitter timeline as well as personal experiences that have passed.(Goddess & Delliana, 2020)

Generation Z was chosen to be the subject for the study. Generation Z is a population of people who were born in 2012-1995 and are currently between the ages of 10 and 27 years old. The rapid increase in Twitter in Indonesia occurred in 2019 and proved to be 3.5 times greater than the overall or global average. Dwi Adriansah as Twitter's Country Industry Head in Indonesia stated that daily Twitter users in 2019 soared by 21% in the same period from the previous year.(Rakhmah, 2021)

The two-fold increase is related to the existence of Generation Z which shows a graph of the age of that generation and the activity they often do is sharing stories. In other platforms they try to show or show off their fun activities or selfies and share other photos, but when they switch to Twitter, they turn into someone who has a broad mindset and enjoys sharing their own opinions. That's one of the reasons why Twitter is booming in Indonesia again .(V. M. Princess, 2020)

Not entirely Twitter is loved by Generation Z, as for Millennials who like the blue platform. It was explained from Kompasiana.com that based on the demographics of Twitter users in Indonesia, 53% are male groups and the remaining 47% are women. From an age context, most of the users are aged 16 to 24 years. Users in Indonesia are called active users because they use 42% of their time to surf Twitter every day (Adam in R. W. Princess, 2022)

Other generations, namely Baby Boomers and Gen Xers, tend to use Twitter a little because they prefer Facebook as their main social media. Universally observed by Sproutsocial.com, this is due to the fact that Facebook is rated more established than other applications(Sprout Social, 2021). Thus, Facebook is the most popular app among Baby Boomers. Even so, 5% of Baby Boomers use and still exist on the Twitter app.

The phenomenon that is currently happening is the popularity of autobase accounts consisting of the words automatic and fanbase and has a function as a gathering place for Twitter users to continue to update and ask questions and answers about the development of things they like according to the type determined by the autobase(Agoestin, 2019).

Base is a container for Twitter users to send tweets that will be sent automatically by bots or systems referred to as menfess. Menfess is an acronym for mention confess whose meaning is "unidentified message" or "canned letter". This Twitter base is generally followed by dozens to hundreds of thousands of Twitter users so the advantage is that anyone who sends menfess does not have to worry about being exposed to their identity because of its anonymous nature. But it is not always positive, there is a bad side that must be accepted risk, namely that every sender or sender of menfess must be ready to receive negative and offensive responses from many people if there is no one thought or disagree with the context of the menfess.(Wibowo & Elfira, 2022)

The way the base works on Twitter is fairly easy, that is, Twitter users who want to send menfess must first follow and be followed by the desired autobase account. In this study, @convomfs which is a forum for sharing about daily life or real life and has 975.1 thousand followers since its establishment in July 2020 determines several rules that need to be considered by its followers.

Convomf and convomfs are common base accounts that have an automatic direct message feature or also called auto menfess. This base can be accessed by any type of account except roleplayer accounts. The content discussed here is about real life.

One example of a user sending menfess on an autobase account @convomfs anonymously

and attracting the attention of a Twitter user in the following image.

Figure 1. Senders *menfess* in @convomfs who satirize Twitter users who use Twitter only to have a relationship with real life friends or friends in their daily lives

Source: twitter.com/convomfs (2022)

The tweet at least proves that the use of an unidentified *autobase* is capable of inviting pros and cons from the base's followers. *The tweet* received a response of 839 *retweets*, of which 690 were *quote tweets*, 986 *replies*, and 1,581 *likes*. Most of them are blasphemous and disagree with the *statement* of the sender of the *menfess*.

However, it is clear that the *sender* deliberately sent a *menfess* that triggered the emotions of followers of the @convomfs and took refuge behind the *base* because that way, the user who responded did not know who the person was.

"sst who dares to nyindir+julid through base is not invited" -@urstarza

"I also don't want to be invited by you. Pede amat monkey" -@adorableracha

"The word w must be the most freak org in the cirkel. " -@ciyulie

Not a few responded with harsh words, some also *responded* with the reasons they did not follow their friends in *real life*.

"I don't know if there's an org that knows the 'often ngeluh' side of me. Gamau dikasianin jg, not ga as it is. Just twt a place to vent freely dr the many problems in rl. " -@thefemalestuff

"It's not all nder. sometimes want to bgt take a break from rl. In TW, we can show the other side, which is probably more real and bold than RL. I haven't seen it if it's the same as rl friends who know it's leaked, because I think there's a case where I used to send mf" -@shinyyuw

As for those who respond honestly that their behavior and habits are different between on Twitter and their daily lives.

"It's not that, to be honest, my friends know the original, I'm just modeling ukhti all anjg not brutal, I'm ashamed & respect their happiness so far (crying emoji)" -@deddaeng

Then the *tweet* was replied to by @Funnylandra, "Kalo me the opposite. They know I'm a plain ukhti sholehah. In fact, my twitter is far from being plain :)" and many more.

In this case, the *base* becomes one of the media that is able to gradually influence the behavior of its users in social media. Some people argue that their use of social media is a place to pour out their emotions. Either feelings of envy, resentment, jealousy, heartache because of others, or the overflow of other emotions of anger. Not only that, many like to vent on social media because they are more free to express themselves with the aim of attracting the sympathy of others

.(Fauzia Et Al., 2019)

Anonymous accounts become a protection to reveal things they can't do in their daily lives. One of the most chilling impacts is the power of the fingers sent to respond to a *person's menfess* and resulting in depression, stress, offense, fear, and discomfort.

Another condition is also felt by some Twitter users who feel *relatable* or have similarities with *senders* or people who reply to their *menfess* so they don't feel alone. In addition, many speculate that his confidence has increased due to the large number of positive compliments and replies from Twitter users and compare it to Instagram social media, most of which are still considered *toxic* because of the perfect life content.

This study aims to determine the opportunities for changes in generation Z social behavior influenced by Twitter *base*, ease of use, and by the perception of other users.

LITERATURE REVIEW

Ease of Use (Perceive easy of use)

The Perception of Ease of Use is defined by Davis as a multilevel expectation by the user of the effort that must be exerted in the use of a system. The indicators included in the perception of ease of use are easy to learn, easy to control, clear and able to understand, flexible, easy to achieve proficiency, and easy to use. (deep Joan & Sitinjak, 2019)

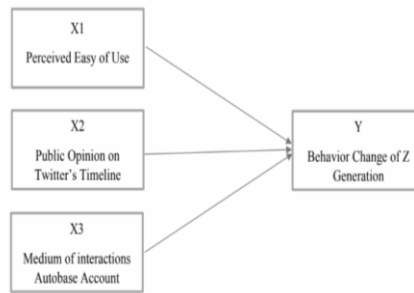
According to Aladwani, these indicators are easy to recognize, easy to navigate, easy to collect information, and there is convenience when making purchases.(deep Prathama & Sahetapy, 2019)

Public opinion

The definition of public opinion is the core point of the multiplicity of group opinions in society related to the public interest . Indicators contained in public opinion are opinions, ideas, attitudes, beliefs, thoughts, experiences, and understandings.(Arfah, 2021)

Behavior

According to Krech, Crutchfield and Ballachey (1982) who discussed the form of response between individuals in their book (deep Cendra & Gazali, 2019)entitled *Individual in Society*, that there are three types of responses, namely: 1) role dispositions or behavioral tendencies of roles that include being socially courageous and timid; the nature of being happy to master or *dominant* and obey; social nature of initiative and passivity; 2) sociometric *dispositions* or behavioral tendencies in social relationships in which there are conditions in which a person can be accepted or rejected by others; happy to hang out or not to get along; have a friendly and unfriendly nature; tolerant or unconscionable; 3) expressive dispositions or expressive behavior tendencies in which there is a compassionate or unsupportive nature; aggressive nature and vice versa; socially calm; like show off yourself.

Figure 2. Variable X Framework to Variable Y

Ease of Use

In the study, the author said that the features in (Muhammad & Arsyen, 2021) *chat-based* applications or short messages make it easier for *users* to join in places that have the same conditions. This fact facilitates chat and provides effectiveness in handling a problem that often occurs, namely distance. So that many groups and individuals are more active in surfing social media than having direct interactions which results in low sociability and social sensitivity. (Primary & Parmadi, 2019)

The use of Facebook and Twitter applications is one of the many social media used by internet users because of its easy, low cost, economical, and economical use. Messages and information that a person has can be easily conveyed and can be accessed at any time.

Changes in behavior that occur in the general public are also caused by the use of social media. Examples include being more interested in interacting in cyberspace than in the real world. The difference between the past and the present is the problem. In previous research, it was stated that the existence of the term *autism* means that notifications or notifications on gadgets always take precedence over old habits of socializing (Putra Pradana, 2018).

Based on this explanation, the approximate hypothesis of this study is as follows.

H1: Ease of use has a significant effect on changes in Generation Z's social behavior.

Public Opinion

It is mentioned in other studies by that the message or information obtained by the recipient will affect a person's behavior and attitude according to the message received. Elihu Katz, Jay G. Blumler and Michael Gurevitch came up with a theory of behavior change in the Uses and (Rihhadatul'aisyi Et Al., 2021) *Gratifications Model* in which it explains that "this theory studies the origin of needs psychologically and socially, which give rise to certain expectations from the media or other sources that lead to different media exposures, and give rise to the fulfillment of needs and other consequences including those that we do not want".

From data that has been taken through previous studies, changes in a person's behavior go through three effects. The three effects are cognitive, affective, and behavioral effects which are interrelated with each other. Before the occurrence of behavioral effects, a person goes through the stages of cognitive and affective effects first. Cognitive effects are the first stage of changes in a person's behavior in the form of information received by a person.

From this information, there are news or data that will only be read. Then proceed with the affective effect that at this stage a person will bring out his emotions in the reception of the information. So that the existence of feelings of approval or disapproval, whether you like it or not, will lead it to a behavioral effect. Behavioral effects occur when a person has reacted from a message or information they have read. This effect will be the causal of changes in behavior, activities, and actions (Putra Pradana, 2018).

Based on this explanation, the approximate hypothesis of this study is as follows.

H2: Public Opinion has a significant effect on changes in Generation Z's social behavior.

Autobase Twitter Interaction Media

The change in behavior observed by in its article and referring to other autobase (Mardiana & Fa'zia Zi'ni, 2020)accounts is that the use of such *autobase* accounts becomes a source of comfort for its users to express themselves comfortably. The user's sense of openness causes the appearance of a feeling of freedom to express oneself through anonymity. The existence of a *base* that maintains the identity of the sender of the *menfess* provides flexibility for users to spread their personal problems. Usually, social media users always want to upload positive things in themselves and their environment, but it is undeniable that they also want the negative side to be vented indirectly through social media.

And based on previous research examining self-disclosure by Twitter users and @*subtanyarl* *autobase*, some of the sources have stated that they are happy and comfortable expressing their feelings on a similar *base*. They feel happier when others give their opinions and *support* and recognize that it can make them understand other people's perceptions of themselves.

Based on this explanation, the approximate hypothesis of this study is as follows.

H3: Twitter's autobase interaction media has a significant effect on changing Generation Z's social behavior.

RESEARCH METHODOLOGY

This research uses quantitative methods. The nature of the study is descriptive statistics. In this study using *purposive* sampling techniques that have been determined by the population, namely active Twitter users who follow and or are followed by Twitter *autobase* accounts @Convomfs with other criteria, namely users aged 17-24 years and classified as Generation Z. Population determination is non-probability *sampling* due to an unknown population of Twitter users.

Sampling refers to Roscoe (1975) which says that sample size can be processed and recognized if it reaches more than and less than 500 respondents. So the researcher determined sampling with 120 respondents.

The statement items contained in this study have valid information with the value of all r count > r table (0.184). The four dependent and independent variables are also declared reliable with *Cronbach's Alpha* value > 0.60.

Table 1. Reability Test Results

Variable	Cronbach's Alpha	Border	Ket
KP	0,864	0,6	<i>Reliable</i>
OP	0,783	0,6	<i>Reliable</i>
AT	0,901	0,6	<i>Reliable</i>
PP	0,768	0,6	<i>Reliable</i>

Source: Primary data processed (2022)

FINDING AND DISCUSSION

The results of the study obtained after going through the process of distributing questionnaires and processing respondent data are as follows:

Table 2. Characteristics of Respondents

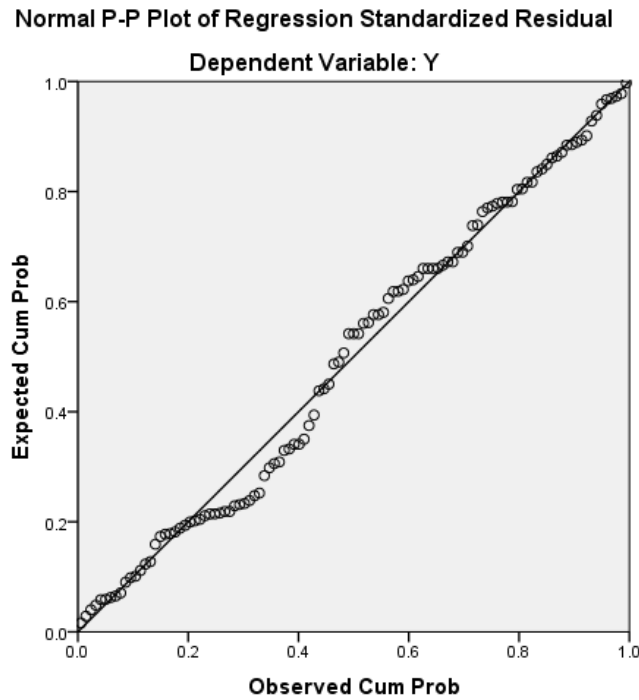
No	Age	Sum	Percent (%)
1	17 years	14	10%
2	18 years	9	11%
3	19 years old	13	12%
4	20 years	14	12%
5	21 years	11	13%
6	22 years	15	13%
7	23 years	12	14%
8	24 years old	13	15%

Source: data processing (2022)

Normality Test

The Normality test with the results of the histogram graph shows the data spreading around the line following the direction of its diagonal line. With Normal *P-P* results the plot visualizes that the data in the form of points is spread in the same direction and follows a diagonal line. The *Kolmogorov-Smirnov* test showed the value of *Asymp. Sig (2 tailed)* on the ease of use variable is 0.079 which is greater than the criteria value of 0.05 (value of *Sig. > 0.05*) so that the conclusion is drawn that the distribution of behavior change data (Y) is normally distributed.

Figure 3. Normal P-P Plot Chart

Source: primary data processed (2022)

Table 3. Kolmogorov-Smirnov test

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test

		Unstandardized Residual
N		111
Normal Parameters ^{a,b}	Mean	.0000000
	Std. Deviation	.27512763
Most Extreme Differences	Absolute	.080
	Positive	.080
	Negative	-.053
Test Statistic		.080
Asymp. Sig. (2-tailed)		.079 ^c

a. Test distribution is Normal.

b. Calculated from data.

c. Lilliefors Significance Correction.

Source: primary data processed (2022)

Multicollinearity Test

The multicollinearity test is carried out with the criterion of *variance inflation factor* (VIF) value greater than 10, so the result is to show symptoms of multicollinearity. Then a *Tolerance* value greater than 0.10 indicates multicollinearity. The VIF value of the ease-of-use variable is 1.342, the public opinion variable is 1.781, and the Twitter *autobase* variable is 1.861 which is less than 10 and means that there is no multicollinearity. The *Tolerance* value of the ease of use

variable is 0.745, the public opinion variable is 0.562, and the Twitter *autobase* variable is 0.537 which is greater than 0.10 so that it is concluded that multicollinearity does not occur.

Table 4. Multicollinearity Test

Collinearity Statistics	
Tolerance	VIF
.745	1.342
.562	1.781
.537	1.861

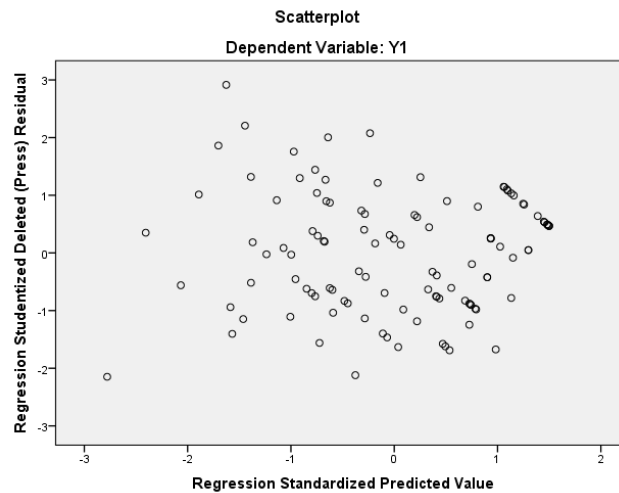
Source: primary data processed (2022)

Heteroskedasticity Test

The heteroskedasticity test using the observation method based on the *scatter plot* graph has criteria if the point spreads and does not form a certain pattern, then there are no symptoms of heteroskedasticity. The results of the heteroskedasticity test with the *Glejser Test* visualize the data, namely the significance value of the ease of use variable of X_1

= 0.437, a public opinion variable of $X_2 = 0.134$, and a Twitter *autobase* variable of $X_3 = 0.159$ which are all above the significance value of more than 0.05 so that it is concluded that heteroskedasticity does not occur.

Figure 4. Scatter Plot Chart

Source: primary data processed (2022)

Table 5. Glejser Test

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	.522	.120		4.337	.000
	X1	.021	.026	.083	.781	.437
	X2	-.049	.032	-.186	-1.512	.134
	X3	-.046	.032	-.178	-1.418	.159

a. Dependent Variable: ABS_RES1

Source: primary data processed (2022)

Table 6. Regression Coefficient Significance Test Results (Anova)

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	19.980	3	6.660	85.586	.000 ^b
	Residual	8.326	107	.078		
	Total	28.307	110			

a. Dependent Variable: Y1

b. Predictors: (Constant), X3, X1, X2

Source: primary data processed (2022)

Table 7. Results of Multiple Regression Equations

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	.987	.233		4.239	.000
	X1	.070	.051	.084	1.383	.170
	X2	.036	.062	.040	.575	.566
	X3	.671	.062	.770	10.764	.000

a. Dependent Variable: Y1

Source: primary data processed (2022)

Multiple Linear Regression

The multiple regression equation from table 7 with $Y = 0.987 + 0.070X1 + 0.036X2 + 0.671X3$ which means is a constant of 0.987 if Twitter's ease of use, public opinion, and *autobase* is 0, then the behavior change in Generation Z is 0.987; then there is an addition to each variable X1 of 0.070, variable X2 of 0.036, and variable X3 of 0.671, then the change in behavior of Generation Z will increase.

Test F (Anova/Simultaneous)

Through Table 6, it is known that there is a positive and significant influence between ease of use, public opinion, and Twitter *autobase* simultaneously on behavior change. This is evidenced by the value of $Sig. 0.000 < 0.05$ and $F_{calculate} > F_{table}$ which is $85.586 > 2.69$.

T-test (partial)

Based on table 7, it can be seen that the *p-values* (Sig.) for X1 and X2 are 0.170 and 0.566 > 0.05 followed by t_{counts} of 1.383 and 0.575 < t of the table of 0.982. The X3 has different values, namely Sig. 0.000 < 0.05 and t_{count} 10.765 > t_{table} of 0.982. In the sense that H1 and H2 are rejected so that ease of use and public opinion do not have a significant effect on changes in the behavior of Generation Z. While H3 is embedded so that Twitter's *autobase* @convomfs have a significant and partial positive effect on changes in Generation Z behavior.

Coefficient of Determination Test

Table 8. Coefficient of Determination Test Results

Model Summary^b

Model	R	R Square	Adjusted R Square
1	.840 ^a	.706	.698

a. Predictors: (Constant), X3, X1, X2

b. Dependent Variable: Y1

Source: primary data processed (2022)

In the table above the value of *R Square* is 0.706 which means that the variables of ease of use, public opinion, and *Twitter autobase* together can show a variability in the rate of behavior change of 70.6%, while the remaining 29.4% is influenced by other factors such as *public figure*, literacy, and others that are not discussed in this study.

From the overall results above, it can be estimated that changes in Generation Z's behavior are not only based on the influence of the real-world environment around them, but also include other factors that come from other media that they see, read, and understand. This factor is the interaction media from the *Twitter autobase* account which is one of the most popular application products by its users.

The autobase plays a fairly dominating role in the process of changing the behavior of Generation Z, because with @convomfs account as a forum for user interaction, they will share knowledge, experiences, insights, and everything that happens and they know in their lives to share with other users.

This attracts other users to read, understand, and apply in their lives, potentially giving rise to new behaviors that they have learned consciously or unconsciously from various perspectives of others. In addition, the existence of these accounts makes it easier for many Generation Z to reveal themselves so that the *impact* they can and feel is different.

To what they get, behavior change is formed according to what they take from other people's comments, opinions, and perspectives about themselves.

Other factors whose results have no effect on changing Generation Z behavior are Twitter's ease of use and public opinion. It is suspected that this happens because the ease of use of Twitter is not an influence on behavior change because there are many other social media that can be a determining factor in a person's behavior. Ease of use is a special attraction to its users because it is easy to learn and understand, navigation and features are practical and respondents admit that they are quickly proficient in using Twitter.

However, this ease of use does not change the behavior of Generation Z because according to some respondents and also one of the sources of supporting articles, a person's behavior does not immediately change just because of its ease of use but the process that goes through to change a person's habits and behavior takes many stages and depends on how a person is able to process the information obtained. (Jennyfer, 2019)

As for the results of the influence of public opinion, which in fact has no effect on changes in the behavior of Gen Z. According to the opinion of some respondents, public opinion is not necessarily the reason for changes in their behavior. This is due to how they react to the information, opinions, and opinions they get.

Some feel that people think on Twitter that they see in their *timeline* and *follow* through the process of processing information first. The influence of public opinion seen depends on the individual perspective of each to accept and reject it.

One respondent stated that someone else's opinion of himself or someone's opinion of something does not change his behavior because the respondent has other principles that still make him believe in himself, be firm, and not easily influenced.

CONCLUSION

Through the research and discussion that has been elaborated, it can be concluded that Twitter's *autobase* interaction media @convomfs foster a change in behavior towards Generation Z as they increase in their intensity in sharing experiences with each other in that *base*. Twitter's ease of use and public opinion do not play a partial or independent role in changing Generation Z behavior, this is supported by explanations in the discussion section.

In addition, it can also be concluded that the results of the data processing test show the ease of use of Twitter, public opinion on user timelines, and the media of *autobase* interaction @convomfs Twitter simultaneously or simultaneously affect changes in Generation Z behavior.

REFERENCES

- Agoestin, M. A. (2019). *MOTIVES OF FOLLOWERS IN ACCESSING @COLLEGEMENFESS ON SOCIAL MEDIA TWITTER THESIS COMPILED BY*.
- Annur, C. M. (2022, March 23). *Indonesian Twitter Users Enter the Most List in the World, In What Order?* Databoks. <https://databoks.katadata.co.id/datapublish/2022/03/23/pengguna-twitter-indonesia-masuk-daftar-terbanyak-di-dunia-urutan-berapa>
- Arfah, A. R. D. (2021). *MEDAN CITY PEOPLE'S OPINION ON GOVERNMENT POLICIES RELATED TO HANDLING COVID-19*. <http://repository.umsu.ac.id/bitstream/handle/123456789/16472/SKRIPSI%20ANNO%20REFORMASHINTA%20DEWI%20ARFAH.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Cendra, R., & Gazali, N. (2019). Intensity of exercise towards social behavior. *Indonesian Sports Science Media*, 9. <http://journal.unnes.ac.id/nju/index.php/mikiTerakreditasiSINTA4>
- Clayton, J. (2022, October 28). *Twitter was bought by Elon Musk for IDR 682.5 trillion, what's the story behind it?* BBC New Zealand. <https://www.bbc.com/indonesia/majalah-63422451>
- Dewi, A. P., & Delliana, S. (2020). *GENERATION Z SELF DISCLOSURE ON TWITTER*. <http://ejournal.upnvj.ac.id/index.php/JEP/index>
- Fauzia, A. Z., Maslihah, S., & Ihsan, H. (2019). THE INFLUENCE OF PERSONALITY TYPE ON SELF-DISCLOSURE IN EARLY ADULthood INSTAGRAM SOCIAL MEDIA

- USERS IN THE CITY OF BANDUNG. *Journal Psychology of Science and Profession*, 3(3), 151–160. <https://jurnal.unpad.ac.id/jpsp/article/view/23434/12191>
- Jennyfer. (2019, November 29). *How Can Social Media Change People's Mindsets?* Hello Healthy. <https://hellosehat.com/mental/mental-lainnya/sosial-media-mengubah-pola-pikir/>
- Joan, L., & Sitinjak, T. (2019). THE INFLUENCE OF THE PERCEPTION OF USEFULNESS AND THE PERCEPTION OF EASE OF USE ON THE INTEREST IN USING GO-PAY DIGITAL PAYMENT SERVICES. *Journal of Management*, 8(2), 27–39. <http://jurnal.kwikkiangie.ac.id/index.php/JM/article/view/596/372>
- CoilTECH. (2019, April 21). *Reasons to Play Twitter Is More Fun Than Facebook and Instagram*. CoilTech. <https://kumparan.com/kumparantech/alasan-main-twitter-lebih-asyik-dibandingkan-facebook-dan-instagram-1qvDyuGOUi>
- Mardiana, L., & Fa'zia Zi'ni, A. (2020). *SELF-DISCLOSURE OF USERS OF AUTOBASE TWITTER ACCOUNTS @SUBTANYARL*. 3(1).
- Muhammad, & Arsyen, S. (2021). Al-Madāris FACEBOOK, TWITTER INSTAGRAM & WHATSAPP AS A REAL CONCEPT OF TECHNOLOGICAL DETERMINISM IN SOCIETY. *Journal Staijamitar*, 2(1), 113–114. <https://journal.staijamitar.ac.id/index.php/almadaris>
- Primary, B. A., & Parmadi, A. (2019). The relationship between the intensity of social media use and the tendency of apathy towards the surrounding environment in students of SMP N 1 Sukoharjo, Kec / Kab Sukoharjo, Central Java. *IJMS-Indonesian Journal On Medical Science*, 6(1). <http://ejournal.poltekkesbhaktimulia.ac.id/index.php/ijms/article/view/167/168>
- Prathama, F., & Sahetapy, W. L. (2019). THE EFFECT OF THE APP'S EASE OF USE AND CONSUMER CONFIDENCE ON LAZADA E-COMMERCE CONSUMERS' REPURCHASE INTEREST. *AGORA*, 7(1). <https://publication.petra.ac.id/index.php/manajemen-bisnis/article/view/8142/7326>
- Son of Pradana, A. (2018). THE ROLE OF SOCIAL MEDIA ON STUDENT BEHAVIOR CHANGE THE ROLE OF SOCIAL MEDIA TOWARD STUDENTS BEHAVIORAL CHANGES By. *Solidarity*, 2(2). <https://ejurnal.unisri.ac.id/index.php/sldrts/article/view/2349>
- Princess, R. W. (2022, June 14). *The Effectiveness of Twitter's Use of Social Media for Today's Younger Generation*. Kompasiana. <https://www.kompasiana.com/resthywidianaputri7957/62a8b276fdcdb4355b34a532/efektivitas-penggunaan-social-media-twitter-bagi-generasi-muda-saat-ini>
- Princess, V. M. (2020, February 19). *In 2019, Twitter Returned to Jaya in Indonesia*. Detikinet. <https://inet.detik.com/mobile-apps/d-4905885/tahun-2019-twitter-kembali-jaya-di-indonesia>
- Rakhmah, D. N. (2021, February 4). *Gen Z Dominant, What Does It Mean for Our Education?* PSP of the Ministry of Education and Culture. <https://pskp.kemdikbud.go.id/produk/artikel/detail/3133/gen-z-dominan-apa-maknanya-bagi-pendidikan-kita>
- Rihhadatul'aisyi, N., Muthmainnah, S., Zahra, H. P., Princess, T. W., & Febrian, F. T. (2021). The Effect of Twitter during the COVID-19 Pandemic on Attitudes and Behaviors. *Journal of Communication Sciences*, 19(2), 205–220. <https://doi.org/10.31315/jik.v19i2.4178>
- Riyanto, A. D. (2022). *Hootsuite (We are Social): Indonesian Digital Report 2021*. Hootsuite. <https://andi.link/hootsuite-we-are-social-indonesian-digital-report-2021/>
- Rose, J. (2022, November 11). *Twitter Is a Mess in the Elon Musk era, An Alternative Social Media Platform Will Be Popular*. Vice Indonesia. <https://www.vice.com/id/article/m7g4vx/kondisi-twitter-kacau-setelah-dibeli-elon-musk-banyak-pengguna-berniat-hijrah-ke-mastodon-medsos-pesaing>

- Snyders, D. (2021, June 26). *Facebook vs Twitter — Social media apps that use the most data*. MyBroadBand. <https://mybroadband.co.za/news/software/402741-facebook-vs-twitter-social-media-apps-that-use-the-most-data.html>
- Sprout Social. (2021). *How Different Generations Use Social Media—and What this Means for Your Business*. Sprout Social. <https://sproutsocial.com/insights/guides/social-media-use-by-generation/>
- Vania, H. F. (2022, August 20). *73 Percent of the Public Gets Information from Social Media*. Databoks. <https://databoks.katadata.co.id/datapublish/2022/08/20/73-persen-masyarakat-mendapatkan-informasi-dari-media-sosial>
- Wibowo, L. H., & Elfira, S. S. (2022, April 22). *Get to Know What Twitter Base Is, How It Works and How It Functions!* Vocasia. <https://vocasia.id/blog/mengenal-base-twitter/>
- Zaskya, M., Boham, A., & Lotulung, L. J. H. (2021). *Twitter as a medium reveals itself to millennials*. <https://ejournal.unsrat.ac.id/index.php/actadiurnakomunikasi/article/view/31979>